D'ACÍ I D'ALLÀ C1

CURS DE VALENCIÀ

Joan Alabadí Igual • Joan Campos Aucejo
Josep Palomero Almela • Josep Sendra Chesa

PER A LES NOVES PROVES



JUNTA QUALIFICADORA DE CONEIXEMENTS DE VALENCIÀ



El contingut del llibre correspon als objectius del programa oficial per a l'obtenció del Certificat del nivell C1 de la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià.

Consultes i suggeriments: autoria@tabarcallibres.com

Disseny coberta: Nina Lloréns

I.S.B.N.: 978-84-8025-438-0
Dipòsit Legal: V-1971-2017

Edita:
Tabarca Llibres, S.L.
Av. Ausiàs March, 184
Tel.: 963 186 007
www.tabarcallibres.com
46026 • VALÈNCIA

Imprés:
Gráficas Leitzaran

PRESENTACIÓ

El llibre ***D'ací i d'allà, nivell C1*** és una resposta pràctica per a cobrir les necessitats de material d'estudi de les persones que aprenen valencià. Volem que, a més d'un manual útil per a superar les proves de certificació de coneixement de valencià, aprofite perquè l'alumnat assolisca les destreses d'usuari experimentat en la varietat estàndard, tant oral com escrita, que permeten una comunicació satisfactòria en les situacions comunicatives que puguen requerir l'ús de la llengua formal o mitjanament formal.

En aquesta nova edició de ***D'ací i d'allà, nivell C1*** s'han tingut en compte els descriptors de coneixements i habilitats comunicatives per a aquest nivell del *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar* (2002) que marca els objectius, continguts i nivells de l'ensenyament de les llengües d'Europa. Hem volgut aprofitar aquesta ocasió, no sols per a adaptar les activitats i els continguts a les diverses proves oficials d'acreditació de coneixements de valencià, incloent-hi el nou model proposat de la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià (*Certificats oficials administratius de coneixements de valencià*, 2017), sinó també per a presentar uns materials totalment renovats: amb activitats més variades, amb explicacions més senzilles però sense perdre el rigor, i amb un disseny més atractiu.

Hem volgut presentar un model de llengua natural i pròxim, que incorpora fidelment els últims criteris dels textos normatius de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua: la *Gramàtica normativa valenciana* (GNV) de 2006, la *Gramàtica valenciana bàsica* (GVB) de 2016, el *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià* de 2009 i el *Diccionari normatiu valencià* de 2016, actualitzat permanentment en la versió telemàtica.

Per tant, a fi d'observar "la recuperació i la priorització de les variants valencianes genuïnes" –el principi fonamental que ha prevalgut en la redacció de les obres de referència citades–, l'usuari de ***D'ací i d'allà, nivell C1***, trobarà que els autors hem optat per la modalitat occidental de l'accentuació gràfica, pels possessius tònics en *u* (*meua, teues*, etc.), els imperfets de subjuntiu en *-ara, -era, -ira*, les formes dels infinitius *tindre, vindre, valdre* i els derivats, les variants en *-it* d'alguns participis, etc., així com per la fraseologia i el lèxic vius en els parlars valencians actuals i documentats en els nostres escriptors clàssics i moderns.

Es tracta d'una opció funcional, orientativa i no excloent, per la qual cosa, tenint en compte també el segon principi que ha regulat la redacció de les publicacions normatives de l'AVL –"la convergència amb les solucions adoptades en els altres territoris que comparteixen la nostra llengua, a fi de garantir-ne la cohesió pertinent"–, i amb la finalitat que l'alumnat es familiaritze amb altres formes equivalents, també valencianes i igualment correctes, els autors hem usat els demostratius reforçats i les formes verbals incoatives en *-eix* en la redacció de les parts expositives i instructives del llibre.

La nostra intenció, respecte a això, ha sigut la mateixa que la de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua: "La Gramàtica Normativa Valenciana vol ser una contribució de l'AVL al procés de construcció d'un model de llengua convergent amb la resta de modalitats de l'idioma comú. Un model que dóna preferència a les formes valencianes, però que també descriu les variants usades en la resta de l'àmbit lingüístic compartit" (Introducció a la *GNV*, AVL, p. 14).

ESTRUCTURA DEL LLIBRE

El llibre ***D'ací i d'allà, nivell C1***, comprén huit unitats en què es treballen els objectius i els continguts de les noves proves de la JQCV i de les altres proves homologades de certificació de coneixements del valencià. En el manual s'inclou el solucionari de totes les activitats. Les audicions i els vídeos de comprensió oral s'han de consultar en la pàgina web de l'editorial Tabarca Llibres (www.tabarcallibres.com).

Cada una de les huit unitats consta de les quatre àrees següents:

1. **COMPRENSIÓ ORAL**

   Es plantegen activitats de comprensió oral a partir de textos reals d'àudio o de vídeo que provenen de l'àmbit dels mitjans de comunicació valencians, a fi que l'alumnat siga capaç d'entendre textos abstractes o complexos de temàtiques variades. Volem subratllar l'esforç que hem hagut de fer per oferir textos autèntics i no preparats, tal com recomana el MECR perquè les activitats comunicatives tinguen la base natural de la llengua real. Això pot fer que, sobretot quan són discursos improvisats, puguen contindre alguna expressió impròpia de l'àmbit formal del qual s'han extret. Estem segurs que sabreu disculpar-ho i que, si cal, també ho sabreu aprofitar en el procés d'aprenentatge.

2. **COMPRENSIÓ ESCRITA**

   A partir de textos escrits de caràcter sobretot formal es plantegen activitats diferents de comprensió lectora, tenint sempre en compte les habilitats que es plantegen en les noves proves de la Junta Qualificadora.

3. **ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES**

   Fonètica, elocució i ortografia

   S'exerciten la discriminació fonètica i la pronúncia i la normativa ortogràfica.

   Morfosintaxi

   Es tracten les qüestions gramaticals de morfologia i sintaxi de la llengua en l'àmbit formal.

   Lèxic i semàntica

   Es treballen els vocabularis dels camps semàntics referents al món de l'educació, la ciència i la tecnologia; el medi ambient i el clima; el turisme; l'habitatge i la construcció; les activitats comercials, transaccionals i professionals; les activitats culturals i els esports; l'alimentació, la dieta i la salut; i els mitjans de comunicació, sense oblidar les expressions idiomàtiques, la creació, la precisió i les relacions lèxiques i els registres.

   El text

   Es presenten les característiques de diversos models de textos i el context en què es produeixen, a fi d'orientar les activitats de comprensió i, més encara, les d'expressió escrita i oral.

4. **EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORAL I ESCRITA**

   Es proposen pràctiques d'expressió oral per a les intervencions individuals i per a la interacció per parelles, així com unes quantes activitats d'expressió escrita.

ESTRUCTURA DE LA PROVA NIVELL B1

DESCRIPTOR GLOBAL

Nivell d'usuari experimentat

El certificat de nivell C1 acredita un domini de l'ús de la llengua en la varietat estàndard, tant oral com escrita, d'un usuari experimentat que permet comunicar-se satisfactòriament mitjançant la varietat estàndard en les situacions comunicatives que requereixen l'ús d'un llenguatge formal o mitjanament formal.

«La persona que opte a aquest certificat ha de ser capaç de comprendre una àmplia gamma de textos clars, ben estructurats, extensos i detallats, sobre temes complexos: reconéixer característiques pròpies de registres diferents; expressar-se amb fluïdesa i espontaneïtat, utilitzant la llengua de manera flexible, i adaptar la seua producció a algunes variables contextuals, demostrar un ús controlat d'estructures organitzatives i mecanismes de cohesió, i produir textos clars i ben estructurats sobre temes complexos i adequats a diversos gèneres».

ÀREA	OBJECTIUS DE LA PROVA	VALOR
COMPRENSIÓ, EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITES	Redactar un text amb una extensió aproximada de 200-220 paraules, i un altre text amb una estructura determinada i amb una extensió aproximada de 170-190 paraules.	30%
ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES	Completar els exercicis amb respostes obertes que donen sentit complet al text.	30%
COMPRENSIÓ, EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORALS	Aquesta àrea consta de dos parts: una primera part en la qual l'aspirant ha d'escoltar un text i contestar les preguntes, i una segona part amb dos exercicis (un de producció i un altre d'interacció), a partir de temes facilitats en la prova. En tots els casos hi haurà una intervenció prèvia (presentació), per part de la persona que s'examina, per a iniciar la intervenció.	40%

1. **Mireu el vídeo *Societat, cultura i universitat* de la Universitat de València i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.**

SOCIETAT, CULTURA I UNIVERSITAT



1. La Universitat de València actual...

a) té menys de cinc segles d'història.
b) acumula un valuós patrimoni històric, natural, documental i artístic.
c) ha crescut al marge del desenvolupament urbanístic de la ciutat que l'acull.

2. La Universitat de València disposa...

a) d'edificis històrics al costat d'instal·lacions modernes, que és on trobem els equipaments més ben adaptats a les tecnologies digitals.
b) de plataformes audiovisuals, arxius digitals i una xarxa de biblioteques universitàries, que tota la societat pot consultar.
c) d'equipaments d'avantguarda perquè els membres de la comunitat universitària puguen accedir a sabers i coneixements generats en la societat.



3. Les càtedres institucionals...

a) són un exemple de l'activitat desenvolupada per la universitat en col·laboració amb altres institucions i organitzacions.
b) han subscrit convenis de col·laboració amb organitzacions socials per a dur a terme projectes ubicats fora del territori valencià.
c) han obert espais museístics per a ubicar exposicions temporals i divulgar entre la població els coneixements universitaris.

4. Segons el vídeo, quina de les activitats següents la universitat no posa a l'abast de la ciutadania?

a) El gaudi del teatre i el cinema.
b) L'impuls de l'aprenentatge de llengües.
c) La participació en visites al territori.



5. L'objectiu del vídeo és...

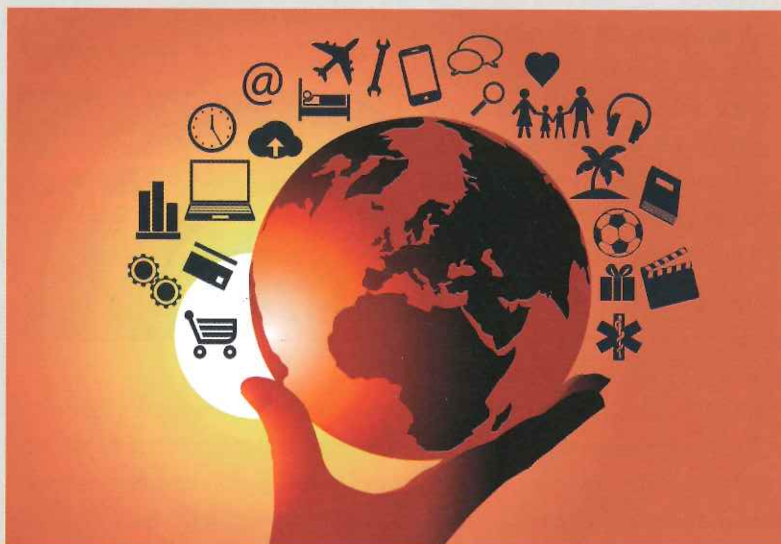
a) contar com és la vida universitària.
c) publicitar les activitats i els valors d'una universitat pública.
d) informar que la Universitat de València està oberta a totes les edats.

COMPRENSIÓ ESCRITA

1. Llegiu l'article següent sobre les aplicacions TIC en els entorns actuals d'aprenentatge i comunicació en xarxa en què se n'han eliminat cinc fragments. A continuació teniu set enunciats (A-G), dels quals heu d'elegir els cinc que millor s'adeqüen a cada buit (1-5). Hi ha dos enunciats que no corresponen a cap buit.

LA REVOLUCIÓ DE LES TIC

Fa uns pocs anys la paraula de moda en el sector tecnològic era "multimèdia", terme que expressa l'aliança de diversos mitjans tècnics de comunicació i d'informació en què els continguts es combinen amb la informàtica i les telecomunicacions. Però el concepte de "multimèdia" ha perdut rellevància i, en canvi, han guanyat protagonisme les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC).



Les TIC són un sector d'activitat que resulta de l'aplicació conjunta de les tecnologies de la informació i les telecomunicacions, que fa temps que es van deixar de considerar per separat. (1) A més de tractar-se d'un sector destacat d'activitat empresarial, afecta les activitats econòmiques i socials que es realitzen en tot el món.

Les TIC influeixen en totes aquestes activitats i en qualsevol part del planeta. Aquesta influència, indubtablement positiva, proporciona majors prestacions, augmenta la productivitat, estalvia costos, redueix emissions nocives, millora el nivell de comunicació entre les persones i augmenta el sosteniment dels negocis.

El més important de les TIC són les seues aplicacions concretes i específiques per a cada sector, més enllà de la descripció de les pròpies tecnologies i de les nombroses prestacions que fan possible que es puguen utilitzar en qualsevol activitat, negoci o tasca que es realitze. La sanitat, l'ensenyament, la justícia, la banca, les assegurances, els servicis, l'administració pública, etc., són sectors que es beneficien de les TIC. (2)

Alguns exemples poden ser molt il·lustratius. Un dels més notables correspon a la sanitat, en què les TIC s'utilitzen de maneres tan diferents que no hi ha cap aspecte o element del sector sanitari que es quede fora de la seua influència. (3) En aquest sector és fàcil comprovar fins a quin punt arriba la capil·laritat de les tecnologies de la informació i les comunicacions, des d'aspectes de planificació sanitària i de modernització d'hospitals per a tindre autèntics hospitals 2.0, fins a aplicacions molt concretes com la cita prèvia, la història clínica electrònica o la teleassistència associada a la mobilitat. Un punt crític en les aplicacions sanitàries és la necessitat d'interoperar entre tecnologies i regions, sense oblidar la gestió adequada de la seguretat dels sistemes i la protecció de les dades dels ciutadans, siguen pacients o no.

L'ensenyament és una altra àrea d'activitat en què les TIC han penetrat a mesura que s'anaven produint els diferents avanços tecnològics. Allò que va començar sent una ensenyança bàsica assistida per ordinador s'ha transformat en una revolució d'aplicacions, a vega-

des limitades pel cost, tot i que encara queda molt de recorregut en aspectes com les noves metodologies d'ensenyança o el nou paper del professorat. En el cas de la justícia, les aplicacions de les tecnologies de la informació i la comunicació tracten d'eliminar els problemes clàssics del sector, la necessitat d'agilitzar els processos o la digitalització de la informació i la documentació, com correspon al món digital.

Les TIC també han replantejat a fons la gestió de l'administració pública. (4) La millora dels servicis, l'eliminació del suport paper, la rapidesa de la resposta, la supressió de les cues i de la necessitat de la presència física, o l'atenció 24×7 a la ciutadania és ja una realitat i un dret de la societat que aspira a tindre una relació electrònica completa i satisfactòria amb l'administració pública, tant per part dels individus com de les empreses.

Tocant al sector de l'administració es troba també el concepte de ciutats intel·ligents o *smart cities*, el qual engloba múltiples aplicacions que tracten de fer la vida més fàcil, agradable i sostenible per a la ciutadania,



sense oblidar aspectes com ara la reducció de costos, la millora del medi ambient i el desenvolupament de negocis. Una aplicació típica d'una ciutat intel·ligent compta amb nombrosos sensors ubicats en els punts adequats de la localitat, que elaboren informació en temps real. La informació, convenientment processada, optimitza la gestió del trànsit i dels aparcaments, la distribució i l'ús de l'energia, la lectura a distància de comptadors, la gestió de l'aigua, el reciclatge de residus, etc. (5)

A partir d'un conjunt de tecnologies i equips que hui es poden considerar bàsics –sobretot l'ordinador i la telefonia–, les TIC s'han desenvolupat a colps d'innovació fins a transformar tot el que fem, diem i sentim. Les tecnologies de la informació i la comunicació són fonamentals per a millorar la qualitat de vida, per a incrementar la competitivitat de les empreses i els negocis i per a multiplicar l'eficàcia de les administracions públiques. Són, en definitiva, el catalitzador de la societat que coneixem i el principal motor que ens acosta a la societat de la informació i el coneixement.

José Miguel Roca: "InformeTICfacil.com" (traduït i adaptat)

A	Una *smart city* facilita la gestió integrada de tots aquests servicis.
B	Les ciutats són complexos sistemes que produeixen una gran quantitat de dades en temps real.
C	Hui en dia el component clau de la sanitat és la necessitat de racionalitzar i reduir costos, a fi d'aconseguir una sanitat sostenible.
D	Està canviant la manera de treballar, d'operar i de relacionar-se amb altres sectors econòmics i socials.
E	Cada dia la societat usa més les TIC i, paral·lelament, les TIC penetren més en la vida quotidiana de la societat.
F	El potencial conjunt d'aquests dos tipus de tecnologies és molt gran.
G	En l'actualitat no és possible imaginar la prestació de servicis per part de l'administració sense l'aplicació de la tecnologia, la qual cosa es coneix com l'administració electrònica.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

LES LLETRES

L'alfabet valencià té vint-i-sis lletres simples ordenades[1] de la manera següent:

LLETRA	NOM	EXEMPLES	LLETRA	NOM	EXEMPLES
a	a	*arbre, pas, taula*	n	ene	*ningú, pena, emprén*
b	be	*bé, àbac, club*	o	o	*oca, òrbita, pota, canó*
c	ce	*balcó, moc; cel, cinema*	p	pe	*penca, sopar, polp*
d	de	*dona, adoptar, fred*	q	cu	*quant, vaqueria*
e	e	*elefant, tèbia, alé, arrel*	r	erre	*anar, suro; roba, arrova*
f	efe	*fera, café, baf*	s	esse	*sol, casa, passar, cabàs*
g	ge	*gepa, girafa, biòleg*	t	te	*temps, catre, gat*
h	hac	*ah, home, filharmònic*	u	u	*una, suro, bambú*
i	i (o i llatina)	*illa, amic, fadrí*	v	ve (o ve baixa)	*veïna, davant, serv*
j	jota	*jardí, rojos, juny*	w	ve doble	*whisky, wagnerià*
k	ca	*karate, kurd, vodka*	x	ics (o xeix)	*taxi; examen; caixa, xoc*
l	ele	*línia, àloe, fanal*	y	i grega	*Hollywood, Nova York*
m	eme	*mare, poma, plom*	z	zeta	*zebra, azalea, brunz*

Les lletres *k, w* i *y* (si no forma part del dígraf *ny*) sols apareixen en paraules que provenen d'altres llengües:

- *eureka, folklore, ginkgo, karate, kiwi, quark; Kafka, Kant; Euskadi, Osaka, Pakistan, Kuwait*; però alguns casos ja s'han adaptat ortogràficament: *coala, pàrquing, quimono.*
- *clown, darwinisme, waterpolo, watt, whisky; Darwin, Kuwait*; però: *vàter, valquíria, vamba.*
- *byte, yperita* (o *iperita*), *zloty*; però: *hoquei, ianqui, iarda, ien, ioga, iogurt, iot, iuca, joquei, niló.*

Les lletres modificades i compostes

Són lletres modificades:

- Les cinc vocals amb accent o dièresi: **à**: *compàs*, **é**: *aniré*, **è**: *bèstia*, **í**: *cosí*, **ï**: *cafeïna*, **ó**: *cantó*, **ò**: *arròs*, **ú**: *cautxú*, **ü**: *llaütista.*
- La ce trencada (ç), modificació de la *c*. Té el mateix so de [s] que la *c* seguida de *e, i* (*bracet, forcejar; plàcida, ofici*) i s'escriu exclusivament davant de *a, o, u* i a final de mot (*plaça, cançó, forçut; braç*).

Són lletres compostes les agrupacions de dos consonants diferents (*tl, tll, tm, tn*) o de la mateixa consonant repetida (*mm, nn, l·l*), tant si es pronuncien com una consonant simple o com a geminades (amb so doble).

LLETRA	EXEMPLES	LLETRA	EXEMPLES
mm	*immens, immòbil, immaculat*	tm	*aritmètic, atmosfera, setmanari*
nn	*annex, innecessari, innocència*	tn	*cotna, ètnic, etnografia*
tl	*atles, ametla, atleta, guatla*	l·l	*al·lèrgic, excel·lent, goril·la, síl·laba*
tll	*bitllet, enrotllar, ratlla, subratllar*		

La *t* és muda en les lletres compostes *tl, tll, tm* i *tn*. El so resultant és una duplicació (geminació) de l'últim so consonàntic: *tl* (l+l), *tll* (ll+ll), *tm* (m+m), *tn* (n+n).

[1] Respecte de l'ordenació de les lletres: la *ç* es considera com una *c*. Quan hi ha dos mots que sols es distingeixen perquè l'un du *c* i l'altre *ç*, va primer el que du *c* (*placa, plaça*). El punt volat de la *l·l* desapareix en la classificació; per tant, la *l·l* es considera com una *ll*. Si dos mots només es distingeixen perquè l'un du *ll* i l'altre *l·l*, es col·loca primer el que du *ll* (*cella, cel·la*). Els digrafs *ll, ny* i *rr* són seqüències de dos lletres (*contrafort, contrallum; enyor, enze; carro, cartera*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

ELS DÍGRAFS

Els dígrafs són agrupacions de dos lletres que representen un únic so consonàntic.

DÍGRAF	SO	EXEMPLES	DÍGRAF	SO	EXEMPLES
gu	[g]	*àguila, guepard, guiar*	**ig**	[ʧ]	*estoig, maig, rebuig*
qu	[k]	*paquet, quimera, quinze*	**tg**	[ʤ]	*fetge, massatgista, metgessa*
ny	[ɲ]	*juny, nyora, pinyons*	**tj**	[ʤ]	*enutjosa, mitjana, sitja*
ll	[ʎ]	*cavall, llet, palla arrova, ferro,*	**tx**	[ʧ]	*catxerulo, despatx, txadià*
rr	[r]	*porrat*	**tz**	[dz]	*atzar, atzucac, horitzó*
ss	[s]	*assumpte, grossa, missió*			

El dígraf *-ig* té una pronúncia idèntica al dígraf *tx*. Aquest dígraf es presenta exclusivament a final de paraula després de vocal (*vaig, estiueig, roig, enuig*). Però en els mots *desig, fastig, trepig* i *mig*, així com en algunes formes verbals com *llig, frig* o *afig*, la *i* i la *g* no formen dígraf; són lletres separades i, per tant, la *i* es pronuncia.

LA SÍL·LABA

Una síl·laba és cada segment de so ininterromput de què consta una paraula. Cada síl·laba està constituïda necessàriament per una vocal (nucli sil·làbic o vocal sil·làbica). Aquesta vocal pot anar sola (com ara la *o* del mot *ona*), pot anar acompanyada de sons consonàntics (*mar, prats, tre-balls*) o formant part d'un diftong (*rei, sous; guant, pin-güins*). Segons el nombre de síl·labes, les paraules es classifiquen en monosíl·labes, si tenen una sola síl·laba (*pa, sud, mou, pols, quants*); i polisíl·labes, si tenen més d'una síl·laba (*pa-ret, car-xo-fa, a-te-ní-em, a-me-ri-ca-na, in-for-ma-tit-za-ci-ó*).

Síl·laba tònica i síl·laba àtona

En tota paraula polisíl·laba hi ha una síl·laba (tònica) amb un to més alt i una intensitat més forta que la resta de síl·labes (àtones). Així, en el mot *partida*, la síl·laba *ti* és la síl·laba tònica, i la resta (*par* i *da*) són àtones.

EL DIFTONG

Un diftong és una sola síl·laba formada per una vocal acompanyada d'una *i* o una *u* àtones que no tenen valor de vocal plena, sinó de semivocal [j], [w], respectivament.

Quan la *i* o la *u* semivocàliques van davant de la vocal sil·làbica, els agrupaments resultants reben el nom de diftongs creixents, perquè el so creix de la semivocal a la vocal.

DIFTONGS CREIXENTS			
gu/gü + vocal	**qu/qü** + vocal	**i, u** (inici de paraula)	**i, u** (entre vocals)
llen-gua	*pas-qua*	*iar-da*	*ga-ia-to*
llen-gües	*pas-qües*	*io-gurt*	*fo-ia*
lin-güis-ta	*a-qüí-fer*	*hie-na*	*cre-uar*
llen-guo-ta	*quo-ta*	*ua-di*	*di-uen*

Si la *i* o la *u* amb valor semivocàlic es troben després de la vocal sil·làbica, els grups resultants s'anomenen diftongs decreixents, perquè el so decreix de la vocal a la semivocal.

DIFTONGS DECREIXENTS			
vocal + **i** [j]		vocal + **u** [w]	
ai: *ai-re, mai* **ei**: *peix, rei-nar*	**oi**: *coix, boi-ra* **ui**: *buit, cui-na*	**au**: *pau, cau-re* **eu**: *mu-seu, teu-la* **iu**: *ciu-tat, fes-tius*	**ou**: *ous, di-jous* **uu**: *duu, duus*

El grup format per *u* + *i* es pot considerar tant diftong creixent com decreixent: *buit*, pronunciat [bwít] o [bújt]; *cuit*, pronunciat [kwít] o [kújt]; *descuit*, pronunciat [deskwít] o [deskújt]. La pronunciació com a diftong decreixent és la pronúncia tradicional en valencià.

El triftong

El triftong és una síl·laba constituïda per una vocal (*a*, *e*) que ocupa la posició central o intermèdia entre dos semivocals *i* [j] o *u* [w], formant com si fóra la combinació d'un diftong creixent més un de decreixent (*Pa-ra-guai, a-bli-qüeu, fé-ieu, cre-ueu*). Els triftongs són poc freqüents en valencià.

EL HIAT

Un hiat és la successió de dos vocals que pertanyen a síl·labes separades i que, per tant, no formen diftong (*o-a-si, ra-ó*). Hi ha hiat en els casos següents:

HIAT	vocal + vocal	*a-e-ri, e-ò-lic, po-al, po-e-ta; Jo-an*
	consonant + vocal **i**, **u** + vocal **a**, **e**, **o**	*ti-a, fa-mí-li-es, ca-mi-ó; du-a-na, pu-e-ril, su-or*
	vocal + vocal **i**, **u** amb accent o dièresi	*pa-ís, ve-í, ro-í; pa-ï-sos, ve-ï-na, ro-ï-nes; Llu-ís* *pe-üc, ra-bi-üt, ta-üt; Ra-ül*

SEPARACIÓ ORTOGRÀFICA DE SÍL·LABES I PARAULES A FINAL DE LÍNIA

Quan l'escriptura arriba a final de línia, cal separar ortogràficament els mots de la manera següent:

- Mantenint les síl·labes i els diftongs sencers. Per tant, no es pot separar cap diftong (*pa-rai-güer, tra-mo-ia*), però cal separar les vocals en hiat (*cons-ci-en-ci-ar*).
- Sense deixar solta cap lletra, tant si és una síl·laba formada per una única vocal o si és la forma apostrofada d'un article, d'una preposició o d'un pronom feble: **i-dea*, **l'-alumne*, **d'-oportunitats*, **m'-acompanya*.
- Separant els elements d'un derivat o compost (*an-alfabet, ben-estar, des-aire, en-caixar, pan-hel-lènic; vos-altres, ex-traure*).
- Separant també les lletres compostes, les geminacions, els dígrafs i aplecs següents:

ix	*cai-xa, ma-tei-xa*	**tg**	*met-ge, mas-sat-gis-ta*
l·l[2]	*al-lèr-gic, til-la*	**tj**	*mit-jà, re-mit-jó*
mm	*gam-ma, im-mens*	**tl**	*a-met-ler, es-pat-la*
nn	*An-na, in-no-cèn-ci-a*	**tll**	*bit-llet, rat-llar*
rr	*car-rer, ter-ra*	**tx**	*cot-xe, a-pet-xi-nat*
ss	*pas-sar, com-pres-sor*	**tz**	*tret-ze, as-sut-ze-na*
sc	*es-ce-na, fas-ci-cle*		

[2] Quan separem ortogràficament la ele geminada cal substituir el punt volat per un guionet (*l-l*).

- No es poden separar els casos següents:

ENMIG DE PARAULA		A FINAL DE PARAULA	
qu	*ba-jo-que-ta, pa-quets, re-qui-sar*	ig	*ma-reig, sa-fa-reig, re-buig*
gu	*re-gue-rol, en-gui-xar, se-guit*	tx	*des-patx, es-ca-betx, sànd-witx*
ll	*ba-lla, co-lli-ta, en-llu-me-nat*	ix	*gi-ra-peix, ma-teix, pe-luix*
ny	*ca-nyís, gre-nya, re-nyar*		

1. Ordeneu alfabèticament les paraules següents.

pal • pallasso • feliços • pàl·lid • palestí • felicitat • paladejar • paladar • feliç • palatal • palla • palma



2. Subratlleu les paraules que tinguen dígraf i classifiqueu-les en la taula següent. Escriviu el dígraf al capdamunt de cada columna.

En arribar ple de pols a la porta de la muralla, els guàrdies van deduir que venia de molt lluny. El missatger els va explicar que portava un missatge del rei i que les ordres eren lliurar-lo personalment al comte Hug. Després de les pertinents comprovacions i de moltes anades i vingudes dels soldats, el cap de la guàrdia el va acompanyar davant del comte, que estava reunit amb dos dels seus consellers. Mentre el missatger era acompanyat a la cuina, el comte va llegir amb atenció el pergamí davant l'atenta mirada dels consellers, que estaven drets igual que ell.

______	______	______	______	______	______

3. **Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.**

1. **La separació correcta de les síl·labes de la paraula *paciència* és ______.**
   a) pa-ci-èn-cia
   b) pa-cièn-cia
   c) pa-ci-èn-ci-a

2. **La paraula *autorització* té ______ síl·labes.**
   a) cinc
   b) sis
   c) quatre

3. **En la paraula *promouen* la *u* és una ______.**
   a) vocal
   b) semivocal
   c) consonant

4. **En el mot *aguaitar* la *i* forma part d'un ______.**
   a) diftong
   b) hiat
   c) triftong

4. **Classifiqueu les paraules següents en la taula de més avall.**

remei • freqüent • gaiato • lloança • guant • llaüt • pingüí • quota
aèria • zoo • dijous • heroïna • cueta • quinze • hui • couen • Lluís

TENEN HIAT	TENEN DIFTONG CREIXENT	TENEN DIFTONG DECREIXENT
ZOO		

5. **Separeu les síl·labes de les paraules següents i expliqueu el perquè.**

a) actua *ac-tu-a* *Hi ha hiat entre la* u *i la* a.
b) vosaltres ______ ______
c) hiena ______ ______
d) quocient ______ ______
e) renúncia ______ ______
f) reïna ______ ______
g) creuar ______ ______
h) assutzena ______ ______
i) al·lèrgia ______ ______

6. **Subratlleu la síl·laba tònica de les paraules següents.**

Joan	suem	ratlla	guardià	cantareu	conduïa
canya	formatge	til·ler	continua	llàstima	comprenen
encàrrec	despatx	quadrat	miràreu	peücs	produíem
canvia	estoig	cotna	Artur	passeig	cua

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

MORFOSINTAXI

EL GÈNERE DEL SUBSTANTIU I DE L'ADJECTIU

Els substantius es classifiquen en masculins o femenins, facen o no referència a éssers animats o inanimats o que tinguen realment sexe o no. Per exemple, *carro* i *peix* són masculins i *palla* i *cadira* són femenins.

Encara que hi ha terminacions pròpies del masculí (*manoll, didot*) i del femení (*panxa, casa*), en molts casos la terminació no és indicativa de cap gènere. Així, són masculins *picaporta* i *dolor*, i femenins *comporta* i *verdor*, mots que acaben igual que els anteriors. També podem dir que els substantius són masculins o femenins si poden introduir-se amb un article masculí o femení, independentment de la terminació.

EL GÈNERE DEL SUBSTANTIU

Per regla general, el femení del substantiu es forma afegint una *-a* al masculí en aquells casos en què hi ha doble forma masculina i femenina, però cal tindre en compte tots els casos i excepcions següents:

MASCULÍ	FEMENÍ	EXEMPLES
-i àtona o consonant	-a (regla general)	*destinari/destinatària; gat/gata, fill/filla, marqués/marquesa*
-e àtona		*deixeble/deixebla, pediatre/pediatra, sogre/sogra*
-o àtona		*manso/mansa, monjo/monja*
Vocal tònica	-na	*campió/campiona, musulmà/musulmana, padrí/padrina*
Diftong decreixent	-a, -va, -na	*reu/rea, esclau/esclava, rei/reina*
Femení en	-ina, -essa	*heroi/heroïna, tsar/tsarina; metge/metgessa, comte/comtessa*
Masculí en -ot a partir del femení		*abella/abellot, merla/merlot, rabosa/rabosot*

Però també hi ha els substantius invariables següents:

-aire: *colombaire*	-ista[3]: *dentista*	-ble: *comptable*	-latra: *idòlatra*
-arca: *jerarca*	-cida: *homicida*	-cola: *arborícola*	-ta: *gimnasta*
Abstractes en -or (masculins o femenins)		*una amargor, el clamor, un (o una) esplendor*	
Altres casos en -a		*atleta, espia, goril·la, guàrdia, nòmada, tortuga*	
Provinents d'adjectius d'una sola terminació		*el/la jove, el/la noble, el/la salvatge*	
Diferenciats només per l'article		*el/la cap, un/una edil, un/una gerent, el/la maniquí*	
Masculí i femení són paraules diferents		*ase/somera, boc/cabra, bou/vaca, cavall/egua, gendre/nora, home/dona, marit/muller*	
Epicens (cal afegir els mots *mascle* o *femella*)		*el rossinyol mascle, el rossinyol femella*	
Noms amb gènere ambigu		*el/la càrcer, el/la mar, el/la vessant, el/la vodka*	
Femenins que poden tindre doble forma		*advocada/advocadessa, dea/deessa*	

[3] D'acord amb la GNV de l'AVL, els mots amb el sufix *-ista*, que designa tant el masculí com el femení (*un periodista / una periodista*), poden adoptar també la terminació d'origen popular *-iste* per a distingir el masculí (*un periodista* o *un periodiste*).

Cal tindre en compte que, en formar el femení, es poden presentar variacions ortogràfiques:

- **-c → -ga**: *amic, amiga*
- **-c → -qua**: *ventríloc, ventríloqua*
- **-dor → -driu**: *emperador, emperadriu*
- **-f → -va**: *serf, serva*
- **-ig → -ja**: *boig, boja*
- **-l → -l·la**: *pupil, pupil·la*
- **-leg → -loga**: *filòleg, filòloga*
- **-p → -ba**: *llop, lloba*
- **-s → -ssa**: *gos, gossa*
- **-t → -da**: *cunyat, cunyada*
- **-tor → -triu**: *institutor, institutriu*

També hi ha canvis ortogràfics que afecten l'accent i la dièresi: *marroquí, marroquina*; *veí, veïna*; etc.

Substantius amb doble gènere amb significats diferents

Hi ha substantius referits a realitats diferents en masculí i en femení, bé perquè s'ha produït un procés d'especialització semàntica o bé perquè provenen etimològicament de paraules diferents.

el canal (pas marítim, via d'aigua)[4]	*El Canal de la Mànega.*
la canal (canonada tancada, conducte)	*La canal està obstruïda.*
el capital (conjunt de béns o diners)	*El capital financer.*
la capital (població principal d'un país)	*València va ser la capital de la República de 1936 a 1937.*
el clau (una tatxa)	*Va clavar un clau en la paret per penjar el quadre.*
la clau (per a obrir i tancar)	*Vaig obrir la porta amb la teua clau.*
el còlera (malaltia epidèmica)	*El 1865, el còlera entrà pel port de València.*
la còlera (ira)	*El psiquiatre va dir-li al pacient com controlar la còlera.*
el fi (objectiu, finalitat, propòsit)	*El fi de la premsa és informar honestament.*
la fi (el final)	*El fet va marcar la fi d'una època.*
el full (tros de paper)[5]	*Va escriure el nom en un full en blanc.*
la fulla (de l'arbre, de la navalla)	*A l'arbre ja no li quedava cap fulla.*
el llum (làmpada, aparell)[6]	*S'ha quedat encés tot el dia el llum de la tauleta de nit.*
la llum (claror, electricitat)	*La llum entrava amb força per aquell finestral.*
un orde o ordre (classificació)	*Ho ha disposat tot en bon orde/ordre.*
una orde o ordre (manament)	*Va desobeir l'orde del tinent.*
el planeta (astre)	*Els astrònoms han descobert un planeta nou.*
la planeta (destí)	*L'endevina li va dir que la seua planeta era tràgica.*
el pols (batec de la sang)	*El malalt tenia un pols molt dèbil abans de la intervenció.*
la pols (partícules diminutes)	*Torcava la pols dels mobles amb freqüència.*
el pudor (modèstia, vergonya)	*Cal respectar el pudor dels tímids.*
la pudor (mala olor)	*No suporte la pudor de fem.*
el regle (per a traçar línies rectes)	*Agafa el regle si vols dibuixar un triangle.*
la regla (norma)	*La regla d'ortografia era fàcil de recordar.*
el son (acte de dormir)	*L'anciana tenia el son molt lleuger.*
la son (ganes de dormir)	*Quan es fan les onze ja m'entra la son.*
el terra (pis, paviment, superfície on estem)	*No cal agranar el terra cada dia.*
la terra (la resta de significats)	*Va malvendre la terra que havia heretat; la Terra i la Lluna.*
el vall (fossat, excavació)	*El vall rodeja el castell.*
la vall (depressió geogràfica)	*És una vall situada entre muntanyes altes.*

---

[4] Però *canal*, en femení, també significa 'plana llarga i estreta entre dos serralades': *La Canal de Navarrés.*

[5] El *Diccionari Normatiu Valencià* de l'AVL admet també l'ús col·loquial de *fulla* com a sinònim de *full.*

[6] El *Diccionari Normatiu Valencià* de l'AVL admet també l'ús del femení (*la llum*) per a fer referència a l'aparell que serveix per a fer llum (*Encén la llum de la cuina*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Observacions sobre el gènere d'alguns substantius

Hi ha substantius que de vegades s'usen impròpiament amb el gènere canviat. Cal fer notar que n'hi ha alguns que, a més, són sempre en plural:

SÓN MASCULINS		SÓN FEMENINS	
els afores	un estruç (au)	les alicates	la marjal
un avantatge	el front	una anàlisi	la mona (primat)
un cataplasma (emplastre)	un llegum	la calor	una olor
el compte	el lleixiu	la dent	les postres
el corrent	el marge	la disfressa	la remor
el costum	el pendent	la dita	la resplendor
el deute	el picaporta o el picaport	les estenalles	la resta
el dot	un orde (religiós)	una estrena	la síndrome
el dubte	el queixal	la icona	la suor
els espinacs	el senyal		
un estratagema	el titella		

Els noms femenins referits a títols, càrrecs i professions

A causa de l'accés de la dona al món laboral i professional, s'ha incorporat al lèxic la forma femenina referida a títols, càrrecs o professions que fins fa poc només s'usaven en masculí com a forma invariable (encara que no en tots els diccionaris hi ha consens per a tots els casos).

advocada (o *advocadessa*)	*bombera*	*estudianta*	*pallassa*
ajudanta	*capitana*	*fematera*	*pèrita* (o *perita*)
àrbitra	*cartera*	*fotògrafa*	*psicòloga*
arquitecta	*cirurgiana*	*fustera*	*sergenta*
banquera	*crítica*	*jutgessa*	*síndica*
bidella	*degana*	*música*	*tinenta*
biòloga	*detectiva*	*notària*	*xofera* (o *xòfera*)

EL GÈNERE DE L'ADJECTIU

El femení es forma de manera semblant a la del substantiu. De fet, l'adjectiu no té gènere propi, sinó que el pren del substantiu que determina i amb el qual concorda. En els casos en què l'adjectiu té una forma per al masculí i una altra per al femení (*content/contenta*), cal tindre en compte les variacions flexives següents:

ADJECTIU	AFIG/CANVIA	EXEMPLES
En consonant	**-a** (regla general)	*brut/bruta, cortés/cortesa, inert/inerta, nul/nul·la, verd/verda*
Vocal **i**, **u**		*abstemi/abstèmia, tebi/tèbia; cru/crua, conspicu/conspícua*
Vocal **e**, **o**	canvia per **-a**	*agre/agra, apte/apta, destre/destra; fofo/fofa, minso/minsa*
En vocal tònica	**-na**	*bo/bona, comú/comuna, mallorquí/mallorquina, pla/plana, ple/plena*
Diftong decreixent	**-u** passa a **-v**	*natiu/nativa, tou/tova*

Molts adjectius no presenten cap alternança formal que permeta diferenciar el femení del masculí:

ACABAT EN	EXEMPLES
-a (àtona)	*belga, demòcrata, nòmada, persa*
-al	*actual, brutal, formal, normal, ideal, lleial* (però *anòmal/anòmala, mal/mala*)
-ant	*amargant, constant, distant, elegant, flagrant* (però *gegant/geganta, sant/a*)
-ar	*angular, escolar, regular,, similar, vulgar* (però *avar/avara, car/cara, clar/clara*)
-color	*bicolor, multicolor, tricolor* (però *incolor/incolora, indolor/indolora*)
-e (àtona)	*cèlebre, golafre, jove, lliure, rude*[7]; acabats en -aire: *manaire, xarraire*; -angle: *acutangle, obtusangle*; -ànime: *equànime, unànime*; -ble: *feble, lloable*; -corde: *concorde, immise-ricorde*; -forme: *deïforme, uniforme*; -lingüe: *bilingüe, plurilingüe*; -tge: *ferotge, heretge*
-el	*cruel, fidel, rebel* (però *paral·lel/paral·lela*)
-ent	*coherent, eficient, excel·lent, potent* (però *cruent/cruenta, dolent/dolenta*)
-il (tònica o àtona)	*humil, infantil* (però *tranquil/tranquil·la*)*; difícil, fàcil, útil*
-ícola	*agrícola, apícola, vinícola*
-or	*millor, pitjor*
-ista[8]	*ecologista, nacionalista, racionalista*
altres casos	*greu, miop, sublim, suau*

Igual que passa amb el substantiu, en formar el femení es poden produir alteracions ortogràfiques:

- -t → -da: *menut/menuda* (però *curt/curta*)
- -c → -ga: *antic/antiga* (però *sec/seca*)
- -s → -ssa: *ros/rossa* (però *curiós/curiosa*)
- -ig → -ja, -tja: *roig/roja, lleig/lletja*
- -eg → -loga: *anàleg/anàloga* (però *sacríleg/sacrílega*)
- -l → -l·l: *nul/nul·la* (però *mal/mala*)

També cal tindre en compte que hi ha adjectius de dos terminacions en valencià que en castellà només en tenen una: *calent/calenta, comú/comuna, covard/covarda, dolç/dolça, ferm/ferma, fort/forta, pobre/pobra, trist/trista, valent/valenta; blau/blava, gris/grisa, verd/verda.*

El desplaçament de la vocal tònica pot comportar canvis de l'accent i la dièresi: *agrari/agrària, casolà/casolana, fadrí/fadrina, francés/francesa, generós/generosa, soci/sòcia, veí/veïna.*

[7] El *Diccionari Normatiu Valencià* de l'AVL accepta les formes *rude* i *ruda* com a femenins de l'adjectiu *rude*.

[8] El *Diccionari Normatiu Valencià* de l'AVL incorpora també l'ús col·loquial dels acabats en *-iste* (*ecologiste, nacionaliste*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

1. Subratlleu els substantius del text següent i classifiqueu-los en la taula de més avall.

La carrossa avançava entre camps arranats, amb plaques de gel a les vores; el cel escampat, quasi net de núvols, era d'un blau preciós, mineral, com empolsat de sulfat de coure. Va recordar la decepció que havia tingut uns mesos abans, quan l'emperador austríac Josep II va passar ben a prop de les seues terres i no es va acostar fins a la seua caverna. Tothom l'esperava, havien preparat tot tipus d'àpats, de focs d'artifici, ell havia improvisat uns versos de benvinguda, portava un espectacular vestit verd brodat amb flors daurades, estigueren esperant-lo tot el vespre, amb un nodrit grup de convidats, cada colp més i més nerviosos. Però no va veure aquell emperador, i no sols això, sinó que a més a més va quedar en evidència al davant de tots els seus amics, i, al capdavall, al davant de l'ample món, que Josep II havia passat vora les seues terres sense atansar-se a saludar-lo.

MARTÍ DOMÍNGUEZ, *El retorn de Voltaire*, Destino.

SÓN MASCULINS	SÓN FEMENINS

2. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. El ____________ treballen en la mansió del senyor.
a) serv i la serva
b) serf i la serfa
c) serf i la serva

2. Va traure les brases del foc amb ____________ perquè no trobava ____________.
a) unes alicates, les estenalles
b) uns alicates, les estenalles
c) uns alicates, els estenalles

3. Abans s'utilitzava ____________ per a tocar a la porta de casa.
a) el picaporte
b) el picaporta
c) la picaporta

4. A Popeye li agradaven molt ____________.
a) les espinaques
b) els espinacs
c) les espinacs



3. Torneu a escriure l'oració canviant l'expressió en negreta per una de les formes sinònimes següents (potser caldrà canviar-ne alguna de gènere).

costum • comú • equànime • inert • anàleg • deute • miop • remor • senyal • afores

a) La base de dades era **similar** a la de l'any anterior.

b) Tenia **el mal hàbit** de no escoltar els altres.

c) Vicenta és **curta de vista** i per això porta ulleres.

d) Va deixar **una marca** per continuar podant un altre dia.

e) Desconfiava d'una justícia **imparcial** en aquell cas.

f) Viu **a l'extraradi** de la població.

g) Era una errada molt **corrent** entre els professionals.

h) **Un soroll apagat** eixia de la multitud.

i) **La quantitat de diners** que ha de pagar és important.

j) L'accidentada va romandre **sense moure's**.



4. Canvieu de gènere totes les paraules que calga de les oracions següents.

a) Els nous empresaris han de ser capaços de superar les crisis.

b) El gos del meu veí el detectiu lladra molt a la nit.

c) La cosina de l'arquitecte grec és cardiòloga.

d) El nét del meu sogre està molt fadrí.

e) Els personatges representen un gegant i uns xiquets disfressats.

5. **Escriviu els femenins dels substantius següents.**

marit	______	gendre	______
boc	______	cavall	______
home	______	ase	______

6. **Escriviu l'article adequat en les oracions següents.**

a) ______ fi que es proposa és arribar a ______ fi del procés.

b) ______ pudor que fa el desaigüe no es pot suportar.

c) ______ corrent d'aire la va constipar.

d) Penjà ______ clau en ______ clau que hi ha a la paret.

e) Cambrer, porte'm ______ compte, per favor.

7. **Completeu les oracions amb les paraules següents (potser caldrà canviar-ne alguna de gènere).**

deixeble • marqués • hoste • hereu • sacerdot

a) La pianista Clara Wieck era alumna del seu marit Robert Schumann? Em sembla que no. Crec que va ser ______ de son pare abans de casar-se.

b) Treballaren sense roba d'abric durant tot el partit de tenis. Una de les ______ declarà: "No ens deixaven posar una jaqueta tot i el fred!"

c) En la Roma dels primers reis, les ______ encarregades de supervisar el foc sagrat eren les filles del rei.

d) Divendres passat es va celebrar en la Casa de la ______ l'acte solemne del lliurament dels premis literaris Ciutat de Gandia.

e) Indigent i perseguida per l'Església. Així ha acabat l'______ universal del darrer canonge de Mallorca.

8. **Canvieu de gènere les paraules següents.**

MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
	abella		lletja
ros			atea
nul		sacríleg	
	bruixa	notari	
feliç		golafre	

EL NOMBRE DEL SUBSTANTIU I DE L'ADJECTIU

EL NOMBRE DEL SUBSTANTIU

En general, el plural dels substantius es forma tal com figura en la taula següent:

SINGULAR	PLURAL	EXEMPLES
Vocal àtona	-s (regla general)	*armaris, carros, cotxes, ímpetus, llavis, terres, tribus*
Diftong decreixent		*actrius, aus, herois, ous, peus, reis, veus*
Consonant		*cubs, becs, colps, mítings, pàrquings, ponts, records, trens*
Femenins en ç i mots plans en x[9]		*calçs, façs, falçs; àntraxs, apèndixs, esfinxs, hèlixs* (o *hèlices*), *linxs, vèrtexs*
Mots d'origen no llatí o estrangerismes acabats en vocal tònica		*mamàs, papàs, sofàs, tarannàs; bebés, cafés, comités, tupés; bisturís, esquís, frenesís* (però *maniquins*); *platós, rondós; bambús, hindús, tabús, tiramisús, xampús* (però *tribuns*)
Noms de lletres, notes musicals i partícules gramaticals		*les as, les ces, les emes; els dos, els fas, els res; els peròs, els perquès, els nos, els sis*
Vocal tònica	-ns	*cosins, frens, huracans, lleons, mans, pins, raons, terraplens*
Algunes paraules planes acabades en vocal àtona	-s/-ns	*hòmens o homes, jóvens o joves, màrgens o marges, òrfens o orfes, òrguens o orgues, térmens o termes*
Mots aguts + s	-os/-ssos	*abusos, avisos, gasos, masos, matisos, mesos, països, pesos, permisos, usos; arrossos, congressos, fracassos, granissos, interessos, nassos, ossos, pastissos, trossos; immensos, impulsos*
Mots aguts en -ç, -ix, -x, -tx	-os	*llaços, calaixos, sufixos, cartutxos*

Cal tindre en compte també els aspectes següents:

Tenen doble forma els monosíl·labs i aguts acabats en	-sc, -st	-s/-os	*discs o discos; manifests o manifestos* (però *les hosts* i *posts*)
	-xt, -ig	-s/-(t)jos	*contexts o contextos; assaigs o assajos, desigs o desitjos*
En els acabats en -a àtona hi ha canvis ortogràfics	-ç → -c	-es	*aliança/aliances*
	-c → -qu		*coca/coques*
	-j → -g		*botija/botiges*
	-tj → -tg		*sitja/sitges*
	-g → -gu		*vaga/vagues*
	-gu → -gü		*paraigua/paraigües*
	-qu → -qü		*pasqua/pasqües*

Són invariables els substantius següents:

Els dies de la setmana	*dilluns, dimarts, dimecres, dijous, divendres* (però *dissabte/dissabtes, diumenge/diumenges*)
Alguns acabats en -s	*atles, bíceps, caos, càries, croquis, cutis, ens, fons, llapis, plus, socors, temps, urbs*
Llatinismes en -us	*cactus, fetus, focus, globus, porus, tipus, virus*
Compostos acabats en -s	*comptagotes, guardamobles, llavaplats* o *rentaplats* (però *un rentavaixella/uns rentavaixelles*), *penja-robes, salvavides, trencaclosques*

[9] Aquests casos s'anomenen plurals gràfics, perquè en afegir la *s* final del plural continuen pronunciant-se igual.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

EL NOMBRE DE L'ADJECTIU

En general, la formació del plural en l'adjectiu segueix regles anàlogues a les del substantiu.

a) Adjectius d'una sola terminació (una en singular i una el plural).

ACABATS EN	SINGULAR	PLURAL	ACABATS EN	SINGULAR	PLURAL
-e (àtona)	*feble*	*febles*	**-able**	*lloable*	*lloables*
-al, **-el**, **-il**	*lleial, fidel, fàcil*	*lleials, fidels, fàcils*	**-ant**	*amargant*	*amargants*
-ar	*vulgar*	*vulgars*	**-ent**	*absent*	*absents*

b) Adjectius de doble terminació (els adjectius acabats en -e àtona només en tenen una sola en plural).

ACABATS EN	SINGULAR		PLURAL	
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
Consonant	*absurd*	*absurda*	*absurds*	*absurdes*
-s	*gris*	*grisa*	*grisos*	*grises*
	gros	*grossa*	*grossos*	*grosses*
Vocal àtona	*ampli*	*àmplia*	*amplis*	*àmplies*
-e àtona	*agre*	*agra*	*agres*	
Vocal tònica	*cru*	*crua*	*crus*	*crues*
	comú[10]	*comuna*	*comuns*	*comunes*

c) Adjectius acabats en vocal tònica seguida de ç (una terminació en singular, dos en plural).

SINGULAR		PLURAL	
MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
eficaç, feliç, veloç		*eficaços, feliços, veloços*	*eficaces, felices, veloces*

d) Adjectius acabats en *-ig*, *-sc*, *-st*, *-xt* (tenen doble forma en el masculí plural).

SINGULAR		PLURAL	
MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ + s/os	FEMENÍ
roig	*roja*	*roigs* o *rojos*	*roges*
mig	*mitja*	*migs* o *mitjos*	*mitges*
fosc	*fosca*	*foscs* o *foscos*	*fosques*
trist	*trista*	*trists* o *tristos*	*tristes*
mixt	*mixta*	*mixts* o *mixtos*	*mixtes*

[10] Reapareix la *n* subjacent llatina.

e) Adjectius acabats amb *c* i amb *cu* o *gu*.

	SINGULAR		PLURAL	
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
Femení singular i plural amb hiat	*promiscu*	*promíscua*	*promiscus*	*promíscues*
Femení singular i plural amb diftong creixent	*ambigu*	*ambigua*	*ambigus*	*ambigües*
	ventríloc	*ventríloqua*	*ventrílocs*	*ventríloqües*

- Els cultismes acabats en 'vocal + *si*' presenten formes de singular i de plural: *anacrusi*/*anacrusis*, *crisi*/*crisis*, *dosi*/*dosis*, *èmfasi*/*èmfasis*, *hipòtesi*/*hipòtesis*, *oasi*/*oasis*.
- Cal evitar els plurals formats incorrectament, tant en substantius com en adjectius: *complexos* (i no **complexes*), *fixos* (i no **fixes*), *textos* (i no **textes*).

Divergències de nombre respecte del castellà

Les paraules i expressions següents tenen usos tradicionals contrastants pel que fa al nombre respecte del castellà. En general, es pot dir que el castellà es decanta pel plural en molts casos en què, tradicionalment, el valencià ha utilitzat el singular. Així, per exemple, els rètols en un mercat: *fruita i verdura*, *carn i peix* (cast. 'frutas y verduras', 'carnes y pescados').

a) Són en singular ('singularia tantum').

MASCULÍ	*cel, gratacel, guardabosc, parabrisa, parafang, paraigua, portaequipatge, rentavaixella* (però *rentaplats*), *trencagel* (o *trencaglaç*); *Nadal*. Observa que la majoria són compostos en què el segon element és un nom no comptable.
FEMENÍ	*beguda, gelosia, llevaneu, rodalia* (*trens de rodalia*), *vista* (*una habitació amb vista a la mar; ho fan amb vista a les eleccions*); *Blancaneu, Pasqua*
EXPRESSIONS	*bon dia/vesprada/nit, caure d'esquena* (o *girar l'esquena*, etc.), *donar carabassa, escapar-se de la mà* (un fet, una situació, etc.), *la desgràcia mai no ve sola, fer una cosa d'amagat, mal de queixal, posar* (o *fer*) *cara de circumstància, cura intensiva, viure de renda*

b) Són en plural ('pluralia tantum').

MASCULÍ	*diners*[11], *escacs, pantalons* (*abaixar-se els pantalons*), *sostenidors*
FEMENÍ	*alicates, estenalles, estovalles* (o *tovalles*), *postres, tisores, ulleres*
EXPRESSIONS	*costar* (o *passar*) *molts treballs, fer tots els possibles, perdre els sentits, rares vegades, tindre aires de suficiència*

[11] Però hi ha expressions tradicionals on apareix en singular: *el preu del diner*; *«Diner crida diner»*; etc.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

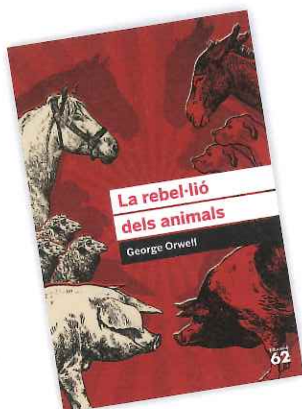
LA CONCORDANÇA DEL SUBSTANTIU I DE L'ADJECTIU

L'adjectiu concorda amb el substantiu al qual determina: *xic alt, xica alta*; *carrers estrets, carreteres amples*; *bonic paisatge, bonica panoràmica*.

Quan un adjectiu determina dos o més substantius, cal tindre en compte que:

- Si l'adjectiu acompanya més d'un nom en singular, l'adjectiu concorda en gènere i nombre amb els substantius: *un dia i un viatge esgotadors; curs de llengua i literatura angleses.*
- Si l'adjectiu acompanya dos o més substantius que tenen gèneres diferents, l'adjectiu ha d'anar en masculí plural: *un dia i una nit llargs*; *una taula i un sofà bonics.*

9. Subratlleu tots els adjectius qualificatius del text següent i distribuïu-los en la taula de més avall.



Mirem-la de front: les nostres vides són miserables, laborioses i curtes. Naixem, ens subministren el menjar necessari per mantenir-nos i a aquells de nosaltres capaços de fer-ho ens obliguen a treballar fins a l'últim alè de les nostres forces; i en el precís instant en què la nostra utilitat ha acabat, ens maten amb una crueltat espantosa. Cap animal a Anglaterra coneix el significat de la felicitat o l'ociositat des que compleix un any. No hi ha animal lliure, a Anglaterra. La vida d'un animal és la misèria i l'esclavitud; aquesta és la pura veritat. Però és això realment part de l'ordre de la naturalesa? És per ventura perquè aquesta terra nostra és tan pobra que no pot proporcionar una vida decorosa a tots els seus habitants? No, camarades; mil vegades no.

GEORGE ORWELL, *La rebel·lió dels animals*, Edicions 62

ADJECTIUS D'UNA TERMINACIÓ	ADJECTIUS DE DOS TERMINACIONS

10. Completeu la taula següent.

promiscu		promiscus	
	absurda		absurdes
amargant		amargants	
cru			crues
gris			grises



11. **Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.**

1. **Hem de fer ____________ per a viatjar per ____________.**
   a) tot el possible, Pasqua
   b) tots els possibles, Pasqua
   c) tot el possible, Pasqües

2. **Té ____________ en ____________ i li l'han d'empastar.**
   a) una càries, una dent
   b) una càries, un dent
   c) un càries, una dent

3. **Ja no hi ha autobusos que isquen els ____________.**
   a) dillunsos i dissabtes
   b) dillunsos i dissabte
   c) dilluns i dissabtes

4. **Vam passar ____________, per això vam prendre tants ____________.**
   a) un dia i una nit llargues, cafés
   b) un dia i una nit llargues, cafens
   c) un dia i una nit llargs, cafés

5. **Els ____________ asfixiants van fer que perdera ____________.**
   a) gasos, el sentit
   b) gassos, el sentit
   c) gasos, els sentits

6. **Tu no saps ____________ que costa un vaixell ____________!**
   a) els diners, trencagel
   b) el diner, trencagels
   c) els diners, trencagels

12. **Escriviu el plural de les paraules següents (potser hi ha paraules de nombre invariable).**

sitja	____________	linx	____________	marge	____________
mas	____________	nas	____________	gimnàs	____________
sofà	____________	abús	____________	pis	____________
host	____________	xampú	____________	fix	____________
país	____________	crisi	____________	arròs	____________
llapis	____________	passeig	____________	text	____________

13. **Canvieu de nombre totes les paraules que calga de les oracions següents.**

a) Han demanat un auxiliar d'anglés per a l'escola pública.

____

b) En l'últim mes hi ha hagut vagues de guardamobles.

____

c) La ventríloqua era molt perspicaç quan actuava.

____

d) Les advocades es queixaven d'aquelles sentències iniqües.

____

e) En l'apèndix del document estava el croquis de l'edifici.

____

14. **Traduïu les expressions següents.**

a) *Un rascacielos alto* ______________________

b) *Un buen postre* ______________________

c) *Un mantel limpio* ______________________

d) *Un lavavajillas nuevo* ______________________

e) *Cuidados intensivos* ______________________

f) *Jugar al ajedrez* ______________________

g) *Feliz Navidad* ______________________

h) *Unos celos absurdos* ______________________

i) *Un dolor de muelas* ______________________

j) *Actuar a escondidas* ______________________

15. **Completeu les oracions següents amb la paraula adequada.**

a) «Ja ve Cento ballant la trompa, ______________ li han donat». (cançó popular)

b) Els trens de ______________ tenen uns retards inacceptables.

c) Aquest hotel té moltes habitacions amb ______________ a la platja.

d) Compra ______________, tant em fa que siguen anous, com avellanes, com ametles.

e) En els moments més difícils el va abandonar i li va girar ______________.

f) No poses cara de ______________, que no és per a tant!

g) Quin és el ______________ més alt que s'ha edificat?



16. **Completeu les paraules següents amb les grafies adequades i ompliu els buits, tenint en compte la definició.**

frenes___ • fix___s • inno___s • fre___ • efica___s • hèli___ • pe___s • obli___es

a) Mecanismes destinats a fer parar. ______________

b) Excitacions extremes. ______________

c) Rectes no paral·leles entre si. ______________

d) Que no fan mal. ______________

e) Efectives, eficients. ______________

f) Pales propulsores dels avions. ______________

g) Peces de ferro per a fer exercici al gimnàs. ______________

h) Que no estan solts. ______________

LÈXIC I SEMÀNTICA

L'EDUCACIÓ, LA CIÈNCIA I LA TECNOLOGIA

1. Completeu el text amb les paraules adequades, segons la definició que es dóna per a cada cas.

MILLORAR L'EDUCACIÓ



Cada vegada hi ha més evidències **(1)** ______________ de l'efecte positiu que té la qualitat de l'entorn educatiu sobre els alumnes. Amb la implantació de nous mètodes **(2)** ______________ en els centres educatius, ha arribat el moment d'eliminar fileres de pupitres, tarimes, pissarres, la taula del professor i els ordinadors obsolets situats al fons de la classe. També cal millorar la il·luminació, els colors de les parets, els sistemes de climatització i la quantitat d'endolls per aula. Així ho constaten pedagogs i arquitectes. Una de les investigacions més recents i més exhaustives és la que ha realitzat la universitat britànica de Salford, que ha conclòs que «Les bones condicions ambientals de l'aula poden millorar fins a un 25% el **(3)** ______________ escolar dels joves».

Després d'analitzar el comportament i els resultats de gairebé un miler d'alumnes distribuïts en trenta-quatre **(4)** ______________ diferents de set centres, els investigadors han assegurat que el color i la il·luminació que predominen en la classe, l'amplitud de l'espai, un mobiliari còmode i adaptat a l'**(5)** ______________, l'existència de zones variades on realitzar activitats distintes i els espais de connexió entre aula i aula (passadissos, punts de trobada) conformen un entorn que convé adaptar per a obtindre resultats **(6)** ______________ més positius.

Altres millores són la sonorització, la temperatura ambiental, la qualitat de l'aire i el paisatge que envolta el centre, així com les dotacions del pati. Les noves aules han de ser més grans, amb una distribució del mobiliari que permeta agrupar els estudiants de diferents maneres, segons l'activitat que es faça. La transformació de l'aula és una de les pedres angulars de la **(7)** ______________ educativa. En les noves aules, el professorat deixa de ser el centre d'atenció cap al qual es dirigeixen les mirades de l'alumnat. L'atenció se centra en els estudiants mateixos i és el professor qui es mou per l'aula, supervisant el **(8)** ______________ que cadascú du a terme.

MARIA JESÚS IBÁÑEZ, *El Periódico* (adaptat)



(1) Que està d'acord amb les exigències de precisió i objectivitat pròpies de la metodologia de les ciències.
(2) Conforme a les regles de la pedagogia.
(3) Profit que dóna algú o alguna cosa.
(4) En els centres docents, les sales on es fa classe.
(5) Acció d'aprendre.
(6) Que té relació amb l'educació.
(7) Acció o efecte de renovar.
(8) Ocupació, faena.

LA CREACIÓ LÈXICA: LA DERIVACIÓ

La derivació és un dels procediments de què disposa la llengua per a formar paraules noves a partir d'altres ja existents, per exemple: *paper + era = paperera, groc + os + a = grogosa.*

Hi ha tres procediments per a formar derivats:

SUFIXACIÓ	Es posposen sufixos al lexema.	*llanterner, grisenc*
PREFIXACIÓ	S'anteposen prefixos al lexema.	*imparell, precontracte*
INFIXACIÓ	S'intercala un infix entre el lexema i el sufix.	*allargassar-se, ferreter*

Molt sovint la prefixació i la sufixació tenen lloc al mateix temps en la mateixa paraula. Aquest procediment s'anomena parasíntesi: ***emblanquinar, impensable, malhumorat.***

Els sufixos

En els derivats per sufixació, el sufix matisa el significat del lexema i sovint també canvia la categoria gramatical. Els sufixos més habituals són els següents:

SUFIX	CLASSE	EXEMPLES
-et/-eta, -í/-ina, -ó/-ona	diminutius	*fillet, mantellina, animaló*
-às/-assa	augmentatius	*cotxàs, donassa*
-alla, -atge, -ada, -am	col·lectius	*xicalla, fullatge, gentada, paperam*
-ot/-ota, -ussa	despectius	*peuot, gentussa*
-ar, -eda, -ia	llocs o conjunts	*pinar, albereda, rectoria*
-er/-era, -ista/-iste, -or/-ora, -à/-ana	oficis	*ferrer, electricista/e, traductor, escriptora, cirurgiana*
-eria, -er/-era	botigues, plantes i arbres, objectes	*fusteria, caquier, pomera, cendrer*
-or, -edat/-etat, -esa, -ícia	qualitats, abstraccions	*germanor, netedat, nuesa, brutícia*
-ment, -ció, -ança	accions	*aparcament, rendició, ensenyança*
-t/-da, ós/-osa, -ari/-ària, -ista, -aire, -iu/-iva	estats físics i anímics	*panxut, musculosa, solitari, optimista, xerraire, agressiva*
-isme, -ista	tendències, doctrines i ideologies	*cubisme, nacionalisme, europeista*

Sufixos lèxics

CLASSE	CATEGORIA	EXEMPLE	DERIVAT RESULTANT
nominalitzadors	N → N Adj → N V → N Adv → N	-er -itat -ció -al	*forn > forner* *suau > suavitat* *crear > creació* *davant > davantal*
adjectivadors	N → Adj Adj → Adj V → Adj Adv → Adj	-enc -ós -aire -er	*estiu > estiuenc* *verd > verdós* *captar > captaire* *prop > proper*
verbalitzadors	N → V Adj → V Adv→ V	-egar -itzar -itzar	*pedra > pedregar* *fèrtil > fertilitzar* *sovint > sovintejar*

Els prefixos

La prefixació és, després de la sufixació, el procediment més important de formació de paraules. El prefix modifica o matisa el significat del lexema en els derivats. Els prefixos més habituals són els següents:

PREFIX	VALOR APROXIMAT	EXEMPLES
a-, an-	privació, negació	*asexual, anàrquic*
ante-, avant-	amb anterioritat	*antepenúltim, avantpassat*
anti-	oposat	*antiadherent, antiaeri*
arxi-	que mana, que precedeix	*arxiduc, arximilionari*
auto-	un mateix	*autoagressió, autodidàctic*
ben-	bé	*benestar, benvingut*
bi-	dos vegades	*bisexual, bisíl·lab*
circum-	al voltant	*circumdant, circumferència*
entre-, inter-	enmig, mútuament	*entretemps, interconnexió*
ex-, extra	cap a fora, del passat	*exdiputat, extramurs*
in-, im-, il-, ir-	privació, absència	*indecent, impossible, il·legal, irreal*
mal-	malament	*malpensat, malcriar*
no-	contrari de	*no-bel·ligerància, no-intervenció*
pseudo-	fals	*pseudònim, pseudocientífic*
pos-, post-	després, posteriorment	*posposar, postdata*
pre-	abans	*prehistòria, premeditar*
sots-, sub-	per davall, inferior	*sotssecretària, subdelegat*
ultra-	en un grau extrem	*ultraconservador, ultrasensible*
uni-	un sol element	*unidireccional, unifamiliar*
vice-	qui ocupa un càrrec en absència de	*vicerector, vicepresidència*

Prefixos i sufixos cultes grecollatins

En el llenguatge especialitzat s'empren paraules amb prefixos clàssics, grecs o llatins. Aquests elements són antics lexemes que han conservat el significat original i l'aporten al terme resultant. Per exemple:

PREFIXOS CULTES	SUFIXOS CULTES
gastro-: *gastrointestinal*	**-fob**: *hidròfob*
micro-: *microeconomia*	**-metre**: *perímetre*
morfo-: *morfogènesi*	**-logia**: *geologia*
neuro-: *neuropatologia*	**-morf**: *amorf*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Derivats parasintètics

Els derivats parasintètics es formen afegint a la paraula primitiva un prefix i un sufix alhora. Els parasintètics són, pràcticament tots, verbs derivats de substantius o adjectius.

Els verbs parasintètics formats a partir de substantius tenen el sentit bàsic de 'posar en acció', 'agafar' el que expressa el mot primitiu: *enrajolar* (posar rajoles), *apassionar-se* (agafar una passió). Els formats sobre adjectius signifiquen 'fer, tornar' una cosa en allò que expressa el mot primitiu o 'tindre-hi tendència': *afluixar* (fer o tornar fluix), *acovardir* (tornar covard).

Molt sovint, per influència del castellà, s'utilitzen incorrectament en valencià certs verbs derivats. De vegades, el prefix o el sufix són diferents (*almacenar, *emmagatzemar*; *alentar, *encoratjar*) o el prefix és inexistent en una de les dos llengües (*acondicionar, *condicionar*; *barnizar, *envernissar*).

PREFIX VERBALITZADOR	EXEMPLES
a-	*aconsellar, amarar, amuntegar*
co-, con-, com-	*coexistir, confederar, commutar*
des-	*desdir, desmobilitzar, descalcificar*
en-, em-	*enfundar, encerclar, embolar*
entre-	*entrellaçar, entreobrir, entresuar*
es-, ex-	*escaparrar, esfullar, excarcerar*
re-, res-	*retornar, recaure, ressonar*
trans-, tras-	*transferir, traslladar, trasplantar*

Els infixos

Amb els infixos es poden crear paraules derivades amb formes dobles que tenen significats diferents: *ferrer*: qui treballa el ferro en una ferreria; *ferreter*: qui té un comerç de ferreteria. També són útils per a crear matisos diminutius (*ratolí*), augmentatius (*pigallós*) i pejoratius (*bonyegut*).

2. Escriviu els substantius derivats adequats que acaben en *-alla*, *-atge*, *-aire*, *-ada* o *-esa*.

jóvens	______________	magatzem	______________
dolç	______________	ample	______________
xiquets	______________	tones	______________
metre	______________	cec	______________
dansa	______________	polze	______________



3. **Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.**

1. **Cal que ____________ el pis nou al més prompte possible.**
   a) amoblem
   b) emmoblem
   c) moblem

2. **La normativa ____________ que s'han de complir bastants requisits.**
   a) senyala
   b) assenyala
   c) senyalitza

3. **L'informàtic estava ____________ per l'atac, i es va ____________.**
   a) angoixat, acovardar
   b) agobiat, encovardar
   c) aclaparat, acovardir

4. **Per fi vam ____________ com ____________ les plantes tropicals.**
   a) aclarir, adobar
   b) aclarar, abonar
   c) aclarar, assaonar

5. **L'enginyer agrícola ens ha ____________ com ____________ la terra.**
   a) avançat, acondicionarà
   b) adelantat, condicionarà
   c) avançat, condicionarà

6. **Les tècniques estaven ____________ per haver ____________ la decisió.**
   a) penedides, ralentitzat
   b) empenedides, enlentit
   c) penedides, alentit

7. **L'alumnat ha d' ____________ com ____________ les faltes.**
   a) enterar-se, corregir
   b) assabentar-se, esmenar
   c) assabentar-se, subsanar

8. **Els *hackers* van ____________ estratègicament la ____________ del sistema.**
   a) retardar, descodificació
   b) retrassar, decodificació
   c) endarrerir, decodificació

4. **Escriviu els verbs derivats de les paraules en negreta.**

a) Fer o tornar **mans**. ____________________

b) Tornar a **brotar**. ____________________

c) Fer **bonys**. ____________________

d) Fer **lletja**. ____________________

e) Fer més **car**. ____________________

f) Fer més **lleu**. ____________________

g) Omplir de **tapissos**. ____________________

h) Posar **sucre**. ____________________

i) Pintar amb **vernís**. ____________________

j) Tastar el **sabor**. ____________________

k) Produir **set**. ____________________

l) Explorar per mitjà d'un **escàner**. ____________________

m) Deixar per a un altre **jorn**. ____________________

n) Fer tornar **sec**. ____________________

o) Donar **format**. ____________________

5. **Relacioneu els prefixos amb els lexemes de manera que donen com a resultat paraules que tinguen a veure amb la ciència i la tecnologia.**

a) trans	1) so
b) re	2) fracció
c) ultra	3) axial
d) auto	4) propulsió
e) inter	5) missor
f) uni	6) alcalí
g) anti	7) atòmic
h) bi	8) tangent

6. **Separeu els prefixos i sufixos de cadascuna de les paraules següents. A continuació, escriviu-los en la definició que hi corresponga.**

radial • voltatge • prefoliació • combustibilitat • circumvolució

a) ____________________ 1) Relleus en la superfície del cervell separats per solcs.

b) ____________________ 2) Qualitat o propietat de ser cremat amb facilitat.

c) ____________________ 3) Tensió elèctrica.

d) ____________________ 4) Que es desenrotlla uniformement al voltant d'un eix central.

e) ____________________ 5) Posició individual de les fulles dins la gemma.

7. **Escriviu dos paraules que continguen cada un dels sufixos o prefixos següents. No podeu repetir cap mot dels exemples de la teoria.**

a) ben- ____________________

b) in- ____________________

c) morfo- ____________________

d) post- ____________________

e) re- ____________________

f) -ària ____________________

g) -ot ____________________

h) -ista ____________________

i) -itat ____________________

j) -ment ____________________

8. **Completeu el text amb les paraules adequades, segons les indicacions que hi ha entre parèntesis.**

ELS FORATS NEGRES

El 22 de desembre del 1915, a les trinxeres del front rus, el tinent d'artilleria alemany Karl Schwarzschild escrivia una carta a Albert Einstein. Li explicava que entre càlcul i càlcul de projectils, havia resolt exactament les equacions de la ________________ **(1. substantiu derivat de l'adjectiu *relatiu*)** general, publicades tot just feia un mes.

Malgrat ser ________________ **(2. adverbi derivat del substantiu *dimoni*)** difícils de resoldre, aquestes equacions són una fita de la creativitat humana i constitueixen la descripció més precisa i completa que tenim de la gravetat. A part de ser la primera solució exacta, el que Schwarzschild havia trobat va revelar-se com una sorpresa ________________ **(3. adjectiu derivat del substantiu *verí*)**. Si tota la massa de la Terra s'encabira en un espai tan xicotet com una oliva, es podria crear un objecte esfereïdor: un monstre amb una gravetat abassegadora que ho engoliria tot al seu voltant, inclosa la llum. Com que Einstein sabia bé que les equacions sovint ofereixen més ________________ **(4. substantiu derivat de l'adjectiu *possible*)** que la realitat, es va limitar a felicitar el tinent i a considerar el resultat com una mera extravagància matemàtica.

Einstein moriria el 1955, encara convençut que els monstres gravitatoris de Schwarzschild eren només un producte de la ________________ **(5. substantiu derivat culte de *imatge*)** i la matemàtica. Les noves generacions de físics, però, més agosarades, van recuperar l'interés per aquells objectes tremebunds.

Als anys 60, edat d'or de la relativitat general, es van estudiar aquests monstres a fons i es van ________________ **(6. verb derivat del substantiu *bateig*)** amb el famós nom de forats negres. Malgrat que hui no hi ha quasi ningú que dubte que existeixen, encara no s'han observat mai directament. L'indici més clar de l'________________ **(7. substantiu derivat del verb *existir*)** d'un forat negre és el moviment de les estrelles del seu voltant. Al centre de la Via Làctia, per exemple, situat a 27.000 anys llum de la Terra, s'han observat estrelles durant 15 anys i s'ha vist com acceleraven i canviaven de direcció sobtadament. L'explicació més plausible d'aquests canvis de trajectòria és la presència d'una massa equivalent a quatre milions de sols concentrada al bell mig de la galàxia. I el millor candidat a contenir-la és un forat negre anomenat Sagitari A*. Però la Via Làctia no és única. Els astrònoms pensen que al cor de la ________________ **(8. substantiu derivat de l'adjectiu *major*)** de galàxies s'hi arrauleix un forat negre.

Com que no emet ni ________________ **(9. verb derivat del substantiu *reflex*)** llum, l'interior d'un forat negre és un dels misteris més profunds de l'Univers. Tot i això, se sap que al seu voltant es pot aglomerar un disc de matèria que gira i brilla frenèticament a causa de la gravetat immensa del forat. Segons la relativitat general, aquesta claror que germina en la fosca té unes característiques molt concretes. Si es poguera detectar, s'estaria observant directament la vora d'un forat negre, la mateixa frontera de l'abisme a partir de la qual res no pot escapar, el punt de no retorn conegut com a horitzó d'________________ **(10. substantiu plural derivat del verb *esdevindre*)**.

Ara.cat (adaptat)

LES PROPIETATS TEXTUALS: L'ADEQUACIÓ

L'adequació fa referència a la capacitat de l'enunciat per a adaptar-se a les circumstàncies enunciatives, és a dir, al context en què es produeix el text. Hi ha una sèrie de factors contextuals que determinen el que diem.

- Els **participants** (emissor i receptor). El nombre de persones que intervenen en l'acte comunicatiu, la relació entre aquestes (si es tracta de persones conegudes o no), els coneixements previs, el diferent domini de la llengua, etc., són condicions que influeixen decisivament en el text resultant.
- Els **àmbits d'ús**. Són els grans contextos de comunicació en què s'utilitza la llengua: col·loquial i familiar, periodístic i dels mitjans de comunicació, acadèmic i científic, jurídic i administratiu, comercial i laboral, literari, etc. Cadascun també té uns gèneres (estructures de text fixades convencionalment): l'article d'opinió, la notícia i el reportatge són alguns gèneres propis de l'àmbit periodístic; la novel·la i el poema de l'àmbit literari, etc.
- La **finalitat**. El propòsit que pretén l'autor del text dóna lloc a diferents tipologies textuals: descriure persones i coses (text descriptiu), informar sobre un fet (text expositiu), contar fets i accions (text narratiu), convéncer el receptor i persuadir-lo per a orientar la seua opinió (text argumentatiu), donar ordes i consells (text instructiu), fer prediccions de futur (text predictiu), interactuar amb altres interlocutors (text conversacional), crear textos artístics (text retòric).
- El **canal**. N'hi ha dos: el canal auditiu (textos orals) i el canal visual (textos escrits). Ara bé, sovint trobem textos de caracterització més complexa, com ara els escrits que són la transcripció d'un text oral (una acta judicial, per exemple) i també textos escrits per a ser expressats oralment (una obra de teatre o un guió televisiu, per exemple).

Els quatre factors anteriors, junt amb el tema, acaben determinant en cada text el tipus de **varietat lingüística** emprada: el cronolecte (varietat cronològica de la llengua), el dialecte (varietat geogràfica), el sociolecte (varietat social) i, sobretot, el registre lingüístic (varietat funcional). Els **registres** són les diferents varietats que pot presentar una llengua en els diversos àmbits d'ús i mostren el grau de formalitat o d'informalitat de la situació comunicativa. Entre els registres distingim: el col·loquial, l'estàndard, l'administratiu, el literari i el científic.

1. Llegiu el text següent i responeu oralment a les qüestions finals.

REGISTRES (I) COMPLEXOS

Com és ben sabut, els parèntesis tenen la funció d'acotar una informació que pot ser accessòria en el discurs. Però, en alguns casos, els parèntesis tenen també l'objectiu de potenciar la polisèmia, donant peu a dobles lectures. Els parèntesis del títol d'este article, no cal dir-ho, tenen este últim propòsit. La primera de les lectures suggerides, suprimint la conjunció i escrita entre parèntesis, apunta la idea que el *registre lingüístic* és una noció complexa. Es tracta d'un concepte instituït pel lingüista anglés Michael Halliday en la dècada dels setanta per a explicar que els usos lingüístics estan determinats pel context en què s'enuncia el discurs. Qualsevol persona, en efecte, independentment del nivell cultural que tinga i dels seus recursos lingüístics, s'expressa de manera diferent quan està en la terrassa d'un bar fent-se relaxadament una cerveseta amb els amics que quan està en l'estrada d'un jutjat prestant declaració. La varietat

de situacions és infinita, i està determinada per múltiples factors, com ara la relació de confiança entre els interlocutors (amics, companys de treball, clients professionals), el tema tractat (un partit de futbol, la situació familiar, la conjuntura política...), l'àmbit (una cafeteria, una aula), el canal utilitzat (oral, escrit), la intencionalitat de la comunicació (assertiva, persuasiva, lúdica), el nivell cultural dels participants en la conversa... Tota esta pluralitat de situacions fa que el parlant, de manera conscient o inconscient, utilitze el llenguatge de forma diferenciada en cada situació. Estes diferències es perceben, sobretot, en la manera d'estructurar el discurs: les omissions, els implícits; el major o menor grau d'incoherències, les frases deixades en suspens; l'ús de connectors, d'interjeccions; la modulació del to; el solapament de les intervencions, les interrupcions...

La varietat lèxica també intervé, per descomptat, en la caracterització dels registres lingüístics. Hi ha paraules que es consideren més pròpies dels registres formals, mentre que unes altres s'associen a l'expressió col·loquial, i les unes i les altres tendixen a evitar-se en aquells contextos en què es consideren inadequades. Però, per a facilitar la comprensió de les diferències lèxiques associades a distints nivells de formalitat i evitar interpretacions errònies, possiblement és útil buscar una perspectiva distant. Així, situant-nos en l'òrbita de l'anglés, resulta absolutament impensable que un britànic considere més idònia per als registres formals la variant *drugstore* 'farmàcia', pròpia dels Estats Units, que la variant *chemist's*, habitual al Regne Unit. I exactament igual al revés, és clar. El mateix passaria amb les formes *coche* de l'espanyol peninsular i *carro* de l'espanyol americà. Les variants territorials tenen el seu propi àmbit d'ús específic, i cada paraula, com és lògic, resulta més o menys adequada en cada espai en la mesura que facilita la comunicació dels parlants. Partint d'este principi general, no hi ha cap raó lingüística objectiva per a considerar que variants com *aquest*, *feina* o *servei*, per posar uns pocs exemples amb alt valor emblemàtic, són més apropiades per als registres formals que les variants *este*, *faena* o *servici*, habituals actualment entre els valencians.

En el fons, les unes i les altres no passen de ser variants territorials: unes es diuen en uns llocs, i altres, en uns llocs diferents. Exactament igual que *espill* i *mirall* o *eixir* i *sortir*. La reassignació d'un valor funcional associat a nivells de formalitat a variants territorials no passa de ser una tosca trivialització de la noció originària de *registre lingüístic*. O pitjor encara: una readaptació distorsionada que revela un clar complex lingüístic. (...)

Tots formem part d'una època i d'una societat en què hem assimilat una concepció de la llengua culta que venia determinada per la pròpia experiència col·lectiva. Les formes habituals del valencià parlat estaven associades a contextos informals, perquè així era com les sentíem en el nostre entorn immediat; en canvi, les noves paraules que els valencians començàrem a descobrir a partir dels anys seixanta arran de l'accés a la rica producció cultural generada a Catalunya féu que automàticament quedaren revestides d'una aura de prestigi cultural. Però el fet que una paraula siga habitual a Barcelona o a València, independentment de la manera com l'hàgem apresa, no fa que siga més o menys culta. (...) La societat valenciana ja ha adquirit un grau de maduresa lingüística prou alt per a superar estes dicotomies puerils. (...) Sense complexos.

Josep Lacreu, "La paraula del dia", *Levante-EMV* (9-06-2017)

a) A qui li devem la noció de registre lingüístic i quan va aparéixer?

b) Exposeu exemples d'altres situacions semblants a les que se citen en el text en què ens expressem de manera diferent.

c) A banda del repertori lèxic, hi ha altres trets que caracteritzen els registres lingüístics?

d) Pel que fa al lèxic, penseu que en valencià conviuen dos models de varietat formal de la llengua?

L'ÀMBIT ACADÈMIC I CIENTÍFIC (I): EL RESUM

L'àmbit acadèmic i científic és el propi de les institucions educatives i de la investigació científica. Es caracteritza per comptar amb els elements següents:

Participants. Tenint en compte els coneixements previs que puga tindre el receptor, els textos poden ser de tres classes:

- de nivell científic (només per a lectors o oients especialitzats),
- de nivell de divulgació (per a un públic ampli interessat en la matèria), o
- de nivell didàctic (on cal destacar l'ús abundant de recursos per a afavorir la comprensió de la matèria).

Gèneres. Es classifiquen en tres grups:

- d'emmagatzemament i consulta d'informació (llibres de text, manuals, diccionaris, enciclopèdies, catàlegs, etc.);
- de recopilació i manipulació de la informació existent (exàmens, presa de notes i d'apunts, esquemes, resums, fitxes de lectura, etc.), i
- de recerca i creació d'informació nova (treballs monogràfics, tesis, treballs de final de màster, exposicions orals, ressenyes, comentaris de text, articles de divulgació científica, etc.).



Finalitat. Els textos acadèmics solen ser de caràcter expositiu, tal com veurem en la unitat 2.

Varietat lingüística. Els textos acadèmics es caracteritzen per l'ús formal de la llengua, des del formal neutre (estàndard) fins al formal especialitzat (registre científic).

EL RESUM

Les diverses tècniques del resum s'utilitzen en bona part de les activitats comunicatives de l'àmbit acadèmic: quan fem un examen, quan prenem apunts, quan elaborem una fitxa de lectura o fem un esquema dels continguts d'un tema, etc.

Resumir un text és crear un text nou més breu en què només apareguen les idees més importants del primer. Resumir bé, però, no és una tasca gens senzilla, ja que suposa una comprensió profunda del text inicial i tindre les habilitats suficients per a reescriure'l i elaborar el text resultant. Això implica un triple procés:

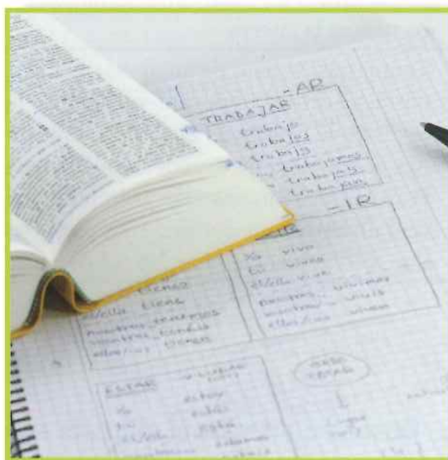
1. **Selecció** de les idees més importants (entre les principals i secundàries) que fan progressar la informació que aporta el text.
2. **Omissió** de la informació no essencial, com ara anècdotes, exemples, explicacions o redundàncies.
3. **Generalització** dels casos concrets, amb una formulació més global. Per exemple, l'oració *La crisi va afectar la producció agrícola i ramadera, els sectors industrials, el consum intern, els recursos energètics i els sous dels treballadors* es pot resumir escrivint que *La crisi va afectar l'economia del país.*

Quines propietats ha de tindre un bon resum?



- **Brevetat**. És una síntesi i, per tant, cal evitar les ampliacions i, si es demana una determinada extensió, cal ajustar-s'hi.
- **Fidelitat al text original**. D'una banda, ha de ser fidel als conceptes del text inicial i a la relació entre aquests: no ha de presentar idees que no apareguen en l'escrit que es resumeix, ni tampoc una mala interpretació o tergiversació del sentit. D'una altra, també ha de mantindre la intencionalitat i l'estil de l'original: ha de reproduir-ne la tipologia i, generalment, ens hem d'expressar en un registre formal neutre, defugint el llenguatge massa col·loquial o massa afectat.
- **Objectivitat**. Per tant, el resum no pot incloure interpretacions subjectives ni opinions personals. Així mateix, s'ha de redactar en tercera persona, fins i tot quan l'escrit estiga en primera persona.
- **Cohesió**. Amb l'ús dels connectors adequats per a reflectir les relacions entre les idees, i dels elements gramaticals apropiats de manteniment de les referències (pronoms febles, sinònims, hiperònims).

Què cal evitar?



- La **còpia literal**, ja que el resum cal expressar-lo amb les pròpies paraules. Però hi ha determinats mots clau (conceptes importants) que necessàriament hauran de traslladar-se al resum.
- El **distanciament** respecte al text original. Per això s'han d'evitar indicacions com ara *El text proposat per a ser resumit tracta sobre...*, *L'autor conclou dient que...*, etc.
- Les **abreviatures** innecessàries.
- La **falta de cohesió gramatical**, perquè el resum no ha ser mai una simple enumeració de conceptes ni una llista de frases soltes, ni menys encara un esquema amb grafismes.

Com que la divisió en paràgrafs sol correspondre a idees parcials importants, una bona estratègia per a treballar el resum és partir dels paràgrafs que componen el text i reduir cada paràgraf a una frase. Si el text no està dividit en paràgrafs, hauríem de dividir-lo en idees equiparables a les unitats que representen els paràgrafs. A continuació, podem elaborar el resum unint les frases en un text ben cohesionat, incorporant els connectors necessaris per a mostrar les relacions entre les idees i, si és necessari, aplicant els recursos gramaticals de manteniment de les referències.

2. Fixeu-vos com s'ha resumit el text següent. Després, elaboreu el resum del text del final de la unitat seguint la tècnica que s'acaba d'explicar.

Els geòlegs saben des de temps predarwinians que la història de la Terra queda marcada de forma indeleble en els seus estrats. En jaciments geològics escampats arreu del món, per exemple, es pot observar una fina línia amb uns alts nivells d'iridi, un element que només es troba amb aquestes concentracions en les profunditats del mantell terrestre i en objectes extraterrestres com ara asteroides i cometes. Aquesta deposició d'iridi, datada fa 66 milions d'anys, delinea la fi del Cretàcic i el començament de l'era Terciària, una transició marcada per l'extinció més famosa de la història, la dels dinosaures (i, en realitat, també del 80% de les espècies que habitaven el planeta).	**La composició dels estrats de l'escorça terrestre és un indicador de la història de la Terra, com ara la capa d'iridi que assenyala el començament de l'era Terciària.**
La línia d'iridi és el testimoni estratigràfic de l'impacte d'un asteroide gegantí en la península mexicana del Yucatán. Els geòlegs del futur podran identificar amb la mateixa precisió l'inici de l'Antropocé, el nou període geològic causat per l'activitat humana: va començar el 1950, i ve marcat no per l'iridi extraterrestre, sinó pel plutoni de les nostres bombes nuclears.	**La presència de plutoni, procedent de les bombes nuclears, indica l'inici de l'Antropocé, un nou període geològic iniciat el 1950.**
La certificació oficial de l'existència de l'Antropocé, i de la seua data de començament, ha comptat amb l'aval de 35 dels millors especialistes del món, entre ells el geòleg Alejandro Cearreta, de la Universitat del País Basc. I no ha estat precisament un passeig triomfal: la votació, celebrada en el Congrés Internacional de Geologia de Sud-àfrica, ha patit tota mena de pressions polítiques. La causa de l'Antropocé són les emissions de gasos per l'activitat humana, la contaminació per plàstics i microplàstics, els residus industrials, l'acidificació dels oceans i la pèrdua massiva de biodiversitat que ha provocat l'Homo sapiens. Els polítics i la indústria saben que l'aval científic, i el nom mateix d'Antropocé, seran un fort argument per a forçar els països, les empreses i els ciutadans a anar adoptant mesures costoses a curt termini. Com ja passà amb el climagate, els escèptics no estalviaran esforços per a desactivar aquestes iniciatives. Ha començat la guerra.	**L'existència de l'Antropocé acaba de ser avalada científicament, però, com que l'ha causada la presència humana i la contaminació, hi ha hagut pressions polítiques per a negar-lo, ja que reconéixer-lo ens obligarà a adoptar mesures costoses per a pal·liar-lo.**
Tanmateix, si hem de guiar-nos per l'experiència, hem de predir que la raó científica acabarà imposant-se. Sempre ho fa. De vegades tarda segles —com els quatre que li costà a l'Església catòlica restaurar l'honor de Galileu— i de vegades només algunes dècades, com ha passat amb la recuperació de la capa d'ozó. Però la raó s'imposa més prompte o més tard, i la resistència interessada sols serà un entrebanc que farà retardar l'acció política. I empitjorarà la situació fins que resulte insostenible. No res de nou.	**Com sempre ha passat, més prompte o més tard la raó científica acabarà per imposar-se, però, mentrestant, s'endarrerirà l'acció política i empitjorarà la situació.**

Javier Sampedro, El País, 9 de setembre de 2016

3. Observeu els canvis marcats en negreta del resum resultant.

La composició dels estrats de l'escorça terrestre és un indicador de la història de la Terra, com ara la capa d'iridi que assenyala el començament de l'era Terciària. **D'igual manera**, la presència de plutoni, procedent de les bombes nuclears, indica l'inici de l'Antropocé.

L'existència d'**aquest nou període geològic**, **iniciat el 1950**, acaba de ser avalada científicament, però, com que l'ha causat la presència humana i la contaminació, hi ha hagut pressions polítiques per a negar-lo, ja que reconéixer-lo ens obligaria a adoptar mesures costoses per a pal·liar-lo. **No obstant això**, com sempre ha passat, més prompte o més tard la raó científica acabarà per imposar-se, però, mentrestant, s'endarrerirà l'acció política i empitjorarà la situació.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORALS



MONÒLEG

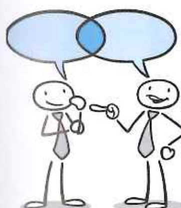
1. Feu un monòleg d'uns tres minuts sobre el tema següent. Llegiu la introducció i elegiu les idees que considereu oportunes i, si voleu, afegiu-ne de pròpies.

LA IMPORTÀNCIA D'UNA BONA FORMACIÓ

L'any 2016, amb un 19,7% d'abandonament escolar prematur, l'Estat espanyol està a la cua dels països de la UE en aquest indicador sobre l'aprofitament de l'educació. L'informe PISA de 2015 també indicava que els resultats en competència lectora, matemàtiques i ciències se situaven per davall de la mitjana dels països de l'OCDE. No obstant això, les famílies i els estudiants confien que una bona formació obri les portes a un futur millor.

Algunes idees

- L'educació: un dret universal i una oportunitat per a millorar la qualitat de vida.
- La influència dels factors familiars i socials en el rendiment educatiu.
- La qualitat del nostre sistema educatiu.
- La responsabilitat dels governs (lleis educatives, pressuposts destinats a l'educació, etc.).



DIÀLEG

2. Manteniu un diàleg d'uns set minuts amb una altra persona de la classe sobre la situació comunicativa següent. Mostreu-vos participatius i eviteu fer intervencions massa curtes. Al final, concerteu la conclusió.

SESSIÓ DEL CONSELL ESCOLAR MUNICIPAL

Persona A

Participes en una sessió del Consell Escolar Municipal de la teua localitat com a representant de l'Associació de Mares i Pares d'Alumnes. Els teus fills van a un centre d'ensenyament concertat. Presentes una proposta de calendari escolar per al pròxim curs respectuosa amb les tradicions de la localitat. Acabada la teua intervenció, un altre participant la critica durament i comenceu a debatre diverses qüestions relacionades amb l'educació.

- Les festes religioses locals formen part del patrimoni cultural de la població.
- Els pares tenen dret a elegir lliurement un centre públic o concertat per a l'educació dels fills.
- Els deures escolars són una part important de la formació de l'alumnat.
- Eres favorable a les proves d'avaluació externes i les revàlides.

Persona B

Participes en una sessió del Consell Escolar Municipal de la teua localitat com a representant d'un sindicat docent. Treballes en un dels centres públics de la població. Eres partidari que el calendari escolar del pròxim curs siga més racional i que no depenga de les festivitats religioses locals. Després d'haver sentit la proposta de la persona representant de l'AMPA, prens la paraula per a defensar el teu punt de vista. El debat inclou altres temes controvertits.

- Un calendari escolar basat en la variació temporal de les festes religioses no permet una organització racional dels períodes de classe i de vacances.
- Els diners públics només haurien de destinar-se a l'educació pública.
- Els deures escolars per a resoldre'ls en casa són completament innecessaris.
- Estàs totalment en contra de les revàlides i de qualsevol altra prova externa d'avaluació.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITES

1. **Redacteu un text d'una extensió entre 200 i 220 paraules sobre el tema següent en què deixeu clara la vostra opinió. Consulteu l'explicació teòrica de l'apartat del Text de la unitat 4.**

La instrucció escolar i acadèmica completa d'una persona sobrepassa normalment l'edat dels vint anys, encara que en la major part d'ocupacions la formació posterior siga una activitat professional permanent, perquè la societat actual es caracteritza per la innovació i la competitivitat, i en tots els oficis cal posar-se al dia.



Per a la major part de persones els records escolars ocupen un lloc important perquè van units al desenrotllament biològic, a l'adquisició d'informació i a la capacitat de comprensió de la realitat. Amb el pas dels anys, les dotacions escolars han canviat molt i el sistema educatiu també ha evolucionat profundament.

Expliqueu en línies generals com va ser la vostra escolarització, en comparació amb el sistema escolar actual.



Teniu en compte alguns dels aspectes següents:

- Consideres que vas rebre una bona formació?
- Quins components van ser més positius i quins més negatius?
- Saps com s'estructura en l'actualitat el sistema educatiu?
- Coneixes el sistema educatiu d'altres països?
- Quina opinió tens del canvi reiterat de les lleis d'educació?
- De quina manera fomentaries l'ús de les TIC en l'ensenyança?
- Et pareix que la institució escolar s'ha de dedicar a educar o a ensenyar?
- Quin paper fonamental ha de tindre la família com a entitat educadora?
- Quins canvis proposaries per a millorar la qualitat de l'ensenyança?

2. **Redacteu un resum d'una extensió de 120-140 paraules en què destaqueu les idees principals del text següent.**

Salman Khan ha canviat els mètodes d'ensenyança gràcies a YouTube

L'agost de 2004, el mestre indi Salman Khan va començar a ensenyar matemàtiques a distància a la seua neboda Nàdia, i va compartir els vídeos de les seues classes en YouTube. No sospitava que gràcies a la seua idea es convertiria en un pioner de l'educació virtual gratuïta, reconegut en tot el món.

Els continguts de la Khan Academy, l'organització educativa sense fins de lucre que va crear dos anys després, han sigut traduïts a uns quaranta idiomes, i més de cent milions de persones usen la seua plataforma cada any. L'oferta comprén temes de matemàtiques, biologia, química, física, economia, finances, història, llengua i alguns altres més, i cobreix des de preescolar fins a la universitat. En el seu lloc web hi ha prop de 10.000 vídeos, 3.000 articles i 50.000 exercicis en línia. En l'actualitat té convenis amb la NASA, el Museu d'Art Modern (MoMA) de Nova York, l'Acadèmia de Ciències de Califòrnia i l'Institut Tecnològic de Massachusetts (MIT) per tal d'oferir continguts especialitzats.



El que va començar un sol mestre ha crescut fins a convertir-se en un equip humà de huitanta persones, una organització mundial que treballa per a proporcionar una educació gratuïta a qualsevol persona i en qualsevol lloc. Són professors, dissenyadors, científics i especialistes en continguts, compromesos a facilitar l'aprenentatge.

Khan considera que els vídeos són només un complement de les explicacions i els exercicis. Però s'han tornat cada vegada més populars com a element de reforç. Totes les matèries poden ensenyar-se amb vídeos interactius.

No creu que l'educació tradicional o presencial córrega perill de desaparéixer, però considera que l'aprenentatge no ha de ser passiu. Els alumnes no haurien de passar el temps escoltant lliçons, sinó interactuant amb els companys; cada un treballant al seu ritme, sense quedar aïllats dels que estan més avançats o menys endarrerits. L'oportunitat que brinda la interactivitat podria usar-se per a ajudar els altres i ser orientat per altres. Per tant, les aules tradicionals haurien de ser més humanes, i permetre que els estudiants interactuaren recíprocament. No tots els alumnes aprenen els conceptes de la mateixa manera i al mateix ritme. Per això, l'aprenentatge personalitzat és més útil que la imposició d'un model per a tots.

Khan és conscient que els alumnes desitgen aprendre d'una manera activa. De fet, aprenen millor fent, que no simplement escoltant. A més, les eines en línia deixen temps perquè els docents gestionen projectes i treballen personalment amb els alumnes, en compte d'ensenyar només conceptes, qualificar i realitzar tasques administratives. Seria ideal que pogueren combinar l'ensenyança tradicional en l'aula amb els recursos en línia.

Quan va ensenyar matemàtiques a Nàdia es va adonar que ella no el necessitava per a entendre-ho tot, sinó perquè la inspirara, la motivara i l'orientara quan se li resistien determinats conceptes. El que més li importava era que percebera que estava realment interessat en ella. La tecnologia i l'ensenyament personalitzat pot facilitar que molts alumnes superen el fracàs escolar. El repte principal és que, quan hagen finalitzat els estudis universitaris, ingressen en el mercat laboral sent bons tècnics i pensadors crítics.

Khan Academy: https://es.khanacademy.org

COMPRENSIÓ ORAL  www.tabarcallibres.com

1. Escolteu l'àudio sobre el canvi climàtic i la mar Mediterrània del programa *Ciència Propera* de Ràdio UPV i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.

EL CANVI CLIMÀTIC I LA MAR MEDITERRÀNIA

1. En els darrers cinquanta anys...

a) hem modificat fins i tot el soroll de la mar.

b) hem assistit a una alteració de l'ecosistema marí.

c) els humans i el temps geològic ens dirigim ràpidament cap a un futur incert.



2. L'augment de la temperatura del mar...

a) és la causa que ja trobem ací espècies procedents del Pacífic i de l'Índic, com el peix blau i el cranc lleó.

b) en l'actualitat té unes dècimes més a l'estiu, i això és motiu de l'entrada d'espècies de peixos exòtics i de la proliferació de meduses.

c) ha permés l'aparició d'espècies tropicals, ja que l'aigua actualment és un poc més càlida a l'hivern.

3. La població de petxines o tellines...

a) afectada per la sobreexplotació, s'ha pogut recuperar gràcies a una parada pesquera.

b) ha acusat els efectes de la pesca abusiva, la competència amb les espècies invasores i la contaminació de l'aigua.

c) no es recupera a causa de l'alteració del seu hàbitat, malgrat que ja s'haja controlat tant l'abocament d'aigües residuals com la sobrepesca.



4. Un altre exemple d'alteració del medi marí és...

a) la desaparició dels cordons de dunes i la regressió de les platges, ja que els rius no aporten sediments a causa de les preses i els embassaments.

b) l'impacte del turisme de platja, que té conseqüències socioeconòmiques positives però també mediambientals.

c) la pràctica desaparició de la posidònia, una espècie d'alga que és clau per a l'ecosistema i que fa una triple funció.

5. Quin verb no té un significat semblant a trasbalsar (en l'àudio: *trasbalsament*)?

a) capgirar.

b) pertorbar.

c) copsar.



COMPRENSIÓ ESCRITA

1. **Quan s'estudia en profunditat el clima, el més normal és...**
   a) que es tinga en compte l'evolució estadística del temps meteorològic en un lloc i un temps determinats.
   b) que es faça referència preferentment al microclima.
   c) que s'al·ludisca als canvis estacionals de l'oratge.

2. **Com que l'alliberament de gasos a l'atmosfera és lent...**
   a) els ecosistemes podran assimilar-los millor.
   b) la seua adaptació també serà lenta.
   c) els canvis que es puguen produir no tenen per què anar al mateix ritme.



3. **L'ús de combustibles fòssils...**
   a) és necessari per a produir energia elèctrica i per al funcionament de les màquines.
   b) es va intensificar a mesura que es va consolidar la revolució industrial.
   c) no causa el calfament global.

4. **El Protocol de Kyoto...**
   a) és un compromís entre els sectors industrials que més contaminen.
   b) és un pacte internacional per a controlar el canvi climàtic.
   c) és una convenció per a conéixer millor les causes del canvi del clima.

5. **El nostre estil de vida ha de canviar perquè...**
   a) hem adquirit costums nocius per a l'estabilitat climàtica del planeta.
   b) va contra els fonaments de la vida moderna.
   c) hem penetrat en un nou mil·lenni.

6. **Quina de les afirmacions següents és verdadera?**
   a) El diòxid de carboni és un gas que es localitza només en l'atmosfera terrestre.
   b) El diòxid de carboni és l'únic responsable de l'efecte hivernacle.
   c) El diòxid de carboni no és un gas exclusiu de la Terra.



7. **Quina de les afirmacions següents és verdadera?**
   a) El calfament de la Terra és degut principalment a l'activitat humana.
   b) Les causes del canvi climàtic són incertes.
   c) Tots els efectes del canvi climàtic són controlables i reversibles.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

EL VOCALISME
LES ELISIONS VOCÀLIQUES (I)

En la parla habitual es produeixen enllaços fònics quan entren en contacte sons vocàlics de paraules consecutives. Hi ha dos classes d'enllaços fònics entre vocals: l'elisió i la sinalefa.

a) L'elisió consisteix en la desaparició d'una vocal final o inicial de paraules que entren en contacte.

- Vocals idèntiques (es redueixen a una): *una altra*, *home estrany*, *odi immens.*
- Vocals diferents. En valencià només es poden elidir les vocals *e* i *a*.
  - Si les dos vocals són tòniques, no és possible elidir-ne cap: *camí ample* [kamí ámple].
  - Si una vocal és tònica i l'altra àtona, s'elideix l'àtona: *un(a) hora* [un'ɔ́ra], *camí (e)stret* [kamí'strét].
  - Si les dos vocals són àtones, s'elideix la *e* o la *a*: *carro (e)stret* [káro'strét], *qu(e) obrira* [k'obríra], *si (e)n vols* [si'n vɔ́ls], *un(a) orella* [un'oréʎa]. Si tenim una *e* i una *a*, s'elideix la *e*: *onz(e) amics* [ónz'amíks], *una (e)spasa* [una'spáza].

b) A més, si una de les vocals en contacte és una *i* o una *u* àtones (o el pronom *ho*), es forma una sinalefa, és a dir, la pronúncia de les dos vocals en una sola síl·laba, formant diftong: *rei alt* [ej], *te un pis* [ew], *un sou alt* [wa], *veure imatges* [ej], *porta-ho* [aw], *hi ha* [ja], *ho imagine* [wi].

Ara bé, hi ha manteniment de vocals en hiat quan les vocals en contacte són tòniques, encara que siguen idèntiques: *menú únic*, *demà obrin*, *cançó ètnica.*

1. Escolteu els enunciats següents i llegiu-los en veu alta.

va al carrer • una aixeta • dotze anys • setze anys • una escala • una esperança
camí espaiós • camí estret • no escoltes • no estimes • delicte ecològic

2. Escolteu i pronuncieu la sinalefa que es forma entre les vocals de les paraules següents.

clau anglesa • compra un cotxe • porta un llibre • va i ve • sé un acudit • té il·lusió
té un amic • hi ha peix fresc • ho apliques • no ho entenc • compra-ho • porta-ho • no ho òbrigues

3. Discutiu a classe com s'han de pronunciar les seqüències següents.

una escala • una hora • porta el llibre • casa aïllada • a mi em sembla

Altres contactes vocàlics

La *e* inicial dels mots començats per *em-*, *en-*, *es-*, i alguns en *eix-*, neutralitza en [a]: *embrutar*, *encendre*, *estalviar*, *eixugar*, etc. Aquesta pronunciació és correcta, com també ho és la pronúncia amb [e], tot i que hi ha mots amb aquestes característiques que no presenten neutralització: *enemic*, *enamorar*, etc.

Cal pronunciar amb [e] i no amb [i] paraules com ara *gener*, *genoll*, *menjar* o *deixar*. Així mateix, cal evitar afegir una *i* (**ància*) als acabats en *-ança*, *-ença*: *perseverança*, *aparença*, *creença*, etc.; en canvi, s'ha de pronunciar la *i* dels acabaments en *-iència*: *consciència*, *paciència*, etc.

També s'ha d'evitar la diftongació en [aw] de la o inicial en *obrir*, *ofegar*, *olorar*, *omplir*, etc. I la pronúncia en [o] del diftong [wa]: *quaranta*, *qualsevol*, etc.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

4. Escolteu les paraules següents i llegiu-les en veu alta.

estendre • eixugar • genoll • gener • deixar • perseverança • creença
consciència • paciència • obrir • olorar • cinquanta

Divergències vocàliques

En la taula següent hi ha els casos més habituals de divergència vocàlica amb el castellà.

VOCAL	EXEMPLES
a	*afaitar-se, ambaixada, anglés, assassí, avaluar, avantatge, davantal, hostaleria, latrina, maragda, quarantena, rancor, sanefa, xinxa; Sardenya*; i derivats: *avaluació, assassinat, rancúnia*, etc.
e	Amb *a* en castellà: *albercoc, alcàsser, assemblea, disfressa, eben, emparar, espàrrec, estella, monestir, ràfega, sergent, treballar, vernís; Caterina*; i derivats: *ebenista, envernissar*, etc. Amb *i* en castellà: *desembre, enginyer, enveja, ferm, genet, maresme, príncep, santedat, seguretat, tenebres*; i derivats: *enginyeria, envejós*, etc.
i	*ambigüitat, antiguitat, ciment, contemporani, contenidor, declivi, diabetis, galió, infermera, línia, penis, sobirà; Tunis*; i derivats: *infermeria, sobirania, tunisià*, etc.
o	*aixovar, assortir, avorrir, bordell, botifarra, brúixola, capítol, cartolina, cigonya, cobrir, colobra, complir, cònsol, croada, embotit, escopir, escrúpol, esdrúixol, estoig, estrafolari, fonament, gola* ('pecat capital'), *governamental, irrompre, joglar, joventut, nodrir, pèndol, ploma, podrir, polir, polp, polpa, polsar, polvoritzar, rètol, rigorós, robí, rossinyol, sofrir, sorgir, sospir, sostraure, tamboret, títol, tomba, torbar, torró, triomf; Borriana*; i derivats: *borrianenc, joglaresc, pertorbar, tombar, retolador, sofriment*, etc.
u	*ateneu, barnús, bufetada, butxaca, cacau, cuirassa, escull, focus, fòrum, liceu, muntanya, muntar, museu, ritu, sèrum, sinus, subornar, supèrbia, suportar, tipus, tramuntana, trofeu, turment*; i derivats: *bufetejar, embutxacar, muntanyenc*, etc.

- Tenen doble forma les parelles de paraules *baina* o *beina*, *meravella* o *maravella*, *sutja* o *sutge*, *resplendor* o *resplandor*, *malenconia* o *melancolia*, *catxirulo* o *catxerulo*, *julivert* o *jolivert*, *arri* o *arre* ('interjecció').
- Són de significat diferent els mots *espècia* (condiment) i *espècie* (classe).

Alternances vocàliques (*o*, *u*) en derivats i cultismes

En els derivats i cultismes (pseudoderivats) de la mateixa família poden haver-hi alternances vocàliques.

PRIMITIU	DERIVATS	PSEUDODERIVATS
boca	*bocassa, boquejar*	*bucal*
cònsol	*consolat*	*consular*
corba	*corbat, encorbar-se*	*curvilini*
córrer	*corrent, concórrer*	*concurrent, ocurrència*
dolç	*dolçor, dolcesa*	*dulcificar, edulcorar*
home	*homenet, homenot*	*humà, humanisme*
jove	*joventut*	*juvenil*
món	*submón*	*mundà, mundial*
nodrir	*nodriment*	*nutrició, nutritiu*
núvol	*nuvolositat, nuvolós*	*nebulositat, nebulós*
ortiga	*ortigosa*	*urticària, urticant*
pastor	*pastoral, pastoreta*	*pastura, pasturar*
pèndol	*pèndola, pendolada*	*pendular*
ploma	*plomatge, plomall*	*plumífer, plumiforme*
ploure	*ploguda, plovisquejar*	*pluja, plujós*
pols (el)	*polsera, polsar*	*pulsació, pulsió*
títol	*titolet*	*titular, titulació*
volcà	*volcànic*	*vulcanisme, vulcanòleg*

5. Completeu les oracions següents amb la vocal que calga.

a) Un s___friment r___ncorós el pert___rbava.

b) Entre els diferents emb___tits hi ha la b___tifarra.

c) Volia navegar des del port de B___rriana fins a l'illa de S___rdenya.

d) El s___rgent no podia s___portar l'av___rriment d'aquell capít___l de la novel·la.

e) Cat___rina té l'___valuació de llengua ___nglesa el dia 20 de d___sembre.

f) S___spira per c___mplir el seu s___mni.

g) Em vaig rec___sir les vores de les b___txaques dels pantalons.

h) L'informe sobre el presumpte ass___ssí estava ple d'ambigü___tats.

i) Van irr___mpre en la residència del mon___stir i van s___straure informació confidencial.

j) Per a p___lir aquell moble, l'eb___nista va aplicar un v___rnís especial.



6. Completeu els mots següents amb la vocal que falta i enllaceu-los amb el significat.

làct___a • sant___dat • pènd___l • ràf___ga • diabet___s • conten___dor • g___lea • m___ragda

a) Qualitat de sant, condició del que és sant. ____________

b) De la llet o que hi té relació. ____________

c) Malaltia metabòlica que provoca un excés de glucosa. ____________

d) Substància nutritiva secretada per les abelles jóvens. ____________

e) Ventada forta i violenta de curta duració. ____________

f) Recipient gran per a depositar residus diversos. ____________

g) Pedra preciosa molt dura de color verd brillant. ____________

h) Cos suspés d'un punt fix que pot oscil·lar per l'acció de la gravetat. ____________



7. Escriviu les vocals que falten en els derivats següents.

regidor	regid___ria	muntar	m___ntatge
triomf	tri___mfador	govern	g___vernamental
cònsol	cons___lar	dolç	ed___lcorant
jove	j___venil	títol	tit___lar

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

8. **Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.**

1. El ______________ té un ______________ fosc en la part superior del cos.
a) russinyol, plomatge
b) rossinyol, plomatge
c) rossinyol, plumatge

2. Va estar en ______________ per una picada de ______________.



a) quarentena, xinxa
b) quarantena, xinxe
c) quarantena, xinxa

3. He escrit el ______________ en la ______________.
a) rètol, cartulina
b) rètul, cartulina
c) rètol, cartolina

4. Els policies no ______________ les protestes.
a) pogueren sofocar
b) pogueren sufocar
c) pugueren sofocar

9. **Completeu les paraules amb la vocal que falta i enllaça les dues columnes. Teniu en compte l'accentuació.**

a) n__vol
b) c__rba
c) v__lcà
d) p__ls
e) conc__rrer
f) b__ca



1) conc__rrent
2) n__bulositat
3) b__cal
4) c__rvilini
5) p__lsació
6) v__lcanòleg

10. **Corregiu les incorreccions que detecteu en les oracions següents.**

a) El jolivert és una espècie aromàtica que s'utilitza per a cundimentar el menjar.

____

b) És una persona de creències firmes i amb un profund coneiximent de la matèria.

____

c) El mes de gener sol ser poc nuvolós i sol bufar la tramontana.

____

d) La novençana tenia un joc de llançols de fil estampats.

____

e) La juventut sol portar polseres estrafalàries.

____

LA PUNTUACIÓ

Els signes de puntuació estructuren i cohesionen el text escrit. Són els següents:

La coma(,) Indica una pausa menor i s'usa:

- Per a separar elements (paraules, oracions) d'una enumeració:
  Cal comprar un ordinador, una impressora, un mòdem i un ratolí.
- Davant i darrere d'un incís (són intercanviables amb els parèntesis):
  Recordeu que, si voleu obtindre el text complet dels articles, cal que ho sol·liciteu.
- Abans, després, o abans i després, d'un vocatiu (nom d'una persona o persones a qui u s'adreça):
  Maria, vine. Hola, Joan, i adéu, Esteve.
- Per a indicar l'elisió d'un verb:
  Salvador escriu un poema; Elvira, una carta.
- Per a separar els elements que alteren l'orde convencional de l'oració:
  La porta, me la vaig deixar oberta.
- Amb els connectors textuals, com ara *per tant, en canvi, és a dir*, etc.:
  El representant tenia la confiança de tothom i, per tant, també del comité.

El punt(.) Indica una pausa major que la coma i s'usa:

- Al final d'una oració amb sentit complet (punt i seguit).
- Al final d'un paràgraf sencer (punt i a part).

El punt i coma(;) Indica una pausa de duració intermèdia, entre la coma i el punt i s'usa:

- En lloc del punt, quan dos oracions tenen una relació estreta de significat.
  El dia va ser gris i plujós; l'endemà, per contra, va eixir un sol radiant.
- També per a separar els elements d'una enumeració quan aquests ja contenen comes:
  Hauríem de consumir més fruita i verdura de temporada: melons, tomaques i albergínies a l'estiu; magranes, raïm i rovellons a la tardor; taronges, carxofes i colifor a l'hivern.

Els dos punts(:) Indiquen una certa subordinació del segon element al primer i s'usen:

- Per a indicar causa, demostració, exemples, enumeracions, etc.:
  Hi ha els ingredients següents: ametles, xocolate i mantega.
- Quan volem introduir citacions textuals:
  L'autor diu: «Tot el que he dit ho he experimentat per mi mateix».
- No es posen els dos punts quan no són necessaris perquè no es trenque la continuïtat de l'oració (per exemple, darrere de *són* o *de*):
  Es faran els estudis de Filosofia, Dret, Econòmiques i Medicina.

Els punts suspensius(...) Indiquen suspensió del pensament i suggereixen una enumeració oberta i poc concreta. Se'n posen tres i prou, i sense espai entre la paraula i el punt que hi ha més acostat. S'usen:

- Quan una enumeració no queda tancada:
  Allí hi havia de tot: animals, plantes, objectes...
- Quan una oració és inacabada perquè es vol donar a entendre alguna cosa, per reticència, etc.:
  Ells molt de dir, però...

Els signes d'interrogació(¿?) Indiquen pregunta. Es posa només al final fora de casos especials en què siga necessari posar-lo també al començament d'una oració llarga que no tinga indicadors d'interrogació. Cal recordar que no s'ha de posar punt després d'un interrogant ni s'ha de deixar espai entre la paraula i el signe d'interrogació:

Què vols que et diga? –N'estic molt content.

Els signes d'admiració(¡!) Indica admiració o exclamació. Té les característiques del signe d'interrogació:

Que alt que t'has fet! Ja ho crec!

Els parèntesis( ) Indiquen una informació complementària, una intercalació, un incís, i a vegades són intercanviables amb els guions:

Isaac Newton (1642-1727). Va més enllà de les catalogacions (vegeu la taula següent).

Els guions llargs(–) Indiquen:

- Un incís, un aclariment, un pensament, un afegit (a vegades són intercanviables amb els parèntesis):
  És conegut el cas del DDT –compost no biodegradable–, que va ser prohibit l'any 1978.
- Una acotació en un diàleg:
  Ep! –li va dir– Veritat que sí?

11. **Puntueu el text següent.**

EL CLIMA MEDITERRANI

És un clima de transició entre l'humit de les costes orientals i el sec dels deserts litorals tropicals caracteritzat per l'alternança de dos estacions una de seca i càlida a l'estiu i una altra d'humida i freda a l'hivern la secada estiuenca és gran i totalment original ja que normalment les pluges solen coincidir amb l'estació càlida aquesta estació és deguda al trasllat a aquestes latituds a l'estiu de les altes pressions subtropicals l'hivern que arriba sobtadament suposa el domini del règim ciclònic i de la pluja els dies de precipitació però són pocs i coincideixen amb grans ondulacions del corrent en *jet* a la Mediterrània occidental a causa del relleu es formen depressions que a causa de la inestabilitat de l'aire local produeixen precipitacions intenses aquestes pertorbacions solen estancar-se i aleshores produeixen aiguats i tempestes grans amb inundacions freqüents

LES MAJÚSCULES I LES MINÚSCULES

Usem les majúscules i les minúscules en els casos següents:

MAJÚSCULES	EXEMPLES
Després de punt i a principi de text o paràgraf.	*Potser sí, potser no. Encara no ho sé.*
Després dels signes d'interrogació i d'admiració.	*Plourà? No plourà! Ha nevat! Feia tants anys...*
Després de la fórmula de salutació i comiat de les cartes si no va seguit. (fins i tot amb coma)	*Benvolguda Anna,* *Lamente comunicar-te que ja no queden places.*
Després dels punts suspensius a final d'oració.	*Va arribar tard... No digué res... Feia cara de cansat...*
En noms i cognoms de persones i divinitats.	*El déu Thor, la deessa Venus, Vicent Xapa*
En formes protocol·làries de tractament.	*Il·lustríssima Senyora Alcaldessa*
En nom d'institucions, organismes, entitats, empreses o establiments formalment constituïts.	*Conselleria de Sanitat, Ajuntament de Gandia, Comissió Europea, Ministeri de Foment*
En títols de llibres, revistes, d'articles, obres cinematogràfiques, etc. (només la inicial del títol)	*Elogi de l'ombra, Lletres valencianes, Anàlisis de les malalties professionals, El rei lleó*
En noms de poblacions, comarques, accidents geogràfics, països i estats. (amb l'article en minúscula)	*Vinaròs, el Camp de Túria, la Vall de Gallinera, el riu Magre, la península Ibèrica, la Xina*
En noms de festivitats, de fets històrics, moviments artístics i activitats singulars. (amb l'article en minúscula)	*la Magdalena, la Primera Guerra Mundial, les Germanies, la Renaixença, les festes de Nadal*
En plans d'estudis, assignatures i titulacions	*Ensenyança Secundària Obligatòria, l'assignatura de Valencià, llicenciada en Dret*

MINÚSCULES	EXEMPLES
Després de punts suspensius, si no són final d'oració.	*No sabia com dir-li... que havia perdut l'aposta.*
Després dels dos punts.	*Ací tens: café, copa i puro.*
En dies de la setmana, mesos, estacions.	*diumenge, novembre, primavera*
En formes de tractament genèric en càrrecs, dignitats, oficis, títols o noms propis.	*l'alcalde de Calp, el conseller d'Educació, el papa de Roma, el jutge, el bisbe, doctor Casp, senyora Roig*
En gentilicis.	*una alacantina, els andalusos, un asiàtic*
En religions, doctrines polítiques, períodes històrics, etc.	*el budisme, el socialisme democràtic, l'edat mitjana*

12. Corregiu l'ús incorrecte de majúscules i minúscules en les oracions següents.

a) La Consellera d'Agricultura ha visitat l'ajuntament de Sagunt.

b) *Dispara, jo ja estic mort* és el títol d'un llibre entretingut.

c) El President de la Federació Valenciana ens visitarà el divendres 21 de Maig.

d) Si vols que prenguem una cervesa... Avisa'm amb antelació.

e) Excel·lentíssima senyora alcaldessa, Li comunique que el motiu de la meua carta...

f) Les comarques de l'Alt Palància, els Ports i el Baix Maestrat són Castellonenques.

g) M'agraden molt les festes de la nit de sant Joan i el misteri d'Elx.

h) La vida dels déus grecs de l'Olimp era tranquil·la.

MORFOSINTAXI

EL VERB

El verb és una categoria gramatical variable, nucli del predicat verbal, que expressa una situació, siga aquesta una acció que realitza o que rep el subjecte (*cantar, patir*) o altres circumstàncies com ara esdeveniments (*créixer, viure*), existència (*ésser, estar*), sentiments i estats d'ànim (*estimar, enutjar-se, odiar*).

Classificació dels verbs segons la relació amb els complements

Els verbs, segons la relació que tenen amb els complements, es classifiquen en copulatius o atributius (relacionen subjecte i atribut: *ser, estar, semblar, paréixer*); i predicatius (relacionen subjecte i predicat): de règim o preposicionals (porten complements introduïts per preposicions: *riure's de, atrevir-se a*, etc.); reflexius (l'acció recau sobre el subjecte: *rentar-se, dutxar-se*, etc.); recíprocs (l'acció es dóna i es rep alhora: *estimar-se, insultar-se*, etc.); transitius (porten complement directe, CD: *portar, comprar, explicar*, etc.); o intransitius (no porten CD: *anar, vindre, jaure*, etc.); i pronominals (porten pronom feble sense funció sintàctica: *agenollar-se, imaginar-se*, etc.).

Les conjugacions

La conjugació (o flexió verbal) és el conjunt de les formes que té un verb, segons les variacions de nombre, persona, temps i mode.

En tota forma verbal cal distingir l'arrel (o lexema), part invariable que aporta el significat, i la desinència (morfema o terminació), part variable que informa de qui fa l'acció (persona), quan es fa (temps), la intenció de qui parla (el mode) i si l'acció està acabada (l'aspecte). La desinència té una vocal, anomenada 'vocal temàtica' que caracteritza la conjugació: *a* en *cantar* (1a conjugació), *e* en *batre* o *témer* (2a conjugació), *i* en *dormir* o *patir* (3a conjugació). D'acord amb la vocal temàtica, els infinitius de les tres conjugacions es distribueixen de la manera següent:

1a CONJUGACIÓ	2a CONJUGACIÓ				3a CONJUGACIÓ	
-ar	-re	-er		-r	-ir	
parlar	batre	haver (tònic)	témer (àton)	dir, dur, fer[1]	dormir (pur)	patir (incoatiu)

La tercera conjugació presenta dos models: pur i incoatiu. Són incoatius la major part dels verbs de la 3a conjugació: *assistir, corregir, discutir, florir, garantir, imprimir, patir, rostir, servir, traduir*, etc.; són purs *dormir, bullir/bollir*[2], *cosir, tossir, collir, fugir, morir, sentir, munyir, grunyir, cruixir, obrir, omplir, sortir*, i derivats (*recollir, pressentir, reobrir*, etc.); però *assentir* i *dissentir* són incoatius.

Hi ha verbs que poden conjugar-se com a purs o com a incoatius: *brunzir, llegir, lluir* (pot conjugar-se pur només quan significa 'brillar': *Les estrelles lluen en la foscor de la nit*; o incoatiu quan significa 'aparença': *lluir un vestit*), *mentir, vestir, engolir, afegir, fregir, oir, renyir, tenyir* i *escopir*.

[1] Solament hi ha aquests tres verbs de la segona conjugació acabats en *-r* (*dir, dur* i *fer*).
[2] L'AVL admet la forma *bollir*.

Verbs que presenten interferències en la conjugació

Per influència del castellà, hi ha una sèrie de verbs de la segona conjugació que presenten interferències. Es tracta, concretament, dels verbs *admetre* (i *comprometre, remetre*, etc.), *batre* (i *combatre, rebatre*, etc.), *cloure* (i *incloure, recloure*, etc.), *rompre* (i *irrompre, interrompre*, etc.), *fondre* (i *difondre, infondre, refondre*, etc.), *córrer* (i *discórrer, ocórrer, recórrer*, etc.). També són de la segona conjugació els verbs *concebre, dependre, pretendre, rebre* i *percebre*. Així, per exemple, cal dir: *admetre* (i no **admitir*), *batre* (i no **batir*), *incloure* (i no **incluir*), *interrompre* (i no **interrumpir*), *difondre* (i no **difundir*), *concórrer* (i no **concurrir*), *concebre* (i no **concebir*), etc.

Altres influències del castellà en la conjugació afecten els verbs *garantir* (i no **garantitzar*), *inserir* (i no *insertar*), *trair* (i no **traicionar*), *aclarir* (i no **aclarar*), *abaratir* (i no **abaratar*), *florir* (i no **floréixer*), *pertànyer* (i no **pertenéixer*), *prevaldre* (i no **prevaléixer*), etc.

També hi ha una sèrie de verbs que presenten una manca d'adequació als contextos formals. Així, se solen conjugar incorrectament verbs com ara *escopir* (i no **escupir*), *romandre* (i no **permanéixer*), *imprimir* (*imprés*, i no **imprimit*), etc.

Verbs transitius i intransitius

Els verbs transitius reclamen necessàriament un complement directe per a tindre un significat complet (*Porta la roba*), mentre que els intransitius no el porten (*El xiquet dorm*), encara que poden portar altres complements (*Pau nada molt bé*). Són transitius els verbs següents:

TRANSITIUS	CORRECTE	INCORRECTE
afectar	*Les reformes afectaran molta gent.*	**Les reformes afectaran a molta gent.*
apassionar	*La lectura no l'apassiona.*	**La lectura no li apassiona.*
apropiar-se	*Es van apropiar tot el territori.*	**Es va apropiar de tot el territori.*
aterrir	*La notícia ha aterrit el poble.*	**La notícia ha aterrit al poble.*
atraure	*L'aventura l'atrau.*	**L'aventura li atrau.*
encertar	*No va poder encertar la solució.*	**No va poder encertar amb la solució.*
entusiasmar	*El nou pla l'entusiasma.*	**El nou pla li entusiasma.*
impressionar	*La notícia el va impressionar.*	**La notícia li va impressionar.*
necessitar	*Necessitem la teua companyia.*	**Necessitem de la teua companyia.*
obsequiar	*L'he obsequiada amb un vestit negre.*	**Li he obsequiat un vestit negre.*
satisfer	*L'explicació no el satisfà.*	**L'explicació no li satisfà.*
sorprendre	*M'agrada sorprendre el meu marit.*	**M'agrada sorprendre al meu marit.*

Per contra, tenen un ús intransitiu els verbs següents:

TRANSITIUS	CORRECTE	INCORRECTE
apel·lar	*Van apel·lar contra la resolució.*	**Van apel·lar la resolució.*
callar	*La repressió no va fer callar el poble.*	**La repressió no va callar el poble.*
legislar	*El Parlament ha legislat sobre aquest tema.*	**El Parlament ha legislat aquest tema.*
recórrer[3]	*Han recorregut contra la sentència.*	**Han recorregut la sentència.*
telefonar	*Telefona a Pere a casa. Telefona-li ara.*	**Telefona Pere a casa.* **Telefona'l ara.*

[3] El verb *recórrer* s'usa com a intransitiu com a terme jurídic i administratiu ('interposar un recurs'), però és transitiu en el sentit de 'fer un trajecte determinat': *Recorreguérem set quilòmetres amb una roda punxada.*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Verbs pronominals i no pronominals

Els verbs pronominals es conjuguen necessàriament amb un pronom feble (*El reu va penedir-se del crim que havia comés*). Hi ha verbs que contrasten amb el castellà en aquests usos:

PRONOMINALS	CORRECTE	INCORRECTE
aprimar-se/engreixar-se	*Aquest estiu s'ha aprimat.*	**Aquest estiu ha aprimat.*
despertar-se	*M'he despertat d'un malson.*	**He despertat d'un malson.*
emportar-se	*És menjar per a emportar-se'l.*	**És menjar per a emportar.*
entrenar-se	*Els atletes s'entrenen cada dia.*	**Els atletes entrenen cada dia.*
envolar-se/enlairar-se	*L'avió s'envolarà a les cinc.*	**L'avió envolarà a les cinc.*
escapar-se	*L'ocell es va escapar de la gàbia.*	**L'ocell va escapar de la gàbia.*
imaginar-se	*M'imagine que deu haver arribat.*	**Imagine que deu haver arribat.*
passar-s'ho bé/malament	*Ens ho hem passat molt bé.*	**Ho hem passat molt bé.*

NO PRONOMINALS	CORRECTE	INCORRECTE
callar	*Quan calles tu, parlaré jo.*	**Quan et calles tu, parlaré jo.*
caure	*Li queia la bava quan la mirava.*	**Se li queia la bava quan la mirava.*
cobrar	*Cambrer, pot cobrar?*	**Cambrer, pot cobrar-se?*
fer	*No faces la valenta.*	**No et faces la valenta.*
marxar	*A quina hora marxeu?*	**A quina hora us marxeu?*
passar	*La setmana ha passat volant.*	**La setmana s'ha passat volant.*
prendre	*Anem a prendre un cafè?*	**Anem a prendre'ns un cafè?*
recolzar	*La seua teoria recolza en dades.*	**La seua teoria es recolza en dades.*

- Els verbs de moviment (*anar, vindre, tornar, entrar, eixir, pujar, baixar*) en molts sentits poden usar-se indistintament com a pronominals o no pronominals, però quan són pronominals han d'anar acompanyats del pronom *en*: *Quan acabe el partit, vine al parc*; *Quan acabe el partit, vine-te'n al parc* (i no **Quan acabe el partit, vine't al parc*). *El senyor ha pujat a l'autobús*; *El senyor se n'ha pujat a l'autobús* (i no **El senyor s'ha pujat a l'autobús*).

La concordança entre el subjecte i el verb

Com a norma general, el subjecte i el verb concorden en persona i nombre (*Pere canta*; *La xica balla*; *Els gasos contaminen*; *Les medicines curen*). Quan una oració no té el subjecte explícit, la persona i el nombre del verb ja indiquen la persona i el nombre del possible subjecte:

Ix de Bonrepòs a les deu. (subjecte = 3a persona del singular: *ell*, *ella*, *l'autobús*, etc.).

Quan el subjecte està compost per diversos substantius coordinats, cal fer la concordança en plural:

La Constitució i l'Estatut estableixen els drets bàsics dels ciutadans.

Si el subjecte és un nom col·lectiu singular, el verb concorda amb el subjecte en singular.

La gent ho vol així; *L'equip ha guanyat la copa*; *La majoria va dir que no.*

Però quan el nom col·lectiu té un complement en plural, és preferible la concordança en plural:

Una part dels manifestants es dirigiren a la seu del govern.

Si els nuclis d'un subjecte compost són infinitius, el verb s'usa en singular:

M'agrada estudiar i dibuixar; *Anar i vindre cansa.*

EL PRESENT D'INDICATIU

El present d'indicatiu expressa una informació real referida a una situació simultània al moment de l'acte de parla (*Mira, ara ixen del teatre*), a fets universals o atemporals (*L'hidrogen està format per un protó i un electró*; *La balena és un cetaci*), a fets històrics (*Jaume I conquereix València l'any 1238*), al futur en fets previsibles (*Demà me'n vaig a Castelló*), també pot designar fenòmens habituals (*Cada dia isc de casa a les 8*), i, fins i tot, pot tindre valor d'imperatiu (*Ara mateix te'n vas al despatx i li reclames els diners*).

Conjugació del present d'indicatiu dels verbs regulars

1a CONJUGACIÓ		2a CONJUGACIÓ		3a CONJUGACIÓ			
CANTAR		TÉMER		DORMIR (PURA)		SERVIR (INCOATIVA)	
-e	cante[4]	**-Ø**	tem	**-Ø**	dorm	**-isc**	servisc
-es	cantes	**-s**	tems	**-s**	dorms	**-eixes/-ixes**	serveixes/ixes
-a	canta	**-Ø**	tem	**-Ø**	dorm	**-eix/-ix**	serveix/ix
-em	cantem	**-em**	temem	**-im**	dormim	**-im**	servim
-eu	canteu	**-eu**	temeu	**-iu**	dormiu	**-iu**	serviu
-en	canten	**-en**	temen	**-en**	dormen	**-eixen/-ixen**	serveixen/ixen

Alternances vocàliques i consonàntiques en el present d'indicatiu

Cal recordar que en els verbs de la 1a conjugació acabats en *-car*, *-çar*, *-guar*, *-quar*, *-jar* i *-tjar*, es produeixen canvis ortogràfics en la conjugació (*evoca*, *evoquem*; *adreça*, *adrecen*; *enaigua*, *enaigües*; *adequa*, *adeqüeu*; *neteja*, *neteges*; *viatja*, *viatgem*).

També cal tindre en compte que en els verbs de la 1a conjugació acabats en *-iar* (*canviar*, *estalviar*, *estudiar*, etc.), les persones 1a, 2a, i 3a del singular i 3a del plural del present d'indicatiu són planes, amb accent prosòdic sobre la *i* (*canvie*, *canvies*, *canvia*, *canviem*, *canvieu*, *canvien*).

Els verbs velaritzats de la 2a conjugació afigen una *-c* al final de la 1a persona del singular del present d'indicatiu (*prenc*, *bec*, *trac*, *conec*) o una *-sc* (*meresc*, *cresc*). Hi ha uns quants verbs de la 2a i 3a conjugació, que tot i que col·loquialment presenten velarització, en la llengua formal convé mantindre les formes sense velaritzar en present d'indicatiu, de subjuntiu i imperatiu (*dorm*, *perd*, *sent*, *cull*; *dorma*, *perda*, *senta*, *culla*).

Els verbs de la 2a i 3a conjugació, l'arrel dels quals acaba en *-x*, *-c*, *-s* o *-g* (*meréixer*, *conéixer*, *véncer*; *cosir*, *tossir*, *llegir*, *fugir*), finalitzen la segona persona del singular en *-es* (*mereixes*, *coneixes*, *vences*; *cuses*, *tusses*, *lliges*, *fuges*).

Alguns verbs de la 3a conjugació que tenen *o*/*e* en l'arrel (*collir*, *cosir*, *escopir*, *tossir*; *vestir*, *teixir*; etc.), alternen la conjugació amb *u*/*i*, respectivament, quan aquestes vocals es troben en síl·laba tònica (*cull*, *collim*; *cuses*, *cosiu*; *escupen*, *escopiu*; *tus*, *tossim*; *vistes*, *vestiu*; *tixen*, *teixim*).

Els verbs *poder* i *voler* porten *u* en la 1a persona del present d'indicatiu i en totes les persones del present del subjuntiu i de l'imperatiu (*puc*, *vull*; *puga*, *pugues*, *puga*, *puguem*, *pugueu*, *puguen*; *vulga* o *vullga*, *vulgues*, *vulga*, *vulguem*, *vulgueu*, *vulguen*). Però mantenen una *o* en la resta de la conjugació (*pots*, *podré*, *podràs*, *hauríem pogut*, *podríeu*, *pogueren*; *vols*, *voldré*, *voldràs*, *hauríem volgut*, *voldríeu*, *volgueren*).

També, en conjugar alguns verbs, es produeixen alternances *p*/*b* (*cabre* > *cap*, *cabia*, *càpia*; *saber* > *sap*, *sabràs*, *sàpia*; etc.) i *u*/*v* (*escriure* > *escrivia*, *escriuràs*, *escrivim*; *viure* > *vivia*, *viu*, *vivíem*; etc.).

[4] En els parlars septentrionals valencians la terminació de la primera persona del singular en totes les conjugacions és *-o* (*canto*, *temo*, *dormo*, etc.); excepte en els verbs velaritzats (*bec*, *caic*, *dic*, etc.) i alguns altres d'irregulars.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Present d'indicatiu dels verbs irregulars més usuals

Verbs velaritzats	Acabats en -**dre**	**ATENDRE**	atenc, atens, atén, atenem, ateneu, atenen
		PRENDRE	prenc, prens, pren, prenem, preneu, prenen
		RESOLDRE	resolc, resols, resol, resolem, resoleu, resolen
		TINDRE (o **TENIR**)	tinc, tens, té, tenim, teniu, tenen
		VALDRE (o **VALER**)	valc, vals, val, valem, valeu, valen
		VINDRE (o **VENIR**)	vinc, véns, ve, venim, veniu, vénen
	Acabats en -**ure**	**BEURE**	bec, beus, beu, bevem, beveu, beuen
		CAURE	caic, caus, cau, caiem/caem, caieu/caeu, cauen
		CLOURE	cloc, clous, clou, cloem, cloeu, clouen
		CREURE	crec, creus, creu, creiem/creem, creieu/creeu, creuen
		DEURE	dec, deus, deu, devem, deveu, deuen
		ESCRIURE	escric, escrius, escriu, escrivim, escriviu, escriuen
		VIURE	visc, vius, viu, vivim, viviu, viuen
	Acabats en -**er**	**CONÉIXER**	conec, coneixes, coneix, coneixem, coneixeu, coneixen
		CÓRRER	córrec, corres, corre, correm, correu, corren
		NÀIXER	nasc, naixes, naix, naixem, naixeu, naixen
		PERTÀNYER	pertanc/pertany, pertanys, pertany, pertanyem, pertanyeu, pertanyen
		PODER	puc, pots, pot, podem, podeu, poden
		SER	sóc, eres/ets, és, som, sou, són
Altres irregularitats		**ANAR**	vaig, vas va, anem, aneu, van
		CABRE	cap, caps, cap, cabem, cabeu, caben
		DIR	dic, dius, diu, diem, dieu, diuen
		DUR	duc, dus, du, duem, dueu, duen
		EIXIR	isc, ixes, ix, eixim, eixiu, ixen
		ESTAR	estic, estàs, està, estem, esteu, estan
		FER	faig, fas, fa, fem, feu, fan
		HAVER	he, has, ha, hem, heu, han
		OBRIR	òbric, obris, obri, obrim, obriu, obrin
		OIR	oig/oïsc, ous/oeixes, ou/oeix, oïm, oïu, ouen/oeixen
		OMPLIR	òmplic, omplis, ompli, omplim, ompliu, omplin
		SABER	sé, saps, sap, sabem, sabeu, saben
		VEURE (o **VORE**)	veig, veus, veu, veiem/veem, veieu/veeu, veuen
		VOLER	vull/vullc, vols, vol, volem, voleu, volen

EL PRESENT DE SUBJUNTIU

Amb el present de subjuntiu expressem desig (*Que passeu un bon dia!*) o probabilitat (*Pot ser que no arribem a temps*). També s'utilitza en les prohibicions (*No vingueu tard!*) i en la formació de perífrasis (*És necessari que vingues*; *No cal que vingues*).

En general, les formes de subjuntiu van introduïdes per la conjunció *que* i necessiten un altre verb en indicatiu que fa de referent: *No crec que vinga més* (*crec* = indicatiu; *vinga* = subjuntiu).

Conjugació del present de subjuntiu dels verbs regulars

1a CONJUGACIÓ		2a CONJUGACIÓ		3a CONJUGACIÓ			
CANTAR		TÉMER		DORMIR (PURA)		SERVIR (INCOATIVA)	
-e	cante	-a	tema	-a	dorma	-isca	servisca
-es	cantes	-es	temes	-es	dormes	-isques	servisques
-a	canta	-a	tema	-a	dorma	-isca	servisca
-em	cantem	-em	temem	-im	dormim	-im	servim
-eu	canteu	-eu	temeu	-iu	dormiu	-iu	serviu
-en	canten	-en	temen	-en	dormen	-isquen	servisquen

Alternances vocàliques i consonàntiques en el present de subjuntiu

Com passa en el present d'indicatiu, en els verbs de la 1a conjugació acabats en *-iar* (*canviar*, *estalviar*, *estudiar*, etc.) les persones 1a, 2a, i 3a del singular i 3a del plural del present de subjuntiu són planes, amb accent prosòdic sobre la *i* (*canvie*, *canvies*, *canvie*, *canviem*, *canvieu*, *canvien*).

Els verbs velaritzats de la 2a conjugació que afigen una *-c* al final de la 1a persona del singular del present d'indicatiu (*prenc*, *bec*, *trac*, *conec*) o una *-sc* (*meresc*, *cresc*), els correspon una *g*/*gu* (*prenga*, *prengues*; *bega*, *beguem*; *traga*, *traguen*; *conega*, *conegueu*) o *c*/*qu* (*meresca*, *meresques*; *cresca*, *cresquem*) en tot el present de subjuntiu.

També en el present de subjuntiu dels verbs de la 3a conjugació (*collir*, *cosir*, *sortir*, *escopir*, *tossir* i derivats), alternen les vocals *o*/*u* en l'arrel. Porten *u* en posició tònica (*culla*, *culles*, *cullen*; *cusa*, *cuses*, *cusen*) i *o* en posició àtona (*collim*, *colliu*; *cosim*, *cosiu*). I en els verbs *vestir*, *teixir* i derivats alternen les vocals *i*/*e* (*vista*, *vistes*, *visten*; *vestim*, *vestiu*).

Els verbs de la 3a conjugació que es conjuguen seguint el model incoatiu i que acaben en 'vocal + *ir*' porten dièresi a la *i* (*agraïsca*, *agraïsques*, *agraïsca*, *agraïm*, *agraïu*, *agraïsquen*).

El present de subjuntiu i les prohibicions

En les prohibicions no s'ha d'usar l'infinitiu, com fa el castellà, sinó el present de subjuntiu:

CASTELLÀ	VALENCIÀ
"No fumar"	*No fumeu.*
"No encender fuego"	*No encengueu foc.*
"No hablar con el conductor"	*No parleu amb el conductor.*

Així mateix, cal usar l'imperatiu per als manaments i instruccions positius, però en prohibicions i manaments negatius s'ha d'utilitzar necessàriament el present de subjuntiu.

MANAMENTS (IMPERATIU)	PROHIBICIONS (PRESENT SUBJUNTIU)
Dus la carpeta!	*No dugues la carpeta!*
Moveu la taula!	*No mogueu la taula!*
Responeu a les preguntes ara!	*No respongueu les preguntes ara!*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Present de subjuntiu dels verbs irregulars més usuals

Verbs amb velar sonora acabats en	-dre	ATENDRE	atenga, atengues, atenga, atenguem, atengueu, atenguen
		PRENDRE	prenga, prengues, prenga, preguem, pregueu, prenguen
		RESOLDRE	resolga, resolgues, resolga, resolguem, resolgueu, resolguen
		TINDRE (o TENIR)	tinga, tingues, tinga, tinguem, tingueu, tinguen
		VALDRE (o VALER)	valga, valgues, valga, valguem, valgueu, valguen
		VINDRE (o VENIR)	vinga, vingues, vinga, vinguem, vingueu, vinguen
	-ure	BEURE	bega, begues, bega, beguem, begueu, beguen
		CAURE	caiga, caigues, caiga, caiguem, caigueu, caiguen
		CLOURE	cloga, cloques, cloga, cloguem, clogueu, cloguen
		CREURE	crega, cregues, crega, creguem, cregueu, creguen
		DEURE	dega, degues, dega, deguem, degueu, deguen
		ESCRIURE	escriga, escrigues, escriga, escriguem, escrigueu, escriguen
		RIURE	riga, rigues, riga, riguem, rigueu, riguen
	-er	CONÉIXER	conega, conegues, conega, coneguem, conegueu, coneguen
		CÓRRER	córrega, córregues, córrega, correguem, corregueu, córreguen
		PERTÀNYER	pertanga, pertangues, pertanga, pertanguem, pertangueu, pertanguen
		PODER	puga, pugues, puga, puguem, pugueu, puguen
		SER	siga, sigues, siga, siguem, sigueu, siguen
Verbs amb velar sorda		CRÉIXER	cresca, cresques, cresca, cresquem, cresqueu, cresquen
		MERÉIXER	meresca, meresques, meresca, meresquem, meresqueu, meresquen
		NÀIXER	nasca, nasques, nasca, nasquem, nasqueu, nasquen
		EIXIR	isca, isques, isca, isquem/eixim, isqueu/eixiu, isquen
		VIURE	visca, visques, visca, visquem, visqueu, visquen
Verbs palatalitzats		ANAR	vaja, vages, vaja, anem, aneu, vagen
		HAVER	haja, hages, haja, hàgem, hàgeu, hagen
		OIR	oja, oges, oja, ogem, ogeu, ogen (o oïsca, oïsques, oïsca, oïm, oïu, oïsquen)
		VEURE (o VORE)	veja, veges, veja, vegem, vegeu, vegen
Altres irregularitats		CABRE	càpia, càpies, càpia, capiem, capieu, càpien (o càpiga, càpigues, càpiga, capiguem, capigueu, càpiguen)
		DIR	diga, digues, diga, diguem, digueu, diguen
		DUR	duga, dugues, duga, duguem, dugueu, duguen
		ESTAR	estiga, estigues, estiga, estiguem, estigueu, estiguen
		FER	faça, faces, faça, fem, feu, facen
		OBRIR	òbriga, òbrigues, òbriga, obrim, obriu, òbriguen
		OMPLIR	òmpliga, òmpligues, òmpliga, omplim, ompliu, òmpliguen
		SABER	sàpia sàpies, sàpia, sapiem, sapieu, sàpien (o sàpiga, sàpigues, sàpiga, sapiguem, sapigueu, sàpiguen)
		VOLER	vullga, vullgues, vullga, vullguem, vullgueu, vullguen (o vulga, vulgues, vulga, vulguem, vulgueu, vulguen)

1. Completeu les oracions següents amb una de les opcions que hi ha entre parèntesis.

a) Gabriel és molt faener i ______________ (*passa* / *es passa*) tot el dia en el despatx.
b) Els vessaments incontrolats ______________ (*l'afecten* / *li afecten*) profundament.
c) El fiscal no ______________ (*imaginava* / *s'imaginava*) que tinguera una reacció violenta.
d) Al director d'orquestra ______________ (*li queia* / *se li queia*) la batuta de tant en tant.
e) La pacient ______________ (*va despertar* / *es va despertar*) quan encara no era de dia.
f) L'entrevistat ______________ (*va callar* / *es va callar*) quan va ______________ (*marxar* / *marxar-se*).
g) Si vols que vinga hui, has de ______________ (*telefonar-la* / *telefonar-li*) de seguida.
h) La clienta va dir que la pizza era per a ______________ (*emportar* / *emportar-se-la*).
i) El matemàtic no va poder encertar ______________ (*la solució* / *amb la solució*).
j) Al migdia els jubilats del barri ______________ (*prenen* / *es prenen*) l'aperitiu en la plaça.

2. Corregiu els errors de concordança entre verb i subjecte de les oracions següents.

a) La gent del barri ha constituït una associació. ______________
b) L'equip directiu ha tardat molt de temps a elaborar l'informe. ______________
c) El 10% pensa que la biodiversitat no és necessària. ______________
d) La majoria dels aspirants no aproven. ______________
e) Reciclar i reutilitzar m'agraden. ______________
f) L'olivera i la casa destacava al final del camí. ______________
g) Una part dels físics es dedica a la investigació. ______________
h) El professorat i l'alumnat van rebutjar la proposta. ______________

3. Completeu les oracions amb formes del present d'indicatiu, de manera que la segona oració complete el significat de la primera. Fixeu-vos en l'exemple.

Creus que hi ha lloc perquè càpien totes les persones convidades?
No patisques, de moment hi ***caben*** totes.

a) Te'n recordes com riguérem en el sopar?
Els nostres amics són molt graciosos i sempre ______________ molt.
b) Vam preguntar als interrogats si ens deien la veritat i van contestar:
«Nosaltres no ______________ mai mentides».
c) Tu escrius sempre amb bolígraf.
Jo, en canvi, sempre ______________ amb llapis i si m'enganye, ho puc esborrar.
d) A quina hora eixiu hui de treballar?
En principi, ______________ a les set i mitja, com sempre.
e) Ha dit el cardiòleg que és bo dormir una miqueta més.
Així que cada dia jo ______________ mitja horeta de sesta.

4. Completeteu el text amb les formes del present d'indicatiu del verb que està en infinitiu.



Cada vegada _____________ **(SER)** més freqüents els mals de cap en les persones jóvens. Fins i tot alguns xiquets en edat escolar _____________ **(DUR)** analgèsics en la motxilla. Aquest ús intensiu d'analgèsics _____________ **(PORTAR)** al fet que, en alguns casos, ja no _____________ **(SERVIR)** ni l'ibuprofén. La majoria de les persones amb mal de cap _____________ **(PATIR)** migranyes o dolors a causa de tensions. Qui _____________ **(SOFRIR)** migranyes hauria de mantindre una rutina fixa, és a dir, anar a dormir i alçar-se sempre a la mateixa hora i menjar a les mateixes hores, ja que això _____________ **(PERMETRE)** descansar al sistema nerviós. També _____________ **(AJUDAR)** eixir a caminar, fer esport o exercicis de relaxació. El mateix _____________ **(VALDRE)** per als xiquets: no han d'estar ocupats tot el temps. _____________ **(PODER)** avorrir-se tranquil·lament de tant en tant. Quan es _____________ **(TRACTAR)** de dolors per tensions, l'origen _____________ **(SOLER)** ser per causa de males postures. Aquest dolor _____________ **(SER)** freqüent en persones que _____________ **(PASSAR)** molt de temps davant de l'ordinador. El dolor _____________ **(SUPOSAR)** un senyal d'alerta i cal actuar com més prompte millor i alçar-se de seguida de l'escriptori i fer estiraments. I és que una vegada que el dolor es _____________ **(FER)** crònic, és molt més difícil tractar-lo.

Levante EMV (adaptat)

5. Completeu les oracions següents amb la forma adequada del present d'indicatiu.

a) Últimament no ens _____________ (VEURE) molt perquè està molt ocupada.
b) Els mitjans de comunicació _____________ (DIFONDRE) la notícia ràpidament.
c) Jo cada mes em _____________ (TENYIR) els cabells.
d) El tenista _____________ (VÉNCER) els adversaris amb facilitat.
e) Si _____________ (VINDRE) aquesta nit, queda't a dormir.
f) Jo, en deu minuts, _____________ (OMPLIR) un cabàs de taronges.
g) Els bombers _____________ (EVACUAR) l'edifici immediatament.
h) Jo _____________ (ENCENDRE) la calefacció quan fa fred.
i) T'_____________ (AGRAIR) molt que m'hages ajudat.
j) Nosaltres no _____________ (DEURE) res.



6. Subratlleu la forma verbal mal escrita de cada sèrie i escriviu-la correctament.

a) agraïm, veem, pertanc, complaer, creieu.
b) vullgues, càpia, isquem, adeqüen, aclarar.
c) oïsca, naisc, vullc, trair, córrer.
d) tussen, escupim, rep, dorm, isc.

7. **Passeu el text del temps passat al present, canviant els verbs en negreta. Poseu atenció en els pronoms febles.**

L'àvia Teresa **em va demanar** (________) que hi **entrara** (________). **Havia** (________) perdut un orellal darrere la còmoda i no **podia** (________) ajupir-se per recollir-lo. **Em vaig endinsar** (________) en una suau penombra, estranyament reconfortant. Les dues finestres de l'habitació **eren** (________) tancades, i solament els postiguets **permetien** (________) un estret badall per on **s'escolava** (________) una grapallada de claredat. **Flotava** (________) pertot la flaire sedant de l'espígol que **perfumava** (________) els calaixos on **guardava** (________) la roba. El llit, de morera tornejada, **em va semblar** (________) immens i altíssim. No **se m'ha traspintat** (________) el cobertor, de malla perquè **era** (________) estiu, tot a flors grans, roges. Damunt el capçal, **dominava** (________) l'habitació una litografia del Sagrat Cor de Jesús encaixada en un marc d'estuc daurat. Damunt la còmoda **hi havia** (________) el retrat de casament dels avis. Una reproducció de mitjana grandària que encara **conservava** (________) els múltiples contrastos del blanc i negre. Del seu casament, l'àvia **solia** (________) explicar que el vestit que **portava** (________), amprat d'una cosina seua, li **parava** (________) exageradament balder. Per contra, a l'avi Miquel, el seu vestit, també amprat, li parava tan enforfoguit que amb prou faenes **podia** (________) caminar amb naturalitat.

Toni Cucarella, *Els camps dels vençuts* (Columna Edicions)

8. **Completeu les oracions següents amb la forma adequada del present de subjuntiu.**

a) Cal que tu ________ (SABER) què és el desenvolupament sostenible.
b) M'agrada que tu ________ (VINDRE) i que em ________ (DIR) coses.
c) Que ella ________ (DORMIR) bé i que ________ (SOMIAR) angelets.
d) Hem de dir-li a la iaia que no ________ (DESCOSIR) les vores del vestit.
e) Buscarem ajuda perquè ella ________ (PODER) fer un consum racional.
f) Que Vicent ________ (VEURE) amenaces on no n'hi ha, em preocupa.
g) Cal que tu ________ (FER) un esforç en el tema dels abocaments incontrolats.
h) Dubtem que els fantasmes ________ (APARÉIXER-SE) de nit.
i) És probable que el gosset no ________ (NÀIXER) fins d'ací a uns quants dies.
j) No vull que vosaltres ________ (BEURE) tant d'alcohol.

9. **Traduïu les oracions següents.**

a) No encender fuego. ________
b) Silencio, no hablar. ________
c) No respondáis ahora. ________
d) No entrar. ________
e) No escribáis vuestro nombre. ________

ELS DETERMINANTS (I): ELS ARTICLES, ELS POSSESSIUS I ELS DEMOSTRATIUS

ELS ARTICLES

Els articles pertanyen a la categoria gramatical dels determinants. Es classifiquen en article definit (o determinat), indefinit (o indeterminat) i personal.

ARTICLE DEFINIT	ARTICLE INDEFINIT	ARTICLE PERSONAL
el, la, (l'), els, les	un, una, uns, unes	en, na, (n')

L'article definit

L'article definit s'utilitza, bàsicament, per a:

- Indicar que el substantiu al qual determina ja és conegut o ja ha aparegut prèviament en el discurs (*Has vist el gat? No el trobe enlloc*).
- Referir-se a tots els éssers d'una mateixa categoria, de manera generalitzada (*Els gats són mamífers felins*; *M'agraden els gats*).
- Habilitar com a substantius paraules pertanyents a altres categories gramaticals (verbs, adjectius, conjuncions, adverbis, etc.): *el saber, el menjar, el perquè, el dolç, el roig, el sí, el no-res, el què, els pros i els contres*, etc.

En expressions col·loquials també es posa davant de noms de persona (*El Vicent soparà demà a casa?*) i davant dels renoms o malnoms (*Li diuen el Mut*; *Aquella dona era coneguda com la Ferrera*).

L'article indefinit

L'article indefinit actua com a determinant d'un substantiu que generalment encara no es coneix, és indefinit, i que es presenta per primera vegada en el discurs (*Ha vingut un missatger i t'ha dut un paquet*).

L'article personal

Els articles personals *en*, *na* s'utilitzen exclusivament davant de noms de persona. Provenen del llatí DOMINE, DOMINA, 'senyor, senyora' i tenien, antigament, un tractament de respecte o dignitat. En el valencià actual el seu ús es limita a determinats noms de personatges històrics (*el rei en Jaume, la reina na Violant*) i en nombrosos topònims (*la Font d'en Carròs, el carrer de Na Jordana, la Torre d'en Doménech, Callosa d'en Sarrià*).

L'article neutre *lo* i possibles solucions

En la llengua medieval l'article *lo* tenia indistintament un valor masculí i un valor neutre en construccions amb valor abstracte o en construccions comparatives amb un valor intensiu. Però en la llengua actual, aquells valors han convergit en l'article *el*. No obstant això, l'ús actual de *lo* com a article neutre és, generalment, un calc del castellà. Per tal d'evitar la incorrecció, cal tindre en compte les recomanacions següents:

- Usar l'article masculí *el* en casos en què *lo* té un valor abstracte (*El millor que pots fer és callar*). Però hi ha casos en què només es pot usar el femení (*La veritat del cas*, i no **El vertader del cas*).
- L'article *el* es pot reforçar, a vegades, amb la partícula *tot* per evitar ambigüitats: *El guia ens va explicar* (*tot*) *el que ja sabíem*.

- Els pronoms demostratius neutres *açò*, *això* o *allò* poden, en determinats casos, substituir l'article neutre *lo* (*Allò que veus és el cim de l'Aitana*).
- Alternativament, es poden usar noms generalitzadors: *la cosa, el fet, la qüestió* (*La cosa ben curiosa és que jo també el vaig veure*).
- Amb una funció intensiva, caldrà canviar l'estructura de la frase i usar algun quantificador (*Que divertit que era!*; *Que n'era, de divertit*; i no **Lo divertit que era*).

Modismes amb *lo* neutre i equivalències en valencià

Hi ha vegades que per a substituir aquest article en una expressió no val cap de les solucions anteriors i aleshores cal trobar una locució o expressió genuïna equivalent.

CASTELLÀ	VALENCIÀ
a lo grande	*a cor què vols, en gran*
a lo hecho, pecho	*una vegada fet, ja està fet*
a lo lejos	*a la llunyania, lluny*
a lo loco	*a la babalà, de qualsevol manera, arreu*
a lo mejor	*potser, tal vegada, tal volta, si molt convé, a la millor*
a lo sumo	*pel cap alt, a tot estirar, com a màxim*
a lo suyo	*a la seua*
con lo puesto	*amb la camisa a l'esquena*
cortar por lo sano	*tallar en sec, tallar de soca-rel*
de lo contrario	*si no, altrament, (ans) al contrari, per contra*
de lo lindo	*d'allò més bé, del bo i millor, molt bé*
en lo referente a	*quant a, pel que fa a, tocant a*
en lo sucesivo	*d'ara/d'ací en avant, més endavant, a partir d'ara*
es lo de menos	*(això) no té importància*
es lo de siempre	*és la de sempre, és la cançó de sempre*
estar en lo cierto	*tindre raó*
lo bueno es	*la bona cosa és*
lo bueno que era	*que bo que era; com era de bo; que n'era, de bo*
lo cortés no quita lo valiente	*una cosa no lleva l'altra*
lo demás	*la resta*
lo más mínimo	*gens ni mica*
lo más pronto posible	*tan prompte/aviat com es puga, al més aviat/prompte possible*
lo mejor de lo mejor	*el bo i millor*
lo mismo da	*tant fa, tant és, tant se val, té/és igual*
lo que son las cosas	*veges/vés per (a) on, mira per (a) on, ja veus, qui ho havia de dir*
mejorando lo presente	*amb tots els respectes*
por lo civil	*pel jutjat*
por lo cual	*per això, per la qual cosa*
por lo demás	*fora d'això, d'altra banda, a part/banda d'això*
por lo general	*en general, generalment*
por lo menos	*si més no, almenys, ben bé, pel cap baix, com a mínim*
por lo pronto	*primerament, de primer, d'antuvi, de moment, ara com ara*
por lo tanto	*per tant, doncs*
por lo visto	*pel que es veu/sembla, segons sembla*
salirse de lo corriente	*eixir-se'n de la norma*
todo lo más	*a tot estirar, com a màxim*

Ús i omissió de l'article definit

Hi ha ocasions que l'ús de l'article definit pot contrastar amb altres llengües.

AMB ARTICLE	SENSE ARTICLE
En enumeracions És recomanable la repetició de l'article, sobretot si canviem de gènere i de nombre: *Vaig saludar el president, la representant del govern i els membres del partit.*	**En enumeracions** Si els conceptes coordinats tenen una estreta relació semàntica, no cal l'article: *Les abreviatures i sigles que es recullen en el treball es fan constar en l'apartat XV.*
Davant de topònims (l'article s'escriu en minúscula) Comarques: *l'Horta, la Vall d'Albaida, els Serrans, el Camp de Morvedre, l'Alcalatén.* Rius, muntanyes, etc.: *el Xúquer, el Garbí, el Montgó, el Cap de Sant Antoni.* Poblacions: *l'Alcúdia, l'Alcora, el Campello, el Pinós, la Vila Joiosa, la Font d'En Carròs; el Caire, la Meca.* Noms de països i estats (sobretot si són noms compostos): *l'Equador, l'Índia, el Marroc, els Estats Units, la Costa d'Ivori*; però *Corea del Sud, Carolina del Nord.* Optatiu en alguns casos: (*l'*) *Argentina*, (*el*) *Canadà*, (*el*) *Japó*, (*el*) *Pakistan*, (*el*) *Tibet*, (*el*) *Txad*, (*l'*) *Uruguai*, (*la*) *Xina*.	**Davant de topònims** En la major part dels noms de poblacions: *Almassora, Benidorm, Dénia, Faura, Sant Joan, Llíria, Gandia, València, Conca, Salamanca, Moscou, Brussel·les.* En la major part dels noms de països i estats: *Alaska, Armènia, Bòsnia, Croàcia, Geòrgia, Irlanda, Sibèria.*
Davant d'infinitiu Davant d'infinitius substantivats: *el berenar, el beure, el deure, el dinar, el menjar, el parlar, el poder, el riure, el saber.*	**Davant d'infinitiu** Davant d'infinitiu no lexicalitzat o d'oracions encapçalades per la conjunció *que*: *Treballar és necessari*; *Fumar és nociu*; *Llegir és un plaer.*
En algunes expressions lexicalitzades *Donar l'abast, al migdia, alçar el cap, estar a la disposició de, anar tots a l'una, l'un i l'altre* (o *un i altre*), *anar/vindre com l'anell al dit, segons el costum.*	**En algunes expressions lexicalitzades** *No badar boca, donat cas que, jugar a pilota, parar/desparar taula*; i en les festivitats: *Tots Sants*; *Nadal, Pasqua.*
Davant dels mesos i de les estacions *Pel maig, cada dia un raig*; *Abans de la tardor es verema.*	**Locucions de lloc lexicalitzades** (algunes es mantenen només en certs parlars): *a casa, a ciutat, a classe, a missa, a escola, a plaça* (o *a mercat*), *a taula*; *en mar, en terra.*
Davant d'un dia concret i determinat *Ens veurem el dimarts 13 de gener.* Amb sentit de freqüència quan indica que una acció té lloc un dia determinat de la setmana al llarg d'un període de temps: *La consulta del metge és el/els dimarts i el/els dijous de 4 a 7.*	**Davant del nom dels dies de la setmana** Per a indicar immediatesa (pròxima o passada): *Miquel va arribar dissabte*; *Dimarts que ve vindré a buscar-te.* **Darrere de *fins***: *Fins dilluns no hi ha repartiment*; *Adéu, fins dijous.*

També s'elideix l'article entre la preposició i el relatiu *què*: *Té massa coses en què pensar.*

10. **Assenyaleu l'oració correcta de cada parella.**



a) He de parar la taula perquè vénen a dinar uns amics.
b) La decisió és oportuna, li va com l'anell al dit.

c) El fumar massa ha fet que emmalaltira.
d) El menjar que has cuinat hui estava molt bo.

e) No va badar boca a pesar del disgust.
f) Un i l'altre es van presentar tard al treball.

g) Hi ha un poble de La Plana que fa intercanvis amb un poble d'Argentina.
h) Visitarem la Calderona i el naixement del Palància el pròxim cap de setmana.

i) Les botigues estan tancades els diumenges durant tot el dia.
j) Vaig saludar el regidor i regidora.

11. **Completeu les oracions següents amb les expressions equivalents a les dels parèntesis en castellà.**

a) ______________ (*a lo mejor*) ens tocarà la primitiva aquest dijous.
b) He gaudit ______________ (*de lo lindo*) amb la lectura del llibre que em deixares.
c) L'acusat, ______________, (*en lo sucesivo*) haurà de comportar-se educadament.
d) Llàstima! No jugarà més en l'equip. Si tenim en compte ______________ (*lo bueno que és*).
e) La sequera no els preocupa ______________ (*lo más mínimo*).
f) Ja hauries de saber que ______________ (*lo mismo da*) blanc barret que barret blanc.
g) Hui ha tingut un mal dia. ______________ (*por lo demás*), no ho ha fet malament.
h) ______________ (*por lo visto*) és evident que ______________ (*se sale de lo corriente*).
i) En la reunió serem vint-i-cinc persones ______________ (*todo lo más*).
j) Tranquil, amic, ______________ (*a lo hecho, pecho*).

12. **Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.**

1. El meu cosí sempre defén ______________.
a) el seu
b) lo seu
c) les seues coses

2. S'han casat ______________.
a) per lo civil
b) pel civil
c) pel jutjat

3. Nosaltres jugarem ______________.
a) a pilota al migdia
b) a la pilota al migdia
c) a pilota a migdia

4. M'agrada la platja de ______________.
a) Canet de Berenguer
b) Canet d'en Berenguer
c) Canet d'En Berenguer

5. És ______________ de sempre!
a) la cançó
b) la
c) les dos anteriors són correctes

6. A ______________ no celebren ______________.
a) Índia, Tots Sants
b) l'Índia, Tots Sants
c) l'Índia, Tots els Sants

ELS POSSESSIUS

Els possessius indiquen una relació de possessió, pertinença o dependència entre la cosa posseïda i el posseïdor: *la meua filla, el teu cotxe, la casa vostra.* Els possessius poden fer funció d'adjectiu si determinen un substantiu (*La teua filla és mestra?*) o de pronom si el substitueixen (*Sí, la meua ho és, i la teua?*).

Els possessius es classifiquen en tònics (o forts) si tenen accent prosòdic dins l'oració (*la meua mare*), i àtons (o febles) si no s'accentuen prosòdicament (*ma mare*).

Formes tòniques dels possessius

POSSEÏDOR	PERSONA	SINGULAR		PLURAL	
		MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
UN	1a	meu	meua	meus	meues
	2a	teu	teua	teus	teues
	3a	seu	seua	seus	seues
DIVERSOS	1a	nostre	nostra	nostres	nostres
	2a	vostre	vostra	vostres	vostres
	3a	seu	seua	seus	seues

Les formes tòniques porten article quan van davant del substantiu (*el meu gos, la meua cosina, les nostres amigues, els vostres companys*). En canvi, no porten article quan van darrere (*Emília és veïna vostra; Aquells xics són amics vostres?*).

En algunes expressions (*a nom meu, a càrrec vostre, a favor seu, de part meua*, etc.) els possessius han d'anar posposats (*Les despeses corren a càrrec vostre; Saluda'l de part meua*).

En certes locucions adverbials o prepositives, els possessius poden, a diferència del castellà, substituir un pronom personal tònic precedit per la preposició *de* (*mi, tu, ell*, etc.): *davant de mi = davant meu.*

Formes àtones dels possessius

POSSEÏDOR	PERSONA	SINGULAR		PLURAL	
		MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
UN	1a	mon	ma	mos	mes
	2a	ton	ta	tos	tes
	3a	son	sa	sos	ses
DIVERSOS	1a	(nostre)	(nostra)	(nostres)	(nostres)
	2a	(vostre)	(vostra)	(vostres)	(vostres)
	3a	son	sa	sos	ses

Els possessius que en la taula anterior estan entre parèntesis són formes tòniques, referides a més d'un posseïdor, que s'habiliten com a àtones. S'anteposen al nom, sense article, i s'empren en algunes formes de tractament (*vostra excel·lència, Déu Nostre Senyor*) o en certes expressions (*vostre pare, nostra casa, vostra vida*). En l'actualitat resulten arcaics.

Tal com passa amb els possessius tònics de 3a persona, els possessius àtons (*son, sa, sos, ses*) poden referir-se a un sol posseïdor o a més d'un: *Son pare li ha dit que vinga* ('ho ha dit al seu fill'); *Son pare els ha dit que vinguen* ('ho ha dit als seus fills').

Els possessius àtons s'utilitzaven habitualment en la llengua clàssica, però actualment tenen un ús limitat i, de vegades, opcional (per exemple, es pot dir *mon pare* o el *meu pare*). Els possessius àtons s'utilitzen:

- Amb els noms de parentiu, sobretot si fan referència als graus més propers, i usats generalment en singular (*ma mare, sa tia, mon pare, son germà*). Per a la resta de relacions familiars se solen utilitzar les formes tòniques (*les seues ties, els seus avis*).
- Amb la paraula *casa* (*Qui hi havia a ta casa ahir? Anirem a sa casa demà*).
- En locucions negatives amb la paraula *vida* (*Això no ho havia vist jo en ma vida!*).
- En fórmules de tractament protocol·lari (*Sa il·lustríssima, Ses majestats, Sa santedat*).
- En certes expressions lexicalitzades (*Cada terra fa sa guerra*).

Ús abusiu dels possessius. Possessius referits a inanimats

Hi ha casos en què l'ús del possessiu és redundant i, per tant, innecessari. Aleshores, es poden aplicar les solucions següents:

- Eliminar el possessiu innecessari: *Em va saludar amb la mà* (preferible a **amb la seua mà*).
- Substituir el possessiu innecessari per un demostratiu: *S'ha escrit molt de l'autora del llibre i de l'èxit d'aquest* (preferible a **del seu èxit*).
- Usar un pronom feble: *El xiquet no sabia fer-se el nuc de la corbata* (preferible a **de la seua corbata*); *No li havien presentat aquell xic ni en sabia el nom* (i no **ni sabia el seu nom*).

Cal tindre en compte que els possessius s'utilitzen en referència a éssers animats (persones o animals), però convé evitar-los quan són objectes inanimats: *La casa està en mal estat; cal reparar (o reparar-ne) les instal·lacions* (i no **les seues instal·lacions*).

13. Completeu les oracions següents amb les formes del possessiu, tenint en compte les indicacions que hi ha entre parèntesis.

a) A mi que no em diguen res, ha sigut ________ (*decisió/elles*).
b) Si són ________ (*interessos/vosaltres*), ens agradaria saber-ho.
c) ________ (*casa/jo*) està per vendre, saps si ________ (*pis/ella*) l'ha venut?
d) ________ (*cotxe/tu*) té més prestacions que ________ (*cotxe/nosaltres*).
e) No he pogut aconseguir ________ (*entrades/vosté*).

14. Completeu els refranys següents amb els possessius àtons adequats.

a) Les festes has de guardar i ________ pare i mare honrar.
b) Qui el perill desestima és autor de ________ ruïna.
c) La cabra, per ________ pecats, ________ genolls porta pelats.
d) Tota festa té ________ vespra.
e) Obri la porta a la peresa i entrarà a ________ casa la pobresa.

15. Corregiu els abusos dels possessius de les oracions següents, quan calga.

a) Enguany passaré les meues vacances en la muntanya. ________
b) No recorde aquell escriptor, ni tampoc el seu nom. ________
c) L'Estatut d'Autonomia ho garanteix en el seu article primer. ________
d) S'ha parlat molt del futbolista i del seu gol. ________
e) Va fundar el centre cultural i va ser el seu primer director. ________

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

ELS DEMOSTRATIUS

Els demostratius, pronoms neutres i adverbis demostratius assenyalen la situació de proximitat o llunyania en l'espai o en el temps d'un substantiu del qual es parla respecte dels interlocutors. Així, en *Mireu aquella muntanya*; el demostratiu *aquella* situa el substantiu *muntanya* en l'espai (lluny); en canvi, en *En aquest moment aterra l'avió*; el demostratiu *aquest* situa el substantiu *moment* en el temps present (ara).

Els demostratius es classifiquen en tres graus; però el manteniment d'aquest sistema és exclusiu del valencià, perquè en altres àrees s'ha reduït a dos: *aquest/aquell, això/allò* i *aquí/allà*.

- El primer grau indica proximitat respecte a l'emissor (*aquest llibre, esta dona*).
- El segon grau indica una distància intermèdia entre l'emissor i el receptor (*aqueix xic, eixes cases*).
- El tercer grau indica llunyania respecte de l'emissor i del receptor (*aquell edifici, l'època aquella*).

Segons el grau de proximitat, gènere i nombre, els demostratius presenten les formes següents:

GRAU	SINGULAR		PLURAL		PRONOMS NEUTRES	ADVERBIS DE LLOC
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ		
1r	aquest/este	aquesta/esta	aquests/estos	aquestes/estes	açò	ací/aquí[5]
2n	aqueix/eixe	aqueixa/eixa	aqueixos/eixos	aqueixes/eixes	això	ahí[6]/aquí
3r	aquell	aquella	aquells	aquelles	allò	allà/allí

Els determinants demostratius

Els demostratius són determinants quan acompanyen el substantiu (*En aquest carrer hi ha una pastisseria; Aquell hivern fou molt fred*) i són pronoms quan el substitueixen (*Quin pastís vols? Acosta'm aquell*).

Els demostratius de primer i segon grau presenten formes reforçades (*aquest, aqueix*) o simples (*este, eixe*), mentre que els de tercer grau només tenen formes reforçades (*aquell*). Tant les formes reforçades com les simples són pròpies del valencià i són igualment correctes.

Els pronoms neutres demostratius

Els pronoms neutres demostratius són formes invariables referides a un antecedent neutre, inconcret o genèric. En valencià, els pronoms neutres mantenen la triple distinció de proximitat i de llunyania (*De qui és açò que hi ha en la meua taula? Això no m'agrada; Allò d'allà dalt és el penell de la torre*).

Els adverbis demostratius de lloc

Els adverbis demostratius (o adverbis demostratius de lloc) expressen una localització espacial més o menys imprecisa (*Ací encara no ha fet fred enguany, però allà on estaves tu n'ha fet bona cosa*).

Els demostratius es posposen al substantiu quan davant del substantiu va l'article (*L'home aquell és venedor del mercat*); però de vegades el demostratiu es posa darrere quan es vol expressar un matís pejoratiu (*Però què vol ara la dona aquesta?*).

S'ha d'evitar l'ús del pronom neutre *això* amb valor temporal (*Arribarà cap a les set / al voltant de les set*, i no **Arribarà a això de les set*).

---

[5] L'adverbi *aquí* s'utilitza per al primer grau en les comarques septentrionals i meridionals valencianes.

[6] L'adverbi *ahí* començà a substituir, com a adverbi de segon grau, la forma *aquí* a partir del segle XVII en els usos orals espontanis. La forma clàssica *aquí* ha continuat usant-se en registres formals i literaris fins a l'actualitat.

16. **Completeu les oracions següents amb els demostratius, els pronoms neutres i els adverbis demostratius de lloc necessaris.**

a) Maria, per favor, lleva ________________ estufa d'________________del meu costat.

b) Tu veus ________________ petrolier ________________ lluny?

c) ________________ que va passar degué ser per l'efecte hivernacle.

d) Amb ________________ que acabes de dir, no hi estic completament d'acord.

e) Aquell és el meu telèfon, porta'l ________________ que el necessite.

f) ________________ encara no ha plogut enguany, i per ________________ on tu vius, quin temps fa?

17. **Comenteu a classe l'ús de l'article masculí *lo*, *los* i del possessiu àton en els fragments del poema *Vora el barranc dels Algadins* escrit per Teodor Llorente l'any 1909. Penseu que el poeta usaria els mateixos possessius en l'actualitat? Per què?**



TEODOR LLORENTE

Vora el barranc dels Algadins
l'aigua corrent los camps anega;
en sos espills lo sol llampega,
i trau l'arròs verdosos brins.
Sona el tic-tac en los molins;
i en caure el sol, caçadors destres,
a joca van d'ànecs silvestres,
vora el barranc dels Algadins.
Vora el barranc dels Algadins,
s'alcen al cel quatre palmeres;
lo vent batent ales lleugeres,
mou son plomall i els seus troncs fins.
En ells, milers de teuladins
fan un soroll que el cor enxisa.
Qui oir pogués sa xiscladissa
vora el barranc dels Algadins!

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

LÈXIC I SEMÀNTICA

EL MEDI AMBIENT I EL CLIMA

1. Completeu el text amb les paraules adequades, segons la definició que es dóna per a cada cas.

TARDOR AL MEDITERRANI

Un dels fenòmens **(1)** ______________ del nostre clima és el dels temporals de llevant que quasi totes les tardors visiten el Mediterrani. Poden ser més o menys intensos, i a vegades catastròfics, però és rar l'any en què durant el trimestre de setembre a novembre no es produïsca algun **(2)** ______________ de pluges intenses en determinats punts de la Comunitat Valenciana, Catalunya, Balears, Múrcia o Andalusia oriental.

Quasi sempre solen ocórrer en àrees de nova construcció o en urbanitzacions de segona residència alçades durant la febra d'expansió urbanística que hem patit en el litoral mediterrani. Tant fa que caiguen 40 com 400 litres per metre quadrat, perquè quan plou fort l'aigua busca el seu camí per on ho ha fet sempre i li té igual que els antics cursos naturals hagen sigut eliminats per un concepte de modernitat equivocat. El pitjor error que pot cometre's en relació amb el **(3)** ______________ global és confondre els riscos del canvi climàtic amb les conseqüències de la invasió del territori. Tot i que no es pot descartar que la variabilitat climàtica que vivim haja influït en alguns episodis de pluges **(4)** ______________, és evident que un alt percentatge dels danys i pèrdues no té l'origen en la violència dels fenòmens atmosfèrics, sinó en la presència improcedent d'assentaments humans en els punts perillosos.

De totes les tardors catastròfiques de l'últim mig segle, és probable que la més recordada siga la de 1982. L'atzar meteorològic va fer que aquella tardor coincidiren dos dels pitjors episodis del segle xx, el primer dels quals va assolir el clímax el dia 20 d'octubre amb la destrucció de la presa de Tous, les aigües de la qual van inundar nombroses poblacions de la Ribera del Xúquer, com Alzira, Carcaixent, Algemesí, Gavarda i Beneixida. Tan sols un parell de setmanes després, del 6 al 8 de novembre de 1982, una profunda borrasca va originar el terrorífic temporal que van patir les **(5)** ______________ pirinenques dels rius Cinca i Segre.

El cúmul de danys d'ambdós episodis i l'impacte conjunt que van tindre en la societat espanyola van forçar les administracions a introduir nous plans meteorològics en què al concepte tradicional de predicció es va afegir el de vigilància atmosfèrica. Gràcies a això, des de mitjan dels anys huitanta els centres meteorològics territorials disposen de grups de predicció i vigilància que duen a terme una activitat intensa durant els mesos **(6)** ______________.

Els episodis de 1982 van ser especialment catastròfics, però en l'últim mig segle n'hi ha hagut d'altres tan destacables com aquells. És notable la **(7)** ______________ que van assolir alguns dels temporals dels últims cinquanta anys, en què els mesos de setembre, octubre i novembre representen el major risc de desbordament dels rius i altres catàstrofes greus que tenen lloc en la major part de l'Espanya mediterrània, on al llarg de la història s'han concentrat també molts altres episodis cilmatològics desastrosos.

VICENTE AUPÍ, *Mètode, 51* (adaptat)

(1) Que es pot pronosticar, que es pot predir.
(2) Esdeveniment de característiques específiques que amb altres pareguts formen un conjunt.
(3) Caldejament.
(4) Que té el caràcter d'un torrent.
(5) Territori les aigües del qual aflueixen totes a un mateix riu, llac o mar.
(6) Adjectiu (en masculí plural) referit a l'estació de l'any que precedeix l'hivern.
(7) Dimensió, grandària, que té condició de magne.

LA CREACIÓ LÈXICA: LA COMPOSICIÓ

La composició és el procediment de formació de paraules que permet crear una paraula nova unint-ne dos o més de ja existents, les quals, independentment, tenen un significat propi[7]. Així, si ajuntem el substantiu *aigua* i l'adjectiu *moll* obtenim el substantiu *aiguamoll*. Les paraules formades per composició s'anomenen paraules compostes o mots compostos.

Generalment, el significat d'una paraula composta està relacionat amb el significat de les paraules que la formen, per exemple: un *salvavides* és una persona que vigila els banyistes; però un *busca-raons* no és una persona que 'busque' la raó de res, sinó una persona inclinada a cercar motius de discussió, de disputa, etc.

Classificació

Les possibilitats de combinació de paraules són moltes. Les més freqüents són les següents:

COMBINACIONS	EXEMPLES
	SUBSTANTIU
SUBSTANTIU + SUBSTANTIU	*aiguaneu, bocamànega, sud-est*
SUBSTANTIU + CONJUNCIÓ + SUBSTANTIU	*allioli, coliflor, vint-i-cinc*
SUBSTANTIU + PREPOSICIÓ + SUBSTANTIU	*cul-de-sac, cotó-en-pèl, maldecap*
ADJECTIU + SUBSTANTIU	*altaveu, curtmetratge, malnom*
SUBSTANTIU + ADJECTIU	*aiguamoll, pit-roig, pellroja*
QUANTITATIU + SUBSTANTIU	*centpeus, milfulles, milhòmens*
VERB + SUBSTANTIU	*comptagotes, parafang, torcamans*
VERB + CONJUNCIÓ + VERB	*vaivé, vistiplau*
	ADJECTIU
ADJECTIU + ADJECTIU	*agredolç, sordmut, fisicoquímic*
SUBSTANTIU + VERB	*capficat, capgirat, palplantat*
ADJECTIU + VERB	*benparlat, migpartit, nouvingut*
ADVERBI + ADJECTIU	*malsà, proppassat, propvinent*
ADVERBI + VERB	*benvingut, benvolgut, malforjat*
	VERB
SUBSTANTIU + VERB	*camatrencar, colltòrcer, corglaçar*
ADJECTIU + VERB	*carvendre, migpartir, primfilar*
ADVERBI + VERB	*maldormir, menysprear, menystenir*

Cal recordar que porten guionet els compostos en què la primera paraula acaba amb vocal i la segona comença amb *r*, *s* o *x* (*Malva-rosa, gira-sol, para-xocs*, etc.).

[7] La diferència entre composició i derivació rau en el fet que en la composició intervenen dos lexemes i en la derivació només apareix un radical al qual s'adjunta un afix (*destruc* + *ció, in* + *fidel, im* + *batible, re* + *construir*).

Altres compostos

També són paraules compostes els anomenats compostos sintagmàtics o sinàptics.

CATEGORIA	EXEMPLE
SUBSTANTIU + SUBSTANTIU	*alcalde president, ciutat dormitori, cotxe bomba*
SUBSTANTIU + CONJUNCIÓ + SUBSTANTIU	*moros i cristians, punt i coma, set i mig*
SUBSTANTIU + PREPOSICIÓ + SUBSTANTIU	*angina de pit, placa d'inducció, salt de pont*
SUBSTANTIU + PREPOSICIÓ + INFINITIU	*camisa de dormir, màquina d'afaitar, ulleres de nadar*
SUBSTANTIU + ADJECTIU	*línia roja, muntanya russa, telèfon intel·ligent*
QUANTITATIU + SUBSTANTIU	*primera mà, tercera edat, tot terreny*
ADJECTIU + SUBSTANTIU	*baixa tensió, fines herbes, pura sang*
ADJECTIU + ADJECTIU	*blau marí, gris fosc, verd clar*
ADJECTIU + CONJUNCIÓ + ADJECTIU	*blanc i negre, roig i blanc, verd i blanc*
ADJECTIU + PREPOSICIÓ + NOM /INFINITIU	*bo de pelar, curt d'enteniment, mal d'engolir*
VERB + SUBSTANTIU	*parar compte, plegar veles, tancar caixa*
VERB + ADJECTIU	*fer curt, filar prim, saber greu*
VERB + VERB	*anar tirant, deixar anar, deixar caure*
VERB + ADVERBI	*fer fora, pensar mal, vindre bé*
VERB + PREPOSICIÓ + SUBSTANTIU	*posar en escena, tirar en cara, traure de polleguera*

Dels compostos sintagmàtics n'hi ha uns quants que s'han format a partir de manlleus: *terrenys dolents* (*badlands*), *pluja d'idees* (*brainstorming*), *seguiment per ràdio* (*radio-tracking*).

El nombre en les paraules compostes

Respecte a la flexió del nombre de les paraules compostes, cal considerar els casos següents:

- Quan els dos elements formen una sola paraula o bé van units amb un guionet, és la segona forma la que adopta la marca de plural (*ferrocarrils, pit-rojos*).
- Quan els dos elements són dos substantius que s'escriuen separats, és la primera forma la que adopta la marca de plural i la segona queda invariable (*ciutats dormitori, vagons restaurant*).
- Quan els dos elements s'escriuen separats i un d'ells és substantiu i l'altre adjectiu, els dos adopten la marca de plural que els siga pròpia (*baixos relleus, guàrdies civils*).

2. **Subratlleu les dos paraules compostes de cada sèrie que estiguen ben escrites.**

a) culdesac, mal-de-cap, floricol, pit-rojos, vist-i-plau, sudest.

b) milhòmens, cor glaçar-se, blanquinegre, blau grana, gris perla, va-i-vé.

c) sord-mut, grecoromans, muntanya-russa, girasol, guàrdiacivil, ferrocarrils.

d) cotó en pèl, cotxes bomba, cent-peus, set-i-mig, benplantat, ull de poll.



3. **Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.**

1. **És un home presumptuós, un ____________.**
   a) llepafils
   b) menjafigues
   c) bufanúvols

2. **A Alfred li agrada molt menjar, és un ____________.**
   a) somiatruites
   b) escuraplats
   c) tastaolletes

3. **Eres un ____________, ni tens caràcter ni energia.**
   a) figamolla
   b) figa molla
   c) figa-molla

4. **Aquest xiquet és un ____________, menja poc i coses triades.**
   a) menjamiques
   b) ploramiques
   c) cagamiques

5. **Qui busca la vida fàcil és un ____________.**
   a) barba-ros
   b) panxa-content
   c) panxacontent

6. **Aquesta dona és una desvergonyida, una ____________.**
   a) pocapena
   b) pocatraça
   c) poca-roba

7. **Sempre està presumint que sap de tot, és un ____________.**
   a) cagabandúrries
   b) milciències
   c) setciències

8. **L'incendi es va produir per causa d'un ____________ accidental.**
   a) curt-circuit
   b) curtcircuit
   c) curt circuit

4. **Escriviu al costat de cada definició la paraula composta equivalent.**

boca + moll • pura + sang • espanya + portes • calfar + panxes
penya + segat • cagar + niu • passar + mà • esquena + dret

a) El fill més menut. ____________

b) Gandul. ____________

c) Que diu fàcilment allò que caldria callar. ____________

d) Lladre de cases. ____________

e) Llar de foc menuda. ____________

f) Escarpament rocós. ____________

g) Peça posada a la manera d'una barana. ____________

h) Llinatge, raça referida a l'herència física. ____________

EL TEXT

LES PROPIETATS TEXTUALS: LA COHERÈNCIA

La coherència és la propietat textual que dota el text d'unitat semàntica. És a dir, perquè un text siga coherent ha de tindre un significat global, relacionat amb el tema que tracta, i ha d'aportar un seguit d'informació rellevant i ben ordenada.

Abans de produir el text, l'emissor ha de planificar-lo seleccionant i organitzant la informació que vol transmetre. Aquesta comunicació ha de tindre l'orde determinat pel gènere i el tipus de text en qüestió.

A més, el text ha d'encadenar d'una manera lògica la informació ja coneguda pel receptor i la informació nova. És el que es denomina progressió temàtica i que es construeix respectant les quatre regles següents:

- **Regla de repetició**. Cada nova proposició ha d'incorporar informació ja apareguda anteriorment.
- **Regla de progressió**. Cada nova part ha d'incorporar novetats informatives. Si no, el text no seguiria aportant informació.
- **Regla de no-contradicció**. En un text no pot haver cap proposició que contradiga allò que s'ha dit anteriorment o que se suposa.
- **Regla de relació**. Les diverses idees presents en el text han d'estar relacionades entre si i també amb el significat global del text, de manera que hi haja un equilibri entre allò que ja es coneix i la informació nova.

1. Llegiu el text següent, corregiu-lo i responeu a les preguntes que hi ha a continuació.

LES ILLES COLUMBRETES

Les Illes Columbretes (també conegudes com *els Columbrets* o simplement *les Columbretes*) són un arxipèlag que constitueix una reserva natural del País Valencià. Els illots que el conformen estan situats a 50 km del cap d'Orpesa, en la costa de la Plana.

Està format per una sèrie d'illots d'origen volcànic reunits en cinc grups, anomenats l'illa Grossa, la Ferrera, la Foradada i el Carallot. El bacteri *Xylella fastidiosa* afecta l'olivera, la vinya, així com alguns fruiters i nombroses plantes ornamentals en diferents països. Ocupa una superfície total de 19 hectàrees, 14 de les quals a l'illa Grossa. L'illa Grossa és l'illot més gran, ja que concentra la major part de la superfície de l'arxipèlag. Els illots presenten nombrosos cràters i xemeneies volcàniques.

Actualment estan deshabitades, excepte l'illa Grossa, que té un servici de vigilància de la reserva natural, tot i que des de mitjan segle XIX fins al 1975 havia estat habitada de manera permanent per dos famílies de faroners.

Viquipèdia (adaptat)

a) Perquè el text tinga coherència, quines dos oracions cal eliminar? Quines són les dos regles de coherència que no respecten aquestes oracions?

b) Quina informació no respecta la regla de no-contradicció?

L'ÀMBIT ACADÈMIC I CIENTÍFIC (II): EL TEXT DE DIVULGACIÓ CIENTÍFICA

En l'àmbit acadèmic i científic predominen els textos expositius i explicatius, és a dir els que tenen la finalitat d'informar o fer comprendre fets o conceptes: llibres de text, explicacions orals, tractats científics... En aquests textos es fa una explicació clara i entenedora del tema amb una visió objectiva, evitant les valoracions i opinions personals. Això es percep en les característiques següents:

Ocultació de la presència de l'emissor: recorrent a la tercera persona i a altres recursos d'impersonalització.

Lèxic específic: usant els **tecnicismes**, és a dir, el vocabulari especialitzat de les diverses disciplines científiques o branques del saber. El lèxic científic es caracteritza per: la **precisió** (els termes han d'expressar conceptes amb la màxima exactitud possible), la **biunivocitat** (cada terme remet a un concepte i cada concepte a un terme únic) i la **universalitat** (els termes són internacionals, degudament adaptats a cada llengua).

Present atemporal: predomina el present d'indicatiu no marcat temporalment, i així es poden fer afirmacions universalment vàlides. Ara bé, en textos de caràcter històric també pot emprar-se el passat.

Lèxic no valoratiu: s'evita el lèxic que aporta valoracions personals, tant positives com negatives.

Nominalitzacions: l'ús abundant de substantius derivats de verbs facilita condensar la informació. Però no es pot abusar d'aquest procediment, ja que sovint resta claredat i naturalitat als textos.

D'altra banda, en els textos expositius s'empren **recursos didàctics** per tal de facilitar-ne la comprensió:

- **Exemplificacions** introduïdes per connectors d'exemplificació: *per exemple, com ara, així com*, etc.
- **Reformulacions** o ampliacions explicatives introduïdes per connectors de reformulació: *o, és a dir, açò és, en altres paraules*, etc.
- **Parèntesis i incisos** que afigen informació explicativa (de reformulació) o exemplificadora.
- **Tipografia** per a destacar expressions importants: sobretot les negretes, però també les majúscules i les cursives.
- **Apartats** per a esquematitzar o estructurar els continguts.
- **Gràfics i il·lustracions**.

L'estructura dels textos expositius consta de les parts següents:

- **Títol**: els textos expositius tenen títols temàtics, és a dir, títols que presenten de manera clara el tema del text.
- **Introducció**: serveix per a presentar el tema. Es pot aconseguir de diverses maneres: anunciant breument la idea o el concepte que es pretén tractar, formulant interrogants que el text resoldrà tot seguit, presentant un fet ja conegut pels destinataris que s'acabarà relacionant amb el tema, etc.
- **Desenvolupament**: és la part més important del text expositiu, en la qual s'aporten les explicacions necessàries per a fer comprensibles les idees o els conceptes.
- **Conclusió**: si es considera necessari, es pot recapitular o resumir l'exposició precedent.

2. Llegiu el text següent i responeu a les preguntes que hi ha a continuació.

LA REVOLUCIÓ FRANCESA

La Revolució Francesa (1789-1799) va significar l'enderrocament de l'Antic Règim dominat per la monarquia absoluta i l'aristocràcia feudal, i la implantació del liberalisme de la burgesia.

Al llarg de deu anys de revolució, França va experimentar profundes transformacions a tots els nivells. En l'àmbit polític, la monarquia absoluta va deixar pas a una monarquia constitucional, i aquesta a una república liberal de tendència moderada, llevat del parèntesi radical del govern jacobí, que implantà el terror. A escala socioeconòmica, i impulsat pel canvi polític, França va iniciar el camí cap a la industrialització moderna i l'establiment de la societat burgesa.

En la Revolució Francesa podem distingir tres grans etapes:

1) La **Monarquia constitucional** (1789-1792). En separar-se dels Estats Generals els representants del Tercer Estat i alguns dels representants dels altres dos, es constituí l'Assemblea Nacional, que transformà França en una monarquia constitucional, amb sobirania nacional, divisió de poders i sufragi censatari. Se suprimiren tots els vestigis del sistema feudal i es promulgà la Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà (agost de 1789). Paral·lelament als seus inicis es produí una revolta popular en el camp i a París es dugué a terme la presa de la Bastilla. El 1791 l'Assemblea Constituent aprovà la primera constitució de la revolució.

2) La **Convenció Republicana** (1792-1794). La persistència dels problemes econòmics i socials, juntament amb l'oposició de la noblesa i del rei, motivaren una nova onada revolucionària que desembocà en la instauració d'una República, l'assemblea de la qual era la Convenció. El rei Lluís XVI fou jutjat, condemnat i executat. En un primer període la República estigué a mans dels girondins (Convenció Girondina). Després accediren al poder els jacobins, que instauraren una dictadura de caire popular, presidida per Robespierre.

3) El **Directori** (1795-1799). Tot i mantindre's la República, una nova Constitució (la tercera) va consolidar una reacció moderada contra el terror implantat al final de l'anterior etapa i tornà el poder a la burgesia. Hagué de mantindre's enfront de les tendències monàrquiques i l'esquerra jacobina. Precisament la por a un nou triomf d'aquests darrers promogué un colp d'Estat (1799) que portà Napoleó al poder i es posà fi al procés revolucionari.

Des de 1799 i fins a 1815, Napoleó regí els destins de França, primer com a cònsol i després com a emperador, en aconseguir apoderar-se de bona part d'Europa.

http://www.buxaweb.com/historia/temes/contemp/revoluciofrancesa (adaptat)

a) Analitzeu l'estructura del text.

b) Afegiu una ampliació explicativa després de cadascun dels tres conceptes subratllats en el text (*sufragi censatari, girondins, jacobins*).

c) Indiqueu les cinc nominalitzacions que hi ha en els dos primers paràgrafs.

d) Extraeu del text alguns exemples del lèxic específic de la historiografia.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORALS



MONÒLEG

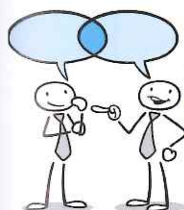
1. **Feu un monòleg d'uns tres minuts sobre el tema següent. Llegiu la introducció i elegiu les idees que considereu oportunes i, si voleu, afegiu-ne de pròpies.**

UN FENOMEN NATURAL

La Terra ens ofereix un ampli ventall de fenòmens atmosfèrics i naturals. Alguns tenen conseqüències catastròfiques: en el nostre clima estem habituats a pluges torrencials, nevades, temporals marítims, pedregades, incendis, potser algun terratrémol... Però també n'hi ha d'inofensius i bells: pluges d'estreles, eclipsis... Conta una experiència que hages tingut relacionada amb un d'aquests fenòmens.

Algunes idees

- La seqüència dels fets que van passar.
- Les teues preocupacions i reaccions.
- Les conseqüències del fenomen.
- En cas que tornares a viure una experiència semblant, et comportaries igual?



DIÀLEG

2. **Manteniu un diàleg d'uns set minuts amb una altra persona de la classe sobre la situació comunicativa següent. Mostreu-vos participatius i eviteu fer intervencions massa curtes. Al final, concerteu la conclusió.**

TAULA REDONA SOBRE ECOLOGISME

Persona A

Participes com a representant d'una organització de consumidors en una taula redona organitzada per l'ajuntament sobre els problemes ecològics de la teua localitat. Defenses un consum responsable i sostenible. Obris la taula redona parlant de la llei de les tres R (Reducció, Reutilització i Reciclatge).

- El punt més rellevant és canviar el comportament de les persones.
- El benestar de les persones sempre serà més important que la defensa de la naturalesa.
- El principal problema de la localitat és la falta d'un ecoparc i de contenidors suficients per a la recollida selectiva de residus.
- Cal implicar les escoles per a formar consumidors més responsables.

Persona B

Participes en una taula redona organitzada per l'ajuntament sobre els problemes ecològics de la teua localitat. Com a representant d'una organització no governamental, ecologista i pacifista, defenses la protecció de la biodiversitat, la conservació dels espais naturals, la lluita contra el canvi climàtic i la disminució de la contaminació.

- Els principals problemes mediambientals de la localitat són la destrucció dels espais naturals i la contaminació.
- El més important és una actuació decidida per part de l'administració.
- És urgent canviar la política urbanística i el transport urbà.
- L'aposta per l'ecologisme implicarà, potser, un retrocés econòmic.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITES

1. **Basant-vos en les propostes següents, redacteu un text expositiu d'una extensió entre 200 i 220 paraules en què aporteu els arguments que considereu adequats per a deixar clara la vostra opinió sobre el canvi climàtic.**

EL DESCONTROL DE LA TEMPERATURA

L'any 2016 ha sigut el més calorós de la història des que es tenen registres, amb un increment superior a un grau sobre la temperatura de l'era preindustrial. Eixe increment, que pot semblar mínim en termes absoluts, comporta efectes que tots notem. A més de provocar fenòmens extrems de sequera i pluges torrencials, han augmentat les malalties associades a problemes respiratoris i moltes espècies vegetals han alterat el cicle de floració. Hi ha animals marins als quals no els creix la closca a més d'una determinada temperatura, perquè no poden incorporar els minerals. Algunes gambes i llagostins han deixat de créixer. Al Delta de l'Ebre ha baixat un 50% la producció de clòtxines. El canvi climàtic està en el plat, en els ambulatoris, en els centres de salut i també en el rebut de la llum. No és una qüestió que afecte només els óssos polars, els ecologistes que s'abracen als arbres o els animals desorientats de l'Amazones. L'alteració dels hàbitats de la fauna i la flora més sensibles provoca la pèrdua de biodiversitat. Cal transformar el nostre oci, la forma com produïm, com ens divertim, com viatgem, com ens alimenten. És millor beure's una taronja escorreguda que comprar el suc ja preparat, que pot vindre de molt lluny i necessita un envàs que causa un gasto energètic major.



ANDREU ESCRIVÀ, *Encara no és tard*, Bromera

Teniu en compte aspectes com els següents:

- L'alteració dels usos del sòl com a conseqüència de la bambolla urbanística ha sigut la causa principal del canvi climàtic en el Mediterrani.
- La desaparició de les marjals i de la cobertura vegetal, soterrades pel ciment, han entorpit les funcions de reserva i evaporació d'aigua que formen les tempestats; com a conseqüència, s'ha alterat el cicle hidrològic i ha augmentat la temperatura ambiental.
- Els fenòmens extrems provoquen onades de calor i períodes de fred, tempestes, inundacions i sequeres extremes. Aquests canvis alteren el règim de pluges i afecten els cultius agrícoles.
- L'equilibri de la vida en la Terra depén de la temperatura. Uns graus més o menys provoquen la desaparició de nombroses espècies.
- La set i la fam extremes, la falta de recursos i la pèrdua de la casa, obliguen milions de persones a desplaçar-se sense rumb.
- Cal modificar el sistema econòmic perquè no es base exclusivament en l'explotació d'uns recursos que es poden esgotar.

2. Redacteu un resum entre 120 i 140 paraules en què destaqueu les idees principals de l'article següent.

El parc natural de l'Albufera de València

Els parcs naturals són laboratoris de sostenibilitat on estudiar i posar en pràctica estratègies per a fer compatibles les activitats humanes amb la conservació dels valors naturals. El Parc Natural de l'Albufera de València és un entorn on la naturalesa i l'activitat humana conviuen en un mateix espai.



Les dunes de la Devesa del Parc Natural de l'Albufera formen un ecosistema distintiu per moltes raons: és un paratge protegit vora el Mediterrani europeu —un dels pocs exemples que existeixen— és un paisatge singular creat per la natura a causa dels temporals marins i els forts vents, és una aula de natura a l'aire lliure amb endemismes botànics rars i escassos, però sobretot és un lloc rescatat de la destrucció urbanística gràcies a l'esforç de la societat.

Al Parc Natural de l'Albufera podem trobar més de 800 espècies diferents de plantes. Només algunes s'han adaptat per a sobreviure en les difícils condicions de vent i sequedat que caracteritzen els ambients dunars. Algunes adopten formes rèptils, com la campaneta de mar; altres, com el borró, creixen en altura però són molt flexibles per a reduir la resistència al vent. Tal com ens allunyem de la mar les plantes es poden permetre major grandària, com en el cas del ginebre.



Pareix que un Parc Nacional haja de ser una àrea predominantment salvatge i amb una presència de persones molt reduïda. Però el concepte de parc natural comprén altres aspectes. En l'entorn del Parc Natural de l'Albufera tenen lloc des de fa segles diferents activitats. El seu estat actual és fruit en gran part de les transformacions a què generacions d'habitants l'han sotmés per a obtindre'n beneficis: sal, llenya, caça, peix, arròs, etc. Aquestes transformacions han conformat un sistema sostenible de convivència entre el medi ambient i els pobladors.

Actualment, a més d'aquests usos tradicionals, n'han sorgit molts altres, la compatibilitat dels quals amb la conservació dels ecosistemes és complicada.

- Vivenda, dins i fora de l'àrea protegida: s'estén fins a l'àrea metropolitana de València, amb més d'un milió i mig d'habitants.
- Industrialització de l'entorn.
- Turisme: el Parc Natural rep un nombre de visitants elevadíssim, atrets per les platges i la gastronomia.
- Mobilitat i trànsit: l'àrea protegida la travessen unes quantes vies de comunicació amb alts nivells de trànsit.
- Intensificació de l'agricultura: tant en els arrossars de l'entorn com en les conques que aporten aigua. Com a conseqüència, s'ha reduït la quantitat i qualitat de l'aigua que alimenta l'estany.

L'augment de les activitats humanes modernes que afecten la conservació del Parc Natural suposa un repte que requereix d'una gestió acurada, estudi, reglamentació, inversions, decisions... Moltes vegades la protecció dels valuosos ecosistemes de l'espai comporta restricció de certs usos i limitacions, però també és una bona oportunitat per a plantejar una nova manera de desenvolupament.

"L'albufera de València": http://albufera.valencia.es/ (adaptat)

COMPRENSIÓ ORAL  www.tabarcallibres.com

1. Escolteu un fragment d'una entrevista a la periodista Amàlia Garrigós en el programa *La Represa*, de la xarxa d'emissores municipals valencianes, i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.

ENTREVISTA A AMÀLIA GARRIGÓS

1. La periodista entrevistada té...
- a) en el seu nom el de les dos àvies.
- b) un nom compost: li diuen Ana Sílvia Marta, com en les telesèries veneçolanes.
- c) el primer cognom més comú de la població on va nàixer.

2. A Amàlia Garrigós l'encisa una definició dels alcoians...
- a) que forma part de la lletra d'una cançó: "Alcoi és un poble tossut i obert, un poble d'homes que han volgut llibertat".
- b) que ha fet un grup musical d'Alcoi i diu que són els fills i les filles d'un fet històric i d'un gran intèrpret i cantant.
- c) segons la qual els habitants d'Alcoi serien hereus d'Ovidi Montllor i de Camilo Sesto.



3. Entre les personalitats de la cultura d'Alcoi hi ha...
- a) Sol Picó, premi d'empreses valencianes d'arts escèniques el 2016.
- b) Antoni Miró, pintor reconegut internacionalment.
- c) la companyia teatral La Dependent, que ha rebut la medalla d'or de la ciutat.

4. Digueu si les afirmacions següents són verdaderes o falses.

	VERDADERA	FALSA
a. El Betlem de Tirisiti és un espectacle de titelles que té l'origen en el segle XVIII.		
b. Un dels seus records d'infantesa és el so de les màquines tèxtils quan anava de camí cap a escola.		
c. L'atracció per la comunicació l'ha duta a explorar diversos camins.		
d. Hi ha tres raons que justifiquen que li agrade tant la paraula *trellat*.		
e. Per a la protagonista, el format del programa La Represa és antiquat, obsolet i desfasat.		
f. Les paraules de l'abat Dinouart estan vigents, ja que actualment la veritat es tergiversa per mitjà del llenguatge.		
g. Amàlia Garrigós va estudiar periodisme a Barcelona per motius familiars.		

COMPRENSIÓ ESCRITA

1. **Llegiu la notícia següent sobre l'actuació judicial d'una empresa valenciana contra Facebook i responeu a les preguntes que hi ha a continuació.**

Una orxatera valenciana demanda Facebook per la seua política de pàgines

Un jutjat accepta la reclamació d'una empresa orxatera contra la xarxa social, per haver-los tancat el perfil sense donar-los explicacions

Carme Giner, **ALBORAIA**. Un jutjat de València veurà en les pròximes setmanes la demanda de la companyia orxatera Món Orxata contra Facebook Spain i la seua matriu europea, Facebook Ireland. El motiu és el tancament en la xarxa social, ara fa dos anys, de la seua pàgina corporativa, en què promocionaven els seus productes, que es venen a través d'internet, en carrets ambulants i en dos gelateries de València i Castelló. Món Orxata reclama una indemnització de sis mil euros, que Facebook modifique la seua política i que no siga possible que tanque una pàgina sense donar explicacions.

"No volem diners, sinó aconseguir que ningú puga tancar la teua pàgina sense que tingues dret a reclamar res", explica Salvador Martínez, el responsable de les xarxes socials de l'empresa orxatera que dirigeix Andoni Monforte. Martínez va ser l'encarregat d'obrir la pàgina com a perfil de Facebook el 2010, quan l'empresa encara no distingia entre pàgines personals i pàgines d'empresa.

A partir del 2014, la multinacional de Mark Zuckerberg va canviar la seua política i va obligar els negocis a diferenciar-se de les pàgines personals. Fins i tot va deixar de permetre que s'usaren pseudònims, cosa que va provocar nombroses protestes. Les pàgines d'empresa passaven a no tindre "amics" sinó "seguidors" i se'ls exigia contractar anuncis per a "promocionar les seues publicacions". Només tenen difusió viral gratuïta en cas que siguen els usuaris qui les compartisquen.

Segons pareix, les notícies sobre el canvi de política no van arribar a Alboraia, bressol de l'orxata i seu de Món Orxata, una xicoteta empresa que amplia i redueix la plantilla segons la temporada, perquè la seua producció depén de la producció de xufa i cobreix només les èpoques de calor. "Quan jo vaig cessar de treballar, per l'octubre o novembre de 2015, la pàgina funcionava, però quan em van tornar a contractar, pel març de 2016, me la vaig trobar tancada. Vaig buscar en els correus però no hi havia cap notificació. Simplement apareixia com a negoci tancat", explica Martínez.



DOS PERFILS

L'enrabiada a Alboraia va ser majúscula i Monforte va començar a considerar interposar una demanda. Mentrestant, van obrir un altre perfil, ja com a empresa, i així van passar tot l'estiu de 2016. Enguany, pel març, després de la primera denúncia a Facebook,

COMPRENSIÓ ESCRITA



la pàgina original tornava a estar oberta, però a pesar d'això l'empresa valenciana ha decidit portar el cas als tribunals. Aquest mes de maig, un jutjat de primera instància de València ha acceptat a tràmit la denúncia i ha desestimat la petició de Facebook perquè es resolguera als tribunals nord-americans, com s'estableix en les condicions d'ús de la xarxa social.

Per a Món Orxata, que dijous passat ja tenia 1.169 'M'agrada' en la pàgina de Facebook, és una qüestió de dignitat. "Ningú no pot deixar-te sense el teu treball ni sense tindre dret a reclamar. Nosaltres no penjàvem res d'estrany, només missatges sobre l'orxata, promocions, notificacions d'esdeveniments i fotos de turistes refrescant. Les xarxes socials no és el nostre negoci. Pràcticament és l'última activitat a la qual prestem atenció perquè en una empresa familiar no es para mai", conclou Martínez.

El Periódico, 1 de juny de 2017 (adaptat)

	VERDADERA	FALSA
1. Facebook Ireland, matriu europea de Facebook Spain, ha presentat una demanda contra l'empresa d'Alboraia Món Orxata i ha tancat la seua pàgina.		
2. Els productes de Món Orxata es venen només per internet i en mercats ambulants.		
3. El problema va sorgir quan Facebook va decidir discriminar el format de les pàgines sense notificar-ho prèviament		
4. L'empresa perjudicada no es va assabentar de la nova posició de Facebook perquè, per les seues característiques, tanca durant uns mesos a l'any.		
5. La pretensió de l'empresari orxater no és aconseguir una compensació econòmica, sinó que la xarxa social incloga publicitat gratuïta de l'autèntica orxata valenciana.		
6. El verb 'refrescar' també significa prendre orxata o qualsevol altre refresc.		
7. L'empresa Món Orxata coneix la importància de les xarxes socials i la primera cosa de què s'ocupa al començament de cada temporada és implementar-hi la seua presència.		
8. La fàbrica d'orxata pretenia que el cas es vera en un jutjat de València, però Facebook té tant de poder, que finalment el prendrà en consideració un tribunal dels Estats Units.		

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

DESPLAÇAMENT DE LA SÍL·LABA TÒNICA

D'acord amb la pronunciació estàndard cal evitar la confusió en el desplaçament de l'accent quan pronunciem certes paraules que contrasten amb el castellà.

1. Llegiu en veu alta les paraules següents. Observeu quina és la síl·laba tònica. Fixeu-vos també en l'accentuació gràfica.

rèptil • tiquet • olimpíada • període • timpà • xandall • xiclet • atmosfera • diòptria • medul·la
míssil • policíac • pneumònia • vertigen • xassís • poliglot • elèctrode • conclave

LES VOCALS *E*, *O*, OBERTES I TANCADES

També cal fer la distinció en la pronunciació de la *e* i la *o*. Una *e* o una *o* obertes apareixen exclusivament en síl·laba tònica, independentment que porten accent gràfic o no (*dèbil, perda; porta, òrbita*); en canvi, les vocals tancades poden aparéixer en posició tònica o àtona (*plena, aniré, enllaç; carbó, estona, consulta*).

És important distingir les vocals obertes de les tancades, ja que, a més, hi ha algunes paraules que es diferencien per l'obertura vocàlica. Així, *déu* (divinitat) i *deu* (numeral), *os* (part de l'esquelet) i *ós* (animal plantígrad), etc.

Així mateix, s'ha d'aprendre a pronunciar les vocals obertes. Les *o* i *e* obertes es produeixen en la part posterior de la cavitat bucal (cosa que obliga a obrir més la boca que en les vocals tancades). És com si s'anara a pronunciar una *a*, però es diu una *e* o una *o*.

2. Escolteu les paraules següents i classifiqueu-les segons que tinguen les *e*, *o* obertes o tancades. Llegiu-les després.

boira • tenis • atroç • sanglot • troba • veu • tesis • plora • poca • gest
cens • superflu • bord • axioma • arrest • bunyol • bosc • iber • mora • text
test • resta • serp • caragol • misteri • clor • ioga • adepta



E/O OBERTES	E/O TANCADES

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

L'ACCENTUACIÓ GRÀFICA

L'accent gràfic és el signe diacrític que s'escriu, en alguns casos, damunt de les vocals de les síl·labes tòniques d'acord amb les regles d'accentuació gràfica. Segons sobre quina síl·laba recau l'accent, només prosòdic o també gràfic, les paraules polisíl·labes es classifiquen en:

Agudes	La síl·laba tònica és l'última.	*aniràs, faré, llençols, portareu, vindrem*
Planes	La síl·laba tònica és la penúltima.	*fàcil, llapis, perdre, senyera, tornàveu*
Esdrúixoles	La síl·laba tònica és l'antepenúltima.	*època, còncaves, línia, maquinària, urgències*

Segons l'obertura, les vocals tòniques porten accent agut (´) o accent greu (`):

- La **a** porta sempre accent greu (*àcar, quàntic*).
- La **i** i la **u** porten sempre accent tancat (*capítol, ímpetu; acústic, hindú*).
- La **e** i la **o** porten accent agut o greu segons l'obertura (*ésser, ètic; penó, òrbita*).

Regles d'accentuació dels mots polisíl·labs

Els mots polisíl·labs s'accentuen d'acord amb les normes següents:

MOTS	S'ACCENTUEN	NO S'ACCENTUEN
AGUTS	Els acabats en **-a**, **-e**, **-i**, **-o**, **-u**; **-as**, **-es**, **-is**, **-os**, **-us**; **-en**, **-in**: *sofà, eixiré, perquè, matí, cantó, això, algú; aniràs, espés, pastís, costós, arròs, barnús; entén, Berlín*	Els acabats en **consonant** o **diftong decreixent** seguits o no de **s**: *cangur, comerç, gegant, impuls, intens; actrius, bonsai, europeu, remeis*
PLANS	Els que no acaben en cap de les terminacions de les agudes: *àrab, vèncer, fèrtil, príncep, córrer, mòbil, núvol; ballàveu, còncaus*	Els que acaben en **vocal** o en **-en**, **-in**: *examen, fenomen, misogin*; però s'accentuen els plurals en **-ns**: *exàmens, fenòmens, misògins*
ESDRÚIXOLS	Tots: *anàlisi, cerimònia, ètica, fórmula, mútua, període, tèrbola*	

- Les vocals *i, u* situades entre una consonant i una vocal no formen diftong creixent amb aquesta vocal. Així, són esdrúixols (*es-sèn-ci-a, glò-ri-es, rà-di-o, sè-ri-e; pèr-du-a, và-cu-a*); també són esdrúixols els mots acabats en vocal *i* + *us*/*um* (*aquàrium, mèdium, nònius; Màrius*).
- En canvi, la *u* situada entre una *g* o una *q* i una vocal sí que forma diftong amb aquesta vocal i, per tant, són mots plans (*ai-gua, ai-gües; o-bli-qua, o-bli-qües*). Però són esdrúixols quan la *u* va precedida per una *c* (*pers-pí-cu-a; in-nò-cu-es, cons-pí-cu-es*).
- Les lletres majúscules han de seguir la norma general d'accentuació (*Àfrica, Àngela, ÒPTICA*).

Confusions en la posició de la síl·laba tònica de certes paraules

Les paraules següents tenen una posició de la síl·laba tònica que contrasta amb el castellà:

Agudes	*elit, fluor, handicap*[1], *oboé, poliglot, timpà, tiquet, xandall, xassís, xiclet, zenit; beisbol, futbol, handbol; Raimon, Munic, Zuric, Tibet*
Planes	*alvèol, atmosfera, conclave, leucòcit, medul·la, míssil, osmosi, paràgraf, rèptil, termòstat, tèxtil, vertigen, víking*[2], *zulu; Kíev*; i els acabats en *-íac*: *austríac, cardíac, policíac*
Esdrúixoles	*aurèola, diòptria, èczema, elèctrode, olimpíada, període, pneumònia, rubèola; Cleòpatra, Etiòpia, Himàlaia, Sàhara*

[1] La normativa de l'IEC de 2016 ha modificat l'anglicisme *handicap* per *hàndicap*.

[2] La normativa de l'IEC de 2016 ha substituït *víking* per les formes masculina (aguda) *viking* i femenina (plana) *vikinga*. Així mateix l'IEC accepta la forma *zulú* a més de *zulu*.

Regles sobre el grau d'obertura de les vocals *e* i *o*

De vegades es produeixen dubtes i vacil·lacions respecte de l'obertura de les vocals *e*, *o* en paraules que no hem sentit mai. No obstant això, a continuació hi ha alguns exemples de caràcter orientatiu:

SÓN TANCADES	La **e** i la **o** de final de paraula en quasi totes les agudes		*aniré, aprén, després, paté, ximpanzé*; **gentilicis en -és**: *anglés, xinés*; *Beniarrés, Massalavés*; excepcions: *Novetlè, què, perquè*
			caixó, eriçó, racó; *Benicarló*; **acabats en -ió**: *direcció, edició, nació*; **acabats en -ós**: *blavós, mafiós, saborós* (i **participis de fondre** i derivats: *confós, difós, refós*); excepcions: *alficòs, allò, això, açò, anticòs, arròs, capgròs, engròs, espòs, motocròs, però, rebò, redòs, repòs, ressò, terròs, tòs, inclòs*; *Vinaròs*
	La **e** de certes formes verbals		**infinitius**: *aparéixer, fényer, véncer, témer*; **futurs**: *perdré, riuré*; **passats**: *volgué, temé*; **imperfets**: *érem, déieu*
SÓN OBERTES	La **e** davant de les consonants **l**, **l·l**, **r**, **rr**		*mel, tel*; *caravel·la, novel·la*; *govern, patern*; *guerra, terra*; excepcions: *cérvol, erm, ferm, herba, serp*
	La **e** de mots amb **-ndr-**		*cendra, divendres, gendre, tendre*; però és tancada en *vendre*
	La **e** de les terminacions **-ecte**, **-ecta**; **-epte**, **-epta**		*arquitecte, prospecte*; *correcta, directa*; *concepte, inepte*; *adepta, intercepta*
	La **e** davant **i**, **u**, o de síl·laba amb **i**, **u**		*inèdit, mèrit, misteri, rèdit*; *Eugeni, Mèxic*; *ingenu, fèmur, superflu, tènue*
	La **e** de la major part de les esdrúixoles		*anècdota, cèlebre, espècie, matèria, mètode, potència, tènue*; *Bèlgida, l'Ènova*; excepcions: *església, feréstega, llémena, sémola, sénia, séquia, témpora*; *Bétera, Dénia, Énguera*
	La **o** davant **i**, **u**, o de síl·laba amb **i**, **u**		*boina, glòria, pòrtic, nòrdic*; *bou, mòdul, òvul, pòstum, sou* ('salari')
	La **o** de la majoria de les planes		*bròfec, dòlmens, lògic*; *Monòver, Òscar*; excepció: *estómac*
	La **o** de la majoria de les esdrúixoles		*crònica, història, lògica, òpera, òrfena, pòlissa, quilòmetre*; excepcions: *escórpora, fórmula, góndola, pólvora, tómbola, tórtora*
	La **o** de les terminacions	**-oc**, **-oca**	*albercoc, groc, lloc*; *bajoca, roca, poca*; excepcions: *boc*; *boca, moca*
		-of, **-ofa**	*gallof*; *butllofa, carxofa, estrofa*; *Moncofa*
		-oig, **-oja**	*boig, boja*; *roig, roja*; excepció: *estoig*
		-ol, **-ola**	*caragol, cresol, perol*; *escola, gentola, gramola*
		-oldre, **-pondre**	*absoldre, moldre, resoldre*; *compondre, correspondre, respondre*
		-olt, **-olta**	*desimbolt, revolt*; *mòlta, volta*; excepcions: *molt*; *escolta*
		-ort, **-orta**	*esport, fort, sort, suport, tort*; *horta, porta*
		-ossa	*brossa, carrossa, crossa, destrossa*; excepcions: *bossa, gossa, rossa*
		-ost, **-osta**	*cost, impost, pressupost, rebost*; *aposta, costa, crosta, llagosta*; excepcions: *agost, congost, most*
		-ot, **-ota**	*clot, devot, dot, got, pot, xicot*; *Burjassot*; *cabota, donota, granota, pigota*; excepcions: *bot, brot, nebot, rot, singlot, tot*; *bota* ('calcer'), *bóta* (recipient per a vi'), *jota, sota*

- La *e* oberta es manté en la flexió i en els derivats, sempre que la síl·laba continue sent tònica: *aeri* > *aèria, aeris, aèries*. Però passa a ser tancada quan es desplaça la tonicitat a una altra síl·laba: *terra* (oberta) > *terrestre, terrós* (tancades). També la *o* oberta esdevé tancada si es desplaça la síl·laba tònica a una altra síl·laba: *sol* (oberta) > *solet, solana, solàrium* (tancades).
- Els substàntius *sèrie, època*, el pronom relatiu *què*, les conjuncions *però* i *perquè* i el topònim *València* s'accentuen amb accent greu, però aquestes vocals tòniques es pronuncien tancades.
- Hi ha algunes paraules que admeten doble accentuació: *sépia* (o *sèpia*), *trévol* (o *trèvol*), *terratrémol* (o *terratrèmol*) etc. No obstant això, la pronúncia amb *e* tancada és la habitual en valencià.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

L'ACCENT DIACRÍTIC

L'accent diacrític permet distingir paraules monosíl·labes i unes poques de polisíl·labes que tenen la mateixa forma però significat diferent. Els principals mots amb accent diacrític són els següents[3]:

bé (adverbi): *Això està bé*; **bé**, **béns** (valor, riquesa): *El fill heretà tots els béns del pare.*
bóta, **bótes** (recipient per a vi): *Ompliu les bótes, que no queda vi.*
Déu, **Déus**; **déu**, **déus** (divinitat): *Un déu de l'antic Egipte.*
dóna, **dónes** (verb *donar*): *Dóna-li un caramel al xic.*
és (verb *ser*): *Qui és aquell home? És mon pare.*
féu (passat simple verb *fer*): *El xiquet féu un dibuix molt bonic.*
fóra (imperfet subjuntiu i condicional verb *ser*): *Si jo fóra ric... Fóra cas que...*
mà (part del cos): *S'ha ferit a la mà tallant formatge.*
més (adverbi de quantitat): *Vols més taronges?*
mèu (crit del gat): *El lloro ha aprés a fer mèu com el gat.*
mòlt, **mòlta**, **mòlts**, **mòltes** (verb *moldre*): *Cal afegir ametla mòlta per a fer el pastís.*
món (el planeta): *Voldria fer la volta al món.*
móra, **móres** (fruita): *Han fet un gelat de móres.*
nét, **néta**, **néts**, **nétes** (fill/a del fill o de la filla): *El iaio Fidel tenia molts néts.*
nós (nosaltres, plural majestàtic): *Nós, rei d'Aragó.*
ós, **óssa**, **óssos**, **ósses** (animal): *L'óssa ha parit un cadell.*
pèl, **pèls** (filament, cabell): *El gat té el pèl molt suau.*
què (interrogatiu, relatiu precedit de preposició): *Què vols? El llapis amb què escrius és mecànic.*
sé (verb *saber*): *No sé la solució del problema.*
sí, **sís** (afirmació, adverbi i nom): *Vols vindre? Sí, per descomptat. Cal comptar amb els sís dels consellers.*
sóc (verb *ser*): *Jo sóc alacantí, i tu? Jo sóc eivissenc.*
sòl, **sòls** (el pis, el terra): *Hi ha un sòl molt fèrtil en aquella comarca.*
són (verb *ser*): *Les tres germanes són infermeres.*
té (verb *tindre*): *La xiqueta ja té deu anys.*
ús (acció d'usar): *L'ús del cinturó al cotxe és obligatori.*
véns, **vénen** (verb *vindre*): *Com és que véns tan acalorat?*
vós (pronom de tractament): *Vós m'ho heu dit.*

- Els mots amb accent diacrític el solen conservar en els derivats i en els compostos (*déu: adéu, pregadéu, redéu; mà: picamà; món: rodamón; nét: besnét, rebesnét; pèl: repèl, contrapèl; sòl: subsòl, entresòl*). Amb l'excepció de *mans* (plural de *mà*) i *mons* (plural de *món*), que no mantenen l'accent.
- Quan hi ha una paraula tònica i una altra àtona, és la tònica la que porta accent diacrític: *pèl* (cabell), *pel* (contracció); *sé* (verb), *se* (pronom feble); *ús* (usar), *us* (pronom feble).
- Quan hi ha dos paraules tòniques amb diferència de timbre, l'accent sol anar sobre la que té la vocal tancada (*déu/deu, béns/bens, sóc/soc*).
- L'accent recau sobre el verb, que té preferència respecte de qualsevol altra paraula (*Els bombers són molt valents; Son pare vol que acabe els estudis; No sé de què em parles; Encara no se sap res; No té amics; El te estava molt bo*). Excepcions: *els déus de l'Olimp; el sòl urbà.*

[3] L'IEC (2016) ha reduït el nombre de mots amb accent diacrític als quinze monosíl·labs següents: *bé, déu, és, mà, més, món, pèl, què, sé, sí, sòl, són, té, ús* i *vós*. Així mateix, han quedat eliminats els accents diacrítics en derivats i compostos: *adeu, adeu-siau, marededeu, pregadeu, redeu, semideu; rodamon; a contrapel, a l'empel, repel; entresol, subsol*. Però sí que es posen en aquells que s'escriuen amb guionet: *déu-vos-guard* 'salutació', *mà-llarg, més-dient, pèl-llarg, pèl-ras*.

L'accent en les paraules compostes

Les paraules compostes i prefixades, formades amb la unió de dos o més components lèxics, segueixen les regles generals d'accentuació, independentment de l'accentuació gràfica dels components originals considerats separadament. Cal distingir els casos següents:

- En les paraules compostes cultes, el primer component perd l'accent (en el cas que en duguera) i la paraula s'accentua segons les normes com si no fóra composta: *fisicoquímic, audiovisual.*
- Però els compostos amb guionet conserven l'accent dels components: *despús-demà, pèl-roig.*
- Els adverbis en *-ment* conserven l'accent de l'adjectiu a partir del qual es formen; així, *ràpidament* s'accentua perquè *ràpida* porta accent; per aquest mateix motiu, *veloçment* no s'accentua.

LA DIÈRESI

La dièresi és un signe gràfic que consta de dos punts volats (¨) i que es col·loca exclusivament sobre les vocals *i* o *u* per a indicar que:

Es pronuncia la **u** dels diftongs creixents **güe**, **güi**, **qüe**, **qüi**	*aigües, pingüí; pasqües, aqüífer; Dosaigües*
La **i** i la **u** no formen diftong amb la vocal anterior	*raïm, veïna, xiïta, heroïna, cruïlla; Lluïsa diürètic, diürna, peüc; Raül*
Una **i** intervocàlica és vocal i, per tant, no forma diftong amb la vocal anterior ni amb la posterior	*agraïa, beneïa, oïes, conduïen; Isaïes*

Cal tindre en compte els casos i excepcions següents:

PORTEN DIÈRESI	NO PORTEN DIÈRESI
Es posa dièresi sobre la vocal tònica quan les normes no permeten escriure l'accent: *països* > *país*, *veïna* > *veí*, *agraïa* > *agraíem*, *posseïu* > *posseíeu.*	La **u** dels **diftongs** *gua, guo, qua, quo* perquè aquesta *u* es pronuncia: *aigua, aiguota, cinquanta, aquós.* La **i** i la **u** no porten dièresi quan són semivocals: *boia, duia, feien, queien; cauen, trauen.*
En l'**imperfet d'indicatiu** d'alguns verbs acabats en **-ure** (*cloure, coure, plaure*): *coïa, cloïen, plaïes;* però *coíem, cloíeu, plaíem.*	No porten dièresi els **imperfets** de verbs com ara *fer, traure, dir,* ja que la *i* és una semivocal: *feia, treies, déiem, dúieu, queien.*
La **i** de les desinències dels verbs de la 3a conjugació acabats en **vocal** + **ir** en algunes persones dels temps: **present d'indicatiu**: *oïsc, agraïm, obeïu* **present de subjuntiu**: *conduïsc, traduïsques, reduïu* **imperfets**: *produïes, traduïen, lluïra* **passat simple**: *agraïres, desoïren, produïren* **participi**: *agraït, obeïda, construïdes*	Infinitiu, gerundi, futur i condicional dels verbs de la 3a conjugació acabats en **vocal** + **ir** (*agrair, obeir, desoir, traduir,* etc.): **infinitiu**: *agrair, obeir, desoir, traduir* **gerundi**: *agraint, obeint, desoint, traduint* **futur**: *agrairé, obeiré, desoiré, traduiré* **condicional**: *agrairia, obeiria, desoiria, traduiria*
Els cultismes acabats en: **-ïble**: *creïble, traduïble* **-ïdal**[4]: *esferoïdal, trapezoïdal* **-ïment**: *agraïment, obeïment* **-ïtat**: *espontaneïtat, simultaneïtat* **-ïtzar**: *arcaïtzar, europeïtzar*	Davant sufixos **-isme** o **-ista**: *arcaisme, egoisme; egoista, europeista* (però *proïsme* i *lluïsme* porten dièresi perquè 'isme' no és cap sufix). Darrere de prefix (**anti-**, **auto-**, **co-**, **contra-**, **pre-**, **re-**, etc.): *antiinflamatori, autoinjectable, coincidència, contraindicar, preinscripció, reincidir.*

[4] L'IEC (2016) ha eliminat la dièresi sobre la *i* en aquests casos: «No han de dur dièresi els derivats amb el sufix *-al*, els primitius dels quals tampoc no la porten: *coital, col·loidal, esferoidal, fluidal, helicoidal, laical, romboidal, trapezoidal* (derivats respectivament de *coit, col·loide, esferoide, fluid, helicoide, laic, romboide, trapezoide*)».

3. Feu una llista de totes les paraules que porten accent gràfic o dièresi del text següent i comenteu a classe per què en porten.

TORNAR A CONNECTAR AMB EL MARC EUROPEU

La situació ideada a finals de la dècada dels noranta continuava deixant Espanya fora del mapa del comerç i de l'exportació europea, tot i que des del segle XIX era factible construir un corredor de mercaderies per la costa. La dictadura franquista i la política autàrquica de Franco va propiciar el progressiu aïllament del país i el transport per via fèrria no en va ser una excepció. Mentre que les vies de tren de la gran majoria de països d'Europa es construïen amb "ample internacional", un sistema també conegut amb el nom de UIC que compta amb una amplada de via de 1.435 mil·límetres, les vies del traçat de la península Ibèrica, d'ample ibèric, eren més amples, de 1.668 mil·límetres.

Per això tot el transport de productes portuguesos i espanyols destinats a països europeus s'ha de fer encara hui per carretera. Daniel Pi, portaveu de la PTP al Camp de Tarragona, subratlla que "cada vegada que un camió passa per l'AP7 des del litoral mediterrani es perd competitivitat i s'obri mercat a operadors estrangers", en detriment dels operadors nacionals. Pi reitera que "no és un capritx" i veu el Corredor del Mediterrani com la manera de "col·locar la producció agropecuària espanyola a Europa i traure-la de la perifèria".

http://www.publico.es

4. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. Has vist la ________ damunt del ________?
   a) tórtora, dòlmen
   b) tòrtora, dolmen
   c) tórtora, dolmen
2. Va fer un viatge de ________ a ________.
   a) Munic, Zúric
   b) Múnic, Zuric
   c) Munic, Zuric
3. Els habitants d'________ s'anomenen ________.
   a) Etiopia, etiops
   b) Etiòpia, etíops
   c) Etiopia, etíops
4. Té ferida una ________; no les dos ________.
   a) ma, màns
   b) mà, mans
   c) ma, màns
5. El jugador d'escacs ________ avançar la ________.
   a) féu, reina
   b) féu, reïna
   c) feu, reina
6. En saber el resultat del partit de ________, va patir un atac ________.
   a) futbol, cardiac
   b) fútbol, cardíac
   c) futbol, cardíac

5. Totes les paraules següents són agudes o planes. Accentueu-les segons calga.

tindran	ereu	anireu	vencer	rodamon	arxius	espos
estomac	fenomen	agraiem	examens	llapis	feiem	estudia

Expliqueu per què porten accent (o no) les paraules de l'activitat anterior.

6. **Indiqueu les oracions que contenen alguna errada d'accentuació i subratlleu-la.**

a) Heu de conèixer ràpidament l'ús de l'accent!

b) A Vinaròs fan un arròs boníssim amb sépia i llamàntol.

c) Andreu no té actuacións il·lícites i aplica sempre el codi deontològic.

d) L'absorció és un procés físicoquímic.

e) Dionis és el déu del vi en la mitología grega.

f) És un jersei blau marí; ma mare el feu fa uns quants anys.

g) Has d'aplicar el millor métode per a estudiar la matéria.

h) Raimón mantenia sempre bén net el seu armari.

i) Què que vols que li pregunte?

j) Xàbia, Dénia, l'Atzúbia i Xaló són pobles de la Marina Alta.



7. **Col·loqueu els accents i les dièresis que falten en el text (n'hi ha 14 en total).**

I llavors va adonar-se, a poc a poc, que la tapa circular girava al voltant de l'eix. Era un moviment tan gradual que nomes va fer-se'n carrec en observar el fet seguent: una marca negra que havia estat a prop seu cinc minuts abans, ara es trobava a l'altre canto de la circumferencia. No va comprendre que volia dir aixo fins que no escolta un soroll aspre pero esmorteit, i va veure avançar la marca negra aproximadament dos centimetres i mig. Aleshores va acudir-se-li tot d'una. El cilindre era artificial —buit—, amb un extrem que es desenroscava! Alguna cosa dins el cilindre desenroscava la tapa!

—Deu meu —digue Ogilvy—. Dins hi ha un home... Homens! Mig rostits! Intenten escapar!

H. G. Wells, *La guerra dels mons*, Quaderns Crema (adaptat)

8. **Relacioneu els monosíl·labs següents amb la definició que corresponga.**

a) món	1) Sense companyia.
b) sí	2) Terra, paviment.
c) pel	3) Filament que cobreix la pell dels mamífers.
d) sòl	4) El meu.
e) vós	5) Contracció de la preposició *per* i l'article *el*.
f) mon	6) Pronom fort de 2a persona de tractament formal.
g) si	7) Planeta o cos celest.
h) vos	8) Pronom feble de 2a persona plural.
i) pèl	9) En el cas que.
j) sol	10) Afirmació.

9. **Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.**

1. __________ no menja __________ perquè és diabètic.
   a) Lluís, raím
   b) Lluïs, raïm
   c) Lluís, raïm

2. El __________ no tenia cap __________.
   a) diurètic, contraindicació
   b) diürètic, contraïndicació
   c) diürètic, contraindicació

3. __________ l'alteraven d'allò més.
   a) La cafeína i la teína
   b) La cafeïna i la teïna
   c) La cafeina i la teina

4. Fica-li a __________ el peu en el __________.
   a) Raul, peuc
   b) Raül, peüc
   c) Raul, peúc

5. Era mantega __________ que provenia de __________.
   a) genuina, Suïssa
   b) genuïna, Suïssa
   c) genuïna, Suissa



6. El __________ entrà en el cine __________.
   a) veínat, gratuïtament
   b) veïnat, gratuitament
   c) veïnat, gratuïtament

7. En lloc d'__________ mostrà __________.
   a) agraïment, traïdoria
   b) agraiment, traidoria
   c) agraïment, traidoria

8. Pensava que es __________ en la __________.
   a) lluiria, reunió
   b) lluïria, reünió
   c) lluiria, reünió

10. **Poseu la dièresi a les paraules següents, si cal.**

fluid	ingenuitat	ensaimada	desfeia
proisme	egoisme	substituida	obeiré
agrair	europeitzar	europeista	oim
conduint	transeunt	reisques	rail
traduiria	salconduit	questionable	couen
increible	truita	intrauterí	intuició

11. **Accentueu o poseu dièresi, quan calga, en les paraules de les oracions següents.**

a) El politic ucraines es va suicidar en el seu despatx de Kiev.

b) Les aigues no fluiren riu avall, sino que s'estancaren.

c) No se dir si aquella figura te forma de romboide o de trapezoide.

d) Primer, visque la crisi del textil; ara, la de la polvora.

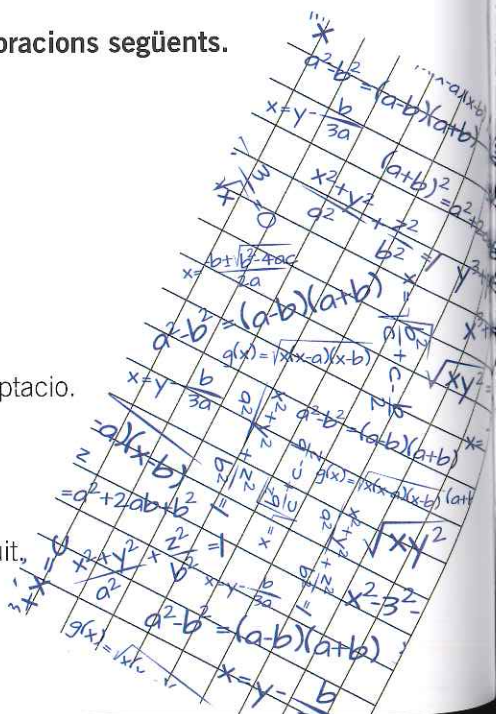
e) Si obeiu el mestre de cerimonies, haureu contribuit a l'exit.

f) Segons l'eslogan, la programacio diurna de la radio te molta acceptacio.

g) M'agradaria que reeixires en l'examen de linguistica.

h) La formula tracta d'aillar la incognita de l'equacio matematica.

i) He fet una reullada al cas de sobreseiment de l'accident del circuit.



MORFOSINTAXI

L'IMPERATIU

El mode imperatiu té un sol temps (l'imperatiu) que s'utilitza per a formular ordes directes o instruccions. L'imperatiu només té cinc persones (no té primera persona del singular): *Porta el llibre*; *Compre esta camisa*; *Vinga, acabem açò*; *Parleu més baix*; *Isquen per aquella porta*.

Conjugació de l'imperatiu dels verbs regulars

1a CONJUGACIÓ		2a CONJUGACIÓ		3a CONJUGACIÓ			
CANTAR		TÉMER		DORMIR (PURA)		SERVIR (INCOATIVA)	
-a	canta	-Ø	tem	-Ø	dorm	-eix/-ix	serveix/ix
-e	cante	-a	tema	-a	dorma	-isca	servisca
-em	cantem	-em	temem	-im	dormim	-im	servim
-eu	canteu	-eu	temeu	-iu	dormiu	-iu	serviu
-en	canten	-en	temen	-in	dormen	-isquen	servisquen

Formació de l'imperatiu

L'imperatiu es forma amb les persones 3a i 5a del present d'indicatiu i amb 3a, 4a i 6a del present de subjuntiu, tal com es pot veure a continuació:

PRESENT D'INDICATIU	IMPERATIU	PRESENT DE SUBJUNTIU
prenc	——	prenga
prens	pren	prengues
pren →	prenga	← prenga
prenem	prenguem	← prenguem
preneu →	preneu	prengueu
prenen	prenguen	← prenguen

La regla anterior ens pot servir, llevat dels casos irregulars, per a trobar les formes correctes dels verbs velaritzats de la 2a conjugació, com ara en el verb *prendre* (*prendre* > *preneu*), i també de tots els verbs incoatius de la 3a (*aplaudir* > *aplaudeix/ix*, *aplaudisca*, *aplaudim*, *aplaudiu*, *aplaudisquen*).

L'imperatiu i les instruccions positives

Recorda que cal usar la segona persona per a donar instruccions positives (imperatiu) o negatives (subjuntiu), però no s'ha d'usar mai l'infinitiu: *Beu/beveu aigua del pou* (imperatiu); *No begues/begueu aigua del pou* (present subjuntiu).

Imperatiu dels verbs irregulars més usuals

Verbs amb velar sonora acabats en	-dre	ATENDRE	atén, atenga, atenguem, ateneu, atenguen
		PRENDRE	pren, prenga, preguem, preneu, prenguen
		RESOLDRE	resol, resolga, resolguem, resoleu, resolguen
		TINDRE (o TENIR)	tin/tingues, tinga, tinguem, teniu/tingueu, tinguen
		VALDRE (o VALER)	val, valga, valguem, valeu, valguen
		VINDRE (o VENIR)	vine, vinga, vinguem, veniu, vinguen
	-ure	BEURE	beu, bega, beguem, beveu, beguen
		CAURE	cau, caiga, caiguem, caieu/caeu, caiguen
		CLOURE	clou, cloga, cloguem, cloeu, cloguen
		CREURE	creu, crega, creguem, creieu/creeu, creguen
		DEURE	deu, dega, deguem, deveu, deguen
		ESCRIURE	escriu, escriga, escriguem, escriviu, escriguen
		RIURE	riu, riga, riguem, rieu, riguen
	-er	CONÉIXER	coneix, conega, coneguem, coneixeu, coneguen
		CÓRRER	corre, córrega, correguem, correu, córreguen
		PERTÀNYER	pertany, pertanga, pertanguem, pertanyeu, pertanguen
		PODER	pugues, puga, puguem, pugueu, puguen
		SER	sigues, siga, siguem, sigueu, siguen
Verbs amb velar sorda		CRÉIXER	creix, cresca, cresquem, creixeu, cresquen
		MERÉIXER	mereix, meresca, meresquem, mereixeu, meresquen
		NÀIXER	naix, nasca, nasquem, naixeu, nasquen
		EIXIR	ix, isca, isquem/eixim, eixiu, isquen
		VIURE	viu, visca, visquem, viviu, visquen
Verbs palatalitzats		ANAR	vés, vaja, anem, aneu, vagen
		OIR	ou/oeix/oïx, oja/oïsca, ogem, oïu, ogen/oïsquen
		VEURE (o VORE)	veges, veja, vegem, vegeu, vegen
Altres irregularitats		CABRE	cap, càpia, capiem, capieu, càpien (o càpigues, càpiga, capiguem, capigueu, càpiguen)
		DIR	digues/dis, diga, diguem, digueu, diguen
		DUR	dus, duga, duguem, dueu, duguen
		ESTAR	estigues, estiga, estiguem, estigueu, estiguen
		FER	fes, faça, fem, feu, facen
		OBRIR	obri, òbriga, obrim, obriu, òbriguen
		OMPLIR	ompli, òmpliga, omplim, ompliu, òmpliguen
		SABER	sàpies, sàpia, sapiem, sapieu, sàpien (o sàpigues, sàpiga, sapiguem, sapigueu, sàpiguen)
		VOLER	vullgues, vullga, vullguem, vullgueu, vullguen (o vulgues, vulga, vulguem, vulgueu, vulguen)

- Els verbs *ser, estar, dir, veure, saber, cabre, voler* i *poder* presenten la irregularitat que prenen totes les formes de l'imperatiu del present de subjuntiu: *sigues, siga, siguem, sigueu, siguen.*
- Els verbs *anar, fer, vindre* i *tindre* tenen formes pròpies d'imperatiu per a la 2a persona del singular: *vés, fes, vine* i *tin.*
- Les formes en *-am* (1a persona del plural: *prengam*) i en *-au* (2a persona del plural: *prengau*), que alguns parlars valencians conserven per al present de subjuntiu i l'imperatiu, tenen una llarga tradició històrica. L'AVL les accepta com a correctes, però no són l'opció preferent en la llengua formal actual.
- Els verbs *dir* i *estar* presenten formes pròpies quan el verb va acompanyat de pronom feble: *Dis-me on has deixat el llibre; Pau, dis-li a Lluna que vinga de seguida; Està-te tranquil·la; Estem-nos ací; Esteu-vos preparats!*
- En el cas del verb *tindre,* la forma *teniu* s'usa quan no hi ha complement explícit; en canvi, s'utilitza *tingueu* quan sí que n'hi ha: *Teniu! Agafeu això; Tingueu-ho en compte.*

1. Completeu les oracions següents amb la segona persona del plural de l'imperatiu.

SINGULAR	PLURAL
a) Miquel, cou l'arròs.	Vosaltres, ______ la verdura.
b) Corre de pressa!	Xiquets, ______ més ràpid.
c) Ix d'ací dins!	______ de casa!
d) Toni, dus el fullet.	Companys, ______ el passaport.
e) Ep, Rafel! Obri el magatzem.	Ep! Encarregats! ______ les finestres.

2. Completeu la segona oració tenint en compte l'enunciat de la primera.

a) Amics, no begueu aigua d'aquesta font, que no és potable.
______ -ne d'aquella altra que sí que és bona.

b) Per favor, traieu tots els llibres de les caixes;
però no ______ els dels armaris.

c) Xiquets, escriviu una carta als Reis d'Orient.
Però no n'______ cap a Santa Claus, eh?

d) Marc, vés amb compte amb el greix.
Felip i Sílvia, ______ amb compte amb el dolç.

e) Açò que et dic no ho has de prendre com una crítica.
______ -t'ho com un consell d'amic.

f) Cal moldre el café abans que vinguen els convidats.
Per favor, vosaltres, ______ -lo ara.



3. Convertiu les instruccions en imperatiu en manaments negatius en subjuntiu.

a) Moveu aquell cartell! ____________________

b) Creieu tot el vos diguen! ____________________

c) Tus fort! ____________________

d) Atén aquell client, per favor. ____________________

e) Enceneu el foc! ____________________

f) Desapareix de la meua vista! ____________________

4. Completeu les oracions següents amb la forma adequada de l'imperatiu.

a) ____________ -nos (ESTAR) quatre dies ací!

b) Maria i Antoni, ____________ (REBRE) les meues felicitacions!

c) Xavier, ____________ -li (DIR) a la mare que la carn s'ha cremat!

d) Els de roig, ____________ (VINDRE) ací ràpidament!

e) ____________ (TINDRE))! Ací vos porte el disseny que m'heu encomanat.

f) (Rètol a l'entrada d'un parc: " ____________ (MANTINDRE) NETES LES INSTAL·LACIONS, NO ____________ (FER) FOC I NO ____________ (COLLIR) FLORS".

g) Companys, ____________ (OMPLIR) la motxilla!

USOS DELS VERBS *SER* I *ESTAR*

Els usos dels verbs *ser* i *estar* depenen, bàsicament, del significat que expressen els complements que els acompanyen i de la classe de construcció sintàctica en què es troben. En general, es pot dir que reclamen el verb *ser* les oracions copulatives d'identificació (*Maite és la cap / aquella d'allà*) i les de caracterització, que adscriuen una propietat no circumstancial (*El pare és alt / de Morella*), i el verb *estar* aquelles oracions que atribueixen propietats resultants d'un canvi d'estat (*El pare està trist / cansat*). L'ús de *ser* o *estar* també depén de si es fa referència a éssers animats o inanimats en un context duratiu o no duratiu en el temps.

Tanmateix, alguns usos de *ser* i *estar* varien segons la parla, per la qual cosa és difícil definir una norma sistemàtica i clara per a tots els casos. A més, cal dir que en els últims temps, en general, s'observa un desplaçament de certs usos tradicionals del verb *ser* en benefici del verb *estar*. Els usos bàsics dels verbs *ser* i *estar* es descriuen a continuació.

VERB	SUBJECTE	VALOR		EXEMPLES
SER	INANIMAT	Qualitats permanents		*La neu és blanca; Els pisos són cars.*
ESTAR		Qualitats transitòries		*La sopa està freda; Aquell pis, ara, està barat.*
ESTAR	INANIMAT	Trobar-se, estar col·locat		*El quadre està tort; Aquell moble està mal posat.*
SER o ESTAR	ANIMAT	Ser o estar en un lloc	Context no duratiu	*Quan he arribat, el teu fill era/estava al carrer.*
			Context duratiu	*Els seus fills estan tot el dia al carrer.*
	INANIMAT		Context no duratiu	*La llibreta és/està en aquell calaix.*
			Context duratiu	*La llibreta ha estat sempre en aquell calaix.*
ESTAR	ANIMAT	Viure, residir		*Les dos germanes estan a Sueca.*
SER	INANIMAT	Situació geogràfica		*Ontinyent és a la comarca de la Vall d'Albaida.*
	INANIMAT	Localització temporal		*La inauguració de l'exposició serà a les set.*

- En les construccions passives perifràstiques el verb auxiliar que cal usar és *ser* i no *estar* (*Els alumnes van ser distribuïts en tres aules*; *Els permisos són renovats per l'ajuntament*).
- És tradicional l'ús del verb *ser* amb els adjectius referits a l'estat civil o laboral (*casat*, *fadrí* o *solter*, *jubilat*, etc.) o les característiques físiques d'una persona (*alt*, *sord*, *viu*, *mort*) encara que també es pot usar *estar*, sobretot si se subratlla o matisa una característica passatgera o si es destaca un canvi (*La veïna és soltera i ja està jubilada*).
- Cal usar el verb *estar* en una sèrie d'expressions (*a favor*, *en contra*, *d'acord*, *de sort*, *de desgràcia*, *a punt*, *al punt*, etc.): *No estic d'acord amb això que acabes de dir*; *Jo hi estic en contra*; *Vinga, a dinar, que l'arròs ja està a punt*.

Altres verbs usats en lloc de *ser* i *estar*

En certs contextos és possible utilitzar altres verbs com a formes alternatives a l'ús de *ser* i *estar*; per exemple: *arribar*, *trobar-se*, *fer-se*, *tindre lloc*, etc. (*Quan arribes a Alacant, telefona'ns*; *En aquells moments el president es trobava a París*; *La presentació de l'obra es fa al Paranimf de la Universitat*; *L'assemblea de taxistes va tindre lloc ahir*).

Construccions presentacionals

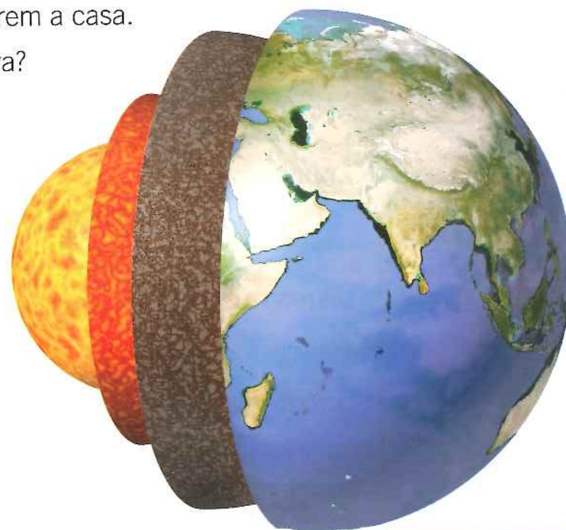
A més de les construccions locatives, hi ha també les construccions presentacionals; és a dir, aquelles que presenten un element en el discurs. En les construccions presentacionals s'ha usat tradicionalment el verb *haver-hi* (*Fora hi ha un xic que pregunta per tu*; *Entrant, a la dreta, hi ha l'excusat*).

En l'actualitat, però, s'ha generalitzat la utilització del verb *estar*, ús que convé evitar en els registres formals (*Fora està l'home que vingué ahir*; *Al baül està una de les figures més boniques que tinc*).

També és convenient evitar l'ús presentacional del verb *existir* en lloc de l'existencial i genuí *haver-hi* (*Hi ha alguns estudis recents sobre l'ADN del neandertal*; *De samarretes, n'hi ha de dos classes*; *Hi ha molta misèria en aquell indret*).

5. Completeu les oracions següents amb les formes corresponents dels verbs *ser* o *estar*.

a) Antoni i jo ________ al bar mitja horeta més. Després ens n'anirem a casa.
b) Saps que Teresa es va casar i fa tres anys que ________ a Xàtiva?
c) El sostre ________ foradat i el dia que ploga entrarà aigua dins de casa.
d) Has deixat l'aigua fora de la nevera i ara ________ calenta.
e) Entrem al menjador, que el dinar ja ________ a punt.
f) El músic Joaquim Rodrigo ________ cec i ________ casat amb una pianista d'origen sefardita.
g) Mira com ________ de negre, el cel, hui!
h) La mar ________ blava i la lava ________ roja.
i) El còdex medieval robat va ________ trobat per la policia.



6. Milloreu, si cal, les oracions següents amb altres verbs, sobretot presentacionals.

a) A l'entrada està el rebedor menudet i al final del corredor a la dreta està la cuina.

b) Ara els pares són a la platja perquè se n'han anat a l'apartament.

c) Em podria dir si existeixen cartells en altres colors?

d) Alginet està a la comarca de la Ribera.

e) El concert de Bryan Adams va ser ahir.

f) A la plaça estava l'alcalde i la majoria dels regidors.

g) El riu ha estat desviat després dels desbordaments repetits.

ELS CONNECTORS TEXTUALS

Un dels procediments principals de cohesionar un text consisteix a usar adequadament els connectors supraoracionals. Els connectors o nexes textuals són aquells elements de connexió que s'utilitzen per a estructurar i relacionar els paràgrafs i les oracions en el text. Els connectors se situen generalment al començament de cada paràgraf o oració, perquè el lector els identifique amb facilitat i puga fer-se una idea de l'organització del text. No convé abusar-ne perquè poden carregar massa el discurs i actuar com a falques.

No són una categoria gramatical determinada, sinó que poden ser: conjuncions i locucions conjuntives (*però, ja que*); preposicions i locucions prepositives (*davall, quant a*); adverbis i locucions adverbials (*ara bé, en resum*); oracions: (*si tenim en compte..., la idea principal és...*).

Classificació semàntica

D'acord amb les relacions semàntiques que s'estableixen entre els elements que connecten, poden ser:

CONNECTORS		FUNCIÓ	EXEMPLES
ADDITIUS	SUMATIUS	Afigen una informació nova a la que ja s'ha dit.	i, així mateix, igualment, a més
	ARGUMENTATIUS	Introdueixen un argument que reforça l'anterior.	per una altra banda, és més, fins i tot
DISJUNTIUS		Expressen que allò que es diu a continuació és una alternativa del que s'ha dit, bé en el contingut, bé en la manera de dir-ho.	o, més ben dit, encara millor, encara que, o siga, vull dir, així, per exemple
CONTRASTIUS		Donen a entendre que el que segueix és una informació oposada a la que s'ha donat.	però, en canvi, no obstant això / això no obstant, nogensmenys, al contrari
CONSECUTIUS		Indiquen una conseqüència del que s'ha dit.	per tant, doncs, per consegüent, com a conseqüència

Classificació pragmàtica

Contribueixen a fer progressar l'enunciació i a organitzar el conjunt del text. Poden ser:

a) Connectors que estructuren el text:

Actuen sobre un fragment relativament extens del text (paràgraf, apartat, grup d'oracions, etc.).

GENERALITZEN	en general, en conjunt, a curt o llarg termini, a primera vista
INTRODUEIXEN EL TEMA	l'objectiu principal de, l'escrit tracta de, ens proposem exposar, respecte a, pel que fa a, quant a, en relació amb, el punt següent tracta de
MARQUEN L'ORDE	en primer lloc, primer, en segon lloc, abans que res, per a començar, d'entrada, en últim lloc, per acabar, finalment, anteriorment, com s'ha dit abans, com deia, com tothom sap, reprenent el tema, en referència a, en acabant
DISTRIBUEIXEN	d'una banda, per una banda, per una altra banda, d'altra banda, per un costat, per l'altre, altrament, al contrari, en canvi
AFIRMEN O NEGUEN	ben cert, ben segur, en efecte, de fet, indubtablement, no cal dir, per descomptat, sens dubte, òbviament, com tothom sap, de cap manera, mai no
CONTINUEN	a més a més, a més, endemés, així mateix, després, tot seguit, també, així doncs, doncs bé, a continuació, en acabant
EMFATITZEN O REFORMULEN	això és, és a dir, dit d'una altra manera, s'ha de tindre en compte, el més important és, la idea central és, convé ressaltar, paga la pena recordar, cal insistir, si més no, encara més
INTRODUEIXEN EXEMPLES	per exemple, un bon exemple d'això és, en concret, com ara
RESUMEIXEN	en resum, en suma, en síntesi, tot plegat, a grans trets, en poques paraules
FINALITZEN	en conclusió, en definitiva, comptat i debatut, en conseqüència, per acabar, per últim, finalment, a la fi, en darrer lloc, al cap i a la fi, al capdavall
OPINEN	segons el meu parer, tal com ho veig, personalment, des del meu punt de vista, segons la meua opinió, com diu, citant un altre

b) Connectors que estructuren les idees:

Actuen sobre fragments més breus del text (oracions o frases) i connecten les idees en l'interior de l'oració. Són, quasi tots, conjuncions o locucions conjuntives (vegeu les conjuncions).

7. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

a) És un bon xic, ________ (*consegüentment / així doncs / això no obstant*), a voltes diu mentides.

b) El govern no està satisfet amb la marxa de l'economia: l'IPC ha augmentat un 5% en un any i es preveu un augment semblant per a l'any que ve; ________ (*encara que / a més / tanmateix*), la taxa de desocupació és molt alta.

c) Els beneficis de les entitats bancàries han augmentat considerablement durant l'últim semestre. ________ (*Però / És més / Nogensmenys*), s'han duplicat respecte a l'any anterior.

d) No m'ho puc creure. Ha anat directament a parlar amb el cap, l'ha deixat com un drap brut i, ________ (*per tant / a la fi / tot i això*), li ha demanat que li apuge el sou!

e) Les paraules derivades es formen amb l'addició de sufixos. ________ (*Atés que / Tanmateix / Així mateix*), poden formar-se noves paraules derivades per mitjà de prefixos.

f) No pot establir una reflexió lògica sobre la realitat exterior sense un llenguatge articulat; ________ (*és a dir / encara que / tanmateix*), no és possible el pensament sense llenguatge.

g) ________ (*Malgrat que / Doncs bé / Com ara*), aquesta vesprada volarem cap a París, i demà de matí viatjarem totes juntes a Londres.

8. Completeu el text següent amb els connectors textuals que hi ha a continuació i indiqueu quina funció fan.

com tothom sap • en concret • reprenent el tema
en definitiva • a primera vista • s'ha de tindre en compte

L'ARROVA VALENCIANA I LA @

________________, la paraula *arrova* prové de l'arab 'rub' i està documentada des del segle XIII amb el significat de 'quarta part'. Entre la gent del camp, una arrova és una mesura de capacitat per a oli, pròpia del País Valencià, la Ribera d'Ebre i Lleida, que té un valor entre 11 i 14 litres, segons les poblacions i la densitat de l'oli. A pesar que el sistema mètric decimal es va adoptar a Espanya el 1849, deixant oficialment obsolet l'ús de l'arrova i de moltes altres mesures tradicionals, actualment la collita d'algunes varietats de cítrics encara es pesa en arroves. ________________, l'arrova valenciana equival a 12'78 kilos. A Portugal es pesa el suro en arroves i al Brasil el bestiar boví. En alguns països d'Amèrica del Sud la fulla de coca es ven per arroves.

Es creu que l'origen del símbol @ es deu a algun monjo copista de l'edat mitjana. Com que en els manuscrits en llatí es repetia moltes vegades l'adverbi *ad* ('a, cap a, fins a'), al monjo se li va acudir fusionar les lletres *a* i *d* en un únic símbol, encorbant endavant el pal de la *d* al voltant de la *a*.

En qualsevol cas, una altra versió explica que un comerciant veié el símbol @ en algun manuscrit dels monjos, li va agradar i va decidir usar-lo com a símbol d'àmfora. ________________ que, a l'edat mitjana, l'àmfora de terracota dels grecs i els romans es va usar com a unitat de mesura del gra, les espècies, l'oli i el vi.

________________, en 1971 l'enginyer electrònic nord-americà Raymond Tomlinson (que el 2009 va rebre el Premi Príncep d'Astúries d'Investigació Científica i Tècnica) es va incorporar al projecte de missatgeria de la xarxa de computadors del Departament de Defensa dels Estats Units. Tomlinson buscava un símbol per separar el nom de la persona del lloc on es posava l'adreça electrònica. ________________, li'n calia un que estiguera present en tots els teclats però que no apareguera en els noms de persones ni d'empreses. L'@ encara formava part dels teclats però no tenia cap utilitat per als usuaris, de manera que no creava cap confusió. ________________, així fou com la paraula 'arrova', ben viva en el camp valencià, ha passat a ser universal gràcies al correu electrònic i internet.

mingoforever: "arrova, rova": WordPress.com (adaptat)

LES CONJUNCIONS

Les conjuncions són elements invariables que relacionen o enllacen oracions o els constituents d'una oració. Les conjuncions poden estar formades per una sola paraula (*i, o, que, si, perquè*), però també hi ha les anomenades locucions conjuntives, que són elements agrupats que funcionen. Moltes d'aquestes locucions es formen amb un adverbi o una preposició més la conjunció *que*.

Classificació de les conjuncions

Tenint en compte la classe de nexe que formen, les conjuncions poden ser de coordinació si relacionen oracions independents que estan a un mateix nivell sintàctic, i de subordinació si introdueixen una oració que complementa la principal, de la qual depén.

- Les conjuncions de coordinació enllacen oracions simples, dins d'una oració composta; així, en *Poseu més paper a la impressora i mireu que quede ben col·locat*, la conjunció *i* enllaça l'oració *Poseu més paper a la impressora* amb l'oració *mireu que quede ben col·locat*. També es poden enllaçar o sintagmes (*paper reciclat i paper sense reciclar*) o mots (*blanc o gris*).
- Les conjuncions de subordinació enllacen dos oracions que tenen una relació de subordinació; és a dir, que l'una depén de l'altra: *Si no poses paper a la impressora, no podràs fer cap còpia.*

Les conjuncions i locucions conjuntives més importants són:

DE COORDINACIÓ	copulatives	i, ni
	disjuntives	o, o bé
	adversatives	però, sinó, sinó que, malgrat que, mentre que
	distributives	adés ... adés, ara ... ara, ara ... adés, adés ...ara, ni ...ni, ja ... ja, l'un ... l'altre, mig ... mig, no solament ... sinó també, siga ... siga, així com, tant com, que ... que, qui ... qui, entre que ... i que
	il·latives	doncs
	continuatives	així que, altrament

DE SUBORDINACIÓ	completives	que, si
	temporals	quan, mentre, alhora que, abans que, fins que, d'ençà que, des que, després que, sempre que, tan bon punt, així que, tot seguit que, tan prompte com, cada vegada que, tota vegada que, a penes, tot just, tot d'una que
	modals	així com, tal com, segons com, com si, sense que, com aquell que, igual que, com ara
	condicionals	si, amb que, en cas que, posat que, a condició que, només que, sols que, sempre que, a menys que, llevat que, fora que, tret que, si doncs no
	concessives	encara que, a pesar que, malgrat que, per bé que, per més que, bé que, si bé, tot i que, mal que
	consecutives	de (tal) manera que, tant que, tan que, que, doncs, així que
	causals	perquè, ja que, vist que, per tal com, com que, com siga que, atés que, considerant que, puix que[5], que, car
	comparatives	tan ... com, tant ... com, com menys ... menys, com més ... més, com menys ... més, com més ... menys, més... que, menys ... que
	finals	perquè, a fi que, per tal que, que

[5] Les conjuncions *puix que* i *car* resulten arcaiques i s'usen en contextos molt formals.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Dubtes i vacil·lacions en l'ús d'algunes conjuncions

i/o

A diferència del castellà, les conjuncions *i*, *o*, davant de paraules que comencen respectivament per *i* o per *o* no canvien mai per *e*, *u*: *Laura i Isabel són amigues*; *M'he deixat la porta tancada o oberta*?

doncs

La conjunció *doncs* és consecutiva (equival a 'per conseqüent'), i no causal (contrasta amb el 'pues' castellà, que té els dos sentits): *No vols anar a passejar? Doncs queda't a casa.*

L'ús de *doncs* no és correcte si en lloc de *doncs* es pot posar *perquè* o *ja que*: *No vol anar a passejar perquè/ja que plou* (i no **No vol anar a passejar, doncs plou*).

perquè, per què i per a què

- ***perquè***, és conjunció causal quan el verb està en indicatiu, com el 'porque' castellà, i també indica finalitat amb el verb en subjuntiu com el 'para que' castellà: *He vingut perquè calia* (causal); *T'ho dic perquè ho sàpies* (final).
- ***perquè***, a més de conjunció, pot ser també substantiu ('el motiu'): *No sabria dir-te el perquè.*
- ***per què*** no és conjunció, sinó la unió de la "preposició *per* + *què*" (interrogatiu o relatiu tònic): *Per què ho fas a mà?* ('*per* + interrogatiu'); *El lloc per què passe és molt perillós* ('*per* + relatiu').
- ***per a què*** no és conjunció, sinó la unió de la preposició *per a* + l'interrogatiu *què* (cast. 'para qué'), i és intercanviable per 'amb quin propòsit'. S'utilitza només en oracions interrogatives i amb verbs com ara *servir*, *usar*, *utilitzar*, *voler*, *necessitar*: *Per a què serveix aquest programa?*

que

La conjunció *que* introductòria d'una oració subordinada no es pot ometre: *Li pregue que vinga de seguida* (i no **Li pregue vinga de seguida*).

La conjunció *que* no porta preposició davant: *La possibilitat que haja sigut ella és remota* (i no **La possibilitat de que haja sigut ella és remota*).

No s'ha d'ometre tampoc la conjunció *que* darrere de l'adverbi d'afirmació *sí*: *Ell sí que està interessat en el producte* (i no **Ell sí està interessat en el producte*).

mentre (o mentres), mentre que (o mentres que), mentrestant

La conjunció temporal *mentre*/*mentres* ('durant el temps en què', 'suposant que, posat cas que') indica simultaneïtat entre accions: *Mentre*/*mentres ell fa el sopar, els fills paren taula.*

La locució conjuntiva adversativa *mentre que* / *mentres que* s'usa per a contraposar dos accions: *Anna està acabant els estudis mentre que / mentres que Esteve fa una enginyeria.*

Mentrestant és un adverbi temporal. Sempre funciona sol i en relació amb una acció paral·lela o simultània ja enunciada. No és intercanviable amb els anteriors: *Jo acabaré de fer l'ensalada; vosaltres, mentrestant, aneu parant taula* (i no **Jo acabaré de fer l'ensalada; vosaltres, mentre, aneu parant taula*).

com que

Quan la conjunció *com* té caràcter causal es reforça amb la partícula *que*. S'usa a començament d'oració: *Com que és tan bon jugador, de segur que guanyarà.*

així que

L'ús de l'adverbi *només* com a conjunció temporal és un calc del castellà. En aquests casos cal usar *així que, de seguida que, tot seguit que, quan*: *Així que vingueren, se n'anaren* (i no **Només vingueren, se n'anaren*).

Així que també pot tindre un valor de conseqüència o de recapitulació ('de manera que'): *Tenim molta pressa, així que no ens faces esperar.*

sempre que

La locució **sempre* i *quan* és un altre calc del castellà. S'ha de substituir per *sempre que* o *amb la condició que*: *Anirem a passejar sempre que no ploga.*

segons i conforme

Segons s'utilitza com a preposició: *Obrarà segons la seua consciència*, i, també, es pot usar com a conjunció (equivalent a *tal com*): *Segons faces, tindràs.* En canvi, *conforme*, és adjectiu: *Jo no estic conforme amb això que has dit*; *Fa una temperatura conforme a l'època en què estem.*

Però *conforme* no es pot usar com a conjunció amb valor de progressivitat temporal. En aquest cas cal usar les locucions *a mesura que* o *tal com*: *Col·locarem els invitats a mesura que vagen arribant* (i no **Col·locarem els invitats segons vagen arribant*).

sinó, si no

La conjunció adversativa *sinó*, que s'escriu en una sola paraula, s'usa, principalment, per a contraposar un concepte a un altre: *No estudia, sinó que treballa*, mentre que *si no* (conjunció *si* + adverbi *no*) introdueix una oració condicional: *Si no estudies, no aprovaràs.*

9. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. **Els usuaris tindran el producte ____________ facen la comanda.**
   a) sempre que
   b) sempre i quan
   c) amb la condició de que
2. **No ha assistit a la comissió ____________ estava malalta.**
   a) doncs
   b) perquè
   c) per què
3. **La possibilitat ____________ s'haja equivocat és mínima.**
   a) que
   b) de que
   c) de què
4. **La veritat és que no m'ho ha dit ell, ____________ el seu germà.**
   a) si no
   b) sino
   c) sinó
5. **Les amigues ____________ esperen la festa; vindran ____________ els ho diguem.**
   a) sí, només
   b) sí que, així que
   c) sí, només que
6. **Han posat reixes ____________ no entren a robar.**
   a) per a què
   b) per que
   c) perquè
7. **____________ tu fas l'escurada, jo agranaré el menjador.**
   a) Mentrestant
   b) Mentre
   c) Mentre que
8. **____________ diu la nota, ja s'ha obert el termini de matriculació.**
   a) Tal com
   b) Segons que
   c) Conforme

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

10. Uniu les oracions amb les conjuncions apropiades. Feu els canvis necessaris.

a) L'empresa ha fet fallida. L'empresa ha tingut una mala gestió.

____

b) Carles anirà al teatre. Els seus amics li han dit que no hi vaja.

____

c) He entrat en una botiga. Ahir vaig donar la roba vella. Vull comprar-me roba nova.

____

d) Sílvia ix amb un altre xic. Aquest xic no cau bé a les seues amigues.

____

e) Aniran a viure a cals pares. Han de construir un segon pis.

____

11. Completeu el text amb la paraula adequada, segons la definició que es dóna per a cada cas. Fixeu-vos en l'exemple que hi ha al començament.

—*Un* **(0)** moment, senyor comissari —l'interrompé Butxana en to seriós —. Quant a mi respecta, **(1)** __________ entrevista ha tocat fi si la proposició que em vol fer és la que jo em pense. Aquestes normes legals a què fa referència no són de **(2)** __________ competència. Li ho he dit moltes vegades i no em cansaré de repetir-li-ho: no **(3)** __________ un bòfia i, per tant, no remate faenes que no em corresponen. **(4)** __________, continuaré amb la meua forma de fer les coses: no lliuraré mai un delinqüent. En tot cas, haurien de ser els meus clients **(5)** __________ qui m'exigiren tal fórmula. I ni així ho faria. Jo no m'**(6)** __________ a requisits legals de lletra menuda **(7)** __________ a la meua consciència. I aquesta em diu que, mentre hi haja delinqüents de frac, que són els que veritablement afecten el pressupost general, és ridícul detindre **(8)** __________ que, al capdavall —Butxana esbossà un somriure irònic—, fan que la ciutat semble d'allò més americana. Bé, **(9)** __________ no li ve de nou; si vol continuem parlant **(10)** __________, si ho prefereix, me'n vaig. Vosté mateix, comissari.

FERRAN TORRENT, *No emprenyeu el comissari*, Columna

Definició	Solució
(0) Article indeterminat, masculí singular.	*Un*
(1) Demostratiu, primer grau, femení, singular.	
(2) Possessiu tònic, primera persona, femení.	
(3) Primera persona del singular del present d'indicatiu del verb *ser*.	
(4) Connector textual de reformulació.	
(5) Article definit, masculí, plural.	
(6) Primera persona del singular del present d'indicatiu del verb *atendre*.	
(7) Conjunció adversativa.	
(8) Mot compost referit a les persones insignificants o mediocres.	
(9) Pronom demostratiu neutre, segon grau.	
(10) Conjunció disjuntiva.	

LÈXIC I SEMÀNTICA

ELS MITJANS DE LA COMUNICACIÓ

1. Completeu el text amb les paraules més adequades de les que hi ha entre parèntesis.

MENYS INFORMACIÓ, PERÒ MILLOR

A causa de la sobreabundància de notícies, la informació es troba literalment **(1)** ______________ (*contaminada, desfeta, malbaratada*), enverinada per mentires de qualsevol classe, intoxicada pels rumors, les deformacions, les distorsions i les **(2)** ______________ (*conspiracions, elisions, manipulacions*).

S'està suscitant en aquest sector el que ja va ocórrer en el de l'alimentació. Després de la Segona Guerra Mundial els aliments van escassejar, i açò encara és així en nombrosos llocs del planeta, però quan cap a 1950, gràcies a les "revolucions agrícoles", el camp va començar a **(3)** ______________ (*créixer, donar, produir*) en abundància, especialment en els països d'Europa Occidental i d'Amèrica del Nord, la població va començar a adonar-se que molts aliments estaven contaminats, enverinats per pesticides, i provocaven nombrosos problemes de salut (obesitat, malalties cardiovasculars, càncer...), la qual cosa va **(4)** ______________ (*alliberar, desencadenar, esclatar*) el pànic entre les masses, igual que va ocórrer en els anys 1980 amb l'epidèmia de les "vaques boges". Aquests esdeveniments ens van conscienciar del fet que, si bé abans podíem morir de fam, després podríem haver mort per **(5)** ______________ (*ingerir, absorbir, engolir*) aliments contaminats.



Amb la informació ocorre el mateix. Ha sigut molt escassa al llarg de la història, i encara hui hi ha **(6)** ______________ (*organismes, corporacions, règims*) dictatorials en què no es disposa d'una informació completa ni fiable. No obstant això, en els estats democràtics, la informació es desborda i ens asfixia. El filòsof grec Empèdocles deia que el món estava format per la combinació de quatre elements: aire, aigua, terra i foc. En l'era **(7)** ______________ (*tecnològica, digital, telemàtica*) la informació és tan abundant que constitueix el quint element del nostre món globalitzat. I com es pot comprovar, igual que en el cas dels aliments, està contaminada.

Sovint ens enverina la ment, ens intoxica, contamina el cervell i tracta d'injectar en el nostre **(8)** ______________ (*inconscient, trellat, juí*), idees que no són nostres. Per això, cada vegada més ciutadans reclamen el que podria anomenar-se una "ecologia de la informació" que la netege de tot aquest "marejol negre" de mentires.

A un gran nombre de persones els preocupa l'arrogància de les grans indústries de la comunicació. Els mitjans dominants donen prioritat als seus interessos particulars en detriment de l'interés públic. Confonen llibertat d'expressió i llibertat d'empresa, la qual consideren prioritària. Però la llibertat d'empresa no pot **(9)** ______________ (*ressaltar, preponderar, prevaldre*) de cap manera sobre el dret de la ciutadania a disposar d'una informació rigorosa i veraç, ni servir de **(10)** ______________ (*disfressa, pretext, absolució*) a la difusió de falses notícies, difamacions o campanyes de manipulació de masses.

La llibertat dels mitjans de comunicació no és més que la prolongació de la llibertat col·lectiva d'expressió, fonament de la democràcia.

Ignacio Ramonet, *L'Explosion du journalisme* (traduït i adaptat)

ELS ESTRANGERISMES I ELS NEOLOGISMES

L'evolució constant de la societat ens aporta cada dia conceptes i objectes nous. Doncs al mateix temps que apareix un producte o un concepte nou, cal crear la paraula o expressió que els designe. Per exemple, des de l'aparició dels *telèfons intel·ligents* (*smartphones*) ens podem fer *selfies* o *autofotos*, ens descarreguem *apps*, ens enviem *mems* i acompanyem els missatges amb *emoticones* i *emojis*. Aquestes paraules noves es denominen **neologismes**. Totes les llengües tenen mecanismes per a la creació de neologismes, necessaris per a referir-nos a les realitats que van apareixent. Alguns d'aquests procediments són:

- Mitjançant les regles pròpies de formació de paraules que ja existeixen en la llengua (treballat en les unitats anteriors): la **derivació** i la **composició**. Per exemple, *antiboira* està formada per derivació amb el prefix *anti-* i la paraula *boira*. La composició, d'altra banda, és la formació de mots nous a partir de la unió de dos o més paraules de la llengua: *eixugaparabrisa* és una paraula formada a partir de la unió de les paraules *eixugar*, *parar* i *brisa*.
- Mitjançant un **canvi semàntic**, és a dir, donant a mots existents en la llengua nous significats que abans no tenien. Per exemple, les paraules *arrova*, *icona*, *pirata*, *ratolí*, *safata*, *tauleta* o *paperera* han adquirit un significat nou des de l'aparició de la informàtica.
- Mitjançant l'adopció de paraules procedents d'altres llengües: els **estrangerismes**. Actualment, la quantitat més gran d'estrangerismes prové de l'anglés (*dandi*, *hipster*, *nightclub*, *quètxup*, *rock-and-roll*, *striptease*, *càsting*, *derbi*, *escàner*, *gasoil*, *handbol*, *web*, *off the record*, *waterpolo*), però també n'hi ha d'altres llengües com ara el francés (*amateur*, *boutique*, *carrusel*, *croissant*, *foie gras*, *souvenir*, *suflé*, *partenaire*), el castellà (*mojito*, *orujo*, *mariachi*), l'italià (*adagio*, *brio*, *espaguetis*), el japonés (*emoji*, *kamikaze*, *manga*, *sushi*), el turc (*iogurt*), l'àrab (*burca*, *henna*, *tagín*), el portugués (*bossa nova*, *fado*), el noruec (*esquí*), el sànscrit (*guru*), etc.

Cal distingir els estrangerismes necessaris, ja que designen un concepte nou, dels que són innecessaris, anomenats **barbarismes**. És a dir, les paraules adoptades d'una altra llengua que no omplin cap buit lèxic, ja que la llengua ja compta, per a denominar el mateix concepte, amb una paraula pròpia, la qual pot arribar a ser desplaçada pel barbarisme.

A més, també s'han diferenciar els estrangerismes adoptats sense cap modificació d'aquells que sí que han estat ja adaptats a la nostra ortografia. Els primers conserven la grafia de la llengua original i s'escriuen en cursiva (*airbag*, *allegro*, *carpaccio*, *catering*, *container*, *drag queen*, *fitness*, *finger*, *hardware*, *jabugo*, *overbooking*, *playback*, *sexy*, *space shuttle*, *spoiler*, *software*, *tour*, *windsurf*).

En canvi, els estrangerismes ja adaptats ortogràficament s'escriuran en redona: bufet (fr. *buffet*), càsting (ang. *casting*), còctel (ang. *cocktail*), escàner (ang. *scanner*), gurmet (fr. *gourmet*), estoc (ang. *stock*), estrés (ang. *stress*), forfet (fr. *forfait*), hàmster (al. *hamster*), hòlding (ang. *holding*), glamur (fr. *glamour*), gol (ang. *goal*), ionqui (ang. *junkie*), luthier (fr. *luthier*), màrqueting (ang. *marketing*), manxego (cast. *manchego*), mujahidí (àrab *al-mujāhidīn*), nicab (àrab *niqāb*), pàrquing (ang. *parking*), píling (ang. *peeling*), pícnic (fr. *pique-nique*), píercing (ang. *piercing*), ral·li (ang. *rally*), rulot (fr. *roulotte*), tramvia (ang. *tramway*), xerés (cast. *jerez*), xèrif (ang. *sheriff*), xip (ang. *chip*), xou (ang. *show*).

ELS MOTS PATRIMONIALS I ELS CULTISMES

Els mots patrimonials

El percentatge més gran del lèxic (paraules com ara *aigua, arbre, cel, ciutat, escala, fer, fusta, germà, home, màquina, paraula, pare, parlar, per, pluja, saber, tindre, terra, veure, viure*) prové del llatí vulgar, des d'on va seguir processos evolutius i va sofrir modificacions fins que va assolir la forma actual: són els mots patrimonials, també anomenats hereditaris o populars.

Els cultismes

Una altra quantitat gens menyspreable de paraules, usades més específicament en els registres acadèmics, s'han adoptat quasi directament del llatí amb poques modificacions i no han seguit el curs evolutiu dels mots patrimonials, sinó que s'han incorporat posteriorment: són els anomenats cultismes o mots savis, alguns dels quals són hui dia molt habituals (*examen, òrgan, directe, múscul, article, oculista, conductor, vídeo, nupcial, rupestre*).

Classificació

CLASSE	CARACTERÍSTIQUES	EXEMPLES
Patrimonials	Presenten l'evolució fonètica completa.	VETULA > vetlla > vella
Cultismes	Presos directament del llatí sense que els afecten l'evolució fonètica.	EXAMEN > examen
Semicultismes	S'ha interromput l'evolució fonètica.	SPATULA > espatla MIRACULU > miracle
Doblets	Un mateix ètim dóna dos o més mots, un per la via popular i un altre per la via culta.	CATHEDRA > cadira (patrimonial), càtedra (culte)

Altres exemples de doblets: ARTICULU > *article/artell*, AXILLA > *axil·la/aixella*, DIRECTU > *directe/dret*, LAICU > *laic/llec*, STRICTU > *estricte/estret*, VIATICU > *viàtic/viatge*.

Els pseudoderivats

Hi ha una sèrie de cultismes, anomenats pseudoderivats o falsos derivats, que no s'escriuen com la resta de paraules de la mateixa família, ja que provenen directament del llatí i no de mots patrimonials. Així, per exemple, de la paraula *boca* fem els derivats *boqueta* o *bocassa*; en canvi, el mot *bucal* (i no **bocal*), que semblaria un derivat de *boca*, prové directament del llatí BUCCA, i per això s'escriu amb una *u* i no amb una *o* com la resta de paraules de la mateixa família. Casos com aquest fan que, de vegades, es crega erròniament que hi ha incoherències ortogràfiques. Exemples: *doble/duplicat, filla-fillastra-fillol/filial, llengua-llenguatge/lingüística, lliure-lliurement/llibertat-llibertí, orella-orellera/auricular.*

2. **Identifiqueu els estrangerismes i els neologismes de les oracions següents. Digueu si es podrien canviar per altres paraules o expressions genuïnes.**

a) Mengem paté i creps, bevem bíter i en casos puntuals ens atrevim amb la grappa i l'orujo.

b) Practiquem esports com l'ala de pendent o el tresc.

c) Ens preocupen els temes relacionats amb la predelinqüència, la drogoaddicció i la reinserció.

d) Patim amb les previsions meteorològiques de cumulonimbus i marejol durant les vacances.

e) L'època dels cedés i dels devedés ja ha passat.

f) Ens plantegem comprar un bon maquinari i les últimes versions del programari que utilitzem.

g) Tenim un abric de moltó, una camisa de xantung i un jersei de caixmir per a les grans ocasions.

h) Hem aprés a coure a la papillota i a utilitzar la cocota.

i) Encara no ens cal un lífting però de tant en tant ens fem un píling.

j) Conduïm un escúter encara que, de fet, ens agradaria tindre un automòbil tot terreny.

3. **Identifiqueu els cultismes de les oracions següents.**

a) He llegit en un article que l'artell és una articulació de les mans i dels peus.

b) A la nevera se li sol dir ara frigorífic.

c) Els lingüistes estudien les llengües.

d) El catedràtic va moure la cadira una mica abans de començar l'acte.

e) M'han prescrit unes fregues manuals de pedicura.

f) Els metges pensen que és un miracle perquè s'ha curat totalment de l'esquena.



4. **Subratlleu els pseudoderivats dels grups de paraules següents.**

fill, filial, fillola

cervell, cerebral, cervellera

moviment, mòbil, moure

calbesa, calba, calvície

labial, llavi, llaviejar

dèbit, devies, deure

avortar, avortament, abortiu

saber, savi, sap

EL TEXT

LES PROPIETATS TEXTUALS: LA COHESIÓ

La cohesió és la propietat textual que permet la construcció global del text per mitjà d'una sèrie de recursos lingüístics i les relacions que s'estableixen entre aquests. Hi ha dos classes de cohesió: la cohesió lèxica (que es tracta en la unitat 6) i la cohesió gramatical.

En relació amb la cohesió gramatical, hem de considerar:

- **La connectivitat del text.** És a dir, les relacions que s'estableixen entre els diversos enunciats del discurs. Cal recordar que la connexió textual no sempre s'efectua a través de connectors, també es pot realitzar per mitjà d'una ordenació adequada de les oracions en el text (en *Hui plou. No eixiré de casa*, la segona frase és conseqüència de la primera), de la connexió lèxica (amb paraules amb significat ple, com ara *conclusió, raó, motiu*...; *causar, afegir, concloure*...; *primer, segon, darrer*...) o de recursos gràfics (guions, títols, etc.).

  No obstant això, els connectors textuals (que estudiem en l'apartat de morfosintaxi d'aquesta mateixa unitat) són els elements de connexió més visibles. Ara bé, convé no abusar-ne, ja que poden carregar el discurs i fer-lo poc natural.

- **Els díctics.** Són els elements que fan referència als components del context de comunicació. La dixi pot ser de tres classes: personal (marques lingüístiques que es refereixen als participants de la comunicació), espacial (al·ludeixen al lloc on es produeix el discurs) i temporal (remeten al temps d'enunciació). Per exemple: en una oració com *Jo ara et tinc ací, però l'any passat estaves molt lluny*, podem trobar marques díctiques personals de l'emissor i el receptor (*Jo, et, tinc; et, estaves*), espacials del lloc i el no-lloc d'enunciació (*ací; molt lluny*) i temporals del present i el passat (*ara, tinc; l'any passat, estaves*).

- **Recursos anafòrics.** L'anàfora és el principal procediment cohesionador que permet mantindre la referència als conceptes que ja han aparegut en el text, i així evitar repeticions. L'anàfora s'estableix a través de formes de contingut gramatical (pronoms, determinants, concordances gramaticals, el·lipsis, etc.), però també amb paraules de significat ple (vegeu: relacions referencials dins de la cohesió lèxica, unitat 6).

- **La disposició del text.** Es tracta que la distribució per paràgrafs i l'ús dels signes de puntuació siguen correctes.



ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

1. **Reescriviu amb procediments anafòrics (el·lipsis, pronoms febles, possessius, demostratius, expressions sinònimes, etc.) la notícia següent evitant les repeticions, però mantenint la referència als conceptes que es ressalten en negreta.**

El misteri del corresponsal fantasma d'"El Mundo' a Portugal

Àlex Gutiérrez, BARCELONA. Alguns mitjans portuguesos intenten saber qui és Sebastião Pereira, el presumpte corresponsal d'*El Mundo* a Portugal que, la darrera setmana i arran dels desoladors incendis que han afectat **Portugal**, ha estat firmant articles datats a Lisboa. Com que **a Portugal** és obligatori –fins i tot per als corresponsals estrangers– donar-se d'alta en un organisme que regula l'exercici del periodisme, ha resultat fàcil comprovar que no hi ha ningú registrat amb el nom **de Sebastião Pereira**. Després de diverses perquisicions, alguns periodistes portuguesos van aconseguir parlar amb Silvia Román, responsable d'Internacional a *El Mundo*. La resposta **de Silvia Román** va deixar perplexos **els periodistes**: "Sebastião Pereira és un periodista, **Sebastião Pereira** es va formar en ***El Mundo*** i actualment **Sebastião Pereira** treballa a Portugal. El nom **de Sebastião Pereira** és un pseudònim i en *El Mundo* no podem revelar la identitat **de Sebastião Pereira**".



Ara.cat (adaptat)

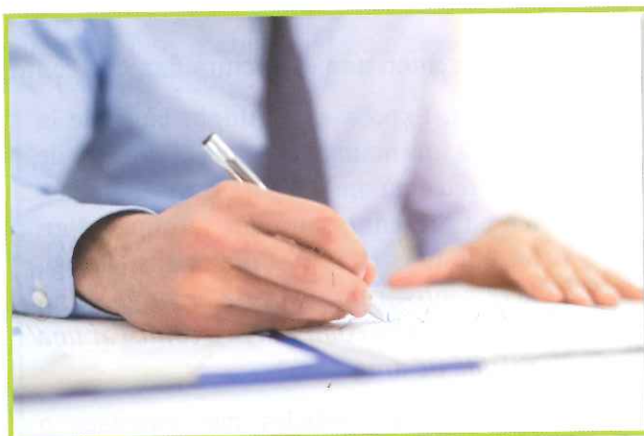
a) **Quines marques de dixi temporal i espacial heu localitzat en el text? L'únic verb en primera persona *és podem* (última oració: *El Mundo no podem...*): és un díctic personal?**

b) **La cohesió lèxica del text anterior s'ha aconseguit en part per l'ús de moltes paraules del lèxic del periodisme. Identifiqueu-les.**

L'ÀMBIT PERIODÍSTIC (I). ELS GENERES INFORMATIUS: LA NOTÍCIA

L'àmbit periodístic és el dels mitjans de comunicació de masses, que difonen informacions i missatges de manera ràpida i eficaç a col·lectius nombrosos de gent. Hi ha mitjans escrits (premsa en paper o en format electrònic) i mitjans audiovisuals (ràdio, televisió i plataformes web).

Característiques dels mitjans escrits:



Participants. El periodista es dirigeix a un públic desconegut i té temps de planificar i de redactar els textos. Es tracta, per tant, d'una situació bàsicament formal. Però, a més, com que pretén arribar a un públic tan ampli com siga possible, ha d'usar formes i expressions comunes i freqüents, i ha d'evitar el llenguatge especialitzat que no siga comprensible per a una majoria heterogènia.

Gèneres. N'hi ha dos grups bàsics: gèneres informatius (notícia, reportatge informatiu, entrevista informativa, etc.) i gèneres d'opinió (editorial, article d'opinió, carta al director, crítica, etc.). També hi ha gèneres híbrids que combinen informació i opinió (crònica, reportatge d'investigació, entrevista d'opinió o de personalitat, etc.).

Finalitat. En els gèneres informatius predominen els textos narratius o expositius, i en els gèneres d'opinió els argumentatius.

Varietat lingüística. En els textos periodístics s'usa el registre estàndard, el més neutre i el que permet la màxima comprensió per part d'un públic extens. Com que es tracta d'una modalitat eficaç per a la comunicació, és un registre clar, precís, concís, correcte i adequat. Això significa que, d'una banda, no pot ser enrevessat, artificiós ni innecessàriament culte, i, de l'altra, ni incorrecte ni vulgar ni dialectal o col·loquial.

LA NOTÍCIA

Els gèneres informatius tenen com a objectiu principal transmetre informació de manera objectiva. El redactor evita les referències personals, eludeix la subjectivitat, les expressions valoratives i els significats connotatius. Tot i això, és freqüent que la informació deixe entreveure una ideologia determinada, i per això trobem que una mateixa notícia pot estar contada de manera distinta en diferents mitjans de comunicació.



Els dos gèneres informatius principals són la notícia i el reportatge informatiu. Es diferencien en dos aspectes bàsics. El primer és l'extensió: el reportatge és més extens que la notícia, la qual cosa permet incloure més documentació, com ara declaracions, antecedents dels fets, informació gràfica, etc. El segon aspecte té a veure amb l'actualitat: la notícia informa sobre un fet immediat o molt pròxim, mentre que el reportatge pot informar sobre fets que no siguen necessàriament recents.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

La notícia adopta la tipologia narrativa i expositiva per a informar sobre la successió dels fets ocorreguts, però no és estrany que presente seqüències d'altres tipologies, com la descripció. La notícia ha de respondre a les sis preguntes clàssiques del periodisme: Qui? Què? Quan? Com? On? i Per què?

L'estructura de la notícia és la d'una piràmide invertida, és a dir, que les dades de més interés informatiu apareixen al principi: en el titular, en l'entradeta o en el primer paràgraf. En canvi, la rellevància informativa va disminuint a mesura que el text avança. Aquesta estructura és adequada per la lectura selectiva i fragmentària que fan els lectors. Llegim el titular i, si ens interessa, passem a llegir la notícia, que podem abandonar quan creiem que la resta només conté informació accessòria.

Les notícies presenten una estructura fixa que conté les parts següents:

- **Titular**. Exposa el contingut bàsic de la notícia, normalment el *qui* i el *què*. Ha de ser breu (màxim 12 paraules). Es redacten en present encara que informen d'un fet que haja passat el dia abans: *La policia confisca una partida de droga* (i no **La policia ha confiscat / va confiscar una partida de droga*).



- **Entrada**. Les notícies més extenses o més destacades inclouen una entrada: un primer paràgraf en negreta que recull les dades essencials dels fets i explica d'una manera més completa la informació del titular.
- **Signatura** i **localització**. Abans del cos, es posa el nom del redactor i, si cal, el lloc en què s'ha escrit.
- **Cos**. Tenint present l'estructura de piràmide invertida, les dades bàsiques es poden completar amb informacions complementàries, com ara xifres precises, declaracions dels protagonistes en estil directe, etc. El text es distribueix en paràgrafs, cadascun centrat en un aspecte concret o parcial de la notícia. Les frases han de ser preferentment breus (de no més de 20 paraules) i de sintaxi poc complexa.

2. Torneu a llegir la notícia de la pàgina 83 i responeu a les preguntes següents.

a) Fixeu-vos en l'estructura i identifiqueu-ne les parts. Quines característiques de les que s'han comentat de cada part de la notícia presenta el text?

b) La redacció respon a les sis preguntes característiques de la notícia? Podem concloure que té una estructura de piràmide invertida?

c) Quina tipologia textual té el text? Justifiqueu la resposta.

d) Creieu que el registre amb què s'ha escrit és eficaç per a aconseguir una bona comunicació?

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORALS



MONÒLEG

1. Feu un monòleg d'uns tres minuts sobre el tema següent. Llegiu la introducció i elegiu les idees que considereu oportunes i, si voleu, afegiu-ne de pròpies.

LA IMPORTÀNCIA D'ESTAR BEN INFORMATS

Els mitjans de comunicació de masses ens permeten estar informats del que passa en el món. Però en els últims anys, amb l'aparició de les noves tecnologies, s'han produït una sèrie de canvis que han capgirat la nostra relació amb els mitjans. Fins a quin punt aquesta nova situació ha fet que estiguem més ben informats? O passa tot el contrari?

Algunes idees

- Mitjans tradicionals i mitjans nous: avantatges i inconvenients.
- El futur de la premsa en paper i de la televisió tradicional.
- La manipulació de la informació i la fiabilitat de les fonts.
- Personalment, quin ús feu dels mitjans de comunicació?



DIÀLEG

2. Manteniu un diàleg d'uns set minuts amb una altra persona de la classe sobre la situació comunicativa següent. Mostreu-vos participatius i eviteu fer intervencions massa curtes. Al final, concerteu la conclusió.

L'ÚS DEL MÒBIL I DE LES XARXES SOCIALS

Persona A

Participes com a expert o experta en l'ús del mòbil i de les xarxes socials en una tertúlia d'una emissora de ràdio municipal. Penses que les xarxes socials s'han guanyat un lloc fonamental en la manera d'entendre la relació amb els altres, també entre els jóvens. Però cal treballar per a estendre'n les bones pràctiques i conscienciar la joventut dels seus perills.

Comença presentant la tertúlia i, a continuació, exposa el teu punt de vista.

- Els beneficis que aporten les xarxes socials.
- Quines bones pràctiques aconsellaries.
- La bretxa entre natius digitals i els que no ho són.
- La quantitat de funcions i aplicacions que pot tindre un mòbil.

Persona B

Participes com a usuari o usuària del mòbil i de les xarxes socials en una tertúlia d'una emissora de ràdio municipal. Penses que els jóvens estan molt més exposats als perills de l'ús inadequat del mòbil, ja que no són prou conscients dels seus inconvenients en les aules, en la vida familiar, en les relacions socials, etc.

Després de sentir la intervenció de l'altra persona, exposa el teu punt de vista i comenceu el debat.

- El mal ús del mòbil que en fan tant els jóvens com els més majors.
- El temps que es perd en el mòbil s'hauria de dedicar a coses importants: estudis, família, esport, descans, etc.
- S'ha de controlar i limitar l'ús del mòbil en el cas dels més menuts.
- Moltes funcions del mòbil no les utilitzem mai.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITES

1. **Aprofiteu el text següent per a redactar una notícia falsa d'una extensió entre 200 i 220 paraules, a partir de qualsevol experiència que conegueu.**

NOTÍCIES FALSES QUE VAN ENGANYAR ELS MITJANS

El periodisme té un compromís amb la veritat dels fets, però sovintegen els casos en què una informació falsa s'ha difós com si fóra certa. Fins i tot hi ha hagut periodistes que s'han aprofitat de la seua posició per a publicar falsedats.

Internet permet publicar escrits anònims i pot distribuir massivament la informació. Això ha permés que moltes persones puguen publicar informació falsa sense cap control.

Que una notícia es compartisca moltes vegades no vol dir que siga veritat. Les notícies falses són negoci. Cada vegada hi ha més notícies falses que es presenten amb titulars cridaners perquè així es comparteixen més vegades per les xarxes socials i produeixen més ingressos als creadors. La part negativa és que, com més vegades es comparteix una notícia, més possibilitats hi ha que els mitjans la consideren certa.

Tommaso Debenedetti, el mentider més gran de la història del periodisme, és un periodista italià que aconseguia bones entrevistes amb personatges rellevants per al seu diari de províncies. Va arribar a entrevistar l'escriptor Mario Vargas Llosa i l'expresident soviètic Mikhaïl Gorbatxov. Però es va descobrir que s'inventava les entrevistes quan una redactora del seu diari va entrevistar l'escriptor nord-americà Philip Roth. La periodista li va preguntar per unes declaracions d'una entrevista amb Debenedetti i l'escriptor li va assegurar que no el coneixia de res.

El mateix Debenedetti va anunciar a través de diversos comptes falsos de Twitter la mort de Fidel Castro. Per donar credibilitat a les seues invencions, creava comptes falsos de polítics i els utilitzava per a difondre la informació que publicava. En conseqüència, molts mitjans de comunicació van anunciar la mort de Castro.

A continuació teniu algunes notícies falses que van circular per internet:

- "Un llop es passeja pels vestidors dels Jocs Olímpics d'Hivern de 2014 a Sotxi". En realitat no hi havia cap llop en els vestidors d'aquesta ciutat russa. Tot va ser una broma d'un esportista i un presentador, però alguns mitjans de comunicació com la CNN van caure a la trampa i van publicar el vídeo com si fóra real.
- "Un banquer deixa només l'1% de propina en un restaurant". Aquesta informació es va publicar quan seguidors del moviment Occupy Wall Street es manifestaven contra els poders financers. La notícia deixava en mal lloc els banquers de Wall Street i per això es va compartir moltes vegades, però en realitat era falsa. El diari digital *Huffington Post* la va publicar.
- Per internet no només circulen textos informatius falsos; sinó també fotografies que han enganyat els periodistes i els lectors, perquè resulta molt fàcil modificar una fotografia sense que es noten les diferències amb l'original. Una informació sobre la falta de queviures a Veneçuela es va il·lustrar amb la fotografia d'un supermercat completament desabastit que, en realitat, era d'un establiment de Texas, amb els prestatges buits en previsió de l'impacte d'un huracà.
- L'expressió anglesa *fake news* (notícies falses) es va utilitzar molt durant les últimes eleccions nord-americanes. Les persones que redactaven *fake news* podien guanyar molts diners si escrivien sobre les eleccions, perquè era un tema molt buscat i compartit a la xarxa. Com més xocants i estrambòtiques eren, molt millor!

ALBERT GUASCH, *La Vanguardia*, 08-06-2017 (adaptat)

2. **Redacteu un resum entre 120 i 140 paraules en què destaqueu les idees principals de l'article següent.**

DIARIS I PUBLICITAT



En els últims anys la premsa ha travessat una profunda crisi. La reconversió tecnològica l'ha forçada a afrontar la competència d'altres mitjans. Els sistemes electrònics moderns per a emmagatzemar, recuperar i difondre continguts informatius li han permés superar aquesta crisi. El paper de la premsa s'ha enriquit amb altres indústries de la comunicació (televisions, xarxes de cable, portals d'internet), i la línia divisòria que abans existia entre els diversos mitjans ha desaparegut.



La disminució de la venda de diaris impresos a causa de la distribució gratuïta de la seua versió digital ha modificat les formes d'explotació dels recursos publicitaris. Els canvis que ha introduït internet en el comportament dels lectors i la busca d'un model de negoci rendible han modificat els processos de comercialització de la gestió publicitària.

En l'actualitat les empreses de comunicació han de determinar noves estructures empresarials per a establir estratègies de distribució multicanal. S'imposen noves aliances de concentració empresarial, un recurs útil per a compensar la disminució de beneficis.



Ja que cap empresa de comunicació té una posició dominant en el mercat, la seua presència en la xarxa exigeix nombrosos esforços que es basen en aliances amb els subministradors de continguts, en l'establiment de sòlides relacions amb els anunciants i en distintes modalitats d'accés a la informació per part dels lectors. En conseqüència, alguns diaris ofereixen informació personalitzada a sectors que necessiten disposar d'una informació específica, els quals es poden ubicar en qualsevol part del món. També han optat per aplicar diferents modalitats de cobrament per a accedir als continguts de les seues versions digitals. N'hi ha que han preferit continuar sent generalistes però amb continguts rigorosos que els distingeixen d'altres diaris *on line*. Altres han optat per restringir determinades informacions als lectors que no han formalitzat una subscripció.



Per a un periòdic digital els ingressos per publicitat són tan necessaris com per a un periòdic tradicional. A banda de les estratègies publicitàries dels editors, l'èxit publicitari en internet es basa en la personalització, la interactivitat, les ofertes mediàtiques i uns continguts originals que no es troben en la versió en paper.

La inversió publicitària a Espanya en els periòdics impresos es va reduir notablement entre 2007 i 2015. Per contra, la inversió en l'àmbit digital es va multiplicar per 2,5 durant el mateix període.



Aquests canvis han causat un gran perjuí al sector de la premsa i el periodisme, ja que s'han perdut milers de llocs de treball. Les grans capçaleres han afrontat expedients de regulació d'ocupació i han hagut de transformar la seua estructura per a afrontar la crisi produïda per la pèrdua de la seua principal font de recursos, els ingressos publicitaris.

marketingactual.es (traduït i adaptat)

1. Escolteu un fragment del programa *De poble en poble*, en què es parla de la ciutat de Morella i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.

MORELLA



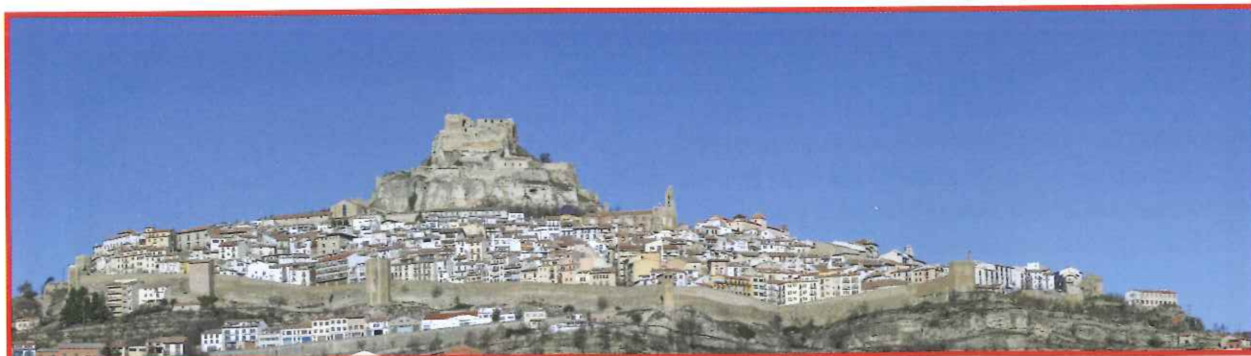
1. Morella...
- a) encara és una ciutat desconeguda per a molta gent.
- b) està considerat un dels pobles més bonics d'Espanya.
- c) té un gran encant a causa dels carrers empinats.

2. Les muralles actuals de la ciutat...
- a) van ser construïdes en temps de Jaume I.
- b) formen un conjunt que no supera els 1.500 metres de llargària.
- c) van començar a construir-se cent anys després de la conquista de Jaume I.

3. Entre les visites cèlebres, cal mencionar...
- a) la del rei Carles V en el segle XVI.
- b) que, contràriament al que es puga creure, Jaume I no la va visitar mai.
- c) les nombroses visites reials, que van des de la de Jaume I fins a la de Joan Carles I.

4. El castell de Morella...
- a) va allotjar militars fins al principi del segle XX.
- b) el va conquerir Blasco d'Alagó després d'un atac sanguinari que va deixar molts morts.
- c) va ser durament bombardejat durant la guerra de Successió.

5. L'actual aspecte de les muralles de la ciutat s'ha conservat així...
- a) perquè, des de l'any 1855, existeix una normativa que les protegeix.
- b) perquè, a diferència de les ciutats de Castelló i València, hi hagué una pressió popular perquè no es demoliren.
- c) per simples motius econòmics, ja que no es van tindre els diners necessaris per a enderrocar-les.



COMPRENSIÓ ESCRITA

1. **Llegiu l'article següent sobre l'evolució del turisme en què se n'han eliminat cinc fragments. A continuació teniu set enunciats (A-G), dels quals heu d'elegir els cinc que millor s'adeqüen a cada buit (1-5). Hi ha dos enunciats que no corresponen a cap buit.**

EL TURISME DE MASSES NO ÉS SOSTENIBLE

Abans de la Primera Guerra Mundial, els banys de sol en les platges europees no existien. Els cànons de bellesa estaven relacionats amb les classes socials, i l'ideal dels rics era tindre la pell blanca en compte de morena, pròpia de les persones que treballaven a l'aire lliure. Però a partir dels anys vint el gust va canviar, i després de la Segona Guerra Mundial van sorgir les primeres destinacions turístiques del Mediterrani. **(1)** Les costes mediterrànies atrauen més de dos-cents milions de turistes cada any, quantitat que representa el 30% del turisme mundial.



La platja, el sol i el turisme de masses es van posar de moda progressivament fins a constituir l'essència mateixa del segment turístic més important de hui dia: el de sol i platja. Però el principal inconvenient és que el turisme de masses no és sostenible. La pressió sobre les carreteres, les platges i el paisatge és creixent. Adaptar-se a aquesta situació implica dur a terme accions concretes i innovadores.

A casa nostra, el turisme és un sector que de vegades s'ha comportat sense respectar determinades normatives. Les autoritats han sigut permissives amb la indústria turística perquè ha donat molt bons resultats. **(2)**

Durant els anys cinquanta i seixanta del segle passat els hotels van ser la infraestructura principal per a atendre l'oferta turística, que després es va ampliar als càmpings, els apartaments turístics i les segones residències. En aquell període, els plans generals d'urbanisme van apostar per un model intensiu en la primera línia de platja i extensiu en la segona línia. En qualsevol cas, el turisme de litoral té una vinculació estreta amb la construcció d'habitatges.

En els quatre últims decennis l'augment del nivell de renda de la població espanyola ha afavorit la compra massiva de segones residències en el litoral. Els veïns que anhelaven una segona residència en alguna urbanització on passar els caps de setmana, l'estiu i llargues temporades en arribar a la jubilació, es van decantar per aquesta opció.

Precisament per la seua importància econòmica i social, per les repercussions territorials i per la competència cada vegada més dura que hi ha entre les destinacions turístiques, en primer lloc cal planificar acuradament el transport col·lectiu, més sostenible que l'individual. El ferrocarril és preferible al cotxe o l'avió, perquè el seu consum energètic és més baix. Però la major part del transport públic està orientada als usos laborals i en molt pocs casos als usos turístics. **(3)** Els mitjans de transport haurien de satisfer les necessitats del turista aportant-li informació adequada, seguretat per a l'equipatge, possibilitat de transportar bicicletes, etc.

En segon lloc: el turisme no sempre és compatible amb els objectius de protecció de la natura que han de tindre tots els espais naturals, per això és indispensable fer un pla d'ús públic de l'espai protegit que conjugue les dos funcions amb àrees totalment obertes al visitant i unes altres d'ús restringit.

En tercer lloc: el creixement que ha experimentat el turisme rural i la generalització de l'excursionis-

me fa recomanable la senyalització de rutes en els nuclis pròxims als espais naturals. **(4)**

En quart lloc: la disponibilitat d'aigua potable és el problema ambiental més greu de la conca mediterrània. El consum excessiu de recursos hídrics pot ser fatal en les zones que tenen dèficit d'aigua. Per tant, cal evitar oferir activitats públiques que produïsquen alts consums innecessaris d'aigua. **(5)**

En la major part dels trams del litoral valencià es continua apostant pel turisme massificat de sol i platja i no s'acaben d'abandonar les connotacions pròpies dels espais turístics madurs. El turisme massiu ha comportat l'artificialització de la platja i la pèrdua d'ecosistemes propis, que s'han de recuperar i preservar.

Hi ha ajuntaments que han emprés accions per a fer atractiu el municipi durant tot l'any i captar així residents estables. Es pretén que la localitat estiga més diversificada i que puga tindre funcions residencials i turístiques permanents.

En un futur no llunyà es preveu que el sector turístic s'estabilitze i que en les zones turístiques es mantinga la qualitat de vida, el paisatge atractiu, l'oferta cultural i recreativa, el comerç, etc., a fi de crear poblacions més reals, amb dotacions bàsiques com centres de salut, poliesportius i espais culturals.



El comportament dels nous residents i dels futurs turistes probablement es caracteritzarà per una multiplicitat d'interessos dispersos, amb majors exigències sobre la preservació del paisatge, el manteniment de la qualitat ecològica i el respecte al patrimoni històric i cultural. Una resposta correcta a aquestes noves demandes afavorirà la protecció ambiental, la revalorització del territori i la recuperació de la identitat.

ROSA MARIA FRAGUELL i LLUÍS MUNDET: "Turisme en espais litorals" (www.ub.edu/mapaturismecat/ARTS/241.html)

A	Aquesta limitació es plasma en uns horaris i unes connexions que no faciliten arribar còmodament a determinats punts del territori.
B	De la mateixa manera, una mala gestió dels residus pot causar un impacte en l'entorn que pot ser molt greu si no es gestionen ni es reciclen bé.
C	Però aquesta manera d'actuar s'ha demostrat contraproduent quan determinats models han caducat.
D	Fruit de la pèrdua de rendibilitat del sector turístic, de la competitivitat de noves destinacions emergents i de l'augment de la sensibilitat mediambiental, es comencen a detectar alguns canvis.
E	A causa de la seua excepcional riquesa natural i cultural, la conca mediterrània és el principal focus turístic del món.
F	Es tracta de l'estratègia del residencialisme, pensada perquè la localitat estiga més diversificada i puga tindre funcions residencials i turístiques permanents.
G	Cal senyalitzar els camins amb marques homologades i utilitzar materials adequats que s'integren bé en el paisatge.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

LES ELISIONS VOCÀLIQUES (II)

Com ja hem vist en la unitat 2, en la parla s'elideixen algunes vocals en contacte en determinades situacions. Hi ha vegades que aquesta elisió en la parla es reflecteix en l'escriptura. Aleshores, l'elisió es marca amb l'apòstrof.

1. Llegiu en veu alta les paraules següents. Fixeu-vos en l'elisió de la vocal de l'article definit.

l'arbre • l'elefanta • l'herba • l'invent • l'hidroavió • l'ombra • l'home • l'urna • l'humor

2. Llegiu en veu alta les paraules següents. Fixeu-vos en l'elisió de la vocal de la preposició *de*.

d'ahir • d'estar • d'Emili • d'interés • d'hivern • d'ossos • d'urticària

També s'elideix la vocal *a* de l'article femení davant d'una paraula que comence per vocal o *h* muda, però aquesta regla té una excepció molt important: no s'elideix la vocal *a* si la paraula que segueix comença per *i, u* àtones (*la importància, la universitat*).

3. Llegiu en veu alta les paraules següents. Fixeu-vos en els casos en què no hi ha elisió de l'article definit ni de la preposició *de*.

d'olla • l'uniforme • d'herpes • l'infermer • l'as • l'ungla • d'hora
la infermera • la indústria • la imatge • d'incapacitat • la història • d'unió • la hisenda

L'APOSTROFACIÓ

L'apòstrof és una coma volada (') que reflecteix en l'escriptura l'elisió, en la parla, de la vocal de l'article definit (*el, la*), de l'article personal (*en, na*), de la preposició *de* i d'alguns pronoms febles.

L'apòstrof en l'article definit *el*, *la* i la preposició *de*

La regla general i les excepcions més importants es mostren en la taula següent:

el	Davant de paraula començada per **vocal** o **h** muda: *l'amic, l'ham; l'elefant, l'herald; l'imperi, l'hivern; l'hort, l'ou; l'ull, l'húmer*
la	Davant de vocal o *h* muda: *l'ànima, l'hamaca; l'església, l'hèrnia; l'illa, l'hípica; l'óssa, l'hostessa; l'última, l'hulla* **Excepció**: no s'apostrofa l'article **la** davant de **i**, **u** àtones: *la idea, la historiadora; la intenció, la humanitat;* i en certs mots per a evitar confusió o per convenció: *la una* ('hora'), *la ira, la host*
de	Davant de **vocal** o **h** muda: *d'amor, d'habitacions; d'era, d'heterogenis; d'intencions, d'hipòcrites; d'or, d'hora; d'ull, d'universitàries*

A banda de les regles anteriors, hi ha certs casos i excepcions que cal tindre en compte.

S'apostrofen:

- L'article *el* i la preposició *de* davant de xifres que comencen per vocal (*l'1 de maig, l'XI concurs, un premi d'1.000.000 d'euros*).
- Els articles definits *el, la* i la preposició *de* davant de cometes o de diferent tipus de lletra (*Va qualificar el fet d'"irrellevant"; El director d'El Temps*).

- Les sigles, els acrònims i les abreviacions que es lletregen, quan es pronuncien amb so vocàlic inicial (*l'IVA, l'AVL, l'art. 2, l'EMT, d'FM*; però *la ITV, la UEFA*).
- Es pot apostrofar o no l'article *el* davant d'estrangerismes no normalitzats començats per consonant *s* (esse líquida): *el speaker* o *l'speaker*; però no s'apostrofen l'article *la* ni la preposició *de*: *la Schola Cantorum, una sessió de striptease.*

No s'apostrofen:

- Els articles *el, la* i la preposició *de* davant *i, u* semivocàliques (*el iogurt, el uadi, la iaia, la hiena*; *de iode, de hui, de Huelva*).
- Els articles *el, la* i la preposició *de* davant de *h* consonàntica (*el hobby, la hippy, de Hollywood*). Però els estrangerismes adaptats s'apostrofen si la *h* és muda (*l'hàmster, l'handbol, l'hoquei)*.
- Els símbols: *El H és un gas molt volàtil*; excepte els punts cardinals *E* (*Est*) i *O* (*Oest*): *L'ombra indica l'O.*
- Les lletres i el nom de les lletres (*la a, la hac, la m, la ene*; *de s, de ele).*
- La preposició *de* davant d'un mot usat com a explicació o citació gramatical (*El gerundi de oir és oint*; *Escriviu un antònim de amable*).

Cal anar amb compte amb algunes paraules parònimes que resulten en aplicar l'apostrofació. Així, sonen igual *descriure* que *d'escriure.*

LA CONTRACCIÓ

Les preposicions *a, de* i *per* es contrauen davant dels articles *el, els*. També, la partícula *ca* (apòcope de *casa*) es contrau en contacte amb els articles *el, els* i l'article personal *en*. Però no s'ha de fer la contracció si l'article es pot apostrofar amb la paraula següent (*Anna és del barri, però viu a l'extraradi*; *Soparem a ca n'Andreu*).

a + el = al *al camp*, però *a l'hospital*	**a + els = als** *als camps, als estadis*	——— *a n'Antoni*
de + el = del *del xic*, però *de l'home*	**de + els = dels** *dels xics, dels hostes*	——— *de n'Antònia*
per + el = pel *pel camí*, però *per l'interior*	**per + els = pels** *pels camins, pels horts*	——— *per n'Eulàlia*
ca + el = cal *cal metge*, però *ca l'estudiant*	**ca + els = cals** *cals amics, cals especialistes*	**ca + en = can** *can Miquel*, però *ca n'Àngel*

Quan l'article forma part d'un nom propi no es fa la contracció (*Han llegit un fragment d'El Tirant*).

L'apostrofació i la contracció davant de topònims

- Davant de topònims l'article, que s'escriu en minúscula, s'apostrofa d'acord amb la norma general (*l'Alcoià, l'Alcalatén, l'Ènova*; *de l'Alguer, de l'Havana*).
- Els topònims no adaptats precedits per l'article s'escriuen amb majúscula inicial i en la forma original (*a Le Havre, per El Paso, a Los Ángeles*).
- Si es tracta d'un topònim en valencià, es fa sempre la contracció (*del Pinós, pel Millars, al Caire*).
- Si no està adaptat, es fa l'apostrofació, però no la contracció (*el monestir d'El Escorial, el setge d'El Álamo, la ciutat d'El Paso*).

EL GUIONET

El guionet és un signe de puntuació consistent en una ratlla horitzontal curta (-), que no s'ha de confondre amb el guió de diàleg o de parèntesi, més llarg (—), i que s'utilitza per a unir certs elements (pronoms, numerals[1], noms compostos, pronoms febles), tal com s'explica a continuació.

S'escriuen amb guionet

Substantius amb prefix negatiu **no-**[2] (però els adjectius no en porten: *no creients, no violents*)	*la no-violència, la no-intervenció, el no-res* ('absència de tot': *Déu va crear el món del no-res*); però *no res* ('cosa insignificant' o 'en un instant': *T'enfades per un no res*; *M'han arreglat el cotxe en un no res*).
Els composts en què el primer element és un punt cardinal	*nord-oest, sud-est, sud-africà, nord-americà*
Compostos la primera part dels quals acaba en vocal i la segona comença per **r**, **s** o **x**	*busca-raons, guarda-roba, malva-rosa*; *esclata-sang, gira-sol, penya-segat*; *para-xocs*; *Riba-roja, Vila-real*
Compostos que presentarien dificultat de lectura si s'escrigueren junts	*cor-robat*; *Bell-lloc, Vilar-roig*
Compostos repetitius, onomatopeies, mots de creació expressiva i compostos que són préstecs no adaptats	*bum-bum, fru-fru*; *tic-tac, xup-xup*; *a burro-barra, a corre-cuita, a mata-degolla, bitllo-bitllo, xino-xano, zig-zag*; *agnus-dei, best-seller, dalai-lama, ex-libris, jet-set, rock-and-roll, sex-shop*
Compostos d'elements heterogenis	*cotó-en-pèl, cul-de-sac, despús-ahir, qui-sap-lo*
Quan el primer element porta accent	*camí-raler, mà-llarg, pèl-blanc, pèl-ras, pèl-llarg*
Com a recurs sintàctic	*relació qualitat-preu, tren Dénia-Gandia, partit València-Barça*

S'escriuen sense guionet

Els compostos en general	*agredolç, allioli, capicua, coliflor, curtcircuit, gasoil, maldecap, pellroja, ratpenat, setciències, sordmut, vistiplau*
Les paraules formades per prefixació	*audiovisual, avantprojecte, exconseller, fisicoquímic, labiodental, precristià, pseudoderivat, psicosomàtic, sotsdirector, sociocultural*
Els compostos sintagmàtics (units per una relació sintàctica, no morfològica)	*alcalde president, any llum, bar restaurant, café concert, camió cisterna, concurs oposició, decret llei, disc compacte, hora punta, llar residència*

LES ABREVIATURES, LES SIGLES, ELS ACRÒNIMS I ELS SÍMBOLS

LES ABREVIATURES

Una abreviatura és la representació acurtada d'una paraula o d'un grup de paraules, reduïda al mínim intel·ligible (generalment per convenció i per a guanyar espai), amb una o algunes de les lletres que les formen, la primera de les quals ha de ser la inicial. Es poden formar mitjançant dos procediments:

- Per **omissió**: s'omet la part final de la paraula: *av.* (avinguda), *doc.* (document), *bibl.* (biblioteca). En aquests casos es conserven els dígrafs i les lletres compostes *l·l, ll, ny, rr, ss*, etc., i els grups *gu-* i *qu-* queden reduïts a *g* i *q*: *col·l.* (col·laborador); *assign. comun.* (assignatures comunes).
- Per **contracció**: es conserva la part inicial i la part final de la paraula: *dte.* (districte), *ctra.* (carretera).

[1] El guionet en numerals i pronoms febles es tracta en la unitat corresponent.

[2] L'IEC (2016) ha modificat l'escriptura del guionet dels mots amb prefix negatiu *no*: «En els conjunts formats per un nom o un adjectiu precedits de l'adverbi *no*, que han assolit un alt grau de lexicalització; en aquests casos, *no* es comporta com un prefix".

Escriptura de les abreviatures

En l'escriptura de les abreviatures cal tindre en compte els aspectes següents:

- Majúscules i minúscules: en general, les abreviatures s'escriuen amb majúscules o minúscules segons el tractament que tindrien les paraules que representen sense abreujar: *Il·lma.* (Il·lustríssima), *núm.* (*número*).
- Accentuació: es mantenen els accents que tindrien les paraules sense abreujar: *núm.* (número).
- Cursives: les abreviatures d'expressions corresponents a altres llengües s'han d'escriure, preferiblement, en cursiva: *et. al.* (*et alii*, 'i altres'), *a. m.* (ante meridiem, 'abans del migdia').
- Apostrofació: tal com s'ha explicat abans, els articles i les preposicions, davant d'un mot abreujat, es comporten de la mateixa manera que si es tractara del mot sencer: *l'Excm. i Mgfc. Sr. Rector.*
- Partició: les abreviatures no se separen a final de línia ni del mot ni de la xifra que acompanyen: *Sra. Climent, pàg. 3.*
- Ordinals: es pren l'última lletra en el cas del singular i les dos últimes en el cas del plural. Tingueu en compte que es poden escriure amb punt o amb lletra volada de menor cos: *1r, 2a, 8ns; 5é., 4ts.,15es.; 3.^{r}, 7.^{é}; 6^{a}; 9^{ns}*

Abreviatures més usuals

Els dies de la setmana: *dl.* (dilluns), *dt.* (dimarts), *dc.* (dimecres), *dj.* (dijous), *dv.* (divendres), *ds.* (dissabte) i *dg.* (diumenge).

Els mesos de l'any (excepte *març, maig* i *juny*, que s'escriuen sempre amb totes les lletres): *gen.* (gener), *febr.* (febrer), *abr.* (abril), *jul.* (juliol), *ag.* (agost), *set.* (setembre), *oct.* (octubre), *nov.* (novembre) i *des.* (desembre).

De tractament: *a/* (a l'atenció de), *att.* (atentament), *Excm., Excma.* (Excel·lentíssim, Excel·lentíssima), *Il·lm., Il·lma.* (Il·lustríssim, Il·lustríssima), *M. Hble. Sr., M. Hble. Sra.* (Molt Honorable Senyor, Molt Honorable Senyora), *Mgfc., Mgfca.* (Magnífic, Magnífica), *S. S.* (Sa Santedat), *Sr., Sra.* (senyor, senyora).

Altres abreviatures

a. de C. (abans de Crist)	*abrev.* (abreviatura)	*Dr. Dra.* (doctor, doctora)	*ed.* (editorial)
adm. (administració)	*alc.* (alcalde/essa)	*esc.* (escala)	*fra.* (factura)
(*a*) (àlies)	*al.* (alumne/a)	*íd.* (ídem)	*h.* (habitant)
apmt. (apartament)	*apt.* (apartat)	*ind.* (índex)	*ptge.* (passatge)
apr. (aprovat/ada)	*aprox.* (aproximadament)	*pg.* (passeig)	*p. a.* (per absència)
ap. (apte/a)	*assign.* (assignatura)	*p., pàg.* (pàgina)	*p. e.* (per exemple)
assoc. (associació)	*aut.* (autor)	*p. o.* (per orde)	*pl.* (plaça, planta, plural)
bxs. (baixos)	*c/u* (cada unitat)	*pta.* (porta),	*sing.* (singular)
cap. (capítol)	*c., c/* (carrer)	*p. d., PD* (postdata)	*s/n* (sense número)
cast. (castellà)	*com.* (comarca)	*tel.* (telèfon)	*urb.* (urbanització)
cia. (companyia)	*c/c* (compte corrent)	*v.* (vegeu)	*v. i p.* (vistiplau)
dicc. (diccionari)	*dir.* (director)	*val.* (valencià)	*vv.* (viceversa)

LES SIGLES I ELS ACRÒNIMS

Les sigles són abreviacions que es formen amb les inicials, amb majúscula, de substantius, adjectius, adverbis i verbs de la denominació que representen. El gènere coincideix amb el de la primera paraula de l'expressió i no admeten marca de plural: *les ONG* (i no **les ONGs*). No porten ni accents ni punts ni espai entre les lletres.

UV (Universitat de València), *UA* (Universitat d'Alacant), *UJI* (Universitat Jaume I), *IVA* (Impost del Valor Afegit), *AVL* (Acadèmia Valenciana de la Llengua), *OMS* (Organització Mundial de la Salut), *UE* (Unió Europea), *DOCV* (Diari Oficial de la Generalitat Valenciana), *IES* (Institut d'Educació Secundària), *ESO* (Educació Secundària Obligatòria), *IBI* (Impost de Béns Immobles), *IVAM* (Institut Valencià d'Art Modern), *FPA* (Formació de Persones Adultes), *FGV* (Ferrocarrils de la Generalitat Valenciana), *EMT* (Empresa Municipal de Transports), *JJOO* (Jocs Olímpics).

Els acrònims es formen més lliurement i es poden llegir per síl·labes, com una paraula. Generalment s'utilitza la lletra inicial (i sovint més d'una) de cada paraula que abreugem, prescindint o no dels mots buits de significat (preposicions, conjuncions, etc.). Els acrònims s'escriuen amb majúscules i en minúscula si s'han lexicalitzat i s'han transformat en noms comuns, per la qual cosa poden accentuar-se i admetre el plural: *làser, làsers*; *mòdem, mòdems*; *ovni, ovnis*; *pime, pimes*; *radar, radars.*

ELS SÍMBOLS

Els símbols són abreviacions que representen una paraula, un concepte o un valor establits majoritàriament per organismes oficials i internacionals competents. Aquesta classe d'abreujament afecta només l'escriptura, ja que els símbols es lligen, generalment, desplegant-los, és a dir, tal com es llegiria el que substitueixen.

Els símbols tenen les característiques següents:

- S'escriuen en lletra redona i no porten punt abreviatiu al final. Alguns van en majúscula i d'altres en minúscula: Na (sodi), km (quilòmetres).
- No admeten plural.
- Alguns s'escriuen amb signes especials: @ (arrova), % (per cent), $ (dòlar), ὃ (diòptria), § (paràgraf), Ø (conjunt buit, marca zero), € (euro), # (coixinet, *hashtag*).

Els punts cardinals

N (nord), S (sud), E (est), O (oest), NO (nord-oest), SE (sud-est).

Altres símbols

Au (or)	l (litre)
atm (atmosfera)	min (minut)
cm (centímetre)	m2 (metre quadrat)
Fe (ferro)	km/h (quilòmetres/hora)
g (gram)	°C (graus centígrads)
H (hidrogen)	kW (quilovats)
ha (hectàrea)	Mb (*megabytes*)

4. Expliqueu per quina raó s'apostrofen o no les paraules següents.

a) l'1, l'XI ______
b) la hipertensió, la usura ______
c) el *hobby*, la *hippy* ______
d) l'illa, l'urna ______
e) la *hac*, la *s* ______
f) la hiena, el ionqui ______
g) la ira, la host ______
h) l'art. 12, l'av. ______
i) l'E, l'€ ______
j) l'urbanisme, l'itinerari ______
k) l'handbol, l'hàmster ______
l) l'*striptease*, el *speaker* ______

5. Completeu les oracions següents amb la preposició *de* o *d'*.

a) S'ha comprat un llibre ______ ioga i un sobre la dictadura ______ Stalin.
b) El professor ______ anglés ens ha recitat una escena ______ Hamlet.
c) Joan Fuster és l'autor ______ *El descrèdit de la realitat*.
d) Les propostes ______ ecoturisme l'omplien ______ il·lusió.
e) L'adjectiu *feble* és un sinònim ______ *dèbil*.
f) Era una manifestació ______ infermers i ______ infermeres.

6. Escriviu la forma de l'article davant de les sigles següents.

____ UNESCO	____ OTAN	____ UE	____ IBI	____ UPV
____ IES	____ ESO	____ UGT	____ STEPV	____ AVL
____ UNED	____ UEFA	____ IVAM	____ OPEP	____ ONCE

7. Passeu al singular les oracions següents.

a) Els hidroavions van fumigar la zona dels ullals.

______

b) Les índies sabien usar els arcs i les fletxes.

______

c) Els ungüents poden ser bons per a les infeccions de les ungles.

______

d) Les intencions dels humoristes eren divertir els espectadors.

______

8. Escriviu l'article i la preposició *de* davant dels topònims valencians següents.

____ Vall ____ Ebo
____ Torre ____ en Besora
____ Useres
____ Racó ____ Ademús
____ Orxa

____ Ràfol ____ Almúnia
____ Alqueries ____ Plana
____ Alqueria ____ Comtessa
____ Pobla ____ Arenós
____ Comtat

____ Alfàs ____ Pi
____ Fonts ____ Aiòder
____ Vall ____ Uixó
____ Ènova
____ Vilavella

9. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. ________ **invenció de la tintura** ________ **iode**
a) La, de
b) L', d'
c) La, d'

2. Li agradava ________ **idea d'estudiar en** ________ **universitat.**
a) la, l'
b) la, la
c) l', la

3. ________ **una deia que era** ________ **una, però l'altra deia que encara eren les dotze.**
a) L', l'
b) L', la
c) La, l'

4. El tècnic diu que ________ **ordinador té un problema** ________ ***hardware*.**
a) l', de
b) el, d'
c) l', d'



10. Completeu les oracions següents amb les combinacions de preposició i article que calga.

a) **al, a l', a la**

Vaig ____ balneari. Vas ____ eixida? Aneu fins ____ hort. Vaig ____ hotel. Anem ____ era? Van fins ____ mercat. Va cap ____ riu. Anem cap ____ muntanya.

b) **del, de l', de la**

Abans ____ allotjament. No ha vingut des ____ gener. No ha plogut des ____ hivern. Després ____ aterratge. A partir ____ agost. Carrer ____ Estació. Véns ____ impremta?

c) **pel, per l', per a l', per la, per a la**

Camine ____ andana. Començarem el curs ____ setembre. Problema ____ encarregat. Conduïsc ____ carretera. ____ abril cada gota en val mil. Record ____ història.

11. Escriviu l'abreviatura o el símbol de les expressions següents.

a) Quarts: ________
b) Sud-oest: ________
c) Dimarts: ________
d) Minut: ________
e) Coixinet: ________
f) Quilovats: ________
g) *Megabytes*: ________
h) A l'atenció de: ________
i) Per orde: ________
j) Vegeu: ________

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

12. **Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.**

1. El torneig de ____________ el fan a ____________.
a) futbol sala, Vila-real
b) futbolsala, Vila-Real
c) futbol-sala, Vilarreal

2. Era un conflicte ____________.
a) politico social i socio cultural
b) politicosocial i sociocultural
c) polítíco-social i socio-cultural

3. Explicà en un ____________ el concepte filosòfic del ____________.
a) no res, no-res
b) no-res, no-res
c) no res, no res

4. El ____________ deu tindre molts ____________.
a) dalai lama, mal de caps
b) dalai-lama, maldecaps
c) dalai lama, maldecaps

5. Els ____________ són indígenes ____________.
a) pell roges, nord americans
b) pellroges, nord-americans
c) pell-roges, nord-americans

6. ____________ vaig comprar un diccionari nou de ____________.
a) Despús ahir, valencià-castellà
b) Despús-ahir, valencià-castellà
c) Despús-ahir, valencià castellà

13. **Escriviu els compostos i expressions de la columna de l'esquerra amb guionet o sense, i enllaceu-los amb la definició corresponent.**

a) pit + roig	____________	1) Utensili usat per a resguardar-se del sol.
b) hora + punta	____________	2) Anterior als romans.
c) para + sol	____________	3) Soroll que fa un mecanisme.
d) pre + romà	____________	4) Au amb el pit i el front de color taronja viu.
e) pèl + blanc	____________	5) Hora de màxima activitat.
f) físico + químic	____________	6) Llibre d'èxit comercial.
g) *best* + *seller*	____________	7) Que té els cabells blancs.
h) tic + tac	____________	8) De la física i de la química, o que hi té relació.

14. **Assenyaleu quines tres oracions són correctes de les huit que hi ha a continuació.**

a) La no violència és l'actitud que refusa tornar mal per mal.
b) Aquesta xica em té el cor robat, no ho puc negar.
c) L'electricista ha arreglat el curt circuit a burro barra.
d) Els meus amics són no-creients.
e) La relació qualitat preu del producte que has comprat és bona.
f) El meu amic està més marejat que un allioli.
g) Les prestacions del motor de gasoil estan a anys llum de les del motor elèctric.
h) El *rockandroll* deriva del *country*.



MORFOSINTAXI

ELS PASSATS D'INDICATIU

L'IMPERFET D'INDICATIU

L'imperfet d'indicatiu es refereix a una situació passada, sense relació amb el present i sense precisar si ha acabat o no (*Mirava la neu per la finestra*). L'imperfet també fa incidència en l'aspecte duratiu o la reiteració (*Cada dia eixia de casa a les set i mitja*; *Passava el temps mirant la televisió*). Així mateix, l'imperfet s'utilitza en locucions de cortesia (*Què volia vosté?*).

Conjugació de l'imperfet de l'indicatiu dels verbs regulars

1a CONJUGACIÓ		2a CONJUGACIÓ		3a CONJUGACIÓ		
CANTAR		TÉMER		DORMIR (PURA)		SENTIR (INCOATIU)
-ava	cantava	**-ia**	temia	**-ia**	dormia	sentia
-aves	cantaves	**-ies**	temies	**-ies**	dormies	senties
-ava	cantava	**-ia**	temia	**-ia**	dormia	sentia
-avem	cantàvem	**-íem**	temíem	**-íem**	dormíem	sentíem
-aveu	cantàveu	**-íeu**	temíeu	**-íeu**	dormíeu	sentíeu
-aven	cantàven	**-ien**	temien	**-ien**	dormien	sentien

- Les persones 1a i 2a del plural sempre porten accent en la penúltima síl·laba (*suàvem, suàveu; dúiem, dúieu*).
- Els verbs de la 3a conjugació que en l'infinitiu tenen 'vocal + *ir*', alternen accent i dièresi a la *i* per a indicar que és una vocal i no forma diftong (*agraïa, agraïes, agraíem, agraíeu, agraïen; oïa, oïes, oíem, oíeu, oïen*).

L'imperfet d'indicatiu dels verbs irregulars

Alguns verbs velaritzats presenten alteracions ortogràfiques:

VERB	CARACTERÍSTICA	INFINITIU	EXEMPLE
Acabats en: **-dre**	Desapareix la **d**	RESOLDRE VENDRE	*resolia, resolies, resolia, resolíem, resolíeu, resolien* *venia, venies, venia, veníem, veníeu, venien*
Acabats en: **-ure**	Desapareix la **u** i apareix una **i** vocàlica	CLOURE COURE	*cloïa, cloïes, cloïa, cloíem, cloíeu, cloïen* *coïa, coïes, coïa, coíem, coíeu, coïen*
	Desapareix la **u** i apareix una **i** intervocàlica	CAURE RIURE TRAURE VEURE	*queia, queies, queia, quéiem, quéieu, queien* *reia, reies, reia, réiem, réieu, reien* *treia, treies, treia, tréiem, tréieu, treien* *veia, veies, veia, véiem, véieu, veien*
	La **u** del diftong es transforma en **v**	MOURE ESCRIURE	*movia, movies, movia, movíem, movíeu, movien* *escrivia, escrivies, escrivia, escrivíem, escrivíeu, escrivien*
Altres irregulars		DIR DUR FER SER	*deia, deies, deia, déiem, déieu, deien* *duia, duies, duia, dúiem, dúieu, duien* *feia, feies, feia, féiem, féieu, feien* *era, eres, era, érem, éreu, eren*

EL PASSAT PERFIRÀSTIC I EL PASSAT SIMPLE

El passat expressa una situació que ha acabat en el moment de la parla: *Anit vaig sopar massa* (l'acció sopar acabà anit, en el moment en què parlem és ara, hui).

Hi ha dos models de passat d'indicatiu absolutament intercanviables: el perifràstic (*Anna no va vindre ahir a l'oficina*) i el simple (*Anna no vingué ahir a l'oficina*). El passat perifràstic té un ús geogràfic més generalitzat. El passat simple, que és la forma clàssica, apareix amb freqüència en la literatura i en els documents de caràcter formal (administratius, de justícia, etc.). Actualment té un ús oral geogràficament restringit, principalment a les comarques centrals valencianes.

Conjugació del passat perifràstic i del passat simple

PASSAT PERIFRÀSTIC		PASSAT SIMPLE						
		CANTAR		TÉMER		DORMIR		SENTIR
vaig	+ infinitiu	**-í**	cantí	**-í**	temí	**-i**	dormí	sentí
vas (o **vares**)		**-ares**	cantares	**-eres**	temeres	**-ires**	dormires	sentires
va		**-à**	cantà	**-é**	temé	**-í**	dormí	sentí
vam (o **vàrem**)		**-àrem**	cantàrem	**-érem**	temérem	**-írem**	dormírem	sentírem
vau (o **vàreu**)		**-àreu**	cantàreu	**-éreu**	teméreu	**-íreu**	dormíreu	sentíreu
van (o **varen**)		**-aren**	cantaren	**-eren**	temeren	**-iren**	dormiren	sentiren

Passat simple dels verbs irregulars més usuals

Verbs amb velar sonora acabats en	-dre	ATENDRE	atenguí, atengueres, atengué, atenguérem, atenguéreu, atengueren
		PRENDRE	prenguí, prengueres, prengué, prenguérem, prenguéreu, prengueren
		RESOLDRE	resolguí, resolgueres, resolgué, resolguérem, resolguéreu, resolgueren
		TINDRE (o TENIR)	tinguí, tingueres, tingué, tinguérem, tinguéreu, tingueren
		VALDRE (o VALER)	valguí, valgueres, valgué, valguérem, valguéreu, valgueren
		VINDRE (o VENIR)	vinguí, vingueres, vingué, vinguérem, vinguéreu, vingueren
	-ure	BEURE	beguí, begueres, begué, beguérem, beguéreu, begueren
		CAURE	caiguí, caigueres, caigué, caiguérem, caiguéreu, caigueren
		CLOURE	cloguí, clogueres, clogué, cloguérem, cloguéreu, clogueren
		CREURE	creguí, cregueres, cregué, creguérem, creguéreu, cregueren
		DEURE	deguí, degueres, degué, deguérem, deguéreu, degueren
		ESCRIURE	escriguí, escrigueres, escrigué, escriguérem, escriguéreu, escrigueren (o escriví, escrivires, escriví, escrivírem, escrivíreu, escriviren)
		RIURE	riguí, rigueres, rigué, riguérem, riguéreu, rigueren
	-er	CONÉIXER	coneguí, conegueres, conegué, coneguérem, coneguéreu, conegueren
		CÓRRER	correguí, corregueres, corregué, correguérem, correguéreu, corregueren
		HAVER	haguí, hagueres, hagué, haguérem, haguéreu, hagueren
		PERTÀNYER	pertanguí, pertangueres, pertangué, pertanguérem, pertanguéreu, pertangueren (o pertanyí, pertanyeres, pertanyé...)
		PODER	poguí, pogueres, pogué, poguérem, poguéreu, pogueren
		VOLER	volguí, volgueres, volgué, volguérem, volguéreu, volgueren

altres	ESTAR	estiguí, estigueres, estigué, estiguérem, estiguéreu, estigueren
	DIR	diguí, digueres, digué, diguérem, diguéreu, digueren
	DUR	duguí, dugueres, dugué, duguérem, duguéreu, dugueren
Verbs amb velar sonora	CRÉIXER	cresquí, cresqueres, cresqué, cresquérem, cresquéreu, cresqueren
	EIXIR	isquí, isqueres, isqué, isquérem, isquéreu, isqueren (o eixí, eixires, eixí, eixírem, eixíreu, eixiren)
	MERÉIXER	meresquí, meresqueres, meresqué, meresquérem, meresquéreu, meresqueren
	NÀIXER	nasquí, nasqueres, nasqué, nasquérem, nasquéreu, nasqueren
	VIURE	visquí, visqueres, visqué, visquérem, visquéreu, visqueren
Altres irregularitats	FER	fiu, feres, féu, férem, féreu, feren
	SER	fui, fores, fou/fon, fórem, fóreu, foren
	VEURE (o VORE)	viu, veres/veieres, véu/veié, vérem/veiérem, véreu/veiéreu, veren/veieren

No s'ha de confondre el passat perifràstic amb la perífrasi, d'ús freqüent en castellà «*ir a* + infinitiu», amb sentit de futur: *Vaig acabar de llegir el llibre ahir.* La manera d'expressar en valencià el futur pròxim és el futur simple: *Acabaré de llegir el llibre demà* (i no **Vaig a acabar de llegir el llibre demà*).

1. A continuació hi ha diferents parelles d'oracions. Partiu de la primera per a completar la segona. Useu els mateixos verbs, que han d'estar en imperfet d'indicatiu.

a) Jo coc les verdures i faig el café d'una manera diferent.

La mare tenia un altre costum: les ______ com la iaia i ______ el café com els americans.

b) Quan érem menuts resolíem els problemes de matemàtiques amb facilitat.

Vosaltres els ______ sempre.

c) Ara ningú no du pastissos per al dinar dels dissabtes.

Temps enrere tu sempre en ______.

d) Les habitacions tenien un problema d'il·luminació. Jo no m'hi veia bé.

Les companyes no s'hi ______ tampoc i s'acostaven a les finestres.

e) No he sabut mai a quina hora eixia Vicent.

Sé que Empar i tu sempre ______ a mitjan vesprada.

f) Cadascú s'entusiasma per alguna cosa.

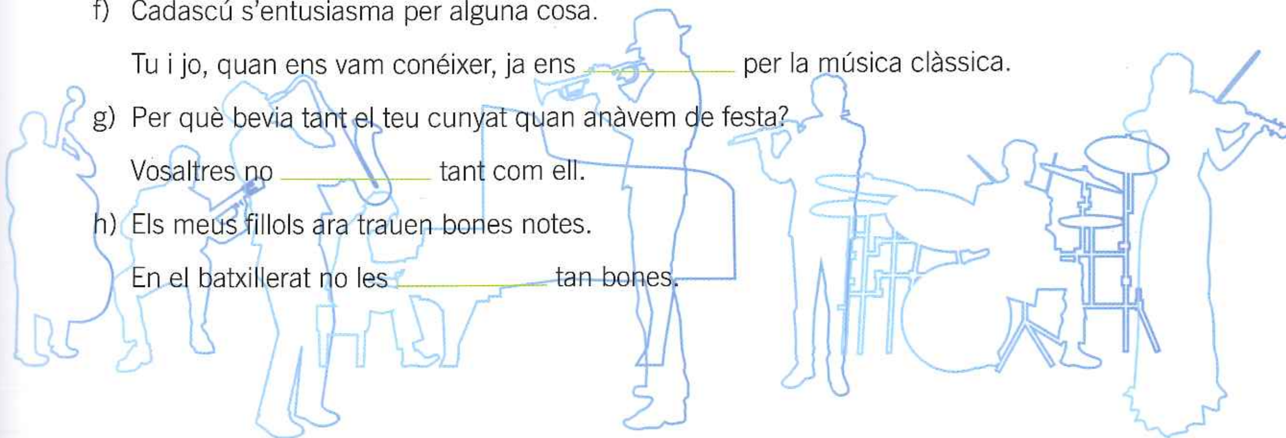
Tu i jo, quan ens vam conéixer, ja ens ______ per la música clàssica.

g) Per què bevia tant el teu cunyat quan anàvem de festa?

Vosaltres no ______ tant com ell.

h) Els meus fillols ara trauen bones notes.

En el batxillerat no les ______ tan bones.



2. **Completeteu les oracions següents amb les formes del present, de l'imperfet o dels passats d'indicatiu del verb que hi ha entre parèntesis.**

Mare, ______ (RECORDAR) aquella festa d'aniversari que ______ (CELEBRAR) quan vaig complir els quinze anys? En les celebracions tu sempre ho organitzaves tot amb detall i ______ (FER) aquell pastís que a tots ens ______ (AGRADAR). Jo era feliç i no ______ (TENIR) ni idea del que ______ (COSTAR) preparar una trobada així. També recorde i no ______ (OBLIDAR) que Marta sempre ens ______ (DIR) que no, quan la convidàvem. La xiqueta es ______ (CREURE) la més important del món! Devia ser jo que no li ______ (CAURE) bé, mare?

3. **Canvieu tots els passats simples a perifràstics que trobeu en el text següent, i viceversa.**

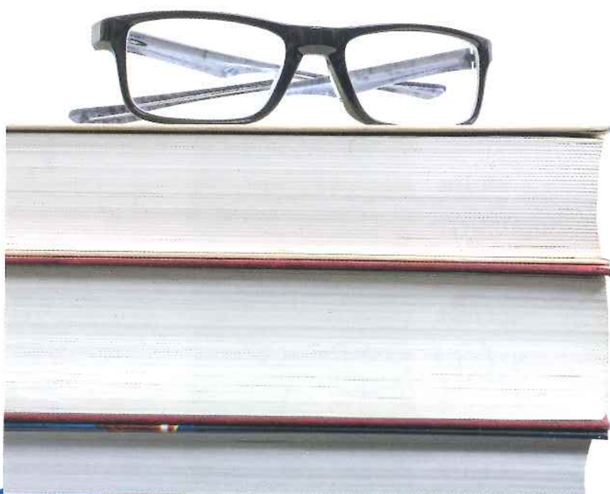
Un altre dia, la casa d'Esteve es va desbaratar, per la pluja i per més coses. Alguns artefactes casolans van començar a fallar, a funcionar malament, a embogir. Primer va ser un llum de l'entrada que no es va voler encendre; després l'escalfador d'aigua féu un plof i s'aturà; el radiocasset es revolucionà com si s'hagués tornat tarumba i al televisor la pluja es va fer neu. En arribar Ibrahim de la faena a l'hospital, li vaig contar el que passava.

–Això deu ser algun *gin* de la pluja –va dir, seriós.

El vaig mirar a la cara, més que sorprés. No vaig entendre el que volia dir amb allò. L'aigua de pluja duia dimonis? No havíem quedat que l'aigua era sagrada, una benedicció de Déu? Tenia uns ulls desorbitats i vermells, Ibrahim, tot i que ni bevia ni fumava com a bon musulmà que era.

JOSEP PIERA, *Seduccions de Marràqueix*, Edicions 62

4. **A continuació hi ha diferents parelles d'oracions. Partiu de la primera per a completar la segona. Useu els mateixos verbs, que han d'estar en passat simple.**



a) Vaig acabar de llegir el llibre la setmana passada.
El que et vaig regalar, l'______ en una setmana?

b) Tu fores president de l'edifici fa deu anys, no?
Saps en quina època ho ______ jo?

c) Jo cresquí en un barri diferent.
Molt diferent del barri on ______ vosaltres.

d) El forner sempre fa unes coques molt bones.
Però la que jo ______ ahir va ser espectacular.

e) Els més menuts estigueren bé en aquell alberg.
Nosaltres, els majors, no ______ tan bé.

f) Nosaltres vérem la final en un bar.
On la ______ tu?

5. **Enllaceu les parelles que es corresponguen.**

a) jo
b) tu
c) ell/ella
d) nosaltres
e) vosaltres
f) ells

1) isqueres del local.
2) duguérem les begudes.
3) batéreu els ous abans de fer la truita.
4) perderen molt prompte la vergonya.
5) aprengué la taula de multiplicar als set anys.
6) creguí el que havia dit.

6. **Completeu les oracions següents amb la forma verbal adequada en tercera persona del singular, tenint en compte la taula de més avall.**

La cambreta on el jove **(1)** ____________, empaperada de groc, amb cortinetes florejades a les finestres, **(2)** ____________ en aquell moment vivament il·luminada pel sol que se n'**(3)** ____________ a la posta. «I "aleshores", doncs, el sol també lluirà com ara?» **(4)** ____________ inopinadament en l'esperit de Raskòlnikov, i, amb una llambregada ràpida, **(5)** ____________ la cambra, per tal de conéixer-ne i recordar-ne, fins on fóra possible, la disposició. A la cambra, però, no hi **(6)** ____________ res de destacable. El mobiliari, molt vell i de fusta groga, compost d'un sofà amb un enorme respatller de fusta corbat, un tocador amb un espill col·locat damunt una tovallola, cadires adossades a la paret i dos o tres quadres de fira en marcs groguencs representant unes damisel·les alemanyes amb ocells a les mans. Heus-ho aquí tot. En un racó **(7)** ____________ una llàntia davant una petita imatge. Tot **(8)** ____________ molt net; tant els mobles com el terra s'haurien pogut llepar. Tot **(9)** ____________. Era impossible trobar una ditada de pols en tot el pis. «Una netedat semblant, només la **(10)** ____________ a les cases de les velles roïnes i vídues», **(11)** ____________ dient-se a si mateix Raskòlnikov, i, tafanerament, **(12)** ____________ el cortinatge d'indiana que **(13)** ____________ a la porta de la segona cambreta en la qual es **(14)** ____________ el llit de la vella. Tot el pis **(15)** ____________ compost d'aquestes dues cambres.

Fiódor Dostoievski, *Crim i càstig* (traducció d'Andreu Nin, text adaptat), Proa

(1) ENTRAR. Imperfet d'indicatiu. ____________
(2) ESTAR. Imperfet d'indicatiu. ____________
(3) ANAR. Imperfet d'indicatiu. ____________
(4) LLAMPEGUEJAR. Passat perifràstic. ____________
(5) EXAMINAR. Passat simple. ____________
(6) HAVER. Imperfet d'indicatiu. ____________
(7) CREMAR. Imperfet d'indicatiu. ____________
(8) SER. Imperfet d'indicatiu. ____________
(9) LLUIR. Imperfet d'indicatiu. ____________
(10) TROBAR. Present d'indicatiu. ____________
(11) SEGUIR. Passat perifràstic. ____________
(12) OBSERVAR. Passat simple. ____________
(13) PENJAR. Imperfet d'indicatiu. ____________
(14) TROBAR. Imperfet d'indicatiu. ____________
(15) ESTAR. Imperfet d'indicatiu. ____________

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

ELS DETERMINANTS (II). ELS QUANTIFICADORS

Els quantificadors són adjectius determinants, substantius, adverbis o pronoms que expressen de manera més o menys precisa una quantitat. Es classifiquen en numerals (*Hi ha tres gossos al parc*), quantitatius (*Hi ha pocs gossos al parc*) i indefinits (*Hi ha uns quants gossos al parc*).

ELS NUMERALS

Els quantificadors numerals indiquen una quantitat o un orde exactes. Els numerals es classifiquen en cardinals (*una taula i quatre cadires*), ordinals (*la tercera setmana*), multiplicatius (*doble ració*), partitius (*mitja taronja*) i col·lectius (*un miler de persones*).

Els numerals cardinals

Els numerals cardinals expressen una quantitat exacta d'unitats (*dotze camises*). Les formes dels numerals cardinals són les següents:

0	zero	10	deu	20	vint
1	u (o un) / una	11	onze	30	trenta
2	dos / dues	12	dotze	40	quaranta
3	tres	13	tretze	50	cinquanta
4	quatre	14	catorze	60	seixanta
5	cinc	15	quinze	70	setanta
6	sis	16	setze	80	huitanta
7	set	17	dèsset (o disset)	90	noranta
8	huit (o vuit)	18	díhuit (o divuit)	100	cent
9	nou	19	dènou (o dinou)	1000	mil[3]

- S'usa *un* davant de substantiu: *un llibre*; *una filera de cotxes*; *noranta-un euros.*
- Però cal usar *u*, com a ordinal ('primer') o per a designar el nom del número: *el trenta-u de gener*; *la pàgina u*; *l'any u de la nostra era*; *escriu un u i un sis.*
- Usem *un* si és pronom: *Una oferta de dos per un* (*un* = producte); *Compra-me'n un, de llibre.*
- Els cardinals no tenen plural, excepte quan s'usen com a substantius: *En la baralla falten els tresos.*
- En contextos formals, en valencià *dos* també admet com a femení *dues* (*dos/dues* dones). En altres àrees de la llengua *dues* és la forma habitual del femení en tots els contextos.
- Quan els cardinals s'utilitzen com a ordinals van en masculí: *la fila u* (i no **la fila una*); *la pàgina trenta-dos* (i no **la pàgina trenta-dues*).

Escriptura dels numerals compostos

Els numerals cardinals, en general, s'escriuen separats quan es combinen (*dos milions d'euros*; *dos mil noranta socis*; *un milió cent mil habitants*), llevat dels casos següents que porten guionet:

- Del 21 al 29 es posa una *i* entre dos guionets: *vint-i-tres, vint-i-nou mil.*
- Entre les desenes i les unitats: *trenta-un, cent quaranta-set, cinquanta-tres mil.*
- Els compostos de cent (entre 200 i 900): *quatre-cents, sis-centes.*

[3] Altres quantitats són: *milió, bilió, trilió*, etc.

La regla mnemotècnica DUC

La regla mnemotècnica DUC (en què la D representa les desenes, la U les unitats i la C les centenes) pot ajudar a recordar quan cal escriure guionet entre les quantitats compostes escrites en lletra.

QUANTITAT	D U C
73	setanta-tres
400	quatre-cents

Els numerals ordinals

Els numerals ordinals no expressen una quantitat, sinó un orde, una prelació (*el primer a arribar*; *la novena edició del llibre*).

Els quatre primers ordinals tenen forma pròpia, però a partir del que fa cinc tots els ordinals masculins acaben en *-é* i els femenins en *-ena*. Del 5é al 10é també s'usen formes de base llatina. L'escriptura dels ordinals és la següent:

TENEN FORMA PRÒPIA		TENEN DOBLE FORMA		AFIGEN -é, -ena AL CARDINAL	
1r - 1a	primer/a	5é - 5a - 5t	cinqué/ena o quint/a	9é - 9a	nové/ena
2n - 2a	segon/a	6é - 6a - 6t	sisé/ena o sext/a	10é - 10a	desé/ena o dècim/a
3r - 3a	tercer/a	7é - 7a - 7m	seté/ena o sèptim/a	11é - 11a	onzé/ena
4t - 4a	quart/a	8é - 8a - 8u	huité/ena octau/va	12é - 12a, etc.	dotzé/ena

- Els ordinals compostos també porten guionet com els cardinals: *vint-i-dosé, setanta-quatrena.*
- Recordeu que els ordinals s'abrevien amb la xifra del cardinal més l'última lletra amb què s'escriu el dit numeral ordinal o les dos últimes en els plurals, tal com s'ha explicat en l'escriptura de les abreviatures d'aquesta unitat: *1r, 2a, 8ns; 5é., 4ts.,15es.; 3.^{r}, 7.^{é}; 6^{a}; 9^{ns}.*
- Les xifres romanes superiors a nou (IX) usades en cronologies, ordenació de reis i papes, etc., es lligen com a cardinals: *El capítol XVI* (setze), *Joan XXIII* (vint-i-tres); però del primer (I) al nové (IX), es lligen com a ordinals: *la II Guerra mundial* (segona), *Jaume I* (primer), *el segle IV* (quart).
- Hi ha alguns substantius que deriven de les formes de base llatina: *Ha escrit un poema en octaves reials*; *De sol a do hi ha una quarta justa.*

Els numerals multiplicatius

Els numerals multiplicatius (o múltiples) expressen el nombre de vegades que s'augmenta una quantitat. Funcionalment es comporten com a substantius (*el doble de ració*) o adjectius (*una ració doble*).

Excepte *doble* que és invariable, en tots els altres multiplicatius es permet la concordança en femení amb el substantiu que acompanyen quan signifiquen 'tantes vegades més' (*El teu germà té una habitació triple/tripla que la teua*; *Una quantitat quàdruple/quàdrupla*).

En canvi, s'expressen únicament en masculí quan signifiquen 'format per tants elements' (*la triple aliança, la quàdruple confrontació*).

MULTIPLICADOR	MASCULÍ	FEMENÍ	MULTIPLICADOR	MASCULÍ	FEMENÍ
2	doble (o duple)	doble (o dupla)	7	sèptuple	sèptupla
3	triple	tripla	8	òctuple	òctupla
4	quàdruple	quàdrupla	9	nònuple	nònupla
5	quíntuple	quíntupla	10	dècuple	dècupla
6	sèxtuple	sèxtupla	100	cèntuple	cèntupla

- En la llengua parlada habitual, els multiplicatius se solen substituir per la perífrasi 'tantes vegades més': *Un tram de carretera quatre vegades més llarg*; *Una jaqueta dos voltes més cara.*
- El verb derivat del numeral *quàdruple* és *quadruplicar*, i no **quadriplicar* ni **quatriplicar*.
- Els parts múltiples tenen un nom específic: *bessons* (2), *trigèmins* (3), *quadrigèmins* (4), *quintigèmins* (5); però també es pot dir *bessons de quatre* o *quatre bessons*, etc.

Els numerals partitius

Els numerals partitius (o fraccionaris) expressen parts o fraccions de la unitat i tenen les mateixes formes que els ordinals. També s'utilitza el femení seguit del mot 'part'; així: (*un seté* o *una setena part*). Els partitius següents tenen formes específiques:

PARTITIU	SINGULAR		PLURAL	
	MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ
1/2	mig	mitja	mitjos	mitges
1/3	terç	terça	terços	terces

Per a expressar la fracció 1/2 (*un mig*) també es pot utilitzar l'expressió equivalent *la mitat* (o *meitat*): *Ha cobrat la mitat/meitat del sou.*

Els numerals col·lectius

Els numerals col·lectius expressen conjunts formats per un nombre concret d'unitats. Per a expressar-los s'utilitzen també les formes dels ordinals (*una desena de persones*; *una dotzena d'ous*; *una quarantena d'anys*); però hi ha també formes específiques que s'apliquen a casos concrets (*un parell de sabates*; *un duo de violí i piano*; *una terna de noms*; *un miler de víctimes*; *la Tetralogia de Wagner*).

COL·LECTIUS	FORMES ESPECÍFIQUES
en general	parell/a (2); tern, terna, trio (3); qüern (4); quintet, quintern (5)
obres, conjunts musicals	duo, duet (2); trio, tercet (3); quartet (4); quintet (5); septet o septimí (7)
nombre de versos	dístic (2), tercet (3), quartet, quarteta (4), octava (8), dècima (10)
nombre d'angles	triangle (3), tetràgon (4), pentàgon (5), hexàgon (6), heptàgon (7)
nombre de pàgines	díptic (2), tríptic (3)
cares d'un políedre	tetraedre (4), pentaedre o pentàedre (5), hexaedre (6), heptaedre (7)
una obra amb parts	trilogia (3), tetralogia (4)
períodes de mesos	bimestre (3), trimestre (3), quadrimestre (4), semestre (6)
interval de mesos	bimensual (2), trimestral (3), quadrimestral (4), semestral (6)
períodes d'anys	bienni (2), trienni (3), quadrienni (4), quinquenni o lustre (5), dècada (10), segle (100)
franges d'edat	quinquagenari (50), octogenari (80), nonagenari (90), centenari (100)
nombre d'anys	trentena (30), quarantena (40), cinquantena (50), seixantena (60)
efemèrides	cinquantenari (50), centenari (100), mil·lenari (1.000)
d'altres	biga, birrem (2); quadriga, tetraplegia (4); quaresma (40)

Escriptura en lletra dels numerals

Els numerals s'escriuen, per convenció, en xifra o en lletra segons quins casos. Els cardinals, habitualment, s'escriuen en lletra (*He perdut un bitllet de deu euros*; *Ho he repetit fins a cent vegades!*), però les quantitats compostes amb tres mots o més s'escriuen en xifra (*Hi ha 476 expedients per a revisar*). Els usos principals els trobem en la taula següent:

S'ESCRIUEN EN XIFRA	S'ESCRIUEN EN LLETRA
Els números de les pàgines de llibres, documents, articles, paràgrafs de les lleis: *L'article 12*; *La pàgina 3 de la llei 2017/8.*	Les quantitats incompletes o aproximades: *Hi havia més de cinc-cents manifestants*; *Hi van assistir de tres mil a quatre mil persones.*
Els segles, la numeració de reis, papes, en números romans: *el segle XXI, Pere III.*	Els ordinals no referits a segles, reis, papes: *Celebren el desé aniversari.*
Els dies del mes, els anys (però no les dècades), l'hora, els graus, l'altitud, les distàncies: *el 25 d'abril de 1707*; *l'any 2019*[4]; *les 8 del matí*; *les 12.30 h*; *37° C*; *l'Everest té 8.848 m.*; *una distància de 4 km.*	El nom de les dècades (en minúscula): *els anys vint*; *els anys quaranta*; *la dècada dels setanta.*
Els horaris (en avisos, rètols, etc.): *obert de 8 a 14 h.*; però: *Hui acabe de treballar a les set.*	L'edat de persones, animals i coses i la durada de les coses: *Són persones de trenta anys*; *Un edifici de seixanta anys*; *La festa va durar tres dies i tres nits.*
Els percentatges estadístics i les quantitats que porten decimals (els decimals s'escriuen amb coma davall): *el 12% dels vots*; *el 8,5% d'escrutats.*	Les quantitats *milió, bilió, trilió* i *quadrilió*: *El polític va amagar milions a Suïssa.*

7. Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.

1. Fa una ________ d'anys es va produir una ________ confrontació pel títol històrica.
- a) quarantena, triple
- b) quarentena, tripla
- c) quarantena, terça

2. L'article ________ de la llei.
- a) 2
- b) dosé
- c) segon

3. El dia ________ d'abril feren una oferta de dos per ________ en el supermercat.
- a) trenta-un, u
- b) trenta-un, un
- c) trenta-u, un

4. El número que està ben escrit és ________.
- a) tres mil cent-dos
- b) quatre-milions dotze
- c) cap dels anteriors

5. El ________ número premiat del segle XXI (________) acabà en ________.
- a) primer, vint-i-un, un
- b) 1r, vint-i-u, u
- c) primer, vint-i-uné, un

6. Vaig obrir el llibre per la pàgina ________.
- a) quaranta-dosena
- b) 42
- c) quaranta-dues

7. Entre les dos destinacions hi ha una distància de ________.
- a) 18,5 km.
- b) 18 km i mig.
- c) díhuit quilòmetres i mig

8. Va celebrar l'________ aniversari en la dècada dels ________.
- a) onzè, 80
- b) onzé, huitanta
- c) 11é, 80

[4] No es posa punt per a indicar els milers en els anys de quatre xifres (*l'any 2019*).

8. **Escriviu en lletra les xifres dels numerals següents.**

a) 468,12 euros

b) 1/2 quarta

c) 7ns

d) El XXXI Certamen

e) 47,50 lliures

f) 16° C

g) 1.200.024 marques

h) El capítol IX

i) 0,09

j) 3/8

9. **Relacioneu les dos columnes.**

a) El *Septimí*

b) La Triple

c) Les festes

d) Maria ha tingut

e) Mitja

f) Un quintet

g) Un terç

h) Una quarta

i) El Bienni



1) Negre (1933-35)

2) barra de pa

3) de cervesa

4) trigèmins!

5) de Beethoven

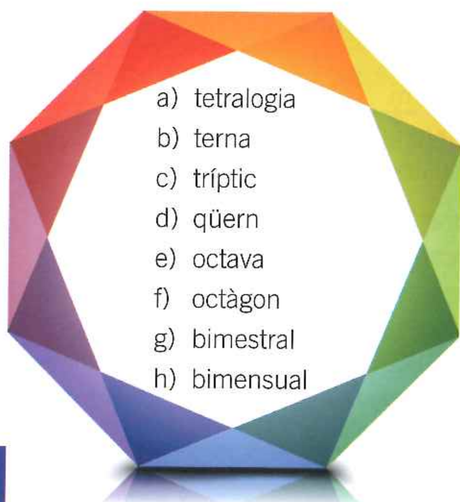
6) de vent

7) Aliança (1882)

8) de formatge

9) del Sexenni de Morella

10. **Relacioneu les dos columnes.**



1) que dura dos mesos.

2) polígon de huit angles i huit costats.

3) que apareix dos vegades al mes.

4) sèrie de quatre peces dramàtiques, literàries o musicals.

5) interval que comprén huit graus de l'escala diatònica.

6) conjunt de tres elements.

7) imprés de tres pàgines.

8) grup de quatre.

ELS QUANTITATIUS

Els quantitatius són quantificadors que, a diferència dels numerals, expressen d'una manera imprecisa una quantitat (*més, poc, massa*), generalment designant un valor en una gradació que va, des de l'absència (*cap*), fins a una quantitat elevada (*molt*).

Els quantitatius són variables si determinen un substantiu (*pocs diners, moltes factures*), o invariables si fan d'adverbi, modificant un adjectiu (*poc menjador, molt estudiós*), el significat d'un verb (*menja poc, estudia molt*), o d'un altre adverbi (*més prop, molt lluny*).

VARIABLES				INVARIABLES
SINGULAR		PLURAL		
MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ	
quant	quanta	quants	quantes	més
poc	poca	pocs	poques	menys[5]
molt	molta	molts	moltes	prou
tant	tanta	tants	tantes	força
bastant		bastants		massa
gaire		gaires		gens de

A banda dels quantitatius pròpiament dits, hi ha les locucions quantitatives, grups de mots que equivalen a un quantitatiu; per exemple, podem usar *una miqueta* en lloc de *poc* (*Disposava d'una miqueta de diners / de pocs diners*).

LOCUCIONS QUANTITATIVES
tot de, una mica de, un poc de, un xic de, un muntó de, una munió de, una colla de, un fum de, una pila de, un grapat de, bona cosa de, gens de, gens ni mica de, ni gota de

Ús de la preposició *de*

La preposició *de* se sol intercalar entre els quantitatius (*quant, molt, poc, tant, bastant, prou*) i el substantiu en masculí singular: *No sé quant de sucre vols*; *De moment, queda bastant d'oli*; *Fa molt de fred.*

Així mateix, darrere del quantitatiu *gens* cal posar necessàriament la preposició *de* quan va davant d'un substantiu masculí o femení (*Ha sobrat gens de pa? Hui no fa gens de calor*).

Però davant d'un adjectiu o d'un adverbi, els quantitatius no porten la preposició *de* i, a més, es mantenen invariables en masculí singular (*No era gens difícil el problema*; *El pis era molt fred a l'hivern*; *La teua amiga és poc simpàtica*; *Elles estan bastant capacitades*; *Tot allò va acabar molt bé*).

Els quantitatius *massa, gaire, més* o *menys*, no porten mai la preposició *de* per a unir-se al substantiu que modifiquen (*Hi havia massa gent en la festa*; *Menjava sense gaire gana*; *Posa'm més/menys arròs*).

[5] En alguns parlars es conserva el quantitatiu *manco*, sinònim de *menys*, en oracions, com ara *Més o manco, tots els seus amics visten igual.*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Diferències entre *prou* i *bastant*

Els quantitatius *bastant* i *prou* no són sinònims. El quantitatiu *bastant* significa 'en no poca quantitat', mentre que *prou* significa 'en quantitat suficient' (*El pis té bastant d'espai, però no en té prou per a una família nombrosa*).

El quantitatiu *bastant* té flexió de nombre (*bastants*); en canvi, *prou* és invariable: (*Té bastants dificultats a l'hora d'expressar-se*; *Té prou dificultats a l'hora d'expressar-se*).

Ús d'alguns quantitatius

- *Tan* complementa un adjectiu (*Aquest tema és tan complicat com l'anterior*) o un adverbi (*No vingues tan tard!*).
- *Tant* quan és adjectiu determina un substantiu (*No em poses tanta cervesa*) o un verb quan és adverbi (*No córregues tant, que encara hi ha temps!*).
- *Gaire* s'usa només en oracions negatives, interrogatives o condicionals, i darrere de *no* i de *sense*. És equivalent a *molt* (*molta, molts, moltes*): *He corregut gaire per arribar a hora?*; *No he trobat gaires articles que parlen del tema*; *No em trobe gaire bé!*
- *Quant* s'usa incorrectament en expressions com ara **Quants més en serem, més riurem*; **Vine quant abans pugues*; **Li donen quant vol*, en lloc de les correctes *Com més en serem, més riurem*; *Vine al més prompte possible*; *Li donen el que vol.*

ELS INDEFINITS

Els indefinits són quantificadors que expressen quantitat de manera diferent als numerals o els quantitatius: assenyalen l'existència (*algú*) o inexistència (*res*) o designen l'entitat d'un conjunt (*qualsevol*).

Fan funció de determinants quan acompanyen un substantiu (*He llegit un altre llibre del mateix autor*; *Han vingut alguns periodistes a la roda de premsa*), i de pronoms quan el reemplacen (*Que cadascú duga la seua cadira*; *No ha vingut ningú?*). Els principals indefinits són els següents.

DETERMINANTS				PRONOMS
SINGULAR		PLURAL		
MASCULÍ	FEMENÍ	MASCULÍ	FEMENÍ	
un/algun cert mateix tot	una/alguna certa mateixa tota	uns/alguns certs mateixos tots	unes/algunes certes mateixes totes	u (o un) / algú altri tots/tothom alguna cosa quelcom res hom ningú cada u (o cadascú)
altre	altra	altres		
qualsevol		qualssevol		
tal		tals		
cada cap				
cada un (o cadascun)	cada una (o cadascuna)			
		diferents sengles		
		ambdós diversos nombrosos uns quants	ambdues diverses nombroses unes quantes	

- Els adjectius qualificatius *varis, vàries*, que signifiquen 'variats', no poden substituir *algun, alguna, alguns, algunes*: *Hem vingut algunes* (o *diverses, diferents*) *vegades* (i no **Hem vingut vàries vegades*).
- Quan *res* va davant d'un adjectiu qualificatiu cal posar la preposició *de*:

  –No hi ha res de nou, al diari? –Sí, però res de transcendent.

Ús d'alguns indefinits

algun	No és correcte l'ús de *algun* amb valor de 'un poc': *Encara li queda un poc de prestigi* (i no **Encara li queda algun prestigi*), ni tampoc quan s'usa en oracions negatives amb el valor de *cap*: *No pogué trobar cap resposta* (i no **No pogué trobar alguna resposta*).
altre	Sol anar precedit de l'article determinat o indeterminat: *L'altre dia vaig anar al teatre*; *Dóna'm una altra cadira*. Cal evitar el castellanisme **demés*: *Els altres se n'anaren* (i no **Els demés se n'anaren*). Si ens referim a un tot de manera genèrica, és preferible usar l'expressió *la resta*: *Ara ja t'han donat d'alta, la resta no importa tant.*
altri	Referit a persones, en 3a persona, tant en singular (= *altre*) com en plural (= *altres*), sol anar precedit de preposició (*de, per a*). En l'actualitat s'usa exclusivament en construccions molt concretes, com ara *Treballar per a altri*; *Respectar els béns d'altri*; *No fer mal a altri*. Però a banda de les expressions d'abans, és recomanable usar *un altre* (o *algú altre, ningú altre* o *cap altre*, segons el context): *Un altre ni t'ho hauria dit*; *Això que ho faça algú altre*; *Cap altre ho farà millor.*
cada	Si *cada* no va immediatament davant d'un nom, ha d'anar en correlació de les formes *un, una*: *Cada una de les alumnes llegia un llibre*. Per a expressar èmfasi, cal usar l'indefinit *un, una, uns, unes*: *Enric és un atrevit, diu unes coses!* (i no **Enric és un atrevit, diu cada cosa!*).
cadascú/ cada u	El pronom *cadascú* (o *cada u*) significa 'qualsevol persona indistintament, tots': *Ací cadascú va a la seua.*
cadascun/cada un	L'adjectiu *cadascun* té forma femenina (*cadascuna*), però no plural: *Doneu un llibre a cadascuna/cada una de les persones que entren.*
cert	Equival a *algun* i, en singular, va precedit de l'article indefinit: *Hi havia una certa enemistat entre tots dos.* Però si porta preposició davant, l'article desapareix: *Ahir vaig estar enraonant amb cert amic teu.*
hom	S'usa exclusivament com a pronom en registres molt formals: *Hom creu que els neandertals tenien sentit estètic* (= *Es creu que els neandertals tenien sentit estètic*).
mateix	És invariable si fa de pronom (cast. 'lo mismo'): *Sempre dius el mateix* (= les mateixes coses). També es pot usar com a adverbi, posposat a un nom, un pronom o un adverbi. Aleshores és invariable: *Ho han portat els operaris mateix* (i no * els operaris mateixos). Però darrere d'un pronom personal fort, s'ha de fer la concordança: *Ho han portat ells mateixos.* Sovint es confon amb *propi* per interferència amb el castellà ('propio' = 'el mismo'). Aleshores cal usar *mateix* posposat al nom: *L'ha portat el seu germà mateix* (i no **L'ha portat el propi germà*). També s'usa erròniament com en castellà ('el mismo', 'la misma') per a evitar repeticions. En aquest cas cal usar un pronom feble, un demostratiu o un possessiu: *La pel·lícula és bona, qui n'és el director?* (i no **La pel·lícula és bona, qui és el director de la mateixa?*).
ningú	És un pronom invariable que es refereix exclusivament a persones en singular. S'usa en oracions negatives: *Hui encara no ha vingut ningú a comprar* o interrogatives i condicionals (= algú): *Ha vingut ningú? Si ve ningú més, digueu-li que s'espere.*
ningun	L'adjectiu *ningun* s'ha acceptat recentment per la normativa. Tanmateix, és preferible l'ús de *cap* en registres formals: *No tinc cap camisa blanca* (millor que *No tinc ninguna camisa blanca*).
qualsevol	Té flexió de nombre: *qualsevol, qualssevol* (les formes femenines *qualsevulla* i *qualssevulla* es consideren arcaiques): *Vine a casa qualsevol dissabte*; *Qualssevol que siguen les circumstàncies.*
sengles	S'utilitza només en plural (en castellà 'sendos'): *Els dos concursants van rebre sengles premis.*
tothom	És un pronom que significa 'tota la gent', 'tots': *Convindria que hi vinguera tothom.*
uns	No és genuí l'ús de l'indefinit *uns* en lloc del quantitatiu *uns quants* o de l'indefinit *alguns*: *Caldrà esperar-se uns quants/alguns dies més* (i no **Caldrà esperar-se uns dies més*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Diferències entre *cap*, *res* i *gens*

cap	Es refereix sempre noms comptables i significa 'ni un, ni una'. S'utilitza: – En oracions negatives: *No va rebre cap regal*; *No queda cap iogurt a la nevera.* – En interrogatives i condicionals en lloc de *algun*: *Si teniu cap problema, digueu-m'ho.* Però amb substantius no comptables cal usar necessàriament el quantitatiu *gens*: *No queda cap botella de vi* ('botella' és comptable); *No queda gens de vi* ('vi' no és comptable).
res	Referit a coses, *res* s'utilitza: – En oracions negatives, amb l'adverbi *no* ('cap cosa', cast. 'nada'): *No hi ha res al calaix* (= el calaix està buit). – En interrogatives i condicionals és intercanviable per *alguna cosa* (cast. 'algo'): *Vols res/alguna cosa de la pescateria? Si voleu res/alguna cosa de mi, aviseu-me.* – Seguit de «*a* + infinitiu» forma part de la locució *res a fer*, *res a dir*, etc.: *L'advocada ha dit que no hi ha res a fer* (i no **res que fer*). Cal evitar el castellanisme **algo* i substituir-lo per *res* o *alguna cosa.*
gens	El quantitatiu *gens* (*de*) s'usa davant dels noms no comptables (cast. 'nada de'): *No queda gens de gasolina* (ja que gasolina no és comptable, i no podem dir que queda 'una, dos, tres gasolines'). Però *gens*, usat com a adverbi (i sense preposició), també pot modificar un verb, un adjectiu o un altre adverbi. En aquest cas significa 'en absolut' i expressa la quantitat zero en contrast amb la sèrie d'adverbis quantitatius *molt, massa, bastant, poc*: *El partit d'ahir em va agradar* (*molt, massa, prou, poc*); *La conferència d'ahir no em va agradar gens*; *Aquest calcer no és gens adequat per a la muntanya.*

11. **Classifiqueu els quantitatius següents de menor a major quantitat en la línia de més avall.**

força • una mica • bastant • gens ni mica • massa

– (menys) ______________________________ + (més)

12. **A continuació hi ha diferents parelles d'oracions. Partiu de la primera per completar la segona, de manera que es complementen.**

a) Volia haver fet uns quants pastissets més,
   però no he pogut perquè ja no em quedava ______________ farina.

b) El programa és útil quan es factura per hores, per exemple,
   però també quan es vol saber ______________ temps es tarda a fer alguna cosa.

c) —Volia un bitllet per a Mallorca.
   —Ho lamente, però no me'n queda ______________.

d) —Per què no afiges més oli?
   —No puc, ja no me'n queda ______________.

e) L'armari està buit.
   No hi ha ______________ dins.

f) Ara entraran els ecoturistes.
   Doneu un programa de mà a ______________ dels que vagen entrant.

13. Elegiu l'opció més adequada per a respondre a cada enunciat.

1. Si has portat massa pa a casa, et deuen haver dit:
a) Per què has comprat tant de pa?
b) Tan de pa, per a què?
c) Per a què volen tan pa?

2. Si algú ha vingut a veure't i t'espera a la porta de ta casa, et diran:
a) Ací hi ha quelcom que diu que et coneix.
b) Algun ha vingut i pregunta per tu.
c) Ací fora hi ha algú que pregunta per tu.

3. Quan intenten posar-te més fesols al plat quan ja no tens massa gana, pots dir:
a) No, no me'n poses més, ja en tinc bastants.
b) No vull més fesols, ja en tinc prou.
c) No! Ja en tinc prous!

4. Vols justificar que alguna cosa no funciona com cal i comentes:
a) Açò no va res bé perquè cadascú fa el que vol.
b) El tema no va gens bé perquè cadascun va a la seua.
c) L'assumpte no va gens bé perquè cada u actua com vol.

5. Després d'estar una bona estona en l'andana esperant el tren, comentes:
a) He fullejat vàries revistes.
b) He vist prou revistes.
c) He mirat revistes vàries.

6. Si preguntes pel nom del director d'una pel·lícula que et va agradar moltíssim, has de dir:
a) Qui n'era el director?
b) Qui era el director d'ella?
c) Qui era el director de la mateixa?

7. Com et preguntarien si has comprat un regal per a Marta?
a) Has comprat algo per a ella?
b) Has comprat alguna cosa per a Marta?
c) Has comprat en tal i tal altre per a ella?

8. Si mostres estranyesa pel càstig rebut per una companya de classe del teu fill, et poden dir:
a) Sí, la van castigar els pares del mateix.
b) La decisió és dels pares, la van castigar ells mateixos.
c) Sí, la van castigar els propis pares.

9. Obris la nevera i veus que no queda llet. I dius:
a) Cal comprar llet, no queda res.
b) S'ha de comprar llet, no en queda gens.
c) No queda res de llet.

10. Si vols comprar-te un cotxe nou, però els diners no t'arriben, comentaràs:
a) He estalviat prou diners, però no en tinc bastants.
b) No tinc masses diners per a comprar el cotxe.
c) Tinc bastants diners al banc, però no prou per a comprar-me un cotxe nou.

14. Completeu les oracions següents amb *cap*, *gens* (*de*) o *res*.

a) Després del creuer no va quedar ____________ passatger satisfet.

b) No és ____________ car, el teu allotjament.

c) Ara no tinc ____________ gana; soparé més tard.

d) Amb aquesta balança no podràs pesar ____________.

e) El vol xàrter no ens convé ____________.

f) ____________ no m'agrada tant com anar de pícnic.

g) Dels viatges que has vist, jo no n'agafaria ____________.

h) Aquesta polèmica no ens durà ____________ bo.

15. Corregiu els errors que detecteu en les oracions següents.

a) En aquest tema ens queda bastant d'escrit per fer.

b) Aquesta publicació tracta temes varis; les demés sempre diuen el mateix.

c) No he trobat gaires plànols que siguen bons.

d) —Tens gaires entrades? —En tinc bastants per a tots, tranquil·la.

e) Aquest polític es creu que és algú, i diu cada cosa...

f) Quant més cridem, més cas ens faran.

g) Vine quan abans millor.

h) No sigueu tan lents i no arribeu tant tard.

i) Ho han aconseguit els bombers mateix.

j) Posa-me'n més, d'arròs!

k) Disposava de bona cosa de diners.

l) Al futbolista famós encara li queda algun prestigi.

LÈXIC I SEMÀNTICA

EL TURISME

1. Completeu el text amb les paraules adequades, segons la definició que es dóna per a cada cas.

ON ES POT MENJAR I DORMIR A PESAR DEL *BREXIT*

Probablement, el *bed and breakfast* (o B&B, opció que inclou allotjament i desdejuni) és la modalitat de fonda més popular i econòmica de la Gran Bretanya. Sol tractar-se de cases familiars o bé de cases de camp. Les instal·lacions i l'allotjament poden ser senzills (perquè els dormitoris potser no tenen televisor, telèfon ni bany integrat), però els més bons poden tindre més comoditats. El preu inclou el desdejuni, normalment un **(1)** ______________ tradicional britànic, encara que sol haver-hi també altres opcions.

En alguns B&B no s'accepten **(2)** ______________, per la qual cosa es recomana dur diners en efectiu. En qualsevol **(3)** ______________ solen disposar d'una llista dels B&B locals registrats. Poden requerir que s'abone un senyal per a confirmar la **(4)** ______________. Els llocs web de viatges en són una bona font d'informació.

També hi ha allotjaments sense pensió (*self-catering*); el fet que no oferisquen menjar pot tindre alguns avantatges, sobretot per als grups que viatgen amb un pressupost ajustat. Amb l'expansió del concepte *unhotel*, l'allotjament sense pensió s'ha convertit en una manera popular de viatjar. La varietat de llocs possibles és enorme, des de pisos luxosos fins a cabanyes de fusta o instal·lacions de granges adaptades. Hi ha immobles d'una gran personalitat disponibles en organitzacions de conservació que es dediquen a restaurar edificis amb interés històric o arquitectònic i adequar-los per a **(5)** ______________-los a curt termini. Solen ser molt coneguts, per la qual cosa convé confirmar la reserva amb antelació.

Les guies anuals actualitzades d'allotjaments sense **(6)** ______________ són una font d'informació especialitzada molt útil. Les oficines turístiques poden oferir-ne llistes actualitzades i, fins i tot, efectuar la reserva. Per tal d'evitar sorpreses desagradables, abans és convenient assegurar-se de què s'inclou en el preu (neteja, electricitat, etc.) i preguntar si s'afegiran en la factura gastos addicionals, com ara depòsits o càrrecs d'assegurança.

D'altra banda, les antigues **(7)** ______________ són molt habituals. Molts d'aquests elegants hostals es remunten al segle XVIII, tot i que encara n'hi ha de més antics. Normalment tenen bons restaurants, amb decoració tradicional i un ambient càlid i agradable. Les millors són còmodes i refinades, i estan a l'altura de qualsevol bon hotel.

Els **(8)** ______________ constitueixen una altra alternativa econòmica als hotels i els B&B. Tenen llits a preus molt baixos en habitacions compartides destinades a **(9)** ______________, encara que molts albergs moderns també tenen habitacions dobles o individuals amb bany propi i comoditats pròpies d'un hotel. La principal diferència amb els hotels econòmics és que són més socials, tenen instal·lacions compartides com ara sales d'internet o cuines per a ús dels **(10)** ______________ i, sovint organitzen activitats. Les instal·lacions varien molt d'uns a altres.

www.visitbritain.com, "Welcome to Great Britain"

(1) Plat únic on se serveixen junts diversos menjars (dos paraules).
(2) Cartolina bancària de plàstic que serveix per a pagar servicis sense abonar-los en efectiu (tres paraules).
(3) Despatx públic en què s'informa sobre els recursos a disposició dels viatgers (tres paraules).
(4) Garantia, disposició.
(5) Llogar a canvi d'una renda.
(6) Conjunt de menjades que es fan al llarg del dia.
(7) Casa on s'allotja gent pagant.
(8) Establiment on es pot trobar allotjament, generalment orientats a la joventut.
(9) Persona, normalment jove, que viatja econòmicament, molt sovint a peu, amb una motxilla com a bagatge.
(10) Persona allotjada en un hostal, en una pensió o altres establiments.

LES EXPRESSIONS IDIOMÀTIQUES

LES LOCUCIONS

Una locució és un grup estable de dos o més paraules que tenen el valor sintàctic i semàntic d'una sola paraula i no el que podia desprendre's de la suma dels components. Les locucions poden ser de diverses classes, segons la seua funció gramatical: adjectives (*És una veritat com una casa*), conjuntives (*Era de nit; no sabem, per tant, qui cridava*), preposicionals (*Els arbres no creixen a causa de la sequera*), verbals (*Plovia a bots i barrals*) i adverbials (*L'estadi estava ple de gom a gom*).

Les locucions adverbials

Les locucions adverbials són molt nombroses. La major part estan formades per una preposició seguida d'un nom o d'un sintagma nominal. En la taula següent n'hi ha algunes de les més usuals:

a balquena (abundantment)	*de debò* (de veritat)
a espentes i redolons (amb dificultats)	*de fit a fit* (fixament)
a estall (sense descans)	*de franc* (gratuïtament)
a hores d'ara (en estos moments)	*de gaidó, de gairell* (de costat, obliquament)
a l'endemig (mentrestant)	*de gom a gom* (molt ple)
a la babalà (de qualsevol manera)	*de retop* (com a conseqüència)
a la bestreta (per endavant)	*de valent* (intensament)
a tot estirar (com a màxim)	*en gros* (sense atendre detalls)
a tothora (sempre, en tot moment)	*en un tres i no res* (de seguida)
a trenc d'alba (en fer-se de dia)	*fil per randa* (detalladament)
a trossos i mossos (de qualsevol manera)	*pel cap baix* (almenys, com a mínim)
al capdavall (al final, en resum)	*per descomptat* (evidentment, naturalment)
ara com ara (de moment)	*sense esme* (sense forces)
ara i adés (sovint, amb freqüència)	*sense solta ni volta* (sense sentit)
d'allò més (en abundància)	*si fa no fa* (aproximadament, més o menys)
d'ara en avant (a partir d'ara)	*tan bon punt* (en el moment que)
d'arrapa-i-fuig (precipitadament)	*tot d'una* (sobtadament)
de bat a bat (obert completament)	*xino-xano* (a poc a poc, lentament)

LES FRASES FETES

Una frase feta és una expressió fixa, estereotipada, que s'utilitza en sentit figurat i que és d'ús corrent en la llengua. Les paraules que en formen part prenen un sentit nou i diferent del de les que la integren en sentit literal; així, per exemple, dir que algú *Està amb l'aigua al coll* no vol dir que estiga a punt d'ofegar-se, sinó que té problemes d'alguna classe i no és capaç de resoldre'ls.

Diferències i semblances amb altres llengües

De vegades trobem la mateixa idea expressada en una frase feta en diferents llengües:

VALENCIÀ	CASTELLÀ	ANGLÉS
Ploure a bots i barrals	'Llover a cántaros'	'It's raining cats and dogs'
Ser bufar i fer ampolles	'Ser coser y cantar'	'To be a piece of cake'
Tirar l'ase per la finestra	'Echar la casa por la ventana'	'To roll out the red carpet'

Hi ha, però, frases fetes que són idèntiques (o quasi). Per exemple: 'Aflojar la mosca', *Afluixar la mosca*; 'Irse a pique', *Anar a pic.* O també, a vegades, trobem la mateixa idea en les dos llengües, però amb algun element canviat: 'Dar gozo' i *Fer goig*; 'Dar mala espina' i *Fer mala espina*; 'Estar sordo como una campana' i *Estar sord com una rella.*

En la taula següent hi ha alguns exemples de frases fetes i les equivalències en castellà:

CASTELLÀ	VALENCIÀ
'Arrimar el ascua a su sardina'	*Portar l'aigua al seu molí*
'Echar los bofes'	*Tirar el lleu*
'Dar el tostón'	*Fer el corcó*
'Dormir como un lirón'	*Dormir com una soca* (o *com un soc*)
'Irse al traste'	*Anar-se'n en orris*; *Anar a pacte*
'Llegar y besar el santo'	*Arribar i moldre*
'Matarlas callando'	*Ser gata moixa*
'No saber dónde le aprieta el zapato'	*No saber on té la mà dreta*
'Papar moscas'	*Agafar mosques*
'Ser mano de santo'	*Ser oli en un cresol*
'Ser uña y carne'	*Ser carn i ungla*
'Sarna con gusto no pica'	*Burro valent porta càrrega i no la sent*
'Tener pocas luces'	*Ser curt de gambals*

ELS REFRANYS

Un refrany és una dita popular breu que expressa una idea –directament o en sentit figurat– de la qual es desprén una conclusió moral, un ensenyament o una norma de conducta.

Una altra característica del refrany és la rima, que permet memoritzar-lo millor. En general, consta de dos parts separades per una pausa. La primera part es refereix al fet observat (època de l'any, efectes d'algun fenomen meteorològic, condicionaments de la vida, etc.) i la segona conté la conclusió.

Els refranys solen admetre variacions regionals. També tenen equivalència en altres llengües, més o menys literalment; per exemple, *Val més un pardal a la mà que una perdiu en l'aire* té, amb pocs canvis, l'equivalent en castellà: *Más vale pájaro en mano que ciento volando*, i en anglés: *A bird in the hand is worth two in the bush* (*Un pardal a la mà val més que dos en el bosc*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Temàtica dels refranys

TEMÀTICA	EXEMPLES
Calendari	*De tard o de primer, Carnestoltes pel febrer; Març i abril, mudances mil; El setembre s'endú els ponts o eixuga les fonts.*
Meteorologia	*Cel a borreguets, aigua a canterets; Hiverns gelats, fruites a grapats; Si la boira pastura, aigua segura; Any de ponent, any dolent.*
Diners, recursos	*Amb diners, torrons; De diners i de bondat, la meitat de la meitat.*
Comportament humà, costums	*On aniràs, faràs com veuràs; Qui diu les veritats, perd les amistats; Qui no treballa en tot l'any, treballa per Cap d'Any.*
Ensenyaments i consells	*La fam fa mestres; Vora riu no faces niu; El bé que dure, la veritat que sure; Tal faràs, tal trobaràs; A home major, dóna-li honor.*
Menjar i beure	*A carn dura, dentadura; L'encisam no mata la fam; Peix de gener, carn de corder; Aigua corrent, no mata la gent.*
Salut	*A més doctors, més dolors; Per a la gola, farigola; Febres setembrals, llargues o mortals; Tristor seguida, acurta la vida.*
Geografia	*D'Algemesí, ni dona ni rossí; De Silla, ni mare ni filla.*
Animals	*A burro gemegador, carrega'l sense por; La cua meneja el gat, no per tu sinó pel plat; El gos lladra al poregós.*

2. Completeu les oracions amb una de les tres opcions que hi ha entre parèntesis.

a) Sovint faig les coses ______________ per acabar prompte (*a balquena, a estall, de bat a bat*).

b) Vaig llegir, ______________, vint llibres interessants (*si fa no fa, d'esme, ara com ara*).

c) Em va contar la seua experiència ______________ (*a tot estirar, fil per randa, de valent*).

d) ______________, va interrompre l'acte i va marxar (*Tan bon punt, Tot d'una, A tota hora*).

e) Li vaig telefonar i es presentà ______________ (*de retop, en gros, en un tres i no res*).

f) Isqué ______________ de casa per anar a la festa (*d'amagat, d'ara endavant, pel cap baix*).

g) ______________, he de dir que cancel·laré l'itinerari (*De franc, D'antuvi, A la bestreta*).

h) El director prenia decisions ______________ (*a tort i a dret, fet i fet, davant per davant*).

i) En el bufet lliure menjares ______________ de dolç (*si més no, a trossos i mossos, bona cosa*).

j) No és fàcil veure'l pel poble; ______________ està de viatge (*ara i adés, de fit a fit, a la babalà*).



3. **Traduïu les frases fetes següents.**

a) *Mejorando lo presente.* ____________________

b) *Lo cortés no quita lo valiente.* ____________________

c) *Ni tanto ni tan calvo.* ____________________

d) *Ir de punta en blanco.* ____________________

e) *Salir por piernas.* ____________________

4. **Completeu les oracions amb una de les tres opcions que hi ha entre parèntesis.**

a) Quan subsisteixes sense progressar: ____________ (*tires el lleu, vas de bòlit, vas fent*).

b) Si estàs molt cansat: ____________ (*et trobes venut, estàs fet una coca, estàs fet un corcó*).

c) Si eres molt hàbil i astut: ____________ (*fas dimonis sense motle, fas el fatxenda, fas l'orni*).

d) Has anat a parar a un lloc: ____________ (*has fet un barret, has fet cap, has fet safareig*).

e) Satisfer, convéncer: ____________ (*fer el pes, muntar un canyaret, fer la viu-viu*).

f) Una vegada t'acostumes a la faena: ____________ (*és com bufar i fer ampolles, et mires el melic, et baqueges de riure*).

5. **Comenteu a classe el que signifiquen les dites o refranys següents.**

a) Qui no et conega, que et compre.

b) A la primera cullerada, mosca.

c) A cada bugada, perd un llençol.

d) Quedar-se a la lluna de València.

e) Animal que no conegues, no li toques les orelles.

f) Del que els ulls no veuen, el cor no se'n dol.

g) Visquem, i coses veurem.

h) Pel febrer, jornal sencer.

i) Qui s'alaba massa, té el cap de carabassa.

j) Paga allò que deus i sabràs allò que és teu.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

EL TEXT

L'ÀMBIT PERIODÍSTIC (II). ELS GÈNERES D'OPINIÓ: L'ARTICLE D'OPINIÓ



Els gèneres periodístics d'opinió van més enllà de la simple transmissió d'informació; tenen com a objectiu primordial interpretar l'actualitat i crear corrents de pensament entre els lectors. Pretenen, per tant, influir en els lectors perquè es formen una opinió sobre uns fets determinats. És per això que presenten un punt de vista subjectiu, en què apareixen les referències personals, les expressions valoratives, els judicis de valor i un posicionament ideològic clar.

Tenen una tipologia textual argumentativa, atés que la finalitat principal és la de convéncer i orientar l'opinió, però no és estrany que s'hibriden amb qualsevol de les altres tipologies (exposició, narració, descripció, conversa). Cal recordar que un text argumentatiu ben construït va més enllà de la simple opinió (el *m'agrada* o *no m'agrada*, el *hi estic d'acord* o *no*). Argumentar és una estratègia que, sobretot, pretén persuadir l'altre, i això implica raonar les idees pròpies, contrarestar les de l'adversari i fer creïbles els nostres valors.

Un text argumentatiu planteja una **tesi** (idea principal que es defensa) i **uns arguments** en què es basa. Els arguments més utilitzats són:

- **Vivencials**. Basats en la pròpia experiència, fet que humanitza l'autor i ens el fa més pròxim, o bé l'experiència compartida amb els lectors, de manera que s'acosta el tema a la seua realitat.
- **D'autoritat**. Busquen la legitimació en les afirmacions que han fet altres persones de prestigi o entitats autoritzades. És a dir, se citen paraules d'altres, en estil directe o indirecte.
- **Amb exemples**. Els exemples poden fer que una idea s'entenga més bé o en poden provar la veracitat.
- **Per comparació**. Un fet es compara amb un altre que resulte més pròxim o més intel·ligible.
- **De causa i conseqüència**. De vegades és efectiu parlar de les causes i les conseqüències per a comprendre millor una idea. Si les conseqüències són positives o negatives, també es pot parlar d'arguments de benefici.
- **Amb xifres i estadístiques**. L'objectivitat de les xifres i de les dades precises són inqüestionables per a fer més convincent una idea.
- **De quantitat**. Sense donar cap dada precisa, l'autor al·ludeix al fet que moltes persones pensen així o que un fet ocorre un gran nombre de vegades.
- **De qualitat**. Van dirigits a la sensibilitat del lector, ja que es planteja un cas que apel·la als nostres sentiments (d'identificació, d'indignació, de solidaritat, etc.).
- **Contraarguments**. Plantejaments amb què es contraresten les idees contràries.

L'article és el principal gènere d'opinió, però també ho són:

- **L'editorial**. Expressa el punt de vista de la direcció del diari sobre un fet rellevant d'actualitat, sobre el qual s'informa en altres pàgines del periòdic. No va firmat.
- **La crítica**. Exposa el punt de vista personal d'un crític o un especialista sobre una obra artística o un esdeveniment cultural (una pel·lícula, una exposició, una obra de teatre, un concert, un llibre, etc.). Va acompanyada d'una fitxa amb les dades més significatives sobre l'obra que es valora. Transmet les preferències i els gustos estètics de l'autor, alternant judicis de valor amb arguments sòlids.
- **Les cartes al director**. Són textos en què els lectors expressen la seua opinió sobre un determinat tema. La premsa en paper sol dedicar-los una secció pròpia. La carta ha d'incloure un títol, l'autoria i l'adreça.
- **El comentari del lector**. La premsa digital ha substituït les cartes al director pels comentaris que els lectors poden escriure al peu de cada notícia, una manera molt més àgil d'interactuar amb el periòdic.

L'ARTICLE D'OPINIÓ



Exposa el punt de vista particular de l'autor sobre un fet d'interés, el qual no ha de ser necessàriament una notícia d'actualitat. L'autor pot ser un col·laborador habitual o un convidat ocasional. En aquest cas és freqüent que en el peu del text s'indique la professió, el càrrec o l'especialitat acadèmica de l'autor. Una modalitat especial d'article és la columna, que consisteix en una secció periòdica fixa assignada a un col·laborador de prestigi.

L'article d'opinió aporta diversitat al mitjà i està molt pròxim a l'assaig literari, amb el qual comparteix moltes característiques. L'articulista té més llibertat per a expressar-se que cap altre redactor del periòdic. En la seua estratègia persuasiva, l'autor pot emprar girs i expressions col·loquials per a arribar millor al lector i atraure la seua atenció, i també pot utilitzar recursos retòrics per a seduir-lo, incloent-hi l'humor i la ironia.

L'estructura més habitual consta de les parts següents, però l'autor la pot modificar per a situar al llarg del text la tesi i els arguments que planteja.

- **Títol**. Sobretot ha de ser atractiu. Més suggeridor que informatiu.
- **Autor**. El nom de l'autor va davall del títol i abans del text.
- **Introducció**. Serveix per a presentar el tema i, de vegades, per a plantejar la tesi. Però, sobretot, ha de motivar el lector i captar el seu interés.
- **Cos**. Presenta els fets i els arguments.
- **Conclusió**. Ha de plantejar la tesi si no s'ha fet abans, així com recapitular i remarcar allò que siga més important.

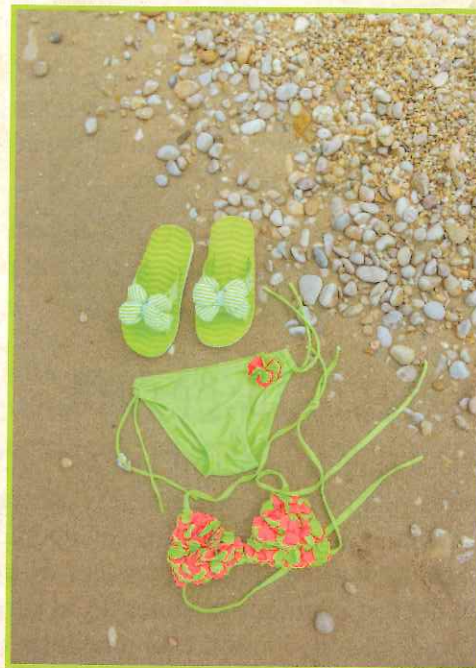
A més, en un article d'opinió hi ha dos frases que tenen una importància cabdal per a seduir el lector: la primera i l'última. La primera és primordial per a captar l'interés i l'última ha d'arredonir el text, amb més o menys creativitat, i ser un tancament digne.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

1. **Llegiu i contesteu oralment les preguntes que hi ha a continuació.**

Contagi

Manuel Vicent



No han passat tants anys des que moltes dones espanyoles anaven amb sinagües a la mar a prendre el bany; des que la mort d'un familiar imposava a una adolescent un dol rigorós que ja no es llevava mai; des que el pudor femení l'obligava a dur mantellina a l'església, amb les mànegues fins al colze i la falda per davall del genoll; des que les àvies es tapaven el cap amb un mocador negre nugat a la barbeta per a eixir de casa; des que l'esposa estava jurídicament lligada al marit; des que una xica en biquini a la platja provocava un escàndol fins a l'extrem que podia ser detinguda per la Guàrdia Civil. Va ser el contagi amb les jóvens europees que exercien la seua llibertat a les nostres platges el que va fer desaparéixer els vestigis d'una vella moral, tot i que encara queda algun jutge que, davant d'una agressió sexual, tendeix a culpar la dona d'haver provocat el violador per la manera llicenciosa de vestir.

Ara es debat la qüestió de prohibir o tolerar entre nosaltres el vel que l'islam imposa a les seues dones. El vel o el burca són símbols de l'absoluta submissió de la filla o la muller davant del pare o el marit musulmà, que creu que els pertanyen en propietat i que això els dóna dret a tapar-les de cap a peus perquè al carrer no provoquen desitjos impurs i que ningú puga vexar-les amb mirades obscenes. Això mateix els passava a moltes dones espanyoles no fa tants anys.

Però prohibir directament el vel musulmà significa usar les mateixes armes del fanatisme religiós i, en contra d'allò que podria semblar, és un senyal de debilitat, una manera de donar la batalla per perduda. Ben al contrari, la tolerància i la llibertat són la fortalesa de la nostra cultura. Tant se val que una dona duga vel o un pollastre rostit al cap. Al final la llibertat per contagi acaba tombant totes les barreres. Així és com va eixir vencedor el biquini enfront de les sinagües.

MANUEL VICENT, *El País*, 16-10-2016 (adaptat)

a) **Quina és la tesi del text?**

b) **Fixeu-vos en l'estructura de l'article i identifiqueu-ne les diverses parts. Quines característiques de les comentades de cada part presenta el text?**

c) **Destaqueu alguna expressió més pròpia del registre col·loquial que del formal.**

d) **Localitzeu les expressions iròniques del text.**

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORALS



MONÒLEG

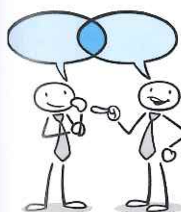
1. Feu un monòleg d'uns tres minuts sobre el tema següent. Llegiu la introducció i elegiu les idees que considereu oportunes i, si voleu, afegiu-ne de pròpies.

UNES VACANCES DIFERENTS

Les vacances serveixen per a descansar i desconnectar de la rutina. A més, si ens ho podem permetre, una bona opció és viatjar per a conéixer cultures diferents. Podries proposar als companys de classe una manera d'aprofitar les vacances, no massa habitual, que realment fóra una experiència inoblidable? Pot tractar-se d'un viatge fora dels circuits habituals, o unes vacances solidàries, o bé una autèntica immersió en la natura, o un viatge solitari, etc.

Algunes idees

- Descripció d'eixes vacances diferents.
- Raons per a recomanar-les.
- Suggeriments per a qui vullga viure eixa experiència.
- No són aptes per a tota classe de persones.



DIÀLEG

2. Manteniu un diàleg d'uns set minuts amb una altra persona de la classe sobre la situació comunicativa següent. Mostreu-vos participatius i eviteu fer intervencions massa curtes. Al final, concerteu la conclusió.

REUNIÓ DE TREBALL D'UNA AGÈNCIA DE VIATGES

Persona A

Ocupes un lloc directiu en una agència de viatges que, en els últims anys, ha perdut molts clients i ara necessita recuperar facturació per a continuar sent viable. Has sigut convidat/-ada a una jornada que ha organitzat l'empresa perquè els treballadors aporten idees noves. Entre altres aspectes, tens el convenciment que cal potenciar les ofertes de viatges llargs a l'estranger per a atraure més clients amb un alt poder adquisitiu. Obris les intervencions presentant el teu punt de vista i un paquet de viatges que has preparat i que creus que pot tindre molt d'èxit.

- Descripció del paquet de viatges.
- Avantatges d'aquesta classe de viatges, per als clients i per a l'empresa.
- Mitjans de transport i classe d'allotjament que has previst.
- Cal potenciar la venda de viatges per internet.

Persona B

Treballes en una agència de viatges que, en els últims anys, ha perdut molts clients i ara necessita recuperar facturació per a continuar sent viable. Has sigut convidat/-ada a una jornada que ha organitzat l'empresa perquè els treballadors aporten idees noves. Entre altres aspectes, tens el convenciment que cal potenciar les ofertes de viatges curts i les destinacions pròximes, ja que la major part dels vostres clients no es poden permetre massa luxes.

- Els avantatges dels viatges curts i pròxims, tant per als clients com per a l'empresa.
- Exemples de viatges que proposes: cases rurals, platges, ciutats pròximes.
- L'aposta pel turisme sostenible és l'aspecte que vos ha de diferenciar d'altres agències.
- El valor principal de la vostra empresa és el contacte directe amb el client.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITES

1. Redacteu un article d'opinió entre 200 i 220 paraules sobre los noves modalitats de turisme.

En els últims anys ha augmentat la demanda de noves destinacions i tipologies turístiques distintes de les clàssiques de sol i platja. En l'actualitat els escenaris on es practica el turisme actiu són molt nombrosos i heterogenis. És el cas del turisme dels espais naturals, l'ecoturisme, l'agroturisme i el turisme cultural. En aquests casos el turisme és un incentiu per a revalorar el territori, ja que l'espai és part essencial del producte turístic. En aquests casos encara és necessari disposar d'una gestió i una planificació molt acurades i mesurar l'impacte sobre l'entorn per a garantir que l'activitat que es du a terme en aquests espais no els afecte per una freqüència excessiva de visitants.

Les noves activitats recreatives en el medi natural satisfan la necessitat que té la societat actual d'experimentar noves sensacions. El fet que les motivacions del turisme s'hagen diversificat de manera tan notable i que algunes tinguen un clar component dinàmic, amb la implicació del turista en la pràctica i consum de l'activitat, permet considerar-les com a turisme actiu.

El sector del turisme actiu és un sector jove que encara es troba en procés de consolidació en molts llocs on s'intenta implantar. Les activitats són variables en funció de l'entorn amb què estan relacionades i tenen un cicle de creació constant, o bé evolucionen unint-se unes amb unes altres, la qual cosa provoca que les regulacions que les identifiquen pels seus noms queden prompte obsoletes.

Per a classificar aquestes noves activitats els criteris més habituals són de base motivacional (pràctica esportiva preferida, trobada amb l'aventura, etc.) i de base geogràfica, segons l'àmbit on s'exerceixen (aeri, fluvial-marítim o terrestre). També es pot optar per una classificació que conjugue els dos criteris i que pot ordenar-se segons es tracte de senderisme, neu, submarinisme, rem i navegació, cicloturisme i bicicleta de muntanya, escalada i espeleologia, activitats en aigües braves, activitats aèries, turisme eqüestre o motoritzat.

Teniu en compte aspectes com els següents:

- El turisme d'aventura ja no és minoritari. Segons dades de l'Organització Mundial de Turisme (OMT), el turisme d'aventura gasta tres mil dòlars per setmana, el que denota un perfil de client d'alt nivell, cada vegada mes exigent.
- El perfil del turista actiu és molt variat, però destaquen els grups de jóvens entre vint i trenta-cinc anys, els esportistes federats aficionats a la pràctica d'una de les noves activitats i les empreses d'oci que organitzen descens de barrancs, ràfting, espeleologia, hidrotrineu, caiac, cicloturisme, quads, 4x4, escalada, multiaventura, tirolina, etc.
- Les noves tendències del mercat identifiquen el practicant d'esports de muntanya com a un amant d'un estil de vida saludable.
- Per a les empreses de turisme actiu és prioritària la seguretat, que sol confondre's amb la falta d'accidents, ja que no es disposa de protocols estandarditzats per a garantir la seguretat abans de començar les activitats sinó, dissortadament, una vegada que s'ha produït un accident.
- El personal de les empreses de turisme actiu es caracteritza per una temporalitat alta. Això provoca una rotació contínua i una baixa preparació en coneixements tècnics i assistencials, continguts mediambientals i habilitats socials.

2. **Redacteu un resum entre 140 i 160 paraules en què destaqueu les idees principals de l'article següent.**

La Ruta de la Seda, una oportunitat per al turisme

La Ruta de la Seda –denominació encunyada pel geògraf alemany Ferdinand von Richthofen l'any 1877–, més que un itinerari concret, era un trajecte estés per Àsia i Europa, desenvolupat a partir d'intercanvis de productes com ara pells, estores i especialment seda. Va ser una xarxa comercial que es va consolidar a partir del s. II aC; es va estendre primer per tot el continent asiàtic i es va consolidar al s. XV en els regnes hispànics i el Mediterrani occidental. Els xinesos comercialitzaven l'excedent de seda i se n'enriquien amb la venda. Va augmentar tant la seua cotització que fins i tot es va arribar a utilitzar com a moneda. Durant segles aquella ruta va fer de pont entre dos mons pel qual es transportaven mercaderies, espècies, porcellana, ferro o te. Però més enllà del seu contingut comercial, la ruta va fer possible la difusió d'idees i de coneixements en les dos direccions.

En el període andalusí, València ja era cèlebre per les sederies, i en l'època medieval la producció sedera local va servir de model a les de Toledo, Múrcia o Barcelona. Encara hui trobem nombrosos vestigis de la importància de la seda; la fabricació d'aquest teixit va ser entre els segles XIV i XVIII la indústria més potent de la ciutat. El cultiu de la morera per a alimentar els cucs va ser llavors intensiu. Al segle XIV ja hi havia seders locals, però el període de màxima esplendor es va aconseguir al XVIII, quan en els més de tres mil telers de la ciutat s'ocupaven unes vint-i-cinc mil persones, la mitat de la població. En el barri de Velluters es van concentrar els tallers seders. Amb el pas del temps, la puixança d'aquella poderosa indústria valenciana va decaure, a la qual cosa va contribuir entre altres factors una forta plaga de pebrina que va acabar amb els cucs de seda i l'obertura del Canal de Suez, conducte que va facilitar els intercanvis comercials entre Europa i Àsia en detriment de les antigues rutes terrestres.



La Llotja de la Seda, obra mestra del gòtic civil, va ser declarada Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO el 1996. El Col·legi de l'Art Major de la Seda, edifici construït en el s. XV i successivament reformat fins al s. XVIII, que ha sigut restaurat integralment per la Fundació Hortensia Herrero el 2016, fou la seu del gremi de velluters. En l'actualitat constitueix l'arxiu gremial més antic i ampli d'Europa. En algunes poblacions valencianes continuen fabricant-se teixits de seda. La major part de la producció es destina a la confecció de vestits de fallera.

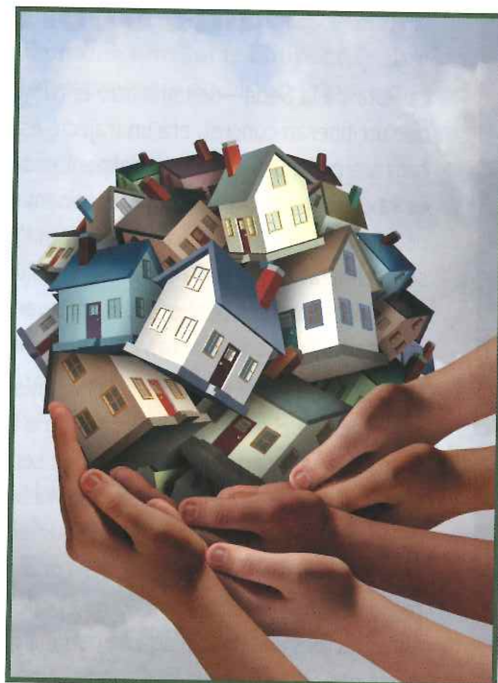
L'any 2015 Espanya va ingressar com a membre del Programa de la Ruta de la Seda de l'Organització Mundial de Turisme (OMT), i València fou designada *Focal Point* d'Espanya en el mencionat programa de la UNESCO. El passat 8 de març de 2017, en la reunió de ministres de la Ruta de la Seda de l'OMT, celebrada en la Internationale Tourismus-Börse Berlín (ITB), es va plantejar com impulsar el desenvolupament sostenible del turisme en la Ruta de la Seda perquè fóra el fil conductor entre Orient i Occident a fi d'intercanviar idees, productes i negocis en una nova era de concòrdia. El programa aspira a maximitzar els beneficis del desenvolupament turístic per a les comunitats locals de la Ruta, al mateix temps que estimula la inversió i promou la conservació del seu patrimoni natural i cultural. En aquest programa estan involucrats trenta-tres estats Membres de l'OMT, alguns organismes de Nacions Unides, més una extensa xarxa d'agents del sector privat. Les Corts Valencianes van declarar València Ciutat de la Seda 2016.

comunitatvalenciana.com, "València en la Ruta de la Seda" (adaptat)

COMPRENSIÓ ORAL  www.tabarcallibres.com

1. **Mireu la notícia de Ribera TV sobre la creació d'una borsa d'habitatges socials a Carlet i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.**

HABITATGES SOCIALS



1. La reunió de l'alcaldessa de Carlet amb...

a) els propietaris de vivendes desocupades, pretén oferir una borsa d'habitatges amb un lloguer social que es regirà per un codi de bones pràctiques.
b) els representants financers, busca la creació d'un banc de cases buides que se cediran debades als ciutadans.
c) les entitats bancàries, té per objectiu que les vivendes desocupades dels bancs s'integren en una borsa d'habitatge social.

2. Les vivendes...

a) passaran a ser propietat de l'Oficina Tècnica d'Urbanisme.
b) han d'incorporar-se a un cens i, després, s'estudiarà com han de ser els convenis que se subscriuran.
c) tindran una finalitat social, és a dir, que només hi podran optar els que no tinguen treball.

3. Vol acordar-se que, quan hi haja un cas de desnonament...

a) el cens d'habitatges facilite que els afectats tinguen sempre un altre habitatge a disposició.
b) s'oferisquen dos opcions, una de les quals serà el lloguer social.
c) l'Ajuntament puga mediar entre les parts per a buscar una alternativa a la dació en pagament.

4. El dret a la vivenda...

a) no es respecta amb freqüència.
b) és un dret fonamental que està suficientment garantit.
c) per a les persones necessitades, és un luxe.

5. En aquesta primera presa de contacte...

a) els bancs s'han compromés a comunicar a l'Ajuntament totes les dades sobre les persones afectades en cas de desnonament.
b) s'ha firmat un codi de bones pràctiques.
c) s'ha acordat la manera de gestionar la iniciativa.



COMPRENSIÓ ESCRITA

1. **Llegiu l'article següent sobre l'arquitectura sostenible i responeu a les preguntes que hi ha a continuació.**

HABITATGES ECOLÒGICS

A diferència de les tècniques de construcció habituals, l'arquitectura sostenible té en compte l'impacte de l'edificació sobre el medi ambient i intenta minimitzar-lo al màxim. Es tracta d'una nova manera de construir, en què l'objectiu principal és optimitzar l'eficiència energètica, aprofitant al màxim els recursos de l'entorn i fomentant el reciclatge de materials.

Hi ha diferents modalitats de tècniques de construcció de cases ecològiques. Des de les opcions dels aventurers que se'n van a un poble remot i construeixen cases d'atovons i palla, als més tradicionals que opten per dissenys urbans i combinen materials habituals de construcció, com el ciment, amb una gestió millor de l'energia, elegint sistemes per a obtindre-la de fonts renovables.

Ja siga una casa de fang o de ciment, les cases ecològiques es construeixen d'acord amb una sèrie de principis bàsics:

1. Valoració de les necessitats: en el projecte de la casa convé tindre en compte quines són les necessitats d'espai i de superfície, per a concretar aspectes com l'orientació i la distribució.

2. Planificació de l'obra d'acord amb el clima: no és el mateix construir una casa al nord que al sud d'Europa. El clima és un factor que ho condiciona tot: els materials de construcció i les fonts d'energia de les quals proveir-se.

3. Estalvi del màxim d'energia possible: aprofitant l'energia que la casa rep directament del sol o del vent. És convenient orientar adequadament l'habitatge de manera que al matí s'acumule la calentor del sol i la mantinga a la vesprada, o que els corrents d'aire proporcionen una ventilació correcta. L'aïllament tèrmic és fonamental per a preservar l'energia de dins de casa.

4. Fonts d'energia renovable: instal·lant dispositius com ara plaques solars o altres fonts d'energia renovable podem obtindre energia tèrmica per a la calefacció, l'aigua calenta sanitària i l'aire condicionat. Per aquest efecte, també podem emprar biomassa o recórrer a l'energia geotèrmica. Aprofitant les variacions climàtiques, aquesta combinació de diferents fonts d'energia és idònia per a garantir el subministrament energètic durant tot l'any.



5. Estalvi d'aigua. Algunes de les mesures que es poden aplicar amb sentit comú consisteixen a moderar el consum d'aigua, posar difusors en les aixetes i instal·lar dispositius per a arreplegar l'aigua de pluja, a fi d'utilitzar-la per a regar les plantes, per al lavabo o la neteja general de la casa. També hi ha procediments per a reciclar l'aigua de la llavadora, com ara aprofitar-la per a omplir la cisterna del bany.

6. Ús de materials reciclables en la construcció, amb què es fa menys runa. Si, a més, els materials reciclables provenen de matèries primeres locals, es redueix sensiblement l'impacte ambiental i s'eviten transports innecessaris.

7. Il·luminació eficient: en compte de les bombetes de llum habituals, les de baix consum, a pesar que són més cares, estalvien més energia i duren deu vegades més. El fet de substituir una bombeta incandescent de 100 W per una altra de leds de 32 W pot suposar un estalvi de 35€. En tota la UE, s'estalviarien cada any 9.300 milions d'euros, i s'emetrien a l'atmosfera 23 milions de tones menys de CO_2. A diferència d'altres països com Austràlia, encara ens queda molt de camí per recórrer. La construc-

ció d'una casa sostenible pot resultar igual de costosa que una edificació tradicional, però cada any s'estalviaria un 80% en energia elèctrica.

8. Controlar la temperatura: quasi la mitat de l'energia domèstica es destina a calfar i a refrescar l'ambient de casa. Per a reduir el consum elèctric, és recomanable baixar el termòstat a l'hivern i pujar-lo a l'estiu. A l'hivern, cada grau per davall de 20° C suposa un estalvi entre el 3% i el 5% d'energia i, a l'estiu, al revés. Un termòstat programable pot ser una bona solució. Les estufes de biomassa també són una opció interessant. Les calderes modernes són un 25% més eficients. A l'estiu, els ventiladors de sostre refresquen estupendament i consumeixen bastant menys que l'aire condicionat.



"10 maneres senzilles de fer més ecològic l'habitatge"
www.biosfera.cat (adaptat)

1. **L'objectiu de l'autor del text és...**
   a) informar el lector sobre la conveniència d'optar per una construcció sostenible.
   b) explicar com es construeixen les cases ecològiques.
   c) demostrar quant es pot arribar a estalviar edificant una casa amb sentit comú.
2. **Qualsevol tipus d'edificació, també la sostenible, ha de començar per...**
   a) orientar-la adequadament perquè estiga ben il·luminada.
   b) localitzar com usar materials reciclables.
   c) concretar les exigències d'espais que tindran els ocupants.
3. **Com podem aconseguir estalviar aigua?**
   a) Depurant l'aigua de pluja.
   b) Discriminant el consum d'aigua potable d'altres usos d'aigua que podem haver reciclat.
   c) Adequant el mecanisme de la cisterna del bany perquè faça descàrregues més curtes.
4. **La inversió per a fer una casa sostenible...**
   a) és superior que el cost d'una edificació habitual.
   b) en països com Austràlia té bonificacions.
   c) a la llarga ix barata perquè l'estalvi energètic acumulat és notable.

	V	F
5. L'opció de construir una casa ecològica només és pròpia d'esperits aventurers.		
6. L'ús de materials reciclables en l'edificació d'una casa ecològica no és compatible amb la utilització de ciment, perquè cal gastar molta aigua per a pastar.		
7. És convenient que el transport de materials constructius no haja de fer trajectes llargs.		
8. No cal aïllar tèrmicament una casa ben ventilada i ben orientada.		
9. A l'hora de refrescar l'ambient, els ventiladors de sostre i l'aire condicionat són dos elements conceptualment contradictoris.		

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

EL CONSONANTISME

Per a produir els sons consonàntics, a diferència de les vocals, l'eixida de l'aire es veu interrompuda o obstruïda d'alguna manera per diverses parts de la boca (la llengua, els llavis, els alvèols, les dents, el paladar), i en alguns casos, pel nas. En funció d'això, els sons consonàntics es classifiquen segons dos criteris: el punt d'articulació i el mode d'articulació.

- El punt d'articulació és la zona o el lloc de la boca en què es produeix el contacte o l'acostament dels òrgans articuladors.
- El mode d'articulació és la manera com passa l'aire, segons el tipus d'obstacle que troba (oclusives, nasals, dentals, laterals, vibrants, etc.) i si vibren les cordes vocals (sonores) o no vibren (sordes).

La classificació dels sons consonàntics és la següent:

SEGONS EL MODE D'ARTICULACIÓ		SEGONS EL LLOC D'ARTICULACIÓ											
		bilabials		labiodentals		dentals		alveolars		palatals		velars	
		sorda	sonora	sorda	sonora	sorda	sonora	sorda	sonora	sorda	sonora	sorda	sonora
oclusives		p	b			t	d					k	g
nasals			m						n		ɲ		
laterals									l		ʎ		
fricatives				f	v			s	z	ʃ			
africades								ts	dz	ʧ	ʤ		
ròtiques	bategants								ɾ				
	vibrants								r				

[p] *pa, sobte, tub*
[b] *bou, acabar*
[t] *té, quietud*
[d] *dir, vendre*
[k] *cap, que, diàleg*
[g] *gat, guió, amagar*
[m] *mare, cama, pom*
[n] *nas, món*
[ɲ] *nyora, any, canya*
[l] *pal, lectura, tela, cable*
[ʎ] *llum, pell, callar*
[f] *fem, café, baf*
[v] *voler, vivència*
[s] *sal, rossa, llaç, cel*
[z] *casa, pinzell, brunz*
[ʃ] *Xàtiva, reixa, coix*
[ts] *potser, adscriure*
[dz] *atzar, setze*
[ʧ] *xop, metxa, roig, escabetx*
[ʤ] *gent, jardí, patge, desitja*
[ɾ] *pera, curar, cabra*
[r] *carro, enrabiar, raïm*

- Hi ha grafies amb més d'un so, per exemple, la lletra *c* representa sons diferents en *casa* [k], o en *cine* i *cendra* [s].
- També, un mateix so pot estar representat per diverses grafies; així, tenen el mateix so consonàntic [ʤ] les grafies *g, j, tg, tj* en *germà, jove, metge, platja.*
- A més de les consonants hi ha els sons semivocàlics [j] i [w], a mig camí entre consonants i vocals, representats per les vocals *i* i *u*, respectivament. Recordeu que les semivocals formen part dels diftongs creixents i decreixents: *rei* [réj], *moure* [mɔ́wɾe]; *guant* [gwánt], *aquós* [akwós].

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

LES CONSONANTS BILABIALS I LABIODENTALS

La pronúncia diferenciada dels sons [b] i [v] és la pròpia de l'elocució estàndard del valencià. No obstant això, la confusió dels dos sons pronunciats com a [b], un fenomen denominat betacisme, està molt estesa en algunes àrees valencianes: en el parlar *apitxat* (València i comarques pròximes) i en les comarques septentrionals valencianes. Per a articular el so labiodental fricatiu sonor [v], el llavi inferior ha de tocar suaument la vora de les dents incisives superiors (com si anàrem a pronunciar una *f*). Però a diferència de la *f*, cal fer vibrar les cordes vocals.

1. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació de la *b* i la *v*. Llegiu-les després.

bé / ve	bel / vel	ball / vall
bena / vena	bast / vast	beure / veure
botar / votar	bellesa / vellesa	abans / avanç



LES CONSONANTS OCLUSIVES

Les consonants oclusives es produeixen per una obstrucció (oclusió) momentània del pas de l'aire, seguida immediatament d'una explosió de l'aire que ix bruscament cap a l'exterior. Es classifiquen en:

- **Bilabials** (*p*, *b*): els llavis es tanquen i impedeixen, momentàniament, l'eixida de l'aire per la boca.
- **Dentals** (*t*, *d*): la llengua toca els incisius superiors i talla de moment el pas de l'aire.
- **Velars** (*k*, *g*): la posició de la llengua pròxima o tocant el vel del paladar impedeix el pas de l'aire.

Les consonants oclusives són sonores [b], [d], [g] quan hi ha un acompanyament de la vibració de les cordes vocals i són sordes [p], [t], [k] quan no n'hi ha vibració.

A l'hora de pronunciar les oclusives, cal tindre en compte que a final de paraula les sordes i sonores es neutralitzen, de manera que totes sonen sordes, la *b* sona [p], la *d* sona [t], i la *g* sona [k]. Així, *tub* es pronuncia [túp], *verd* es pronuncia [vɛ́rt], i *sang* es pronuncia [sáŋk].

2. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació de les consonants oclusives a final de paraula. Llegiu-les després.

adob	aljub	àrab	corb	tomb	verb
altitud	acord	líquid	nord	ràpid	verd
anàleg	reg	llarg	mag	pedagog	sang

En el parlar valencià col·loquial és habitual no pronunciar la *d* intervocàlica en les síl·labes de final de paraula: **acabà* per *acabada*, **cunyaes* per *cunyades*, **cansalà* per *cansalada*, **maür* per *madur*, **ditaes* per *ditades*, **mocaor* per *mocador*, etc. Cal evitar aquesta pronúncia en registres formals.

3. Llegiu les paraules següents. Pronuncieu clarament la *d* intervocàlica de l'última síl·laba.

acalorada	banyada	llavadora	cremada	parada	vesprada
anades	llaurador	madures	ambaixador	pedregada	vegades

Cal tindre present que es pronuncia sorda [p] la *b* de final de síl·laba quan segueix una consonant: *dissabte* [disápte], *dubte* [dúpte], *obturar* [opturár].

També es pronuncien sordes [p], [t] les consonants *b* i *d* en les paraules que comencen pels aplecs *abs-*: *absoldre* [apsɔ́ldre], *obs-*: *obstruir* [opstruír], i *subs-*: *substantiu* [supstantíw], seguits de consonant sorda. O bé es pot produir un emmudiment.

4. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en l'ensordiment de les consonants *b*, *d* a final de síl·laba. Llegiu-les després.

obtús	sobte	dubtable	obtenció	subterrani
absència	absolut	absorbir	abstenció	absurditat
obscenitat	obstacle	obsequi	obscur	observar
substitució	subsistir	subscripció	substància	subsidi

LES LLETRES *B*, *V*

Com que el betacisme és general en algunes àrees del valencià, convé tindre en compte les regles ortogràfiques següents:

LLETRA	POSICIÓ	EXEMPLES
b	Davant de **l**, **r**	*ablució, blat, bleda, oblidar, oblong; braç, ebri, bròquil, brusa, pebre*; excepció: *Vladímir*
	Darrere de **m**	*ambigu, ambulant, bomber, combat, desimboltura, tambor; Columbretes*; excepcions: prefix *circum-* (*circumval·lació*), *tramvia, triumvir*, i derivats
	Alterna amb **p** en flexió i derivats	*cap > cabut, llop > lloba, sap > saber* (però *savi*)
v	Darrere de **n**	*canvi, conversa, convuls, envoltar, minvar*; excepcions: *Istanbul, Canberra*
	A final de mot (dos casos)	*leitmotiv, salv*
	Imperfet d'indicatiu (1a conjugació)	*anava, parlaves, tardava, miràvem, parlàveu, quedaven*
	Alterna amb la **u** dels diftongs decreixents en flexió i derivats	*blau > blavós, escriu > escriviu, hauria > haver, mou > movia, nou > novetat, viu > vivor*

Homònims i parònims

Cal anar amb compte amb l'escriptura dels homònims i parònims: *abans/avanç, abís* ('abisme') / *avís* ('advertiment'), *boga* ('planta') / *voga* ('estar en voga'), *baca/vaca, bell/vell, bisó* ('mamífer semblant al bou') / *visó* ('mamífer semblant a la llúdria'), *embellir/envellir, hibernar* ('estar en hibernació') / *hivernar* ('passar l'hivern en un lloc diferent del de l'estiu'), *probable* ('molt possiblement, que pot ocórrer') / *provable* ('que es pot provar').

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Pseudoderivats

Les paraules d'una mateixa família lèxica s'escriuen, generalment, amb la mateixa consonant (*bena* > *embenar, embenatge*; *venda* > *vendre, venedor*; *venjar* > *venjança, venjador*); però hi ha casos de pseudoderivats o derivats cultes que s'escriuen amb grafies diferents.

PRIMITIUS	DERIVATS	PSEUDODERIVATS
avortar	*avortament, avortir*	*abortivitat, aborció, abortiu*
berruga	*aberrugat, berrugós*	*verrucària, verrucós*
calb	*calbesa, calbejar*	*calvície*
cervell	*cervellera, cervellet*	*cerebral, cerebel*
corb (ocell)	*corbera, corbató*	*còrvids*
corba	*encorbar, corbar*	*curvatura, curvilini*
deure	*devia*	*dèbit, debitori*
escriure	*escrivà, escrivania*	*escriba*
llavi	*llaviejar*	*labial, bilabiat*
moure	*moviment, movedís, moviola*	*mòbil, automòbil, immobilisme*
núvol	*ennuvolat, nuvolositat*	*nebulositat*
prova	*provatura, provador*	*probable, probabilitat*
savi	*saviesa, saviejar*	*saber, sabut, saberut*

Discrepàncies amb el castellà

Unes quantes paraules discrepen en l'ortografia de *b* o *v* respecte del castellà:

S'ESCRIUEN AMB B	S'ESCRIUEN AMB V
baf (cast. 'vaho'), *baró* (cast. 'varón'), *baina* (o *beina*), *bena, berruga, berbena* (planta), *biga, bivac, bolcar, buit* (cast. 'vacío'), *calb, comboi, corb* (ocell), *corb* (cast. 'curvo'), *desimbolt, mòbil, oblidar, rebentar, saba, trobador*, i derivats: *automòbil, desembeinar, embenatge*, etc. **Topònims**: *Xàbia, Àlaba, Biscaia, País Basc, Nerbion* (riu).	*advocat, alcova, almívar, arravatar-se, arrova, avall, avet, avi, avorrir, avortar, bava, bovo, canviar, caravella, cascavell, cavall, covard, endívia, envestir, espavilar, escrivà, esvelt, fava, gavardina, govern, gravar* ('enregistrar' i 'carregar un impost'), *haver, javelina, llavi, núvol, pavelló, provar, raval, rave, savi, tave, taverna, travar, trévol, vaixell, vernís, vogar* ('remar'), i derivats: *cavalcar, envernissar, governar, gravació*, etc. **Formes verbals**: *bevem, devíeu, escrivia, havia.* **Noms propis i topònims**: *Esteve, Eivissa, Anvers, Còrdova, l'Havana, Savoia, Vesuvi.*

5. Fixeu-vos en la lletra en negreta de les paraules de l'esquerra i completeu els mots derivats.

a) mo**u**re — mo___iment, mo___edís
b) no**u** — no___etat, no___ell
c) to**u** — to___a, esto___ar
d) vi**u** — vi___ència, vi___íssim
e) re**p** — re___edor, re___ut
f) sa**p** — sa___er, sa___erut
g) ca**p** — ca___re, ca___uda
h) perce**p** — perce___re, desaperce___ut

6. **Completeu les oracions següents amb les paraules adequades. Totes contenen lletres *b* o *v* i discrepen ortogràficament del castellà.**

a) En l'edat mitjana els joglars cantaven les composicions poètiques que componien els ____________.

b) Una de les rodes del camió va ____________ i, a causa d'això, va quedar ____________ en la carretera.

c) El ____________ (títol nobiliari) va viure alguns anys en el País ____________.

d) Preferia fruita fresca, però només hi quedava un pot de bresquilla en ____________.

e) El ____________ és un insecte que pica i xucla la sang dels ____________ i d'altre bestiar.

f) He ____________ completament el títol d'aquella pel·lícula tan lenta i ____________.

g) Anaven cada dia a la ____________ a beure vi.

h) Va entrar un ocell negre que semblava un ____________ en l' ____________ de ca l'____________.

7. **Completeu les oracions següents tenint en compte la paraula en castellà que hi ha entre parèntesis.**

a) La ____________ (*verrucaria*) és un liquen que té un aspecte ____________ (*verrugoso*).

b) Li eixia molta sang de la ____________ (*vena*) i li ____________ (*vendaron*) el braç.

c) El ____________ (*tranvía*) de ____________ (*circunvalación*) fa la volta al barri antic.

d) A l'____________ (*abogado*) li agradava molt ____________ (*cabalgar*).

e) El ____________ (*móvil*) el tenia en la butxaca de la ____________ (*gabardina*).

f) L'explicació del portaveu del ____________ (*gobierno*) és ____________ (*verosímil*).

8. **Completeu les paraules de les oracions següents amb les lletres *b* o *v*.**

a) El tre___all de l'escri___ent actual és ___en diferent del que feia l'antic escri___a.

b) No és molt pro___able que apro___e l'assignatura en aquesta con___ocatòria.

c) Aquells diners que de___em al banc de ___iscaia, apunta'ls a l'apartat del dè___it.

d) Han vist uns àl___ers especials en la ri___era del Xúquer.

e) Hi ha___ia ___asquets i ___igues al mig dels ___ancals.

f) Serviren una ensalada d'endí___ies, al___ocats, rà___ens i fa___es.

g) A___ans sempre escolta___a l'a___anç informatiu en la tele___isió.

h) Defensa___a amb sa___iesa i poca co___ardia l'a___ortament.

i) Va gra___ar un paisatge preciós d'un camp de ci___ada.

j) L'equip de sal___ament va tro___ar els nàufrags sans i estal___is.







ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

9. **Completeu les paraules següents i responeu a les definicions.**

cara___el·la • a___et • com___oi • ra___al • ___olquer
___isó • espa___ilar • tra___ar • cor___a • ___aina

a) Estoig o funda per a armes blanques i instruments tallants o punxants. ___________
b) Arbre alt, de copa cònica i fulles verdes tot l'any. ___________
c) Avivar l'enteniment o l'enginy (d'algú). ___________
d) Línia que no conté cap tram recte. ___________
e) Conjunt de vehicles de transport que fan la ruta junts. ___________
f) Peça de cel·lulosa amb què s'embolica el cos dels bebés. ___________
g) Embarcació. ___________
h) Mamífer semblant a un bou, de cos robust i amb una gepa voluminosa. ___________
i) Proporcionar major consistència (a una massa líquida o pastosa). ___________
j) Barri situat als afores d'una població. ___________

10. **Completeu les paraules amb les lletres *b* o *v* i relacioneu els derivats populars amb els pseudoderivats.**

DERIVAT	PSEUDODERIVAT
a) cal___esa	1) la___ial
b) nu___olositat	2) cur___ilini
c) lla___iejar	3) cere___ral
d) pro___atura	4) pro___abilitat
e) encor___ar-se	5) ne___ulositat
f) cer___ellet	6) cal___ície
g) cor___ató	7) a___ortiu
h) a___ortar	8) còr___id



11. **Completeu les paraules següents amb *mb* o *nv*. Escriviu una altra paraula de la mateixa família i una oració amb aquesta.**

a) ca___i ___________ ___________
b) mi___a ___________ ___________
c) e___olic ___________ ___________
d) e___ernissar ___________ ___________
e) desi___olt ___________ ___________

LES LLETRES *P*, *B*; *T*, *D*; *C*, *G*; A FINAL DE PARAULA

Com que a final de mot o de síl·laba aquestes lletres es pronuncien sordes ([p], [t], [k]), sovint es produeixen dubtes ortogràfics. Per això, convé tindre en compte les regles següents:

LLETRA	POSICIÓ	EXEMPLES
p/b	Després de vocal tònica	S'escriuen amb **p**: *arrop, cap, concep, xip, xup-xup; Felip, Josep; Benicalap, Benillup*; excepcions: *adob, aljub, baobab, cub, club, esnob, tub; Jacob, Job; Carib*
	Després de consonant o vocal àtona	S'escriuen amb **p** o **b** quan la flexió i els derivats mantenen **p** o **b**: *camp, camperol; partícip, participar; verb, verbal; àrab, Aràbia*
t/d	Després de vocal tònica	S'escriuen amb **t**: *barret, clot, dictat, elit, salut; Bernat, Rut; Albalat, Pinet*; excepcions: *fred, sud; David, Alfred; Belgrad, Madrid* i femenins acabats en **-etud** i **-itud**: *quietud, mansuetud; actitud, esclavitud*
	Després de consonant o vocal àtona	S'escriuen amb **t** o **d** quan la flexió i els derivats mantenen **t** o **d**: *content, contenta; depòsit, depositar; sord, sorda; tímid, timidesa*
c/g	Després de vocal tònica	S'escriuen amb **c**: *antic, espinac, gallec, groc, lladruc; Albuixec, Quebec*; excepcions: *buldog, demagog, estrateg, mag, pedagog, reg, tuareg, zig-zag; Hug*
	Després de consonant o vocal àtona	S'escriuen amb **c** o **g** quan la flexió i els derivats mantenen **c** o **g**: *solc, solcar; pràctic, pràctica; amarg, amarga; nàufrag, naufragar*; excepcions: *ànec, aràbic, càrrec, espàrrec, fàstic, feréstec, mànec*

Altres casos d'oclusives en posició final de paraula

LLETRA	CARACTERÍSTICA	EXEMPLES
t	Al final de tots els **gerundis**	*apareixent, corrent, sentint, treballant, vivint*
b	Acabats en **-fob** i en **-síl·lab**	*anglòfob, xenòfob; disíl·lab, polisíl·lab*
d	En certs mots	*examinand, sumand; absurd, baluard, estendard, lleopard, tord* (ocell); *dividend, minuend, subtrahend; immund*[1]
g	Acabats en **-fag**, **-fug**, **-leg** i anglicismes en **-ing**	*antropòfag, xilòfag; centrífug, pròfug; diàleg, pròleg, psicòleg; càmping, míting, púding*

- S'ha d'evitar afegir una *t* final als mots *geni* (i no **gènit*), *premi* (i no **prèmit*), *gremi* (i no **grèmit*) i *nervi* (i no **nyèrvit*).

[1] No s'ha de posar una *e* de suport al final de mots acabats amb *d*, com ara *absurd* (i no **absurde*), *immund* (i no **immunde*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Ortografia de les oclusives en posició final de síl·laba a l'interior de paraula

LLETRA	CARACTERÍSTICA	EXEMPLES
p	Davant de consonant	*ceptre, corrupte, repte, copsar*
	Compostos de **cap-**, **prop-**	*capciós, capficat; proppassat, propdit*
	Començats per **ap-**, **op-**	*apte, aptitud; òptic, optometria*
c	En diverses paraules	*acne, anècdota, aràcnid, pícnic, tècnica*
b	Davant de **d**	*cabdal, cabdell, cabdill, cobdícia*
	Prefixos **ab-**, **ob-**, **sub-**	*absolut, obtús, subjecte*
	Davant de **t** en alguns mots	*dubte, dissabte, sobte, substitució*
d	Prefix **ad-**	*adjectiu, adverbi, adquirir*
g	Davant de **d**, **g**, **m**, **n**	*maragda, magdalena; suggerir; fragment; cognom, regne*

- S'han de diferenciar els substantius acabats en *nd* (*examinand, multiplicand, sumand, ordenand*) dels gerundis (*examinant, multiplicant, ordenant, sumant*).
- Cal distingir també altres homòfons i parònims que es poden confondre: *quan*/*quant, tan*/*tant, cub* ('poliedre de sis cares') / *cup* ('recipient en què es trepitja el raïm'), *groc* ('color') / *grog* ('beguda), *rec* ('séquia, canalera') / *reg* ('acció de subministrar aigua a les terres', cast. 'riego').
- La paraula *gran* s'escriu sense *d*, malgrat els derivats *grandesa, grandiositat, grandària*, etc.

Ortografia de les lletres *c, q, k*

c	*cornamenta, ficció, toc, tacte; Caterina; Alcoi, Cullera*
q	*seques, qui; aqüicultor, cinquanta, qüestió, quòrum; Pasqual; Quartell; Qatar, Iraq*
k	*kamikaze, Kurdistan, vodka, rock*

- En els diftongs creixents *qua, qüe, qüi, quo*, el so [k] es representa per *q*: *adequar, pasqües, terraqüi, aquós*; però en els diftongs decreixents o quan no hi ha diftong, aquest so es representa per *c*: *cuina, cua, evacuar*.
- Una sèrie de mots s'escriuen amb *cc*: *accelerar, accepció, accèssit, objecció, subjecció, succedani, succeir, succint, tracció*, etc.
- Es duplica la *d* i la *g* en mots com ara *addend, addicció, additament, adduir; suggerir, suggestió* i derivats.
- Uns quants estrangerismes s'escriuen amb *k*: *kafkià, kàiser, kiwi, vodka, whisky; Dostoievski, Kremlin, Hitchcock, Parkinson, Txaikovski; Kíev, Pakistan*; però alguns ja han estat adaptats amb *qu*: *esmòquing, màrqueting, pàrquing, quimono*.

12. **Completeu el nom dels topònims valencians següents amb les lletres *p*, *b* o *t*.**

Finestra___	Benillu___	Polo___	l'A___zúbia	Castielfabi___
Buso___	Segar___	Xer___	Sogor___	Llutxen___
Albala___	Alfar___	Pine___	Alberi___	Bicor___

13. **Completeu les paraules següents i responeu a les definicions.**

ado___ • galo___ • esclo___ • hidròfo___

ciclo___ • ce___ • super___ • ti___



a) Calcer de cuiro o fusta. ______________

b) Manera de córrer els animals quadrúpedes, més ràpida que el trot. ______________

c) Superbiós. Que té supèrbia. ______________

d) Fart. ______________

e) En la mitologia grega, gegant que tenia un ull situat al mig del front. ______________

f) Soca de la vinya. ______________

g) Que evita o repel·leix l'aigua. ______________

h) Substància orgànica o mineral que s'afig a la terra conreable. ______________

14. **Completeu les paraules de les oracions següents amb la grafia adequada o no escriviu res.**

a) Tinc molta se___; em refrescaré beven___ un glo___ d'aigua de l'alju___.

b) Fa fàsti___ el líqui___ que ix d'aquest tu___ tan bru___.

c) Berna___ té un caràcter tími___, però és molt co___diciós.

d) El su___ d'aquell país és càli___ i fecun___, en canvi el nor___ és molt gela___.

e) El pedago___ explicava al seu educan___ quin és el qui___ d'un bon ___uadern.

f) Han a___scrit tres a___junts per a suplir els su___stituts del departament.

g) Un canvi so___tat en el seu ca___teniment pot tindre una importància ca___dal.

h) Vam conéixer la magnitu___ de la catàstrofe amb molt de retar___.

i) Hem d'a___metre que els norue___s han establert una gran___ amista___.

j) Per al re___ de les terres aprofitarem el re___ que han reconstruït.

k) Han mostrat la gratitu___ pel premi___ que han donat al seu gremi___.

l) La joventu___ de Ru___ i de Davi___ és el seu gran baluar___.

15. **Elegiu l'opció més adequada per a completar cada oració.**

a) El trànsit de hui és molt ________ (*fluit*/*fluid*).

b) No m'agrada la ________ (*soledad*/*soledat*) de l'________ (*examinand*/*examinant*).

c) Amb un ________ (*màrqueting*/*marketing*) adequat, obtindrem una bona comercialització.

d) L'________ (*actitud*/*actitut*) de l'acusat era de mantindre un testimoni ________ (*absurt*/*absurd*).

e) L'arquitecte ________ (*suggerí*/*sugerí*) l'________ (*acceleració*/*aceleració*) del projecte.

16. **Escriviu el primitiu de les paraules següents i escriviu una oració amb cadascun d'aquests.**

a) sagnar ________ ________

b) amargar ________ ________

c) encarregar ________ ________

d) emparedar ________ ________

e) saludar ________ ________

f) concebre ________ ________

17. **Completeu el text següent amb les grafies que falten o no escriviu res (Ø).**

Se sentia entendri___ per la de___oció que mostra___en els po___ladors cap a les flors, els ar___res i les ___èsties de tota mena. Una gen___ tan___ atenta i companyona, fins i tot am___ les criatures menors, no l'ha___ia tro___ada enllo___. Per descom___ta___, al seu país no hi ha___ia gen___ així. Com tampo___ no hi ha___ia cossos que es renta___en cada dia, o ro___es que es can___ia___en cada di___endres. Com tampo___ no hi ha___ia la di___ersita___ de formes, colors i ___eus que con___i___ien a Istan___ul. La ciuta___ més gran de la Terra era tam___é la més rica en gen___: una do___zena de parles corrents, ___uatre escri___tures als rètols, tres calendaris i dos horaris diferents per mesurar el pas del temps... I una multitu___ de creences, am___ ___int maneres de pregar agermanades, al ca___da___all, ¡sota un mateix Déu! Per a ell, que ha___ia estat caça___ com un conill, que pertanyia a una secta torturada dels cristians, aquesta ciuta___ era una ___enedicció.

ALFRED BOSCH, *Les set aromes del món*, Planeta (adaptat)

MORFOSINTAXI

EL FUTUR

El futur d'indicatiu és un temps que s'utilitza, principalment, per a referir-se a situacions posteriors a l'acte de parla (*Demà aniré al cine*; *Tornaré a les cinc*).

El futur té dos temps en indicatiu: un temps simple (el futur: *aniré*), i un temps compost (el futur perfet, format amb l'auxiliar *haver* en futur més el participi del verb principal: *hauràs temut*).

Conjugació del futur d'indicatiu dels verbs regulars

El futur és un temps molt senzill de conjugar, ja que es forma afegint les mateixes desinències (**-é**, **-às**, **-à**, **-em**, **-eu**, **-an**) a l'infinitiu (no a l'arrel) de les tres conjugacions. Fixeu-vos que aquestes desinències coincideixen amb les formes del present d'indicatiu del verb *haver* sense la *h*: *he, has, ha, hem, heu, han*.

1a CONJUGACIÓ	2a CONJUGACIÓ	3a CONJUGACIÓ	
CANTAR	TÉMER	DORMIR (PUR)	SERVIR (INCOATIU)
cantaré cantaràs cantarà cantarem cantareu cantaran	temeré temeràs temerà temerem temereu temeran	dormiré dormiràs dormirà dormirem dormireu dormiran	serviré serviràs servirà servirem servireu serviran

- Per a expressar l'obligació cal utilitzar una perífrasi d'obligació i no el futur: *La matrícula s'ha de formalitzar abans que comence el curs* / *Cal formalitzar la matrícula abans que comence el curs* (i no **La matrícula es formalitzarà abans que comence el curs*).
- Anàlogament al punt anterior, s'ha d'usar una perífrasi de probabilitat en lloc del futur: *No ha vingut a treballar perquè deu estar malalta* (i no **No ha vingut a treballar perquè estarà malalta*).
- Les formes del plural no porten mai accent: *cantarem* (diferent de *cantàrem*, passat), *cantareu* (diferent de *cantàreu*, passat), *cantaran*.

El futur dels verbs irregulars més usuals

El futur presenta poques irregularitats. Les més destacables són les següents:

a) Desaparició de la *e* de la desinència dels verbs de la 2a conjugació acabats en *-er* (tònica) i en *-re*:

BATRE: batré, batràs, batrà, batrem, batreu, batran
MOLDRE: moldré, moldràs, moldrà, moldrem, moldreu, moldran
PODER: podré, podràs, podrà, podrem, podreu, podran
SABER: sabré, sabràs, sabrà, sabrem, sabreu, sabran
VOLER: voldré, voldràs, voldrà, voldrem, voldreu, voldran

b) Altres irregularitats (canvis en l'arrel):

ANAR: aniré, aniràs, anirà, anirem, anireu, aniran
FER: faré, faràs, farà, farem, fareu, faran
HAVER: hauré, hauràs, haurà, haurem, haureu, hauran

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

1. Completeu les oracions següents amb l'opció més adequada de les que hi ha entre parèntesis.

a) L'encarregat diu que no ____________ (*admeterà/admetrà*) cap error més.

b) El passatger ____________ (*ha de dur / durà*) el cinturó de seguretat durant el trajecte.

c) —Ha vingut el teu amic de viatge? —____________ (*Haurà / Deu haver*) vingut, però no m'ha dit res.

d) Han assegurat que demà ____________ (*difondran/difundiran*) el comunicat.

e) ____________ (*Anareu/Anireu*) demà al concert de l'Orquestra de València?

2. A continuació hi ha diferents parelles d'oracions. Partiu de la primera per a completar la segona. Useu els mateixos verbs, que han d'estar en futur d'indicatiu.

a) Als meus veïns els ha tocat enguany la sort grossa.
M'imagine que no els ____________ també l'any que ve.

b) —Penses revisar els documents hui encara?
—Sí, els ____________ aquesta mateixa vesprada.

c) Hui no he acabat la faena.
N'hi ha tanta que no l'____________ ni en una setmana!

d) Aquesta planta va créixer molt la primavera passada.
De segur que enguany no ____________ tant.

e) Has perdut el tren hui.
Supose que demà no el ____________.

f) Tots els esportistes del teu club bateren rècords de velocitat.
Però tem que en la propera competició no els ____________ de nou.

3. Completeu el poema següent amb la segona persona del singular del futur dels verbs que hi ha entre parèntesis.

____________ (ASSUMIR) la veu d'un poble,
i ____________ (SER) la veu del teu poble,
i ____________ (SER), per a sempre, poble,
i ____________ (PATIR), i ____________ (ESPERAR),
i ____________ (ANAR) sempre entre la pols,
et ____________ (SEGUIR) una polseguera.
I ____________ (TINDRE) fam i ____________ (TINDRE) set,
no ____________ (PODER) escriure els poemes
i ____________ (CALLAR) tota la nit mentre dormen les teues gents,
i tu sols ____________ (ESTAR) despert,
i tu ____________ (ESTAR) despert per tots.

Vicent Andrés Estellés, *Llibre de meravelles*, Edicions 3i4

EL CONDICIONAL

El condicional és un temps que, generalment, expressa situacions futures respecte del passat que pren com a referència (*Em va dir que vindria demà*). També s'utilitza per a expressar desig (*M'agradaria anar de viatge*), en fórmules de cortesia (*Podries vindre un moment?*), per a donar recomanacions o consells (*Jo no ho faria així*; *Hauries d'anar a parlar amb l'advocat*). Així mateix, el condicional forma part de les oracions condicionals (*Aniria a passejar, si tinguera més temps*; *Si hagueres avisat, t'hauríem ajudat*).

El condicional presenta, com el futur, dos temps en indicatiu: un temps simple, el condicional (*cantaria*), i un temps compost, el condicional perfet (*hauria cantat*).

Conjugació del condicional dels verbs regulars

El condicional es forma de manera similar a la del futur, afegint les mateixes desinències a l'infinitiu de les tres conjugacions (**-ia**, **-ies**, **-ia**, **-íem**, **-íeu**, **-ien**).

1a CONJUGACIÓ	2a CONJUGACIÓ	3a CONJUGACIÓ	
CANTAR	TÉMER	DORMIR (PUR)	SERVIR (INCOATIU)
cantaria	temeria	dormiria	serviria
cantarias	temeries	dormiries	serviries
cantaria	temeria	dormiria	serviria
cantaríem	temeríem	dormiríem	serviríem
cantaríeu	temeríeu	dormiríeu	serviríeu
cantarien	temerien	dormirien	servirien

- Per a expressar probabilitat, s'ha d'usar la perífrasi (*deure* + infinitiu) en lloc del condicional: *Devien ser les nou quan vingué* (i no **Serien les nou quan vingué*).

El condicional dels verbs irregulars més usuals

Tal com passa amb el futur, el condicional presenta molt poques irregularitats.

a) Desaparició de la *e* de la desinència dels verbs de la 2a conjugació acabats en *-er* (tònica) i en *-re*:

BATRE: batria, batries, batria, batríem, batríeu, batrien

MOLDRE: moldria, moldries, moldria, moldríem, moldríeu, moldrien

PODER: podria, podries, podria, podríem, podríeu, podrien

SABER: sabria, sabries, sabria, sabríem, sabríeu, sabrien

VOLER: voldria, voldries, voldria, voldríem, voldríeu, voldrien

b) Altres irregularitats (canvis en l'arrel):

ANAR: aniria, aniries, aniria, aniríem, aniríeu, anirien

FER: faria, faries, faria, faríem, faríeu, farien

HAVER: hauria, hauries, hauria, hauríem, hauríeu, haurien

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Correlació dels temps verbals en les oracions condicionals

Les oracions condicionals són oracions compostes en indicatiu o en subjuntiu en les quals hi ha correlació verbal entre el verb de la primera oració i el de la segona. En aquestes oracions, la conjunció *si* introdueix una condició. En tots els casos, les estructures són reversibles.

INDICATIU	SUBJUNTIU
Si els crides, vindran. *Vindran si els crides.*	*Si els cridares, vindrien.* *Vindrien si els cridares.*
Si els has cridat, vindran. *Vindran si els has cridat.*	*Si els hagueres cridat, vindrien.* *Vindrien si els hagueres cridat.*

L'IMPERFET DE SUBJUNTIU

L'imperfet de subjuntiu és un temps que s'utilitza per a expressar accions de passat en les oracions subordinades (*És possible que vinguera anit*; *No creia que poguéreu acabar tan ràpidament*; *Tenia por que no em diguera res*; *Em digué que l'acompanyara l'endemà*).

Així mateix, com ja s'ha vist anteriorment, s'usa en correlació amb el condicional en oracions condicionals (*Si vingueres demà a casa, podríem dinar juntes*).

Conjugació de l'imperfet de subjuntiu en els verbs regulars

L'imperfet de subjuntiu presenta una desinència en *r* (*cantara, tingueres, beguérem, sentíreu, ploraren*), d'ús general en valencià; i una altra en *s* (*cantés, tinguesses, beguéssem, sentísseu, ploressen*), usada en el valencià septentrional i en els altres parlars de la llengua en què algunes persones poden adoptar una *-i* (*tinguessis, beguéssim, sentíssiu, ploressin*).

La conjugació de l'imperfet de subjuntiu es forma afegint a la vocal temàtica (*a, e, i*) les terminacions **-ra**, **-res**,**- ra**, **-rem**, **-reu**, **-ren**. Cal tindre present que el resultat són formes planes i que les persones 1a i 2a del plural porten accent gràfic (*anàrem, cobràreu*).

1a CONJUGACIÓ	2a CONJUGACIÓ	3a CONJUGACIÓ	
CANTAR	TÉMER	DORMIR (PUR)	SERVIR (INCOATIU)
cantara	temera	dormira	servira
cantares	temeres	dormires	servires
cantara	temera	dormira	servira
cantàrem	temérem	dormírem	servírem
cantàreu	teméreu	dormíreu	servíreu
cantaren	temeren	dormiren	serviren

L'imperfet de subjuntiu dels verbs irregulars més usuals

1) Els verbs velaritzats presenten les mateixes alteracions que en els altres temps velaritzats:

a) Els verbs acabats en *-ndre* (*atendre, prendre, tindre, vindre*), *-ldre* (*resoldre, valdre*), *-er* (*conéixer, córrer, pertànyer, poder, voler*), *-ure* (*beure, caure, cloure, creure, deure, escriure*), es conjuguen amb velar sonora *g*/*gu*:

ATENDRE: atenguera, atengueres, atenguera, atenguérem, atenguéreu, atengueren
RESOLDRE: resolguera, resolgueres, resolguera, resolguérem, resolguéreu, resolgueren
CONÉIXER: coneguera, conegueres, coneguera, coneguérem, coneguéreu, conegueren
BEURE: beguera, begueres, beguera, beguérem, beguéreu, begueren

b) Els verbs *nàixer, créixer, merèixer, viure* i *eixir* es conjuguen amb velar sorda *c*/*qu*:

NÀIXER: nasquera, nasqueres, nasquera, nasquérem, nasquéreu, nasqueren
VIURE: visquera, visqueres, visquera, visquérem, visquéreu, visqueren
EIXIR: isquera, isqueres, isquera, isquérem, isquéreu, isqueren

c) Els verbs *dir, dur, estar* i *haver*, també prenen la velar sonora *g*/*gu*:

DIR: diguera, digueres, diguera, diguérem, diguéreu, digueren
ESTAR: estiguera, estigueres, estiguera, estiguérem, estiguéreu, estigueren
HAVER: haguera, hagueres, haguera, haguérem, haguéreu, hagueren

2) Altres verbs irregulars:

CABRE: cabera, caberes, cabera, cabérem, cabéreu, caberen
SER: fóra, fores, fóra, fórem, fóreu, foren
VEURE (o **VORE**): vera, veres, vera, vérem, véreu, veren

4. Responeu a les preguntes següents. Useu el verb en condicional.

a) Què compraries si et tocara la sort grossa de la loteria?

b) Si el metge et diguera que el clima d'on tu vius no et convé, què faries?

c) Com actuaries si no estigueres a gust en la teua faena?

d) Què faries si trobares un bon treball per a tu en un país estranger?

5. Refeu els enunciats per a convertir-los en una sola oració. Escriviu el verb en condicional.

a) Tu em vas prometre: "No tindré mai gossos a casa".

b) Jo li vaig dir: "T'incloure en el grup d'amics".

c) La diputada va declarar: "La ràdio transmetrà l'entrevista".

d) El venedor ens va assegurar: "El llit cabrà bé en l'habitació".

6. Completeu els diàlegs següents perquè tinguen sentit. Useu els verbs adequats, que han d'estar en condicional o en imperfet de subjuntiu.

a) —Diuen que aquesta vesprada pot ploure. Agafa l'impermeable, per si un cas.
—No patisques, si ploguera, ______________ el paraigua.

b) —Estàs molt blanca. No prens el sol?
—Si no tinguera la pell tan delicada, ______________ més el sol.

c) —Com és que has sopat sense esperar-me?
—Si hagueres vingut prompte, ______________ sopat junts.

d) —Què faries si fores ric?
—Si ______________ ric deixaria de treballar immediatament.

e) —Si estudiares més, ______________ aprovar les oposicions.
—Encara que jo estudiara més, no tindria garantit l'aprovat.

f) —Amb qui diu que volia parlar?
—______________ parlar amb el director, si poguera ser, clar.

7. Completeu les oracions amb la forma del condicional o de l'imperfet de subjuntiu adequades, i enllaceu les oracions perquè tinguen sentit.

poder • tindre • intentar • voler • haver (2) • estudiar

a) El turista va dir al conserge de l'hotel
b) Si no us ______________ gastat tots els diners
c) No ______________ eixit amb aquell xic
d) Potser faríem un gran viatge
e) Jo, en el teu lloc,
f) Perdonen,

1) si ______________ vacances!
2) ara podríeu comprar-li un regal.
3) que ______________ que el despertaren a les set.
4) si hagueres sabut tot això abans.
5) ______________ una mica més i ______________ aprovar.
6) ______________ obrir-me la porta?

8. Elegiu l'opció correcta de les formes que hi ha entre parèntesis en les oracions següents.

a) Si l'arròs (*estaguera/estara/estiguera*) cuit, (*podríem/poguérem/puguem*) parar taula.
b) Nosaltres (*aniríem/anirem/anàrem*) a la festa si (*tindríem/tindrem/tinguérem*) ganes.
c) Si Júlia (*volera/voldria/volguera*) aprendre anglés, de segur que l'(*aprendrà/aprendria/apendria*).
d) Si jo (*cantara/cantaria/cantaré*) millor, (*anara/aniré/aniria*) al concurs de televisió.
e) Jo (*participaria/participaré/participe*) en el debat, si (*sapiés/sabera/sapiera*) de què tracta.
f) L'acusat nega que es (*contradiguera/contradira/contradís*) en la declaració.
g) Encara que elles m'ho (*haveren/hagueren/haurien*) promés, no m'ho (*hauré/hauria/havia*) cregut.
h) Si vosaltres no (*sou/fósseu/siguéreu*) tan lents, (*havíem/hem/hauríem*) pogut agafar l'autobús a l'hora.

9. Completeu el text següent tenint en compte la definició verbal de més avall.

Aquella vesprada, de tornada al pis del carrer de Santa Anna, em **(1)** ____________ a la meua habitació i **(2)** ____________ llegir les primeres ratlles del meu nou amic. Abans que **(3)** ____________ adonar-me'n, ja hi havia caigut a dins, sense remei. La novel·la **(4)** ____________ la història d'un home en busca del seu veritable pare, que no havia arribat a conéixer mai, i l'existència del qual només **(5)** ____________ gràcies a les últimes paraules que **(6)** ____________ sa mare al llit poc abans de morir. La història d'aquella recerca es transformava en una odissea fantasmagòrica en què el protagonista lluitava per recuperar una infantesa i una joventut perdudes, i en què, lentament, descobria l'ombra d'un amor maleït el record del qual el **(7)** ____________ fins a la mort. A mesura que avançava, l'estructura del relat **(8)** ____________ a recordar-me una d'aquelles nines russes que **(9)** ____________ innombrables còpies d'ella mateixa en l'interior. De mica en mica, la narració s'esfilagarsava en mil històries, com si el relat **(10)** ____________ penetrat en una galeria de miralls i la seva identitat s'**(11)** ____________ en dotzenes de reflexos diferents que eren, alhora, un de sol. Els minuts i les hores s'**(12)** ____________ com un miratge.

CARLOS RUÍZ ZAFÓN, *L'ombra del vent*, Planeta (adaptat)

(1) REFUGIAR. Passat simple, 1a persona del singular. ____________

(2) DECIDIR. Passat simple, 1a persona del singular. ____________

(3) PODER. Imperfet de subjuntiu, 1a persona del singular. ____________

(4) RELATAR. Imperfet d'indicatiu, 3a persona del singular. ____________

(5) DESCOBRIR. Passat simple, 3a persona del singular. ____________

(6) PRONUNCIAR. Passat simple, 3a persona del singular. ____________

(7) PERSEGUIR. Condicional, 3a persona del singular. ____________

(8) COMENÇAR. Passat simple, 3a persona del singular. ____________

(9) CONTINDRE. Present d'indicatiu, 3a persona del plural. ____________

(10) HAVER. Imperfet de subjuntiu, 3a persona del singular. ____________

(11) ESQUINÇAR. Imperfet de subjuntiu, 3a persona del singular. ____________

(12) ESMUNYIR. Present d'indicatiu, 3a persona del plural. ____________

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

LÈXIC I SEMÀNTICA

L'HABITATGE I LA CONSTRUCCIÓ

1. Completeu el text amb les paraules més adequades de les que hi ha entre parèntesis.

L'ALEGRE BARRAQUETA VALENCIANA S'AMAGA ENTRE LES FLORS

L'origen de la barraca es relaciona amb les cabanyes primitives, que possiblement tindrien formes el·líptiques o lleugerament arredonides; a partir de l'època ibèrica van evolucionar cap a construccions de planta rectangular, forma més estable que si fóra circular.

La barraca és una construcció típica que, com a conseqüència d'un procés d'idealització –és el cas del poema La barraca, de Teodor Llorente–, s'ha convertit en símbol de l'habitatge tradicional i popular de l'Horta de València. No obstant això, cap al final del segle XIX van concórrer uns quants fenòmens que van condemnar les barraques a una desaparició gradual: canvis d'estructures **(1)** ____________ (*populars, rurals, ancestrals*) per altres d'urbanes, incendis freqüents en les grans aglomeracions de barraques del Cabanyal i en altres ravals llauradors de València, nous requisits higiènics d'habitabilitat, etc., van ocasionar que s'arribara a prohibir-ne la construcció.



L'Horta valenciana, que s'estén al llarg de la costa, des de Sagunt fins a Carcaixent, té zones amb característiques diferents, per la qual cosa a l'Albufera ha prevalgut la barraca de pescadors, i a la resta la barraca d'horta, que respon a un tipus molt definit. La planta té uns 10 m x 5,50 m, la **(2)** ____________ (*coberta, teulada, protecció*) és a dos aigües i la façana principal està quasi sempre orientada al **(3)** ____________ (*migdia, nord, sol*). Originalment l'espai interior era únic i la vida dels ocupants s'ordenava al voltant del foc.

A través d'una porta, situada a un costat de la façana principal, s'accedeix a un ampli passadís que **(4)** ____________ (*deambula, transita, recorre*) tota la longitud de l'interior i acaba amb una altra porta en la fatxada posterior per a facilitar la circulació d'aire. Aquest corredor serveix de cuina i de depòsit d'eines del camp. En la planta de l'altra crugia es distribueixen els dormitoris, generalment tres. Al porxe o andana, que antigament es destinava a la cria de cucs de seda, es puja amb una escala **(5)** ____________ (*de gat, de mà, de fusta*).

La construcció es fa de la manera següent: la rasa per als fonaments, de 40 cm de gruix, s'ompli amb atovons i enderrocs. Els murs, d'uns 2,50 m d'altura, es fan amb **(6)** ____________ (*tabics, atovons, taulells*) i es coronen amb una cadorsa en què es claven els parells de la coberta, separats d'1 a 2 m. Els tirants s'empalmen sobre el barandat central. Sobre **(7)** ____________ (*els costats, els tirants, les costelles*) es claven els canyissos que formen el faldó, als quals se subjecten, des del ràfol fins al carener, els **(8)** ____________ (*feixos, garbes, manolls*) de palla o de joncs amb què es tix la polsera. Sobre els tirants es disposen uns canyissos per a formar el cel ras horitzontal, que és alhora el pis de l'andana, el qual es pot xafar caminant sobre unes taules anomenades costers. El tancament de la frontera més curta, que forma el pinyó, es fa amb tres peus lleugers de fusta i amb **(9)** ____________ (*canyots, canyissos, garbons*) revestits amb fang. En el triangle superior es deixen unes ranures per a ventilar l'andana.

La coberta vegetal, de borró, és molt inclinada i avança sobre la fatxada de la testera, amb les vores reforçades amb **(10)** ____________ (*herba, brossa, palla*) més fina, trenada de forma cilíndrica. El carener es remata amb una creu de fusta en cada extrem. La façana s'ombreja amb un emparrat.

José Marco Bru, *Trazos* (adaptat)

LA PRECISIÓ LÈXICA I LES INTERFERÈNCIES

LA PRECISIÓ LÈXICA

Per precisió lèxica s'entén l'ús apropiat de les paraules, les quals han d'usar-se amb la major propietat i precisió possibles, de manera que hi haja una correspondència unívoca entre el significat i el concepte que es vol comunicar amb concisió i exactitud. Hi ha verbs amb significats concurrents com *veure, mirar* i *observar* que, en propietat, no signifiquen el mateix. Així, *veure* és percebre imatges amb la vista (*Has vist quin televisor tan gran?*), mentre que *mirar* és dirigir o fixar la vista (*Mira, mira aquest anunci de la televisió!*) i *observar* és examinar atentament (*Hem observat el teu bon comportament en la fàbrica*).

La precisió lèxica és un requisit del llenguatge científic i tècnic, però també afecta els altres registres de llengua, fins i tot, la fraseologia. Per exemple, no és acceptable la frase *T'has banyat de peus a cap*, ja que la forma genuïna és *T'has banyat de cap a peus.*

ELS BARBARISMES

Com ja s'ha vist en la unitat 3, les llengües pròximes es presten paraules i expressions, locucions, estructures sintàctiques, o, fins i tot, ocasionalment també alguns sons. Els estrangerismes que la llengua receptora encara no ha assimilat s'anomenen barbarismes. Una bona quantitat d'aquests són innecessaris perquè substitueixen la paraula pròpia que, en conseqüència, cau en desús fins que s'acaba perdent. La major part de barbarismes del valencià són castellanismes. I, com passa actualment en moltes llengües, modernament també hem incorporat anglicismes.

No obstant això, hi ha paraules d'origen castellà que s'han adoptat al llarg dels segles, per exemple: *borratxo, burro, casa, buscar, duro, entregar, hisenda, llàstima, preguntar, taquilla, xato.*

Classificació

Hi ha castellanismes que són calcs absoluts (**jefe*, **tenedor*, **cariño*), d'altres s'han adaptat fonèticament (**resibo*, **columpi*, **sótan*), i n'hi ha que tenen una forma equívoca i són difícils de detectar (**guasa*, **solventar*, **avalanxa*). Fixeu-vos en els següents:

Paraules que en castellà acaben en -***miento***:

*afiançament *aislament	afermament aïllament	*agravament *descubriment	agreujament descobriment

Paraules que en castellà acaben en -***ción***:

*lliberació	alliberament	*aclaració	aclariment

Paraules que en castellà acaben en -*o*:

**arreglo*	*arranjament*	**cobro*	*cobrament*
**envio*	*enviament*	**aplauso*	*aplaudiment*
**mando*	*comandament*	**despido*	*acomiadament*
**préstamo*	*préstec*	**recibo*	*rebut*
**lío*	*embolic*	**pedido*	*comanda, encàrrec*

Paraules que en castellà acaben en -*e*:

**desglose*	*desglossament*	**embrague*	*embragament*

Paraules que en castellà acaben en -*illo*:

**bocadillo*	*entrepà, mos*	**pasillo*	*passadís, corredor*
**tornillo*	*caragol, vis, pern*	**palillo*	*furgadents*

Paraules que en castellà acaben en -*ero*, -*dero*, -*dera*:

**embustero*	*mentider, mentirós*	**lletrero*	*rètol*
**camarero*	*cambrer*	**mechero*	*encenedor, mistera*
**paradero*	*parador*	**pagadera*	*pagadora*

Paraules que en castellà acaben en -*ez*:

**idiotés*	*idiotesa*	**rapidés*	*rapidesa*

Paraules que en castellà acaben en -*eo*:

**sorteo*	*sorteig*	**torneo*	*torneig*
**museo*	*museu*	**trofeo*	*trofeu*

Paraules que en castellà acaben en -*illa*:

**tortilla*	*truita*	**sombrilla*	*para-sol, ombrel·la*

Paraules que en castellà acaben en -*ulo*:

**àngul*	*angle*	**espectàcul*	*espectacle*
**títul*	*títol*	**ròtul*	*rètol*

Paraules que en castellà acaben en -*ón*, -*ín*, -*ino*:

**follón*	*aldarull, enrenou*	**matón*	*perdonavides*
**botiquí*	*farmaciola*	**botellí*	*botelleta, ampolleta*
**inquilino*	*llogater, inquilí*	**destino*	*destí, destinació*

Altres expressions i modismes:

**a raís de*	*arran de, de resultes de, a conseqüència de*
**además*	*a més, a més a més, endemés*
**¡adiós!*	*adéu!*
**algo*	*alguna cosa, res, un poc, una mica, una miqueta*
**apoiar*	*donar suport, fer costat, defensar, ajudar, recolzar*
**¡buenas!*	*bon dia!, com va?, hola!, bona vesprada!*
**¡bueno! ¡vale!*	*bé!, d'acord!, correcte!, entesos!, conforme!, està bé!*
**¡cuidado!*	*atenció!, compte!, alerta!*
**des de luego*	*i tant, no cal dir-ho, naturalment, és clar*
**donar-se compte*	*adonar-se'n*
**en serio*	*de veres, de debò, de veritat, de bona veritat*
**enterar-se*	*assabentar-se*
**entonces*	*llavors, aleshores, doncs, per tant*
**en ves de*	*en compte de, en comptes de, en lloc de*
**llamar l'atenció*	*cridar l'atenció*
**mala pata*	*mala sort*
**menos*	*menys, més poc, no tant*
**ni siquiera*	*ni tan sols*
**pagar el pato*	*pagar els plats trencats*
**pues*	*ja que, perquè, per tal com, puix que, doncs, per tant*
**sin embargo*	*tanmateix, però, amb tot, no obstant això, en canvi*

ELS VULGARISMES

Són paraules o expressions que s'allunyen de la forma admesa com a correcta per la normativa, el diccionari o el registre estàndard. Els vulgarismes són propis de parlars col·loquials molt informals o de parlants amb un grau deficient d'instrucció en la llengua pròpia.

Classificació

Els vulgarismes poden afectar:

- La **fonètica**: **auia* per *aigua*, **aülla* per *agulla*, **col·lègit* per *col·legi*, **prèmit* per *premi*, **cunyà* per *cunyada*, **llauraor* per *llaurador*, **pa* per *per a*, **jusgat* per *jutjat*, **teronja* per *taronja*, **domés* per *només*, **dingú* per *ningú*, **gavinet* per *ganivet*, **raere* per *darrere*, **aparar* per *parar*, **enrecordar-se* per *recordar-se'n*, **tamé* per **també*, **casi* per *quasi*, **istiu* per *estiu*, **quansevol* per *qualsevol*, etc.
- La **morfologia**: **me s'ha caigut* per *se m'ha caigut*, **si jo siguera* per *si jo fóra*, etc..

Hi ha altres formes arcaiques que han perviscut en alguns parlars, però que la llengua formal actual reemplaça per unes altres d'ús més general, per la qual cosa es perceben com a vulgars, tot i que en propietat no ho són: **prengau* per *prengueu*, **en lo cotxe* per *en el cotxe*, etc.



2. **Canvieu el verb *fer* de les oracions següents per altres verbs més precisos.**

a) M'he fet un café a mitjan matí. ____________

b) L'atemptat va fer moltes víctimes. ____________

c) L'equip visitant va fer un gol en l'últim minut de partit. ____________

d) En aquella modisteria fan uns vestits de qualitat. ____________

e) La gallina ha fet un ou. ____________

3. **Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.**

1. L'elefant és un animal de ____________ extraordinària.
- a) grandesa
- b) grandària
- c) magnitud

2. El pardalet s'escapà, però el ____________ en la gàbia una altra vegada.
- a) posaren
- b) ficaren
- c) clavaren

3. ____________ el moble un moment, mentre òbric la porta!
- a) Atrapa
- b) Sostín
- c) Enxampa

4. La xiqueta encara no caminava, però ____________ anava on volia.
- a) a gatameu
- b) a grapades
- c) a peu de gat

4. **Corregiu els castellanismes i els vulgarismes de les oracions següents.**

a) Netejaràs el cotxe amb la manguera? Desde luego, t'advertisc que no ho fages.

b) Els bancs obtingueren moltes ganàncies l'any passat.

c) Va patir una rotura de canell fa una setmana i sin embargo ja treballa.

d) El meu cosí, en enterar-se, va donar-se compte de l'error.

e) El dia que comencen les vacacions sempre llovisna. Ja hi estic acostumbrada.

f) La metgessa de cabecera no coneixia aquella enfermetat estranya.

g) L'èxit li vingué a raís de guanyar aquell premi literari.

h) Tots els rasgos de la cara traspuaven generositat i humiltat.

i) El participant, en perdre, es posà com una fiera i va acabar en el jusgat.

j) El jués va autoritzar que la policia escorcollara la vivienda.

k) Pose'm un café amb llet i una tostada amb mantequilla.

l) És una persona de molt mals modals, tot i que és un burgués distinguit.

m) Hui s'han reanudat les obres de la capilla.

n) He perdut el recibo del préstamo i ara és un lío perquè no el trobe.

o) Li va demanar al camarero un bocadillo d'atun.

p) Heu vist el mando de la tele?

q) T'agraden massa els culebrons de la tele.

r) Hauré de traure la cubitera per a refredar la sopa de pepino.

s) Ha demanat un anticipo en l'empresa.

t) La carga pesa quatre tonellades.



EL TEXT

L'ÀMBIT JURÍDIC I ADMINISTRATIU: LA SOL·LICITUD O INSTÀNCIA



Les activitats de l'administració pública serveixen per a regular les relacions entre els ciutadans i els organismes de govern. Es tracta d'un àmbit d'ús recuperat per al valencià durant els últims decennis, però que comptava amb una llarga tradició històrica. El fet que la introducció del valencià en aquest àmbit s'haja realitzat en dates recents ha afavorit la implantació d'un model modern de llengua tècnica però pròxima i funcional, sense el llast d'una tradició que en altres llengües ha imposat una varietat rígida, ritual i jerarquitzadora.

Aquest àmbit es caracteritza per:

- **Participants**. La relació s'estableix generalment entre subjectes que no mantenen relacions habituals, com són els funcionaris i els ciutadans. El funcionariat s'ha especialitzat en els assumptes administratius, però els administrats no tenen per què conéixer-ne els termes amb precisió.
- **Gèneres**. Hi ha documents que són interns de l'administració (circular, conveni, ofici, informe, acta de reunió), d'altres que l'administració dirigeix als ciutadans (anunci, certificat, citació, convocatòria, notificació, requeriment i tots els textos jurídics normatius: llei, decret, orde, resolució, edicte, ordenança) i els que els ciutadans dirigeixen a l'administració (sol·licitud, recurs, queixa, reclamació).
- **Finalitat**. El ciutadà, quan es dirigeix a l'administració, generalment ho fa per a defensar interessos particulars; per tant, recorre a l'argumentació en què pot incorporar seqüències d'altres tipologies (exposició, descripció, narració, etc.). En canvi, els textos que expedeix l'administració responen a tipologies més variades: així, els textos normatius són instructius, els certificats són expositius, etc.
- **Variació lingüística**. El registre administratiu ha de ser assequible al conjunt de la població, per la qual cosa és un registre pròxim a l'estàndard. Però pel seu caràcter formal elevat, té característiques pròpies dels registres tècnics especialitzats i disposa, per exemple, d'un vocabulari específic i d'una notable precisió semàntica. L'estil ha de ser, d'una banda, clar, senzill i intel·ligible, i evitar l'artificiositat retòrica i les expressions ampul·loses; i, de l'altra, respectuós, correcte i igualitari. No ha de ser servil, ni humiliant, ni ha de col·locar el ciutadà en una situació d'inferioritat ni de subordinació respecte a l'autoritat a què es dirigeix.

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua (http://www.avl.gva.es/web/publicacions) ha publicat un *Manual de documentació administrativa* que conté diversos models de documents; es tracta d'una guia molt útil per a redactar qualsevol text administratiu, entre els quals el més habitual sol ser la sol·licitud.

01
MANUAL DE DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA



ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

LA SOL·LICITUD O INSTÀNCIA

La sol·licitud és un document per mitjà del qual una persona fa una petició a l'organisme competent sobre una matèria reglada prevista per la normativa vigent. El dret de petició està regulat en la Llei Orgànica 4/2001, de 12 de novembre, i reconegut explícitament en l'article 29 de la Constitució.

Criteris generals

La sol·licitud té una estructura fixa. A l'hora de redactar-la cal tindre en compte els aspectes següents:

- El to general ha de ser neutre i respectuós.
- S'ha d'estructurar lògicament i de manera tan senzilla i clara com siga possible. Si l'exposició de motius i el nucli de la sol·licitud contenen diverses informacions, és convenient ordenar-les i escriure-les en paràgrafs separats.
- Pel que fa al tractament personal, el sol·licitant escriu en primera persona del singular, o del plural si n'hi ha més d'un (EXPOSE, SOL·LICITEM) i, tenint en compte que el document no s'adreça a cap persona particular sinó a un organisme, cal utilitzar formes impersonals (*que em siga concedida..., la revisió de...*).



Estructura

- **Identificació del sol·licitant**. És prescriptiu que consten les dades personals de qui firma l'escrit: noms i cognoms, número del document nacional d'identitat, adreça, població i codi postal i, opcionalment, si es considera útil per algun motiu, poden afegir-se altres dades d'interés, com ara lloc de naixement, telèfon, adreça electrònica, professió, etc.
- **Exposició de motius**. S'obri amb la forma *EXPOSE*, en majúscules, seguida de dos punts, i a continuació la conjunció *Que*, escrita amb majúscula inicial, després de la qual s'exposen els fets i les raons que justifiquen la sol·licitud. Si hi ha diversos motius, és convenient numerar-los. En el cas que s'adjunte documentació, s'hi pot fer referència per mitjà de fórmules com ara *...cosa que acredite amb la documentació annexa.*
- **Nucli**. S'introdueix amb la paraula *SOL·LICITE* en majúscules, seguida de dos punts, i després de la conjunció *Que*, escrita amb majúscula inicial, s'exposa la petició concreta que es formula a l'organisme al qual s'adreça.
- **Firma**. S'ha de posar només la rúbrica, ja que el nom i els cognoms consten en la identificació del sol·licitant.
- **Datació**. S'ha de fer constar amb l'orde següent: la localitat, el dia (en xifres), el mes (en lletres) i l'any (en xifres i de manera completa).
- **Destinació**. Al peu del document, escrit amb totes les lletres en majúscula, s'ha de consignar el nom de l'organisme al qual es dirigeix.

1. **Llegiu i responeu oralment a les preguntes següents.**

Maria Ferrer Herreros, amb DNI núm. 19.000.001H, amb domicili a Busot (Alacantí), carrer de Dalt, 11, pis 3r, pta. 6, codi postal 03111, telèfon 666 555 432, i adreça de correu electrònic marferher35@gmail.com

EXPOSE: Que la comunitat de propietaris de l'edifici on visc, de la qual sóc presidenta, va celebrar el dijous passat una junta en què es van valorar les destrosses causades en la coberta per l'aiguat que va caure en la nostra localitat el passat mes d'octubre i que dificulten enormement la vida dels veïns. A este efecte, s'ha tingut en compte l'informe de danys i el pressupost de les reparacions que es van sol·licitar a l'empresa Casesnoves SL, sítia en el polígon industrial. El cost de les obres per a deixar l'edifici en condicions d'habitabilitat ascendiria a 35.000 euros, cosa que acredite amb el pressupost mencionat que adjunte.

Que he sabut que la Generalitat ha assignat a l'Ajuntament de Busot unes ajudes destinades a reparar els danys causats per les esmentades inclemències meteorològiques.

SOL·LICITE: Que s'admeta la petició de la comunitat de propietaris que presidisc, per a ser beneficiaris de les dites ajudes de manera urgent.

Busot, 15 de novembre de 2021

Maria Ferrer

AJUNTAMENT DE BUSOT

a) **Fixeu-vos en l'estructura de la sol·licitud, identifiqueu-ne les parts i comenteu-ne les característiques.**

b) **Quines dades d'identificació del sol·licitant són obligatòries i quines opcionals?**

c) **Assenyaleu expressions del text característiques del registre administratiu.**

d) **En quins aspectes la sol·licitant ha evitat el servilisme?**

2. **Completeu les oracions següents.**

a) S'obri un termini de tres dies, ____________ (adj., 'que es compten') a partir de l'endemà de la publicació en el DOGV.

b) L'acusaren d'haver actuat amb nocturnitat i ____________ ('causa agreujant de la culpabilitat per haver sigut cautelós en l'execució d'un delicte sense córrer cap risc').

c) Una jutgessa frena un ____________ ('prescripció legal segons la qual un llogater ha d'abandonar la vivenda per expiració o incompliment de contracte') a Elx.

d) La ____________ de domicili és la invasió il·legal d'un habitatge ____________ (d'una altra persona), forçant-ne l'entrada.

e) S'ha d'enviar un ____________ (cast. *acuse de recibo*) quan es reba la tramesa.

f) Segons la sentència, no ____________ (cast. *ha lugar*) l'extradició de l'acusat, i, per tant, cal ____________ (cast. *sobreseer*) el cas.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORAL



MONÒLEG

1. Feu un monòleg d'uns tres minuts sobre el tema següent. Llegiu la introducció i elegiu les idees que considereu oportunes i, si voleu, afegiu-ne de pròpies.

LA RENOVACIÓ URBANÍSTICA

Treballes en l'ajuntament de la teua localitat, concretament en la secció d'urbanisme, i t'han encarregat que intervingues per a presentar les noves iniciatives municipals per a renovar urbanísticament un sector de la localitat o del barri on es fa l'acte.

Algunes idees

- Ampliació de les zones verdes.
- Construcció de noves instal·lacions esportives i de convivència social.
- Renovació del mobiliari urbà.
- Calendari i terminis per a executar les intervencions previstes.



DIÀLEG

2. Manteniu un diàleg d'uns set minuts amb una altra persona de la classe sobre la situació comunicativa següent. Mostreu-vos participatius i eviteu fer intervencions massa curtes. Al final, concerteu la conclusió.

LA GENTRIFICACIÓ A DEBAT

Gentrificació: Transformació socioeconòmica d'una àrea urbana degradada habitada per persones de classe baixa o per grups socials marginals, que es caracteritza per la rehabilitació urbanística i arquitectònica de la zona i per l'arribada progressiva de grups socials de classe mitjana o alta, cosa que comporta un canvi en les activitats econòmiques i, de vegades, el desplaçament dels grups socials més vulnerables.

Persona A

Has nascut en el barri i saps per experiència pròpia com era la vida abans i després de les últimes transformacions. Participes en un debat públic, organitzat per l'associació de veïns, com a representant del veïnat de tota la vida, per a donar testimoni dels canvis que s'han produït, no tots positius.

- Molts veïns no ho han suportat i han sigut desplaçats del barri.
- El cost de la vida s'ha encarit moltíssim.
- Els carrers s'han saturat de negocis hostalers i, en conseqüència, han augmentat els sorolls, la brutícia i altres situacions desagradables.
- Han proliferat els apartaments turístics.

Persona B

Has arribat en els últims anys al barri, on has muntat un bar de copes orientat a l'oci nocturn. Participes en un debat públic, organitzat per l'associació de veïns, com a representant dels hostalers, per a defensar els canvis positius que aquesta transformació ha aportat al barri.

- La zona s'ha revalorat econòmicament.
- De la degradació i l'abandonament, s'ha passat a un barri restaurat i revitalitzat.
- La població s'ha rejovenit, la qual cosa assegura un futur millor per al barri.
- Les noves activitats econòmiques són una oportunitat per a millorar el nivell de vida de tots els veïns.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITA

1. **En representació de l'associació de veïns del lloc on viviu, redacteu una sol·licitud, entre 200 i 220 paraules, dirigida a la Regidoria d'Urbanisme de l'Ajuntament, per a denunciar uns incompliments concrets que infringeixen algun o alguns dels articles de l'ordenança municipal sobre ocupació de la via pública que hi ha a continuació.**

LA FORÇA DELS VEÏNS ORGANITZATS

La remodelació d'un barri, la construcció d'una cimentera o la planificació d'un aparcament són algunes de les causes que han provocat la indignació veïnal, especialment sensibilitzada per projectes de caràcter urbanístic que es consideren injustos.

Els mitjans de comunicació informen sobre molts exemples de protestes veïnals que han aconseguit el seu objectiu gràcies al fet que han demostrat tindre raó i perquè van saber fer el soroll suficient per a denunciar les males pràctiques d'un ajuntament o una empresa.

- Article 16. Guals de vianants.

  L'encontre entre el pla inclinat del gual i la calçada haurà d'estar enrasat. (No ho compleix perquè hi ha un desnivell de diversos centímetres).

  No es permetrà la col·locació de cap element d'equipament, com ara bollards o altres objectes anàlegs. (No ho compleix, ja que s'han col·locat dos bol·lards en cada gual de vianants).

- Article 17. Passos de vianants.

  Se senyalitzarà la presència del pas de vianants en la vorera per mitjà d'una franja de paviment tàctil direccional d'una amplària de 80 cm entre la línia de façana i el paviment tàctil indicador direccional. La dita franja es col·locarà de forma transversal al trànsit de vianants que discorre per la vorera. (No ho compleix perquè no té la franja de paviment tàctil indicador direccional, que és el que serveix de referència a una persona invident quan camina amb bastó per a localitzar el pas de vianants).

- Article 57. Bol·lards.

  a) Hauran de tindre entre 75 i 90 cm, amb un diàmetre mínim de 10 cm i un disseny arredonit, sense arestes. (No ho compleixen perquè no arriben a l'altura mínima exigible, tenen arestes vives, i constitueixen un perill per a les persones amb discapacitat visual i el conjunt dels veïns).

  b) Cal assegurar-ne la visibilitat en hores nocturnes, havent de senyalitzar-se, en el tram superior del fust, amb una franja de pintura reflectora o amb qualsevol altre material que faça la mateixa funció. (No ho compleixen perquè no estan senyalitzats per a garantir que són visibles en hores nocturnes).

COMPRENSIÓ ORAL  www.tabarcallibres.com

 **1.** **Escolteu l'àudio d'un fragment del programa *Duros a quatre pessetes* de Ràdio Pego sobre la desocupació i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.**

TIPUS DE DESOCUPACIÓ



1. El programa està dedicat a la desocupació...

a) i se n'explicaran els diversos tipus, així com les mesures amb què es pot combatre cadascun.
b) que continua sent un problema greu, tot i que el mercat laboral ja ha començat a recuperar-se de la crisi.
c) de la qual se'n poden distingir cinc classes, cadascuna per una causa diferent.

2. La desocupació cíclica...

a) també rep el nom de conjuntural, i és la que augmenta quan l'economia va bé.
b) se suposa que és conseqüència de la iniciativa privada, la qual crea més llocs de treball en situacions de crisi perquè són més barats.
c) depén directament de l'evolució econòmica i dels cicles de puixança i de decreixement.

3. La desocupació cíclica es pot combatre...

a) tractant de suavitzar la demanda de treball en els canvis de cicle econòmic.
b) amb mesures tendents a fer que els canvis de cicle econòmic siguen menys bruscos.
c) eliminant els cicles econòmics, però mantenint l'oferta de treball.

4. Digueu si les afirmacions següents són verdaderes o falses.

	V	F
a. La desocupació estacional es combat diversificant les activitats productives.		
b. El sector turístic crea desocupació estacional a l'estiu, però també en altres èpoques de l'any, com Nadal i Setmana Santa.		
c. Xixona és un exemple evident de població afectada per la desocupació estacional.		
d. La destrucció de llocs de treball en certs sectors productius, com ara en la geriatria i en la siderúrgia, es deu a la desocupació estructural.		
e. Una mesura per a combatre la desocupació estructural és fomentar la capacitat de reciclatge dels treballadors.		
f. La desocupació friccional es deu a una decisió personal.		
g. Els contractes indefinits no són una solució per a la desocupació transitòria.		

COMPRENSIÓ ESCRITA

1. Llegiu l'article següent sobre els avantatges econòmics i socials que l'oli d'argan ha produït en una zona del Marroc i responeu a les preguntes que hi ha a continuació.

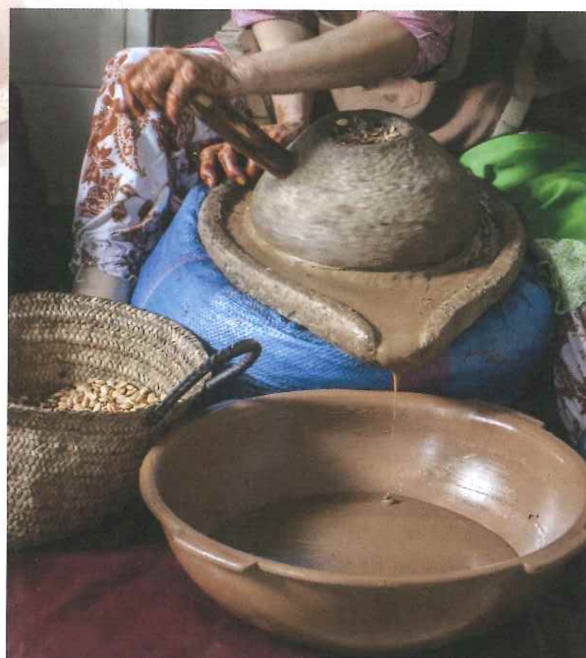
L'OR LÍQUID DEL MARROC

Fàtima Ihihi és berber, té trenta-quatre anys i es considera afortunada perquè son pare va permetre que estudiara i la va ajudar a crear una associació per a alfabetitzar les dones del seu poble i ensenyar-los un ofici. Els hòmens d'aquesta zona del sud-oest del Marroc no entenien per què les seues dones i filles havien d'aprendre a llegir i escriure, i no volien tampoc que treballaren fora de casa. El 2004 Fàtima va aconseguir posar en marxa el projecte amb vint-i-nou treballadores. Ara té contractades un centenar de dones. Dirigeix Toudarte, una de les tres-centes cooperatives femenines dedicades a la producció d'oli d'argan, un producte que en els últims anys s'ha convertit en un ingredient molt apreciat per la indústria cosmètica a causa del seu alt poder nutritiu i antioxidant. S'utilitza en cremes per a la pell i és molt beneficiós per al cabell, ja que li proporciona hidratació i lluminositat.

Durant anys i panys els marroquins no coneixien aquest tresor daurat. Només les berbers sabien com elaborar-lo; l'utilitzaven per a la pell, per al cabell i en la cuina. La faena de traure les ametles de la corfa és lenta i treballosa perquè és un procediment artesanal. El fet d'obtindre un sol litre d'oli d'argan costava més de vint hores de treball. Les dones no solien rebre'n cap benefici, ja que eren els hòmens de la seua família els encarregats de vendre el producte en el mercat local, envasat en botelles reciclades. La tradició s'anava perdent a mesura que desapareixien els arbres d'argan com a conseqüència de la desforestació. Es tracta d'una espècie endèmica del sud-oest del Marroc, ben adaptada a les altes temperatures i a l'escassa humitat del clima local.

Va ser Zoubida Charrouf, investigadora i professora de Química de la Universitat Muhammad V de Rabat, qui va analitzar el producte per proporcionar una base científica a les propietats de l'oli d'argan, que és el que té més concentració de vitamina E del món i tres vegades més Omega 6 que l'oli d'oliva.

Gràcies a les subvencions d'algunes ambaixades i a l'ajuda internacional de diversos inversors, aquesta investigadora va aconseguir reunir el capital necessari per a posar en marxa el projecte. El més difícil va ser convéncer la comunitat local que no sols es tractava d'una oportunitat econòmica, sinó d'una manera de regenerar els boscos de la regió i frenar la desertització.



En 1996 el Marroc exportava només cent litres d'oli d'argan a l'any per a usos gastronòmics, a un preu de tres euros per litre. Vint anys després se n'exporten més de mil dos-centes tones i sol costar vint-i-cinc euros per litre. Tot el procés s'ha mecanitzat, excepte l'extracció de les llavors, que es continua fent colpejant la corfa seca de l'ametla amb una pedra. El lloc elegit perquè fóra conegut per més gent va ser la població costanera de Tamanar, on els turistes compraven oli d'argan com a *souvenir* i se'n cercioraven dels beneficis.

El primer colp de sort es va produir a conseqüència de la visita d'una cadena de televisió francesa

COMPRENSIÓ ESCRITA

que els va donar visibilitat internacional. En 1999, Charrouf creà l'ONG Ibn al Baitar per a assessorar les noves associacions femenines que van començar a sorgir arreu. El govern marroquí s'ha implicat en el procés i cada vegada que es crea una nova cooperativa es construeix un col·legi, un dispensari i carreteres que la comuniquen amb el poble més pròxim.

Però el projecte va començar a créixer realment quan s'hi va interessar la indústria cosmètica. La professora Charrouf col·laborava amb un laboratori francés especialitzat en analitzar i comercialitzar ingredients per a productes de bellesa i aquest va posar en contacte les productores amb marques importants del sector, com l'Oréal.

La recuperació d'aquest elixir ha revolucionat el món de la bellesa i la vida dels habitants d'aquesta regió marroquina. Milers de dones han començat a treballar en alguna de les tres-centes cooperatives i a guanyar un salari estable. Per fi s'han pogut comprar una casa, un frigorífic o medicaments. En vint anys l'analfabetisme femení ha baixat del 95% al 50%. De forma directa o indirecta, més de dos milions de persones treballen en l'argan. Però sobretot Charrouf se sent realment orgullosa del fet que totes les xiquetes i xiquets de la zona estiguen escolaritzats.

MÓNICA LUENGO MONTERO, *El País Semanal* (traduït i adaptat)

1. L'objectiu de l'autor del text és...
a) fer propaganda de l'oli d'argan.
b) divulgar les bondats de l'oli d'argan i explicar com ha repercutit en la regió.
c) demostrar que és enormement beneficiós per a la pell i el cabell.

2. El preu de l'oli d'argan ha pujat perquè...
a) se n'exporta molta més quantitat.
b) dóna treball a moltes més persones.
c) la indústria cosmètica l'ha incorporat a la composició de molts productes nous.

3. Per a Zoubida Charrouf, el principal benefici social que l'oli d'argan ha produït en la comunitat local ha sigut...
a) l'escolarització infantil dels dos sexes.
b) l'augment del poder adquisitiu de les treballadores.
c) el fre a la tala d'arbres i la regeneració dels boscos de la regió.



4. L'extracció de l'ametla d'argan de la corfa...
a) es fa a mà.
b) es fa a màquina.
c) es fa quan la corfa és tendra.

	V	F
5. Els hòmens berbers van impulsar el projecte des del principi de manera entusiasta.		
6. La fabricació d'argan la fan empreses franceses de cosmètica com l'Oréal.		
7. Abans de la investigació de la professora Charrouf no s'havien descrit les propietats científiques de l'oli d'argan.		
8. Al començament, la comunitat local es resistia a acceptar aquesta nova activitat.		
9. Quan la producció era molt baixa, l'oli d'argan s'usava sobretot en tractaments cutanis i capil·lars.		
10. La millor publicitat de l'argan no la van fer els turistes, sinó la televisió.		

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

LES CONSONANTS ALVEOLARS

Les consonants alveolars [z] i [s] són sons consonàntics fricatius, anomenats també sibilants. En la pronunciació d'aquestes consonants, la llengua s'acosta als alvèols i l'aire ix pel canal còncau i estret que hi queda. Poden ser sons sonors o sords segons vibren o no les cordes vocals.

El so alveolar fricatiu sonor [z] correspon a la lletra *z*, en qualsevol posició de la paraula, i a la *s*, generalment entre vocals (*zoo, pinzell, brunz*; *gasoil, rosa*). En canvi, el so alveolar fricatiu sord correspon a les grafies *s, ss, c, ç* (*sol, cabàs*; *cassola*; *cella, peça, dolç*).

1. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació de les grafies *s, ss, c, ç* i *z*. Llegiu-les després i classifiqueu en sordes o sonores les paraules de l'última línia.

desembre	església	brusa	tresor	nosa	feblesa	proesa
pisos	admeses	morosa	princesa	francesa	anàlisi	crisi
onze	pinzell	zebra	zodíac	alzina	ozó	brunz
missa	alcaldessa	infusió	depressió	fortíssima	precisió	salat
cansa	bastó	dolces	cirera	comerç	potència	creença
asèptic	dinosaure	gira-sol	bisíl·lab	pressentir	dissecar	dissemblant

SORDES	SONORES

La *s* és sonora [z] en els mots derivats i compostos de *dins* i *fons* seguits de vocal (*endinsar-se, enfonsar*), i de *trans* seguit de vocal o de consonant sonora (*trànsit, transmissió*).

També és sonora a final de síl·laba davant de vocal o de consonant sonores: *abisme, esgarrar*, i a final de mot quan el següent comença per vocal o consonant sonora (sense pausa entre els dos mots): *pas elevat* [pázelevát], *des d'ahir* [dézdahíɾ].

2. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació de la lletra *s*. Llegiu-les després.

endinsar	enfonsar	transatlàntic	transbord	transistor	transmetre	intransitiu
esbarriar	esbós	trasbals	fins demà	pes atòmic	pas de pardal	tres ànecs

En valencià, la pronúncia general del dígraf *tz* del sufix *-itzar* dels verbs i derivats és simplement [z]: *organitzar* [oɾɣanizáɾ], *realització* [realizasió], però també es pot emfasitzar i pronunciar forçadament amb un so doble [dz]: *organitzar* [oɾɣanidzáɾ], *realització* [realidzasió]. En la resta de casos es pronuncia com a [dz]: *dotze, tretze, setze*; *atzavara, atzucac, botzina, horitzó*.

3. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació del dígraf *tz*. Llegiu-les després.

autorització atzucac indemnitzar botzina dotzena horitzó magatzem

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Hi ha una sèrie de cultismes que contenen l'aplec *sc* davant de *e* o *i*, que se solen pronunciar amb un sol so de *s* sorda [s]: *ascensor*, *escena*, *efervescent*.

4. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació del grup *sc*. Llegiu-les després.

abscés	adolescent	escenificar	transcendir	piscina	susceptible	ascensor

No s'ha de confondre l'escriptura i la pronúncia dels mots acabats en *-ció* (*edició*, *emigració*, *intenció*), en *-sió* (*evasió*, *fusió*, *precisió*) i en *-ssió* (*confessió*, *impressió*, *passió*).

5. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació dels acabaments en *-ció*, *-ssió* i *-sió*. Llegiu-les després.

liquidació	emoció	obtenció	saturació	invenció	repressió	agressió
possessió	missió	il·lusió	elisió	visió	oclusió	supervisió

LES CONSONANTS RÒTIQUES

La lletra *r* representa dos sons, anomenats ròtics, ben diferenciats: el bategant [ɾ], present en mots com ara *cara* o *fuster*, i el vibrant [r] com en *rata*, *carro* o *enrabiar-se*. La pronunciació d'aquests sons consonàntics no sol presentar dificultat, excepte en algunes paraules en què es produeix l'emmudiment de la *r*.

En la pronunciació habitual del valencià hi sol haver un emmudiment de la *r* de l'arrel del verb *prendre* i compostos (*aprendre*, *comprendre*, *desprendre*, *emprendre*, *mamprendre*, *pretendre*, *reprendre*, *sorprendre*) en els temps d'infinitiu, futur i condicional: *prendre*, pronunciat [péndɾe], *pendré* [pendɾé], *prendria* [pendɾía]. També se sol emmudir la *r* de l'arrel del verb *perdre* [péɾðɾe] o [péðɾe].

Així mateix, cal recordar que la *r* en posició final absoluta de mot és muda en zones septentrionals i meridionals valencianes: *canta(r)*, *senti(r)*, *carre(r)*. Totes aquestes realitzacions són vàlides en qualsevol nivell de llenguatge.

En la parla habitual, la *r* de certes paraules també es pot emmudir, segons parlars. N'és el cas de la primera *r* en *arbre*, pronunciada [áɾbɾe] o [ábɾe], però no s'emmudeix en *arbreda*; també se sol emmudir la primera *r* de *marbre* (és recomanable mantindre la pronúncia de la *r*), però no en *marbrista*, i la *r* de *diners* [dinéɾs] o [dinés] i *dimarts* [dimáts] o [dimáɾs].

A vegades es produeixen alteracions en la pronunciació de certes paraules amb *r*, totes aquestes realitzacions de la *r* no són acceptables en la pronunciació estàndard, que és l'adequada en els registres formals: pronunciació de la *r* en la síl·laba anterior o en la següent en compte de la síl·laba on es troba (**crompar* en lloc de *comprar*), emmudiment de la *r* final de l'infinitiu davant d'un pronom feble (**comprà-li* en lloc de *comprar-li*) o, en altres mots, addició d'una *r* final (**creurer*, **caurer*, **mourer*, **viurer*, en lloc de *creure*, *caure*, *moure*, *viure*).

6. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació de la lletra *r* en totes les posicions. Llegiu-les després.

prendre	aprendríeu	reprendràs	sorprendries	emprendrem	perdre	comprar
marbre	diners	dimarts	arbreda	tresor	creure	arbre
antireligiós	autoretrat	neoromàntic	suprarenal	mata-rates	trireactor	extraradi



LA LLETRA *H*

La lletra *h* és una consonant muda (*helicòpter, ah, inhumà; March*). Hi ha paraules, però, en què és aspirada; per exemple en algunes onomatopeies i en estrangerismes (*he he he, ehem; hall, hooligan*), tot i que alguns d'aquests estrangerismes ja s'ha adaptat i, per tant, també és muda (*handicap, handbol*).

7. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació de la lletra *h*. Llegiu-les després.

Pitarch Sàhara he he he hall hobby hoquei holter

LES LLETRES *S, C, Z*; EL DÍGRAF *SS* I LA LLETRA MODIFICADA *Ç*

Les grafies *s, ss, c, ç, z* i el dígraf *tz* representen els sons fricatius alveolars sords i sonors. La distinció entre la pronunciació sorda i sonora es molt important a l'hora de determinar quina grafia s'ha d'utilitzar en cada cas, per exemple: *casa*, pronunciada amb s sonora [káza], i *caça*, amb s sorda [kása].

Ortografia de les alveolars fricatives sonores

GRAFIA	POSICIÓ	EXEMPLES
z	A principi de paraula	*zambià, zero, zinc, zoo, zumzeig; Zacaries, Zuric*
	Entre consonant i vocal	*atzucac, colze, esmorzar, senzill; Alzira, Atzeneta*
	A final de síl·laba, en estrangerismes	*mazdeisme, puzle; Uzbekistan*
	Entre vocals, en hel·lenismes, noms propis semítics, manlleus i cultismes	*azalea, bizantí, buldòzer, kamikaze, nazisme, ozó, topazi, trapezi; Ezequiel, Nazari; Gaza*
	Prefixos **esquizo-**, **piezo-**, **rizo-** i sufixos **-zoic**, **-zou**, **-zoide**	*esquizofrènic, piezoelèctric, rizomorfa; mesozoic, protozou, espermatozoide*
	Al final de paraula	*brunz* (de brunzir), *hertz*
tz	Entre vocals	*botzina, urbanitzar, fertilitzant, tretze; Llàtzer; l'Atzúbia, Natzaret*
s	Entre vocals	*cosir, església, entusiasme, masurca, presagi; Àsia; Benaguasil, Busot, Manises*
	Substantius femenins acabats en **-esa** i en **-sió**	*honradesa, pobresa, timidesa; adhesió, corrosió, difusió, precisió, reclusió* (però *admissió, omissió, passió*)
	Flexió i derivats de molts noms, adjectius i participis acabats en **vocal** + **s**	*abusos, compromisos* (però *compromissari*), *mesos, pesos; blavosa, curioses, grisos; admeses, atesos, confosa* (però *escassos, excessiu, envernissar, grossària, russos*)
	Flexió dels gentilicis acabats en **-és**	*anglesa, franceses, portuguesos*
	Cultismes acabats en **vocal** + **si**	*anàlisi, èxtasi, crisi, dosi, simbiosi, tesi, tisi, tuberculosi*
	Compostos i derivats de **dins** i **fons** + vocal i **trans** + vocal o consonant sonora	*endinsament, enfonsada; trànsit, intransitiu; transbord, transmetre*
	Entre vocal i consonant sonora	*besnét, desdir, esvelt, islamisme, xusma; Cosme, Mislata*

- Hi ha verbs acabats en terminacions semblants però diferents en la pronúncia o l'ortografia:
  - Acabats en *-isar*: *allisar, improvisar, matisar, precisar, prisar.*
  - Acabats en *-issar*: *acarnissar, apallissar, decomissar, entapissar.*
  - Acabats en *-itzar*: *amortitzar, esclavitzar, fertilitzar, utilitzar.*
- Discrepen de l'ortografia del castellà: *alzina, desembre, donzella, pinzell; Andalusia, Ignasi.*
- Alguns mots d'origen estranger s'escriuen amb *zz*: *mezzosoprano, pizza, jazz.*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Ortografia de les alveolars fricatives sordes

GRAFIA	SITUACIÓ		EXEMPLES
s	A principi i final de paraula, Entre consonant i vocal i entre vocal i consonant		*sabata, serp, simi, soca, sucar; pis, alficòs; consell, dacsa, dansa, pensar, potser; bastó, fosc, pesta, visc, brusc; Anselm, Consol, Pasqual; Senija, Sueca*
	Principi del segon component en prefixats i compostos (amb guionet o sense)		*aerosol, antisèptic, bisíl·lab, dinosaure, entresuat, fotosíntesi, psicosomàtic, sobresou; esclata-sang, penya-segat*
c	Davant **e**, **i**	En qualsevol posició, excepte a final de mot	*ceba, cendra, cine, cinquanta; acer, soci; accessori, accident, encisam, véncer; Alícia, Cèsar, Mercé, Vicent; Cerdà*
		Sufixos **-ància**, **-ència**	*fragància, rellevància; potència, recurrència; València*
ç	A principi de mot en dos arcaismes		*ça* (ací), *ço* (açò)
	Enmig de mot davant de **a**, **o**, **u** i a final de mot (alterna amb **c**)		*balança, eriçó, forçut; capaç, comerç, feliç, precoç, lluç; Llorenç; Puçol, Niça*
	Sufixos **-ança**, **-ença**		*alternança, creença* (però *pansa* i *dansa*, perquè no hi ha sufix)
ss	Entre vocals		*bassa, cassola, missa, passiu, tossut; arrissar, confessar, embassar, esmussar; Alcàsser, Almàssera, Benissa*
	En femenins amb sufix **-essa** (títols, càrrecs, professions, etc.)		*baronessa, deessa, duquessa, metgessa, tigressa*; però: *burgesa, feligresa, marquesa, pagesa* i *princesa*)
	Flexió i derivats dels acabats en vocal tònica + **s** en singular		*arcabussos, cabassos, espessos, gosseta, passos, traspassar, trossos* (però *casos, nusos, permisos, pesos*, etc.)
	Sufixos **-assa**, **-issa**, **-ussa**, **-íssim**		*cuirassa, castissa, gentussa; altíssim, grandíssimes*
	Flexió i derivats dels grups **-gress-**, **-press-**, **-miss-**		*regressió, agressor; compressor, repressió; emissor, submissió*; (però *compresos, impresa, submises*)
	Mots amb prefixos verbalitzadors (**a-**, **de-**, **di-**, **pre-**, **re-**) seguits de lexema començat amb **s**		*assalariat, assegurar; dessagnar, dessecar; dissemblant, dissident; pressentir, pressuposar; ressaltar, ressorgir; transsexual, transsiberià*; però *asèptic* (prefix *a* negatiu), *disèpal*, etc.
	Els prefixos **trans-** i **sots-** seguits de lexema començat en **s**		*transsexual, transsiberià; sotssecretari*
	Plurals de *qualsevol* i *qualsevulla*		*qualssevol, qualssevulla*

- Les alveolars *ss*/*s* i *c*/*ç* pertanyen a famílies lèxiques diferents. Si un mot s'escriu amb *s* o *ss*, els derivats mantenen la grafia (*casa* > *caseta, casolà*; *arròs* > *arrosser, arrossos*); paral·lelament, si un mot s'escriu amb *c* o *ç*, els derivats també mantenen la grafia (*braç* > *bracet, braçada, braços*).
- Per raons etimològiques algunes paraules alternen *c*/*ç* amb *t*: *adreçar, dreçar* (dret); *alçar, alçada* (alt); *força, forcejar, forçut* (fort).
- Alguns mots que s'escriuen amb *ç* tenen equivalents en castellà amb *z*: *esperança* (esperanza), *pinça* (pinza); però no sempre hi ha correspondència: *dansa* (danza), *matís* (matiz), *sabata* (zapato), *sòcol* (zócalo), *tros* (trozo), etc.
- Cal anar amb compte amb l'ortografia dels arabismes, ja que en valencià s'escriuen amb *s* o *ss*, mentre que en castellà ho fan en *c* o *z*: *alcassaba, alcàsser, alferes, almàssera, assut, assutzena, barnús, drassana, flassada* (cast. 'manta' o 'frazada'), *massapà, safrà, séquia, tassa, tramús; Albocàsser, Almassora, Russafa, la Sénia.*
- Cal escriure bé els homòfons: *cent*/*sent, cella*/*sella, cessió*/*sessió, cigne*/*signe, fals*/*falç, massa*/*maça*; i distingir els parònims: *casa*/*caça, braça*/*brasa, calce*/*calze, cinc*/*zinc, cel*/*zel, zona*/*sona, peces*/*peses, desolar*/*dessolar.*

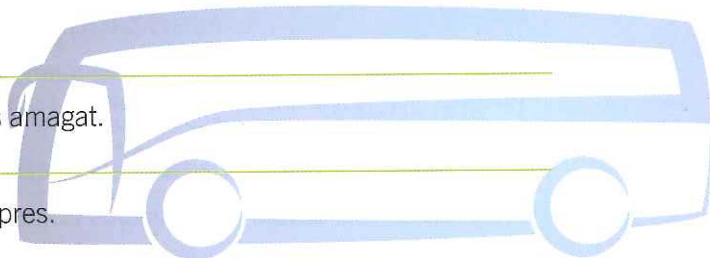
8. Escriviu les oracions següents en plural.

a) En el congrés del mes pròxim es farà una anàlisi econòmica de l'empresa.

____

b) L'autobús avança a pas lent en trànsit espés.

____



c) El feligrés, tot i que semblava seriós, tenia un interés amagat.

____

d) L'augment en l'emissió de gas posa en perill l'acord pres.

____

9. Escriviu un derivat de cada una de les paraules següents tenint en compte els sufixos del quadre.

ància • ussa • ança • sió • ença • esa • ència • essa

a) adherir	______	e) incert	______	i) recurrent	______
b) batle	______	f) complaure	______	j) Portugal	______
c) gran	______	g) concordar	______	k) dur	______
d) gent	______	h) rellevant	______	l) recloure	______

10. Elegiu l'opció més adequada de les que hi ha entre parèntesis per a completar cada oració.

a) Els ______ (*arrossos/arrosos*) són la ______ (*riquessa/riquesa*) d'aquelles terres.

b) L'______ (*associació/asociació*) ha parlat amb el ______ (*compromisari/compromissari*).

c) El ______ (*disident/dissident*) es va exiliar a causa de la ______ (*repressió/represió*).

d) El ______ (*balanç/balans*) final depén dels ______ (*ingressos/ingresos*) i les ______ (*despesses/despeses*).

e) La ______ (*composició/composisió*) «La mort i la ______ (*doncella/donzella*)» és de Schubert.

f) Per ser més ______ (*tossut/tosut*) que una mula, va acabar ______ (*dessolat/desolat*).

g) Els ______ (*fusibles/fussibles*) estan ______ (*fossos/fosos*).

h) La ______ (*sosa/sossa*) càustica és un producte ______ (*corrossiu/corrosiu*).

i) L'______ (*acusat/acussat*) va ______ (*confessar/confesar*) que la ______ (*mossegada/mosegada*) la va fer el seu gos.

j) L'______ (*emisió/emissió*) televisiva es va fer ______ (*resò/ressò*) de la notícia ______ (*impressa/impresa*).

k) Després d'apagar les ______ (*brases/braces*) de la llar, se'n va anar a la piscina a practicar l'estil ______ (*braça/brasa*).

l) El contrincant es va ______ (*acarnissar/acarnitzar*) amb ell i li va fer ______ (*moltísim/moltíssim*) mal.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

11. **Completeu les oracions següents amb les paraules adequades. Totes contenen lletres alveolars.**

a) El gra de raïm ____________, és a dir, sec, s'anomena ____________.

b) Per Sant Donís, els forns i les ____________ de València venen figuretes de ____________.

c) El ____________ és una au palmípeda de coll llarg i esvelt.

d) Les ____________ populars valencianes es ballen acompanyades, sovint, de ____________ i tabalet.

e) El petroli es ____________ a un preu molt elevat.

f) A mi tot em passa inadvertit, però ella és molt ____________.

g) La cèl·lula sexual masculina és l'____________.

h) La dona que practica l'equitació s'anomena ____________.

i) Si et diuen que faces un resum o compendi de la matèria, et demanen una ____________.

j) La meua iaia ha cosit un ____________ en el forat dels pantalons.

k) Als nou anys ja cantava molt bé, va ser un artista ____________.

l) Realment tinc un auguri, un ____________ de victòria.

12. **Completeu les sèries següents.**

a) llaç	lla___et, lla___ada, enlla___ar, enlla___os
b) véncer	ven___ut, ven___íem, ven___iment, inven___ible
c) gros	gro___es, gro___et, gro___ària, engro___ir
d) casa	ca___olà, ca___eta, ca___eriu, ca___ar-se
e) pes	pe___os, pe___ar, pe___adament, pe___ada
f) agressió	agre___iu, agre___ivament, agre___or, agre___ivitat

13. **Completeu les paraules següents amb una lletra alveolar i feu una oració amb cadascuna d'aquestes.**

a) amorti___ar ________________________________

b) ___entinella ________________________________

c) endin___ar ________________________________

d) destro___ar ________________________________

e) mati___ar ________________________________

f) al___a ________________________________

14. **Completeu els topònims valencians amb les grafies alveolars adequades.**

Alfarra___í	Burja___ot	Xere___a	Co___entaina	Ribe___albes
Monte___a	Bena___al	Mu___eros	Ademú___	Na___aret
A___uévar	___orita	Callo___a	Guada___uar	Benetú___er
la Llo___a	Ma___ana___a	la Sal___adella	Ca___inos	Orpe___a

LA LLETRA *R* I EL DÍGRAF *RR*

Les grafies *r* i *rr* no solen presentar problemes ortogràfics. L'ortografia d'aquestes consonants es descriu a continuació:

GRAFIA	POSICIÓ	EXEMPLES
r (bategant)	Qualsevol, excepte a principi de mot	*era, erosió, paret, samaruc, tira; forn, merla, cigró, cirurgià, crosta; assaonar, meteor; Adrià, Pere, Ester, Mireia; Benifairó, Orpesa, Sumacàrcer*
r (vibrant)	A principi de paraula	*rajola, reblanir, riu, roí, russa; Roger; Rafelguaraf, Riola*
	Després de consonant obrint síl·laba	*enrajolar, enrotllar, folre, honrat, somriure; Conrad, Enriqueta; Israel*
	Prefixos **sub-**, **des-**, **dis-** + **r**	*subratllar, subrogar; desraó, desratitzar; disrupció*
rr	Entre vocals	*arrova, arrupir-se, barret, corriola, torró; Catarroja, Carrícola*

- Són correctes les formes *orde* i *ordre* ('disposició regular', 'manament'): *Posar les coses en orde/ordre; El capità donà una ordre/orde.* Però s'usa *orde* (i no *ordre)* en masculí, en referència a una congregació religiosa, monàstica: *Els dominicans eren, en principi, un orde mendicant.*
- Tenen doble forma *espàrrec* i *espàrec*, i derivats (*esparreguera, espareguera*).
- Algunes paraules amb *r* contrasten amb l'ortografia del castellà (amb *l*): *brusa, carabassa, càrcer, escorta, frare, paper* (i *papereta, papereria*), *quarter, quintar, quirat, sabre* (arma i peix), *tórtora; Caterina, Miracle, Roger.*
- S'ha d'evitar afegir una *r* final a alguns verbs de la segona conjugació acabats en *-re*: *caure* (i no **caurer*), *moure* (i no **mourer*), *viure* (i no **viurer*).

Casos especials

Hi ha casos en què convé tindre en compte l'ortografia del guionet:

NO DUPLIQUEN LA R	DUPLIQUEN LA R
– Els derivats amb prefixos **a-** (privatiu o negatiu) i **co-** (variació de *con-*), seguits de **r**: *arítmia, coreferent*[1]. – Els derivats amb prefix no monosíl·lab acabat en vocal: *antiràbic, autoretrat, contrareforma, fotoresistència, multiracial, neorealisme, semiregular, suprarenal, vicerector.* – Els compostos amb guionet (el primer element acaba en vocal i el segon comença per **r**): *barba-roig, busca-raons, guarda-roba, mata-rates, penja-robes, la Malva-rosa, Vila-real.* – Els derivats amb prefix monosíl·lab **bi-** i **tri-**: *birectangle, trireactor;* excepte *birrem* i *trirrem.* – Les paraules *bilirubina, eradicar, derogar, otorinolaringòleg* i *ornitorinc.*	– Els compostos amb les terminacions **-rràgia**, **-rrea**, **-rroide**: *hemorràgia, piorrea, hemorroide.* – Les paraules començades amb els prefixos **ir-** i **a-** (verbalitzadors): *irrisió, irreal; arreglar, arraconar, arreplegar, arruixar.*

[1] L'ortografia de l'IEC (2016) ha modificat aquest apartat: «En la grafia dels sons ròtics: es passa a escriure *rr* darrere dels prefixos *a-* privatiu (*arrítmia*) i *cor-* (variant de con; *correferent*); en el mot *erradicar* i derivats, i en els compostos amb els radicals *raqui(o)-, reo-, rin(o)-, rinco-, riz(o)-* i *rodo-* (*cefalorraquidi, batirreòmetre, otorrinolaringòleg, catarrí, ornitorrinc, micorriza, cinorròdon*) i amb les terminacions *-rràfia* i *-rrexi* (*neurorràfia, metrorrexi*)».

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

15. **Completeu les oracions següents amb una paraula l'ús de la qual discrepe del castellà pel que fa a la *r* o *rr*.**

a) El regiment estava ______ als afores de la vila.

b) Les ______ són aus columbiformes que simbolitzen l'amor.

c) Li vaig explicar la llegenda del ______ dels peixets del barranc del Carraixet.

d) El xiquet vol ______ els llibres de text nous amb plàstic transparent.

e) L'______ va aconseguir que el polític que ell protegia isquera il·lés de l'atemptat.

f) Ens hem comprat una ______ de seda de color ______ per a la festa.

g) El ______ del convent conservava un ______ similar a una espasa.

16. **Elegiu l'opció més adequada per a completar cada enunciat.**

1. Han extret de la mina molts ______ d'or de vint-i-quatre ______.
a) quintals, quilats
b) quintars, quilats
c) quintars, quirats

2. El ______ ha anat a la consulta del ______.
a) vice-rector, cirurgià
b) vicerector, cirurgià
c) vicerrector, cirujà

3. Els tècnics van aconseguir ______ el ______.
a) arreglar, birem
b) areglar, birem
c) arreglar, birrem

4. Els monjos de l'______ es dediquen al treball i a la ______.
a) orde monàstic, pregària
b) ordre monàstic, pregària
c) ordre monàstica, plegària

17. **Completeu les paraules del quadre i responeu a les definicions de més avall.**

multi___acial • hemo___àgia • con___ear • i___isori • a___uixar • e___uga • càrce___ • en___iquir

a) Presó. ______

b) Cultivar. ______

c) Insignificant. ______

d) Compost per grups humans diferents. ______

e) Escampar aigua o un altre líquid. ______

f) Guanyar en coneixements o experiències. ______

g) Larva dels insectes lepidòpters. ______

h) Fluix de sang que ix de qualsevol part del cos. ______



18. **Completeu el text següent amb les lletres que s'han treballat fins ara o no escriviu res.**

Aquella nit ni Cate___ina, la xica de ca___ells entre blanquino___os i ro___os, ni la seua mare no va___en sopa___. Aquesta deia que enca___a sentia un ___egust de pastís al palada___ i així li lleva___a la gana. Cate___ina era tota pensí___ola. Menjaren, doncs, un ___o___inet i se n'ana___en a dormi___.

A___ans de ficar-se al llit, Cate___ina va ___omandre una estona a___eguda sobre aquest contemplant fixament el llumet de l'espelma i amb una mà enfon___ada en el ca___ell. En el seu pensament ___econstruïa tota l'e___ena de la tarda: paraules, gestos, som___iures, esguards... Medita___a sobre el que ha___ia dit.

Experimenta___a alegria i tot seguit es de___animava. Potser no tornaria a ___eure___ més aquell marine___; era ella tan en___opida! Ara, en la cambra, els du___tes esde___enien més punyents, més ama___gs.

Ernest Martínez Ferrando, *La botiga dels llibres vells*, Bromera (adaptat)

LA LLETRA *H*

La lletra *h* és muda. Això pot comportar, en alguns casos, dubtes i errades ortogràfiques.

LLETRA	POSICIÓ	EXEMPLES
h (muda)	A principi de paraula	*haca, herba, híbrid, hostatge*[2], *hui* (però avui); *Helena, Honorat; Hongria*
	Entre vocals o entre consonant i vocal	*ahir, cohesió, cohibir, prohibir, vehement, vehicle; adherir, alhora, anhel, conhort, inhibir, subhasta, tothom, transhumant*
	Verb **haver**	*he, has, hem, heu, havien, hauríeu, hauran, hagut*
	Darrere del prefix **ex-**	*exhalar, exhaurir, exhaust, exhibir, exhortar,* i derivats (*exhalació, exhaustiu, exhibicionisme, exhortació*); però s'escriuen sense *h exacerbar, exonerar, exorbitant, inexorable, exultar, exuberant*
	Compostos amb radicals grecollatins	*hecatombe, hectòmetre, heliocentrisme, hemicicle, hemorràgia, herbicida, heterodox, hidrogen, hidrologia, higròmetre, homogeni, hipodèrmic, hipertròfia, hipnosi*
h (aspirada)	Interjeccions	*ehem!, ha!, he he he!*
	Préstecs no adaptats (totalment o parcial)	*hall, hacker, hawaià, hegelià, hippy, hitlerià, hobby, husky; Halley, Hamlet, Hegel, Hitler, Hume; Hèlsinki, Hollywood, Hong Kong, Sàhara*

- També es pronuncia aspirada la *h* del verb *halar* ('menjar'), paraula d'origen caló.
- La *h* és muda en alguns manlleus adaptats: *almohade, haixix, handbol, harakiri, hoquei, hosanna, hurí, hutu, marihuana; Habsburg, Himàlaia, Hiroshima, Bahames, Copenhaguen, Delhi, Teheran.*

Cal distingir les paraules homòfones següents:

S'ESCRIUEN AMB *H*	S'ESCRIUEN SENSE *H*
ah!, eh!, oh!, hala! (interjeccions) *ha, hem* (verb haver) *hi, ho, hom* (pronoms)	*a, e, o, ala* (nom) *a, em* (pronom) *i, o, om* (arbre)

[2] 'Acció i efecte d'hostatjar-se', diferent del mot *ostatge* (cast. 'rehén').

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Diferències amb el castellà

Unes quantes paraules amb origen idèntic en castellà i en valencià discrepen en l'ortografia de la *h*.

CASTELLÀ SENSE *H*	VALENCIÀ AMB *H*	CASTELLÀ AMB *H*	VALENCIÀ SENSE *H*
anzuelo	*ham*	harpa	*arpa*
armonía	*harmonia*	cacahuete	*cacauet*
arpía	*harpia*	cohete	*coet*
invernadero	*hivernacle*	huérfano	*orfe*
invierno	*hivern*	hueso	*os*
izar	*hissar*	huevo	*ou*
subasta	*subhasta*	truhán	*truà*
substraendo	*subtrahend*	horchata	*orxata*

- No porten *h* les paraules *Boí, Taüll, Maó, Munic, Oriola, Osca, Rin*; *Elisabet, Judit, Rut.*
- Cal diferenciar *aprehendre* ('copsar mentalment') i *aprendre* ('adquirir coneixements'), *enherbar* ('cobrir o omplir d'herba') i *enervar* ('deixar sense energia o sense vigor').
- Uns pocs cognoms encara s'escriuen amb *ch* final. Es tracta d'un dígraf antic amb valor de [k] en el qual la *h* era muda (*Franch, Blanch, Bosch, Estruch, Lluch, March, Pitarch*).

19. **Completeu les oracions següents amb una paraula amb *h* o sense. Totes discrepen de l'ortografia del castellà.**

a) Segons la mitologia grega, una ____________ era un monstre alat amb rostre femení.

b) Tocava amb l'____________ una composició de Debussy.

c) S'ha venut en ____________ pública el llenç *Arribada de les barques* (1898), de Joaquim Sorolla.

d) No m'agradaria quedar-me ____________ d'il·lusions, sempre conserve l'esperança.

e) Va demanar una cervesa i uns ____________ d'aperitiu.

f) És una rèplica del ____________ que apareix en el còmic de Tintín *Hem caminat damunt la Lluna.*

g) El pescador es va punxar el dit quan intentava posar l'esquer a l'____________.

h) Vols que anem a Alboraia a prendre una ____________?

i) L'emissió de gasos d'efecte ____________ ha de ser controlada.

j) Aquell ____________ volia estafar-nos amb enganys i males arts.

20. **Enllaceu els radicals grecollatins de la columna de l'esquerra amb el lexema o sufix corresponent, i escriviu la paraula resultant. En alguns casos cal fer canvis.**

a) hepato	1) plegia	____________	f) hetero	6) patia	____________
b) hemi	2) síl·lab	____________	g) hemo	7) metre	____________
c) hidro	3) acúsia	____________	h) homeo	8) tensió	____________
d) hipo	4) grafia	____________	i) hiper	9) fília	____________
e) hexa	5) biliar	____________	j) hecto	10) dòxia	____________

21. **Completeu les oracions següents amb una de les paraules que hi ha entre parèntesis.**

a) M'__________ (*enherbava/enervava*) haver-lo d'aguantar cada dia.

b) La casa rural que contractarem és un __________ (*hostatge/ostatge*) fantàstic.

c) L'han __________ (*exonerat/exhonerat*) del pagament de la multa.

d) Adquirí un abonament per als concerts de l'Orquestra __________ (*Filharmònica/Filarmònica*).

e) El preu del producte és __________ (*exorbitant/exhorbitant*).

f) La quantitat sostreta del minuend és el __________ (*subtraend/subtrahend*).

g) Visitarem l'__________ (*ermita/hermita*) del Santíssim Crist de Quart.

h) Van __________ (*hissar/issar*) la bandera que onejava a mitja __________ (*asta/hasta*).

i) L'edició del llibre es va __________ (*exhaurir/exaurir*) de seguida.

j) En el nostre barri viu gent heterogènia, però conviuen amb __________ (*harmonia/armonia*).

k) Els exploradors s'obrien pas per una jungla de vegetació __________ (*exhuberant/exuberant*).

l) Els pas dels anys és __________ (*inexorable/inhexorable*)!

22. **Completeu els enunciats amb les paraules següents.**

ha • a • ah • ho • o • oh • hem • em • eh • hi • i

a) Cada dia, Teresa, ______ d'anar ______ dur la filla ______ l'escola.

b) Encara no ______ vingut? ______! Em pensava que ja havia vingut!

c) ______! ______ sembla que no ______ has entès.

d) ______ ______ dius ara ______ més val que calles.

e) ______ tant que ______ anirem!

f) Nosaltres ______ rebut més correspondència; jo ______ comprometo a revisar-la.



23. **Traduïu les oracions següents.**

a) Elena, en invierno, mantenía las orquídeas en una habitación acondicionada.

____

b) Los arqueólogos encontraron unos huesos que pertenecieron a un oso.

____

c) En los Estados Unidos estaba prohibido el consumo de alcohol en los años veinte.

____

d) Han exhumado el cadáver para extraer muestras del ADN.

____

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

MORFOSINTAXI

LES FORMES NO PERSONALS DEL VERB

Les formes no personals del verb són variants de la flexió verbal que no es conjuguen. Són l'infinitiu (*parlar*), el gerundi (*parlant*) i el participi (*parlat*). Hi ha també un infinitiu i un gerundi composts (*haver parlat, havent parlat*), utilitzats per a expressar accions acabades.

L'INFINITIU

L'infinitiu identifica el verb i indica la conjugació a què pertany. Sol aparéixer associat a un verb auxiliar en les perífrasis verbals o adoptar diversos valors sintàctics.

FUNCIONS DE L'INFINITIU		EXEMPLES
VERBAL		*Comença a ploure; Pensem comprar-nos un pis; Cal portar el cotxe al taller; Volia beure aigua; Ha d'estudiar més, si vol aprovar.*
NOMINAL	Subjecte de l'oració	*Errar és humà; Córrer cansa molt; Voler és poder.*
	Predicat nominal	*El seu major interés és estudiar; La tendència sembla refermar-se.*
	Complements (directe, circumstancial, etc.)	*El gosset volia jugar; La maquineta d'afaitar s'ha trencat; Un llibre de text és difícil de fer; Se n'anà al llit sense sopar.*

- Recordeu que no s'ha de posar article davant d'un infinitiu en funció de subjecte que encapçala una oració: *Caminar és saludable.* En canvi, es posa l'article si l'infinitiu està substantivat: *El sopar d'anit estava massa salat.*
- Cal evitar l'ús de l'infinitiu a començament de frase, amb valor de recapitulació: *Cal recordar, finalment, que les normes s'han de complir* (i no **Recordar, finalment, que les normes s'han de complir*).
- L'infinitiu no ha de substituir l'imperatiu: *Tanqueu la porta en eixir* (i no **Tancar la porta en eixir*); però es pot usar l'infinitiu amb valor d'imperatiu, precedit per la preposició *a*, en certes expressions: *A callar, he dit! Xiquets, a dormir, que ja és molt tard.*
- Hi ha una sèrie de verbs que presenten interferències amb el castellà en l'infinitiu. Consulteu la unitat 2.

EL GERUNDI

El gerundi fa referència a situacions que duren en el temps o que es repeteixen de manera habitual. Funciona generalment com un adverbi (complement circumstancial): *Va vindre caminant a poc a poc; Menjant menjant ve la gana.* També forma part d'algunes perífrasis verbals: *Si continues forçant la clau s'acabarà trencant; L'atleta anava millorant les marques.*

El gerundi es forma afegint la terminació *-nt* a continuació de la vocal temàtica del verb (*a, e, i*): *parlant, batent, dormint.* Les úniques excepcions són *escrivint* i *vivint.*

Irregularitats del gerundi

El gerundi té poques irregularitats.

VERBS	IRREGULARITAT	EXEMPLES
Acabats en **-ure**	Desapareix la **u**	*coure > coent, riure > rient*
	Canvi de **u** per **i**	*caure > caient* (o *caent*), *jaure/jeure > jaient, seure > seient* (o *seent*), *traure > traient* (o *traent*), *veure > veient* (o *veent*)
	Canvi de **u** per **v**	*beure > bevent, deure > devent, moure > movent, ploure > plovent, viure > vivint*
Acabats en **-dre**	Desaparició de la **d**	*estendre > estenent, vendre > venent*

- S'han d'evitar les formes de gerundi acabades en *-*guent* o en *-*quent*: *apareixent* (i no **apareguent*), *bevent* (i no **beguent*), *coneixent* (i no **coneguent*), *escrivint* (i no **escriguent*), *movent* (i no **moguent*), *rient* (i no **riguent*), *sent/essent* (i no **siguent*); *creixent* (i no **cresquent*), *naixent* (i no **nasquent*), *meréixer* (i no **meresquent*), *vivint* (i no **visquent*).

Usos del gerundi

L'ús del gerundi planteja, a vegades, dubtes i incorreccions en algunes construccions.

Gerundis correctes

- Adverbial: *Va entrar a casa tremolant de fred*; *Treballava portant els comptes de l'empresa.*
- D'anterioritat o simultaneïtat: expressa una acció anterior o simultània a la del verb principal: *Caminant per la platja em vaig trobar una moneda*; *Et faràs ric treballant tant!*

Gerundis incorrectes

- Posterioritat: el gerundi expressa una acció posterior a la del verb principal o n'és la conseqüència. Es pot solucionar la incorrecció coordinant les oracions: *Va patir un accident i va ser traslladat a l'hospital* (i no **Va patir un accident, sent traslladat a l'hospital*).
- Especificatiu: per a evitar la incorrecció es pot transformar l'oració introduïda pel gerundi en una oració de relatiu: *S'ha publicat una norma que regula el procediment que cal seguir* (i no **S'ha publicat una norma regulant el procediment que cal seguir*).

REGLA PRÀCTICA

Podem comprovar que l'ús de gerundi és correcte si anteposem el gerundi o la frase de gerundi al verb principal i l'oració que resulta continua tenint sentit: *Ha après l'ofici treballant* = *Treballant ha après l'ofici.* L'oració és correcta perquè, encara que l'invertim, conserva el sentit.

EL PARTICIPI

El participi és una forma no personal del verb que pot usar-se en els casos següents:

- Com a adjectiu: *capital abonat, obra feta, cartes rebudes, xiquets avorrits.*
- Com a aposició (explicació entre comes): *El fet, denunciat pels sindicats, va acabar als tribunals.*
- Formant part dels temps perfets (compostos): *he fet, havia dit, haurà acabat, hauria promés.*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Els participis regulars es formen afegint les terminacions següents a l'arrel del verb:

CONJUGACIÓ	SINGULAR				PLURAL			
	MASCULÍ		FEMENÍ		MASCULÍ		FEMENÍ	
1a	-at	cantat	-ada	cantada	-ats	cantats	-ades	cantades
2a	-ut	temut	-uda	temuda	-uts	temuts	-udes	temudes
3a	-it	dormit	-ida	dormida	-its	dormits	-ides	dormides

Concordança del participi

El participi, a diferència de la resta de formes no personals, presenta flexió completa de gènere i nombre, i concorda, com un adjectiu, amb el substantiu al qual acompanya (*full escrit*; *pàgina escrita*; *fulls escrits*; *pàgines escrites*). També concorda amb el subjecte en oracions passives (*El mas ha sigut venut i, les terres, abandonades*).

A més, el participi d'una forma verbal composta posposat a un pronom feble de tercera persona (*el, la, els, les*) concorda en gènere i nombre amb el complement a què fa referència (*La roba neta, te l'he deixada al calaix*; *Ja les hem comprades aquest matí, les entrades*).

La concordança es produeix, fins i tot, quan el temps compost va seguit d'infinitiu, amb independència que el pronom siga un complement de l'infinitiu o no (*No l'han poguda acabar a temps, la faena*; *Me l'he haguda de muntar jo sol, la prestatgeria*).

L'ús de la concordança és recomanable perquè permet evitar ambigüitats: *He vist la teua germana amb el seu amic i l'he saludat* (és a dir, ha saludat *el seu amic*, no *la germana*); *He vist la teua germana amb el seu amic i l'he saludada* (és a dir, ha saludat *la germana*, no *el seu amic*).

En l'ús valencià és habitual la concordança del participi en femení singular i plural (*La clau, quasi segur que l'has perduda al carrer*; *Les claus, les has perdudes?*). En canvi, amb el masculí plural la concordança és poc usual (*Els correus, ja els he rebuts* no és tan freqüent com *Els correus, ja els he rebut*).

Participis irregulars

Hi ha un bon nombre de verbs, sobretot els velaritzats de la segona conjugació, que presenten irregularitats en el participi. També n'hi ha algun de la tercera conjugació amb participi irregular.

ACABEN EN	INFINITIU	PARTICIPI	ACABEN EN	INFINITIU	PARTICIPI
-gut (femení -guda)	BEURE CAURE CONÉIXER CÓRRER CREURE DEURE HAVER PERTÀNYER PODER SER TINDRE (o TENIR) VALDRE (o VALER) VINDRE (o VENIR) VOLER	begut caigut conegut corregut cregut degut hagut pertangut pogut sigut tingut valgut vingut volgut	-s (femení -sa)	ATENDRE CONFONDRE CLOURE EMETRE ENTENDRE FONDRE INCLOURE PRENDRE ROMANDRE	atés confós clos emés entés fos inclòs pres romàs
-scut (femení -scuda)	CRÉIXER MERÉIXER NÀIXER VIURE	crescut merescut nascut viscut	-st (femení -sta)	PONDRE RESPONDRE RIURE VEURE (o VORE)	post respost rist vist

-rt (femení -rta)	OBRIR MORIR	obert mort	-t (femení -ta)	COURE DIR DUR ESCRIURE FER TRAURE	cuit dit dut escrit fet tret
-olt (femení -olta)	RESOLDRE MOLDRE	resolt mòlt	D'altres	IMPRIMIR SABER VENDRE	imprés sabut venut

- *Coure* fa *cuit* quan significa 'sotmetre a l'acció del foc' (*La pasta no ha cuit bé*) i *cogut* quan vol dir 'produir coentor' (*La ferida m'ha cogut tot el dia*).
- Altres verbs que tenen dos formes de participi són: *complir* (*complit/complert*), *establir* (*establit/establert*), *oferir* (*oferit/ofert*), *omplir* (*omplit/omplert*), *sofrir* (*sofrit/sofert*), *plànyer* (*planyut/plangut*), *pertànyer* (*pertanyut/pertangut*), *ser* (*sigut/estat*), *matar* (*matat/mort*), *riure* (*rist/rigut*).

1. Elegiu l'opció més adequada de les que hi ha entre parèntesis per a completar cada oració.

a) El metge ha dit que ________________ (*fumar / el fumar*) l'ha perjudicat.
b) Han estat ________________ (*visquent/vivint*) a Vinaròs durant molts anys.
c) El conductor ha col·lidit contra un arbre; es deu haver ________________ (*distragut/distret*).
d) Heu ________________ (*imprés/imprimit*) el treball?
e) S'ha aprovat un decret ________________ (*regulant / que regula*) la jubilació dels funcionaris.
f) Has estés la roba? Sí, ja l'he ________________ (*estesa/estés*) a la terrassa.
g) Puc ________________ (*percibir/percebre*) la teua il·lusió.
h) El gel s'ha ________________ (*fos/fundit*) a causa de la calor.
i) La llegenda del quadre diu: «Dona ________________ (*que passeja / passejant*) un gosset».
j) L'alcalde es va alçar del seient ________________ (*cloent / i va cloure*) l'acte.
k) Vol ________________ (*batre/batir*) l'estora perquè té pols.
l) ________________ (*Concloure / Cal concloure*), com a resum, que s'han de respectar els drets.

2. Subratlleu la forma verbal mal escrita de cada sèrie i escriviu-la correctament.

a) eixut, pertangut, viscuda, obrit, omplit.
b) matat, mort, cuit, tret, incluït.
c) coguda, rist, confòs, planyut, rient.
d) recorrer, omplert, plovent, romàs, entés.
e) pres, pretendir, resolta, duent, creient.

3. Completeu les oracions següents amb la forma adequada del gerundi o del participi.

a) M'agradaria que alguna vegada diguera la veritat.
A tota hora està ________________ mentides.

b) —Heu plegat les flassades?
—Sí, ja les hem ________________ i ara les posaré en l'armari.

c) He llegit tots els llibres que ha escrit.
M'agradaria saber què està ________________ ara.

d) —Saps si Xavier ja ha encarregat les entrades?
—Ara mateix les està ________________.

e) Ara viu a París.
No havies dit que estava ________________ a Londres?

f) El contingut de l'olla s'ha de remoure.
Aneu ________________-lo de tant en tant.

g) —On has comprat els melons?
—Els he ________________ en la botiga del cantó.

h) Deuen molts diners a diversos creditors.
________________-ne tants com en deuen, no crec que puguen mantindre la fàbrica.

i) —On has trobat la gata?
—Me l'he ________________ en el pis dels veïns!

j) Ja han aparegut unes quantes palometes aquesta primavera.
Sí, i en continuen ________________ a tothora.

k) S'han de traure més cadires al carrer.
Crec que n'hi haurà prou ________________-ne tres o quatre més.

l) —Has pogut traduir aquell text?
—No, encara no l'he ________________.

4. Completeu les oracions següents amb la forma del participi del verb que hi ha entre parèntesis.

a) Aquell assumpte encara no s'havia ________________ (DEBATRE) en l'assemblea.

b) No els han ________________ (PERMETRE) l'entrada al país per problemes amb la llei.

c) Ja han ________________ (CONCLOURE) les jornades sobre el canvi climàtic.

d) Han ________________ (DIFONDRE) la notícia de la mort del president.

e) Encara no has ________________ (RESPONDRE) a la carta?

f) Com ha ________________ (CRÉIXER) el teu fill!

g) El xiquet ha ________________ (NÀIXER) amb una malaltia congènita.

h) Han ________________ (DETINDRE) un delinqüent en un escorcoll policial.

i) Els hem ________________ (OFERIR) la nostra ajuda, però no l'han ________________ (VOLER).

j) Moltes vegades ha ________________ (APARÉIXER) quan no l'esperaven.

k) Ha ________________ (VALDRE) molt el nostre esforç.

l) Encara no heu ________________ (MOLDRE) el café?

ELS RELATIUS

Els pronoms relatius són nexes que introdueixen una oració subordinada de relatiu i, alhora, són pronoms que fan una funció sintàctica en l'oració subordinada. Reprenen la referència a un element present en l'oració principal que s'anomena antecedent. Així, en l'oració composta *El mòbil que em vas regalar és molt bo*, el relatiu *que* introdueix l'oració subordinada *em vas regalar*, de manera que no cal repetir l'antecedent *el mòbil* ni fer dos oracions separades (*Em vas regalar el mòbil*; *El mòbil és molt bo*).

Les oracions de relatiu es classifiquen en oracions subordinades de relatiu substantives (sense antecedent explícit) i oracions subordinades de relatiu adjectives (amb antecedent explícit).

Valors diferents de la paraula *que*

No s'han de confondre els diferents valors que té la paraula *que*, tal com es pot veure en la taula següent:

que	Conjunció. Introdueix una subordinada.	*He dit que vingues; M'alegra que hages parlat.*
	Exclamatiu davant d'adjectiu i d'adverbi.	*Que gran! Que alt que està el xic! Que lentament beu!*
	Relatiu sense preposició.	*La faena que ha fet no està ben pagada.*
què	Relatiu darrere de preposició.	*El programa de què et parle és molt interessant.*
	Pronom interrogatiu.	*Què dius? No sé què penses.*

Oracions de relatiu adjectives

Les oracions de relatiu adjectives equivalen a un adjectiu; així, en *El jove que estudiava tant ha aprovat les oposicions*, la subordinada *que estudiava tant* es podria substituir per un adjectiu (*estudiós*).

Les oracions de relatiu adjectives es classifiquen en:

- **Especificatives**. Expressen una informació que limita l'extensió de l'antecedent. Van sense comes: *Els alumnes que cursen quart curs han rebut l'enquesta* (No tots els alumnes, sinó només els de quart curs).
- **Explicatives**. Afigen una informació que afecta la totalitat de l'antecedent. Van entre pauses, ortogràficament representades per comes: *Els alumnes, que cursen quart curs, han rebut l'enquesta* (Tots els alumnes cursen quart curs).

Formes dels relatius en les oracions adjectives

	RELATIUS INVARIABLES	RELATIUS VARIABLES	EXEMPLES
Sense preposició (especificatives)	**que**		*La persona que et va dir això és una xafardera.*
Sense preposició (explicatives)	**que**	**el qual** (**la qual**, **els quals**, **les quals**)	*Els músics, que (els quals) són d'Alcoi, feren tard a la cerimònia; Els cotxes, que (els quals) estaven mal aparcats, van ser retirats per la grua.*
Amb preposició àtona	**què** (antecedent de cosa)	**el qual** (**la qual**, **els quals**, **les quals**)	*La plaça a què (a la qual) aspira ja està ocupada; La ciutat en què (en la qual) vas nàixer és fantàstica.*
	qui (antecedent de persona)		*La xica de qui (de la qual) et parle s'assembla a tu; El xic amb qui (amb el qual) ix ara és de Bétera.*
Amb preposició tònica		**el qual** (**la qual**, **els/les quals**)	*El tema sobre el qual parlaràs ens interessa molt; Les coses sense les quals no es pot viure...*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

- La primera cosa que cal tindre en compte és si el pronom relatiu va precedit o no per una preposició. Si hi ha preposició, cal distingir entre les preposicions àtones i les tòniques. Només hi ha cinc preposicions àtones: *a, de, en, amb, per.* Totes les altres preposicions són tòniques: *sobre, contra, damunt, darrere, sense, fins,* etc.
- També tenim el pronom *on.* Aquest pronom sempre fa funció de complement circumstancial de lloc i pot anar precedit de preposició o no: *La ciutat* (*a*) *on* (*en què, en la qual*) *vas nàixer és fantàstica; La comarca d'on* (*de què, de la qual*) *procedeixes es troba en la costa.*
- En les oracions adjectives, no és correcta la combinació "preposició + article + *que*": *La persona en qui / en la qual confiava m'ha decebut,* i no **La persona en la que confiava m'ha decebut; L'edifici en què* (*en el qual*) *viu té quatre plantes,* i no **L'edifici en el que viu té quatre plantes.* Excepcionalment, aquesta construcció sí que és correcta quan hi ha una elisió de l'antecedent (construcció que és fàcil de reconéixer perquè l'article es pot substituir per un demostratiu: *aquell, aquella,* etc.): *Sentia admiració pel trapezista que duia ulleres i pel que duia una arracada* (*pel que = pel trapezista que / per aquell que*).
- No es pot usar el relatiu *el qual, la qual,* etc., en les oracions especificatives sense preposició: *Arrancaran els arbres que han mort* (i no **Arrancaran els arbres els quals han mort*).
- El relatiu *que* pot alternar amb *el qual* en les oracions explicatives sense preposició, però no es pot usar *qui*: *La veïna, que/la qual ha posat en venda el pis, no ha assistit a la reunió* (i no **La veïna, qui ha posat en venda el pis, no ha assistit a la reunió*).
- Després d'una preposició tònica només és correcte el relatiu *el qual, la qual,* etc.: *L'arbre contra el qual va xocar,* i no **L'arbre contra el que/contra què va xocar.*

El relatiu possessiu *del qual*

El relatiu variable precedit de la preposició *de* (*del qual, de la qual,* etc.) té el sentit d'un possessiu i va darrere del substantiu que complementa (equival a 'cuyo' en castellà); però té una estructura diferent de la del castellà "antecedent + cosa posseïda + relatiu possessiu": *La novel·la, l'autor de la qual és un conegut periodista, és tot un èxit de vendes. El pintor pels quadres del qual s'han barallat tants museus va morir en la misèria.*

A vegades, les oracions amb relatiu possessiu es poden construir també amb el verb *tindre*: *És un palau, l'escut del qual pertany als Borja* o *És un palau que té un escut que pertany als Borja.*

Els relatius *cosa que, fet que, la qual cosa*

Els relatius *cosa que, fet que, la qual cosa,* tenen com a antecedent tota l'oració anterior. Poden anar precedits de preposició o no. En aquestes oracions seria una incorrecció usar **lo que,* **el que* o **el qual*). *L'equip ha perdut el partit, cosa que / fet que / la qual cosa* (**lo que /* **el que /***el qual*) *perjudica el club. Demà plourà, per la qual cosa / cosa per la qual / fet pel qual* (**per lo que /* **pel que /* **pel qual*) *no podrem anar d'excursió.*

Una construcció alternativa, però que ja no seria pròpiament de relatiu, és amb la paraula *això*: *...i això perjudica el club; ...per això no podrem anar d'excursió.*

Oracions de relatiu substantives

En les oracions de relatiu substantives, el relatiu no té un antecedent explícit. Bàsicament n'hi ha de dos classes:

- **De persona**. S'usa el relatiu *qui* o *que*, que pot anar precedit d'article (*el, la, els, les*), del demostratiu *aquell, aquella, aquells, aquelles*, o de *tothom*: *Qui / El qui / El que no vulga pols que no vaja a l'era*; *Qui / Aquell qui / Aquell que no atenga, no té educació*; *Tothom qui / Tothom que vinga rebrà un obsequi*.
- **Neutres**. Es construeixen amb *allò que* o *el que* (en castellà 'lo que'): *Va complir el que / allò que havia promés.*

Aquestes construccions sí que admeten la construcció "preposició + article + *que*": *Ho diré als que no ho saben encara*; *Enric confiava en el que li vas dir.*

Fraseologia i pleonasmes

Cal recordar que són incorrectes les expressions següents: **a cada qual = a cadascú*; **tal per a qual = l'un per l'altre*; **sense lo qual = si no, sense això*; **no és qui = no és ningú*; **a qual més = l'altre encara més*; **abans de lo qual = abans d'això.*

També s'ha d'evitar el pleonasme que es produeix quan en la mateixa oració s'inclou un pronom feble que repeteix la funció ja representada pel pronom relatiu:

	EXEMPLES DE PLEONASME	EXEMPLE CORRECTE
**que + el*	**És un problema que ja el tenim solucionat.*	*És un problema que ja tenim solucionat.*
**que + la*	**Tornen a fer aquella obra de teatre que ja la vam veure l'any passat.*	*Tornen a fer aquella obra de teatre que ja vam veure l'any passat.*
**del qual + en*	**És un assumpte del qual ens n'hem d'ocupar.*	*És un assumpte del qual ens hem d'ocupar.*
**a qui + li*	**La persona a qui li enviàrem el correu no ha contestat.*	*La persona a qui enviàrem el correu no ha contestat.*
**on + hi*	**És una ciutat on hi viuen moltes persones.*	*És una ciutat on viuen moltes persones.*

- Quan el verb de l'oració de relatiu va acompanyat d'un quantificador sí que és necessari el pronom *en*: *A classe hi havia alumnes brillants, dels quals ara només en recorde tres / uns pocs / un parell.*

ELS INTERROGATIUS

Els interrogatius són determinants o pronoms que s'utilitzen per a formular preguntes.

DETERMINANTS O PRONOMS (persones o coses)	**quin**	*Quin sabó gastes? Quin has comprat?*
	quina	*Quina roba vols? Quina vols?*
	quins	*Quins discos et falten? Quins et falten?*
	quines	*Quines coses heu vist? Quines heu vist?*
	quant	*Quant de peix hi ha? Quant n'ha sobrat?*
	quanta	*Quanta gent hi havia? Quanta n'hi havia?*
	quants	*Quants periodistes han vingut? Quants n'han vingut?*
	quantes	*Quantes llimes hi ha? Quantes en queden?*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

PRONOMS INTERROGATIUS (generalment amb valor adverbial)	**qui**	quina persona	*Qui era? Vull saber qui ha telefonat.*
	què	quina cosa	*Què diu? Vull saber què en pensa.*
	quant	quantitat	*Quant val el formatge? No sé quant val.*
	(a) on	a quin lloc	*(A) On viu? M'han preguntat (a) on viu.*
	com	de quina manera	*Com prepares el peix?*
	quan	en quin moment	*Quan acabaràs el llibre?*

- Recordeu que no s'ha de confondre l'interrogatiu i quantitatiu *quant* amb l'adverbi temporal *quan*:

  Quant val això? (pronom interrogatiu de quantitat)
  Espera't uns quants dies més (determinant quantitatiu)
  Quan arribaràs a casa? (pronom adverbial interrogatiu de temps)

- L'adverbial *on* pot anar precedit de la preposició *a* (*a on*):

  (A) on et creus que vas, vestit així?
  (A) on t'has amagat, que fa dies que no et veig?

- L'interrogatiu *qui*, a diferència del castellà, no té flexió de gènere ni de nombre:

  Qui és aquell xic? Qui són aquelles dones?

ELS EXCLAMATIUS

Els interrogatius s'usen també en exclamacions per a ressaltar la qualitat o la intensitat d'un substantiu.

INVARIABLES	**com**	Davant del verb	*Com canta la merla! Com s'ha fet de fadrí, el xic! Com! Ja has tornat? Com és d'animal!*
	que	Davant d'adjectius i adverbis	*Que verdes que estan les vinyes! Que bé que ha quedat el dibuix!*
VARIABLES	**quin**, **quina**, **quins**, **quines**	Davant de substantius	*Quin xic més alt! Quina calor que fa! Quins arbres més alts! Quines sabates més brutes!*
	quant, **quanta**, **quants**, **quantes**		*Quant de fred va fer ahir! Quanta misèria! Quants cromos tens! Quantes mosques!*

Hi ha usos dels exclamatius que contrasten amb el castellà.

que (exclamatiu) sense accent	*Que ben vestit que va!*	¡Qué bien vestido va!
quin, **quina**, **quins**, **quines** + substantiu	*Quin fred que fa hui!* *Quina casa més bonica!* *Quins camins més roïns!* *Quines persones més agradables!*	¡Qué frío hace hoy! ¡Qué casa más bonita! ¡Qué caminos tan malos! ¡Qué personas más agradables!

Important. Quan l'expressió exclamativa porta verb, cal posar *que* entre el substantiu i el verb: *Que valent que és!* i no **Que valent és! Quina calor que feia aquell dia!* i no **Quina calor feia aquell dia*; *Quantes coses que no sabem*, i no **Quantes coses no sabem!*

5. **Elegiu l'opció més adequada de les que hi ha entre parèntesis per a completar cada oració.**

a) Tenia una concepció del món ______________ (*en la que / en què / en la què*) tot quadrava.

b) Agafa els originals ______________ (*que / els quals / els que*) hem de fotocopiar.

c) ______________ (*Que/Què/Quin*) disgust més gran ______________ (*qui/Ø/que*) li ha donat!

d) El jugador s'ha declarat en rebel·lia, ______________ (*lo qual / fet que / que*) perjudica l'equip.

e) He visitat un poble ______________ (*els residents del qual / que els residents / els quals residents*) només hi van a dormir.

f) Ha pujat el preu dels aliments bàsics, ______________ (*el qual / lo que / la qual cosa*) perjudica la gent amb menys recursos.

g) L'època ______________ (*què / de la que / de la qual*) vaig gaudir més és la infantesa.

h) És una carretera ______________ (*per on / per la que / per que*) passe diàriament.

6. **Completeu les oracions següents amb la forma del relatiu que calga.**

a) Els llibres ______________ vam preparar l'examen eren molt avorrits.

b) ______________ ha guanyat la copa enguany, ja havia sigut campiona l'any passat.

c) L'ampliació de capital ______________ em parla és imminent.

d) No accepta el meu regal, però sí ______________ li ha donat Pere.

e) ______________ em digueres ahir, ho he tingut molt en compte.

f) He discutit amb Maria, raó ______________ no vull visitar-la.

g) Tinc uns plans ______________ et sorprendran.

h) El pis ______________ viurem a partir de l'octubre és molt assolellat.

i) La vall ______________ discorre el riu és molt bonica.



7. **Corregiu les incorreccions que detecteu en les oracions següents.**

a) És una escola la qual té molts alumnes.

b) L'arquitecta a qui li vaig telefonar, no em pogué atendre.

c) El que vàreu comprar és el més encertat.

d) No ha superat la prova, per lo qual haurà de tornar a examinar-se.

e) Ja han arribat les llistes a les que et referies.

f) Era un assumpte del que ningú no volia parlar.

g) M'agraden més aquestes sabates que les que duies ahir.

h) El teu cosí no és qui per a cridar-me l'atenció.

i) L'home del qual és el gat famós ha desaparegut.

j) Què no et quedes a la revetla?

k) Que cotxe més bonic tens! Que nou que està!

l) No sé que m'ha passat. De sobte m'he marejat i de poc caic un bac.

8. Completeu les oracions següents amb els interrogatius o exclamatius que calguen.

a) ______________ ha telefonat? Era Elisa?
b) ______________ cua més llarga!
c) ______________ problemes en concret planteja la reclamació?
d) I a ______________ interessa tot això?
e) ______________ florits que estan els ametlers!
f) ______________ pel·lícules heu vist últimament que valguen la pena?
g) ______________ regals he de fer? Tres?
h Però, ______________ barres de pa has comprat?
i) ______________ penses anar a la platja? Amb cotxe o amb tren?

9. Enllaceu les oracions de cada parella i convertiu-les en oracions de relatiu. Intenteu inserir la segona oració en la primera. Fixeu-vos en l'exemple.

És una recepta molt bona. La recepta no falla mai = És una recepta molt bona ***que*** *no falla mai.*

a) Francesc no estudia gens. Francesc no aprovarà.

____

b) El cuiner fa uns plats molt saborosos. Teresa es refereix sovint al cuiner.

____

c) Els pares viuen a Benidorm. A Benidorm sol fer bon oratge.

____

d) El partit ens va agradar a tots. Joan parla molt del partit.

____

e) Isabel estiueja en un poble de l'interior. No recorde mai el nom del poble.

____

10. Completeu les oracions següents amb *que* o *què*. Digueu també la funció que fa en cada oració.

a) El tren amb ______ viatjaré és molt ràpid.
b) Són els entrebancs ______ ens trobem amb freqüència.
c) L'activitat tan estressant va fer ______ emmalaltira.
d) No entenc ______ pretén amb la decisió ______ ha pres.
e) ______ li has dit perquè estiga tan contenta?
f) ______ bonica que ha quedat la plaça després de la reforma!
g) Vinga, afanya't i anem abans ______ se'n vaja l'autobús!
h) En la conferència han parlat d'allò ______ ja sabíem.
i) Per ______ li has dit això a la professora?
j) Per a ______ vols el martell?

11. **Completeu el text amb els mots que falten d'acord amb les definicions de més avall.**

Les terres al·luvials aportades **(1)** ______________ riu Túria han **(2)** ______________ una àmplia planícia vora la mar, **(3)** ______________ és tancada al ponent per un arc de pujols: el Picaio, els Germanells, el Tòs Pelat, la Jonquera i les Terreries.

Les favorables condicions climàtiques i la laboriositat i tècnica dels llauradors valencians han convertit **(4)** ______________ Horta en una de les contrades agrícoles més famoses del món, per la intensitat del seu conreu, l'índex de la seua productivitat, i la densitat de la seua població.

Els romans, que **(5)** ______________ els **(6)** ______________ dominadors que recolzaren l'economia del País per sobre de l'agricultura, iniciaren les obres de canalització de les aigües del Túria, que, potser, els ibers havien començat ja a aprofitar, servint-se de les vallades naturals. Els àrabs milloraren, però, considerablement el cultiu de la terra valenciana, en perfeccionaren i incrementaren els regs, i van introduir-hi el taronger i altres espècies asiàtiques. Jaume I respectà pertot els usos i costums agrícoles dels sarraïns, **(7)** ______________ continuaren durant quatre segles **(8)** ______________ -hi els principals conreadors de la terra. Aquell gran rei **(9)** ______________ donació de les séquies del Túria als regants, i així quedà consagrat el principi de dret agrari valencià, segons **(10)** ______________ la propietat de la terra és inseparable de la de l'aigua. Es conserva com un tresor el règim democràtic tradicional de les comunitats de regants, i té justa anomenada el Tribunal de les Aigües, que es reuneix **(11)** ______________ dijous a la porta dels Apòstols de la Seu de València per jutjar i dictaminar inapel·lablement, només amb un breu procés verbal en la llengua del poble, tots els litigis que origina la distribució de l'aigua, **(12)** ______________ mai no és suficient.

MANUEL SANCHIS GUARNER, *Els pobles valencians parlen els uns dels altres,* Tres i Quatre

(1) Article contracte. ______________

(2) Verb *constituir*, participi. ______________

(3) Relatiu àton. ______________

(4) Demostratiu reforçat. ______________

(5) Verb *ser*, passat simple, 3a persona del plural. ______________

(6) Numeral ordinal (en lletra). ______________

(7) Relatiu compost. ______________

(8) Verb *ser*, gerundi. ______________

(9) Verb *fer*, passat simple 3a persona del singular. ______________

(10) Relatiu compost. ______________

(11) Indefinit equivalent *a tots*. ______________

(12) Relatiu compost. ______________

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

LÈXIC I SEMÀNTICA

LES ACTIVITATS COMERCIALS, TRANSACCIONALS I PROFESSIONALS I ELS SECTORS PRODUCTIUS BÀSICS

1. Completeu el text següent amb les paraules adequades, segons la definició que es dóna per a cada cas.

UNA INFRAESTRUCTURA FONAMENTAL: EL CORREDOR MEDITERRANI

L'any 2016 l'economia espanyola va exportar més que mai. A pesar de la ralentització que ha sofrit el comerç global, Espanya va vendre a l'exterior un 1,7% més que en 2015 i va assolir un rècord històric amb un valor de 254.000 milions d'euros en mercaderies. Les exportacions, per tant, se situen en el 3,5%, percentatge que duplica la (1) ____________ de creixement mundial, estimada en l'1,7%.

Catalunya és la que més ha exportat en 2016, amb un valor de 65.141 milions i un (2) ____________ del 2%, però presenta un saldo comercial deficitari amb l'exterior de 12.683 milions. La Comunitat Valenciana és la segona que més ha venut fora, amb 28.679 milions i, a més, té una (3) ____________ comercial positiva de 4.801 milions, si bé en 2016 les exportacions només han crescut un 0,4%. Madrid ocupa el tercer lloc amb 28.315 milions d'exportacions, però té un saldo negatiu de 29.353 milions.

Un corredor ferroviari mediterrani que anara d'Algesires al Pirineu, enllaçat al sistema d'infraestructures existent i connectat amb els centres logístics i els ports de la potent àrea mediterrània, aportaria a l'economia un (4) ____________ indiscutible. A més, Espanya ha batut rècords de recepció de turistes el 2016, amb més de 75 milions de visitants. Els creixements més espectaculars s'han produït en els mercats català, valencià i balear. Amb aquestes (5) ____________ qualsevol persona pot comprendre per què el corredor mediterrani és una infraestructura fonamental.

Si a més de tindre un comportament econòmic obert a l'exterior i de ser una potència real, el territori que ha d'(6) ____________ el corredor mediterrani compta amb una situació geogràfica estratègica a escala europea i mundial (pensem en la ruta del Canal de Suez), unes bones condicions agroalimentàries, amb una gran quantitat d'exportació de productes (7) ____________ i s'ha sabut adaptar amb flexibilitat a nombrosos processos de noves condicions de producció, comptant a més amb el factor de creativitat com a valor afegit, aleshores l'aposta d'obra pública la guanya amb escreix l'Arc Mediterrani, la macroregió que s'estén per tota la riba occidental del Mediterrani.

La moderna visió de les infraestructures com a elements d'una (8) ____________ i un sistema integral crea condicions òptimes per a posar els transports al servici de la societat i les empreses. Cal, doncs, integrar les infraestructures i la logística en una visió conjunta territorial amb anàlisi de nodes, plataformes i microplataformes de distribució urbana de mercaderies dins d'un esquema de millora de l'accessibilitat general. Apostar per un (9) ____________ ferroviari amb capacitat suficient al llarg del Corredor Mediterrani, amb dos plataformes independents de doble via per als (10) ____________ de llarg recorregut de mercaderies i el trànsit de passatgers és imprescindible no sols per als territoris que travessa, sinó també per a la recuperació econòmica del territori.

JOSEP VICENT BOIRA, Euram (adaptat)

(1) Quota, estimació, mesura.
(2) Augment, puja, creixement.
(3) Intercanvi, nivell comparat.
(4) Benefici, rèdit.
(5) Referències, informacions.
(6) Acollir, acomodar.
(7) Referit a les hortalisses i als arbres fruiters.
(8) Malla, teixit.
(9) Traçat, trajecte.
(10) Transport, trasllat.

LA COHESIÓ LÈXICA: LES RELACIONS DE SIGNIFICAT

La cohesió és una propietat del discurs en què intervenen tant les regles morfosintàctiques d'una llengua com les relacions semàntiques que s'estableixen entre les diferents oracions a fi d'assegurar la progressió temàtica i l'encast de les diferents parts del text. La cohesió és gramatical i també semàntica, la funció de la qual és establir relacions de significat en un text amb la finalitat d'economitzar l'esforç del seu processament per part de l'oient o el lector. Per mitjà de la cohesió lèxica es van enllaçant paraules, que poden ser termes idèntics, o sinònims, o bé termes que mantenen relacions d'hiponímia, etc.

La hiponímia és la relació que s'estableix entre dos o més paraules que mantenen una vinculació amb el seu hiperònim, que és el terme que engloba els hipònims. El significat dels hipònims és més concret que el de l'hiperònim, que és més general. Per exemple:

HIPERÒNIM	HIPÒNIMS
animal	*gos, gat, lleó, girafa, rinoceront, llop*
beguda	*aigua, suc, te, cafè, cervesa, licor, llet*
metall	*or, plom, zinc, coure, ferro, mercuri*
au	*gavina, garsa, oroneta, cadernera, àguila*
vivenda	*casa, pis, mas, xalet, apartament, barraca*

Sinònims

Dos paraules o expressions mantenen una relació de sinonímia quan el seu significat coincideix parcialment (i més rarament, totalment), per la qual cosa es poden intercanviar en alguns contextos. Per exemple, són sinònims l'accepció de *lluita* que significa 'combat' i *baralla, batalla, contesa, lliça, xoc,* així com l'altra accepció de *lluita* que significa 'certamen' i *campionat, competició, emulació, esforç, competència, conflicte, antagonisme, rivalitat, oposició, pugna, col·lisió, matx.*

Però els sinònims no són intercanviables en tots els contextos perquè la sinonímia total és un fenomen lingüístic poc habitual. Per exemple, *sofrir* i *patir* són paraules sinònimes, però no en tots els casos. Així, podem dir que *Alfred ha estat malalt i ha patit molt* o que *Alfred ha estat malalt i ha sofrit molt,* però si diem, per exemple, *A Llúcia no la puc sofrir* no podem substituir *sofrir* per *patir.* En aquest cas es tracta de sinònims parcials o de quasi sinònims que, a diferència dels sinònims totals (com ho semblen ser *claror = claredat, vellesa = ancianitat, puig = tossal, multitud = gentada, calmant = analgèsic, mort = defunció, màquina de retratar = aparell fotogràfic*), són molt abundants.

Geosinònims

Els geosinònims existeixen en totes les llengües que es parlen en una àrea més o menys extensa. Són sinònims geogràfics, és a dir, paraules que corresponen a les variants regionals d'un mateix concepte i que, per tant, són aparentment sinònimes. Els geosinònims són fàcilment intercanviables, però en els llocs on s'ha naturalitzat una forma, de fet no sol usar-se la forma geosinònima corresponent. Per exemple:

VALENCIÀ	CATALÀ CENTRAL
palometa	*papallona*
roig	*vermell*
espill	*mirall*
prompte	*aviat*
menut, xicotet	*petit*
meló d'Alger	*síndria*
ferramenta	*eina*
llaurador	*pagès*
vesprada	*tarda*
polp, colp	*pop, cop*
VALENCIÀ/BALEAR	**CATALÀ CENTRAL**
pitxer	*gerro*
calces	*mitges*
fem	*escombraries*
mesclar	*barrejar*
tocar	*trucar*
peresa	*mandra*
arena	*sorra*
fesol	*mongeta*
bajoca	*mongeta tendra*
carlota	*pastanaga*
cordell	*cordill*
calcetí	*mitjó*
despús-ahir, despús-demà	*abans-d'ahir, demà passat*
VALENCIÀ/CATALÀ CENTRAL	**BALEAR**
gos, gossa	*ca, cussa*
gat, gata	*moix, moixa*
got	*tassó*
diners	*doblers*
bassa	*safareig*
safareig	*pica de rentar*
alguna cosa	*qualque cosa*
el, la	*es, sa*

Falsos sinònims

A vegades, bé siga per influència d'altres llengües o per altres motius, es comet la confusió de considerar sinònimes paraules que no ho són (o que només ho són parcialment). És el cas de les paraules *tràfic* ('comerç o transport de mercaderies'), *tràfec* ('assumpte que causa un enrenou o trasbals, en què cal esmerçar una activitat diligent, que dóna maldecaps'), i *trànsit* ('acció de passar per un lloc, especialment per una via pública, un cotxe, etc.'), en què cadascuna té un significat ben clar i diferenciat.

Les paraules dels exemples següents no són en absolut sinònimes i si s'usen com a tals es cometrà una incorrecció.

adob/abonament	*part/comunicat*	*medi/mitjà/mig*
aparell/aparat	*taxa/tassa*	*creuar/encreuar*
aterrar/aterrir	*esquadra/escaire*	*esquena/espatla*
endoll/prebenda	*lliurar/alliberar, deslliurar*	*tac/renec/embolic*

També tenim casos en què, per influència d'una altra llengua, s'ha incorporat erròniament una nova accepció a algunes paraules del valencià: *delit/delicte, fulla/full, fondo/fons, grassa/greix, colgar/penjar, provar/tastar, tirar/estirar*, etc.

Antònims

Dos paraules o expressions mantenen una relació d'antonímia quan el seu significat és contrari o oposat: *Tanca la porta / obri la porta, home alt / home baix, dolç/salat, redó/quadrat, jove/vell, fred/calor.* Aquests antònims són lèxics, mentre que els gramaticals es formen amb morfemes o afixos derivatius amb càrrega negativa: *complet/incomplet, indicat/contraindicat, cobert/descobert, pacient/impacient, alfabet/analfabet, càrrega/descàrrega, ganós/malganós*, etc.

Si pretenem que la nostra expressió siga genuïna i ben matisada, hem de tindre en compte el context i utilitzar en cada ocasió l'antònim més adequat: *llet fresca / llet natural, flor fresca / flor marcida, xic fresc / xic considerat, semblant fresc / semblant envellit, marisc fresc / marisc passat, fruita fresca / fruita seca.*

Paraules genèriques

Entenem per paraules genèriques aquelles que tenen un significat o un valor molt general, molt poc concret, per la qual cosa són molt útils quan no es troba fàcilment la paraula més adequada. Es tracta de substantius com ara *cosa, fet, acte, cas, circumstància, factor, notícia, paraula* (o *paraules*), *situació*, i els pronoms *tot, res, això* i *allò*.

Per a no incórrer en l'ús i abús de paraules genèriques, en compte de valdre'ns d'aquestes podem emprar qualsevol altra que siga un element essencial que es trobe en una posició precedent en la mateixa oració: *Els lladres van forçar la caixa forta, cosa que finalment no van poder obrir.* Millor: *Els lladres van forçar la caixa forta, caixa que finalment no van poder obrir.*

El pronom neutre *això* és una paraula genèrica molt rendible. Si volem expressar-nos amb propietat, no n'hem d'abusar inútilment, ja que la llengua compta amb recursos suficients per a substituir-lo convenientment. Aquestes construccions amb el pronom *això* són molt usuals en el llenguatge popular. No són incorrectes, però no expressen amb plena propietat el pensament, ja que actuen com a crosses que poden adoptar molts significats diferents: *Té més diners que pesa, i això el fa insuportable.* Millor: *Té més diners que pesa, i la riquesa el fa insuportable. Té més diners que pesa, i tindre'n tants el fa insuportable.*

També hem de tindre en compte que en valencià podem disposar dels pronoms *en* i *hi* –encara que aquest haja desaparegut pràcticament en el registre col·loquial–. Així, en compte de repetir o de no mencionar una referència antecedent, és convenient usar-los perquè són formes de la llengua perfectament disponibles: *Tots els productes porten un segell que indica el preu i la qualitat del producte.* Millor: *Tots els productes porten un segell que n'indica el preu i la qualitat. No tornaré al teu poble perquè en el teu poble fa molt de fred a l'hivern i molta calor a l'estiu.* Millor: *No tornaré al teu poble perquè hi fa molt de fred a l'hivern i molta calor a l'estiu.*

2. **Completeu les oracions següents amb el sinònim que considereu més adient dels que hi ha entre parèntesis.**

a) Una ________ de laboratori i una ________ (o una ________) de vi. (*ampolla*/*botella*)

b) Dus la ________ dels cabells torta i, recta, la ________ dels pantalons. (*clenxa*/*ratlla*)

c) Transparent com un ________ de roca o com un ________ d'augment. (*cristall*/*vidre*)

d) Les ________ de l'assassí no eren ________, sinó petjades. (*ditada*/*empremta*)

e) Ells ________ cridant, perquè no saben què significa ________. (*enraonar*/*parlar*)

f) En la fàbrica fem ________ físic/física que ens ocupa moltes hores de ________. (*faena*/*treball*)

g) Aquest/a ________ de pa, talla'l a ________. (*llesca*/*tros*)

h) El modista et prendrà ________ en la ________ de les seues possibilitats. (*mida*/*mesura*)

i) El ________ 135 d'una revista sobre els ________ cardinals. (*nombre*/*número*)

j) El/La ________ de zebra és a quatre ________ d'ací. (*passa*/*pas*)

3. **Completeu les oracions següents amb el sinònim que considereu més adient dels que hi ha entre parèntesis.Teniu en compte que es tracta de falsos sinònims.**

a) En el santuari de Delfos, el/la nostre/a ________, la sibil·la pronosticava el/la ________. (*destinació*/*destí*)

b) Si un ________ és corredís s'anomena ________. (*calaix*/*caixó*)

c) No cal que cap ________ ens diga que la llengua és un ________ cultural. (*legat*/*llegat*)

d) No recorde l'hora de la ________ amb l'advocat; no tinc la ________ judicial a mà. (*cita*/*citació*).

e) Que si no ________ sense mirar, que si no ________ les cames... Uff! (*encreuar*/*creuar*)

f) Com que no li ________ el sou, ara ________ culleretes. (*doblar*/*doblegar*)

g) No es/s'________ gens: el germà ________ un destrellatat. (*semblar*/*assemblar*)

h) La mare ens ________ perquè nosaltres sempre estàvem ________. (*renyir*/*renyar*)

i) Has de/d'________ correctament els impresos. (*omplir*/*complimentar*)

j) Entre els ________ trapezi i deltoide, les persones tenim els ________. (*muscles*/*músculs*)

4. **Escriviu una oració per cada un dels verbs sinònims que trobareu a continuació, els quals signifiquen la mateixa cosa: *destruir*, en un punt o més, la continuïtat d'un objecte sòlid mitjançant l'acció d'una força. Però són sinònims només parcialment, en un context aïllat, ja que si intentem adaptar-los a contextos concrets, no tots són adequats.**

trencar • rompre • dividir • separar • fragmentar • esgallar

esgarrar • xafar • trepitjar • esclafar • esmicolar • trossejar



EL TEXT

ELS ÀMBITS LABORAL I COMERCIAL: LA CARTA FORMAL

Aquests àmbits comparteixen amb el juridicoadministratiu la funció de regular la vida social. Si aquest regulava les relacions entre els ciutadans i els organismes de govern, en l'àmbit laboral i comercial es regulen les relacions entre les empreses i els clients (en el comercial) o entre les empreses i els treballadors (en el laboral). La publicitat també pot ser inclosa dins de l'àmbit comercial, ja que té com a finalitat primordial atraure l'atenció dels clients cap als productes oferits per les empreses.

Aquests àmbits es caracteritzen pels elements següents:

- **Participants.** Es tracta també d'una relació distant de tipus institucional, ja que els clients i els treballadors no estan en la mateixa situació que els responsables empresarials.
- **Gèneres.** Pertanyen a l'àmbit comercial la carta comercial, el catàleg de productes, la factura, els anuncis publicitaris de diversos formats, etc. Són propis de l'àmbit laboral el currículum, el contracte, l'entrevista de treball, etc.
- **Finalitat.** Els propòsits són diversos. Per exemple, la publicitat té sempre una finalitat persuasiva i, per tant, usa l'argumentació. En canvi, una carta comercial pot tindre tipologies diferents: l'argumentació en les reclamacions i en les disculpes o quan es publicita un servici, l'exposició i la descripció per a informar sobre un producte determinat, etc.
- **Varietat lingüística.** Tot i que, en general, en aquest àmbit s'ha d'usar el registre estàndard o un registre formal neutre, de vegades convé personalitzar el grau de formalitat als possibles receptors. Per tant, no han de ser iguals els textos dirigits a un segment de clients potencials amb un perfil de persones adultes amb un alt poder adquisitiu, que a un de persones jóvens i dinàmiques, en què un excés de formalitat restaria efectivitat. No ha de ser igual tampoc una carta dirigida a una persona determinada que una carta distribuïda per les bústies domiciliàries.



LA CARTA FORMAL

Una carta és una comunicació escrita de caràcter interpersonal. És formal quan la relació entre l'emissor i el receptor és distant i està relacionada amb les activitats professionals o socials. En canvi, és informal quan la relació entre els dos té caràcter personal.

En l'actualitat bona part de la correspondència tradicional ha sigut desplaçada pel correu electrònic. No obstant això, cal observar que, mentre que les cartes personals pràcticament han desaparegut del correu ordinari, les formals continuen utilitzant-se. Les cartes comercials també es poden enviar per correu electrònic, fet que aporta dos grans avantatges: estalvi econòmic i rapidesa de transmissió. Però és més aconsellable el correu convencional quan es tracta d'un tema complex que requereix detalls i explicacions, quan es vol garantir la confidencialitat dels documents o quan es necessita verificar a través d'una firma manual una transacció.

TOTPAPER, SL

(1) c/ Riu Palància, 37
12540 Vila-real
Tel. 964 543 210
totpaper_37@hmail.com

(2) Sra. Neus Pons Garcia
Av. Tirant lo Blanc, 55, baix
46780 Oliva

(3) Senyora Pons Garcia,

(4) Lamente haver de comunicar-li que, ara com ara, la nostra empresa no pot atendre la comanda completa de material d'oficina que ens ha demanat en la seua carta de data 21 de maig. A causa d'una avaria de la maquinària, hem hagut de detindre tota la producció d'etiquetes adhesives. Quant als altres productes que ens sol·licita, és a dir el paper de fotocopiadora i el paper per a embolicar regals, podem fer-li'ls arribar tan prompte com ens ho indique.

Aprofitem per a comunicar-li que el problema tècnic que ha motivat esta situació quedarà resolt en un termini màxim de dos mesos, ja que hem decidit renovar completament els equips, a fi de millorar els nostres servicis amb una ampliació del catàleg de productes i un augment de la qualitat.

Com que el problema ha sigut nostre i no volem perjudicar-la, li farem una oferta especial amb l'aplicació d'un descompte del 30% en la part de la comanda que sí que podem atendre immediatament. L'única condició és que ens hauria de confirmar que encara està interessada en l'enviament.

Esperem que mantinga la confiança que ha depositat en la nostra empresa i que ens faça arribar prompte les seues indicacions.

(5) Reba una salutació cordial.

(6) TOTPAPER, SL

Jaume Roig

Jaume Roig Martorell
Cap de vendes

(7) Vila-real, 29 de maig de 2019

(8) PS: Si està interessada en l'oferta, podem agilitzar l'enviament si ens ho indica per telèfon o per correu electrònic.

1. **Capçalera**. Nom, adreça i altres dades de l'emissor. Quan es tracta d'empreses o d'organismes, és un membret ja imprés.

2. **Dades del destinatari**. Nom i adreça. Si cal, l'organisme i el càrrec, que s'escriuen entre el nom i l'adreça.

3. **Salutació**. Ha de ser formal, però cal distingir:

   Formal neutra: *Senyor* o *Senyora* (més cognom)

   Formal solemne: *Distingit senyor* o *Distingida senyora.*

   Formal amistosa: *Benvolgut Miquel, Estimada amiga.*

Després de la salutació s'escriu una coma. Les fórmules de salutació no s'abreugen mai (**Sr.*, **Sra.*).

4. **Cos**. El contingut s'ha de distribuir en tres parts diferenciades:

Introducció. S'exposa el motiu de la carta, i es recorden els antecedents, si n'hi ha. Fraseologia: *Amb motiu de* [...], *A causa de* [...], *L'objectiu principal de* [...], *Em propose explicar-vos* [...], *Com a resposta a la vostra carta amb data* [...], *Us adrece aquesta carta per a informar-vos* [...], *Ens plau fer-vos arribar* [...], *D'acord amb la vostra petició* [...], *Vos escric per a demanar-vos que* [...], *Aquest escrit tracta de* [...], *Em dirigisc a vosté per a* [...], *Lamente haver de comunicar-vos* [...], *Com ja deveu saber* [...], *Tal com vam quedar en la nostra conversa telefònica* [...], etc.

Exposició. S'informa sobre l'assumpte. Poden usar-se connectors textuals per a ordenar les idees: *en primer lloc, d'una banda, per començar, d'entrada*, etc.; *en segon lloc, d'altra banda, respecte a, quant a, pel que fa a, en relació a*, etc.; *en darrer/últim lloc, finalment, per acabar*, etc.

Conclusió. Pot consistir en un resum breu, o una expressió de desig i agraïment.

Pel que fa a la redacció, les idees s'han d'expressar amb coherència i amb una ordenació lògica. S'han de distribuir en paràgrafs breus, cadascun dels quals ha de correspondre a una idea. Cal evitar també les oracions llargues i enrevessades (un màxim de 30 paraules per oració).

5. **Comiat**. Ha de ser coherent amb el grau de formalitat de la salutació:

Més formal: *Atentament*; *Vos salude atentament*; *Aprofite l'avinentesa* (*l'ocasió*) *per a saludar-vos ben atentament*; *Mentrestant reste a la seua disposició*; *Mentre espere la seua resposta, el salude ben atentament.*

Menys formal: *Cordialment*; *Rebeu una salutació ben cordial*; *Li agraïsc per endavant l'interés i el salude cordialment*; *Estic a la seua disposició.*

Si la frase té un verb, es tanca amb un punt. En la resta de casos, es tanca amb una coma.

6. **Signatura**. Nom i cognoms. Si cal, també es posa el càrrec: ha d'anar sense article ni tractament protocol·lari. (**La directora*, **Excel·lentíssim president*).

7. **Datació**. Localitat i data (separades per coma). S'escriu amb xifres el dia i l'any, però amb lletres i minúscula inicial, el mes. No es posen preposicions davant del lloc o del dia, ni tampoc cap punt final. *Alginet, 24 de gener de 2019* (**A Alginet, a 25 de gener de 2019*)

8. **Postdata**. Les abreviatures usades en valencià són *PD* (*postdata*) o *PS* (*post scriptum*).

1. Corregiu, en les oracions següents, els errors habituals que es cometen en les cartes formals.

a) Us demanem ens retorneu l'imprés complimentat i signat.
b) Li envie, adjunt, la factura que em sol·licitàveu en la seua carta.
c) Si ve a visitar-nos, vos rebrem amb les millors atencions.
d) Per acabar, agrair-vos la confiança...
e) Per la present, vos informe que...
f) Sense cap altre particular,
g) Conteste'm en quant puga, però quant abans millor.
h) En Crevillent, a catorze d'Agost de 2.020.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORAL



MONÒLEG

1. Feu un monòleg d'uns tres minuts sobre el tema següent. Llegiu la introducció i elegiu les idees que considereu oportunes i, si voleu, afegiu-ne de pròpies.

COMERÇ DE PROXIMITAT

Treballes com a periodista en una emissora de ràdio local i has de cobrir la notícia sobre una campanya que ha començat l'associació de comerciants del centre de la població per a incentivar les compres en les seues botigues. La campanya compta amb el suport de la Regidoria de Comerç, que l'ha subvencionada amb 50.000 euros.

Algunes idees

- Finalitat de la campanya.
- Beneficis i avantatges de fer les compres en el centre de la ciutat.
- Actuacions que s'han de dur a terme.
- Informacions extretes de les declaracions d'alguns agents de la notícia (regidoria, comerciants, clients).



DIÀLEG

2. Manteniu un diàleg d'uns set minuts amb una altra persona de la classe sobre la situació comunicativa següent. Mostreu-vos participatius i eviteu fer intervencions massa curtes. Al final, concerteu la conclusió.

INSTAL·LACIÓ D'UNA EMPRESA MULTINACIONAL

Persona A

Eres l'alcalde o l'alcaldessa d'una població menuda. Una gran empresa multinacional s'ha posat en contacte amb tu per a informar-se sobre la possibilitat d'instal·lar la seua factoria al municipi. Per a fer-ho, demana l'aprovació unànime de tots els grups polítics de l'ajuntament. Creus que és una gran oportunitat de futur per al municipi. Ara esteu reunits en el ple per a tractar el tema. Tens el primer torn de paraula per a presentar la proposta.

- Presentació de la proposta.
- Crearà molts llocs de treball.
- Desestacionalitzarà l'economia local, massa vinculada al sector turístic.
- Atraurà altres indústries auxiliars, sobretot del sector tecnològic.

Persona B

Eres regidor/a en l'ajuntament d'una població menuda. Has sabut que una gran empresa multinacional s'ha posat en contacte amb l'ajuntament per a informar-se sobre la possibilitat d'instal·lar la seua factoria al municipi. Per a fer-ho, demana l'aprovació unànime de tots els grups polítics de l'ajuntament. D'entrada, et mostres molt poc favorable al projecte. Ara esteu reunits en el ple per a tractar el tema. Exposa el teu punt de vista.

- Tens el pressentiment que exigirà beneficis fiscals.
- Estàs preocupat/ada pels costos ambientals, ja que, segons les teues informacions, és una indústria molt contaminant.
- Entrarà en conflicte amb el sector turístic, en què es basa l'economia local.
- Hi ha altres opcions per a diversificar l'economia perquè no depenga tant del sector turístic.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITA

1. Heu d'escriure una carta formal que tinga entre 200 i 220 paraules sobre l'oportunitat d'obrir un comerç o d'emprendre un negoci. Ja que necessiteu finançament, heu de dirigir-la al director de la vostra sucursal bancària, al qual haureu d'explicar detalladament de quin projecte es tracta. Podeu partir d'una de les experiències d'èxit que hi ha a continuació o basar-vos en una experiència pròpia.

NOVES OPORTUNITATS COMERCIALS

La conveniència d'obrir una fruiteria, una botiga de roba, una sabateria o una ferreteria depén de molts factors. Tal vegada en una gran ciutat això és una bogeria, però pot ser una bona idea si es tracta d'una població mitjana o d'un barri nou. En aquests casos has d'analitzar quina oferta hi ha, si la demanda no està coberta o si es pot millorar. Avalua prèviament les oportunitats i els riscos i proposa't diferenciar-te de la competència. Ofereix tendències o un producte que no tinga rivalitat. Has d'elegir bé el gènere que vols vendre, contacta amb els millors proveïdors i fixa els preus d'acord amb la qualitat de l'oferta.

- Quan vaig deixar de treballar com a informàtic en un banc, la meua parella em va animar a muntar un centre de bronzejat i un gabinet d'estètica, ja que no n'existia cap en la població on vivim. Vam invertir recursos propis i la capitalització de la desocupació per a adaptar el local a eixa finalitat i adquirir la maquinària adequada. No estic gens penedit d'haver fet aquest pas, encara que després d'haver treballat sempre com a assalariat em pareixia una temeritat. Vam començar a facturar al cap de dos mesos i ja tenim quasi tres-cents clients.
- La nostra empresa ven bicicletes de passeig i factura més d'un milió d'euros. Com ho hem aconseguit? Hem eliminat tots els intermediaris que obligaven els consumidors a pagar un sobrecost per aquest producte i hem decidit recórrer a alguns mecànics especialistes d'Itàlia i Holanda. Amb aquesta proposta competim contra els gegants del sector, que ja s'han adonat que aquest mercat europeu de més de tres mil milions d'euros val la pena.
- La base de l'èxit de la nostra empresa està en el pa. La gent està cansada del pa de mala qualitat, que es ven inclús en les gasolineres, per això prefereixen un pa artesanal com el nostre. A diferència d'altres productes, el nostre no és precuinat. Els altres l'enfornen, detenen la cocció, el trauen, el congelen i el distribueixen pels punts de venda. Nosaltres, en canvi, parem el procés de fermentació i, quan es descongela la massa en la tenda, es reactiva. N'enfornem contínuament al llarg del dia. Així, la qualitat del pa és molt superior, i el sabor, substancialment diferent.
- En un moment determinat pareixia que els vinils anaven a desaparéixer i moltes tendes especialitzades de discos van tancar. Hui se'n mantenen algunes, però amb una oferta basada en la producció dels anys seixanta i setanta i en la compravenda de segona mà. Nosaltres ens hem especialitzat en música actual. La major part del catàleg són novetats. Tenim més de sis mil vinils de tot el món i títols que no es troben en cap altre comerç. La falta de competència pot fer atractiu aquest negoci en grans ciutats com València, on a penes hi ha tendes de vinils.

emprendedores.es (traduït i adaptat)

COMPRENSIÓ ORAL  www.tabarcallibres.com

1. **Escolteu l'àudio amb quatre històries de *Comprimits efervescents*, una sèrie de *podcasts* del periodista Joan Espinosa, i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.**

HISTÒRIES DE LA CULTURA I L'ESPORT

1. Gustau Pasqual Falcó...

a) als catorze anys va començar a tocar el clarinet en una banda de Cocentaina.
b) tocava el violoncel en un quartet que posava banda sonora a les pel·lícules mudes de l'època.
c) es va casar quan tenia vint-i-sis anys i va ser un hàbil treballador de la indústria paperera del poble.

2. El pasdoble *Paquito el xocolatero*...

a) va ser una elecció del mateix personatge que es deia així, el qual la va elegir entre tres composicions que li va presentar l'autor.
b) va rebre el nom del cunyat (casat amb la germana del compositor).
c) Gustau Pasqual Falcó no tenia clar a quina de tres persones dedicar-lo, però finalment va ser el cunyat qui va voler que portara el seu nom.

3. *The Jazz Singer* (El cantant de *jazz*)...

a) també va ser una pel·lícula innovadora a causa de l'argument.
b) és una fita en la història del cine per la innovació tècnica.
c) va ser un gran èxit de taquilla i no va tindre detractors.

4. L'any 2010 a la biblioteca del Congrés de Washington van aparéixer un rolls de pel·lícula...

a) en què Concha Piquer manifestava que havia participat en *The Jazz Singer*.
b) que incorporaven banda sonora abans que *The Jazz Singer*, en un dels quals canta Concha Piquer.
c) amb fragments d'un film sonor, amb un argument definit i tres anys anterior a *The Jazz Singer*.

5. Digueu si les afirmacions següents són verdaderes o falses.

	V	F
a. El COI va desposseir Ben Johnson de la medalla d'or l'endemà mateix d'haver-la guanyada.		
b. En els controls antidopatge, Ben Johnson havia donat positiu en una substància prohibida que era un esteroide anabolitzant.		
c. Ben Johnson va acabar en un club italià, que també el va expulsar perquè es dopava.		
d. Giuseppe Sinopoli va morir en escena perquè no va rebre assistència mèdica immediata.		
e. La representació d'*Aida* es va fer per a homenatjar un director d'escena que feia sis mesos que s'havia mort.		
f. En aquella representació el programa de mà també incloïa una citació funesta i, a més, els intèrprets van tindre problemes de salut.		

COMPRENSIÓ ESCRITA

1. Llegiu l'article següent sobre l'experiència artística sorprenent del poble de Fanzara i responeu a les preguntes que hi ha a continuació.

MIAU!

Fanzara és un municipi de la comarca de l'Alt Millars. Al llarg del segle xx no ha arribat mai als tres-cents habitants. L'agricultura de secà es va abandonar fa anys. La poca població activa que hi viu es desplaça a Onda a treballar en la indústria ceràmica. Va haver-hi un temps en què la xicalla de Fanzara jugava a manifestar-se. Eren els anys en què el veïnat protestava contra un projecte d'abocador de residus perillosos. D'això fa una dècada. L'abocador no es va fer, però d'aquelles protestes va quedar una relació veïnal que ha sigut la base per a fer de Fanzara un poble museu.

L'ocurrència va consistir a demanar a una població envellida que cedira les parets exteriors de les cases perquè uns grafiters desconeguts les pintaren, sense saber què farien. Pensaven que, amb sort, vindria algun artista urbà a pintar un mural, però mai que arribaríem a viure com dins d'un museu. L'any passat vint-i-tres virtuosos de l'*street art* com Deih, Hombrelópez, Susie Hammer i Julieta XLF van conviure amb els veïns durant quatre dies. Quan se'n van anar van deixar quaranta-quatre intervencions. És pràcticament impossible caminar més d'un minut sense veure un mural. Fanzara s'ha convertit en el MIAU, el Museu Inacabat d'Art Urbà.



L'èxit de Fanzara consisteix en el fet d'haver sigut probablement el primer poble del món en què s'ha construït un museu de grafitis a l'aire lliure, amb l'avantatge que totes les obres es poden contemplar qualsevol dia de l'any de manera gratuïta. Concebut com un projecte social, ni tan sols els muralistes obtenen cap rendiment econòmic, excepte els gastos del viatge per a arribar-hi. El veïnat s'ocupa de donar-los menjar i de proporcionar-los espai per a dormir de manera desinteressada. Un dels objectius del festival és fomentar la convivència entre artistes i veïns, els quals posen a disposició d'uns jóvens vinguts d'arreu del món murs i parets perquè plasmen la seua creativitat.

Una investigadora de la Universitat de València i especialista en *street art* ha explicat que és una idea original sense antecedents. "És nou", diu, "perquè ha nascut d'un moviment social allunyat d'altres formes d'entendre l'*street art* o postgrafiti, com s'anomena aquesta classe de murals. És un cas distint del que passa en les grans ciutats, on els artistes envaeixen l'espai públic sense permís municipal." Tampoc té a veure amb les actuacions que organitzen alguns ajuntaments per a embellir zones degradades: "Una cosa és fer un llavat de cara als carrers, i una altra açò, que va sorgir com un moviment veïnal sense cap pressupost." Ací, l'art urbà ha conquistat l'entorn rural.

L'ajuntament, que té molt pocs ingressos, només posa dos mil euros. La resta se sufraga amb donatius i amb la venda de productes locals. A través del col·lectiu Mur-murs es va contactar amb els artistes. En poc de temps vint grafiters van respondre favorablement i el projecte es va disparar. Els artistes van arribar, van examinar els espais, van elegir les parets que van voler, van muntar les bastides i es van posar a dibuixar. El resultat va ser tan satisfactori que altres veïns menys partidaris de l'actuació van acabar demanant que els pintaren les cases.

Els artistes han deixat una empremta pròpia: Hombrelópez ha omplit els carrers d'expressions típiques, Pol Marban ha plasmat en un mu-

COMPRENSIÓ ESCRITA

ral molt gran una fotografia antiga d'ancians de la població. Un col·lectiu d'artistes que va conéixer l'experiència es va oferir a engrandir el museu amb tres intervencions més. Es creu que d'ací a pocs anys l'experiència de Fanzara, que ja és objecte d'estudis acadèmics, s'haurà convertit en un referent internacional.

Indirectament, tot açò ha promocionat el turisme que, sobretot els caps de setmana, acudeix a Fanzara per a fotografiar aquest museu a l'aire d'uns autors que han estampat la firma arreu del món. Per tal de facilitar la visita, l'ajuntament ha publicat una guia amb l'itinerari de la ruta.



Mentre esperen rebre subvencions d'organismes públics, l'ajuntament sufraga tot el material. Els impulsors també han organitzat una trobada fora del festival amb tres muralistes i un taller, i ja tenen llesta la participació de nous grafiters i escultors, així com teatre de carrer i altres propostes que es puguen afegir.

www.descubrecastellon.com (traduït i adaptat)

1. L'objectiu de l'autor del text és...
   a) projectar una imatge turística de Fanzara.
   b) estimular l'economia de la població.
   c) donar a conéixer una experiència singular.

2. Les manifestacions dels veïns en contra de l'abocador de residus perillosos va ocasionar...
   a) que l'abocador s'acabara clausurant.
   b) que els xiquets i les xiquetes del poble els imitaren.
   c) una dècada de protestes.

3. L'ajuntament...
   a) paga el transport dels grafiters més les pintures.
   b) sufraga el desplaçament dels dibuixants, més l'alimentació i la pernoctació.
   c) posa dos mil euros i se'n desentén.

4. L'experiència de Fanzara...
   a) és probable que arribe a tindre projecció internacional.
   b) no es pot visitar bé sense seguir l'itinerari recomanat.
   c) s'anomena MIAU perquè els grafiters pugen a les bastides com els gats.

	V	F
5. Susie Hammer ha pintat un mural amb ancians d'una fotografia vella.		
6. Els grafiters de Fanzara fan un llavat de cara a la població i se'n van.		
7. L'any passat, quaranta-quatre intervinents van plasmar vint-i-tres obres.		
8. El projecte de Fanzara ja ha despertat l'interés dels especialistes.		
9. Ocasionalment, la població ja ha començat a rebre turistes i curiosos.		
10. Es té previst complementar la pintada de grafitis amb altres actuacions.		

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

LES CONSONANTS PALATALS SONORES

En la pronúncia de les consonants palatals sonores, que en valencià són sempre africades, hi ha un primer moment d'oclusió, amb un estretiment del conducte, seguit d'un segon moment d'expulsió de l'aire. Són sonores perquè vibren les cordes vocals. Aquest so [ʤ] es representa en l'escriptura per les grafies *g* (*germà, imaginar*), *j* (*jove, dejú*), *tg* (*formatge, heretgia*) i *tj* (*corretjós, platja*).

La consonant palatal sonora es pronuncia de vegades, per l'influx del castellà, com una *i* semivocàlica [j], per exemple: *jardí* pronunciat [jaɾðí] en lloc de [ʤaɾðí]. Aquesta pronúncia també es produeix sovint en mots amb els grups *-jecc-*, *-ject-* com ara *projecció* o *trajecte*, i no és recomanable en nivells formals de la llengua.

També, en certs parlars, les consonants palatals sonores s'ensordeixen; és a dir, les grafies *g, j, tg, tj* sonen [ʧ], com la *tx* en *cotxe*. És recomanable no ensordir-les.

1. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació de les grafies *g, j, tg, tj*. Llegiu-les després.

agenda	girafa	roja	joia	pluja	rellotge	paisatgista
corretja	enutjós	fetjut	injecció	projecció	trajecte	adjectiu

LES CONSONANTS PALATALS SORDES

Les consonants palatals sordes s'articulen en un moment inicial com les palatals sonores, però sense que vibren les cordes vocals. Hi ha dos consonants palatals sordes:

- La palatal fricativa [ʃ]: en el segon moment articulatori hi ha una fricció del pas de l'aire amb els llavis i les dents, com ara en la *x* dels mots *caixa, eixir* o *Xaló*.
- La palatal africada [ʧ]: en el segon moment articulatori hi ha una explosió de l'aire mantingut en la cavitat bucal, seguit d'una eixida sobtada d'aquest. La pronúncia és idèntica a la 'ch' del castellà. La palatal africada es representa per *x* al principi de certs mots (*xec, xoriç*) o darrere de consonant (*planxa, punxes*), pel dígraf *ig* a final de paraula (*veig, maig*) i per la *tx* en qualsevol posició (*Txad, fletxa, despatx*).

2. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació de la lletra *x*. Llegiu-les després.

caixeta	rebaixar	reixa	fluix	peix	clixé	xilòfon

3. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació africada de les grafies *x, tx* i *ig*. Llegiu-les després.

xec	xarxa	ganxo	fletxes	despatx	romanx	lleig

La *x* també pot tindre un so sord doble de [ks] quan es troba entre vocals (*taxa, taxi*), a fi de mot darrere de vocal o de consonant (*dúplex, linx*), o entre vocal i consonant sorda (*explosió, extraure*).

4. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació de la lletra *x*. Llegiu-les després.

tòxic	axioma	perplex	fix	esfinx	exclusiu	excedir

Però cal tindre en compte que, en mots que comencen per *ex-* o *inex-* seguit de vocal (o de *h* muda seguida de vocal), com ara en exemple, *exèrcit, exhibir* o *inexacte*, la *x* té un so sonor doble de [gz].

5. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació de la lletra *x*. Llegiu-les després.

exagerar exàmens hexàgon exhalar exhaurir inexigible inexistent

LES LLETRES *J*, *G* I ELS DÍGRAFS *TJ*, *TG*

Les consonants palatals africades sonores [ʤ] es representen amb les les grafies *j*, *g*, *tj* i *tg*.

GRAFIA	POSICIÓ	EXEMPLES
g	Davant de e, i	*gelar, gira; aborigen, àgil; Àngel; Algímia, Fageca*
Excepció (j davant de e, i)	Grups -jecc-, -ject-	*injecció, projeccions; subjecte, trajectòria*
	verb jaure/jeure, ajaure/ajeure	*jec, jeus, jeu, jeia, jéiem; ajeu, ajéieu, ajeies, ajeien*
	Mots d'origen bíblic, cultismes, anglicismes i altres casos	*jerarca, jeroglífic, jet, jeep, jersei, jesuïta, jiddisch, jujitsu, majestat; Fiji, Jerusalem; Jeremies, Jeroni, Jesucrist, Jesús*
j	Davant de a, o, u	*aljub, jaciment, joglar; Josep; Alcoleja, Beniarjó, Burjassot*
	Verbs de la primera conjugació acabats en -jar	*alleujar, assajar, barrejar, estiuejar, marejar, penjar, plovisquejar, sondejar, trossejar, venjar-se*
tg	Entre vocals, davant de e, i	*ferotge, paratge; enlletgir, heretgia*; excepció: s'escriuen amb *g imaginar* i *imaginació*, derivats cultes de *imatge*.
tj	Entre vocals, davant de a, o, u	*corretjuda, lletjor, llotja; Beniatjar, Benijòfar*
	Verbs de la primera conjugació acabats en -tjar[1]	*assetjar, avantatjar, encoratjar, desallotjar, enutjar, homenatjar, jutjar, petjar, rebutjar, trepitjar, ultratjar, viatjar*

LA LLETRA *X* I ELS DÍGRAFS *TX*, *IG*

Les consonants palatals africades sordes [ʧ] i les fricatives sordes [ʃ] es representen per *x*, *tx* i *ig*.

GRAFIA	S'ESCRIU	EXEMPLES
x	A principi de paraula	*xapa, xarop, xef, xeringa, xic, xifra, xocar, xop, xufa, xut; Ximo; Xàbia, Xeresa, Xilxes, Xodos, Xúquer, la Xina*
	Entre consonant i vocal	*anxova, arxipèlag, carxofa, ganxo, panxa, porxada; l'Orxa*
	A final de paraula	*romanx; Barx, Elx*
	Després de i o de u (formen o no diftong)	*lleixiu, maduixa, uixer, coix, dibuix, greix; disbauxa, nauxer, xauxa, xiuxiuejar; Carcaixent, Patraix*
tx	Entre vocals	*botxí, butxaca, catxalot, cautxú, clòtxina, fletxa, matxucar, motxilla, petxina, pistatxo, pitxer, tatxa; Betxí, Mutxamel, Llutxent*
	A final de paraula	*capritx, cartutx, despatx, empatx, escabetx, esquitx, falutx, sàndwitx*
	En posició inicial en manlleus	*txapela, txec* (de la República txeca), *txistu*; però *xacolí* (vi); *Txaikovski; el Txad, Txèquia, Txetxènia*
ig	A final de paraula	*assaig, enuig, estoig, safareig; desig, mig; Beniarbeig, el Puig*

La *x* també representa el so doble [ks] i [gz].

x	A final de mot i entre vocals	*annex, esfinx; antioxidant, toxicitat, exèrcit, exemple, hexàedre*

[1] Hi ha una cinquantena de verbs acabats en *-tjar*; en canvi, n'hi ha molts més d'acabats en *-jar*, sobretot en *-ejar*.

- S'alternen *g*, *j* en mots de la mateixa família segons quina siga la vocal que va a continuació:
  boja > boges/bojos *marejar > maregem/marejol* *roja > roges/rojor*
- Cal parar atenció a la pronúncia i l'ortografia de mots com ara *burgés*, *venjança* o *distingir*.
- S'escriu *-ig* a final de mot quan en derivats o paraules de la mateixa família trobem *g/tg* o *j/tj*:
  glopeig > glopejar, glopegem *desig > desitjar, desitgen*
  veig > veja, veges *lleig > lletja, enlletgir*
- Entre els que acaben en *-ig* hi ha mots en què la *i* és vocal. La *i* i la *g* són lletres independents, encara que la *g* sona palatal africada sorda [ʧ]: *bolig*, *mig*. No formen dígraf tampoc els mots *àzig*, *càstig*, en què la *g* sona [k].
- Alguns mots amb *x* inicial sonen amb so fricatiu [ʃ]: *xenogàmia*, *xenofòbia*, *xerografia*; *Xaló*, *Xàtiva*, *Xeraco*, *Xixona*; *Xavier*; d'altres, es pronuncien amb so africat [ʧ]: *xampú*, *xec*, *xeremia*, *xic*, *xocar*, *xocolate*, *xufa*; però n'hi ha que poden pronunciar-se com a palatal fricativa [ʃ] o bé com a africada [ʧ]: *xaloc*, *xarop*, *xeringa*, *xifra*.
- S'escriuen amb *tx* final les paraules de la mateixa família que s'escriuen amb *tx*:
  cartutx > cartutxera, cartutxos *despatx > despatxar, despatxos*
- Cal parar atenció a les paraules següents que en valencià s'escriuen amb *s* quan en castellà ho fan amb *x*: *espectacle*, *espectre*, *espolsar*, *esplanada*, *esplanissada*, *esprémer*, *espoliar*, *esporgar*; *estendre*, *estrany*, *estranger*, *estremir*, *estrényer*, i derivats; però s'escriuen amb *x*: *expectar* i *expectació*.

6. Completeu les oracions següents amb les paraules adequades. Totes tenen grafies palatals.

a) El ______ ha receptat al xic un ______ per a la tos.

b) Antigament es llavava la roba en el ______.

c) El van ingressar en una institució de malalts mentals al·legant que estava ______.

d) Va reconéixer el xic basc per la ______ que duia al cap.

e) Els arqueòlegs pensen que és un ______ on hi ha restes de l'edat del bronze.

f) «Vent de ______ per a la mar no és bo, ni per al camp tampoc». (dita popular)

g) La mà del morter està feta amb fusta de ______.

h) Jo preferisc anar a la ______, almenys pots banyar-te en l'aigua de mar.

i) El torró que fan a la localitat de ______ és molt famós.

j) No és el mateix un ______ de perdigons que de dinamita.



7. Escriviu un verb derivat de cadascun dels mots següents.

avantatge	______	enuig	______	lleig	______
passeig	______	jutge	______	rebuig	______
setge	______	mareig	______	imatge	______

8. **Completeu els mots amb les grafies que falten. Escriviu un derivat i una oració amb cadascun d'aquests.**

a) ___erarca ________ ________________

b) tra___ecte ________ ________________

c) feste___ ________ ________________

d) pe___a ________ ________________

e) esqui___ ________ ________________

f) des___ ________ ________________

9. **Completeu les paraules amb la grafia que falta i enllaceu-les amb les definicions.**

ar___ipèlag • ___eroglífic • ___enofòbia • si___a • ar___ila • ___eringa • glope___ • su___a

a) Material amb què es fan els objectes de terrisseria. ________

b) Instrument que s'usa per a injectar substàncies líquides. ________

c) Acció de glopejar. ________

d) Substància negra que es deposita en les parets interiors dels fumerals. ________

e) Lloc sec que serveix per a guardar la collita de cereals. ________

f) Sentiment d'odi que se sent pels estrangers. ________

g) Conjunt d'illes més o menys agrupades. ________

h) Cosa enigmàtica o difícil d'entendre. ________

10. **Completeu els noms de les poblacions valencianes següents amb *x*, *ix*, *tx* o *ig*.**

___irivella	Bar___	El___	Be___í	Albu___ec
Bena___eve	Llu___ent	Bar___eta	___odos	Beniarbe___
Mo___ent	Mu___amel	Xil___es	Carca___ent	Bene___ama

11. **Completeu les oracions següents amb l'opció més adequada de les que hi ha entre parèntesis.**

a) ________ (*Geremies/Jeremies*) ha comprat ________ (*rajoles/ratxoles*) de Nules.

b) El client ________ (*xec/txec*) va encendre la ________ (*metxa/metja*).

c) Els ________ (*extrangers/estrangers*) van ser ________ (*espoliats/expoliats*) dels seus béns.

d) En l'________ (*esplanada/explanada*) es nota el vent de l'est.

e) Va ________ (*exprémer/esprémer*) les taronges i va posar el suc en un ________ (*pitxer/piger*).

f) Té un ________ (*empatx/empaig*) per haver menjat massa ________ (*escabeig/escabetx*).

g) Va ser un ________ (*expectacle/espectacle*) molt ________ (*estrany/extrany*).

h) Abans del partit hi havia molta ________ (*expectació/espectació*).

MORFOSINTAXI

ELS TEMPS COMPOSTOS

Els temps compostos estan formats per dos verbs: el verb auxiliar *haver* conjugat, més el participi del verb corresponent.

MODE	TEMPS COMPOST	VERB AUXILIAR *HAVER*	PARTICIPI
INDICATIU	perfet	he, has, ha, hem, heu, han	cantat pogut batut sentit patit
	plusquamperfet	havia, havies, havia, havíem, havíeu, havien	
	passat anterior	haguí, hagueres, hagué, haguérem, haguéreu, hagueren	
	passat anterior perifràstic	vaig haver, vas haver, va haver, vam haver, vau haver, van haver	
	futur perfet	hauré, hauràs, haurà, haurem, haureu, hauran	
	condicional perfet	hauria, hauries, hauria, hauríem, hauríeu, haurien	
SUBJUNTIU	perfet	haja, hages, haja, hàgem, hàgeu, hagen	
	plusquamperfet	haguera, hagueres, haguera, haguérem, haguéreu, hagueren	

Els temps compostos d'indicatiu

El perfet

Fa referència a accions d'un passat immediat o situades en un període de temps que encara perdura. És per això que sol usar-se amb les expressions temporals *hui, aquest matí, aquest cap de setmana, aquest mes, enguany*, etc. (*Hui has treballat massa*; *El teu equip ha vençut en cadascun dels partits d'enguany*; *Aquesta nit hem dormit molt poques hores*).

No hem de cometre l'error d'usar el passat en lloc del perfet, per imitació del castellà, en oracions com ara *Fa poc he vist Miquel en el mercat* (i no **Fa poc vaig veure Miquel en el mercat*) o, en una pàgina web, *Ha oblidat la contrasenya?* (i no **Va oblidar la contrasenya?*).

PERFET D'INDICATIU	PASSAT (SIMPLE O PERIFRÀSTIC)
Ha vingut aquest mateix matí.	*Va vindre / Vingué ahir mateix.*
La collita d'enguany ha sigut excel·lent.	*La collita del 2011 fou / va ser extraordinària.*
He parlat amb ell fa un moment.	*Vaig parlar / Parlí amb ell la setmana passada.*

El plusquamperfet

Designa una situació acabada anterior al moment de la parla, la qual també ha acabat (*Ja havia tancat la porta de l'aula, quan va aparéixer una alumna amb reclamacions*; *Quan vaig arribar a casa, la meua filla ja se n'havia anat*).

El passat anterior

Expressa una situació acabada que és anterior a una altra acció en temps passat. Té una forma simple (passat anterior) i una de perifràstica (passat anterior perifràstic): *Una vegada hagué/va haver arribat a classe, va començar a molestar a tothom.*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

El futur perfet

S'utilitza per a fer referència a una situació futura ocorreguda amb anterioritat a una altra situació també futura (*Quan el meu fill comence a treballar, jo ja m'hauré jubilat; Jo acabaré la paella i tu ja hauràs parat taula*).

El condicional perfet

Expressa una situació anterior a una altra, però futura respecte del passat (*Li vaig assegurar que abans de l'estiu hauria acabat la novel·la*).

Els temps compostos de subjuntiu

El perfet

S'utilitza per a expressar situacions anteriors al moment de la parla o a una altra referència temporal present o futura (*Em sap greu que hages patit tant*). També es pot usar amb qualsevol verb en futur que estiga en l'oració principal i s'entrellace a la subordinada amb un adverbi o una conjunció adverbial (*Me n'aniré a casa quan tots els convidats se n'hagen anat*).

Excepcionalment, el perfet de subjuntiu pot anar en oracions independents quan s'usa en oracions que contenen l'expressió 'tant de bo' (*Tant de bo haja aprovat l'examen! Tant de bo haja plogut i s'hagen rentat les plantes*).

El plusquamperfet

Expressa situacions acabades i anteriors respecte del verb principal, que també indica una situació passada (*No acceptava que el seu amic haguera mort tan jove*).

També s'usa amb la conjunció condicional *si* i el temps condicional simple o compost dels verbs, per a expressar situacions hipotètiques condicionades que no van succeir (*Si hagueres arribat a temps, hauríem pogut ajudar*).

1. Completeu les oracions següents, tenint en compte el que s'indica entre parèntesis.

a) En el moment que vosaltres ____________ (APRENDRE, perfet de subjuntiu) la lliçó, aprovareu.

b) Quan tornes a casa a la nit, estic segur que jo ja ____________ (SABER, futur perfet) trobar la solució.

c) Si ells hagueren disposat de diners, ____________ (VIURE, condicional perfet) molt millor.

d) Nosaltres no ____________ (VEURE, plusquamperfet d'indicatiu) mai una cosa pareguda.

e) Quan ____________ (ACABAR, passat anterior) l'operari, se n'anà.

f) Una vegada nosaltres ____________ (COURE, passat anterior) els llegums, vam començar a parar taula.

g) El manuscrit ____________ (ROMANDRE, perfet d'indicatiu) inèdit durant segles.

h) Finalment no ____________ (CALDRE, perfet d'indicatiu) la vostra col·laboració.

i) M'hauria agradat que la soprano ____________ (INCLOURE, plusquamperfet de subjuntiu) aquell lied de Schubert.

j) Una vegada ____________ (OBRIR, passat anterior perifràstic) la finestra, va començar a patir fred.

2. **A continuació hi ha diferents parelles d'oracions. Partiu de la primera per a completar la segona, o viceversa. Useu els mateixos verbs, que han d'estar en perfet d'indicatiu o passat perifràstic.**

a) Un atleta cubà va batre el rècord mundial fa dos anys.
Un compatriota seu l'____________ una altra vegada aquest matí.

b) Fa cinc temporades el nostre equip va meréixer guanyar el campionat.
Enguany no ho ____________ de cap manera.

c) Els bombers van resoldre la incidència d'ahir a la perfecció.
Les incidències d'aquesta setmana, les ____________ totes.

d) Aquest matí no he tret el gos a passejar,
perquè el ____________ anit.

e) La setmana passada també vaig respondre a tot el correu.
Fa un moment també ____________ a un missatge.



ELS PRONOMS PERSONALS FORTS

Els pronoms forts són sempre formes tòniques que designen les persones del discurs, estiguen presents o no en l'acte de parla. També són sempre personals i es corresponen amb les persones gramaticals següents:

	1a PERSONA		2a PERSONA		3a PERSONA		
					MASCULÍ	FEMENÍ	REFLEXIU
SINGULAR	jo	mi	tu	vosté	ell	ella	si
PLURAL	nosaltres		vosaltres	vostés	ells	elles	

- Els pronoms personals forts posposats al verb van precedits per preposició (*Això és per a mi o per a vosaltres?*).
- El reflexiu *si*, precedit de preposició i, generalment, seguit de *mateix*, equival *a ell, ella, ells, elles.* En plural, però, és preferible usar *ells* o *elles* (*És un egocèntric, només parla de si mateix*).
- També hi ha les formes de tractament majestàtiques, que utilitzen gramaticalment les persones 1a i 2a del plural, emprades per a papes, bisbes, reis, etc. El pronom de 1a persona (*nós*), en lloc de *jo*, actualment és un arcaisme caigut en desús: *Nós, Calixt III, hem expressat el nostre consentiment*; *Nós, rei d'Aragó*. En canvi, el de 2a persona (*vós*) s'usa àmpliament en els registres formals en lloc de *vosté*, ja que té l'avantatge de ser vàlid per als dos sexes, tot i que és estrany trobar-lo en la forma tònica: *Tinc el plaer de convidar-vos a la cerimònia*; *Rebeu una salutació cordial.*
- S'ha d'evitar l'ús dels pronoms personals forts de tercera persona (*ell, ella, ells, elles*) per a designar éssers inanimats: *Quan un llibre no m'agrada, sempre n'acabe parlant malament* (i no **Quan un llibre no m'agrada, sempre acabe parlant malament d'ell*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

ELS PRONOMS FEBLES

Els pronoms febles són formes àtones monosíl·labes que formen una unitat fònica amb el verb. Poden ser personals (*Torneu-me la bicicleta*) o bé substituir un element ja aparegut prèviament en el discurs (*Trau la verdura i posa-la en la nevera*).

Els pronoms febles de 1a i 2a persona tenen usos exclusivament personals: *Passeu-me la sal*; *Des d'ací no puc escoltar-vos!* D'altra banda, els pronoms de 3a persona poden designar entitats animades (persones o animals): *Porta la xiqueta a escola, porta-la de seguida*; *El gos està malalt, cal que el dugueu al veterinari*; o bé éssers inanimats: *Porteu la moto al taller, porteu-la abans que tanquen*. Finalment, el pronom neutre *ho* i l'adverbial *hi* no són personals.

Formes i col·locació dels pronoms febles

És un fet característic de la nostra llengua que un mateix pronom feble adopte formes diferents que depenen de la posició del pronom respecte del verb (davant o darrere), de la combinació amb altres pronoms i de la possibilitat d'apostrofació del context. Són les denominades formes plenes, reduïdes, reforçades i elidides.

	FORMES	EXEMPLES
Plena	me, te, se, ne, lo, los, nos, vos, la, les, li, ho, hi	*Has de donar-me el got*; *Compreu-ne quatre*; *Te les he portades*; *Heu de donar-li-les.*
Reduïda	'm, 't, 's, 'n, 'l, 'ls, 'ns, us	*Dóna'm el mòbil*; *Se'n va comprar dos*; *Porta-me'l*; *Compra'ls.*
Reforçada	em, et, es, en, el, els, ens	*Em dónes el llapis?*; *Ens els va portar*; *Es casen demà*; *Porta'ls-en.*
Elidida	m', t', s', n', l'	*M'has de donar la revista*; *N'hi agafa tres*; *S'estima més no vindre*; *L'entens?*

La col·locació dels pronoms febles davant o darrere dels verbs depén dels temps verbals.

POSICIÓ	TEMPS VERBAL	EXEMPLES
Darrere del verb	Infinitiu Gerundi Imperatiu	*Ha anat a llavar-se la cara.* *El vaig veure emportant-se una caixa.* *Posa-li la roba al xic.*
Davant o darrere indistintament	Passat perifràstic i altres perífrasis	*El vas portar al garatge* o *Vas portar-lo al garatge.* *Ho acabarà trencant* o *Acabarà trencant-ho.* *Ho he de fer* o *He de fer-ho.* *El degué avisar* o *Degué avisar-lo.*
Davant del verb	En la resta de temps	*La premsa, la compra cada dia. La teniu a casa.* *L'hem convidat a casa. Ja t'has dutxat?* *Es preocupaven molt per la mare.* *L'agafà de la mà.* *Li portaran un producte especial.* *Si els calguera la meua ajuda, m'avisarien.* *Que m'hagueren portat un regal em va alegrar molt.* *Li pregà que la portara a casa immediatament.* *Li havia cosit el vestit.* *Que l'haguera esmenat no era important.*

- Els pronoms *les, hi, ho* i *li* no canvien mai de forma (*les porten, les han portades, porta-les, porteu-les; hi anirà demà, aneu-hi demà, cal anar-hi, baixa-hi; ho entenc, ho compres?, compra-ho, comprant-ho; li porta, li agrada, porta-li, portar-li*).
- El pronom *vos* es pot reduir a *us* davant del verb començat per consonant o vocal (*Us convindria que ella us estimara més*) i, també, darrere de verb acabat per vocal (*Acabe de veure-us al carrer*); però la forma plena *vos* és obligatòria quan el verb acaba en consonant o diftong decreixent (*He de dir-vos una cosa; Emporteu-vos el paquet a casa*). Tanmateix, la normativa accepta la forma clàssica *vos*, usada majoritàriament en valencià, tant davant com darrere del verb, independentment de com comence o acabe el verb (*Vos convindria que ella vos estimara més; Acabe de veure-vos al carrer*).
- Si el verb comença pel so [s], és preferible usar la forma plena *se* (*Se sentien uns sorolls estranys; La festa se celebrarà demà*).
- El pronom *la* no s'apostrofa davant d'un verb començat per *i* o *u* àtones: *La implicarà en el negoci.*
- Els pronoms *ens* i *vos* no s'han de canviar pel pronom *se*: *Lleveu-vos els guants* (i no **Lleveu-se els guants*); *Ens dutxem* (i no **Se dutxem*); *Ens n'anem* (i no **Se n'anem*).

Funcions sintàctiques dels pronoms febles

El subjecte (S)

Només el pronom *en* pot fer aquesta funció, però amb unes condicions molt específiques: el subjecte ha d'anar posposat al verb i ha de ser indeterminat o anar acompanyat d'un quantificador (vegeu el CD). *Falten cadires? Sí que en falten. Han d'arribar més autobusos ara? Sí, n'han d'arribar dos/molts/uns quants.*

El complement directe (CD)

El CD és un complement exigit pel verb que precisa o completa el significat del verb. Pot fer funció de CD un nom o un sintagma nominal (*Vull les fotos*), un pronom (*Les vull ara*), una oració introduïda per la conjunció *que* (*Vull que mires les fotos*) o una oració d'infinitiu (*Anna volia mirar les fotos*).

El CD pronominalitza de la manera següent:

CD	PRONOM	EXEMPLES
CD determinat: per l'article definit, un demostratiu, un possessiu o un nom propi.	el, la, els, les	*Em deixes el bolígraf? Sí, agafa'l.* *Portarà aquests quaderns a classe; els portarà demà.* *A Laura, la vas veure ahir?*
CD indeterminat: sense determinant o acompanyat d'un quantificador (quantitatiu, numeral o indefinit)[2].	en	*Tens gana? No, no en tinc gens.* *Compra pa, compra'n tres de quart.* *Tens molts llibres? En tinc molts/alguns/quatre.*
El CD neutre: quan és un pronom neutre (*açò, això, allò*) o tota una oració.	ho	*Tot això, on vols que ho deixe?* *Quan et digueren que vindrien? M'ho van dir ahir.*

El complement directe precedit per la preposició *a*

El complement directe es caracteritza per no anar precedit per cap preposició, i per això se'n diu directe (*El professor va obrir el llibre; Ahir vaig saludar el teu amic*). Però hi ha casos excepcionals en què el CD pot anar introduït per la preposició *a* (Aquest aspecte s'explica en l'apartat de les preposicions de la unitat 8).

[2] Si el CD va acompanyat d'un quantificador, cal fer referència al quantificador i col·locar-lo darrere del verb (*He escrit molts articles últimament; n'he escrit molts. He llegit uns quants llibres en vacances; me n'he llegit quatre*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

El complement indirecte (CI)

El CI indica qui és el destinatari o qui rep la conseqüència de l'acció verbal (generalment, éssers animats; és a dir, persones o animals) i sempre va introduït per la preposició *a* (*Van regalar un mocador a Isabel*).

CI	PRONOM	EXEMPLES
SINGULAR	**li**	*He telefonat a Sandra i li ho he dit. Doneu-li un joguet, al xiquet.*
PLURAL	**els**	*He telefonat a Marc i a Marta i no els ho he dit.* *Doneu-los uns joguets, a les xiquetes* (o *als xiquets*).

- No és correcta la forma **lis*: *No els va donar el permís* (i no **No lis va donar el permís*).
- El pronom *els*, que representa el complement indirecte plural (masculí o femení), és coincident amb la forma del pronom del complement directe masculí plural:

  Van donar uns expedients al secretari perquè els guardara. (*els* = els expedients = CD)
  Proposa-ho als delegats a veure si els sembla bé. (*els* = als delegats = CI)
- En altres parlars, el pronom *li* se substitueix pel pronom *hi* quan aquest es combina amb un pronom acusatiu de 3a persona (*el, la, els, les*) al qual es pospHosa: *L'hi he portat* (en lloc de *Li l'he portat*); *La hi portaré* (en lloc de *Li la portaré*).

L'atribut (Atr)

L'atribut és un complement introduït pels verbs copulatius (*ser, estar, semblar, paréixer, creure's* i *aparentar*).

L'atribut pronominalitza de la manera següent:

PRONOM	EXEMPLES
ho	*És un pianista excel·lent. Ho és; És un xic molt treballador, encara que no ho semble; El professor està malalt; ho està des de fa dos dies; Àngel aparenta ser més jove. Ho aparenta; Clara es creu molt llesta, però no ho és; És aquell el mestre del poble? Sí, sí que ho és*[3].

El complement del nom (CN)

El CN modifica un nom al qual s'adjunta mitjançant una preposició (*Han col·locat contenidors de fem; Estava contenta del resultat*). Quan el CN va introduït per la preposició *de* (*del fem, del resultat*) i acompanya un CD, un Atr o un S (pronominalitzable per *en*), se substitueix pel pronom *en*.

El CN pronominalitza de la manera següent:

CN	PRONOM	EXEMPLES
Posposat al S o al CD i introduït per la preposició *de*.	**en**	*Cal valorar la qualitat de l'aire. Cal valorar-ne la qualitat* (*en* = *de l'aire*). *Falten els últims fulls del llibre. En falten els últims fulls* (*en* = *del llibre*).
Sobreentés.	**en**	*Manipulava la pólvora, però en desconeixia el perill* (*en* = *de la pólvora*).

[3] En registres molt formals alguns gramàtics han recomanat, de vegades, la pronominalització en *el/la/els/les*, quan l'atribut va precedit per l'article definit: *Sí, sí que l'és.*

- Si substituïm tot el complement per un pronom, el CN queda inclòs en la substitució:
  No sé la solució del problema. No la sé. (la = *la solució del problema* = CD)
  Sergi és professor de valencià. Sergi ho és. (ho = *professor de valencià* = Atribut)
- Però també es pot substituir només el CN i deixar la resta del complement:
  No sé la solució del problema. No en sé la solució. (en = *del problema* = CN)
  Sergi és professor de valencià. Sergi n'és professor. (en = *de valencià* = CN)

Els complements circumstancials (CC)

Els CC expressen les circumstàncies (de lloc, temps, manera, causa, finalitat, companyia, etc.) que envolten l'acció verbal (*Les tisores estan al calaix*; *L'autobús ha arribat tard*; *L'examen m'ha eixit malament*; *He anat a treballar amb bicicleta*).

Generalment, els CC són opcionals; és a dir, no exigits pel verb. Si el CC no apareix, l'oració continua tenint sentit (*Comprarem flors*; *Comprarem flors al mercat demà de matí*).

Però hi ha vegades en què l'oració sembla incompleta sense el CC. Així, si diem *Anna entrà*, possiblement preguntarem, *on va entrar?* En aquest cas, necessitem el CC (*Anna entrà a classe*; *Anna hi entrà*).

El CC pronominalitza de la manera següent:

CC		PREPOSICIÓ	PRONOM	EXEMPLES
Lloc	situació direcció trajectòria	Totes (excepte *de*) o sense preposició	**hi**	*Quan aniràs a Puçol? Hi aniré demà.* *Passe per ací, hi passe cada dia.* *Vindràs per casa? Sí, hi passaré.* *Tu, puja allà dalt. Puja-hi ara.*
	origen procedència	*de* (pot no aparéixer i estar sobreentesa)	**en**	*Véns de Tavernes? Sí, ara en vinc.* *Tu anaves al bar i jo en venia* (*en* = *del bar*).
Manera (introduït per preposició o no, adverbis acabats en *-ment*).		Totes (fins i tot *de*) o sense preposició	**hi**	*Camina de costat; hi camina perquè va begut.* *Condueix malament; sempre hi condueix.*
Altres CC (companyia, instrument, mitjà...).		Totes (generalment *amb*)		*Amb nosaltres, no hi enraona mai.* *Amb aquest llibre, tothom hi aprén.*

El complement de règim verbal (CRV)

El CRV, també anomenat complement preposicional o suplement, és un complement necessari reclamat o regit pel verb i que va sempre introduït per una preposició (*S'ha acostumat a tot*; *Parlàvem de tu*; *S'interessa per tot*). L'aparició d'una preposició o una altra davant del CRV depén del verb. Fixeu-vos en els verbs del quadre:

PREPOSICIÓ	VERBS
a	*accedir, acostumar-se, afanyar-se, arriscar-se, aspirar, contribuir, dedicar-se, exposar-se, jugar, negar-se, procedir, referir-se, renunciar, decidir-se*
de	*abstindre's, adonar-se, descuidar-se, discutir, estar content, fer-se càrrec, oblidar-se, ocupar-se, parlar, penedir-se, queixar-se, recordar-se, riure's* (*burlar-se*)
en	*creure, complaure's, confiar, consistir, delitar-se, encabotar-se, exercitar-se, fixar-se, implicar-se, incidir, influir, insistir, interessar-se, obsessionar-se, pensar, vacil·lar*
amb	*adir-se, amenaçar, conformar-se, comptar, estar d'acord, fer-se* (*tractar-se*), *tindre'n prou*
per	*preocupar-se, atabalar-se, interessar-se*

El CRV pronominalitza de la manera següent:

CRV	PRONOM	EXEMPLES
Introduït per la preposició *de*.	**en**	*Sempre parlen de política, en parlen a tothora. Pep es queixa de tot! Sí, sempre se'n queixa!*
Introduït per una preposició altra que *de*.	**hi**	*Es dedica a les arts. S'hi dedica. Pensen en les vacances. Hi pensen sovint.*

Canvi i caiguda de preposicions

Si el CRV és un infinitiu solament són possibles, normativament, les preposicions *a* o *de*. En cas que la preposició siga diferent, s'ha de canviar davant de l'infinitiu (*Confiar en la victòria*; *Confiar a/de véncer l'oponent. Es conforma amb poca cosa*; *Es conforma a/de passar les vacances a casa*).

Quan el CRV és una oració introduïda per la conjunció *que*, la preposició desapareix, i això s'ha de tindre en compte en la identificació del complement:

Confien Ø que venceran. Hi confien sempre. (*hi* = *en la victòria*).

Cal tindre en compte que, malgrat la caiguda de la preposició, aquesta roman present en l'estructura profunda de l'oració. Així, els CRV en què la preposició desapareguda és *de*, són substituïts pel pronom *en*:

S'adonà Ø que havia fet tard; se n'adonà en arribar. (*en* = *d'haver fet tard*).

El complement predicatiu (CPred)

El CPred és un complement del verb que concorda amb el S o el CD, al mateix temps. Així, en l'oració *Teresa arribà a casa cansada*, veiem que el CPred *cansada* concorda en gènere i nombre amb el S *Teresa*. I en l'oració *Portava bruts els pantalons*, el CPred *bruts* concorda en gènere o nombre amb el CD *els pantalons*.

El CPred funciona amb una classe de verbs predicatius anomenats quasicopulatius, que són semblants als copulatius però de significat més ampli:

acabar	*Joan acabà fart d'aquell càrrec.*	mantindre's	*Elles es van mantindré callades tot el dia.*
anar	*El mecànic sempre va brut.*	nomenar	*El nomenen president.*
aparéixer	*La pilota aparegué punxada.*	portar	*Maria portava el braç embenat.*
arribar	*Els ous arribaren trencats.*	posar-se	*Vicenta es va posar malalta ahir mateix.*
conservar-se	*La tia es conserva molt bé.*	presentar-se	*El cas es presentava difícil.*
considerar	*Miquel va considerar el treball bo.*	quedar-se	*Pep s'ha quedat dret al pati.*
continuar	*Ell continuava enfadat amb els amics.*	resultar	*Això resulta perillós.*
eixir	*L'alcalde va eixir content de la reunió.*	restar	*La dona va restar callada tota l'estona.*
elegir	*Els companys han elegit Núria delegada.*	romandre	*El gos roman quiet al costat.*
fer (de)	*Jo ara faig de cambrera en un restaurant.*	tornar-se	*La llet s'ha tornat agra.*
fer-se	*El xicot es fa gran de pressa.*	trobar-se	*Hui em trobe cansadíssima.*

El CPred pronominalitza de la manera següent:

CPred	PRONOM	EXEMPLES
La majoria dels casos.	**hi**	*El líquid s'ha fet roig; s'hi ha fet per mesclar-lo amb aquell altre.* *Acabares molt cansat? Sí. Ja ho crec que hi vaig acabar!* *Caminava dret com un pal. Hi caminava.* *Portes bruta la camisa. La hi has portada tot el dia?* *Vicent es tornà boig. S'hi tornà a causa d'una malaltia.*
Excepcions: *fer de* ('treballar'), *fer-se* (soci, membre, etc., 'passar a formar part'), *nomenar* i *elegir* (per a un càrrec).	**en**	*Ets soci del club? No, però me'n faré l'any que ve.* *El nomenaran president o no l'en nomenaran?* *Pep fa d'assistent. En fa des del mes passat.*

Pronoms sense valor sintàctic

A vegades el pronom feble no té cap valor sintàctic perquè no fa referència a cap part de l'oració, simplement acompanya el verb o matisa el sentit verbal. Això passa, per exemple, en usos lexicalitzats amb verbs de percepció (acompanyats del pronom *hi*) i en verbs pronominals que van sempre amb un o més pronoms: *Els companys es rigueren d'ell* (*riure's*); *Me'n vaig a casa* (*anar-se'n*); *No m'hi veig de l'ull dret* ('percebre amb la vista'); *No va haver-hi manera de posar en marxa l'ordinador* (*haver-hi*).

Omissió indeguda de pronoms febles

No es pot ometre un pronom que fa una funció sintàctica necessària:

Vols més arròs? Ara te'n pose més. (i no **Ara et pose més*)

Usos pleonàstics dels pronoms febles

Hi ha un ús pleonàstic d'un pronom feble quan, en una oració, apareixen, alhora, el pronom feble i el constituent de l'oració a què fa referència. Cal evitar aquest ús del pronom no justificat; per exemple:

Hi ha molta gent. (i no **N'hi ha molta gent*)
Ahir vaig anar a Antella. (i no **Ahir hi vaig anar a Antella*)
No s'adona de res. (i no **No se n'adona de res*)

Però és plenament correcte repetir el complement al qual fa referència el pronom, si va separat per una pausa representada en l'escriptura per una coma:

Hi va acudir poca gent, a la festa; *És que no te n'adones, del que has fet?*

En el cas que el complement es desplace al començament de l'oració, s'ha de repetir obligatòriament amb un pronom feble, i l'ús de la coma és opcional:

A ta mare li donaràs un disgust si fas això. (i no **A ta mare donaràs un disgust si fas això*)
Aquell premi, el va guanyar un escriptor nou. (i no **Aquell premi va guanyar un escriptor nou*)

Un cas particular és l'aparició del pronom *li* en casos en què el complement indirecte ja apareix darrere o davant del verb en oracions de relatiu o interrogatives. En aquest cas, l'ús del pronom *li* no és necessari i, per tant, convé evitar-lo en els registres formals:

Aquella és l'autora a qui donaren un premi l'any passat.
A qui has dit que t'ajude demà?

Tanmateix, hi ha certs casos en què l'ús pleonàstic del pronom es fa pràcticament imprescindible:

No sé què li passa al xiquet. (i no **No sé què passa al xiquet*)

Finalment, no s'ha d'usar un pronom feble quan en la mateixa oració ja hi ha un pronom relatiu amb la mateixa funció sintàctica:

És una ciutat on viu molta gent. (i no **És una ciutat on hi viu molta gent*)
Són coses de què la gent s'oblida. (i no **Són coses de què la gent se n'oblida*)

Col·locació dels pronoms en les combinacions

Quan es combina més d'un pronom feble, cal seguir un orde en la col·locació dels pronoms, tal com es descriu en la taula següent:

3a persona	2a persona	1a persona	3a persona			
reflexiu			CI	CD		
es/se/s'/'s	et/te/t'/'t us/vos	em/me/m'/'m ens/nos/'ns	li els/los/'ls	el/lo/l'/'l la/l' els/los/'ls les	en/ne/n'/'n	hi ho

Quan s'han de substituir dos pronoms febles que representen el CD i el CI, es col·loca sempre primer el CI i, després, el CD: *Lluís va donar la notícia als familiars. Lluís va donar-los-la* (*los* = CI, *la* = CD).

Els pronoms combinats que acompanyen un mateix verb, han d'anar tots junts, davant o darrere del verb, tenint en compte el temps verbal.

- L'apòstrof s'ha d'escriure tan a la dreta com siga possible:
  Me'l portes?; Me l'han portat; Li'n portaran; Li l'ha portada; Porta'ls-la.
- La contracció dels pronoms *el* + *en* és *l'en* (no hi ha cap pronom **le*):
  El nomenaran delegat de classe; l'en nomenaran.
- No s'ha d'invertir mai l'orde del grups *se* + *me*, *se* + *te* i *se* + *li*.
  Se m'ha trencat (i no **Me s'ha trencat*); *Se li ha perdut* (i no **Li s'ha perdut*).
- Davant del verb, les formes reforçades dels pronoms *em, et, es,* adopten la forma plena (*me, te, se*) quan se situen en primer lloc d'una combinació:
  Me la va comprar mon pare; Te l'has presa, la medicina?; Se n'anirà demà.
- En una combinació de pronoms darrere del verb, si el primer pronom acaba en *s*, el segon adopta la forma reforçada (*el, els, en,* etc.):
  El projecte, volia presentar-vos-el; Els llibres, torneu-los-els ara mateix.
- El pronom reflexiu *se* no pot substituir mai el pronom datiu de tercera persona de singular *li*:
  Li la compraran demà (i no **Se la compraran demà*).
- El pronom *la* no s'apostrofa mai davant del pronom *hi* (perquè és àton) ni tampoc davant de verbs que comencen per *i, u* àtones:
  Tu trobes la faena pesada, però jo no la hi trobe tant; La usaràs, la impressora?

Taula de combinacions binàries dels pronoms febles

		ME	ENS	TE	US/ VOS	EL	ELS	LA	LES	LI	HO	EN	HI
SE	1 2 3 4	se'm se m' -se'm -se'm	se'ns se'ns -se'ns -se'ns	se't se t' -se't -se't	se us se us -se-us -se-us	se'l se l' -se'l -se'l	se'ls se'ls -se'ls -se'ls	se la se l'/la -se-la -se-la	se les se les -se-les -se-les	se li se li -se-li -se-li	s'ho s'ho -s'ho -s'ho	se'n se n' -se'n -se'n	s'hi s'hi -s'hi -s'hi
ME	1 2 3 4					me'l me l' -me'l -me'l	me'ls me'ls -me'ls -me'ls	me la me l'/la -me-la -me-la	me les me les -me-les -me-les	me li me li -me-li -me-li	m'ho m'ho -m'ho -m'ho	me'n me n' -me'n -me'n	m'hi m'hi -m'hi -m'hi
ENS	1 2 3 4					ens el ens l' -nos-el 'ns-el	ens els ens els -nos-els 'ns-els	ens la ens l'/la -nos-la 'ns-la	ens les ens les -nos-les 'ns-les	ens li ens li -nos-li 'ns-li	ens ho ens ho -nos-ho 'ns-ho	ens en ens n' -nos-en 'ns-en	ens hi ens hi -nos-hi 'ns-hi
TE	1 2 3 4	te'm te m' -te'm -te'm	te'ns te'ns -te'ns -te'ns			te'l te l' -te'l -te'l	te'ls te'ls -te'ls -te'ls	te la te l'/la -te-la -te-la	te les te les -te-les -te-les	te li te li -te-li -te-li	t'ho t'ho -t'ho -t'ho	te'n te n' -te'n -te'n	t'hi t'hi -t'hi -t'hi
US/ VOS	1 2 3 4					us el us l' -vos-el -us-el	us els us els -vos-els -us-els	us la us l'/la -vos-la -us-la	us les us les -vos-les -us-les	us li us li -vos-li -us-li	us ho us ho -vos-ho -us-ho	us en us n' -vos-en -us-en	us hi us hi -vos hi -us-hi
EL	1 2 3 4											l'en el n' -l'en -l'en	l'hi l'hi -l'hi -l'hi
ELS	1 2 3 4					els el els l' -los-el 'ls-el	els els els els -los-els 'ls-els	els la els l'/la -los-la 'ls-la	els les els les -los-les 'ls-les		els ho els ho -los-ho 'ls-ho	els en els n' -los-en 'ls-en	els hi els hi -los-hi 'ls-hi
LA	1 2 3 4											la'n la n' -la'n -la'n	la hi la hi -la-hi -la-hi
LES	1 2 3 4											les en les n' -les-en -les-en	les hi les hi -les-hi -les-hi
LI	1 2 3 4					li'l li l' -li'l -li'l	li'ls li'ls -li'ls -li'ls	li la li l'/la -li-la -li-la	li les li les -li-les -li-les		li ho li ho -li-ho -li-ho	li'n li n' -li'n -li'n	li hi li hi -li-hi -li-hi
EN	1 2 3 4												n'hi n'hi -n'hi -n'hi

1 Combinació davant del verb començat per consonant.
2 Combinació davant del verb començat per vocal.
3 Combinació darrere del verb acabat per consonant.
4 Combinació darrere del verb acabat per vocal.

3. Assenyaleu el constituent de les oracions següents a què fa referència el pronom en negreta i expliqueu quina funció sintàctica fa.

a) M'ha dit que no podria arbitrar, que li ha eixit no sé quina faena urgent; m'**ho** ha dit ara fa un moment.

b) Per casa tinc unes quantes raquetes per a reparar. La veritat és que no tinc temps de reparar-**ne** cap.

c) Els següents articles de premsa s'han de corregir abans que entren a rotativa i **els** imprimisquen.

d) Deixa la gorra en la cadira: deixa-**la-hi** i després recorda't d'agafar-la abans d'anar-te'n.

e) Has explicat en què consisteix la funció del *feridor* a les alumnes? Explica'**ls-ho** bé perquè no hi haja cap confusió el dia de la partida.

f) Demà me'n vaig cap a les illes. **Hi** aniré amb vaixell.

g) Li vaig dir que no parlara de pressa, però ella sempre **hi** parla.

h) Han arribat alguns senderistes o no? Per fi, ara **n'**han arribat tres.

i) Sembla una iniciativa molt interessant. Sí que **ho** sembla.

j) L'entrenador sempre es queixa de tot. Sempre **se'n** queixa.

4. Substituïu per un pronom feble tots els elements en negreta del text següent.

LLOBARRO AL FORN

De primer, lleveu les escames al **llobarro**. En acabant, netegeu el **llobarro** per dins llevant al peix els budells i, a continuació, feu el **llobarro** a filets. Feu, **del llobarro**, quatre o sis talls. Reserveu **els talls** en la nevera.

Mentrestant, agafeu un porro ben net i talleu **el porro** a la juliana. Agafeu les tomaques. Partiu **les tomaques**. Heu de traure, de les tomaques, les llavors i, tot seguit, ratlleu **les tomaques**.

Agafeu dos grans d'all i piqueu **els grans d'all** ben bé amb el julivert. Peleu la creïlla i, després, talleu **la creïlla** a rodanxes d'un gruix de mig centímetre.

Agafeu una plàtera per al forn. Escampeu el porro per la plàtera. Repartiu **damunt del porro** la creïlla. Salpebreu el conjunt. Amaniu tot el contingut de la font amb la meitat de l'oli i aboqueu **en la plàtera** un got sencer d'aigua. Tapeu la plàtera amb paper de plata i amb el forn ben calent, a uns 200° C, introduïu **la plàtera al forn**. Deixeu coure **tot això** durant quinze minuts.



5. **Elegiu la situació més adequada per a cada enunciat.**

1. **Què contestaries si et preguntaren *Fas bicicleta estàtica*?**
   a) Efectivament, la faig.
   b) Efectivament, en faig.
   c) Efectivament, hi faig.

2. **Si et contesten *Ho ha portat el carter*, probablement has preguntat:**
   a) Què ha portat el carter?
   b) Qui ha portat això?
   c) Qui l'ha portat?

3. **Si et pregunten *Quant de pa has comprat?*, pots respondre:**
   a) N'he comprades tres, de barres.
   b) He comprat tres, de barres.
   c) He comprades tres barres.

4. **Si et contesten *Pere ho és*. Pots haver preguntat:**
   a) Quina professió té Pere?
   b) Pere és conserge de l'escola?
   c) Qui és Pere?

5. **Si et comenten *Podem dur el moble al menjador?*, una contestació possible pot ser:**
   a) Podem portar-ho ara de seguida.
   b) Podem portar-l'hi ara mateix.
   c) Lo hi podem portar ara.

6. **Si et pregunten *Vas donar els aparells a les gimnastes?*, pots contestar:**
   a) Sí que les els vaig donar.
   b) Sí que se'ls vaig donar.
   c) Sí que els els vaig donar.

6. **Substituïu el complement o complements en negreta per un pronom feble o una combinació de pronoms. Reescriviu l'oració resultant.**

a) El meu company s'ha fet **del València**. ______
b) Lluís compra **pa a la fornera**. ______
c) Qüestionen l'honradesa **d'aquells polítics**. ______
d) Patim molta **contaminació acústica**. ______
e) Anna escriu **cartes d'amor**. ______
f) Hui portaré **l'entrada a la meua amiga**. ______
g) Deixa **els gots damunt la taula**! ______
h) El genet camina **de costat**. ______
i) El consistori ha optat **per la solució barata**. ______
j) Té interés **a fer-ho bé**. ______

7. **Substituïu la combinació o combinacions de pronoms pels complements que considereu més adequats.**

a) **N'**han arribat notícies. ____________________
b) **Li ho** he explicat. ____________________
c) **Els ho** dius. ____________________
d) **Li la** compra. ____________________
e) Llegiu-**vos-els**. ____________________
f) **La hi** va contestar. ____________________
g) Poseu-**n'hi**. ____________________
h) **S'hi** dedica. ____________________

8. **A continuació hi ha cinc parelles d'oracions. Partiu de la primera per a completar la segona, de manera que les dos tinguen el mateix significat. El que escrigueu en l'espai buit de la segona oració no pot ser exactament igual al que hi ha en la primera. Si no cal posar-hi res, indiqueu-ho amb el signe Ø. Fixeu-vos en l'exemple.**

Elena volia visitar la catedral, però no va poder fer-ho.
Vaig haver de mostrar-***li-la*** en un vídeo que tenia per casa.

a) —Que la llavadora s'ha tornat a trencar?
—Sí, i ____________ estic farta!

b) —Per favor, porta els expedients a les secretàries.
—D'acord, ara mateix ____________ porte.

c) El pare llegia contes a les filles.
____________ llegia un cada nit abans de dormir.

d) —Has tret la gossa a passejar?
—Sí, ____________ he treta fa una hora.

e) —Pareix que vulga ploure, no?
—Ja ____________ crec!



9. **Elegiu l'opció correcta en cada cas entre les tres opcions que hi ha entre parèntesis.**

a) A mi no m'agraden els caragols; no (*m'hi* / *me'ls* / *me'n*) poses ni un.
b) De l'ull esquerre no (*m'hi* / *me* / *me'n*) veig.
c) Si no saps caminar sense sabates, per què no (*t'ho* / *te les* / *t'hi*) poses?
d) T'he dit que no parles tan fort i ara (*te'l* / *te'n* / *t'ho*) torne a dir per última vegada.
e) L'oculista li ha graduat la vista, però ell no vol portar (*-hi* / *-les* / *-ne*), d'ulleres.
f) Tots han penjat la jaqueta en el guarda-roba. Per què no (*la'n* / *la hi* / *l'hi*) penges tu també?
g) Josep, conta el que t'he explicat a les amigues. Conta (*-lo-les* / *'ls-ho* / *-los-ho*).
h) Els documents, redacteu (*-m'els* / *-me'ls* / *-me-los*).
i) Parlem del pla de desenvolupament i de què (*se'n pot fer* / *es pot fer d'ell* / *pot fer-s'en*) a escala social.
j) La nomenaran consellera o no (*l'hi* / *la'n* / *la hi*) nomenaran?

10. Corregiu les incorreccions o els usos abusius de pronoms que hi puga haver.

a) Porta'm-ho a casa, quan pugues.
b) Emportateu hui, per favor.
c) Ací s'hi menja molt bé!
d) No se n'ha adonat de la correcció.
e) Als pares els donarem una alegria amb la visita.
f) M'aniré a passejar a la vesprada.
g) Voleu que es mengem un entrepà? Doncs, renteu-se les mans primer.
h) Lis donaré el que em demanen.

ELS ADVERBIS

Els adverbis són un grup heterogeni de mots que formen una categoria lèxica invariable[4] i que modifiquen altres components de l'oració. Així, l'adverbi *molt* pot modificar un verb (*El teu amic parla molt*), un adjectiu (*El pastís està molt bo*), o un altre adverbi (*El ferit es troba molt malament*); encara que els de mode només modifiquen els verbs (*Caminava lentament*). També es pot donar el cas que un adverbi modifique tota una oració (*Probablement arribaran demà*; *No vull que em contes res més*).

Classificació

CLASSE	ADVERBIS
LLOC	ací, ahí/aquí, allà, allí, avall, amunt, dalt, damunt, darrere, davall, davant, dins, enlloc, enmig, entremig, fora, lluny, (a) on, prop
TEMPS	abans, adés, adesiara, ahir, aleshores, alhora, anit, ara, aviat, demà, després, despús-ahir, despús-demà, encara, enguany, enjorn, hui (o avui), ja, llavors, mai, prompte, quan, sempre, (a) sovint, tard
QUANTITAT	almenys, bastant, gens, gaire, massa, menys, més, molt, només, poc, prou, quasi, quant, sols, tant, tot
MANERA	així, bé, debades, ensems, mal, millor, pitjor, sobretot; i els adverbis acabats en *-ment* provinents d'adjectius: útilment, malament, tècnicament, simplement
AFIRMACIÓ	àdhuc, clar, també, sí
NEGACIÓ	ni, no, tampoc
DUBTE	potser
ORDE	abans, després, primer

- Darrere del verb cal usar els adverbis *bé* i *malament* (*Anna canta bé*; *El xiquet escriu malament*), però s'han d'usar les formes *ben* i *mal* davant la paraula que modifiquen (*mal escrit, mal vista*; *ben fet, ben difícil, ben malament*)[5].
- Les formes *només, sols* i *solament* són equivalents. Amb *sols*, a més, s'ha format la locució adverbial *tan sols*, que té el mateix valor: *Només / Sols / Solament / Tan sols ho diu per dur la contrària.* L'AVL fins i tot admet la locució adverbial *a soles* per a aquest significat (*A soles té tres filles*). No obstant això, *a soles* manté el significat originari i més propi de 'en soledat, sense companyia; privadament': *Faré el treball a soles*; *Es passa el dia a soles*; *Convé que ho reflexiones a soles.*

[4] Els adverbis no presenten flexió de gènere ni de nombre, però n'hi ha alguns que admeten sufixos derivatius per a marcar la intensitat (*matinet, moltíssim, poquiu, tardet*, etc.).

[5] L'adverbi *mal* pot anar darrere del verb quan forma part de determinades locucions, com ara *parlar mal* ('dir coses negatives d'algú'), diferent de *parlar malament* ('parlar defectuosament'), *fer mal, posar mal, prendre mal.*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Presència o absència de l'adverbi *no*

Quan en una oració negativa les paraules *cap, enlloc, gens, mai, ningú, res* i *tampoc* van darrere del verb, l'orde més natural consisteix a col·locar l'adverbi *no* davant de l'oració: *No va mai al teatre; La idea no era gens interessant.* Però si aquestes paraules van davant del verb, l'adverbi *no* és opcional: *Mai (no) va al teatre; Tampoc (no) era una situació difícil.*

Cal ometre la negació *no* en oracions negatives amb la preposició *sense*, perquè aquesta paraula ja té un valor negatiu: *Ho va fer sense que ningú ho notara.*

Quan la negació afecta tota l'oració cal situar l'adverbi *no* davant del verb (o dels pronoms que el precedeixen): *No el conec de res; El meu germà no els ho vol donar.*

Convé fer notar la diferència de significat que en oracions anàlogues determina la col·locació de l'adverbi de negació: *No li he dit que vinga; Li he dit que no vinga.*

Els adverbis acabats en *-ment*

Quan coincideixen dos o més adverbis de manera acabats en *-ment* cal escriure els dos adverbis complets (*Vivien pobrament i honradament*) o suprimir la terminació del segon adverbi i successius, si n'hi ha (*Vivien pobrament i honrada*).

Cal recordar que els adverbis acabats en *-ment* es formen a partir del femení singular de l'adjectiu: *sol* > *sola* > *solament, trist* > *trista* > *tristament, viu* > *viva* > *vivament* (però: *àgil* > *àgilment, feliç* > *feliçment*, perquè *àgil* i *feliç* no tenen forma femenina).

Els adverbis *inclusivament* i *exclusivament* equivalen en castellà a 'inclusive' i 'exclusive'. En canvi, *inclusiu* és un adjectiu ('que inclou, capaç d'incloure o contindre'): *Cal una política inclusiva amb els nouvinguts; Propugnem un sistema inclusiu per a tothom*).

Precisió en l'ús de determinats adverbis

De vegades hi ha confusió en l'ús de determinats adverbis o entre alguns adverbis i altres paraules que tenen forma semblant, per exemple:

a l'hora	Preposició *a* + article + *hora*	*El tren no va arribar a l'hora prevista.*
alhora	Adverbi: 'al mateix temps'	*No sé com pots menjar i parlar alhora.*
a les hores	Preposició *a* + article + *hores*	*Prenia el sol a les hores de menys calor.*
aleshores	Adverbi: 'llavors', 'en aquell moment'	*Va ser aleshores que va entrar ella.*
no més	Negació *no* + adverbi *més*	*Hi havia no més de deu persones.*
només	Adverbi: 'solament, sols'	*Només pensa a divertir-se.*
per tot	Preposició *per* + determinant o pronom *tot*	*No ho faria ni per tot l'or del món.*
pertot	Adverbi: 'en tot lloc'; pot anar seguit de *arreu* 'pertot arreu'	*No trobe la cartera i això que l'he buscada pertot (o pertot arreu).*
pot ser	Verb *poder* + verb *ser*	*Juli pot ser el pròxim delegat.*
potser	Adverbi: 'tal volta, tal vegada' (cast. 'quizás')	*Potser ja han arribat.*
sobre tot	Preposició *sobre* + determinant *tot*	*Sobre tot això hi ha una gran confusió.*
sobretot	Adverbi: 'principalment, per damunt de tot'	*Sobretot no t'oblides de passar pel banc.*

Confusió entre *baix*, *davall* i *sota*

baix	adverbi	'a poca altura': *L'avió volava baix.* 'en la part baixa d'un lloc': *Els teus amics t'esperen baix.* 'en veu baixa': *Parla tan baix que no se'l sent.*
	preposició	'en la part de més avall de': *Això alça-ho en el calaix de baix de l'armari.*
sota	preposició	'amb dependència o subordinació': *Actuen sota la direcció d'un arquitecte.* Sinònim de *davall* en el sentit de situació física 'més baix que una altra cosa': *Portava una barra de pa sota/davall el braç.*
davall	preposició	Sinònim de *sota*: *Van passar la nit davall d'un pont* (o *sota un pont*). Però *davall* no es pot usar com a sinònim de *sota* en sentit de 'subordinació': *Patien sota la dictadura* (i no **Patien davall la dictadura*).
	adverbi	S'usa en escrits amb el significat de 'més avant, posteriorment en el text': *Com davall explicarem*; *Els punts enumerats davall.*

Les locucions adverbials

Hi ha expressions invariables que consten de més d'una paraula i que tenen el valor d'un adverbi. Aquestes expressions s'anomenen locucions adverbials (que ja s'han treballat en l'apartat de les expressions idiomàtiques de la unitat 4). Així, per exemple, en l'oració *S'alçava lentament*, l'adverbi *lentament* es pot substituir per les locucions adverbials *a poc a poc* o *a pleret*. Altres locucions adverbials són les següents:

MANERA	a bastament, a borbollons, a caramull, a contrapèl, a estall, a fosques, a gatameu, a genollons, a mata-degolla, a mos redó, a palpes, a tort i a dret, al be, amb presses i corruixes, a contracor, a corre-cuita, a cau d'orella, a dojo, a la babalà, a la deriva, a l'engròs, a les palpentes, a males penes, a peu, a poc a poc, a repèl, a ull nu, a ultrança, d'allò més bé, d'amagat, de bat a bat, de bestreta, de cap a peus, de fit a fit, de gaidó, de valent, de bòlit, de cap, de franc, de gom a gom, en dejú, en un no res, fil per randa, si fa no fa, xino-xano
TEMPS	al capvespre, a deshora, a destemps, a hores d'ara, a la matinada, al matí, al migdia, a poqueta nit, al present, a la vesprada, de nit, de dia, de bon matí, tot al llarg de, de tant en tant. Locucions amb el gerundi del verb "*haver* + participi passat": havent anat, havent vingut
LLOC	a baix, al capdamunt, als afores, a dalt, al damunt, al davant, al darrere, a la dreta, a l'entorn, a l'esquerra, a sobre, a sota, a la vora, als voltants, cap amunt, cap avall, cap al davant, cap endins, cap enfront, cap enfora, d'allí estant, d'ací, d'allà, pertot arreu
QUANTITAT	a més, a més a més, a més de, bona cosa, d'allò més, gens ni mica, més o menys, no gens, no gaire, si més no, un poc, una mica
AFIRMACIÓ	ben segur, de veritat, de debò, de veres, en efecte, fins i tot, i tant, no cal dir-ho, per descomptat, sens dubte
NEGACIÓ	de cap manera, en ma vida, en absolut, no gens
DUBTE O PROBABILITAT	a la millor, si de cas, si molt convé, tal vegada, tal volta, qui sap, qui et diu que, per ventura
ORDE	abans de res, en primer lloc, en segon lloc

- Amb els adverbis i les locucions adverbials de dubte o probabilitat (*potser, tal vegada, probablement*) el verb ha d'anar en indicatiu i no en subjuntiu: *Potser / Tal vegada / Probablement s'equivoca* (i no **s'equivoque*).
- L'expressió **de quant en quant* no és correcta, cal usar *de tant en tant*: *De tant en tant agafa alguns dies de festa* (i no **De quant en quant agafa alguns dies de festa*).

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

11. Completeu el text amb els adverbis i locucions adverbials següents.

més • comptat i debatut • molt • tan sols • aparentment • mai • només • ben • ací

Diari, juny de 1942

Per fer-ho més clar m'explicaré. Ningú no voldrà creure que una xiqueta de tretze anys es trobe sola al món. D'altra banda, no és ____________ bé cert: tinc uns pares que estime ____________ i una germana de setze anys; ____________ tinc una trentena de companys, entre els quals hi ha les meues suposades amigues; tinc admiradors fracassats que em segueixen amb la mirada, mentre que, a classe, els qui no poden veure'm des del seu lloc intenten copsar la meua imatge amb un mirallet de butxaca. Tinc parents, oncles i ties simpàtics, una casa agradable... No, ____________ no em falta res, excepte l'Amiga. Amb els meus companys, ____________ m'hi puc divertir i no res ____________. No puc ____________ parlar amb ells d'altres coses més que de banalitats, ni ____________ amb les meues amigues, perquè ens és impossible fer-nos més íntimes; ____________ està el mal.

ANNA FRANK, Edicions Debolsillo (adaptat)

12. Canvieu les paraules en negreta per una locució adverbial de les que hi ha a continuació.

de dalt a baix • d'esme • de bòlit • a ull nu • si fa no fa • a pleret • de gom a gom • com un pardalet

a) Va **molt atrafegat**. No para en tot el dia.

____

b) T'has esgarrat la camisa **completament**. Com t'ho has fet?

____

c) El vellet camina **lentament**.

____

d) La xiqueta menja **molt poc**.

____

e) Feia el seu treball **maquinalment**, com un autòmat.

____

f) Unes hores abans de la riuada el riu ja anava **molt ple**.

____

g) En aquell hort hi deuen haver, **aproximadament**, unes cent arroves de taronges.

____

h) **A primera vista** reconeix la gent encara que estiga lluny

____

13. **Completeu les oracions següents amb l'opció més adequada de les que hi ha entre parèntesis.**

a) La secretària és, ________________ (*sobretot / sobre tot*) una gran persona.

b) El cartell diu: 'Tancat per vacances fins al dia 15, ________________ (*inclusivament/inclusiu*)'.

c) La llanxa navegava ________________ (*riu amunt i riu avall / riu dalt i riu baix*).

d) Els menuts s'ho passen ________________ (*d'allò més bé / del bo i millor*) jugant en el parc.

e) En la filmació trobem ________________ (*de quant en quant / adesiara*) escenes estranyes.

f) ________________ (*Pot ser / Potser*) vindrà aquesta setmana a casa.

g) El seu fill treballa i estudia ________________ (*a l'hora / alhora*).

h) He perdut les claus de la maleta i no les trobe ________________ (*enlloc / en lloc*).

i) ________________ (*Per suposat / Per descomptat*) que anirem al teu aniversari!

j) En uns quants països arreu del món sofreixen ________________ (*davall/sota*) les dictadures.

14. **A continuació hi ha huit parelles d'oracions. Completeu la segona oració partint de la primera, de manera que les dos tinguen el mateix sentit. Useu adverbis o locucions adverbials.**

a) En falles hi ha gent per tots els llocs.

Hi ha persones ________________.

b) El predicador sovint no parla bé.

El predicador sovint parla ________________.

c) El metge ha arribat a una hora primerenca a la cita.

No és habitual que arribe tan ________________.

d) L'avioneta de propaganda vola a poca altura.

L'aeronau vola ________________.

e) El futbolista viu sense companyia.

El xicot viu ________________ des que l'han fitxat.

f) Alfred és un individu intuïtiu.

Ell pensa sempre ________________.

g) El ramader no ha comprat a la menuda pinso per al bestiar.

L'empresari l'ha comprat ________________.

h) El portaveu ha parlat en un moment poc oportú.

Reconec que ha intervingut ________________.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

LÈXIC I SEMÀNTICA

LES ACTIVITATS CULTURALS I ELS ESPORTS

1. Llegiu el text següent i ompliu els espais buits amb una paraula adequada al context, formada a partir de la que hi ha escrita entre parèntesis.

PROFESSIONALS DE LA MOTIVACIÓ

Per a ser un esportista d'elit es necessita una gran força de voluntat i capacitat d'esforç. La diferència entre els que triomfen i els que fracassen és que els primers no es donen per vençuts i persisteixen a pesar de les dificultats.

Per a créixer i millorar com a esportista també cal tindre motivació i disciplina, un conjunt de conductes **(1)** ________ *(efecte)* que, si es fan de manera constant, condueixen als resultats desitjats. Per a aconseguir-los, s'ha de tindre bona disposició per a superar-se a u mateix i molta confiança, la qual aporta la seguretat necessària. Tots aquests elements els tracta el psicòleg **(2)** ________ *(esport)* , un professional que treballa perquè els objectius de l'esportista o de l'equip es complisquen, tenint en compte dos línies d'intervenció que tracten d'optimitzar l' **(3)** ________ *(aprendre)*, fent que els entrenaments siguen més profitosos, i estabilitzar el rendiment, perquè cap alteració afecte el bon resultat durant la competició.

Cada esportista rep un tracte personal, segons els objectius que es plantegen i els recursos disponibles. Si es tracta d'un esport individual, es treballen sobretot els recursos psicològics; es gestiona la tensió i la concentració, es controlen les expectatives i l'orientació **(4)** ________ *(motiu)*. Si es tracta d'un esport col·lectiu, es fomenten les dinàmiques grupals –motivació, comunicació, lideratge, cohesió, etc.–, que acaben fent que un equip puga demostrar regularment el seu **(5)** ________ *(potència)*.

Quan es treballa directament amb l'esportista, es detecten les habilitats psicològiques necessàries perquè assolisca els objectius, s'entrenen i es porten a la pràctica progressivament fins que les fa seues. És a dir, que s'actua com a entrenador específic de l'aspecte psicològic. Quan es prepara indirectament a través dels entrenadors, el treball és diferent, i s'actua més com a **(6)** ________ *(consulta)* o assessor, ajudant l'entrenador a prendre les decisions adequades.

Les alteracions apareixen sobretot en el moment de la competició. La inestabilitat es produeix quan l'esportista està pendent del que passa al seu voltant –marcador, errors, classificació, etc.–, en compte d'estar concentrat en la seua actuació.

Cal entrenar l'esportista perquè mantinga una concentració plena, la que ell reconeix com la més adequada per a **(7)** ________ *(front)* la competició. Normalment s'aplica una tècnica consistent a seguir unes rutines molt marcades que es basen en l'ocupació del fet adequat, per a no estar preocupat per la inadequació.

És molt important que l'esportista aprenga a entrenar-se millor i de manera més **(8)** ________ *(producte)*, la qual cosa farà que augmente el nivell de rendiment. A partir d'ací, és bo que millore la forma d'encarar la competició per a poder demostrar el potencial que ha aconseguit amb l'entrenament.

La diferència principal entre els esportistes d'elit i els *amateurs* consisteix en el que està en joc. En un professional, la repercussió dels resultats és **(9)** ________ *(vida)* i, per tant, ell mateix està molt interessat a preparar-se de la millor manera possible. Un esportista d'elit exigeix molt a tots els preparadors, mentre que en el cas de l'*amateur* sobretot és el psicòleg qui li ofereix recursos.

Una bona relació entre l'esportista i l'entrenador s'ha de basar en el respecte, la comunicació oberta i franca, la confiança **(10)** ________ *(condició)* entre els dos i una entesa ben orientada del concepte d'autoritat.

CRISTIAN GONZÁLEZ, *Claror* (adaptat)

ELS USOS LÈXICS FIGURATS

La llengua ofereix moltes possibilitats de variació als usuaris, els quals poden elegir entre diverses opcions i utilitzar-les d'acord amb les seues capacitats i els seus coneixements lingüístics. En la mesura que els parlants poden expressar-se de maneres diferents, l'elecció d'una opció concreta es carrega de connotacions.

L'estil comprén la suma dels diversos factors que configuren un discurs concret i que no es limiten a la funció expressiva de l'enunciant, sinó que tenen en compte també els elements que formen part de l'acte de comunicació, com ara les circumstàncies de l'enunciació i l'efecte que el discurs pot causar en el receptor.

El significat de les paraules pot ser recte o literal, però també pot ser figurat o simbòlic. El sentit recte és l'habitual que té una paraula o una expressió. En canvi, el sentit figurat és el que se li dóna a una paraula o una expressió quan s'usa metafòricament. En els diccionaris solen constar aquestes dos opcions estilístiques.

La comparació

La comparació és un recurs lingüístic que consisteix a relacionar dos paraules els significats de les quals tenen certa semblança. Generalment es compara una idea amb una altra de més coneguda, més clara o més expressiva: *És alt com una torre*; *Està gros com un porc*; *Més lleig que un pecat.*

Les dos paraules que es comparen se solen relacionar amb uns nexes, generalment conjuncions o equivalents: *com, més... que, menys... que, igual... que, pareix, té tot l'aire de, fa cara de*, i d'altres locucions equivalents a *com*: *Està més sorda que una rella*; *Menja menys que un pardalet.*

La metàfora

La metàfora, a diferència de la comparació, iguala o identifica dos elements, inicialment diferents, de manera que l'un substitueix efectivament l'altre en un determinat context. La metàfora és possible gràcies a una comparació implícita o incompleta: *Era més bonica que un sol* → *Era [més bonica que] un sol* → *Era un sol.*

La metonímia i la sinècdoque

Amb la metonímia designem una cosa amb el nom d'una altra perquè hi ha entre aquestes una relació. Però, a diferència de la metàfora, aquesta relació no és de semblança, sinó de contigüitat. Així, en *Pere és el millor violí de l'orquestra*, volem dir realment que *Pere és el millor violinista*, i aleshores, *violí* ha passat a significar 'persona que toca el violí' en lloc de 'instrument'. De la mateixa manera, en l'oració *Dóna'm el telèfon i ja et tocaré més tard*, no volem dir que ens donen 'l'aparell que serveix per a fer telefonades'; en aquest cas, *telèfon* equival a 'número de telèfon'.

La sinècdoque la podem incloure dins de la metonímia; però, així com la metonímia es basa en la contigüitat, en la sinècdoque domina la relació d'inclusió: el tot per la part, la part pel tot; l'efecte per la causa i viceversa, etc.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

CLASSE	EXEMPLES	SUBSTITUCIÓ
La causa per l'efecte	*Les plantes busquen el **sol**.*	*sol* per *llum solar*
L'efecte per la causa	*Morí d'un atac al **cor**.*	*atac al cor* per *infart*
Instrument	*Té una **ploma** irònica i mordaç.*	*ploma* per *estil*
El continent pel contingut	*Va acabar la **copa**.*	*copa* per *beguda*
El contingut pel continent	*Compra unes **cerveses**.*	*cerveses* per *botelles de cervesa*
Lloc	*He tastat un **xerés** molt bo.*	*xerés* per *un vi de Xerés*
Autor	*M'impressionà aquell **picasso**.*	*picasso* per *un quadro de Picasso*
Símbol	*Enviaran **cascos blaus** a Sudan.*	*cascos blaus* per *soldats de l'ONU*
La part pel tot	*Quan vérem les **veles**...*	*veles* per *embarcacions*

2. **Passeu les comparacions següents a metàfores.**

a) La xiqueta és (*tan covarda com*) una gallina.

b) El meu marit és (*com / tan fort com*) un bou.

c) Marc és (*tan llest com*) un rabosot.

d) Aquell home menja (*igual que*) un porc.

e) Beus (*com*) una esponja.

3. **Completeu les frases amb les metàfores i comparacions lexicalitzades següents.**

una pedregada • la gola d'un llop • un soc • una rosa • un abadejo

a) Dorm com ______.

b) S'ha quedat més sec que ______.

c) Fa més por que ______.

d) Tan fosc com ______.

e) S'ha quedat fresc com ______.

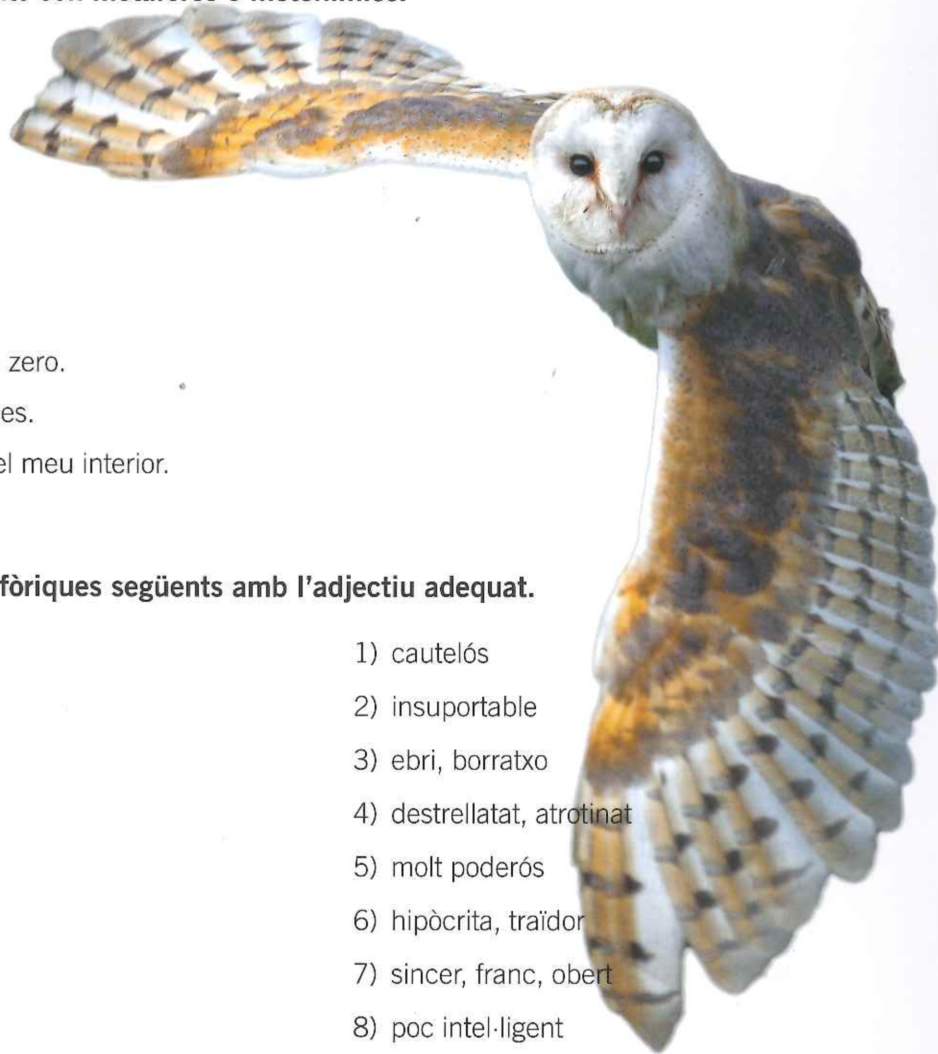


4. **Enllaceu les expressions de la columna de l'esquerra amb el significat adient.**

SER...	SIGNIFICAT
a) una sangonera	1) triomfador
b) una òbila	2) profitós
c) de la mànega estreta	3) poc intel·ligent
d) gent de got i ganivet	4) sever
e) una espasa	5) delinqüent
f) un cap de suro	6) llest

5. **Especifiqueu si les frases següents són metàfores o metonímies.**

a) Les seues mans eren sarments.
b) M'agrada molt l'oporto.
c) Només va beure una copeta.
d) Aquella dona era una màquina.
e) Van subhastar un miró.
f) A Felip, li encanten les faldes.
g) Alemanya guanyà Xile per dos a zero.
h) Li encanta escriure en holandeses.
i) Foc ardent de passió sentia en el meu interior.
j) Tem el Maligne.



6. **Relacioneu les expressions metafòriques següents amb l'adjectiu adequat.**

a) tindre el cor en la boca	1) cautelós
b) ser llengua de destral	2) insuportable
c) tindre mà de ferro	3) ebri, borratxo
d) tindre mà de plata	4) destrellatat, atrotinat
e) ser un tros de soca	5) molt poderós
f) ser un cap de pardals	6) hipòcrita, traïdor
g) anar amb peus de plom	7) sincer, franc, obert
h) tindre cara de pasqua	8) poc intel·ligent
i) tindre cara de malícia	9) manyós, destre
j) tindre el braç llarg	10) content, satisfet
k) anar calent d'orelles	11) inflexible
l) ser un ull de poll	12) malparlat, renegaire

EL TEXT

L'ÀMBIT LITERARI (I). LA NARRACIÓ I LA DESCRIPCIÓ

El diccionari de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) defineix la primera accepció de la paraula 'literatura' com a "art que usa com a mitjà d'expressió la llengua". És a dir, que la literatura és una activitat artística, com la pintura o la música, però que en la seua producció usa la llengua com a matèria primera. A més, té unes fronteres difuses i moltes de les seues característiques també són pròpies dels textos audiovisuals de ficció, de les lletres de les cançons, de la publicitat, dels còmics, etc.

Aquest àmbit es caracteritza per:

- **Participants**. El relat literari sol presentar una sèrie de veus intermèdies entre l'autor i el lector. En la narració hi ha la figura del narrador (la veu que conta la història). El teatre, en canvi, no ens arriba directament a través de la veu de l'autor, sinó a través de la dels personatges interpretats pels actors.
- **Gèneres**. La divisió tradicional, basada sobretot en característiques formals, estableix quatre grans gèneres: narració (ficció escrita en prosa), poesia (en vers), teatre (textos per a ser representats) i assaig (textos en prosa de reflexió). Però també hi ha gèneres mixtos: prosa poètica, narracions en vers, etc.
- **Finalitat**. La literatura té una finalitat estètica i lúdica, ja que pretén atraure l'atenció del lector produint-li sensacions diverses (emoció, divertiment, bellesa...). Es tracta d'una finalitat complexa, ja que, a més de la que li és pròpia, sempre en presenta alguna altra: narrar, descriure, etc.
- **Varietat lingüística**. La llengua, com hem dit, és la matèria primera amb què s'elabora la literatura i s'usa amb intenció artística. Això vol dir que el registre literari és una varietat de la llengua de formalitat elevada. Busca la connotació (els significats subjectius) de les paraules per a emocionar, i pot integrar tota la resta de registres (col·loquial, registres especialitzats) reelaborant-los. Per a aconseguir efectes estètics, també transgredeix les normes habituals de la llengua gràcies a l'ús de recursos retòrics (metàfora, hipèrbaton, hipèrbole, etc.).

LA NARRACIÓ LITERÀRIA

Contar històries i narrar experiències ha sigut una de les activitats lúdiques que han utilitzat totes les societats de qualsevol època de la humanitat, les quals, a través del relat o de la contalla, han transmés fets reals o ficticis. La narració es presenta en una gran varietat de gèneres: el mite, la llegenda, el conte, la faula, l'epopeia, la novel·la, etc.

En aquest tipus de text, un narrador conta uns fets protagonitzats per uns personatges situats en un temps i un espai, i en un determinat orde, bé seguint una seqüència cronològica natural, bé alterant-la, a fi de mantindre viu l'interés del lector o de l'oient.

Quan escrivim un relat, cal diferenciar dos elements bàsics: la **història** (què volem narrar) i el **discurs** (com ho volem contar). Allò que narrem, la història, són els fets que passen a uns personatges en un temps i en un espai determinats. En canvi, s'entén per discurs la manera com relatem la història: el tipus de narrador que utilitzem, des de quin punt de vista enfoquem el relat, com ordenem els fets, quins models textuals usem (diàleg, narració, descripció), quin estil de llengua emprem, etc. I és que una mateixa història pot contar-se de moltes maneres, ja que admet discursos molt diferents.

HISTÒRIA	DISCURS
• Fets o successos • Personatges • Espai • Temps (època, duració dels fets)	• Tipus de narrador • Punt de vista • Temps (orde, duració del discurs) • Model textual (narració, descripció, diàleg)

Els elements de la història són:

- **Accions o successos**: són els fets protagonitzats pels personatges, amb els quals es compon l'argument.
- **Personatges**: els actors que protagonitzen les accions; poden ser principals o secundaris, redons o plans, individuals o col·lectius.
- **Espai**: lloc on ocorre l'acció. Pot ser real o imaginari.
- **Temps de la història**: època en què transcorren els fets narrats i la duració (dies, anys).

Els elements del discurs són:

- **Narrador/s**: la veu que conta el relat; pot situar-se dins o fora de la narració.
- **Punt de vista**: el narrador pot mostrar un punt de vista objectiu dels fets, o bé contar-los des de la visió subjectiva d'un personatge.
- **Temps del discurs**: els fets poden presentar-se en l'orde cronològic natural, o bé en un orde alterat (retrospecció, anticipació). La duració es pot ajustar al temps real (per exemple, en un diàleg) o bé reduir-se mitjançant el·lipsis o resums.
- **Models textuals**: La tipologia textual predominant del relat és la narració, però sovint trobarem seqüències textuals de tipologia diferents, sobretot la descripció (per a presentar-nos els personatges i tot el que els envolta) i el diàleg (reproduït en estil directe o indirecte).

L'estructura d'un text narratiu consta, habitualment, de tres fases o parts:

- **Plantejament o situació inicial**: marc contextual, presentació dels personatges, del moment i de l'espai en què s'inicia l'acció o el conflicte.
- **Nuc o procés**: s'explica el desenvolupament de les accions, encadenades temporalment i lògicament, que fan els personatges per a resoldre el conflicte o el problema inicial.
- **Desenllaç o resolució final**: es presenta la situació final del conflicte, el final pot ser obert o tancat (depenent de la possibilitat de continuïtat o no del relat). Les narracions poden incloure un altre element, una mena de tesi o lliçó moral que es desprén del sentit global de la història.

En relació amb la llengua de la narració, destaquem aquests dos aspectes:

- **Correlació de temps verbals**: predominen les diverses formes del passat. En l'acció, generalment usem la combinació de pretèrit perfet simple o perifràstic amb l'anterior i el plusquamperfet; en la descripció, en canvi, l'imperfet. No obstant això, el present s'usa en alguns casos, com, per exemple, en les narracions històriques.
- **Connectors**: en el relat de les accions abunden els connectors temporals (*primerament, després, a continuació, abans,* etc.) i els connectors causals i consecutius (*perquè, ja que, per això, en conseqüència, encara que, no obstant això, així que, de fet,* etc.).

1. **A pesar que es tracta del fragment curt d'una novel·la, determineu en el text següent les parts que conformen l'estructura. Després, identifiqueu-hi algunes de les característiques del text narratiu.**

Vam distribuir l'equipatge entre nosaltres i els xerpes i, deixant els Land-Rover en lloc segur, vam partir de Namche Bazaar sota un cel aclarit. Feia molt de fred, però la neu era escassa, i la puresa excepcional de l'aire semblava aproximar el gran cim gelat del Kangteka. Vam decidir muntar el campament base prop de Tyangboche, al peu d'un promontori rocós sobre el qual s'alçava el monestir. Pins, avets i cedres protegien aquell lloc, i un rierol d'aigua clara el vorejava. Allí viuríem durant els mesos següents.

Ens vam dividir en tres grups. El primer el van formar Robbins, Fox i Hamm. El segon, Burrows. Stoner i Llewelyn. I en el tercer, que havia d'endinsar-se en l'alta vall del Dudh Kosi, estàvem Olson, Moti Chandra i jo.

Vaig pujar amb el meu grup al promontori de Tyangboche i després vam emprendre una difícil travessia per un bosc molt espés, fins que vam poder descendir a l'Imja Khola i arribar al peu d'un segon promontori. Després vam recórrer una altra zona boscosa i vam arribar a una gran extensió de bruguerar obert. Com que fosquejava, ens vam acomodar en una cabanya de pastors de iacs. A l'endemà vam arribar a la riba del riu Dudh Kosi. El vam creuar i, amb ajuda dels xerpes, vam escalar penosament una paret rocosa d'uns cinc-cents metres. Núvols densos, esquinçalls de boira i ràfegues de neu ens van acompanyar fins a la nit. Vam acampar a Macherma, un llogaret desert de cinc o sis cabanyes. De sobte em vaig fixar en un punt de llum molt brillant, que gairebé surava sobre el meu cap.

—És un planeta —vaig afirmar.

—No hi ha cap planeta que brille tant —va replicar Olson.

Vam consultar Lakpa Tschering, el guia. Va esclafir a riure.

—És el foc d'un pastor —va explicar.

Semblava impossible. Allò es trobava al cel. Però Tschering tenia raó, tal com vam comprovar a l'alba. La foscor ens havia fet oblidar l'acusat pendent de la muntanya i les seues aclaparadores dimensions. El foc que havíem albirat brillava a uns set-cents o huit-cents metres sobre nosaltres, però el Kangteka en feia més de set mil.

VICENTE MUÑOZ PUELLES, *El lleopard de les neus*, Tabarca

LA DESCRIPCIÓ

Hem vist que les narracions literàries solen incorporar seqüències descriptives i conversacionals. Concretament, les descripcions ens informen de com són les coses, els llocs o les persones. Tota descripció es fa des d'un determinat punt de vista, del qual depén el grau d'objectivitat o de subjectivitat.

El retrat és la descripció de persones. A més de trobar-se en els textos literaris, apareix en entrevistes, presentacions d'autors i d'obres. Sol incloure l'aspecte físic, els trets psicològics, les activitats que realitza, etc.

En la descripció cal tindre en compte els aspectes següents:

- **Estructura**
  El text descriptiu té una organització interna jerarquitzada, que normalment va del més general al més concret. En la descripció d'espais també funciona l'ordenació espacial (*de dalt a baix, d'esquerra a dreta*, etc.).
- **Cohesió**
  - Importància dels adjectius.
  - Predomini de verbs com ara: *ser, estar, haver, tindre, semblar, constituir...*
  - Temps verbals duratius: present i imperfet d'indicatiu. La descripció es relaciona amb la falta de temporalitat, ja que reflecteix estats o situacions permanents.
  - Connectors i adverbis per a presentar l'ordenació dels elements en l'espai (*ací, allà, damunt, davall, davant, darrere, a l'esquerra, a la dreta*, etc.).
- **La descripció literària**
  La descripció literària sol ser subjectiva i, per tant, usa un lèxic valoratiu (*formidable, horripilant; virtut, defecte*, etc.) i també figures retòriques com la comparació i la metàfora. Pot ser de persones, d'objectes, de llocs, d'ambients, etc.

2. Llegiu el retrat següent que l'escriptor Josep Pla fa d'ell mateix i comenteu els principals elements de cohesió del text.

Un home nocturn: jo

La majoria de la gent d'aquest món és diürna. Jo tendeixo a la nocturnitat, que té, per als qui la practiquen, una magnífica posició: els qui ens hi trobem no serem mai res, no tenim cap ambició, ni cap vanitat, ni farem mai cap carrera. Els qui fan més carrera són els qui es lleven aviat, els matiners. Els nocturns no hem estat, ni som, ni serem mai res. Som un zero a l'esquerra. El fet s'hauria de tenir present.

El nocturn comença essent la forma del solitari més eficient. La nocturnitat pot ser amarga, però de vegades no ho és gens. A la nit es produeix una meravella, que és el silenci, sempre que un no visqui en una gran ciutat. El silenci produeix una calma que us envolta. Per altra part, la nocturnitat tendeix a eliminar les enormes dificultats de la vida d'avui. De vegades em pregunten: «No li agradaria tenir un automòbil?» «No senyor, gràcies!», que jo responc. «O una ràdio?» «No senyor, gràcies!» «O una televisió?» «No senyor, gràcies!» «O tenir riquesa?» «No senyor, gràcies!» «O tenir un vaixell impressionant?» «No senyor, gràcies!» «O disposar d'una dona bellíssima?» «No senyor, gràcies!» «O un restaurant on fessin una cuina arcaica?» «Això ja m'agradaria més». «I aquest gran cigar de l'Havana, per fer fum a l'hora de prendre cafè?» «No senyor, gràcies!» «I un telèfon, no us agradaria?» «No senyor, gràcies!» Hi ha persones absolutament telefòniques, que no paren mai de trucar. Hi ha persones que el necessiten: comerciants, industrials, enamorats. A l'època del periodisme el vaig haver d'utilitzar tant, que en vaig quedar saturat i fatigat. Tenir secretari o secretària deu produir facilitats per a escriure les respostes de les cartes. Aquestes respostes, però, m'han costat més d'escriure que produir papers per als diaris, tot i l'interès que hi he posat. Vaig decidir-me a no contestar les cartes. No implica més que una escassa educació, que no m'ha agradat mai.

JOSEP PLA, *Darrers escrits*, Destino

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORAL



MONÒLEG

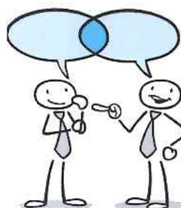
1. Feu un monòleg d'uns tres minuts sobre el tema següent. Llegiu la introducció i elegiu les idees que considereu oportunes i, si voleu, afegiu-ne de pròpies.

PRESENTACIÓ D'UN AUTOR

Una amiga acaba de publicar un llibre i vol presentar-lo al públic en una biblioteca pròxima. Per raons de confiança i d'amistat, ha confiat en tu perquè faces una breu presentació inicial de l'autora i del llibre (que ja has llegit), abans de passar-li la paraula a ella perquè parle de la seua obra. Teniu tantes coses en comú que a tu et fa tanta il·lusió com a ella.

Algunes idees

- Presentació de l'autora i de la relació que teniu.
- Les qualitats humanes que té.
- Alguna anècdota que conegues d'ella.
- La teua primera impressió del llibre i les seues qualitats.



DIÀLEG

2. Manteniu un diàleg d'uns set minuts amb una altra persona de la classe sobre la situació comunicativa següent. Mostreu-vos participatius i eviteu fer intervencions massa curtes. Al final, concerteu la conclusió.

OCI I CULTURA

Persona A

Una altra persona i tu vos heu encarregat d'organitzar una tertúlia setmanal en l'emissora de ràdio local. Aquesta setmana tractareu el tema de l'oci i la cultura. T'apassiona la ficció audiovisual i cada vegada t'agraden més les sèries televisives i menys les pel·lícules. També t'atrau molt l'esport, però només com a espectacle. Comences presentant el programa i saludant l'audiència.

- Presentes una sèrie televisiva i la recomanes a l'audiència.
- Tens uns gustos literaris diferents dels de l'altra persona.
- Hi ha adaptacions al cine que superen la novel·la original.
- L'esport ens ofereix grans espectacles.

Persona B

Una altra persona i tu vos heu encarregat d'organitzar una tertúlia setmanal en l'emissora de ràdio local. Aquesta setmana tractareu el tema de l'oci i la cultura. T'apassiona la lectura, sobretot les novel·les extenses que creen tot un món de ficció. També t'agrada la música i practicar esport.

- Presentes un llibre i el recomanes a l'audiència.
- Quant a la ficció audiovisual, prefereixes les pel·lícules a les sèries i, si pot ser, en versió original subtitulada.
- Cal anar als concerts, si volem assegurar el futur de la música.
- Si l'esport s'ha convertit en espectacle, és perquè és un gran negoci.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITA

1. **Redacteu una narració que tinga entre 200 i 220 paraules que incloga algun paràgraf descriptiu. A partir d'un dels tres suggeriments següents, narreu i descriviu l'ambient d'una final esportiva o d'un concert extraordinari.**

En un dur i intens partit, el Llevant va estar a l'altura de la temporada. Ferm en defensa, va aprofitar la millor ocasió que va tindre per a tornar a primera davant d'un rival corretjós que també va lluitar per a emportar-se el partit.

El Llevant es va fer prompte amb el pes del joc en el centre del camp davant d'un Oviedo que es defenia amb desimboltura, però que no aconseguia controlar el baló. Si bé el Llevant va rondar amb assiduïtat la meta rival, l'Oviedo va tindre opcions més clares, que no va saber materialitzar, a pesar que obria el joc des de darrere per a avançar línies i intentar evitar que el Llevant continuara arrimant-se a la seua àrea.

Les arribades se succeïen en les dos porteries buscant el gol que donara l'ascens als locals o que deixara els visitants en la zona de promoció. Després del descans una formidable cabotada del central va obrir el marcador que donava l'ascens matemàtic al Llevant. En aquell moment els crits del públic van rebentar les grades.

El País, 17-06-2016 (adaptat)

El veneçolà Gustavo Dudamel, de trenta-cinc anys, director artístic de la Filharmònica de Los Ángeles i director musical de l'Orquestra Simfònica Simón Bolívar de Veneçuela, ha entusiasmat el públic del tradicional Concert d'Any Nou de la Filharmònica de Viena. Dudamel ha elegit un programa que ha destacat per l'optimisme i el ritme alegre, amb polques ràpides i despreocupades dels dos Johann Strauss, pare i fill.

Entre les set peces que abans no s'havien interpretat mai en la sala de concerts del Musikverein, s'ha escoltat la polca *Pepita* que Strauss fill va compondre i dedicar a la ballarina Pepita d'Oliva (1830-1871), l'andalusa que va causar furor a Viena l'estiu de 1853.

L'empenta de la batuta de Dudamel ha marcat tant la marxa *Nechledil*, de Franz Lehár, al començament de l'espectacle, com l'obligatòria *Marxa Radetzky*, amb què el concert finalitza cada any amb les rítmiques palmes dels privilegiats assistents.

El Periódico, 1-01-2017 (adaptat)

El trinquet d'Oliva es va omplir per a presenciar la final del trofeu més prestigiós de raspall per equips. El començament de la partida va ser trepidant, amb quinzes disputadíssims que l'encert des del rest dels punters de l'equip roig va decantar el primer joc. Però els blaus no es van adormir i van guanyar el joc següent.

Tot feia pensar que l'equip que aconseguira un joc des del dau tindria molt a dir i, novament, els rojos, amb unes restades impossibles, es van fer amb el segon joc. Els blaus no se sentien còmodes, els punters del seu equip no aconseguien de primeres acabar els quinzes.

Però es van animar i, a partir d'ací, Ricard, molt segur d'ell mateix des de darrere, espentava la pilota amb criteri i encoratjava els seus companys per a començar a ser el gran equip de la final anterior. Així, els blaus aconseguiren un joc del dau i es col·locaren 15-10. A més, es trobaven molt més encertats i eren molt més decisius a l'hora de rematar.

Pilotaveu.com (adaptat)

COMPRENSIÓ ORAL



www.tabarcallibres.com

 **1.** **Escolteu l'àudio amb quatre històries de *Comprimits efervescents*, una sèrie de *podcasts* del periodista Joan Espinosa, i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.**

HISTÒRIES DE L'ALIMENTACIÓ I LA SALUT

1. Abans de la patent de la dentadura postissa...

a) per a substituir les peces dentàries perdudes, es van utilitzar materials com la fusta i el marfil, però també dents humanes.

b) els etruscos tenien una gran habilitat per a fabricar peces dentals, ja que el sucre havia provocat molts casos de càries.

c) com a conseqüència de la batalla de Waterloo va augmentar la demanda de pròtesis dentals per part dels soldats que havien perdut les dents.

2. En la llarga història de les pròtesis dentals...

a) George Washington ja en va tindre unes d'ivori, doloroses i incòmodes.

b) la mateixa tècnica emprada pels etruscos es va mantindre durant tota l'edat mitjana.

c) no va ser fins al segle XIX quan, amb l'aparició de nous materials, es va patentar la dentadura postissa.

3. La llet condensada...

a) encara que la va patentar Gail Borden, va ser una troballa que va compartir amb dos persones més.

b) es va aconseguir perquè primer van afegir sucre a la llet, després la van tractar com si fóra un suc concentrat i, finalment, la van deshidratar.

c) s'aconseguí en un procediment de tres passos: es va deshidratar la llet, s'hi afegí sucre i, finalment, s'aplicà una tècnica que ja coneixien els quàquers.

4. Gail Borden...

a) és el fundador de la marca més antiga d'un producte d'alimentació que encara es distribueix comercialment.

b) va ser també el creador dels bombons, i amb la llet condensada va fer possible el *dulce de leche* argentí.

c) va impulsar mesures higièniques en les granges de producció lletera, com ara que s'esterilitzaren les quadres de vaques i que es netejaren els poals amb què es transportava la llet.

5. Digueu si les afirmacions següents són verdaderes o falses.

	V	F
a. La sacarina es va trobar de manera casual quan un tècnic manipulava en un laboratori químic un tipus determinat de fulla.		
b. En els anys setanta es va demostrar que la sacarina tenia efectes cancerígens.		
c. La malaltia de les vaques boges no va ser cap novetat: hi ha documentació de l'existència d'aquesta fa més de mil cinc-cents anys.		
d. La malaltia de Creutzfeldt-Jakob va afectar més de quatre milions i mig de vaques britàniques.		
e. En l'actualitat, la Unió Europea encara no ha suspés la prohibició de subministrar pinsos d'origen animal al bestiar.		



COMPRENSIÓ ESCRITA

1. Llegiu l'article següent sobre l'alimentació i responeu a les preguntes que hi ha a continuació.

TORNEM ALS SABORS NATURALS!

El concepte de menjar és diferent per a una persona vegetariana, una macrobiòtica o una que no es prive de res. Cada u de nosaltres té una idea distinta de l'alimentació.

Amb el pas dels segles, les persones hem restringit notablement la diversitat d'animals i vegetals que consumien els nostres avantpassats caçadors i recol·lectors del paleolític. José Enrique Campillo, professor de Fisiologia en la Universitat d'Extremadura i expert en nutrició, afirma que som fills de la fam, ja que la nostra espècie es va haver d'adaptar a milers d'anys de penúria alimentària. Així és com vam experimentar una mutació i vam adquirir el genotip estalviador. Uns gens que, actualment, en una època d'abundància permanent, poden ser els responsables de l'obesitat i d'altres malalties de l'opulència, però que no actuarien si no férem vida sedentària ni menjàrem el que no toca ni quan no toca.

La primera transformació va succeir en el neolític, quan es van configurar l'agricultura i la ramaderia. En aquell període es van seleccionar algunes plantes que es podien cultivar i alguns animals que es deixaven domesticar. A partir de la revolució industrial la selecció es va fer molt més estreta. En l'actualitat tenim monocultius intensius, agroquímics, additius i aliments transgènics.

En els últims trenta-cinc anys els supermercats han triplicat l'oferta de productes, però es tracta d'una varietat real o fictícia? Els passadissos d'aquests grans establiments són autèntics laberints d'aliments processats i envasats, elaborats amb poques matèries primeres, abús de refinats, greixos poc naturals o de baixa qualitat, que contenen molts afegits que no ens beneficien gens (sucre, sal, proteïna de la llet, soja, additius, conservants, etc.). Podem dir que són comestibles, però no tenim la seguretat que es tracte d'aliments.

La globalització ha fet que coexistisquen comunitats desnodrides i societats sobrealimentades amb les malalties consegüents: obesitat, diabetis, hipertensió, ateroesclerosi. Tindre menjar disponible vint-i-quatre hores al dia i fer una vida sedentària és una mala combinació.

Què hem de menjar per a estar sans? Segons Michael Pollan, la solució és menjar, sobretot, plantes. El menjar més saludable són els aliments naturals i que podem consumir tal qual, amb poques transformacions o coccions suaus. Es tracta de verdura, hortalisses, fruita, tubercles, llegums, llavors, fruita seca, cereals integrals, lactis, ous, peix i carn. Si consumim productes de temporada, anem variant la verdura i la fruita de cada estació, les quals aporten els nutrients que necessitem en cada època de l'any; però el fet de tindre disponibles tot l'any verdura i fruita produïdes a l'altra part del món, fa que la noció d'estacionalitat s'haja perdut.

Per a Pollan, professor de la Universitat de Berkeley, durant la major part de la història, la humanitat ha resolt què menjar sense l'assessorament d'experts. Ara, en canvi, no en tenim ni idea. Prioritzem els macronutrients, els micronutrients, seguim alguna dieta específica, ens atrauen els aliments de moda, etc., sense considerar la mala qualitat dels productes, els transgènics, els metalls pesats i els tecnicismes incomprensibles de les etiquetes dels productes envasats. Què hem perdut pel camí? Cultura alimentària, tradició i, sobretot, intuïció i sentit comú.

En la nostra societat, els adults consumim uns cinquanta productes diferents a la setmana, però els adolescents no arriben a vint. En determinades tribus caçadores i recol·lectores actuals, com els aborígens australians, la varietat se situa en dos-centes quaranta plantes i cent vint animals.

L'aparició de l'estudi de la nutrició, les investigacions científiques i la influència de la indústria alimentària a través de la publicitat han complicat encara més el fet de saber què s'ha de menjar, perquè es parla més de nutrients que no d'aliments. Com diu Michael Pollan, s'ha creat una gran complexitat sobre una qüestió molt senzilla.

COMPRENSIÓ ESCRITA

Algunes de les seues recomanacions són:

- **No menjaré davant de l'ordinador. Ni en el cotxe. Ni dret. Ni de les mil i una maneres diferents que puc arribar a inventar-me. I sempre que puga ho faré en companyia (ep!, el mòbil no compta com a companyia).**
- **No menjaré pel sol fet de menjar, com una mera rutina. Menge per estar sa.**
- **Compraré menjar de veritat. Res de preparats que no sé realment què contenen, que els han creat en un laboratori, i que no s'han produït en un hort. No menjaré res que la meua àvia no reconeixeria com a menjar.**
- **Evitaré els productes alimentaris que afirmen tindre propietats saludables.**



- **La meua cadena alimentària inclourà dos atributs bàsics: tradició i ecologia.**

Lluca Rullan, etselquemenges.cat (adaptat)

1. **L'objectiu de l'autor del text és...**
   a) reflexionar sobre els hàbits alimentaris i millorar la conducta nutritiva.
   b) explicar per què és preferible consumir productes de temporada.
   c) potenciar el gust pels aliments naturals.
2. **L'obesitat i les malalties derivades són degudes a...**
   a) el gen estalviador que va desenrotllar la nostra espècie en èpoques de fam.
   b) la globalització.
   c) la vida sedentària i la ingesta constant d'aliments.
3. **La noció d'estacionalitat s'ha arribat a perdre, perquè...**
   a) menjar només fruita i verdura de temporada resulta monòton.
   b) podem menjar fruita i verdura de qualsevol part del món en qualsevol moment.
   c) la fruita i la verdura transgèniques estan més ben adaptades per al transport.
4. **La qüestió del menjar s'ha complicat molt perquè...**
   a) es parla molt d'aliments i molt poc de nutrients.
   b) la gent no segueix les recomanacions d'un expert com Pollan.
   c) hi ha tanta informació nutricional que els consumidors s'han desorientat.

	V	F
5. Pollan opina que els nutrients molt transformats alimenten millor.		
6. En les comunitats desnodrides també hi ha molts casos de diabetis, hipertensió i ateroesclerosi, perquè són malalties molt comunes.		
7. Fa la impressió que en el transcurs de poques generacions hem perdut el criteri sobre una alimentació tradicional, correcta i variada.		
8. Alimentar-se bé no és tan complicat.		
9. La dieta d'un adolescent és més variada que la d'una persona major.		
10. En els productes naturals autènticament saludables no cal afirmar aquesta propietat.		

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

LES CONSONANTS NASALS

Les consonants nasals —bilabials *m*, alveolars *n* i palatals *ny*— corresponen als sons sonors [m], [n] i [ɲ]. En la producció dels sons nasals hi ha una oclusió momentània de l'aire retingut en la cavitat bucal i, en alliberar-se, una part de l'aire ix per la cavitat bucal i la resta pel nas.

La pronúncia de les consonants *m* i *n* no té dificultat a l'inici de paraula o de síl·laba (*poma*, *pena*; *bomba*, *canvi*), però a final de paraula, concretament la *m* i la *ny*, seguides o no d'una altra consonant, poden ser difícils de pronunciar per a persones no valencianoparlants.

1. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació de les grafies *m* i *ny*. Llegiu-les després.

colom	flam	teníem	legítim	llegum	òptim
companys	encisams	grams	alemany	terrenys	coixim-coixam

La *n* i la *m* també es presenten sovint duplicades (*nn*, *mm*) en mots com ara *innocent* o *emmalaltir*. En aquest cas, a la pràctica, és quasi impossible la pronúncia completa dels dos sons, però sí que es pot allargar un poc la *n* o la *m*, especialment per a diferenciar parelles de paraules com ara *analista* ('que fa anàlisis') i *annalista* ('que escriu annals'), *conat* ('inici d'una acció') i *connat* ('unit a un altre per naixement'), *suma* ('adició') i *summa* ('compendi').

2. Llegiu en veu alta les paraules següents. Fixeu-vos en la pronunciació dels grups *mm* i *nn*.

emmagatzemar	commemorar	immaculat	imminent	immune	primmirat
connatural	ennegrir	ennuvolar	innat	innocu	perenne

L'aplec *tm* es pronuncia com a [dm] en *atmosfera* [admosféɾa] o com a [mm] en *brillantment* [bɾiʎámment] o com a [m] en *setmana* [semána]. El grup *tn* es pronuncia com a [dn] en *ètnic* [ɛdnik] o com a [nn] en *cotna* [kónna].

3. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació dels grups *tm* i *tn*. Llegiu-les després.

aritmètica	algoritme	freqüentment	ritme	sotmetre	setmana
etnòleg	ètnia	Vietnam	pitnegre	cotna	reguitnar

LES CONSONANTS LATERALS

Les consonants laterals —alveolars *l* i palatals *ll*— també corresponen a sons sonors [l] i [ʎ]. Aquestes consonants es produeixen pel contacte de la llengua amb els alvèols dentals [l] o amb el paladar [ʎ], de manera que l'aire ix pels dos canals laterals que es formen. A l'hora de pronunciar adequadament les consonants laterals, i d'acord amb la pronunciació estàndard, cal tindre en compte les realitzacions següents:

La ele geminada (*l·l*) es pronuncia generalment com una ele simple [l]. La pronunciació com a *ele* duplicada [l+l] només té lloc en pronúncies emfàtiques i en registres molt formals.

4. Llegiu en veu alta les paraules següents. Fixeu-vos en la pronunciació pronunciació de la *ele* geminada.

al·lèrgia	il·legal	aquarel·la	cavil·lar	col·legi	col·laborar
goril·la	flagel·lar	mil·lèsim	ombrel·la	pel·lícula	tranquil·la

El grup *tl* de *ametla* o *motle* es pronuncia generalment com a una ele doble [l+l]. Però també es pronuncia [dl] en paraules d'origen culte com *atles* o *atlàntic.*

5. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació del dígraf *tl*. Llegiu-les després.

ametla	motle	batle	guatla	titla	espatla	betlem
atlant	atlàntic	atles	atleta	hitlerià	decatló	triatló

Tal com es pronuncia la [ʎ] en *llop*, *cella* o *brull*, es pronuncia també el grup *tll* de *bitllet* o *rotllo* i com a [ʎʎ] en *espatlla* o *batlle.*

6. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació del dígraf *tll*. Llegiu-les després.

bitllar	bitllet	ratllar	butlletí	subratllar	butllofa	desenrotllar
motlle	motllura	ametlla	bitllo-bitllo	butlla	rutllar	vetllar

En el registre estàndard, és inacceptable la pronunciació de la palatal *ll* com a semivocal [j]; és a dir, *lluna*, pronunciat [júna] i no [ʎúna]; *palla*, pronunciat [pája], i no [páʎa]; *castell*, pronunciat [kastéj], i no [kastéʎ].

Per a assegurar-se de pronunciar bé la palatal [ʎ] la llengua ha de plegar-se i entrar en contacte amb la part superior del paladar. No s'ha de retirar la llengua de la posició mentre no comence a eixir l'aire.

7. Escolteu les paraules següents i fixeu-vos en la pronunciació del dígraf *ll*. Llegiu-les després.

llana	llorer	callar	pellofa	conill	penell	coll

LES LLETRES *M*, *N* I EL DÍGRAF *NY*

En posició inicial de mot i de síl·laba, les grafies que representen consonants nasals no presenten cap problema, però a final de síl·laba i de mot es poden produir confusions i vacil·lacions per causa de la pronúncia o per influència del castellà.

GRAFIA	POSICIÓ	EXEMPLES
m	A principi, enmig i a final de mot	*malalt, meu; dimoni, gimcana, premi; betum, rom; Adam, Guillem, Joaquim, Samsó; Benidorm, Betlem, Jerusalem*
	Davant de **b**, **p**, **m**	*arbre, tomba; campionat, temps; immadur, Immaculada*
	Prefixos **con-**, **en-**, **in** + **m**	*commemorar, emmagatzemar, immòbil*
	Començats per **amfi-** i **circum-**	*amfibi, amfitrió; circumspecte, circumstància, circumval·lació*
	Cultismes amb **-mpt-**, **-mpc-**	*redemptor, símptoma, temptar, exempció, presumpció*
	Altres casos	*empremta, tramvia, triumvirat, premsa, somriure*
n	Davant de **v**	*canvi, enveja, envoltar, invulnerable, minva*
	Compostos i prefixats (**ben-**, **con-**, **en-**, **in-**, **gran-**, **tan-**)	*benmereixent, benparlat; confabular, confessar; enfarinar, enmig; infermeria, inflar; granment; tanmateix*
ny	Qualsevol posició: a principi, enmig i a final de mot	*nyap, nyonya; cigonya, codonyat; estrany, parany; Domenyo, Penyagolosa*

- Cal diferenciar les paraules *compte* ('càlcul'), *comte* ('títol nobiliari') i *conte* ('narració').
- Alguns mots presenten *m* davant de *f*: *àmfora, càmfora, limfa, nimfa, pamflet, paranimf, simfonia, triomfar*; *Memfis*; però també n'hi ha que tenen n abans de *f*: *fanfàrria, fanfarró*.
- S'escriuen amb *n* els topònims i l'antropònim següents: *Peníscola, Canberra, Istanbul*; *Gutenberg*.

Paral·lelisme entre *ny* i 'ñ'

Sol haver-hi un paral·lelisme entre les grafies *ny* i 'ñ' en paraules amb una etimologia comuna en les dos llengües (*any*, 'año'; *castanya*, 'castaña'; *pinya*, 'piña'), però no sempre hi ha correspondència entre aquestes grafies, com es pot comprovar en els exemples següents:

VALENCIÀ		CASTELLÀ	
Amb *ny*	*afany, alemany, desdeny, enginyer, estany, guany, guanyar, juny, menys, refrany, terreny, tonyina, vergonya*	Sense 'ñ'	afán, alemán, desdén, ingeniero, estanque, ganancia, ganar, junio, menos, refrán, terreno, atún, vergüenza
Sense *ny*	*cànem, canonada, canó, escó, somiar, ungla*	Amb 'ñ'	cáñamo, cañería, cañón, escaño, soñar, uña

Les consonants nasals geminades

Hi ha una sèrie de duplicacions que convé tindre en compte.

nn	*annals, annex, bienni,* (i *sexenni, mil·leni,* etc.), *cànnabis, connectar, innocent, mannà, tarannà*; *Anna, Susanna*; *Ravenna*
mm	*gamma, gemma, immens, primmirat, summe*; *Emma, Emmanuel*
mn	*condemna, gimnàstica, indemnitzar, somnàmbul, somni*; *mnemotècnic*
tm	*logaritme, ritmar, urgentment*
tn	*cotna, ètnia, etnòloga*

8. Completeu les oracions següents amb paraules que discrepen ortogràficament del castellà.

a) Ara, a banda del bus i del metro, també hi ha ________________, malgrat haver estat suprimits feia dècades.

b) La ________________ roja és un peix que es troba al caire de l'extinció en la Mediterrània.

c) Cèsar, Pompeu i Licini Cras formaren el Primer ________________ a Roma.

d) A l'arribada de la primavera, posàrem boletes de ________________ a la roba d'hivern.

e) Xostakóvitx tingué problemes amb el règim soviètic a causa de la «Quarta ________________ en do menor».

f) Va restar ________________, com una estàtua, durant una estona, contemplant el cel ennuvolat.

g) No m'agrada veure les notícies per la televisió, preferisc llegir-les en la ________________.

h) Tolstoi, membre de la noblesa russa, era ________________ i va escriure llibres de gran valor literari.

9. Elegiu l'opció més adequada de les que hi ha entre parèntesis per a completar cada oració.

a) Aquell ____________ (*canvi/cambi*) sobtat va ser tot un ____________ (*síntoma/símptoma*).
b) Hui es ____________ (*conmemora/commemora*) el ____________ (*trionf/triomf*) de l'equip.
c) Napoleó i el teorema de la ____________ (*circumferència/circunferència*).
d) Aquesta persona tan ____________ (*benparlada/bemparlada*) ve de molt ____________ (*lluny/llunt*).
e) En acabant de dinar va menjar un ____________ (*flan/flam*) i una copeta de ____________ (*rom/ron*).
f) Els bussos van trobar ____________ (*ànfores/àmfores*) i figures en forma de ____________ (*nimfa/ninfa*).
g) El van ____________ (*condemnar/comdemnar*) a pagar una ____________ (*idemnització/indemnització*).
h) Va esbossar un ____________ (*sonriure/somriure*) en escoltar el ____________ (*refran/refrany*).
i) La corona va quedar sense successor perquè no hi havia cap hereu legítim del ____________ (*tro/tron*).
j) Hi ha hagut un ____________ (*connat/conat*) d'incendi en la serra Calderona.
k) ____________ (*enmig/emmig*) de la cuina ____________ (*enfarinava/emfarinava*) la carn.
l) La paraula ____________ (*bienni/bieni*) ____________ (*rima/ritma*) amb el mot geni.

10. Completeu les paraules següents i a continuació escriviu una oració que les incloga totes.

empe___orar • so___i • Pe___íscola • afa___

____

____

11. Completeu les paraules següents amb la grafia que falta i relacioneu-les amb les definicions corresponents.

para___ • ca___onada • codo___at • esta___ • pa___flet • rede___ció
càne___ • ___ora • empre___ta • a___fiteatre • ima___ • su___a

a) Pimentó roig assecat. ____________
b) Planta, de tija erecta, de fulles grans i d'olor penetrant. ____________
c) Massa d'aigua de poca extensió, acumulada en una depressió del terreny. ____________
d) Imprés, d'una o de poques pàgines i de difusió clandestina. ____________
e) Tub o conducte destinat a la conducció o a la distribució de fluids. ____________
f) Cos que té la propietat d'atraure el ferro. ____________
g) Marca que deixa un cos, per pressió, sobre un cos més bla. ____________
h) Trampa, artifici, engany. ____________
i) Confitura. ____________
j) Recopilació de totes les parts d'una ciència. ____________
k) Conjunt de seients col·locats en les grades. ____________
l) Alliberament moral. ____________

LA LLETRA *L*, LES LLETRES COMPOSTES *L·L*, *TL* I *TLL* I EL DÍGRAF *LL*

ORTOGRAFIA DE LA *L* INICIAL

Una gran part de les paraules que en llatí començaven per *l* ara es pronuncien i s'escriuen amb *ll* (LUPU > llop, LEPORE > llebre, LITERA > lletra). Però en els cultismes, generalment, s'ha mantingut la *l*: *labial, laboral, làctic, làmina, legal, legislar, legítim, lent, liberal, lícit, línia, lingüista, lira, literatura, litre, lògic, lumínic, lunar* (adj.), etc.; i derivats. Tanmateix, s'escriuen amb *ll motxilla, porcellana* (o *porcelana*), *rellotge, xandall.*

ORTOGRAFIA DEL DÍGRAF *LL*

Aquesta grafia és molt abundant i es troba en qualsevol posició de paraula.

A l'inici de mot	*llac, llebre, llinassa, lloma, llúpol; Llorenç, Lluís; Llombai, Llíria*
Enmig de mot	*alletar, allunyar, bollit; Guillem; Agullent, Callosa*
A final de mot	*almirall, bidell, espill, fenoll, rull; Forcall, Massamagrell*

ORTOGRAFIA DE LA ELE GEMINADA (*L·L*)

Algunes paraules d'origen culte, procedents del llatí i d'altres llengües, s'escriuen amb la grafia *l·l*, encara que, a la pràctica, la pronúncia geminada (duplicada) s'ha perdut, fet que sol comportar dubtes i vacil·lacions ortogràfiques. Per això, convé recordar les orientacions següents:

Comencen per	**al-**	*al·legar, al·lèrgia, al·licient, al·locució, al·lucinació, al·lusió, al·luvió*
	il-	*il·legible, il·lés, il·legal, il·lícit, il·luminar, il·lús, il·lustre*
	col-	*col·lega, col·lapse, col·lecció, col·legial, col·lidir, col·liri*
	gal-	*gal·licisme, Gal·les, Gàl·lia* (però *gallec, Galícia*)
	cal-	*cal·ligrafia, cal·ligràfic, cal·ligrama*
	sil-	*síl·laba, sil·labari, sil·lepsi, sil·logisme*
	mil-	*mil·lèsim, mil·lenari, mil·ligram, mil·límetre* (però *miler, milió*)
Acaben per	**-el·la**	*aquarel·la, caravel·la, cel·la, damisel·la, mortadel·la, novel·la, parcel·la, passarel·la*
	-el·lar	*apel·lar, estel·lar, interpel·lar*
	-el·lir	*expel·lir, compel·lir, impel·lir, repel·lir*
	-il·la	*clorofil·la, goril·la, pupil·la, tranquil·la, til·la*
	-il·lar	*cavil·lar, destil·lar, maxil·lar, oscil·lar*; però *mutilar*

- També s'escriuen amb *l·l* alguns noms propis, generalment d'origen grec o llatí (*Apol·lo, Aquil·les, Avel·lí, Marcel·la, Camil·la; Brussel·les, Compostel·la*).
- Així mateix, s'escriuen amb l·l alguns mots relacionats amb paraules amb *ll* final o medial: *aixella*: *axil·la*, *all*: *al·liaci*, *cabell*: *capil·lar*, *cancell*: *cancel·lar*, *cervell*: *cerebel·lós*, *corall*: *coral·lí*, *cristall*: *cristal·lí*, *fallar*: *infal·lible*, *flagell*: *flagel·lar*, *metall*: *metàl·lic*, *moll*: *mol·lície*, *palla*: *pàl·lid*, *pell*: *pel·lícula* (però *fill*: *filial*); etc.
- Cal destacar un grup de paraules que s'escriuen amb *l·l* no compreses en cap dels grups anteriors: *al·leluia* (no hi ha prefix *al-*), *bèl·lic, bel·ligerant, cèl·lula, circumval·lació, ciríl·lic, constel·lació, corol·la, el·lipse, fal·làcia, idil·li, hel·lènic, instal·lar, intel·lecte, intel·ligent, libèl·lula, maxil·lar, medul·la, mol·lusc, nul·la, nul·litat, ombrel·la, paral·lel, paral·lelogram, penicil·lina, pol·len, pol·lució, pol·luir, rebel·lió, satèl·lit, sol·licitar, violoncel·lista*, etc.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

- Una sèrie de mots que s'escriuen amb *l* apareixen, de vegades, escrits erròniament amb *l·l*: *aleatori, alimentar, alopècia, alumini, anhelar, candela, celebrar, colador, colesterol, dòlar, elaborar, elèctric, elegir, elidir, espavilar, esquela, exili, galàxia, mutilar, pamela, profilaxi, selecció, solució, tequila, tutela*; *la Ilíada*, i derivats: *alimentació, aluminosi, elaboració, elecció, seleccionar, solucionar*, etc.
- Cal distingir les paraules *anul·lar* ('fer nul') de *anular* ('que té forma d'anell'); *rebel·lar-se* ('sublevar-se') de *revelar* (un secret, una fotografia); *vil·la* ('casa d'estiueig') de *vila* ('població').

Paraules amb *tl* o *tll*

Hi ha un grup de paraules que, segons els parlars, poden ser amb *tl* o *tll*, encara que la pronúncia habitual en valencià és amb *tl*: *ametla/ametlla, batle/batlle, butla/butlla, espatla/espatlla, guatla/guatlla, motle/motlle, rutlar/rutllar, titlar/titllar, vetla/vetlla*, i derivats: *motlura/motllura, revetla/revetlla*, etc.

Els mots següents, però, solament admeten la forma amb *tl*: *atlàntic, atles, atleta*; i derivats: *transatlàntic, atletisme*, etc.

En canvi, hi ha uns quants mots que s'escriuen amb *tll* i no amb *tl*: *bitllet, butlletí, ratllar, rotllo*; i derivats: *bitlletera, enrotllar, ratllador, subratllar*, etc.

12. Completeu les paraules següents i classifiqueu-les en el quadre corresponent.

co___ador • profi___axi • se___eccionar • e___íptic • ga___àctic • co___ateral
e___èctric • idi___i • mo___usc • a___opècia • exi___i • muti___ar • a___umini • po___uir

S'ESCRIUEN AMB L·L	S'ESCRIUEN AMB L

13. Elegiu l'opció més adequada de les que hi ha entre parèntesis per a completar cada oració.

a) S'ha comprat una ________ (*vila/vil·la*) molt luxosa als afores de la ________ (*vil·la/vila*).
b) M'ha telefonat un ________ (*colega/col·lega*) de ________ (*Galícia/Gal·lícia*).
c) El ________ (*violoncellista/violoncel·lista*) treia un so ________ (*cristallí/cristal·lí*).
d) La ________ (*labor/llavor*) que exercia era ________ (*lícita/llícita*).
e) A ________ (*Camila/Camil·la*) li agrada la ________ (*porcellana/porcel·lana*).
f) S'ha trencat el dit ________ (*anular/anul·lar*) de la mà dreta.
g) El ________ (*mil·ligram/miligram*) és la ________ (*milèsima/mil·lèsima*) part del gram.
h) La ________ (*solució/sol·lució*) va ser un trasplantament de ________ (*médula/medul·la*) òssia.
i) Formem part dels països no ________ (*bel·ligerants/beligerants*).
j) El treballador es va ________ (*rebel·lar/revelar*) contra el seu cap.

14. **Completeteu les oracions següents amb les paraules adequades. Totes les respostes contenen grafies laterals.**

a) Gràcies al seu ____________ l'ésser humà pot comprendre.

b) Cristòfol Colom va partir cap a Amèrica amb tres ____________.

c) El biòleg escocés Alexander Fleming va descobrir la ____________.

d) Va prendre una infusió de ____________ perquè es trobava ____________.

e) En aquella ____________ de Mèxic fabricaven un ____________ excel·lent.

f) En el llibre de música de Lluís Milà hi ha una ____________ que representa Orfeu tocant la ____________.

g) Quan ve la floració se m'irriten els ulls i esternude a causa d'una ____________ al pol·len.

h) Al final, Enric no volia crear més mal ____________ en la reunió i se n'anà.

15. **Escriu una paraula amb *l·l* de la mateixa família que cadascun dels mots següents amb *ll*.**

nul	____________	metall	____________	cabell	____________
fallar	____________	all	____________	cervell	____________
pell	____________	corall	____________	cancell	____________

16. **Corregiu els errors que detecteu en les oracions següents.**

a) La nostra constel·lació té forma d'elipse.

b) A les guatlles els agrada criar en les zones on es conrea el blat.

c) Tot dependrà de les variables al·leatòries.

d) El mes lunar està mesurat per les revolucions de la Lluna.

e) Apol·lo va fer al·lusió a l'oli de linassa.

f) Van confiscar un miler de col·liris il·legals.

g) El sil·logisme és un raonament que consta de tres proposicions.

h) Al·leluia! L'aficionat alçava l'ombrela amb l'escut per celebrar la victòria.

i) El llamàntol, el llagostí, la llissa, el llobarro, el lluç i el llenguado són espècies marines.

j) El moscatel i la mistela són molt similars.

17. **Escriviu una oració que incloga les tres paraules de cada sèrie. Primer completeu-les.**

a) ___anterna • ___òbrec • parpe___a

____

b) ___enti___es • mi___ionari • po___iol

____

c) carte___era • A___gèria • humi___iant

____

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

MORFOSINTAXI

LES PERÍFRASIS VERBALS

Les perífrasis verbals són construccions formades per dos verbs, enllaçats o no per una preposició, que expressen una idea verbal única. El primer verb de la perífrasi, l'auxiliar, es conjuga; el segon verb, el principal, aporta el significat lèxic. Així, en *Hem de tancar bé les portes*; *Cal revisar els frens del cotxe*; els verbs *haver* i *caldre* funcionen com a auxiliars, i *tancar* i *revisar*, com a verbs principals.

Les perífrasis d'obligació

Per a expressar l'obligació s'usen les construccions següents:

VALOR	ESTRUCTURA	EXEMPLES
PERSONAL	**Haver de + infinitiu**	*Has d'anar a la botiga.*
IMPERSONAL	**Haver-se de + infinitiu**	*S'ha d'invertir més.*
PERSONAL	**Caldre + que + oració en subjuntiu**	*Cal que vages al mercat.*
IMPERSONAL	**Caldre + infinitiu**	*Cal treballar millor.*

- En la perífrasi d'obligació, el verb *haver* pot anar en qualsevol temps (*Hauríeu de fer més cas*; *Va haver de vindre la policia*; *Haguérem de córrer per fugir dels gossos*; *Haureu de torcar la pols dels mobles*; *Hem hagut de reparar la llavadora*; *Que haja de fer-ho jo no m'agrada gens*).
- També es pot expressar l'obligació amb la construcció "*ser necessari/menester* + infinitiu" o "*ser necessari/menester* + *que* + verb en subjuntiu" (*És necessari/menester revisar / que revises el document ara mateix*). En canvi la construcció *ser precís* no s'utilitza en els àmbits formals.
- Es consideren inacceptables els calcs següents del castellà: **tindre que*, **haver-hi que*, **deure* (*de*): **Tens que anar a la botiga*; **Hi ha que invertir més*; **Deus d'anar al mercat.*
- La perífrasi *tindre de* és acceptable, però no s'usa en els àmbits formals.

Les perífrasis de probabilitat

Per a expressar la probabilitat, la possibilitat o el dubte hi ha les construccions següents:

ESTRUCTURA	EXEMPLES
Deure + infinitiu (el verb *deure* en present o en passat)	*Son pare deu tindre una cinquantena d'anys.* *Devien ser molt rics, perquè gastaven una barbaritat.*

També es poden usar les estructures següents:

Adverbi de probabilitat (*potser*, *probablement*, etc.) + **verb en indicatiu**	*Son pare deu tindre una cinquantena d'anys.* *Devien ser molt rics, perquè gastaven una barbaritat.*
Poder ser que + verb en subjuntiu	*Pot ser que compre el vi que em digueres.*
Ser + probable/possible + que + oració en subjuntiu	*És probable que aconseguisca el càrrec.*
Poder + infinitiu	*Pot ploure, si continua el vent de llevant.*

- No és correcte intercalar la preposició *de* entre el verb *deure* i l'infinitiu (*Fa dies que no contesten, deuen estar de viatge*, i no **Fa dies que no contesten, deuen d'estar de viatge*).
- No s'ha d'utilitzar la paraula *igual* com a adverbi de probabilitat (*No sé qui durà el xiquet a escola, potser l'has de dur tu*, i no **No sé qui durà el xiquet a escola, igual l'has de dur tu*).
- Recordeu que en registres formals s'ha d'evitar el futur i el condicional per a expressar probabilitat (*Deuen ser les dotze*, i no **Seran les dotze*; *Devien ser els pares*, i no **Serien els pares*).

Les perífrasis d'imminència

Per a expressar que una acció està a punt de realitzar-se, cal usar les construccions següents:

ESTRUCTURA	EXEMPLES
Estar a punt de + **infinitiu**	*Els convidats estan a punt de vindre.* *L'aigua està a punt de bullir.*
Anar a + **infinitiu** (el verb *anar* conjugat en imperfet)	*Anava a telefonar-te fa un moment.* *Semblava que anara a plorar, però de sobte començà a riure.*

- En la perífrasi "*anar a* + infinitiu" en passat indica que l'acció no va arribar a realitzar-se: *Quan anava a entrar en la dutxa va sonar el mòbil.*
- En canvi, no s'ha d'usar en present amb valor de futur (**Vaig a contar-vos el que m'ha passat*), una construcció que la nostra llengua evita per la possibilitat de confusió amb el passat perifràstic. En aquest cas, cal utilitzar el verb principal en futur o en present, sovint introduït per l'adverbi *ara* (*Ara vos contaré/conte el que m'ha passat*).
- Ara bé, la construcció *anar a* sí que és correcta en present quan no hi ha perífrasi i el verb *anar* és un verb principal que expressa moviment o desplaçament físic (*Toquen a la porta, vaig a veure qui és*).
- S'ha d'evitar l'expressió **anem a veure*, calc del castellà 'vamos a ver' (*A veure, què deies?*, i no **Anem a veure, què deies?*).

1. Elegiu l'opció més adequada de les que hi ha entre parèntesis per a completar cada oració.

a) Demà mateix ______________ (*he de portar / tinc que portar*) el cotxe a la revisió.

b) Els veïns tenen la bústia plena, ______________ (*se n'han d'haver / se'n deuen haver*) anat de vacances.

c) ______________ (*Anem a veure / A veure*), explica't millor, perquè no t'entenc.

d) Hem quedat ací, però no apareix; ______________ (*deu ser / deu de ser*) que s'ha perdut.

e) ______________ (*Cal que vages / És precís anar*) a la residència.

f) El cap de setmana que ve ______________ (*pot ser que faça / pot ser faig*) la paella.

g) Quan tinga ganes ______________ (*vaig a anar-me'n / me n'aniré*) a passejar.

h) —Saps qui ha trencat la tassa? —No sé, ______________ (*igual/potser*) ho ha fet Adela.

i) ______________ (*Hi ha que servir / És necessari servir*) les comandes abans de divendres.

j) ______________ (*Ara vos contaré / Vaig a contar-vos*) una cosa graciosa que em passà ahir.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

2. **A continuació hi ha sis parelles d'oracions. Partiu de la primera per a completar la segona. El resultat ha d'expressar una perífrasi d'obligació, probabilitat o imminència.**

a) Com puc eixir d'ací?
Si vols eixir d'ací ______________ per la porta de l'esquerra.

b) Ens agradaria comprar aquella casa de la muntaya.
Realment, si voleu comprar la casa ______________ estalviar.

c) Josep no va acudir a la reunió d'ahir.
No va acudir-hi perquè ______________ malalt.

d) Estava molt commogut per allò que li van dir.
Ja ho crec, fins i tot pareixia que ______________ plorar.

e) Connectes l'ordinador o no?
______________ ara mateix.

f) Vols dedicar-te a la política?
Aleshores, tin en compte que ______________ parlar bé en públic.



3. **Corregiu les incorreccions de les oracions següents, només si cal.**

a) És necessari que compres llonganisses.
b) Deuries d'explicar-me què ha passat.
c) Hi ha que sentir sempre el mateix sermó?
d) Aquell any degueren morir moltes persones.
e) Segurament arribaré tard al convit.
f) Igual plou. Mira quins núvols!
g) Seria aquest xef el que va impartir el curs de cuina?
h) Anava a dutxar-me, quan va tocar el carter.
i) Què vas a dir-li quan el veges?
j) Amb el premi que m'ha tocat vaig a comprar-me un cotxe.

4. **Expresseu la probabilitat formant oracions amb els elements que es donen a continuació.**

a) vosaltres – ballar tant – cansats

____

b) tu – tardar – lluny d'ací – caminar

____

c) les concursants – gastar molt – guanyar

____

d) els forners – furgoneta nova – repartir pa

____

LES PREPOSICIONS

Les preposicions són paraules, morfològicament invariables, que estableixen una relació de dependència o subordinació entre dos elements sintàctics: un element anterior i un element posterior subordinat (anomenat 'terme de la preposició') precedit per la preposició. Així, en l'expressió *jugar a pilota* la preposició *a* estableix una relació prepositiva entre el verb *jugar* i l'element subordinat *pilota*.

Classificació

No és fàcil precisar el nombre exacte de preposicions, ja que, a més de les preposicions pròpiament dites, hi ha també grups de paraules provinents d'adverbis de lloc, gerundis, participis i altres mots acompanyats d'una o més preposicions que fan la funció de preposició. En aquest darrer cas s'anomenen locucions preposicionals.

Les preposicions són àtones si no porten accent prosòdic (*a, amb, de, per, per a*) i tòniques, quan porten accent prosòdic propi (*contra, entre, segons, sense, sobre, sota*, etc.).

Les preposicions també es classifiquen en simples i compostes. Són simples si consten d'un sol mot (*a, amb, en*), i compostes quan estan formades per dos (*cap a, per a*), encara que en alguns casos la preposició simple és fruit d'una reducció de la composta (*com a, com*; *fins a, fins*).

Les preposicions i locucions preposicionals més importants són:

PREPOSICIONS
a, amb, barata, cap, cap a, com, com a, contra, de, des de, devers, durant, en, entre, envers, fins, fins a, llevat, malgrat, mitjançant, per, per a, salvat/salvant, segons, sense/sens[1], sobre, sota, ultra, vers, vora

LOCUCIONS PREPOSICIONALS
a causa de, a còpia de, a excepció de, a favor de, a força de, a mitjan, a partir de, a través de, abans de, al cap de, al costat de, al llarg de, al peu de, al voltant de, arran de, d'acord amb, de por de, després de, en compte de, en contra de, en virtut de, en vista de, enfront de, entorn de, llevat de, per mitjà de, per por de, per tal de, quant a, tocant a, etc.

No s'ha d'abusar de les locucions preposicionals (*a través de, per mitjà de*, etc.) quan es pot dir simplement *amb* o *per*: *L'he avisat amb una telefonada*, preferible a *L'he avisat per mitjà d'una telefonada*

Coordinació i concurrència de preposicions

Cal evitar la coordinació de preposicions que comparteixen el mateix complement: *Treballa pel poble i per al poble* (i no **Treballa pel i per al poble*).

Així mateix, en registres formals, convé evitar la concurrència de preposicions àtones: *És el segon de bord* (i no **És el segon de a bord*); *Vaig per pa* o *Vaig a comprar pa* (i no **Vaig a pel pa*).

[1] *Sens* és una variant antiga de la preposició *sense* que s'ha conservat només en expressions fixades: habitualment davant del mot *dubte* (*sens dubte*) i, més rarament, davant de *falta, fi, mesura, nombre*, i en el llenguatge jurídic, *perjudici*. *L'ordinador nou és, sens dubte, molt més ràpid que l'anterior*; *L'investigat ha d'acudir, sens falta, al jutjat*; *Protagonitzaren un idil·li sens fi*.

Estudi de les preposicions més habituals

Usos de les preposicions *a* i *en*

Hi ha un gran nombre de situacions que impliquen l'ús de les preposicions *a* o *en* i, també, casos en què es pot optar per l'una o l'altra, indistintament. A més, l'ús de *a* o *en* varia segons els parlars; per tant, es fa difícil concretar una norma vàlida per a tots els casos. A continuació en destaquem només els usos principals o aquells que contrasten, sobretot, amb el castellà.

PREPOSICIÓ A	PREPOSICIÓ EN
Davant de topònims[2], tant si es tracta de situació com direcció: *Viuen a Alacant*; *Demà me n'aniré a Tàrbena.*	Indistintament *a* o *en* davant de *tot*: *Demà s'espera que ploga a/en tota la comarca.*
Precedint l'article definit, especialment amb els noms referits a parts del cos humà, en llocs físics concrets (no figurats) o en contextos de localització molt definida: *M'he fet mal al dit*; *He quedat amb els amics al bar.* Però també és possible usar *en*: *Tinc un mal en el muscle que no em deixa dormir*; *Hem quedat en la porta de l'ajuntament.*	En les designacions de lloc en sentit figurat o abstracte (publicacions, reunions, períodes històrics) és habitual l'ús de la preposició *en*: *Ho vaig llegir en el diari d'ahir*; *un dret recollit en la Constitució*; *S'aprovà en l'assemblea de la setmana passada.*
Tradicionalment, la preposició *a* també s'usa davant de noms de lloc delimitats per als interlocutors (equivalents a topònims) no precedits per l'article, com ara *casa, classe, escola, missa, taula* (entre els més generalitzats); però també *ciutat, comarques, fira, mercat* (o *plaça*), *palau, terra* (entre els menys generalitzats): *Vos esperem a taula*; *Això ho explicaren ahir a classe*; *Estic a casa.*	En referència a un lloc físic precedit per l'article indefinit, demostratius, indefinits, quantitatius, relatius i numerals, és preferible usar *en* i no *a*: *Ernest viu en un pis espaiós*; *Va pescar la truita en aquell riu*; *He treballat en diverses empreses*; *Carme ha viscut en quatre països i en moltes ciutats diferents*; *L'oficina en què treballa es troba en el centre de la ciutat.*
Davant d'un infinitiu depenent d'un verb de règim no es pot usar *en*, ja que només són correctes *a* o *de*: *Insistia a anar d'excursió* (i no **en anar d'excursió*); *Amenacen de retirar-se de les negociacions* (i no **en retirar-se*).	Es pot usar, indistintament, *a* o *en* davant de l'interrogatiu *quin*: *No sé a/en quin poble viu. A/En quin lloc dius que has deixat el mòbil?*; però: *En quin tren has vingut? A quina hora vindràs?*
Cal usar la preposició *a* (i no la conjunció *que*) entre els mots *res, alguna cosa* o un quantitatiu (*poc, molt*, etc.) i un infinitiu: *Que no tens res a fer? Em quedà alguna cosa a dir*; *Aquell individu deixava molt a desitjar.*	Introduint el complement de temps amb sintagmes indefinits i en localitzacions de caràcter duratiu: *Ho acabà en una hora*; *La va conéixer en un període molt difícil de la seua vida*; *En dies de pluja i vent val més no eixir de casa*; *No he fet res de trellat en tot el dia.*
En certes expressions: *a la babalà, a poc a poc, a tothora.*	En certes expressions: *passar en net, en vida de, en virtut de.*

Les construccions *a/en* + infinitiu

Les expressions formades per les preposicions *a* o *en* seguides d'infinitiu són construccions de valor temporal que equivalen a oracions introduïdes per "*quan* + verb conjugat", però presenten matisos diferents:

- La construcció "*en* + infinitiu" presenta una acció de manera puntual, no durativa, i, en general, immediatament anterior a l'expressada pel verb de l'oració principal: *En veure'm va girar la cara* (és a dir, 'Em va veure i, seguidament, va girar la cara'). *En tindre son es gita a dormir* (és a dir, 'Li entra son i, a continuació, es gita a dormir').
- La construcció "*al* + infinitiu", en canvi, té un valor duratiu i indica simultaneïtat, ja que l'acció expressada per l'infinitiu se superposa temporalment a l'expressada per l'oració principal: *Al passar pel carrer es va fixar en la botiga nova* (és a dir, 'Mentre passava pel carrer es va fixar en la botiga nova'); *El castell el veuràs a l'anar pel camí* (és a dir, 'Mentre vages pel camí veuràs el castell').

[2] En canvi, quan el topònim té un valor referencial de caràcter temporal, històric o social, no estrictament locatiu, és preferible l'ús de la preposició *en*: *En l'Europa de les nacions*; *En la Grècia clàssica.*

La preposició *a* davant de complement directe

Generalment, el complement directe no va precedit per la preposició *a*, fins i tot quan el CD designa entitats animades, ja siguen persones o animals: *He tret el gos a passejar*; *Visitaré la meua amiga demà.*

Però hi ha casos en què cal usar la preposició a davant del CD. Són els següents:

- Quan el CD és un pronom fort: *Et buscava a tu, no a elles.*
- Quan el CD es desplaça a l'inici o al final de l'oració i apareix també en forma de pronom feble: *A mon pare el vol tothom* (i no **Mon pare el vol tothom*); *Hui l'he vist, al teu cosí* (i no **Hui l'he vist, el teu cosí*).
- Optativament, davant dels pronoms *tots, totes, tothom, ningú* o *qui*: *Avisa* (*a*) *tothom*; *El cambrer a qui preguntares era molt simpàtic*; (*A*) *qui has saludat?*
- Optativament, davant d'un nom propi de persona no precedit per l'article: *Aviseu* (*a*) *Dolors.*

També convé usar la preposició *a* quan hi pot haver confusió o ambivalència:

- En oracions recíproques i quan hi pot haver ambigüitat entre el subjecte i el CD: *Es miraven l'un a l'altre*; *A la rata perseguia el gat.*
- Quan el CD és el segon terme d'una comparació: *L'estimava més que al seu fill* (i no **L'estimava més que el seu fill*, oració amb un significat diferent de l'anterior).

Les preposicions *de* i *des de*

La preposició *de* (amb la forma elidida *d'* i amb les formes contractes *del, dels*) s'utilitza:

- Per a indicar matèria, origen, autor, espècie, contingut: *casa de fusta, oli d'oliva, essència de vainilla, seda de Tailàndia*; *Ha tornat de París.*
- Per a enllaçar els complements dels noms que tenen a veure amb les percepcions i sensacions la preposició adequada és *de*: *gust de, olor de, pudor de, soroll de, remor de, so de*: *Aquest pastís té gust de canella*; *Sent olor de café*; *Fa pudor de cremat.* No obstant això, el verb *pudir* regeix la preposició *a*: *Pudia a all.*
- Davant de les parts del dia (alternativament es pot canviar per '*a* + article definit'); però no s'ha d'usar per: *Sol passejar una estona de* (o *a la*) *vesprada*, i no **per la vesprada.*
- Després de verbs com ara *parlar, saber, entendre, queixar-se, recordar-se, adonar-se, penedir-se, doldre's, dubtar, oblidar-se, tindre por*: *El mecànic entén de cotxes*; *El iaio s'oblida de tot.*
- Facultativament acompanya certes preposicions que indiquen situació (*davant, darrere, dalt, dins, fora*, etc.): *darrere* (*de*) *l'oficina, damunt* (*de*) *la taula.*

La preposició *de* s'utilitza també en correlació amb el pronom feble *en*, en els casos següents:

- Precedint un substantiu dislocat a la dreta o a l'esquerra i que pronominalitza en el pronom *en*: *Només en necessite dos, de fulls*; *De fulls no en necessitem cap.*
- Precedint un adjectiu referit a un substantiu pronominalitzat per *en*: *Li queden melons? Posa-me'n dos de madurs.*
- Darrere d'alguns quantitatius (vegeu la unitat 4): *Ja tinc prou de pa*; *Ha fet molt d'esport.*
- En determinades oracions d'infinitiu: *Mira de dir-li-ho tranquil·lament*; *Està cansat de fer-ho.*

La preposició composta *des de*, que s'escriu sempre separada, es redueix a *des* quan va davant de la conjunció *que*: *Des d'ací fins a l'estació hi ha tres quilòmetres*; *Des que se n'anà del poble que no l'he vista.*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

La preposició *amb*

La preposició *amb* equival a la preposició 'con' del castellà. Indica, generalment, companyia, contacte, mitjà, acompanyament, instrument: *Anava amb ma mare*; *Fes el treball amb l'ordinador*; *café amb llet*; *arròs amb fesols i naps*.

Per a introduir la paraula que indica mitjà de locomoció o transport, es pot utilitzar *amb* o *en*: *Vindran* (*amb* o *en*) *autobús*; *però vindran a peu, a cavall*.

S'ha d'evitar la construcció "*amb* + infinitiu" amb sentit condicional o concessiu: *Abandonant-se a la beguda no aconseguirà res* (i no **Amb abandonar-se a la beguda, no aconseguirà res*).

L'expressió **poder amb* és incorrecta: *No va poder véncer el rival* (i no **No va poder amb el rival*).

La preposició *fins a*

La preposició composta *fins a* expressa la idea de direcció cap a un terme o límit espacial o temporal i equival a la preposició 'hasta' del castellà. Com a norma general, es pot dir que s'usa la preposició *fins a* precedint determinacions de lloc o de temps quan en una altra construcció paral·lela s'utilitza *a*: *Anirem fins a la plaça = Anirem a la plaça*. Els usos principals de la preposició *fins a* es recullen en la taula següent.

fins a	Assenyala el punt final d'un moviment o recorregut.	*Arribàrem fins a Alboraia caminant*; *Aquest tren continua fins a Nules?*; *Hem anat fins al barri de Sant Roc.*
	Davant d'un infinitiu.	*No hem de parar fins a aconseguir-ho*; *Va treballar fins a esgotar-se completament*; *No deixarem d'investigar fins a resoldre el cas.*
	Davant d'un numeral.	*El xiquet ja sap comptar fins a cent.*
	Davant expressions de límit de temps precedides de l'article.	*La vaga durarà fins al pròxim dijous*; *El termini de matrícula no s'obrirà fins al 3 de juny*; *Fins al setanta d'abril no et lleves un fil.*
	Davant de locucions adverbials que ja porten preposició *a* davant (*al capdavall, a la vora*).	*Va omplir el full fins al capdavall de tot*; *Talleu la tela fins a la vora.*

La preposició composta *fins a*, perd la *a* i es redueix a *fins* en els casos següents:

fins	Davant d'adverbis i sintagmes adverbials de lloc i de temps (*ací, allà; abans, ara, ahir, demà, després; fa poc, més tard*).	*Fins ací arribà la riuada*; *Aneu fins allà. Fins ara no hem sabut res*; *Les obres no començaran fins demà*; *No tornarem fins després de Pasqua*; *No van saber res d'ell fins fa ben poc.*
	Davant del nom dels dies de la setmana (sense determinant).	*Adéu, fins dilluns*; *No ens veurem fins diumenge.*
	Precedint la conjunció *que* (per la caiguda de la preposició).	*No pararem fins que digueu prou*; *No li digues res fins que no t'ho pregunte.*

- Les oracions construïdes amb *des de* es completen amb *fins a*, i les que van introduïdes per *de* es completen amb *a*: *Viatge des de Castelló fins a París* (o *Viatge de Castelló a París*); però no **Viatge de Castelló fins a París.*
- Com a adverbi, s'usa *fins* quan equival a la locució adverbial *fins i tot* (cast. 'incluso'): *Fins l'avi s'atreví a ballar*; *El respectaven, fins els enemics.*

Les preposicions *per* i *per a*

La preposició composta *per a* s'usa, generalment, per a introduir el benefactiu, la destinació o el complement final, mentre que *per* introdueix la causa. Observeu els exemples següents:

La mare ha fet el pastís per a mi. (destinat a mi)
La mare ha fet el pastís per mi. (pensant en mi)

Però també cal tindre en compte els casos següents:

per	Davant de determinacions de temps més o menys precises (mesos, estacions, festes...).	*Hi anirem per Pasqua; Per Sant Joan, bacores.*
	Davant d'un pronom personal fort que expressa dependència (equivalent a 'si depén de').	*Per mi, que facen el que vulguen; Per nosaltres que no quede.*
	Expressant favor, consideració amb el valor de ('a favor de', 'en consideració a o de').	*Es conserva molt bé, per l'edat que té; Ens vam decantar per la teua proposta; Només ho faig per tu.*
	Si l'acció expressada està pendent de realització (generalment amb el verb *estar*).	*La faena està per fer; Encara té uns quants bancals per vendre.*
	Darrere del verb *anar* ('buscar o comprar').	*He d'anar per pastissos al forn.*
	Davant d'infinitiu quan el verb principal expressa una acció voluntària per part del subjecte (equivalent a 'amb la intenció de')[3].	*Estudia per aprovar; Hem vingut per aclarir les coses; Treballem per guanyar-nos la vida; Ho han fet per divertir-se.*
	Complements finals que fan referència a la intenció del subjecte de no realitzar una determinada acció.	*No cuinen per no embrutar; No ix de casa per no gastar.*

per a	Davant dels noms dels menjars del dia (*dinar, sopar, berenar...*).	*No has fet per a sopar; Per a berenar menjàvem pa i xocolate.*
	Introduint una noció de temps, especialment referida al futur.	*Això ha d'estar fet per a la setmana vinent; Hem quedat per a dissabte; Ens han citat per a les nou i mitja; Aquests diners són per a quan els necessitem.*
	Davant d'un infinitiu posposat a un verb d'acció no voluntària (*ser, usar, emprar, valdre, servir, caldre, aprofitar, convindre*, etc.), d'oracions reflexives o de grups nominals que no depenen del verb principal.	*L'aplicació serveix per a retocar fotografies; Això no em cal per a treballar; Busquem secretari per a treballar al despatx; Li donà una carta per a tirar-la a la bústia.*
	En algunes locucions.	*No donar per a més; No haver n'hi per a tant.*

- És convenient remarcar que l'ús de *per* i *per a* presenta diferències significatives en la llengua oral espontània dels diferents parlars. En els registres formals, però, se sol diferenciar l'ús de *per* i *per a*, encara que en certs casos es considera acceptable l'ús tant de *per* com de *per a*.

[3] D'acord amb la GNV (*Gramàtica Normativa Valenciana*) de l'AVL en aquests casos també és acceptable l'ús de *per a* quan es vol destacar la idea de finalitat per damunt de la intencionalitat: *Hem vingut per a poder dir-te adéu; Treballa per a guanyar-se la vida; Ho han fet per a divertir-se.*

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Les preposicions *com* i *com a*

La preposició composta *com a* pot introduir un complement predicatiu 'en qualitat de, en funció de': *T'ho dic com a amic*; *Treballa com a transportista*; *Ella, com a presidenta, hauria de fer la proposta*; *El van tractar com a heroi*; *Va donar com a fet segur l'aprovació de l'esmena.*

La preposició *com a* també té un ús comparatiu equivalent a 'com si fóra', 'a la manera de': *Va obrir uns ulls com a plats*; *Treballaren com a esclaus*; *Eren uns maleducats: menjaven com a porcs*; *Va caure i va quedar com a morta.*

Quan té un sentit comparatiu, *com a* es redueix a *com* davant d'un article, bé siga definit o indefinit: *Corria com un llamp*; *Queien pedres com el puny*; *S'estimaven com uns bons germans.*

En canvi, *com a* no es redueix a *com* quan té un sentit predicatiu: *L'òpera, com a una de les arts més completes, mereix més promoció.*

La preposició *com a* també s'usa en les locucions com a màxim i com a mínim: *Això deu valdre, com a mínim, cent euros.*

Les preposicions *cap* i *cap a*

La composició composta *cap a* (cast. 'hacia') s'usa per a indicar direcció amb verbs de moviment com *anar*, *vindre*, etc.: *Anem cap al Penyagolosa*; *Viatgem cap a Mallorca.* També indica una aproximació temporal o locativa: *Han dit que vindran cap a les cinc.*

Cal tindre en compte que la preposició composta *cap a* es redueix a *cap* davant de demostratius i adverbis començats per la vocal *a-* (*ací*, *allà*, *amunt*, *avall*, *avant*, *arrere*, etc.): *Anirem cap aquella clariana*; *Vine cap ací*; *Vaig cap amunt*; *No mireu cap arrere.*

La locució *al cap de* no pot expressar-se amb la preposició *a* i l'article, com en castellà: *Se'n va anar i va tornar al cap de dos dies* (i no **Se'n va anar i va tornar als dos dies*).

5. Completeu les oracions següents amb les preposicions *a* o *en*.

a) La filosofia va nàixer ____________ la Grècia clàssica.

b) Aquesta càmera fotogràfica l'han fabricada ____________ Corea.

c) Treballa ____________ unes oficines cèntriques.

d) Vinga, seiem ____________ taula i dinem.

e) Mireu si podeu seure

____________ alguna cadira.

f) La botiga que busque,

abans estava ____________ aquell carrer.

g) ____________ quin lloc ho has vist?

h) Confia ____________ la solució del conflicte.



6. **Elegiu l'opció més adequada de les que hi ha entre parèntesis per a completar cada oració.**

a) Els xiquets han d'obeir ____________ (*els/als*) seus pares.
b) El polític que ha parlat és el segon ____________ (*de / de a*) bord.
c) Encara he de passar ____________ (*a/en*) net els apunts de classe.
d) ____________ (*Des que / Des de que*) se'n va anar del poble, que ja no l'hem tornada a veure.
e) Aneu ____________ (*en/amb*) compte ____________ (*amb/en*) tot el que mengeu.
f) Mireu ____________ (*en/de*) tindre-ho acabat abans de divendres.
g) Maria es complau ____________ (*en/a*) a invitar-vos.
h) Té interés ____________ (*en/de*) veure l'exposició.
i) Pensa molt ____________ (*en/amb*) el viatge.
j) ____________ (*En/Amb)* veure-la una sola vegada, ja se'n va enamorar.
k) De rodanxes, n'he comptades ____________ (*fins / fins a*) trenta.
l) Treballa de dia i estudia ____________ (*per la / a la*) nit.
m) Viatge ____________ (*de / des de*) Peníscola ____________ (*fins / fins a*) Castelló de la Plana.
n) Aquell apartament encara està ____________ (*per / per a*) vendre.
o) El programa serveix ____________ (*per a / per*) fer dissenys per ordinador.
p) Se'n va anar i va tornar ____________ (*als / al cap de*) dos anys.
q) Ho va dir ____________ (*com a / com*) representant de tots.
r) ____________ (*fins / fins a*) el presentador s'atreví a cantar.

7. **Completeu les oracions següents amb les preposicions *per* o *per a*.**

a) Hi ha ofertes exclusives ____________ tothom.
b) Analitzem les dades registrades ____________ donar resposta als problemes plantejats.
c) La tia ha fet una coca ____________ berenar.
d) El pare i la mare es conserven bé ____________ l'edat que tenen.
e) Les vostres aportacions són fonamentals ____________ aconseguir els nostres objectius.
f) ____________ resoldre el problema, l'has de plantejar bé.
g) Bevia molta aigua ____________ trobar-se millor.
h) Li agrada deixar-ho tot ____________ demà.

8. **Completeu les oracions següents amb les preposicions *fins* o *fins a*.**

a) No pararà ____________ aconseguir el que vol.
b) Adéu, ____________ dissabte!
c) M'ha dit que no vindrà ____________ les nou.
d) Anàvem passejant ____________ aquella muntanya.
e) No t'ho dirà ____________ que no vinga l'advocat.
f) ____________ ací arribà la riuada.
g) No ens veurem ____________ demà.
h) S'esperarà ____________ la caiguda del pàmpol.

9. **Assenyaleu l'opció correcta de cada parella d'oracions.**

a) Tu, com amic meu, tindràs un lloc preferent en el convit.
No ix de casa per no gastar.

b) Quan anàvem cap a aquella ciutat, se'ns va avariar el cotxe.
Em faré un café amb llet i una ensaïmada.

c) Estava com a mort.
Xiquets, veniu cap a ací!

d) El nostre equip no va poder amb el rival.
Els convidats menjaven com a porcs.

e) Van avisar els bombers perquè feia olor a gas.
Sempre que ix a passejar va cap al centre històric.

f) L'exercici físic beneficia a la salut.
Anem-nos-en cap a casa abans que siga tard.

g) Escoltem les prediccions meteorològiques pels pròxims dies.
Han pujat el ferit al cotxe i li han posat oxigen.

h) He vingut en bicicleta desde el poble.
Al passar amb el cotxe em va saludar.

i) Pensava a quedar-se a casa, però se n'ha anat al teatre en Manel.
No tinc res a dir fins haver parlat amb l'advocat.

j) He comprat una barra de pa de a quart.
Tranquil, no hi ha per a tant.

k) Amb dedicar-se al joc, no millorarà la seua economia.
S'ha fet mal en la cama dreta.

10. **A continuació hi ha cinc parelles d'oracions. Partiu de la primera per a completar la segona, de manera que les dos tinguen el mateix significat. Si no cal posar-hi res, indiqueu-ho amb el signe Ø.**

a) Ara anem de cara a l'estiu, al bon temps.
Ja, anem ________ l'estiu!

b) No em va saludar ni dir res, però va seure al meu costat.
Va seure al meu costat ________ dir-me ni una paraula.

c) Ha fet el projecte mitjançant l'ajuda de l'arquitecte.
Ha acabat el treball ________ l'ajuda de tercers.

d) Tinc moltes ganes de visitar el Museu Arqueològic d'Alacant.
Tinc interés ________ veure el MARQ.

e) El meu fill confia a aprovar l'oposició.
Confia ________ que aprovarà l'examen.

LÈXIC I SEMÀNTICA

L'ALIMENTACIÓ, LA DIETA I LA SALUT

1. Llegiu el text següent i elegiu una de les tres opcions possibles per a omplir cada buit amb la paraula adequada al context.

ELS DEU MANAMENTS DE LA DIETA MEDITERRÀNIA

La dieta mediterrània és una valuosa herència cultural que representa molt més que una simple pauta **(1)** __________ rica i saludable. Així ho va reconéixer la UNESCO inscrivint la Dieta Mediterrània en la Llista Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat. Entre les moltes propietats **(2)** __________ per a la salut que té aquest patró alimentari destaquen l'oli d'oliva, el peix, la fruita i la verdura de temporada. Per a fer-la, seguiu els consells següents:

1. Utilitzeu oli d'oliva com a principal aportació de **(3)** __________. És l'oli més usat en la cuina mediterrània, un tresor que ha perdurat a través de segles; ric en vitamina E, betacarotens i àcids grassos monoinsaturats, té propietats cardiovasculars protectores i dota els plats d'un sabor i un aroma únics.
2. Consumiu fruita, verdura, llegums, bolets i fruita seca en abundància. Són la principal font de vitamines, minerals i **(4)** __________ de la nostra dieta i aporten una gran quantitat d'aigua. Gràcies al contingut elevat d'antioxidants poden previndre algunes malalties.
3. El pa i els cereals, la pasta i l'arròs, especialment **(5)** __________, són rics en carbohidrats. Proporcionen una part important de l'energia necessària per a la nostra activitat diària.
4. Els aliments poc processats, frescos i de temporada són molt adequats. És important aprofitar els productes de temporada, ja que, sobretot la fruita i la verdura, es poden consumir en el seu millor moment, tant per l'aportació de **(6)** __________ com per l'aroma i el sabor.
5. Mengeu cada dia productes lactis, principalment iogurt i formatges. Són una font de proteïnes d'alt valor biològic, ja que aporten minerals (calci, fòsfor, etc.) i vitamines. El iogurt i el quefir contenen microorganismes vius capaços d'equilibrar la microflora intestinal.
6. La carn roja s'ha de consumir amb moderació i, si pot ser, com a part de guisats i d'altres plats. El consum excessiu de greixos animals no és bo per a la salut. Per tant, es recomana que siga **(7)** __________ i que no se'n menge molta quantitat.
7. En canvi, podeu menjar peix en abundància i ous amb moderació. Es recomana menjar peix blau una o dos vegades a la setmana, ja que té propietats cardiovasculars protectores. Els ous també són un aliment molt ric perquè tenen proteïnes, vitamines i minerals.
8. De postres, habitualment, fruita fresca. Dolços i pastissos, només ocasionalment.
9. L'aigua és fonamental en la nostra dieta i és convenient beure'n un litre i mig o dos cada dia. Una **(8)** __________ correcta és essencial per a mantindre un bon equilibri corporal, si bé les necessitats varien segons l'edat, l'activitat física, la situació personal i les condicions **(9)** __________. L'aportació de líquid es pot completar amb infusions, caldos i sucs. El vi és una beguda mediterrània tradicional que pot tindre efectes beneficiosos per a la salut si es beu amb moderació durant les menjades. En canvi, els refrescs **(10)** __________ no són gens recomanables.
10. Feu activitat física tots els dies, ja que és important per a mantindre's bé i tindre bona salut.

Fundació Dieta Mediterrània (adaptat)

(1) tradicional, nutricional, habitual
(2) beneficioses, saludables, enriquidores
(3) mantega, sagí, greix
(4) fils, filaments, fibra
(5) sencers, complets, integrals
(6) nutrients, substàncies, gusts
(7) sangonosa, grassa, magra
(8) ingestió, hidratació, engolida
(9) atmosfèriques, tèrmiques, climàtiques
(10) ensucrats, confitats, enllepolits

ELS REGISTRES I LES VARIETATS LINGÜÍSTIQUES

Els parlants establim amb la llengua un procés d'identificació tan íntim i intens que tendim a suposar que les característiques de l'idioma, tal com nosaltres el formulem, són de caràcter general. Així, es considera que tal com parla ell, o tal com escolta que s'expressa la gent del seu barri, del seu poble o del seu grup social, deuen enraonar també els individus que conformen el conjunt de la comunitat lingüística, com si la llengua fóra una entitat uniforme i invariable. Una llengua, però, és un ens viu de caràcter social, divers i variable, i està subjecta, per tant, a canvis i transformacions.

Canvis a causa de la procedència geogràfica dels parlants

En el transcurs dels segles, en una llengua d'una àrea geogràfica extensa, han anat quallant formes de parlar lleugerament diferents, sobretot per raó de la incomunicació en què han viscut les persones fins que s'ha arribat a la societat moderna. En l'àmplia àrea geogràfica en què es parla una llengua es poden observar, doncs, variacions a causa de la procedència geogràfica dels parlants, les quals s'anomenen variants diatòpiques o dialectes geogràfics. A pesar que les diferències entre els diversos dialectes no representen obstacles insalvables perquè els interlocutors de dos dialectes distints s'entenguen bé, podem observar-hi diferències fonètiques, morfològiques i lèxiques que, al començament de la comunicació –sobretot si es tracta de dialectes allunyats i poc escoltats pels parlants respectius–, poden oferir alguna dificultat de comprensió mútua.

Canvis a causa de l'època en què han viscut els parlants

La llengua s'ha anat transformant al compàs dels canvis socials. És probable que un avantpassat nostre que haguera viscut al mateix poble fa dos-cents o tres-cents anys no s'expressara de la mateixa manera que es fa hui. De ben segur que aquell antecessor no disposava de paraules i expressions com *hamburguesa, injecció, aspirina, cedé, devedé, cap de setmana, hotel, vacacions, impressora, pizza, internacional, refugi antiatòmic, anorèxia, càncer, jersei, avió, lliga de campions, seguretat social, campanya electoral, atur, vacuna*... Nosaltres, al contrari, hem deixat d'utilitzar paraules i expressions com *comú, anar llogats, llegua, mig almud, casaca, gramalla, perpal, vesta, trabuc, fossar*... La manera d'expressar-se de dos generacions correlatives ha canviat al llarg del segle XX. Els jóvens empren formes d'expressió que contrasten amb les dels predecessors immediats. Aquestes variacions s'anomenen variants diacròniques.

Canvis a causa de la condició social dels parlants

Els usuaris d'una llengua responen a perfils culturals, educatius o professionals distints, segons que hagen estat educats d'una manera o altra, que exercisquen una professió o altra, o que visquen en un ambient determinat. És per això que els parlants d'una mateixa llengua s'expressen de forma diferent. Aquestes variacions s'anomenen variants diastràtiques.

ELS REGISTRES DE LA LLENGUA

Els registres de la llengua són varietats funcionals marcades pels factors que intervenen en la situació comunicativa, com ara el tema de què es parla; el canal a través del qual ens comuniquem, l'actitud, intenció o propòsit del parlant i el grau de formalitat que predomina en la interlocució.

El registre informal es caracteritza per un ús lingüístic relaxat que resulta adequat en relacions de confiança entre interlocutors que parlen de temes de poca transcendència. El registre formal, en canvi, es caracteritza per un ús lingüístic acurat; resulta adequat en situacions en què no predomina el relaxament i en què es parla de temes de certa transcendència.

FACTORS QUE PROVOQUEN QUE HI HAJA REGISTRES DISTINTS	
El tema de què es parla	Emprem un registre col·loquial, que pot estar empeltat fins i tot de vulgarismes, quan parlem d'un tema intranscendent, banal o jocós. En canvi, emprem un registre més elaborat quan parlem d'un tema considerat seriós, formal o solemne.
El canal a través del qual ens comuniquem	Dos interlocutors que es coneixen i es tenen confiança enraonen habitualment en un registre col·loquial. Però si no es coneixen gens i conversen per telèfon, per exemple, tendeixen a emprar un registre més formal. Un discurs no s'escriu com si fóra una nota familiar.
L'actitud, intenció o propòsit del parlant	Un pare i un fill poden mantindre sobre un mateix tema una conversa distesa o un diàleg més formal en què l'actitud del pare siga educativa. En el primer cas empraran un registre familiar, però en el segon cas recorreran a expressions més formals.
El grau de formalitat	Si un professor i un alumne, un policia i un conductor o un jutge i un advocat es coneixen i enraonen pel carrer, ho faran en un registre col·loquial. Però el context formal respectiu –l'aula, la comissaria o el jutjat– els exigirà un grau major de formalitat i, en conseqüència, utilitzaran un registre menys espontani.

Tres registres o nivells bàsics de la llengua

D'acord amb aquestes condicions que provoquen l'existència de registres distints en una llengua, podem distingir-ne tres de bàsics:

REGISTRE	MODALITAT	DISCURSOS O TEXTOS
COL·LOQUIAL	parlada	Conversacions informals en situacions quotidianes.
	escrita	Notes, avisos improvisats en situacions quotidianes.
CULTE	parlada	Discursos formals elaborats: conferències, mítings, teatre.
	escrita	Textos elaborats de creació literària i científica.
ESTÀNDARD	parlada	Mitjans de comunicació orals, cine, megafonia d'ambient.
	escrita	Mitjans de comunicació escrits, administració, publicitat.

El registre col·loquial

El registre col·loquial (i familiar) és el que usen de forma habitual la major part dels parlants d'una llengua, fins al punt que un percentatge elevadíssim d'usuaris no en coneix cap altre. Aquest registre és fonamentalment oral, ric en subjectivitat i vinculat a l'afecte que en els parlants provoquen paraules, girs i expressions corrents (i de vegades vulgars), carregades de connotació. La connotació consisteix a personalitzar el nostre punt de vista. Formulem en registre col·loquial les converses informals de la vida quotidiana. Es tracta, per tant, d'un nivell molt espontani, marcat per les imprecisions, les presses, els gestos, les el·lipsis, l'entonació i fins i tot els silencis.

Del registre col·loquial provenen els col·loquialismes, que són mots, construccions o girs propis d'aquest registre que han penetrat en un altre de més formal: *pàmpols* per *orelles*.

Els vulgarismes, que també s'originen en aquest registre, són, en canvi, expressions o fenòmens lingüístics de caràcter vulgar, inadmissibles en la llengua formal i normativa, com ara **correguent* per *corrent*.

Amb el terme argot designem qualsevol parla especialitzada, com el vocabulari tècnic d'algunes professions: l'argot dels agents de borsa, dels informàtics, etc. També pot tractar-se de les formacions lèxiques o fraseològiques que en un moment donat s'han posat de moda, com l'argot dels jóvens.

Característiques del registre col·loquial

- Usem comparacions: *Plora com una Magdalena*; *Beu com una esponja.*
- Introduïm frases fetes: *Pocs diners, poca música*; *Val més suar que esternudar.*
- Barregem paraules i expressions en sentit figurat: *Li han posat la pistola al pit.*
- Utilitzem metàfores: *Té el cap ple de pardals*; *Té les butxaques foradades.*
- Emprem eufemismes: *No guanya prou* (= s'ho gasta tot).
- Aprofitem onomatopeies: *I de sobte plaf!, vaig sentir una portada que em va deixar gelada.*
- Recorrem a l'exageració, a l'humor, la ironia o el sarcasme: *...que menge ceba* (= perquè té enveja). *Home, treballar gratifica!*

El registre culte

El registre culte, el nivell més especialitzat que trobem en qualsevol llengua, és propi dels parlars i dels textos elaborats amb un cert grau de formalitat. Corresponen al registre culte els textos tècnics i científics, així com els literaris i humanístics.

En els textos tècnics i científics l'exposició ha de ser clara, precisa i ben estructurada i la sintaxi simple, inequívoca i lògica. Es caracteritzen per la denotació i per la monosèmia, propietat per la qual les paraules presenten un significat exacte, sense ambigüitats. Aquesta classe de textos conté un nombre elevat de mots especialitzats, neologismes (*bit, xip, electroacústica, transistor, allunar*) i tecnicismes (*cilindre, cigonyal, coeficient aerodinàmic, radiador, reglatge*).

En els textos literaris, en canvi, les paraules s'utilitzen com a base de creació artística, la llengua sofreix un procés de manipulació que provoca fenòmens sintàctics i lèxics intencionats. Es caracteritzen per la connotació i per la polisèmia, propietat per la qual a vegades hi ha diverses possibilitats d'interpretació, sobretot en poesia.

El registre estàndard

El registre estàndard correspon a una norma lingüística neutra (ni col·loquial ni culta), establida de manera més o menys convencional i generalitzada (ni dialectal ni exclusiva d'un grup social). L'estàndard és el registre habitual dels mitjans de comunicació oral, de l'àmbit escolar, del doblatge de pel·lícules o dels avisos públics a través de la megafonia d'ambient en aeroports, estacions de tren, estadis, etc. És el registre que sol descriure's en les gramàtiques i els diccionaris. Així mateix, la modalitat escrita de l'estàndard és pròpia dels mitjans de comunicació impresos, la premsa o la publicitat. En l'administració se n'utilitza una variant caracteritzada per les expressions que configuren el llenguatge administratiu, com en l'àmbit processal s'empra el llenguatge judicial.

L'estandardització és el procés pel qual una varietat o dialecte que té un reconeixement social dominant s'adopta com a registre estàndard d'una comunitat lingüística.

Característiques del registre estàndard

No tenen cabuda expressions marcadament dialectals: la forma estàndard *nosaltres* desplaça les col·loquials *mosatros, nosatros, natros, naltros, matros, moatros*, etc. L'estàndard tampoc no pot incloure castellanismes o altres estrangerismes innecessaris, sinó que ha d'integrar formes habituals i genuïnes de la llengua, evitant també els arcaismes passats de moda: *comare*, en lloc de *llevadora* o de **comadrona*, per exemple.

LLENGUA, NORMA (DIALECTE) I PARLA

En oposició amb el concepte de 'llengua', que és abstracte i es refereix al conjunt del sistema lingüístic (en el nostre cas valencianocatalà), la noció de 'dialecte' ha estat connotada d'aspectes negatius per un conjunt de factors. Hi ha hagut situacions històriques en què s'ha reservat la denominació de 'llengua' per a designar el dialecte de la regió més avantatjada políticament, econòmicament, culturalment, etc., i la de 'dialecte' s'aplicava als parlars perifèrics o als dels grups més desafavorits. El dialecte és la forma que es té de parlar una llengua en una zona geogràfica determinada del seu àmbit.

Cada parlant té una particular competència lingüística, però les lleis sobre les quals s'assenten les parles individuals d'una llengua són les mateixes. Tanmateix, les distintes comunitats de parlants es caracteritzen per haver metoditzat unes pautes col·lectives determinades ('normes') que consisteixen a emprar unes variants fonètiques, morfològiques, sintàctiques i lèxiques més o menys específiques en compte d'unes altres, que són les que conformen els altres dialectes. Entre aquestes variants, les fonètiques són les que més es noten i, per tant, les que han servit per a determinar les diferències dialectals.

Encara que 'dialecte' és el terme adequat per a indicar una variant geogràfica, també s'aplica a la manera de parlar d'una determinada classe social ('dialecte social'), o al conjunt d'usos que de la llengua fa un individu ('dialecte individual' o 'idiolecte').

Finalment, no s'han de confondre dialectalismes amb barbarismes. Mentre que els barbarismes són producte de la influència d'una llengua estrangera, els dialectalismes són elements genuïns de la llengua, acceptables en la parla habitual de l'àrea geogràfica en què són característics.

2. **Llegiu els textos següents, identifiqueu el dialecte de procedència i destaqueu els elements que considereu característics o privatius del parlar que tracten de reproduir.**

—Com xalem, filadors! —els diuen uns que passen.
—Si en voleu, agarreu cadira i senteu-vos en terra.
—Quina fresqueta, eh! Quina fresqueta en les anques!
—Passa allà, parlador; passa, que tu no pots beure en gerra.
En açò arriben unes xicones del carrer Ribalta en pilot, que avaloten cantant.
—Mira qui està ací —diu una d'elles.
—Que no vos face mal, borratxos! —diu una altra.
—Hala i que vos emblanquinen eixa cara de cul de paelló que gasteu, xalecos!
Elles, escarotades, apreten a córrer cridant:
—Borratxos! Au, a la Madalena!

* * *

Això era una al·lota pobila, garrida ferm, que havia nom Catalineta.
Anava a costura, i sa mestra sempre li deia:
—Oh fieta meua, que t'estim! Ja t'hi tractaria bé, si fos ta mare!
—Però no ho sou, deia s'al·lota.
—Ho seria, deia sa mestra, si matasses sa que tens. Jo me casaria amb ton pare i cada dia per berenar te donaria pa amb mel.
—Pa amb fel me donaríeu vós! —deia s'al·lotona, i sortia a altre tancat.

* * *

Per un salt brusc de les idees, la Mila preguntà d'improvís, sense ni donar-se'n compte:
—I bé, quan te cases, Arnau?
L'Arnau tingué com un surt; donà llambregada a la dona, abaixà el cap i es quedà seriós.
—Ja no em caso... —féu a mitja veu.
—Com, que no et cases?—exclamà ella, rient.
—Vos dic que ja no em caso... —repetí l'Arnau, sense aixecar el cap i jugant amb la cua del fuet.
—Ja em penso que no és pas ara mateix, però...
—Ni ara mateix ni mai—insistí ell amb prestesa.
La Mila es quedà encantada.
—I ara! Estàs de gresca, avui... Quan encara et vaig veure en l'aplec amb la pubilla!

3. **El fragment següent és de l'*Elegia* núm. IX del llibre *Elegies de Bierville*, del poeta Carles Riba. Vegeu quines paraules poc habituals hauríeu de consultar en un diccionari perquè el significat us és desconegut.**

Homes que vau mesurar i acomplir accions més que humanes
per merèixer l'orgull d'ésser i de dir-vos humans,
jo em reconec entre els fills de les vostres sembres il·lustres:
sé que no fórem fets per a un destí bestial.
La llibertat conquerida en l'apassionada recerca
del que és ver i el que és just, i amb sobrepreu de dolor,
ens ensenyàreu que, on sigui del món que és salvada, se salva
per al llinatge tot dels qui la volen guanyar;
i que si enlloc és vençuda i la seva llum és coberta
per la tempesta o la nit, tota la terra en sofreix.

EL TEXT

L'ÀMBIT LITERARI (II). EL GÈNERE TEATRAL I EL DIÀLEG

EL TEATRE



El teatre és la representació d'un text que, davant d'un públic, fa un grup d'actors i actrius, els quals actuen usant la parla, els gestos, l'expressió corporal, el maquillatge i el vestuari. Hi intervenen també elements propis d'altres arts escèniques: la mímica, la dansa, la música, la il·luminació i els efectes especials. Una escenografia adequada i uns decorats apropiats són components bàsics perquè la representació siga versemblant i satisfaça el públic.

El text teatral és l'escrit en què es fixen l'argument i els diàlegs de l'obra. Pot tractar-se d'un simple guió que servisca de base per a la representació o d'una obra completa escrita per un autor, el qual selecciona l'orde de la representació, dissenya el desenvolupament de l'acció i escriu els diàlegs més adequats per als personatges. Però la posada en escena i les característiques de la representació corresponen al director.

El diàleg teatral

En el gènere teatral no hi ha narrador, ja que el text el diuen en forma de diàleg uns actors que realitzen les accions davant dels espectadors, simulant que succeeixen de veritat. A partir del diàleg que mantenen i de les accions que fan en l'escenari, el públic s'assabenta de l'argument i de l'evolució de l'obra.

El teatre actual tendeix a construir diàlegs naturals i fluids, amb parlaments breus que imiten converses espontànies reals. Això no sempre ha sigut així i, fins i tot, hi ha hagut èpoques en què es va imposar l'artificiositat del vers. Per a aconseguir que un diàleg escrit s'assemble a l'expressió oral natural, cal utilitzar una sèrie de recursos propis del registre col·loquial, com ara la varietat d'entonacions, l'abundància d'interjeccions, vocatius, exageracions, frases fetes, repeticions, frases inacabades, etc. A més, el lèxic i les expressions han d'adequar-se al caràcter de cada un dels personatges i de cada situació. Es pot considerar que es tracta d'un llenguatge col·loquial reelaborat, és a dir, enriquit amb les expressions pròpies de la llengua oral espontània.

A més de les paraules, en la interpretació dels diàlegs els actors usen una sèrie completíssima de recursos comunicatius que inclouen la gestualitat, la mirada, l'aspecte, l'entonació, la modulació de la veu, el posat, etc.

El monòleg i els aparts

En el teatre, a més dels diàlegs habituals, quan un personatge no té interlocutor, monologa. També hi ha espectacles teatrals que es basen en el monòleg al llarg de tota la funció, com en el cas del text que diu un personatge com si parlara per a si mateix o quan l'actor interpreta el text dirigint les paraules directament al públic.

Els aparts són els comentaris que fa un personatge en veu alta al públic, fingint que els altres personatges que hi ha en escena no el senten. En el text escrit, s'indiquen amb una acotació entre parèntesis.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

Les acotacions

En el text teatral també s'inclouen acotacions, que són indicacions o instruccions sobre com han de ser els decorats, el vestuari, els moviments dels actors... Sempre van entre parèntesis i en lletra cursiva. N'hi ha de dos classes:

- **Escèniques**. Apareixen al principi de l'obra o de l'acte, i ens indiquen els elements de la posada en escena: decoració, vestuari, música, objectes, etc. Per exemple: (*Dormitori amb un llit de matrimoni, tauleta de nit amb un despertador i un llum. Fora plou. De tant en tant, entra la resplendor d'un rellamp*).
- **D'actuació**. Indiquen què han de fer els actors i com: entrades i eixides d'escena, moviments, accions, gestos, aparts, to de veu... Normalment afecten un sol personatge i per això es col·loquen, al llarg del diàleg, després del nom del personatge o en el moment oportú enmig del parlament.

L'estructura dramàtica

Encara que el text teatral avança mitjançant el diàleg, l'obra acaba contant-nos una història. Comparteix, per tant, la mateixa estructura de la narració (plantejament, nuc, desenllaç).



Tradicionalment les obres teatrals s'han estructurat en actes, que a la vegada contenen escenes. Un acte és cada una de les divisions d'una obra dramàtica separada de les altres per un interval d'acció o de temps. Una escena és un fragment d'una obra en què actuen els mateixos personatges. L'aparició o l'eixida d'algun d'ells fa que comence una nova escena.

Perquè siga creativa i desperte l'interés i la curiositat dels espectadors, l'estructura dramàtica, més enllà de la mera divisió en escenes o actes, ha d'ordenar una sèrie de successos amb una lògica determinada (la trama), que uns actors (els personatges) experimenten en un temps i un lloc (l'espai teatral), que ha de donar sentit als diversos elements que intervenen en la representació.

El guió audiovisual

El guió audiovisual té dos parts diferenciades:

- **El guió literari**. Es detallen els fets que s'han de narrar, es caracteritzen els personatges, s'indiquen els diàlegs i es concreta el temps i l'espai de l'acció. Comparteix, per tant, les mateixes característiques d'un text teatral.
- **El guió tècnic**. S'elabora a partir del guió literari, al qual incorpora tots els detalls tècnics: moviments de càmera, planificació, angulació, il·luminació, tipus d'objectiu, etc.

1. **Llegiu el fragment següent d'un text teatral i responeu oralment a les qüestions.**

QUADRE III

(*Va pujant la llum mentre oïm una conversa que va fent-se a poc a poc més intel·ligible entre el METGE i LLUÏSA*).

LLUÏSA. No és tan fàcil, no és tan fàcil! Açò són coses per a pensar-les molt. Caldria valorar, buscar altres solucions i si no hi ha més remei, ja podríem decidir; però, mentre queden altres possibilitats menys traumàtiques, més humanes, vosté ha de comprendre que...

METGE. Senyora, cal decidir-se ja. No hi ha temps per a reflexions ni romanços. Hem entrat en un procés irreversible que ens obliga a fer una intervenció ràpida, contundent i ací mateix; no podem ni pensar en el trasllat. Jo, per si de cas, he cridat l'ATS, que per cert hauria d'haver arribat ja. O siga que depén de vosté, perquè se'ns en va de les mans. (*Sona un timbre*). És qüestió de vida o mort. (*Torna a sonar el timbre. Ella està atarantada. El METGE és qui obri. Mentre va, la dona contesta*).

LLUÏSA. Si no hi ha més remei... Què li farem! Una ens en toca i a cadascú li arriba la seua quan Déu vol.

PRACTICANT. (*Entrant amb un maletí al qual la dona no llevarà els ulls de damunt*). Vaja un dia que portem! Amb les presses he deixat la criatura sense llavar! I quin part! Ha estat llarg i complicat..., mogudet; clar, després de catorze mesos d'embaràs... I encara ens diu la que anava a parir que si no podíem esperar-nos un dia perquè arribara la seua mamà, que venia en tren i no sé què d'un Mercedes...

METGE. Escolta, mante, amputa el rotllo que estem esperant-te.

PRACTICANT. Tan mal estan les coses?

METGE. De pronòstic! No hi ha més remei que actuar. Portes tot l'instrumental quirúrgic? (*El PRACTICANT afirma. El METGE agafa el maletí: l'obri damunt d'una taula i trau unes tenalles, una destral i per fi un xerrac de grans dimensions, amb els consegüents gestos de terror de la dona. S'apropen al malalt que està estés darrere, damunt d'una taula*). No sabem si és un virus extern o un gen intern, però, siga el que siga, s'estén a la carrera i cal controlar-lo. Si volem salvar la resta del cos, hem d'amputar el membre gangrenat.

(*Conversen mentre actuen i immediatament comencen a serrar. El so ompli l'escena; són sorolls rítmics. La dona es troba ben a punt que li agafe un atac*).

PRACTICANT. Senyora, pense que seria millor que eixira.

LLUÏSA. De cap manera, preferisc quedar-me: junts en la fortuna i en l'adversitat... Si no hi ha inconvenient.

PRACTICANT. Per nosaltres com vulga, però val més que prenga una cadira, perquè...

(*No acaba de dir la frase quan ella cau desmaiada. Ell s'apropa, l'asseu i intenta reanimar-la. El so es fa cada vegada més angoixant fins que una cama cau en un poal. FOSC*).

SALVADOR BATALLER I ALTRES, *Gen(t)s diferents*, Bromera

a) **Quin format adopten les acotacions? N'hi ha d'escèniques i d'actuació? Dins de les acotacions, quines paraules van escrites en versaleta? I en majúscules?**

b) **El diàleg sona com una conversa espontània natural? Com creieu que s'ha aconseguit?**

c) **I el to còmic, amb quins recursos expressius s'ha aconseguit?**

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ORAL



MONÒLEG

1. Feu un monòleg d'uns tres minuts sobre el tema següent. Llegiu la introducció i elegiu les idees que considereu oportunes i, si voleu, afegiu-ne de pròpies.

UN ALIMENT SALUDABLE

Treballes en una empresa de distribució de productes alimentaris com a representant comercial. Hui tens una reunió amb els encarregats d'una cadena de supermercats que estan interessats en l'aliment saludable que els presentaràs. No cal que siga un producte necessàriament nou, pot ser un aliment conegut però amb una presentació nova.

Algunes idees

- Descriu i presenta el producte.
- Qualitats saludables del producte.
- L'autèntica diferència està en el sabor.
- Explica alguna recepta en què es puga integrar com a ingredient.



DIÀLEG

2. Manteniu un diàleg d'uns set minuts amb una altra persona de la classe sobre la situació comunicativa següent. Mostreu-vos participatius i eviteu fer intervencions massa curtes. Al final, concerteu la conclusió.

MEDICINA TRADICIONAL O MEDICINA ALTERNATIVA

Persona A

El Centre de Salut ha organitzat una xarrada seguida de debat, oberta a tots els usuaris del barri, sobre els mètodes alternatius en el camp mèdic. Com a representant del sector sanitari, penses, com diu l'OMC (Organització Mèdica Col·legial), que l'homeopatia, la medicina naturista, l'aiurveda, l'osteopatia, el *shiatsu* o el *reiki* no són més que pseudoteràpies, si és que no són directament un frau. És a dir, tot un perill per a la salut pública.

- A la medicina alternativa, li falta una base científica sòlida.
- Es practica l'intrusisme professional.
- S'haurien de tancar els llocs web on es promociona.
- De vegades actuen com les sectes, ja que no sols aparten els pacients de la medicina reglada, sinó fins i tot de les seues famílies.

Persona B

El Centre de Salut ha organitzat una xarrada seguida de debat, oberta a tots els usuaris del barri, sobre els mètodes alternatius en el camp mèdic. Com a pacient amb una experiència positiva amb la medicina alternativa i els productes naturals, penses que la gent hauria d'estar més ben informada sobre els diversos tractaments que pot rebre, incloent-hi la medicina no convencional.

- Hi ha molts interessos corporativistes per tal de no reconéixer la medicina alternativa.
- Els tractaments de la medicina convencional són agressius i tenen molts efectes secundaris.
- Els remeis naturals i casolans han existit sempre, i funcionen.
- La medicina convencional només tracta els símptomes, però no insisteix en la prevenció de les malalties.

EXPRESSIÓ I INTERACCIÓ ESCRITA

1. Redacteu un diàleg entre dos persones, que tinga entre 200 i 220 paraules, sobre la cuina tradicional de la vostra família o de la vostra colla d'amistats. Podeu escriure'l partint de les explicacions que donaríeu per a elaborar alguns dels plats dels quals us facilitem a continuació la recepta, o bé qualsevol altre que siga del vostre gust (observeu el caràcter col·loquial d'algunes expressions).

ARRÒS AL FORN



Per a quatre persones: quatre tasses d'arròs, set tasses d'aigua, cigrons cuits, una creïlla grossa tallada a rodanxes, una cabeça d'alls, una tomaca partida per la mitat, costella de porc trossejada, botifarres de ceba, safrà (colorant), sal.
Sofregim la costella de porc, la creïlla, els cigrons i les botifarres. Afegim l'arròs i ho remenem tot. Agafem una cassola de fang plana i ho aboquem, afegint la cabeça d'alls i la tomaca partida. Tirem l'aigua calenta (o caldo de putxero), sal i safrà i ho posem al forn fins que es coga.

COCA DE VERDURA



Per a fer la massa: un got d'aigua, un got d'oli, rent, una culleradeta de vinagre, i farina, la que admeta. Amb l'aigua calenta es mesclen tots els ingredients i es va fent una massa que deixarem reposar fins que s'haja fet bona. Aleshores escamparem la massa en una llanda ampla.
Per a omplir la massa: pimentons, tomaques i cebes fregides, pinyons, tonyina en conserva i ous durs. Hi ha altres variacions: bledes o espinacs bollits, albergina fregida, abadejo, etc. Amb el farcit que ens ha convingut omplirem la massa que tenim escampada en la llanda i farem uns pessiguets per les voreres abans de posar-la al forn.

MANDONGUILLES D'ABADEJO



1/2 kg d'abadejo, 1/2 kg de creïlles, dos ous, pinyons, julivert i alls.
Tenim l'abadejo a remulla des del dia abans, i haurem canviat l'aigua algunes vegades. Es trau i s'escorre. Es bull amb les creïlles sense pelar.
Una vegada tot bollit, es pelen les creïlles i es neteja l'abadejo d'espines i pell. Se'n fan molles i es pasten amb les creïlles, el julivert, els pinyons, els alls tallats menuts i els rovells dels ous, reservant les clares en un plat a banda per a arrebossar les mandonguilles, que normalment es fan allargades. Arrebossades, es frigen en oli molt calent fins que agafen un color daurat.

BUNYOLS D'AIRE



Un got de llet, dos ous i la farina que admeta. Es mescla la llet amb els rovells d'ou, es va posant farina i treballant en un llibrell fins a obtindre una massa pastosa però que puga agafar-se amb una cullera sense que xorre. Muntarem les clares d'ou a punt de neu i les mesclarem amb la pasta anterior sense batre-la, tan sols mesclada. Posarem una paella al foc amb oli abundant i quan estiga calent, anirem posant cullerades de pasta sense que es toquen. Quan estiguen daurats els traurem, deixarem que s'escórrega l'oli i els espolsarem amb sucre mesclat amb canella en pols.

SOPADA (NATILLES)



Es calfa llet a foc lent, en la qual haurem posat sis o set cullerades soperes de sucre, més quatre o cinc ous batuts (clara i tot) per cada litre de llet, corfa de llima sense ratllar i canella en rama. Perquè s'espessisca, es pot afegir una cullerada de farina. S'ha de remoure seguit seguit amb una cullera o espàtula de fusta per a evitar que s'agarre o que puge el bull massa prompte. Quan ha trencat el bull, es trau del foc, es lleva la corfa de llima i la canella en rama i s'aboca en tassons, en els quals haurem posat uns mostatxons, llesques de bescuit o galletes maria. S'espolsa amb canella en pols.
Es refreda en l'ambient i es refresca en la nevera.

MATERIAL DE SUPORT I DE CONSULTA

DICCIONARIS I GRAMÀTIQUES

Diccionari normatiu valencià, Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Diccionari de vocabulari valencià-castellà, castellà-valencià, Tabarca llibres.

Gramàtica normativa valenciana, Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Gramàtica valenciana bàsica, Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Gramàtica de la llengua catalana (2016), Institut d'Estudis Catalans.

Diccionari de sinònims, idees afins i antònims, Editorial Teide.

Diccionari de sinònims, antònims i idees afins, Editorial Bromera.

Franquesa, M. *Diccionari de sinònims*, Editorial Enciclopèdia Catalana.

RECURSOS EN LÍNIA

Acadèmia Valenciana de la Llengua: **www.avl.gva.es/**

Centre de Terminologia (TERMCAT): **http://www.termcat.cat/ http://esadir.cat/**

Diccionari de la llengua catalana: **http://dlc.iec.cat/** (inclou enllaços al DCVB i al diccionari de sinònims, entre altres)

Diccionari català-valencià-balear: **dcvb.iecat.net/**

Diccionaris cat: **http://www.diccionaris.cat/**

Diccionaris, traductors i correctors Salt 3.0 i Salt 4.0 de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport: **www.ceice.gva.es/ca/web/salt/**

Escola valenciana: **https://www.escolavalenciana.org/**

Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià: **www.ceice.gva.es/web/jqcv**

Optimot: **http://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html**

Ortografia catalana (2016), Institut d'Estudis Catalans.

http://www.iec.cat/llengua/documents/ortografia_catalana_versio_digital.pdf

Universitat Politècnica de València (Aprén valencià): **https://media.upv.es** (busqueu Polimedia)

Voluntariat pel valencià: **www.voluntariatpelvalencia.org/**

APLICACIONS PER AL MÒBIL

Tant l'AVL com el SALT disposen d'aplicacions descarregables per als seus diccionaris.

SOLUCIONARI

D'ACÍ I D'ALLÀ C1

CURS DE VALENCIÀ

Joan Alabadí Igual • Joan Campos Aucejo
Josep Palomero Almela • Josep Sendra Chesa

PER A LES NOVES PROVES



JUNTA
QUALIFICADORA
DE CONEIXEMENTS
DE VALENCIÀ



S O L U C I O N A R I

U N I T A T 1

COMPRENSIÓ ORAL

1) 1b, 2b, 3a, 4c, 5b.

COMPRENSIÓ ESCRITA

1) 1F, 2D, 3C, 4G, 5A.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

1) feliç, felicitat, feliços, pal, paladar, paladejar, palatal, palestí, palla, pallasso, pàl·lid, palma.

2) **rr**: arribar; **ll**: muralla, lluny, lliurar, consellers, llegir, ell; **gu**: guàrdies, guàrdia, igual; **ny**: acompanyar, acompanyat; **ss**: missatger, missatge; **tg**: missatger, missatge.

3) 1c, 2b, 3b, 4c.

4) **hiat**: lloança, llaüt, aèria, zoo, heroïna, cueta, Lluís; **diftong creixent**: freqüent, gaiato, guant, pingüí, quota, hui, couen; **diftong decreixent**: remei, dijous; cap de les opcions anteriors: quinze.

5) **a)** ac-tu-a: hiat; **b)** vos-al-tres: prefix -vos; **c)** hie-na: diftong creixent; **d)** quo-ci-ent: diftong creixent i hiat; **e)** re-nún-ci-a: hiat; **f)** re-ï-na: hiat; **g)** cre-uar: diftong creixent; **h)** as-sut-ze-na: dígrafs que es poden partir; **i)** al-lèr-gi-a: lletra composta (que es parteix sempre) i hiat.

6) Jo<u>an</u>, <u>ca</u>nya, en<u>cà</u>rrec, can<u>vi</u>a; su<u>em</u>, for<u>matg</u>e, des<u>patx</u>, es<u>toig</u>; <u>rat</u>lla, til·<u>ler</u>, qua<u>drat</u>, <u>cot</u>na; guardi<u>à</u>, contin<u>ua</u>, mi<u>rà</u>reu, Ar<u>tur</u>; canta<u>reu</u>, <u>llàs</u>tima, pe<u>ücs</u>, pas<u>seig</u>; condu<u>ï</u>a, com<u>pre</u>nen, produ<u>í</u>em, <u>cu</u>a.

MORFOSINTAXI

1) **masculins**: camps, gel, cel, núvols, blau (adjectiu que fa la funció de substantiu), sulfat, coure, mesos, emperador (2), tipus, àpats, focs, artifici, versos, vestit, vespre, grup, convidats, colp, amics, món; **femenins**: carrossa, plaques, vores, decepció, terres (2), caverna, benvinguda, flors, evidència.

2) 1c, 2a, 3b, 4b.

3) **a)** anàloga; **b)** el mal costum; **c)** miop; **d)** un senyal; **e)** equànime; **f)** als afores; **g)** comuna; **h)** una remor apagada; **i)** el deute; **j)** inerta.

4) **a)** Les noves empresàries han de ser capaces de superar les crisis; **b)** La gossa de la meua veïna la detectiva lladra molt a la nit; **c)** El cosí de l'arquitecta grega és cardiòleg; **d)** La néta de la meua sogra està molt fadrina; **e)** Els personatges representen una geganta i unes xiquetes disfressades.

5) muller, cabra, dona; nora, egua/euga, somera.

6) **a)** El fi que es proposa és arribar a la fi del procés; **b)** La pudor que fa el desaigüe no es pot suportar; **c)** El corrent d'aire la va constipar; **d)** Penjà la clau en el clau que hi ha a la paret; **e)** Cambrer, porte'm el compte, per favor.

7) **a)** deixebla; **b)** hostesses; **c)** sacerdotesses; **d)** Marquesa; **e)** hereva/hereua.

8) abellot, rossa, nul·la, bruixot, feliç; lleig, ateu, sacrílega, notària, golafre.

9) **adjectius d'una terminació**: miserables, lliure; **adjectius de dos terminacions**: laborioses, curtes, necessari, capaços, últim, precís, espantosa, pura, pobra, decorosa.

10) promíscua, promíscues; absurd, absurds; amargant, amargants; crua, crus; grisa, grisos.

11) 1b, 2a, 3c, 4c, 5c, 6a.

12) sitges, masos, sofàs, hosts, països, llapis; linxs, nassos, abusos, xampús, crisis, passeigs/passejos; màrgens/marges, gimnasos, pisos, fixos, arrossos, textos/texts.

13) **a)** Ha demanat uns auxiliars d'anglés per a les escoles públiques; **b)** En els últims mesos hi ha hagut vaga de guardamobles; **c)** Les ventríloqües eren molt perspicaces quan actuaven; **d)** L'advocada es queixava d'aquella sentència iniqua; **e)** En els apèndixs dels documents estaven els croquis dels edificis.

14) **a)** Un gratacel alt; **b)** Unes bones postres; **c)** Unes estovalles netes; **d)** Un llavaplats/rentaplats/llavavaixella/rentavaixella nou / Una escuradora nova; **e)** Vigilància/Cura intensiva; **f)** Jugar a/als escacs; **g)** Bon Nadal; **h)** Una gelosia absurda / Un zels absurds; **i)** Un mal de queixal; **j)** Actuar d'amagat / a amagatontes.

15) **a)** carabassa; **b)** rodalia; **c)** vista; **d)** fruita seca; **e)** l'esquena; **f)** circumstància; **g)** gratacel.

16) **a)** frens; **b)** frenesís; **c)** obliqües; **d)** innocus/innòcues; **e)** eficaces; **f)** hèlixs/hèlices; **g)** pesos; **h)** fixos.

LÈXIC I SEMÀNTICA

1) **1** científiques; **2** pedagògics; **3** rendiment; **4** aules; **5** aprenentatge; **6** educatius; **7** renovació; **8** treball.

2) jovenalla, dolcesa, xicalla, metratge, dansaire/dansada; emmagatzematge/magatzematge, amplada, tonatge, ceguesa, polzada.

3) 1c, 2b, 3c, 4a, 5c, 6c, 7b, 8a.

4) **a)** amansir; **b)** rebrotar; **c)** abonyegar/abonyar; **d)** enlletgir; **e)** encarir; **f)** alleujar; **g)** entapissar; **h)** ensucrar; **i)** envernissar; **j)** assaborir; **k)** assedegar; **l)** escanejar; **m)** ajornar; **n)** assecar/secar; **o)** formatar/formatejar.

5) a5, b2, c1, d4, e7, f3, g6/7, h8/3.

6) **a)** circum-volu-ció; **b)** com-bustibil-itat; **c)** volt-atge; **d)** radi-al; **e)** pre-folia-ció.

7) Respostes parcialment obertes. **a)** benparlat, beneplàcit; **b)** indigest, inversemblant; **c)** morfosintaxi, morfologia; **d)** postvenda, postlingual; **e)** refermar-se, readopció; **f)** catenària, prestatària; **g)** merlot, rabosot; **h)** estraperlista, positivista; **i)** celeritat, potabilitat; **j)** raspallament, rearranjament.

8) **1** relativitat; **2** endimoniadament; **3** enverinada; **4** possibilitat; **5** imaginació; **6** batejar; **7** existència; **8** majoria; **9** reflecteix; **10** esdeveniments.

EL TEXT

1) **a)** Al lingüista anglés Michael Halliday en la dècada dels setanta. **b)** Resposta oberta. **c)** Sí, els registres lingüístics es diferencien, sobretot, en la manera d'estructurar el discurs, i no sols en el repertori lèxic utilitzat. **d)** Pregunta per a iniciar el debat i per a argumentar a favor o en contra de les idees exposades per l'autor.

U N I T A T 2

COMPRENSIÓ ORAL

1) 1b, 2c, 3b, 4c, 5c.

COMPRENSIÓ ESCRITA

1) 1a, 2c, 3b, 4b, 5a, 6c, 7a.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

1) Activitat oral.

2) Activitat oral.

3) **una escala**: en la pronúncia la *a* i la *e* sonen igual i queda reduïda a una *a* [unaskála]; **una hora**: s'elideix la vocal àtona (la *a* de una); **porta el llibre**: les dos vocals *a*, *e* són àtones i s'elideix la *e* [pɔtalʎíbɾe]; **casa aïllada**: les dos vocals són iguals i es redueixen a una [a]; **a mi em sembla**: la *i* no es pot elidir, s'elideix la *e* que és àtona.

4) Activitat oral.

5) **a)** sofriment, rancorós, pertorbava; **b)** embotits, botifarra; **c)** Borriana, Sardenya; **d)** sergent, suportar, avorriment, capítol; **e)** Caterina, avaluació, anglesa, desembre; **f)** sospira, complir, somni; **g)** recosir, butxaques; **h)** assassí, ambigüitats; **i)** irrompre, monestir, sostraure; **j)** polir, ebenista, vernís.

6) **a)** santedat; **b)** làctia; **c)** diabetis; **d)** gelea; **e)** ràfega; **f)** contenidor; **g)** maragda; **h)** pèndol.

7) regidoria, triomfador, consular, juvenil; muntatge, governamental, edulcorant, titular.

8) 1b, 2c, 3c, 4b.

9) a2 núvol, nebulositat; b4 corba, curvilini; c6 volcà, vulcanòleg; d5 pols, pulsació; e1 concórrer, concurrent; f3 boca, bucal.

10) **a)** espècia, condimentar; **b)** creences, fermes, coneixement/coneiximent; **c)** tramuntana; **d)** llençols; **e)** joventut, estrafolàries.

11) És un clima de transició entre l'humit de les costes orientals i el sec dels deserts litorals tropicals, caracteritzat per l'alternança de dos estacions: una de seca i càlida a l'estiu i una altra d'humida i freda a l'hivern. La secada estiuenca és gran i totalment original, ja que normalment les pluges solen coincidir amb l'estació càlida. Aquesta estació és deguda al trasllat a aquestes latituds, a l'estiu, de les altes pressions subtropicals. L'hivern, que arriba sobtadament, suposa el domini del règim ciclònic i de la pluja. Els dies de precipitació, però, són pocs i coincideixen amb grans ondulacions del corrent en *jet*. A la Mediterrània occidental, a causa del relleu, es formen depressions que, a causa de la inestabilitat de l'aire local, produeixen precipitacions intenses; aquestes pertorbacions solen estancar-se i aleshores produeixen aiguats i tempestes grans, amb inundacions freqüents.

12) **a)** consellera, Ajuntament; **b)** oració correcta; **c)** president, maig; **d)** avisa'm; **e)** Senyora, Alcaldessa, li; **f)** castellonenques; **g)** Nit, Sant, Misteri; **h)** oració correcta.

MORFOSINTAXI

1) **a)** passa; **b)** l'afecten; **c)** s'imaginava; **d)** li queia; **e)** es va despertar; **f)** va callar, va marxar; **g)** telefonar-li; **h)** emportar-se-la; **i)** la solució; **j)** prenen.

2) a) oració correcta; **b)** oració correcta; **c)** oració correcta; **d)** oració correcta; **e)** m'agrada; **f)** destacaven; **g)** es dediquen; **h)** oració correcta.

3) a) riem/riuen; **b)** diem; **c)** escric; **d)** eixim; **e)** dorm/faig.

4) són, duen, porta, serveix/servix, pateixen/patixen, sofreix/sofrix, permet, ajuda, val, poden, tracta, sol, és, passen, suposa, fa.

5) a) veiem/veem; **b)** difonen; **c)** tiny/tenyisc/tinc; **d)** venç; **e)** véns; **f)** òmplic; **g)** evacuen; **h)** encenc; **i)** agraïsc; **j)** devem.

6) a) ~~complaer~~: complaure; **b)** ~~aclarar~~: aclarir; **c)** ~~naise~~: nasc; **d)** ~~escupim~~: escopim.

7) em demana, entre, Ha, pot, M'endinse, són, permeten, s'escola, Flota, perfuma, guarda, em sembla, se'm transpinta, és, domina, hi ha, conserva, sol, porta, para, pot.

8) a) sàpies/sàpigues; **b)** vingues, digues; **c)** dorma, somie; **d)** descusa/descusga; **e)** puga; **f)** veja; **g)** faces; **h)** s'apareguen; **i)** nasca; **j)** begueu/begau.

9) a) No encengueu/encenguen foc; **b)** Silenci, no parleu/parlen; **c)** No respongueu ara; **d)** No entreu/entren; **e)** No escrigueu el vostre nom.

10) b, d, e, h, i.

11) a) a la millor / potser / tal vegada / tal volta; **b)** d'allò més / de valent / de veritat; **c)** d'ara endavant/en avant / a partir d'ara; **d)** que bo que és /com és de bo; **e)** gens ni mica/miqueta; **f)** tant se val / tant és / tant fa / té/és igual; **g)** D'altra banda / fora d'això / a part/banda d'això; **h)** Pel que es veu / Segons sembla/pareix, se n'ix de la norma; **i)** com a màxim / a tot estirar; **j)** una vegada fet, ja està fet.

12) 1c, 2c, 3a, 4b, 5a, 6b.

13) a) la seua decisió; **b)** els vostres interessos; **c)** La meua casa, el seu pis; **d)** El teu cotxe, el nostre; **e)** les seues entrades.

14) a) ton; **b)** sa; **c)** sos, sos; **d)** sa; e) ta.

15) a) les vacances; **b)** el nom; **c)** en l'article; **d)** del gol d'aquest; **e)** en va ser el primer / va ser-ne el primer.

16) a) aquesta/esta, ací; **b)** aquell, allà; **c)** Allò; **d)** això; **e)** ací; **f)** Ací, ahí/allí/allà.

17) Resposta oberta.

LÈXIC I SEMÀNTICA

1) 1 predictibles/predicibles; **2** episodi; **3** calfament; **4** torrencials; **5** conques; **6** tardorals/tardorencs; **7** magnitud.

2) a) floricol, pit-rojos; **b)** milhòmens, gris perla; **c)** grecoromans, ferrocarrils; **d)** cotxes bomba, ull de poll.

3) 1c, 2b, 3b, 4a, 5c, 6a, 7c, 8b.

4) a) caganiu; **b)** esquenadret; **c)** bocamoll; **d)** espanyaportes; **e)** calfapanxes; **f)** penya-segat; **g)** passamà; **h)** pura sang.

EL TEXT

1) a) Cal eliminar l'oració "El bacteri (...) en diferents països" que no respecta les regles de repetició (és una informació que no té cap relació amb allò que s'ha dit abans) ni de relació (ja que no té res a veure amb la informació de la resta del text). I també l'oració "L'illa Grossa (...) de l'arxipèlag" perquè no respecta la regla de progressió: repeteix pràcticament la mateixa informació expressada en l'oració anterior sense una intenció explicativa clara. **b)** "Està format per una sèrie d'illots d'origen volcànic reunits en cinc grups, anomenats l'illa Grossa, la Ferrera, la Foradada i el Carallot." Diu que hi ha cinc grups però només se'n mencionen quatre.

2) a) Títol (La Revolució Francesa) de caràcter temàtic. Introducció (primer paràgraf): presentació breu del tema. Desenvolupament (resta del text): explicació de les transformacions que va aportar aquell episodi històric, de les etapes que va tindre i, per últim, el final de l'etapa amb la pujada al poder de Napoleó. No hi ha cap conclusió clara en què es recapitule el que s'ha dit abans. **b)** Per exemple: **sufragi censatari**, és a dir, un sistema electoral que atorgava el vot només a qui complia uns requisits molt determinats: ser home, instruït, amb propietats i casat. **Girondins**, un grup polític moderat i federalista. **Jacobins**, d'ideologia republicana radical i centralista, que... **c)** l'*enderrocament* de l'Àntic Règim, la *implantació* del liberalisme de la burgesia, profundes *transformacions* a tots els nivells, la *industrialització* moderna, l'*establiment* de la societat burgesa. **d)** Per exemple: *Àntic Règim, monarquia absoluta, aristocràcia feudal, monarquia constitucional*, etc.

U N I T A T 3

COMPRENSIÓ ORAL

1) 1a, 2b, 3b, 4aF, 4bV, 4cV, 4dF, 4eF, 4fV, 4gF.

COMPRENSIÓ ESCRITA

1) 1F, 2F, 3V, 4V, 5F, 6V, 7F, 8F.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

1) Activitat oral.

2) **e/o obertes**: boira, tenis, troba, tesis, plora, poca, superflu, bunyol, bosc, mora, text, caragol, misteri, clor, ioga, adepta; **e/o tancades**: atroç, sanglot, veu, gest, cens, bord, axioma, arrest, iber, test, resta, serp.

3) situació: aguda acabada en vocal; dècada: esdrúixola; exportació: aguda acabada en vocal; política: esdrúixola; autàrquica: esdrúixola; aïllament: hiat; país: aguda acabada en vocal + *s*; fèrria: esdrúixola; excepció: aguda acabada en vocal; països: hiat; construïen: hiat; també: aguda acabada en vocal; mil·límetres: esdrúixola; península: esdrúixola; Ibèrica: esdrúixola; ibèric: plana acabada en consonant; més: accent diacrític (adverbi de quantitat); això: aguda acabada en vocal; camió: aguda acabada en vocal; és: accent diacrític (verb ser); producció: aguda acabada en vocal; agropecuària: esdrúixola; perifèria: esdrúixola.

4) 1c, 2c, 3b, 4b, 5a, 6c.

5) tindran: aguda acabada en consonant; estómac: plana acabada en consonant; éreu: plana acabada en diftong; fenomen: plana acabada en *-en*; anireu: aguda acabada en diftong; agraíem: plana acabada en consonant; véncer: plana acabada en consonant; exàmens: plana acabada en consonant; rodamón: composta amb món (diacrític); llapis: plana acabada en vocal + *s*; arxius: aguda acabada en diftong + *s*; féiem: plana acabada en consonant; espòs: aguda acabada en vocal + *s*; estudia: plana acabada en vocal.

6) **a)** oració correcta; **b)** oració correcta; **c)** ~~actuacións~~: actuacions; **d)** ~~físicoquímic~~: fisicoquímic; **e)** ~~Dionis~~: Dionís, ~~mitología~~: mitologia; **f)** ~~feu~~: féu; **g)** ~~mètode~~: mètode, matèria: ~~matèria~~; **h)** ~~Raimón~~: Raimon, ~~bén~~: ben; **i)** ~~Què que vols~~: Que què vols; **j)** oració correcta.

7) només, càrrec, següent, cantó, circumferència, què, això, escoltà, però, esmorteït, centímetres, Déu, digué, hòmens.

8) a7, b10, c5, d2, e6, f4, g9, h8, i3, j1.

9) 1c, 2c, 3b, 4b, 5b, 6c, 7a, 8a.

10) increïble; ingenuïtat, europeïtzar, transeünt; ensaïmada, substituïda, reïsques, qüestionable; oïm, raïl, intuïció.

11) **a)** polític, ucraïnés, suïcidar, Kíev; **b)** aigües, fluïren, sinó; **c)** sé, té; **d)** visqué, tèxtil, pólvora; **e)** obeïu, cerimònies, contribuït, èxit; **f)** eslògan, programació, diürna, ràdio, té, acceptació; **g)** lingüística; **h)** fórmula, aïllar, incògnita, equació, matemàtica; **i)** reüllada, sobreseïment.

MORFOSINTAXI

1) **a)** coeu; **b)** correu; **c)** Eixiu; **d)** dueu; **e)** Obriu.

2) **a)** Beveu; **b)** tragueu; **c)** escrigueu; **d)** aneu; **e)** Pren; **f)** moleu.

3) **a)** No mogueu; **b)** No cregueu; **c)** No tusses; **d)** No atengues; **e)** No encengueu; **f)** No desaparegues.

4) **a)** Estem/Estiguem; **b)** rebeu; **c)** dis/digues; **d)** veniu; **e)** Teniu/Tingueu; **f)** Manteniu, feu, colliu; **g)** ompliu.

5) **a)** estarem; **b)** està ('residix' o 'es troba') / és ('es troba'); **c)** està; **d)** està; **e)** està; **f)** era, estava/era; **g)** està; **h)** és, és; **i)** ser.

6) **a)** hi ha, hi ha; **b)** són/estan; **c)** hi ha; **d)** és; **e)** va tindre lloc / va ser; **f)** hi havia / hi era; **g)** sigut.

7) **a)** això no obstant; **b)** a més; **c)** és més; **d)** tot i això; **e)** Així mateix; **f)** és a dir; **g)** Doncs bé.

8) A primera vista; Com tothom sap; S'ha de tindre en compte; Reprenent el tema; En concret; En definitiva.

9) 1a, 2b, 3a, 4c, 5b, 6c, 7b, 8a.

10) **a)** L'empresa ha fet fallida perquè / ja que / per tal com / atés que ha tingut una mala gestió; **b)** Carles anirà al teatre malgrat que / a pesar que / encara que / tot i que / per bé que / si bé els amics li han dit que no hi vaja; **c)** He entrat en una botiga perquè / ja que / per tal com / atés que ahir vaig donar la roba vella i vull comprar-me'n de nova; **d)** Sílvia ix amb un altre xic, però / malgrat que / a pesar que / encara que / tot i que / per bé que / si bé aquest no cau bé a les seues amigues; **e)** Aniran a viure a cals pares, de manera que / així que han de construir un segon pis.

11) **1** aquesta; **2** la meua; **3** sóc; **4** Això és, És a dir, O siga, Dit d'una altra manera; **5** els; **6** atenc; **7** sinó; **8** poca-roba; **9** això; **10** o.

LÈXIC I SEMÀNTICA

1) **1** contaminada; **2** manipulacions; **3** produir; **4** desencadenar; **5** ingerir; **6** règims; **7** digital; **8** inconscient; **9** prevaldre; **10** pretext.

2) **a)** paté, creps, bíter, grappa, orujo (aiguardent); **b)** ala de pendent, tresc (marxa); **c)** predelinqüència, drogoaddicció (addicció a la droga), reinserció; **d)** cumulonimbus; **e)** cedés (discos compactes), devedés (discos òptics de vídeo); **f)** maquinari (equip informàtic), programari (programes informàtics); **g)** xantung (teixit de seda salvatge), caixmir (llana provinent de Caixmir); **h)** papillota (cuinat amb paper d'alumini), cocota (tipus de

cassola alta amb dos anses); **i)** lífting (estirament facial), píling (descamació o exfoliació); **j)** escúter (motocicleta menuda de quadre obert), tot terreny (automòbil per a qualsevol classe de terreny).

3) **a)** article, articulació; **b)** frigorífic; **c)** lingüistes; **d)** catedràtic; **e)** pedicura; **f)** miracle.

4) filial, cerebral, mòbil, calvície; labial, dèbit, abortiu, savi.

EL TEXT

1) Alguns mitjans portuguesos intenten saber qui és Sebastião Pereira, el presumpte corresponsal d'*El Mundo* a Portugal que, la darrera setmana i arran dels desoladors incendis que han afectat **el (aquell) país**, ha estat firmant articles datats a Lisboa. Com que **allà** és obligatori –fins i tot per als corresponsals estrangers– donar-se d'alta en un organisme que regula l'exercici del periodisme, ha resultat fàcil comprovar que no hi ha ningú registrat amb **aquest** nom. Després de diverses perquisicions, alguns periodistes portuguesos van aconseguir parlar amb Silvia Román, responsable d'Internacional a *El Mundo*. La **seua** resposta **els** va deixar perplexos: "Sebastião Pereira és un periodista, **Ø** es va formar en **aquesta casa (periòdic/mitjà/empresa, etc.)** i actualment **Ø** treballa a Portugal. El **seu** nom és un pseudònim i a *El Mundo* no podem revelar-**ne** la identitat". **a)** **Marques de dixi temporal**: *la darrera setmana*, *actualment*, temps verbals de passat i present. **De dixi espacial** (indiquen que Portugal és el lloc no compartit per emissor i receptors): totes les referències a Portugal en general (*Portugal*, *a Lisboa*, *aquell país*, *allà*, etc.). *Podem* no és cap díctic personal perquè, com que apareix dins d'una citació (discurs reportat), no fa referència a l'emissor (l'autor del text, Àlex Gutiérrez) ni als lectors. **b)** *Mitjans*, *corresponsal*, El Mundo, *articles*, *periodisme*, *periodistes*, *responsable d'Internacional*.

2) **a)** Titular (dades bàsiques, redactat en present). Entrada (completa la informació del titular). Signatura i localització (*Carme Giner*, *ALBORAIA*). Cos de la notícia (resta del text): té una estructura clara de piràmide invertida, ja que en el primer paràgraf es dóna la informació essencial. Després es completa amb altres aspectes entre els quals s'inclouen declaracions dels protagonistes i algunes dades precises (*1.169 'M'agrada'*). **b)** **Qui**: una orxatera valenciana. **Què**: ha demandat Facebook. **Quan**: un jutjat de València veurà la reclamació en les pròximes setmanes. **On**: a València. **Per què**: per haver-los tancat la pàgina sense explicacions. **Com**: tots els passos que s'han seguit. Tal com ja s'ha explicat, el text té una clara estructura de piràmide invertida, ja que la major part de les preguntes obtenen resposta en la primera part del text. **c)** La tipologia narrativa, atés que es conta la seqüència dels fets protagonitzats per l'empresa orxatera. Però hi podríem identificar algunes seqüències expositives, és a dir alguns fragments en què es pretén, no contar els fets, sinó donar-nos informació per a entendre millor les idees que s'exposen ("*els seus productes, que es venen a través d'internet, en carrets ambulants i en dos gelateries de València i Castelló*"; "*Món Orxata, una xicoteta empresa que amplia i redueix la plantilla segons la temporada, perquè la seua producció depén de la producció de xufa i cobreix només les èpoques de calor*"). **d)** Sí que ho és. El lèxic és entenedor, correcte i neutre, sense col·loquialismes inadequats ni tecnicismes poc coneguts. I la sintaxi és senzilla, amb frases predominantment breus, la qual, a més, no abusa de la subordinació i, quan l'usa, fa servir connectors bàsics coneguts per tothom.

U N I T A T 4

COMPRENSIÓ ORAL

1) 1b, 2c, 3a, 4a, 5c.

COMPRENSIÓ ESCRITA

1) 1E, 2C, 3A, 4G, 5B.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

1) Activitat oral.

2) Activitat oral.

3) Activitat oral.

4) **a)** Xifres que comencen per vocal; **b)** Article *la* + *i*, *u* àtones; **c)** *H* consonàntica; **d)** Article *la* + vocal (*i*, *u*, tòniques); **e)** Excepcions: lletres o nom de lletres; **f)** *I* semivocal; **g)** Excepcions per convenció; **h)** Abreviacions que comencen per vocal; **i)** Símbols que comencen per vocal; **j)** Article *el* + vocal; **k)** *H* muda (estrangerismes adaptats); **l)** Article masculí davant de *s* líquida es pot apostrofar o no (cal seguir, però, sempre la mateixa regla dins d'un text).

5) **a)** de, de; **b)** d', de; **c)** d'; **d)** d', d'; **e)** de; **f)** d', d'.

6) la UNESCO, l'IES, la UNED; l'OTAN, l'ESO, la UEFA; la UE, la UGT, l'IVAM; l'IBI, l'STEPV/el STEPV; l'OPEP; la UPV, l'AVL, l'ONCE.

7) **a)** L'hidroavió va fumigar la zona de l'ullal; **b)** L'Índia sabia usar l'arc i la fletxa; **c)** L'ungüent pot ser bo per a

la infecció de l'ungla; **d)** La intenció de l'humorista era divertir l'espectador.

8) la Vall d'Ebo, la Torre d'en Besora, les Useres, el Racó d'Ademús, l'Orxa; el Ràfol de l'Almúnia, les Alqueries de la Plana, l'Alqueria de la Comtessa, la Pobla d'Arenós, el Comtat; l'Alfàs del Pi, les Fonts d'Aiòder, la Vall d'Uixó, l'Ènova, la Vilavella.

9) 1a, 2b, 3b, 4a.

10) a) Vaig al balneari. Vas a l'eixida? Aneu fins a l'hort. Vaig a l'hotel. Anem a l'era? Van fins al mercat. Va cap al riu. Anem cap a la muntanya. **b)** Abans de l'allotjament. No ha vingut des del gener. No ha plogut des de l'hivern. Després de l'aterratge. A partir de l'agost. Carrer de l'Estació. Véns de la impremta? **c)** Camine per l'andana. Començarem el curs pel setembre. Problema per a l'encarregat. Conduïsc per la carretera. Per l'abril cada gota en val mil. Record per a la història.

11) a) 4ts; **b)** SO; **c)** dt; **d)** min; **e)** #; **f)** kW; **g)** Mb; **h)** a/; **i)** p. o.; **j)** v.

12) 1a, 2b, 3a, 4b, 5b, 6b.

13) a4: pit-roig; b5: hora punta; c1: para-sol; d2: preromà; e7: pèl-blanc; f8: fisicoquímic; g6: *best-seller*; h3: tic-tac.

14) b, f, g.

MORFOSINTAXI

1) a) coïa, feia; **b)** resolíeu; **c)** duies; **d)** veien; **e)** eixíeu; **f)** entusiasmàvem; **g)** bevíeu; **h)** treien.

2) recordes, celebràrem/vam celebrar, feies, agradava, tenia, costava, oblide, deia, creia, queia.

3) es desbaratà, començaren, fou/fon, volgué, va fer, es va aturar, es va revolucionar, féu, contí, digué, mirí, entenguí.

4) a) acabares; **b)** fui; **c)** cresquéreu; **d)** fiu; **e)** estiguérem; **f)** veres/veieres.

5) a6, b1, c5, d2, e3, f4.

6) 1 entrava; 2 estava; 3 anava; 4 va llampeguejar; 5 examinà; 6 havia; 7 cremava; 8 era; 9 lluïa; 10 troba; 11 va seguir; 12 observà; 13 penjava; 14 trobava; 15 estava.

7) 1a, 2a, 3c, 4c, 5b, 6b, 7a, 8b.

8) a) quatre-cents seixanta-huit/vuit euros amb dotze cèntims; **b)** mitja; **c)** setens; **d)** trenta-un; **e)** quaranta-set amb/coma cinquanta / quaranta-set lliures i mitja; **f)** setze graus; **g)** un milió dos/dues-centes mil vint-i-quatre; **h)** nové; **i)** zero coma zero nou / nou centèsims; **j)** tres huitens/vuitens, tres huitenes/vuitenes parts, tres partit per huit/vuit.

9) a5, b7, c9, d4, e2, f6, g3, h8, i1.

10) a4, b6, c7, d8, e5, f2, g1, h3.

11) gens ni mica, una mica, bastant, força, massa.

12) a) gens de/prou/més/gaire/massa; **b)** quant de; **c)** cap/ningun; **d)** gens/més; **e)** res; **f)** cadascun.

13) 1a, 2c, 3b, 4c, 5c, 6a, 7b, 8b, 9b, 10c.

14) a) cap; **b)** gens; **c)** gens de; **d)** res; **e)** gens; **f)** Res; **g)** cap; **h)** res de.

15) a) oració correcta; **b)** ~~les demés~~: les altres; **c)** oració correcta; **d)** ~~bastants~~: prou; **e)** ~~cada cosa~~: unes coses; **f)** ~~quant més~~: com més; **g)** ~~quan abans~~: com més prompte millor / al més prompte possible / tan prompte com pugues; **h)** ~~tant~~: tan; **i)** oració correcta; **j)** oració correcta; **k)** oració correcta; **l)** ~~algun~~: un poc de.

LÈXIC I SEMÀNTICA

1) 1 plat combinat; **2** targetes de crèdit; **3** oficina de turisme; **4** reserva; **5** arrendar; **6** pensió; **7** posades; **8** albergs; **9** motxillers; **10** hostes.

2) a) a estall; **b)** si fa no fa; **c)** fil per randa; **d)** Tot d'una; **e)** en un tres i no res; **f)** d'amagat; **g)** D'antuvi; **h)** a tort i a dret; **i)** bona cosa; **j)** ara i adés.

3) a) Amb tots els respectes; **b)** Una cosa no lleva l'altra; **c)** Entre poc i massa; **d)** Anar de vint-i-un botons; **e)** Eixir cames ajudeu-me.

4) a) vas fent; **b)** estàs fet una coca; **c)** fas dimonis sense motle; **d)** has fet cap; **e)** fer el pes; **f)** és com bufar i fer ampolles.

5) a) No obtindre la resposta esperada d'una persona; **b)** La primera vegada que fa una cosa i ja s'equivoca; **c)** Cada vegada que fa una cosa s'equivoca o obra malament; **d)** No assabentar-se del que passa; **e)** No fiar-se dels desconeguts; **f)** A vegades, val més no saber; **g)** La vida ens mostra situacions increïbles; **h)** Hi ha faena (antigament, al gener, per la pluja o la neu, hi havia faenes del camp que no es podien fer i s'ajornaven al febrer); **i)** És poc intel·ligent alabar-se contínuament; **j)** Quan pagues els deutes saps el que realment tens.

EL TEXT

1) a) Val més la llibertat que la prohibició del vel islàmic. **b)** Títol (*Contagi*), autor (Manuel Vicent), introducció (primer paràgraf), cos (segon i tercer paràgraf, llevat de les últimes dos frases), conclusió (les dos últimes oracions). El títol és suggerent perquè no informa de què trac-

tarà el text. De fet, el seu sentit ple s'entén *a posteriori* de la lectura del text. El primer paràgraf (introducció) acota el significat del "contagi" suggerit en el títol i com ha resultat de beneficiós per a la llibertat en la manera de vestir de les dones en la nostra societat. A més, la primera oració, que destaca per la seua llargària, rememora una experiència col·lectiva de la nostra societat (argument vivencial) i aconsegueix atraure la nostra atenció. En el cos, es presenten la majoria dels arguments emprats: de comparació (vel islàmic i manera de vestir de les dones fa alguns anys), de causa i conseqüència (causa de l'ús del vel en l'islam), contraarguments (la prohibició és un signe de debilitat). La conclusió deixa clara la tesi de l'autor. A més, l'última oració torna a enllaçar una idea expressada en el primer paràgraf i tanca de manera magnífica el text. **c)** Per exemple: *tapar-les de cap a peus, tant se val que.* **d)** *Tot i que encara queda algun jutge que davant d'una agressió sexual tendeix a culpar la dona d'haver provocat el violador per la manera llicenciosa de vestir. Tant se val que una dona duga vel o un pollastre rostit al cap.*

U N I T A T 5

COMPRENSIÓ ORAL

1) 1c, 2b, 3b, 4a, 5b.

COMPRENSIÓ ESCRITA

1) 1a, 2c, 3b, 4c, 5F, 6F, 7V, 8F, 9V.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

1) Activitat oral.

2) Activitat oral.

3) Activitat oral.

4) Activitat oral.

5) a) moviment, movedís; **b)** novetat, novell; **c)** tova, estovar; **d)** vivència, vivíssim; **e)** rebedor, rebut; **f)** saber, saberut; **g)** cabre, cabuda; **h)** percebre, desapercebut.

6) a) trobadors; **b)** rebentar, bolcat/tombat; **c)** baró, Basc; **d)** almívar; **e)** tave/tavà/tàvec, cavalls; **f)** oblidat, avorrida; **g)** taverna; **h)** corb, alcova, Esteve.

7) a) verrucària, berrugós; **b)** vena, embenaren/van embenar; **c)** tramvia, circumval·lació; **d)** advocat, cavalcar; **e)** mòbil, gavardina; **f)** govern, versemblant.

8) a) treball, escrivent, ben, escriba; **b)** probable, aprove, convocatòria; **c)** devem, Biscaia, dèbit; **d)** àlbers, ribera; **e)** havia, basquets, bigues, bancals; **f)** endívies, alvocats, ràvens, faves; **g)** Abans, escoltava, avanç, televisió; **h)** defensava, saviesa, covardia, avortament; **i)** gravar, civada; **j)** salvament, trobar, estalvis.

9) a) baina; **b)** avet; **c)** espavilar; **d)** corba; **e)** comboi; **f)** bolquer; **g)** caravel·la; **h)** bisó; **i)** travar; **j)** raval.

10) a6: calbesa, calvície; b5: nuvolositat, nebulositat; c1: llaviejar, labial; d4: provatura, probabilitat; e2: encorbar-se, curvilini; f3: cervellet, cerebral; g8: corbató, còrvid; h7: avortar, abortiu.

11) Els derivats només són un exemple. **a)** canvi, intercanviar; **b)** minva, minvament; **c)** embolic, embolicador; **d)** envernissar, envernissades; **e)** desimbolt, desimboltura. Respostes obertes.

12) Finestrat, Busot, Albalat; Benillup, Segart, Alfarb; Polop, Xert, Pinet; l'Atzúbia, Sogorb, Alberic; Castielfabib, Llutxent, Bicorb.

13) a) esclop; **b)** galop; **c)** superb; **d)** tip; **e)** ciclop; **f)** cep; **g)** hidròfob; **h)** adob.

14) a) set, bevent, glop, aljub; **b)** fàstic, líquid, tub, brut; **c)** Bernat, tímid, cobdiciós; **d)** sud, càlid, fecund, nord, gelat; **e)** pedagog, educand, quid, quadern; **f)** adscrit, adjunts, substituts; **g)** sobtat, capteniment, cabdal; **h)** magnitud, retard; **i)** admetre, noruecs, gran, amistat; **j)** reg, rec; **k)** gratitud, premi, gremi; **l)** joventut, Rut, David, baluard.

15) a) fluid; **b)** soledat, examinand; **c)** màrqueting; **d)** actitud, absurd; **e)** suggerí, acceleració.

16) a) sang; **b)** amarg; **c)** càrrec; **d)** paret; **e)** salut. **f)** concepció. Respostes obertes.

17) Se sentia entendrit per la devoció que mostraven els pobladors cap a les flors, els arbres i les bèsties de tota mena. Una gent tan atenta i companyona, fins i tot amb les criatures menors, no l'havia trobada enlloc. Per descomptat, al seu país no hi havia gent així. Com tampoc no hi havia cossos que es rentaven cada dia, o robes que es canviaven cada divendres. Com tampoc no hi havia la diversitat de formes, colors i veus que convivien a Istanbul. La ciutat més gran de la Terra era també la més rica en gent: una dotzena de parles corrents, quatre escriptures als rètols, tres calendaris i dos horaris diferents per mesurar el pas del temps... I una multitud de creences, amb vint maneres de pregar agermanades, al capdavall, ¡sota un mateix Déu! Per a ell, que havia estat caçat com un conill, que pertanyia a una secta torturada dels cristians, aquesta ciutat era una benedicció.

MORFOSINTAXI

1) a) admetrà; **b)** ha de dur; **c)** Deu haver; **d)** difondran; **e)** Anireu.

2) a) tocarà; **b)** revisaré; **c)** acabaré; **d)** creixerà; **e)** perdràs/perdré; **f)** batran.

3) Assumiràs, seràs, seràs, patiràs, esperaràs, aniràs, seguirà, tindràs (2), podràs, callaràs, estaràs, estaràs.

4) Respostes obertes.

5) a) Tu em vas prometre que no tindries mai gossos a casa; **b)** Jo li vaig dir que t'inclouria / l'inclouria / la inclouria en el grup d'amics; **c)** La diputada va declarar que la ràdio transmetria l'entrevista; **d)** El venedor ens va assegurar que el llit cabria bé en l'habitació.

6) a) agafaria; **b)** prendria; **c)** hauríem; **d)** fóra; **e)** podries; **f)** voldria.

7) a3: voldria; b2: haguéreu; c4: hauries; d1: tinguérem; e5: estudiaria, intentaria; f6: podrien.

8) a) estiguera, podríem; **b)** aniríem, tinguérem; **c)** volguera, aprendria; **d)** cantara, aniria; **e)** participaria, sabera; **f)** contradiguera; **g)** hagueren, hauria; **h)** fósseu, hauríem.

9) 1 refugií; **2** decidí; **3** poguera; **4** relatava; **5** descobrí; **6** pronuncià; **7** perseguiria; **8** començà; **9** contenen; **10** haguera; **11** esquinçara; **12** esmunyen.

LÈXIC I SEMÀNTICA

1) 1 rurals; **2** coberta; **3** migdia; **4** recorre; **5** de mà; **6** atovons; **7** les costelles; **8** feixos; **9** canyissos; **10** palla.

2) a) He pres / M'he begut / M'he preparat; **b)** causar/produir/provocar; **c)** marcar/apuntar-se; **d)** confeccionen/cusen; **e)** post.

3) 1b, 2b, 3b, 4a.

4) a) ~~manguera~~: mànega, ~~Des de luego~~: Per descomptat / No cal dir, ~~fages~~: faces; **b)** ~~moltes ganàncies~~: molts guants; **c)** ~~una rotura~~: un trencament / una fractura, ~~sin embargo~~: tanmateix / no obstant això / així i tot; **d)** ~~enterar-se~~: assabentar-se/saber-ho, ~~adonar-se compte~~: adonar-se; **e)** ~~llovisna~~: plovisqueja/plovisca/plovineja/ploviteja, ~~acostumbrada~~: acostumada; **f)** ~~cabecera~~: capçalera / de família, ~~enfermetat~~: malaltia; **g)** ~~a raís~~: arran/ran; **h)** ~~els rasgos~~: els trets / les característiques, ~~humiltat~~: humilitat; **i)** ~~una fiera~~: una fera / un bou, ~~jusgat~~: jutjat; **j)** ~~jués~~: jutge, ~~la vivienda~~: la vivenda / l'habitatge / el domicili / la casa / el pis; **k)** ~~tostada~~: torrada, ~~mantequilla~~: mantega; **l)** ~~mals modals~~: males maneres / mals modos, ~~burgués~~: burgés, ~~distinguit~~: distingit; **m)** ~~reanudat~~: recomençat / représ / tornat a començar, ~~capilla~~: capella; **n)** ~~recibo~~: rebut, ~~préstamo~~: préstec, lío: embolic; **o)** ~~camarero~~: cambrer, ~~bocadillo~~: entrepà, ~~atún~~; tonyina; **p)** ~~mando~~: comandament; **q)** ~~culebrons~~: serials/fulletons; **r)** ~~cubitera~~: glaçonera, ~~pepino~~: cogombre; **s)** ~~un anticipo~~: una bestreta / un acompte / un avançament / una paga avançada; **t)** ~~carga~~: càrrega, ~~tonellades~~: tones.

EL TEXT

1) a) Identificació del sol·licitant, exposició de motius, nucli de la sol·licitud, data, firma i destinació. Cal fixar-se en les qüestions de format, però també en aspectes com la diferent extensió de l'exposició de motius, que pot arribar a ser ben extensa, i la brevetat i concisió amb què necessàriament ha d'expressar-se el nucli de la sol·licitud. **b)** En la sol·licitud anterior són obligatòries les dades personals següents: noms i cognoms, document nacional d'identitat, adreça, població i codi postal. Són opcionals: el número de telèfon i l'adreça electrònica. **c)** Per exemple: l'adjectiu *sítia*, el connector *a este efecte*, els adjectius anafòrics (el pressupost *mencionat*, les *esmentades* inclemències, les *dites* ajudes), etc. **d)** Ús de la 1a persona singular en lloc de la 3a persona (*expose*, *sol·licite* en lloc de *exposa*, *sol·licita*), verbs (*sol·licite* en lloc de *suplique* o *pregue*), absència total de cap fórmula de comiat en lloc d'expressions artificiosament afalagadores (per exemple *Gràcia que espera obtindre del recte procedir de Sa Excel·lentíssima Senyoria, la vida de la qual espere que Déu guarde molts anys*).

2) a) comptadors; **b)** traïdoria; **c)** desnonament; **d)** violació, alié; **e)** justificant/acusament de recepció; **f)** és procedent/escau, sobreseure.

U N I T A T 6

COMPRENSIÓ ORAL

1) 1a, 2c, 3b, 4aV, 4bF, 4cF, 4dF, 4eV, 4fV, 4gF.

COMPRENSIÓ ESCRITA

1) 1b, 2c, 3a, 4a, 5F, 6F, 7V, 8V, 9F, 10V.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

1) són sordes: pisos, missa, cansa, asèptic, església, admeses, alcaldessa, bastó, dinosaure, dolces, gira-sol, princesa, depressió, cirera, bisíl·lab, francesa, fortíssima, comerç, pressentir, precisió, potència, dissecar, salat, creença, dissemblant. **són sonores**: desembre, pisos, onze, església, admeses, pinzell, brusa, morosa, zebra, infusió, tresor, princesa, zodíac, nosa, francesa,

alzina, feblesa, anàlisi, ozó, precisió, proesa, crisi, brunz.

2) Activitat oral.

3) Activitat oral.

4) Activitat oral.

5) Activitat oral.

6) Activitat oral.

7) Activitat oral.

8) **a)** En els congressos dels mesos pròxims es faran unes anàlisis econòmiques de les empreses; **b)** Els autobusos avancen a passos lents en trànsits espessos; **c)** Els feligresos, tot i que semblaven seriosos, tenien uns interessos amagats; **d)** Els augments en les emissions de gasos posen en perill els acords presos.

9) **a)** adhesió, adherència; **b)** batlessa; **c)** grandesa; **d)** gentussa; **e)** incertesa; **f)** complaença; **g)** concordança; **h)** rellevància; **i)** recurrència; **j)** portuguesa; **k)** duresa; **l)** reclusió.

10) **a)** arrossos, riquesa; **b)** associació, compromissari; **c)** dissident, repressió; **d)** balanç, ingressos, despeses; **e)** composició, donzella; **f)** tossut, desolat; **g)** fusibles, fosos; **h)** sosa, corrosiu; **i)** acusat, confessar, mossegada; **j)** emissió, ressò, impresa; **k)** brases, braça; **l)** acarnissar, moltíssim.

11) **a)** dessecat, pansa; **b)** pastisseries, massapà; **c)** cigne; **d)** danses/dansades, dolçaina; **e)** cotitza; **f)** perspicaç/curiosa; **g)** espermatozoide; **h)** amazona; **i)** síntesi; **j)** pedaç; **k)** precoç; **l)** presagi.

12) **a)** llacet, llaçada, enllaçar, enllaços; **b)** vençut, vencíem, venciment, invencible; **c)** grosses, grosset, grossària, engrossir; **d)** casolà, caseta, caseriu, casar-se; **e)** pesos, pesar, pesadament, pesada; **f)** agressiu, agressivament, agressor, agressivitat.

13) **a)** amortitzar; **b)** sentinella; **c)** endinsar; **d)** destrossar; **e)** matisar; **f)** alça. Respostes obertes.

14) Alfarrassí, Montesa, Assuévar, la Llosa; Burjassot, Benassal, Sorita, Massanassa; Xeresa, Museros, Callosa, la Salzadella; Cocentaina, Ademús, Guadassuar, Casinos; Ribesalbes, Natzaret, Benetússer, Orpesa.

15) **a)** aquarterat; **b)** tórtores; **c)** miracle; **d)** folrar; **e)** escorta; **f)** brusa, carabassa; **g)** frare, sabre.

16) 1c, 2b, 3c, 4a.

17) **a)** càrcer; **b)** conrear; **c)** irrisori; **d)** multiracial; **e)** arruixar; **f)** enriquir; **g)** eruga; **h)** hemorràgia.

18) Aquella nit ni Caterina, la xica de cabells entre blanquinosos i rossos, ni la seua mare no varen sopar. Aquesta deia que encara sentia un regust de pastís al paladar i així li llevava la gana. Caterina era tota pensívola. Menjaren, doncs, un bocinet i se n'anaren a dormir. Abans de ficar-se al llit, Caterina va romandre una estona asseguda sobre aquest contemplant fixament el llumet de l'espelma i amb una mà enfonsada en el cabell. En el seu pensament reconstruïa tota l'escena de la tarda: paraules, gestos, somriures, esguards... Meditava sobre el que havia dit. Experimentava alegria i tot seguit es desanimava. Potser no tornaria a veure més aquell mariner; era ella tan ensopida! Ara, en la cambra, els dubtes esdevenien més punyents, més amargs.

19) **a)** harpia; **b)** arpa/harmònica/harmònium; **c)** subhasta; **d)** orfe; **e)** cacauets; **f)** coet; **g)** ham; **h)** orxata; **i)** hivernacle; **j)** truà.

20) a5: hepatobiliar; b1: hemiplegia; c4: hidrografia; d3: hipoacúsia; e2: hexasíl·lab; f10: heterodòxia; g9/6: hemofília, hemopatia; h6: homeopatia; i8: hipertensió; j7: hectòmetre.

21) **a)** enervava; **b)** hostatge; **c)** exonerat; **d)** Filharmònica; **e)** exorbitant; **f)** subtrahend; **g)** ermita; **h)** hissar, asta; **i)** exhaurir; **j)** harmonia; **k)** exuberant; **l)** inexorable.

22) **a)** ha, a, a; **b)** ha, Ah; **c)** Oh, Em, ho; **d)** O, ho, o; **e)** I, hi; **f)** Hem, em.

23) **a)** Helena, a l'hivern, mantenia les orquídies en una habitació condicionada; **b)** Els arqueòlegs trobaren / van trobar uns ossos que pertangueren / pertanyeren / van pertànyer a un ós; **c)** Als / En els Estats Units estava prohibit el consum d'alcohol en els anys vint; **d)** Han exhumat el cadàver per a extraure mostres de l'ADN.

MORFOSINTAXI

1) **a)** fumar; **b)** vivint; **c)** distret; **d)** imprés; **e)** que regula; **f)** estesa; **g)** percebre; **h)** fos; **i)** que passeja; **j)** i va cloure; **k)** batre; **l)** Cal concloure.

2) **a)** ~~obrit~~: obert; **b)** ~~incluït~~: inclòs; **c)** ~~confòs~~: confós; **d)** ~~recorrer~~: recórrer; **e)** ~~pretendir~~: pretendre.

3) **a)** dient; **b)** plegades; **c)** escrivint; **d)** encarregant; **e)** vivint; **f)** removent; **g)** comprat/comprats; **h)** Devent; **i)** trobada; **j)** apareixent; **k)** traient/traent; **l)** traduït.

4) **a)** debatut; **b)** permés; **c)** conclòs; **d)** difós; **e)** respost; **f)** crescut; **g)** nascut; **h)** detingut; **i)** oferit/ofert, volguda; **j)** aparegut; **k)** valgut; **l)** mòlt.

5) **a)** en què; **b)** que; **c)** Quin, que; **d)** fet que; **e)** els residents del qual; **f)** la qual cosa; **g)** de la qual; **h)** per on.

6) **a)** amb què / amb els quals; **b)** La qui / Qui / La que;

c) de què / de la qual; **d)** el que; **e)** Això que / El que; **f)** per la qual; **g)** que; **h)** (a) on / en què / en el qual; **i)** per (a) on.

7) a) ~~la qual~~: que; **b)** ~~li~~; **c)** oració correcta; **d)** ~~per lo qual~~: per la qual cosa / cosa per la qual / raó per la qual; **e)** ~~a les que~~: a què / a les quals; **f)** ~~del que~~: del qual / de què; **g)** oració correcta; **h)** ~~qui~~: ningú; **i)** ~~del qual és el gat famós~~: el gat del qual és famós / que té el gat famós; **j)** ~~Què~~: Que; **k)** ~~Que cotxe més bonica tens~~: Quin cotxe més bonic que tens; **l)** ~~que~~: què.

8) a) Qui; **b)** Quina; **c)** Quins/Quants; **d)** qui; **e)** Que; **f)** Quines; **g)** Quants; **h)** quantes/quines; **i)** Com.

9) a) Francesc no estudia gens, raó per la qual / per la qual cosa i per això no aprovarà; **b)** El cuiner a qui Teresa es refereix sovint fa uns plats molt saborosos; **c)** Els pares viuen a Benidorm (a) on sol fer bon oratge; **d)** El partit del qual Joan parla molt ens va agradar a tots; **e)** Isabel estiueja en un poble d'interior, el nom del qual no recorde mai.

10) a) què: relatiu; **b)** que: relatiu; **c)** que: conjunció; **d)** què: interrogatiu, que: relatiu; **e)** Què: interrogatiu; **f)** Que: exclamatiu; **g)** que: conjunció; **h)** que: conjunció; **i)** què: interrogatiu; **j)** què: interrogatiu.

11) 1 pel; **2** constituït; **3** que; **4** aquesta; **5** foren; **6** primers; **7** els quals; **8** sent/essent; **9** féu; **10** el qual; **11** cada; **12** la qual.

LÈXIC I SEMÀNTICA

1) 1 taxa; **2** increment; **3** balança; **4** profit; **5** dades; **6** allotjar; **7** hortofructícoles; **8** xarxa; **9** eix; **10** tràfics.

2) a) ampolla, botella/ampolla; **b)** clenxa, ratlla; **c)** cristall, vidre; **d)** empremtes, ditades; **e)** parlen, enraonar; **f)** treball, faena; **g)** tros, llesques; **h)** mida, mesura; **i)** número, nombres; **j)** pas, passes.

3) a) destinació, destí; **b)** caixó, calaix; **c)** legat, llegat; **d)** cita, citació; **e)** creues, encreues; **f)** doblaren, doblega; **g)** assemblen, sembla; **h)** renyava, renyint; **i)** omplir; **j)** músculs, muscles.

4) Resposta oberta.

EL TEXT

1) a) Vos/Us demanem que ens retorneu l'imprés omplit/emplenat i signat; **b)** Li envie, adjunta, (Li adjunte) la factura que em sol·licitava en la seua carta. Vos envie, adjunta (Vos adjunte), la factura que em sol·licitàveu en la vostra carta; **c)** Si ve a visitar-nos, el/la rebrem amb les millors atencions. Si veniu a visitar-nos, vos/us rebrem amb les millors atencions; **d)** Per acabar, vull/voldria/m'agradaria/he d'agrair-vos la confiança...; **e)** Amb aquesta carta, vos informe que...; **f)** Sense que calga afegir res més; **g)** Conteste'm quan / així que / tan bon punt puga, però al més prompte possible / com més prompte millor; **h)** Crevillent, 14 d'agost de 2020.

U N I T A T 7

COMPRENSIÓ ORAL

1) 1b, 2a, 3b, 4b, 5aF, 5bV, 5cF, 5dF, 5eV, 5fV.

COMPRENSIÓ ESCRITA

1) 1c, 2b, 3a, 4a, 5F, 6F, 7F, 8V, 9V, 10V.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

1) Activitat oral.

2) Activitat oral.

3) Activitat oral.

4) Activitat oral.

5) Activitat oral.

6) a) metge, xarop; **b)** safareig; **c)** boig; **d)** txapela; **e)** jaciment; **f)** llebeig; **g)** boix/faig; **h)** platja; **i)** Xixona; **j)** cartutx.

7) avantatjar, passejar, assetjar; enutjar, jutjar, marejar; enlletgir, rebutjar, imaginar.

8) a) jerarca: jerarquia; **b)** trajecte: trajectòria; **c)** festeig: festejos; **d)** petja: petjar; **e)** esquitx: esquitxada; **f)** desig: desitjable. Respostes obertes.

9) a) argila; **b)** xeringa; **c)** glopeig; **d)** sutja; **e)** sitja; **f)** xenofòbia; **g)** arxipèlag; **h)** jeroglífic.

10) Xirivella, Benaixeve, Moixent; Barx, Llutxent, Mutxamel; Elx, Barxeta, Xilxes; Betxí, Xodos, Carcaixent; Albuixec, Beniarbeig, Beneixama.

11) a) Jeremies, rajoles; **b)** txec, metxa; **c)** estrangers, espoliats; **d)** esplanada; **e)** esprémer, pitxer; **f)** empatx, escabetx; **g)** espectacle, estrany; **h)** expectació.

MORFOSINTAXI

1) a) hàgeu aprés; **b)** hauré sabut; **c)** haurien viscut; **d)** havíem vist; **e)** hagué acabat; **f)** haguérem cuit; **g)** ha romàs; **h)** ha calgut; **i)** haguera inclòs; **j)** va haver obert.

2) a) ha batut; **b)** ha merescut; **c)** han resoltes; **d)** vaig traure; **e)** he respost.

3) a) que no podria arbitrar = CD; **b)** cap raqueta = CD; **c)** als següents articles de premsa = CI; **d)** la gorra =

CD , en la cadira = CCLloc; **e)** a les alumnes = CI , en què consisteix la funció del feridor = CD; **f)** a les illes = CCLloc; **g)** de pressa = CCManera; **h)** tres senderistes = S; **i)** una iniciativa molt interessant = Atr; **j)** *se* no fa cap funció sintàctica perquè forma part del verb pronominal *queixar-se*; de tot = CRV ('queixar-se de').

4) De primer, lleveu-**li** les escames. En acabant, netegeu-**lo** per dins llevant al peix els budells i, a continuació, feu-**lo** a filets. Feu-**ne** quatre o sis talls. Reserveu-**los** en la nevera. Mentrestant, agafeu un porro ben net i talleu-**lo** a la juliana. Agafeu les tomaques. Partiu-**les**. Heu de traure, de les tomaques, les llavors i, tot seguit, ratlleu-**les**. Agafeu dos grans d'all i piqueu-**los** ben bé amb el julivert. Peleu la creïlla i, després, talleu-**la** a rodanxes d'un gruix de mig centímetre. Agafeu una plàtera per al forn. Escampeu el porro per la plàtera. Repartiu-**hi** la creïlla. Salpebreu el conjunt. Amaniu tot el contingut de la font amb la meitat de l'oli i aboqueu-**hi** un got sencer d'aigua. Tapeu la plàtera amb paper de plata i amb el forn ben calent, a uns 200° C, introduïu-**la-hi**. Deixeu-**ho** coure (tot) durant quinze minuts.

5) 1b, 2b, 3a, 4b, 5b, 6c.

6) a) El meu company se n'ha fet; **b)** Lluís li'n compra; **c)** En qüestionen l'honradesa; **d)** En patim molta; **e)** Anna n'escriu; **f)** Hui li la portaré; **g)** Deixa'ls-hi!; **h)** El genet hi camina; **i)** El consistori hi ha optat; **j)** Hi té interés.

7) Respostes d'exemple. **a)** Han arribat notícies de la victòria; **b)** He explicat això a Pere; **c)** Dius a ells/elles que parlen clar; **d)** Compra la verdura a la verdulera; **e)** Llegiu vosaltres els articles de premsa; **f)** Va contestar la nota immediatament; **g)** Poseu pastissets en el forn; **h)** Es dedica a molestar els veïns.

8) a) n'; **b)** els els; **c)** Els en; **d)** la hi; **e)** ho.

9) a) me'n; **b)** m'hi; **c)** te les; **d)** t'ho; **e)** -ne; **f)** la hi; **g)** 'ls-ho; **h)** -me'ls; **i)** se'n pot fer; **j)** la'n.

10) a) ~~Porta'm-ho~~: Porta-m'ho; **b)** ~~Emportateu~~: Emporta-t'ho; **c)** ~~s'hi~~: es; **d)** ~~No se n'ha adonat de~~: No s'ha adonat de; **e)** Oració correcta; **f)** ~~M'aniré~~: Me n'aniré; **g)** ~~es mengem~~: ens mengem, renteu-se: ~~renteu-vos~~; **h)** ~~Lis~~: Els.

11) Diari, juny de 1942. Per fer-ho més clar m'explicaré. Ningú no voldrà creure que una xiqueta de tretze anys es trobe sola al món. D'altra banda, no és **ben** bé cert: tinc uns pares que estime **molt** i una germana de setze anys; ben **comptat i debatut** tinc una trentena de companys, entre els quals hi ha les meues suposades amigues; tinc admiradors fracassats que em segueixen amb la mirada, mentre que, a classe, els qui no poden veure'm des del seu lloc intenten copsar la meua imatge amb un mirallet de butxaca. Tinc parents, oncles i ties simpàtics, una casa agradable... No, **aparentment** no em falta res, excepte l'Amiga. Amb els meus companys, **només** m'hi puc divertir i no res **més**. No puc **mai** parlar amb ells d'altres coses més que de banalitats, ni **tan sols** amb les meues amigues, perquè ens és impossible fer-nos més íntimes; **ací** està el mal.

12) a) de bòlit; **b)** de dalt a baix; **c)** a pleret; **d)** com un pardalet; **e)** d'esme; **f)** de gom a gom; **g)** si fa no fa; **h)** A ull nu.

13) a) sobretot; **b)** inclusivament; **c)** riu amunt i riu avall; **d)** d'allò més bé; **e)** adesiara; **f)** Potser; **g)** alhora; h) enlloc; i) Per descomptat; j) sota.

14) a) pertot / pertot arreu; **b)** malament; **c)** enjorn/d'hora/prompte; **d)** baix; **e)** a soles; **f)** intuïtivament; **g)** en gros / a l'engròs; **h)** a destemps/a deshora.

LÈXIC I SEMÀNTICA

1) 1 efectives; **2** esportiu; **3** aprenentatge; **4** motivacional; **5** potencial; **6** consultor; **7** afrontar; **8** productiva; **9** vital; **10** incondicional.

2) a) La xiqueta és una gallina; **b)** El meu marit és un bou; **c)** Marc és un rabosot; **d)** Aquell home és un porc; **e)** Eres/Ets una esponja.

3) a) un soc; **b)** un abadejo; **c)** una pedregada; **d)** la gola d'un llop; **e)** una rosa.

4) a2, b6, c4, d5, e1, f3.

5) a) metàfora; **b)** metonímia; **c)** metonímia; **d)** metàfora; **e)** metonímia; **f)** metonímia; **g)** metonímia; **h)** metonímia; **i)** metàfora; **j)** metonímia.

6) a7, b12, c11, d9, e8, f4, g1, h10, i6, j5, k3, l2.

EL TEXT

1) Estructura del text narratiu. Plantejament: paràgrafs 1 i 2. **Nuc**: paràgraf 3 i període dialogat de quatre línies. Resolució: últim paràgraf. **Moralitat**. No explícita ni és la finalitat del fragment, però es pot deduir que en situacions diferents de les nostres habituals les dimensions de les coses canvien. **Característiques del text narratiu. Models textuals**: la narració s'alterna amb la descripció (molt important en el primer paràgraf) i el diàleg (una seqüència de quatre línies abans del paràgraf final). **Temps del discurs**: els fets s'exposen en l'orde cronològic natural. **Narrador**: en primera persona; el narrador i el protagonista coincideixen. **Llengua**: els verbs en passat són els més abundants: *vam distribuir*,

vam partir, feia, semblava, vam decidir, s'alçava, protegien, vorejava, etc. Hi ha adverbis, locucions adverbials i connectors temporals: *i després, després, al matí següent, de sobte* (paràgraf 3), *a l'alba* (últim paràgraf).

2) Adjectius: *diürna, magnífica, matiners, nocturn, solitari, eficient, amarga, gran, enormes, impressionant, bellíssima, arcaica, telefòniques, saturat, fatigat,* etc. **Verbs descriptius:** *és, té, trobem, serem, tenim, són, hem estat, som, serem,* etc. **Temps verbals:** predomini del present (*és, tendeixo, té, practiquen, trobem, tenim, fan, són, es lleven,* etc.). Com que es tracta d'un retrat en què es fa una descripció de la personalitat de l'autor, no hi ha connectors ni adverbis per a presentar els elements en l'espai.

U N I T A T 8

COMPRENSIÓ ORAL

1) 1a, 2c, 3c, 4a, 5aF, 5bF, 5cV, 5dF, 5eV.

COMPRENSIÓ ESCRITA

1) 1a, 2c, 3b, 4c, 5F, 6F, 7V, 8V, 9F, 10V.

ESTRUCTURES LINGÜÍSTIQUES

FONÈTICA, ELOCUCIÓ I ORTOGRAFIA

1) Activitat oral.

2) Activitat oral.

3) Activitat oral.

4) Activitat oral.

5) Activitat oral.

6) Activitat oral.

7) Activitat oral.

8) a) tramvia; **b)** tonyina; **c)** Triumvirat; **d)** càmfora; **e)** Simfonia; **f)** immòbil; **g)** premsa; **h)** comte.

9) a) canvi, símptoma; **b)** commemora, triomf; **c)** circumferència; **d)** benparlada, lluny; **e)** flam, rom; **f)** àmfores, nimfa; **g)** condemnar, indemnització; **h)** somriure, refrany; **i)** tron; **j)** conat; **k)** enmig, enfarinava; **l)** bienni, rima.

10) empenyorar, somni, Peníscola, afany. Resposta oberta.

11) a) nyora; **b)** cànem; **c)** estany; **d)** pamflet; **e)** canonada; **f)** imant; **g)** empremta; **h)** parany; **i)** codonyat; **j)** summa; **k)** amfiteatre; **l)** redempció.

12) s'escriuen amb *l·l*: el·líptic, col·lateral, idil·li, mol·lusc, pol·luir; **s'escriuen amb** *l*: colador, profilaxi, seleccionar, galàctic, elèctric, alopècia, exili, mutilar, alumini.

13) a) vil·la, vila; **b)** col·lega, Galícia; **c)** violoncel·lista, cristal·lí; **d)** labor, lícita; **e)** Camil·la, porcellana; **f)** anul·lar; **g)** mil·ligram, mil·lèsima; **h)** solució, medul·la; **i)** bel·ligerants; **j)** rebel·lar.

14) a) cervell; **b)** caravel·les; **c)** penicil·lina; **d)** til·la, intranquil·la; **e)** destil·leria, tequila; **f)** il·lustració, lira; **g)** al·lèrgia; **h)** rotllo.

15) nul·la, infal·lible, pel·lícula; metàl·lic, al·liaci, coral·lí; capil·lar, cerebel·lós, cancel·la. Respostes parcialment obertes.

16) a) ~~elipse~~: el·lipse; **b)** oració correcta; **c)** ~~al·leatòries~~: aleatòries; **d)** oració correcta; **e)** ~~linassa~~: llinassa; **f)** oració correcta; **g)** oració correcta; **h)** ~~ombrela~~: ombrel·la; **i)** oració correcta; **j)** ~~moscatel~~: moscatell.

17) a) llanterna, llòbrec, parpella; **b)** llentilles, milionari, poliol; **c)** cartellera, Algèria, humiliant. Respostes obertes.

MORFOSINTAXI

1) a) he de portar; **b)** se'n deuen haver; **c)** A veure; **d)** deu ser; **e)** Cal que vages; **f)** pot ser que faça; **g)** me n'aniré; **h)** potser; **i)** És necessari servir; **j)** Ara vos contaré.

2) a) has d'eixir / has d'anar / cal que isques / cal que vages; **b)** haureu/hauríeu/heu d'; **c)** devia estar; **d)** que anara/anava a; **e)** El connectaré; **f)** cal / s'ha de / has de / és necessari.

3) a) oració correcta; **b)** ~~Deuries d'~~: Hauries d'; **c)** ~~Hi ha que~~: S'ha de / Cal / És necessari; **d)** oració correcta; **e)** oració correcta; **f)** ~~Igual plou~~: Potser plourà / Pot ser que ploga; **g)** ~~Seria~~: Degué ser / Devia ser; **h)** oració correcta; **i)** ~~Què vas a dir-li~~: Què li diràs; **j)** ~~vaig a comprar-me~~: em compraré.

4) a) Devíeu estar molt cansats després de ballar tant; **b)** Tu deus tardar molt si véns caminant perquè vius lluny d'ací; **c)** Les concursants degueren guanyar molts diners, ja que en acabant van gastar molt; **d)** Els forners han degut comprar una furgoneta nova per a repartir el pa. Respostes parcialment obertes.

5) a) en; **b)** a; **c)** en; **d)** a; **e)** en; **f)** en; **g)** A/En; **h)** en.

6) a) els; **b)** de; **c)** en; **d)** Des que; **e)** amb, amb/en; **f)** de; **g)** a; **h)** de; **i)** en; **j)** En; **k)** fins a; **l)** a la; **m)** des de, fins a; **n)** per; **o)** per a; **p)** al cap de; **q)** com a; **r)** Fins.

7) a) per a; **b)** per; **c)** per a; **d)** per; **e)** per a; **f)** Per; **g)** per; **h)** per a.

8) a) fins a; **b)** fins; **c)** fins a; **d)** fins a; **e)** fins; **f)** Fins; **g)** fins; **h)** fins a.

9) a) No ix de casa per no gastar; **b)** Em faré un cafè

amb llet i una ensaïmada; **c)** Estava com a mort; **d)** Els convidats menjaven com a porcs; **e)** Sempre que ix a passejar va cap al centre històric; **f)** Anem-nos-en cap a casa abans que siga tard; **g)** Han pujat el ferit al cotxe i li han posat oxigen; **h)** Al passar amb el cotxe em va saludar; **i)** No tinc res a dir fins a haver parlat amb l'advocat; **j)** Tranquil, no n'hi ha per a tant; **k)** S'ha fet mal a la cama dreta.

10) a) cap a; **b)** sense; **c)** amb; **d)** a/de; **e)** Ø.

LÈXIC I SEMÀNTICA

1) 1 nutricional; **2** beneficioses; **3** greix; **4** fibra; **5** integrals; **6** nutrients; **7** magra; **8** hidratació; **9** climàtiques; **10** ensucrats.

2) El primer fragment procedeix de la narració "Una gaiata tardana", del llibre *De la meua garbera* (1935) de l'escriptor costumista castellonenc Josep Pasqual i Tirado. El parlar que tracta de reproduir correspon al valencià septentrional. **Observacions**: el text no reprodueix la caiguda de la *d* intervocàlica (*filadors, cadira, parlador*); en canvi, la *l* etimològica de altra sembla que hi és perquè es tracta d'un text escrit, ja que en l'oralitat sol ometre's. S'hi observa algun diminutiu (*fresqueta*); algun castellanisme (*senteu-vos, xalecos*); formes verbals locals (present subjuntiu *face*, en comptes de la forma general *faça*), i també algunes construccions populars (*agarreu cadira, no pots beure en gerra, cara de cul de paelló*) i lèxic col·loquial (*xalem, avaloten, escarotades, apreten a córrer*). **El segon fragment** procedeix de la rondalla popular mallorquina "N'Estel d'or" del llibre *Rondaies mallorquines* de Jordi des Recó (pseudònim de mossén Antoni Maria Alcover). El parlar que tracta de reproduir correspon al balear. **Observacions**: pèrdua de la palatal (*fieta*, per *filleta*); ús arcaic del verb *haver* (*havia nom*); manca de desinència (morfema Ø) per a la 1a persona del present d'indicatiu (*t'estim*); ús de l'article salat (*sa mestra, sa que tens, s'al·lotona*); lèxic específic (*al·lota, pobila*); construccions populars (*anava a costura*). **El tercer fragment** procedeix de la novel·la modernista *Solitud* (1905), de Caterina Albert i Paradís (publicada amb el pseudònim Víctor Català). En aquest fragment, el parlar que tracta de reproduir l'autora correspon al català central. **Observacions**: morfema amb *o* per a la 1a persona del present d'indicatiu (*em caso, em penso*); ús de l'article personal *el, la* (*l'Arnau, la Mila*); manteniment de la terminació del femení en *-ada* (*llambregada, encantada*); manteniment de la *s* intervocàlica en la terminació *-esa* (*prestesa*); conservació de la forma d'infinitiu *veure*; conservació de la partícula negativa de reforç *pas* (*no és pas ara mateix*); lèxic específic (*un surt, llambregada, aixecar, gresca, pubilla*); construccions populars (*donar-se'n compte, tingué com un surt, estàs de gresca*).

3) Algunes de les paraules d'aquesta *Elegia* més poc usuals poden ser fàcilment desxifrades, bé pensant en un sinònim, bé deduint-ne el sentit pel context. Per exemple: *acomplir*: realitzar, dur a terme (accions dignes de la condició humana); *sobrepreu*: recàrrec sobre el preu ordinari (augment, increment de dolor); *llinatge*: ascendència, nissaga o estirp (dels defensors de la llibertat). En canvi, aquestes altres potser les haureu de consultar en un diccionari: *mesurar*: considerar la importància, apreciar el valor (d'accions sobrehumanes); *sembres*: plural de sembra (seminació: el poeta se sent descendent de la tradició humanista); *recerca del que és ver*: acció de buscar la veritat.

EL TEXT

1) a) Les acotacions estan escrites en cursiva i entre parèntesis. Només són pròpiament escèniques les referències a la il·luminació (en la primera acotació i en l'última). La resta són d'actuació, fins i tot les que indiquen so, les quals es corresponen amb les actuacions dels personatges. És habitual que els noms dels personatges s'escriguen en versaleta dins de les acotacions amb la finalitat que els actors identifiquen més prompte en el text les accions que han d'interpretar. També és freqüent que les acotacions que afecten la il·luminació vagen escrites en majúscula (*FOSC*). **b)** Per mitjà de diversos recursos propis del registre col·loquial: frases breus, varietat d'entonacions (preguntes, exclamacions, afirmacions), vocatius (*Senyora, cal decidir-se ja*; *Escolta, mante*; etc.), frases fetes (*se'ns en va de les mans*; *Una ens en toca i a cadascú li arriba la seua quan Déu vol*; *amputa el rotllo*, etc.), repeticions *No és tan fàcil, no és tan fàcil!*), frases inacabades (*vosté ha de comprendre que...*), lèxic usual, etc. **c)** Amb l'adopció d'un punt de vista grotesc que arriba a l'humor negre (una situació dramàtica convertida en esperpèntica).